153

ann radcliffe

misterele din udolpho

*

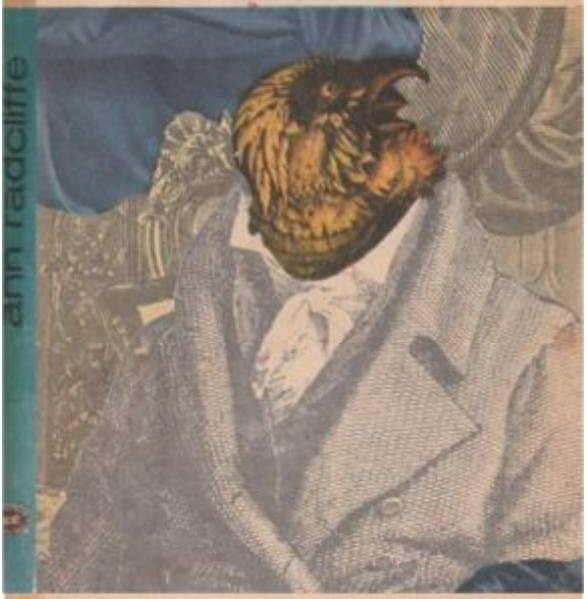

ann radcliffe

1154

ann radcliffe

misterele din udolpho

**

ann radcliffe

COLECŢIA BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

ANN RADCLIFFE

MISTERELE DIN UDOLPHO

Versiunea digitală 1.0 – iunie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Minerva, Bucureşti, 1983
COLECŢIA BIBLIOTECA PENTRU TOŢI [1153-1154]

Titlul original: ANN RADCLIFFE – The Mysteries of Udolpho,
Dent, London, Everyman's Library

Traducere: Cristina Vonghizas
Ediţie, prefaţă şi tabel cronologic: Dan Grigorescu
Ilustraţia copertei: Val Munteanu

PREFAŢĂ

La aproape două sute de ani de când şi-a încheiat cariera literară, Ann Radcliffe (n. Ward) nu determină încă formularea unei judecăţi critice unitare a celor care îi comentează opera. Scrierilor ei, care – la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi vreme îndelungată după aceea – au fost printre cele mai populare ale epocii, li se consacră astăzi rare analize menite să explice imensul interes al cititorilor: ele sunt menţionate doar printre alte dovezi ale unei mentalităţi ce se modifică repede sub impulsul unor cauze complexe.

Câteodată se spune despre ea că a fost „scriitorul care a adus în Anglia fascinaţia romantismului" [1]1 şi că „era firesc ca talentul ei să producă un ecou atât de larg printre contemporani".[2]

În acelaşi timp, însă, se foloseşte un cuvânt rostit cândva de Walter Scott (care reflecta, o admiraţie autentică faţă de o întemeietoare de tradiţie) şi se afirmă că „singura ei calitate e suspansul", adăugându-se, cu o maliţie neascunsă: „după ce şi-a «suspendat» cititorul, ea îl lasă să cadă şi să se-izbească foarte rău".[3]

Totuşi, cu toate deosebirile dintre punctele de vedere ale comentatorilor, se acceptă aproape unanim concluzia că romanele ei anunţă, într-un chip poate mai clar decât acelea ale unor scriitori mai importanţi, cu o tehnică narativă mai sigură şi cu un stil mai precis, schimbările semnificative ale gustului literar. În orice caz, se admite că, dintre romanele „gotice" ale vremii, cele scrise de Ann Radcliffe demonstrează o înţelegere mai cuprinzătoare a raporturilor dintre fabulos şi real, dintre noile cerinţe ale genului şi îndepărtatele modele. Viziunea ei nu poate fi judecată, fireşte, în afara unor tendinţe şi a unor standarde ale compoziţiei literare şi nici nu are cum să reziste unei comparaţii cu capodoperele romantismului din anii care vor urma; se cuvine, însă, să observăm că generaţia lui Coleridge şi chiar aceea mai tânără a lui Byron o citeau, descoperindu-i încă virtuţi ce se potriveau propriilor concepţii artistice. Ceea ce li se pare cititorilor moderni că e o simplă înclinare spre exotism şi spre un pitoresc straniu, era pe vremea scriitoarei – şi câteva decenii ale epocii următoare – semnul unor valori aproape general recunoscute de public; ne e, cu siguranţă, foarte greu

---

[1] Louis Cazamian, în Emile Legouis, Louis Cazamian, Raymond Las Vergnas, *A History of English Literature,* Londra, 1971, p. 939.

[2] Malcolm Ware, *Sublimity in the Novels of Ann Radcliffe* (Sublimul în romanele lui Ann Radcliffe), Uppsala, 1963, p. 106.

[3] George Sampson, *The Concise Cambridge History of English Literature* (Scurta istorie a literaturii engleze editată de Universitatea Cambridge), Cambridge, 1970, p. 507.

să apreciem astăzi, pornind numai de la paginile romanelor ei, însemnătatea pe care a avut-o Ann Radcliffe în definirea unei lumi foarte noi pe atunci.

Un comentator din jurul lui 1815 nu ezita să o numească „un Shakespeare al scriitorilor de romane ale fanteziei" şi să-i compare cărţile cu tablourile unora dintre cei mai preţuiţi pictori din vremea mai veche – Salvator Rosa şi Claude Lorrain[4]. Iar un critic cu puterea de discernământ a lui William Hazlitt, amendând prea entuziastele aprecieri ale contemporanului, său, recunoaşte că, deşi „descrierile sale, vagi şi prolixe, nu au nimic din Salvator şi Claude", „există în literatura ei o fascinaţie care leagă lumea pasiunilor de lumea necunoscutului", că „în această operă se găseşte întreaga poezie a ideilor şi a romanului cavaleresc de aventuri, tot ceea ce se lasă desluşit cu greu, tot ceea ce e vizionar, tot ceea ce nu poate fi desenat cu ajutorul fanteziei".[5] Când Hazlitt scria aceste rânduri, nicio scriere semnată de Ann Radcliffe nu mai apăruse de mai bine de douăzeci de ani, răstimp în care amintirea romanelor ei s-ar fi putut şterge, umbrită de operele generaţiei mai tinere, indiscutabil mai valoroase, mărturisind o preocupare mai consecventă pentru relevarea funcţiei evocatoare a cuvântului.

Dar, oricui parcurge istoria romanului englez i se înfăţişează un fapt foarte semnificativ: din 1797, când Ann Radcliffe şi-a publicat ultima carte, *Italianul,* până în 1814, data la care apărea *Mânie şi prejudecată* de Jane Austen (Walter Scott va debuta în roman, cu *Waverley,* abia peste un an), nu poate fi menţionată nicio operă de proză care să fi supravieţuit timpului, aşa cum s-a întâmplat cu romanele autoarei *Misterelor din Udolpho* – sau cel puţin cu câteva dintre ele.

Ann Ward s-a născut în 1764 la Londra, în casa unei familii înstărite. Era nepoata favorită a lui Thomas Bentley, o personalitate marcantă în viaţa artistică a Londrei, proprietar al unei fabrici de porţelanuri care introducea în Anglia rafinate ornamente, cuprinzând într-o sinteză îndrăzneaţă pentru acea vreme sugestia artei orientale, a ceramicii franceze şi a sobrei tradiţii britanice din epoca Renaşterii. Aici, în casa unchiului ei, Ann va cunoaşte câţiva artişti şi colecţionari de artă – categorie socială nouă, a cărei influenţă în stabilirea criteriilor gustului public era tot mai mare. Imaginaţia ei vizuală se va forma în această ambianţă în care modelele cele mai respectate erau Salvator Rosa, Claude Lorrain şi imitatorii lor englezi. În grupul lui Thomas Bentley se citeau cu mare desfătare versurile lui Thomson, Gray, Collins,

---

[4] Nathan Drake, în *Moulton's Library of Literary Criticism* (Biblioteca de critică literară a lui Moulton), II, New York, 1967, p. 570.

[5] William Hazlitt, *Selected Essays* (Eseuri alese), Londra, 1930, p, 176 (citatul este extras dintr-un text scris în 1818).

învăluite într-un aer plin de mister, însemnările de călătorie ale lui William Gilpin, abundând în descrieri fantastice ale unor privelişti în care fiecare arbore, fiecare plantă îşi păstrează o „fizionomie" proprie în necontenitele schimbări ale naturii neîmblânzite de om.

Lumea aceasta îndepărtată şi tainică i se descoperea, evident, printr-un intermediar livresc; cu toate acestea, ea a privit-o cu o mai adâncă înfiorare decât oricare dintre contemporanii săi şi nu s-a mărginit, ca discipolii lui Mark Akenside şi ai celor doi Warton, să caute în natură obiecte care să-l impresioneze, prin asocierea cu lucrurile cunoscute de el în civilizaţia urbană, pe omul secolului al XVIII-lea. Literatura pe care o cunoscuse în adolescenţă a fost un îndemn la o contemplare sinceră a peisajului: „culoarea şi lumina o emoţionau prin impactul lor direct asupra simţurilor ei, la fel ca şi sunetele şi muzica naturii; ea a încercat să-şi convertească reacţiile sufleteşti într-o metodă, cea mai plină de forţă şi mai lucid controlată, aceea a compoziţiei precis organizate".[6] Caracterizare ce se verifică de-a lungul întregii evoluţii a operei sale.

S-ar putea, aşa cum s-a sugerat[7], ca descrierile din romanele sale să fi derivat încă din picturile atât de admirate în cercul lui Bentley; dar, în 1794 (anul publicării *Misterelor din Udolpho*), o călătorie prin Olanda, Germania şi nordul Angliei – pe care o va relata în cartea tipărită în anul următor[8] – se vede limpede că sensibilitatea ei era receptivă la privelиştile naturii, că percepea detaliile ca pe nişte elemente, legate între ele, ale unui spaţiu larg deschis spre mister şi spre sublim, aşa cum îl înţelegeau cei care îi citiseră pe Edmund Burke. Notaţiile nu sunt dictate de senzaţiile prilejuite de surpriza unei întâlniri cu necunoscutul; ci, aşa cum mărturisea ea însăşi, de „dorinţa de a înfăţişa tabloul adevărat al firii" şi erau cenzurate de „conştiinţa că o asemenea descriere nu e cu putinţă decât cu ajutorul creionului şi al pensulei", aceste „două puteri potrivnice se întâlnesc" şi rezultatul e o descriere în care acuitatea observaţiei o depăşeşte cu mult pe aceea a altor cărţi de călătorie de pe atunci, atente la ceea ce oferă privirii, dar nu şi la sensul ascuns al lucrurilor observate.

Când s-au folosit frecvent, în primii ani ai secolului următor, cuvintele „pitoresc" şi „romantic" s-au aplicat adesea la descrierile ei care erau înţelese ca o proiecţie a unui peisaj real, şi nu ca una a fanteziei. Urmările întâlnirii ei cu peisajul munţilor din Germania vor putea fi observate în

---

[6] W.L. Renwick, *English Literature,* 1789–1815, Oxford. 1963, p 81.

[7] Vezi R.D. Havens, *„Ann Radcliffe's Nature Descriptions"* (Descrierile de natură ale lui A.R.). în *Modern Language Notes,* an LXVI (1951), pp. 82–124.

[8] *A Journey through Holland and the Western Frontier of Germany* (O călătorie prin Olanda şi prin regiunea de vest a Germaniei).

romanul scris în acea perioadă, *Misterele din Udolpho*; conturul priveliştilor de aici ar vrea să-l sugereze pe acela al Apeninilor, dar el rămâne un fundal al unei lumi reale, transferat dintr-o altă ţară, aşa cum procedau şi pictorii vremii când aşezau un subiect mitologic într-un cadru peisagistic familiar.

De altminteri, scriitoarea caută să dea imaginilor celor mai neobişnuite o înfăţişare pe care omul secolului al XVIII-lea să o poată accepta ca plauzibilă. Nutrită, la ideile unei epoci raţionaliste, Ann Radcliffe refuza să admită existenţa supranaturalului; cu excepţia unei singure cărţi – romanul *Gaston de Blondeville,* publicat postum –, misterul se explică în cele din urmă şi se reduce doar la o iluzie. Secretele naturii, ascunse minţii omeneşti, se dezvăluie, nu raţiunii, e adevărat, ci imaginaţiei; „suspansul" despre care vorbea Walter Scott e rezolvat când acţiunea romanului ajunge la deznodământ: el e un procedeu literar, asemănător aceluia din romanele poliţiste de mai târziu, şi nu o mărturie a credinţei în forţele de dincolo de natură.

Ann Radcliffe respingea superstiţiile, nu urma decât chemarea straniilor întâmplări care incitau spiritul, a lucrurilor ce păreau inexplicabile, dar încerca o adevărată desfătare de a le explica în concluzia cărţilor ei. S-ar putea spune că, dincolo de legitima dorinţă de a obţine succesul la cititorii atraşi de neobişnuit, ea făcea din romanele sale un mijloc de a-şi pune la încercare propria capacitate de a manipula misterele, de a le conduce la o dezlegare raţională. Fragmentele intrigilor întunecate se adună lent laolaltă într-un desen coerent; coridoarele subterane, uşile secrete, pumnalele ruginite, zvonurile muzicii ce coboară, pline de mister, învăluind încăperile fastuoase sunt piese de recuzită ale unei drame a cărei concluzie coincide aproape întotdeauna, cu dezlegarea tuturor tainelor ce au creat tensiunea de pe parcursul intrigii.

Cititorul veacului al XVIII-lea accepta convenţiile genului; ele ne apar astăzi, desigur, fragile şi neconvingătoare. În acelaşi timp, însă, nu se poate nega intuiţia artistică a unei scriitoare care, sondând teritoriile cele mai nesigure, conduce acţiunea de-a lungul unor drumuri pe care cititorul îşi păstrează nealterat interesul faţă de lucrurile înfăţişate lui de personajele romanului. Intriga poate să ni se pară artificială, dar cărţile ei conţin o atmosferă specifică, sugestivă. Ele transmit simţământul straniu că nu numai spectaculoasele privelişti, ci şi evenimentele – înconjurate, aşa cum sunt, de un aer misterios – aparţin unei realităţi prea complexe pentru a ni se revela direct, dar la fel de cognoscibile ca şi aceea pe care o descoperim necontenit în preajma noastră. „Un asemenea simţământ, care e cu adevărat o mare inovaţie în literatura engleză, nu implică neapărat credinţa în supranatural. Aspectul familiar al lucrurilor a dobândit acum un colorit

misterios, un sens vag al schimbărilor ameninţătoare care provoacă o emoţie nervoasă a cititorului; acesta e aşa-numitul *fior* din romanele doamnei Radcliffe, secretul marelui ei succes printre contemporani. Nici astăzi fascinaţia lui nu şi-a pierdut puterea magică".[9]

Emoţia aceasta nu înseamnă *spaimă* şi nici nu trebuie confundată cu efectele melodramei: ea poate dobândi chiar o anume nobleţe. Decorul exotic, episoadele neaşteptate, misterul care le înconjoară, personajele pictate în contraste puternice de umbră şi de lumină, – e adevărat, de multe ori convenţionale –, numeroasele coincidenţe alcătuiesc elementele unei tehnici narative pe care romantismul o va dezvolta în perioada următoare a literaturii engleze. E adevărat că „Wordsworth sau Coleridge nu vor recurge, în subtilele lor asocieri ale realităţii cotidiene cu lumea celor mai intense emoţii, la exemplul propus de Ann Radcliffe";[10] dar poezia lor nu ar fi avut cum să capete substanţă într-un spaţiu cultural lipsit de această dimensiune căreia ei i-au dat o mai mare profunzime, conferindu-i un puternic suport filosofic.

Afinitatea dintre romanele scrise de Ann Radcliffe şi poezia generaţiei mai tinere (de fapt, ea se născuse cu numai şase ani înaintea lui Wordsworth şi cu opt înaintea lui Coleridge) e pusă în primul rând de sentimentul comun al naturii care, în opera autoarei *Misterelor din Udolpho,* se traducea printr-un adevărat cult al descrierii peisagistice. Poemele sale (care vor fi adunate în volum în 1834, la unsprezece ani după moartea ei) nu fuseseră încă uitate la sfârşitul secolului trecut şi erau evocate ca un exemplu de „delicateţe şi de simţ al culorii".[11] Dar nu încape nicio îndoială că, dacă ar fi fost numai autoarea unor poeme, oricâtă delicateţe şi simţ al culorii ar releva ele, Ann Radcliffe ar fi fost, cel mult, menţionată în lunga listă a poeţilor care, la cumpăna secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea, ilustrau o semnificativă schimbare a perspectivei lirice. Descrierile de natură din romanele ei sunt cu mult mai caracteristice pentru noile forme pe care le lua sensibilitatea poetică a vremii; diversitatea imaginilor, profunzimea coloristică, fermecătoarea sinceritate a extazului au îngăduit afirmaţia potrivit căreia „romanul englez nu a avut, de pe vremea ei, nimic care să fi egalat acest talent".[12]

Multe dintre peisajele romanelor sale sunt plasate în locuri pe care scriitoarea nu le-a văzut niciodată: în centrul Franţei, în Pirinei, în Apenini,

---

[9] Louis Cazamian, *op. cit.,* pp. 940–1.

[10] *Idem,* p. 941.

[11] William Minto, *The Literature of the Georgian Era* (Literatura epocii georgiene), 1894, în Malcolm Ware, *op. cit.,* p, 76.

[12] Louis Cazamian, *op. cit.,* pp. 941.

la Veneţia, în Italia de Sud; dar ea le creează din fragmentele notelor sale de călătorie pe care le reinterpretează, le modifică sau, pur şi simplu, inventează privelişti întemeiate pe legile unui exotism ce va fi însuşit şi de poeţii generaţiilor romantice. Peisajul rural englez din secolul al XIX-lea va beneficia într-o largă măsură de această pildă a intuiţiei care asociază prospeţimea observaţiei şi copleşitorul sentiment al sublimului.

Ann Radcliffe nu e, totuşi, înzestrată cu talentul de portretist. Limitele romanelor ei în această privinţă erau observate încă din vremea în care ea se bucura de netăgăduita admiraţie a cititorilor şi a criticii. „Aproape toate eroinele sale seamănă între ele... Au ochi albaştri, şi păr castaniu, «forma aeriană a unei nimfe», tuturor le place să privească soarele apunând, să surprindă reflexele violete ale înserării, strălucirea sau splendoarea pală a orizontului în amurg".[13] Personajele ei aparţin unor categorii foarte clar delimitate: fete inocente şi sensibile, urgisite de nobili sceleraţi; slujitori bătrâni, înţelepţi şi credincioşi; aristocraţi sărăciţi (adesea în împrejurări tragice); bandiţi. Dar unele dintre ele – de pildă Schedoni din *Italianul* – au pregătit ivirea eroului byronian, făptură titanică al cărei portret e construit pe o singură dimensiune, puternic reliefată, dominând întregul spaţiu epic. Contribuţia esenţială a scriitoarei la consolidarea unei tradiţii a romanului englez e transformarea sentimentului de spaimă, nutrit până atunci de necunoscute ameninţări, într-o componentă dramatică a misterului ce se va lumina brusc în finalul povestirii.

Există, fără îndoială, o „formulă Radcliffe" a romanului gotic, o convenţie narativă reluată aproape în toate cărţile scrise de această fondatoare de tradiţie: o eroină urgisită alergând să se salveze printre (sau întemniţată în) castele, temniţe, păduri adânci, grote şi ajungând, în cele din urmă, la o încheiere fericită a aventurilor sale. *Povestea din pădure* (1791), *Misterele din Udolpho* (1794), *Italianul* (1797), cele mai bune romane ale sale, sunt variaţiuni pe această temă. Dar fiecare roman adaugă un element nou în fuziunea dintre invenţie şi informaţie, principala problemă a romanului istoric şi a celui plasat într-un decor exotic.

Scriitoarea reconstruia aceste decoruri topind laolaltă amintirile de călătorie şi sugestiile preluate din picturile şi gravurile vremii; exegeţii operei el au relevat felul în care ea a asociat impresiile unei excursii în Scoţia, unde – împreună cu soţul ei – a văzut ruinele înfricoşătoare ale unor castele medievale, cu imaginile halucinante ale lui Piranesi. „Inteligenţa modernă a doamnei Radcliffe nu s-a contaminat de la superstiţii şi ocultism:

---

[13] John Dunlop, *The History of Fiction* (Istoria prozei artistice), 1814, citat în *Moulton's library of Literary Criticism,* II, p. 570.

ea a creat o invenţie raţională, putere capricioasă şi triumfătoare".[14] Romanele ei reflectă tendinţa romantică de evadare din realitatea străbătută de grave tensiuni într-o lume în care „suferinţele, în loc să indice limite tragice ale existenţei, devin stimuli ai imaginaţiei".[15]

Din această perspectivă *Misterele din Udolpho* reprezintă un moment important, nu numai pentru biografia literară a autoarei lui, ci şi pentru evoluţia romanului gotic, în ansamblul său. *Castelul* e, în structura genului, un topos dintre cele mai semnificative: el e locul unde se concentrează secretele tuturor participanţilor la acţiune, unde pândesc, nedesluşite, ameninţările cele mai crunte. Cel din Udolpho e un adevărat „centru al întunericului", deasupra lui plutesc umbrele unei lumi infernale. Ale unei lumi anarhice, dominate de o putere tiranică; aici, judecata raţională e pusă în primejdie de sentimentele opuse ale protagoniştilor, spaima eroinei şi ostilitatea agresivă a lui Montoni. Misterele sunt legate mai curând de personaje decât de peisaj.

E un univers separat de ordinea socială visată de raţionalismul politic al secolului al XVIII-lea, de idealurile lui de „Ordine, pace, onoare şi frumuseţe". Cu toate că Ann Radcliffe se referă indirect la ele, creând un cadru de armonie domestică în jurul acţiunii ce se desfăşoară în castelul blestemat aflat sub puterea scelerată a lui Montoni. Acţiunea începe în paşnicul domeniu al familiei St. Aubert, pe malurile Garonei, evoluează spre terifiantele mistere ce constituie miezul însuşi al intrigii romaneşti şi se încheie într-un nou tablou de un calm copleşitor: generaţiilor viitoare le sunt menite aceeaşi linişte, aceeaşi bucuroasă contopire cu natura care ordonează şi viaţa celor mai vârstnici, la începutul cărţii. Sensibilitatea gustului pitoresc, specifice secolului al XVIII-lea, sunt atribuite unei epoci cu două sute de ani mai vechi. Convenţie frecvent pusă în practică de literatura romantică, nu numai pentru că perspectiva istorică îngăduia folosirea din plin a coloritului exotic, ci şi pentru că romanul medieval dispunea de legi mai solide decât acelea ce guvernau structurile narative mai noi, de pildă cele ale romanului sentimentalist sau ale romanului alegoric.

Liniştea bucolică e ameninţată de presiunea unor forţe venite dintr-un alt univers moral şi social. În *Misterele din Udolpho* se recurge la un procedeu ce va deveni caracteristic pentru arsenalul romanului gotic: eroina e smulsă din atmosfera aceasta paşnică în care se simţea în deplină siguranţă şi

---

[14] W.L. Renwick, *op. cit.,* p. 87.

[15] Coral Ann Howells, *Love, Mystery and Misery* (Dragoste, mister şi suferinţă), Londra, 1978, p. 29.

supusă unor încercări ce ameninţă să-i dezintegreze însăşi identitatea (dar, potrivit aceleiaşi convenţii, până în cele din urmă, ea le va supravieţui). Romanciera e înzestrată cu un simţ al construcţiei narative care o face să nu îşi pună eroina brusc în contact cu universul unde o aşteaptă puterile adverse ce îi vor nimicirea: prima ei întâlnire cu lumea din afară e o călătorie în care şi-a însoţit tatăl, prin Pirinei şi Languedoc.

Un al doilea moment al acestei schimbări e întâlnirea cu tânărul Valancourt, eveniment ce dă vieţii sufleteşti a eroinei un accent dramatic necunoscut în lumea în care trăise ea până atunci. Dar schimbarea cea mai drastică se produce după moartea bătrânului domn St. Aubert: Emily, încă minoră, e pusă sub tutela mătuşii sale, doamna Cheron, femeie aspră şi despotică. La scurt timp, doamna Cheron se mărită cu Montoni, un aventurier italian, întrupare a „spiritului demonic", personaj care constituie în dialectica romanului gotic, principiul opus purităţii reprezentate de eroină. El e acela care o desparte brutal de pacea din La Vallée şi de Valancourt, ducând-o cu el în Italia, unde Emily şi mătuşa ei trăiesc într-o adevărată temniţă, în singuraticul castel Udolpho, într-o regiune izolată a Apeninilor.

În jurul acestei construcţii ciudate, ameninţătoare, se centrează întreaga acţiune a romanului: aici îi e dat eroinei să cunoască toate spaimele – reale sau imaginare – care îi deosebesc atât de tragic existenţa de aceea a eroinelor din romanele sentimentale ale perioadei anterioare. Evadarea din această lume, o chestiune de morală, înseamnă nemijlocita izbândă a binelui. Dar întoarcerii ei la viaţa guvernată de principiile ordinii şi ale frumuseţii paşnice i se împotrivesc câteva împrejurări care prelungesc „suspansul": întâlnirea cu o călugăriţă muribundă, torturată de conştiinţa păcatului săvârşit cândva, o gravă criză a iubirii dintre Emily şi Valancourt, ameninţându-i fericirea, la fel cum atmosfera din Udolpho îi ameninţase sănătatea sufletească. În final, se înţelege, toate se vor rezolva în chip fericit: Montoni moare (în împrejurări misterioase), castelul din Udolpho îşi pierde puterile malefice, Emily şi Valancourt se întorc la La Vallée unde îşi trăiesc bucuria unei vieţi liniştite. Schema narativă a romanului demonstrează cât de mult se apropie cartea de modelul literaturii sentimentaliste. Diferenţa esenţială, aceea care dă specificitate genului, e introducerea unei lumi enigmatice, ale cărei legături cu universul cotidian sunt fragile şi necaracteristice: Ann Radcliffe creează un peisaj deliberat imaginar, peisajul unei Franţe şi al unei Italii ornate cu castele stranii. Udolpho e văzut ca într-un coşmar, anticipând cu o jumătate de secol atmosfera ce înconjoară domeniul domnului Rochester din *Jane Eyre* (al cărei decor poartă semnele vizibile ale influenţei goticului). Castelele şi personajele care le locuiesc sunt

adevărate abstracţiuni, care privesc realitatea cu emoţii estetice stranii: un critic al vremii, Archibald Alison, numea, în 1790, acest tip de reacţii ale sensibilităţii – „emoţii ale gustului".

Totul e filtrat prin imaginaţia scriitoarei care „lucrează asupra peisajului ca o lumină de clar de lună, transformând contururile clare ale realităţii în obscure forme romantice".[16] Ann Radcliffe voia să creeze un stimul al imaginaţiei scriitorului eliberat de rigidele principii ale secolului luminilor; un *negativ,* cum avea să-l numească ea însăşi într-un eseu (de fapt, pagini disparate din manuscrisele ei, adunate laolaltă de un editor). Eseul, publicat în 1816, în paginile lui „New Monthly Magazine", se intitula *Despre supranatural în poezie:* „Obscurul sau neclarul e doar un negativ care dă libertate imaginaţiei să acţioneze asupra puţinelor semne pe care i le revelează adevărul".[17]

O asemenea concepţie e foarte apropiată de aceea a „obscurului bine cumpănit" din *Tratatul despre Sublim* al lui Edmund Burke. De altfel, asemănarea dintre înţelesurile atribuite sublimului de Ann Radcliffe şi cele ale lui Burke au fost observate[18] şi nu încape niciun fel de îndoială că scrierile ei au fost construite într-un cadru articulat de teoriile estetice ale epocii. Tehnica ei literară e mai complexă decât au lăsat să se înţeleagă mulţi dintre comentatori, chiar şi dintre cei mai recenţi. Pe de o parte, ea acţionează prin procedee care s-ar putea numai „externe" – descrierea personajelor, a situaţiilor, a peisajelor: aşa încât cititorul reacţionează la întâlnirea cu imaginile concrete din paginile scrierilor ei în acelaşi chip în care reacţionează când contemplă tablourile unei expoziţii. Pe de altă parte, ea introduce propria versiune a unui monolog interior indirect, relevând acţiunea reciprocă a inteligenţei raţionale şi a emoţiilor într-un proces îndeajuns de complicat de consemnare a experienţei existenţiale şi sensibile a personajului: cititorul e obligat să participe cu întreaga sa imaginaţie şi să o concentreze asupra unui punct de vedere sugerat de scriitoare. De cele mai multe ori însă, Ann Radcliffe combină cele două procedee, astfel încât peisajul sau evenimentele acţionează asupra emotivităţii cititorului, reflectând, în acelaşi timp, sentimentele personajelor implicate în acţiune, permiţând scriitoarei să intervină, la rândul ei, în comentariu. Romanciera se mişcă, astfel, de la un „punct de vedere" la altul, călăuzindu-şi cititorul,

---

[16] Coral Ann Howells, *op. cit.,* p. 31.

[17] Cf. Malcolm Ware, *op. cit.,* p. 111.

[18] Vezi *idem,* pp. 97–104; Maurice Lévy, *Le Roman „gothique" anglais,* 1764–1824, Touluse, 1964, pp. 284–5.

stimulându-i interesul, modelându-i atitudinea faţă de cele narate, păstrând, însă, cu multă grijă, iluzia libertăţii depline a imaginaţiei.

Varietatea şi subtilitatea acestei tehnici narative pot fi observate mai ales în descrierile de peisaj – şi încă şi mai limpede, în cele ale arhitecturii. Descrierea castelului din Udolpho e, din această perspectivă, tipică; ea cuprinde un pasaj foarte lung, dar Walter Scott nu va ezita să o citeze în întregime în *Memoriile* sale, justificându-se astfel: „e un exemplu atât de frumos al talentului doamnei Radcliffe, încât nu şovăim să o includem aici".[19] Şi e adevărat că zidurile privite în lumina misterioasă a amurgului care se lasă şi peste văile sălbatice ale Apeninilor creează un efect puternic, anunţând tainicele întâmplări ce se vor petrece în umbra acestei clădiri ce veghează, singuratică şi întunecată, deasupra pădurilor pline de un ameninţător mister.

Drumul însuşi care conduce la castel, prin valea ce se cufundă în întuneric şi lasă privirii doar silueta aspră a turnurilor, e o sugestie a labirintului. De altminteri, în romanele gotice, drumurile urcă întotdeauna pieptiş, în serpentine periculoase; spaţiul e închis – de data aceasta limitat de întunericul care se adună în vale, desfiinţând, parcă, orice referire la o altă lume decât aceea a castelului care va deveni temniţa înspăimântătoare a eroinei. Nicio aluzie la vreo fiinţă omenească: drumul, munţii, soarele scăpătând şi, firește, castelul sunt singurele realităţi pe care le descoperă Emily. Lucrurile par a avea o existenţă proprie, determinând-o pe aceea a oamenilor care vin în contact cu ele: aici nu se descoperă un simplu efect descriptiv, ci o condiţie fundamentală a experienţei eroinei romanului gotic, pusă într-un anume cadru specific.

Descrierea castelului nu e, însă, atât de exactă încât să anuleze eforturile imaginaţiei de a reconstitui detaliile acestei clădiri blestemate. Walter Scott va comenta: „Castelul pune la îndemână un nobil subiect; dar, dacă şase artişti ar încerca să-l întrupeze pe pânză, ar realiza probabil şase picturi cu totul diferite între ele, fiecare la fel de îndreptăţită de descrierea din carte".[20] Şi adevărul e că, între 1797 şi 1799, la expoziţiile Academiei Regale au fost prezentate trei picturi, semănând prea puţin între ele.[21] Explicaţia mi se pare simplă: ea trebuie căutată în interacţiunea dintre elementul vizual şi reacţia emoţională produsă de el. Descrierea e, la Ann Radcliffe, aceea a unei reacţii subiective la vederea castelului, mai curând decât o observare directă

[19] Cf. Coral Ann Howells. *op. cit.,* p. 33.

[20] Cf. *idem,* p. 38.

[21] Vezi S.H. Monk, *The Sublime: A Study of Critical Theories in XVIIIth Century England* (Sublimul, studiu asupra teoriilor critice din Anglia secolului al XVIII-lea), Ann Arbor, 1960, p. 201; nu se comunică numele artiştilor.

a lui. Potrivit distincţiei făcute de Burke între pictură – „artă a imitaţiei" – şi poezie – „artă a emoţiei" –, romanciera nu avea cum să năzuiască la realizarea unei copii precise a obiectului evocat de ea.

Încă şi mai concludentă e scena înmormântării doamnei Montoni. Scena e sumbră, se încadrează pe deplin în atmosfera apăsătoare a întregii cărţi. Dar Ann Radcliffe nu foloseşte prilejul pentru a glosa pe marginea acestei întâmplări: niciun comentariu de natură morală sau religioasă nu tulbură unitatea descriptivă a episodului. Doar schiţa unui gest de reconciliere a omului cu ideea inevitabilei morţi care face parte din ordinea firească a lucrurilor. Moartea nu e, desigur, ignorată ca izvor al sentimentelor de spaimă: nici nu ar fi putut să fie altfel într-o epocă în care Burke o numea „rege al terorii", iar tema cimitirelor introdusese un vocabular poetic menit să producă groază, să evoce acest fenomen care unea „misterul, întunericul şi necunoscutul". Însă acest frison, care e un frison al secolului, nu cuprinde acea oroare *fizică* pe care romanul *Călugărul* al lui M.G. Lewis (publicat la doi ani după *Misterele din Udolpho*) o va aşeza în centrul întregii acţiuni. Ann Radcliffe nu nesocoteşte acest aspect al morţii: imaginea teribilă a cadavrelor însângerate de la Udolpho constituie o dovadă. Dar sentimentul produs de această privelişte e mai curând unul de *repulsie*. E şi concluzia eseului ei *Despre supranatural:* „Teroarea şi oroarea sunt opuse: prima cuprinde sufletul şi îi trezeşte facultăţile la un înalt nivel al vieţii; cealaltă contractă, îngheaţă şi aproape le anihilează. Nici Shakespeare, nici Milton... nici domnul Burke nu privesc vreodată ororile ca pe un izvor al sublimului, dar sunt cu toţii de acord că teroarea e un asemenea izvor. Şi unde rezidă marea deosebire dintre *teroare* şi *oroare* decât în nesiguranţa şi obscuritatea care o întovărăşesc pe cea dintâi în respectul ei faţă de răul de care se teme?".[22]

Ea surprinde scena înmormântării, ritualul întunecat şi misterios, costumaţia sumbră a participanţilor, decorul – tipic gotic – cu bolţi şi morminte. Momentul e, prin definiţie, pictural: şi menţionarea numelui lui Domenichino trădează dorinţa de a fixa episodul într-un tablou (de altminteri, la o cercetare mai atentă, dispunerea personajelor în grupuri contrastante duce cu gândul tot la acest reprezentant al şcolii bologneze care, împreună cu Guido Reni, era pe atunci cel mai cunoscut publicului englez dintre toţi artiştii italieni ai secolului al XVII-lea). Ann Radcliffe oferă, în felul acesta, un model vizual al unei scene care, de la Lewis până la Shelley şi, apoi, până la poezia lui Rossetti, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, va fi reluat adesea.

---

[22] Cf. Malcolm Ware, *op. cit.,* p. 117.

Încă un element important al artei narative din *Misterele din Udolpho:* capacitatea de a crea o atmosferă emoţională în jurul personajelor. E adevărat că aceasta dizolvă de multe ori personalitatea eroilor, că însăşi coerenţa portretului are de suferit. Dar, asemenea eroinelor lui Richardson şi Jane Austen, Emily e obligată să facă faţă unor încercări – în esenţă de factură socială şi morală – pe care nu le poate înfrunta decât condusă de propriile-i sentimente. E prizoniera unui tiran; orfană, despărţită cu sila de bărbatul pe care îl iubeşte (dar care se iveşte rar, asemenea unei umbre aproape nedesluşite, în amintirea ei), ea rămâne singură, victimă a încercărilor lui Montoni de a-i fura moştenirea. Temă obişnuită în romanele sentimentaliste, dar care capătă o intensitate teribilă datorită identităţii unchiului scelerat: el, un brigand, castelul său – o fortăreaţă a bandiţilor. Ticăloşia răpitorilor de zestre din cărţile sentimentaliste se transformă aici în crimă, în înţelesul cel mai exact al cuvântului.

E, deci, natural ca întreaga atmosferă să capete un tragism aproape halucinant: ameninţarea e concretă, nu e proiecţia unei exacerbări a sentimentelor, provocată de spaimă.

Între limitele convenţiei goticului, Ann Radcliffe a creat un model narativ mult mai complex decât ar părea la prima vedere. Recunoscând că, sub pojghiţa strălucitoare a vieţii ordonate şi raţionale, se ascund pericolele „misterului", ale sensibilităţii excesive, ea a deschis prozei secolului următor o perspectivă despre care, într-o definiţie foarte potrivită, autorul *Bâlciului deşertăciunilor* va spune că „a dus spre orizontul cel mai adânc al naturii: acela al lumii lăuntrice a omului".

DAN GRIGORESCU

TABEL CRONOLOGIC

1764 Oliver Goldsmith – *Călătorul; O istorie a Angliei în scrisorile unui nobil către fiul său;* Horatio Walpole – *Castelul din Otranto,* primul „roman gotic" englezesc.
Winckelmann – *Istoria artei la cei vechi* (Germ.); Voltaire – *Dicţionar filosofic* (Fr.).
9 iulie – la Londra se naşte Ann Ward, fiica unui negustor înstărit.

1765 Thomas Percy – *Relicve de veche poezie engleză*;
Samuel Johnson publică opera dramatică a lui Shakespeare.

1766 Goldsmith – Vicarul din Wakefield.

1766 W.J. Mickle – *Sir Martyn, poem în maniera lui Spenser*.
Lessing – *Dramaturgia de la Hamburg* (Germ.).

1768 Laurence Sterne – *Voiaj sentimental prin Franţa şi Italia;* James Boswell – *Relatare despre Corsica*; Gray – *Poeme*; începe publicarea *Povestirilor de călătorie* ale căpitanului James Cook; Walpole – *Misterioasa mamă* (tragedie).
Lessing – *Laocoon* (Germ.).
Războiul ruso-turc.

1769 Doamna Montagu (Elizabeth Robinson) publică *Eseul şi geniul lui Shakespeare,* replică la atacul antishakespearian al lui Voltaire.

1770 Goldsmith – *Satul părăsit*.
O'Holbach – *Sistemul naturii* (Fr.).
Cook debarcă în Australia.
1171 Franklin începe să-şi redacteze *Autobiografia* (Amer.).
Parlamentul englez stabileşte că exprimarea în presă a opiniilor nu constituie o crimă şi nu poate fi pedepsită.

1772 William Mason începe publicarea amplului poem *Grădina englezească* (încheiată în 1782).
Freneau şi Brackenridge – *Gloria Americii* (Amer.).
Prima împărţire a Poloniei.

1773 Macpherson – *Poemele lui Ossian*.

Goethe – *Goetz von Berlichingen* (Germ.).
Atacuri ale coloniştilor americani împotriva navelor engleze din porturile Noii Anglii şi la Philadelphia.

1774 James Beattie – *Menestrelul*.
Goethe – *Suferinţele tânărului Werther* (Germ.).
În America se proclamă *Declaraţia Drepturilor*; primele ciocniri între colonişti şi armatele engleze. Tratatul ruso-turc de la Kuciuk-Kainargi.

1775 Mason editează opera lui Gray.
Alfieri – *Cleopatra* (It.); Beaumarchais – *Bărbierul din Sevilla* (Fr.); Trumbull – *M'Fingal* (Amer.).

1776 Adam Smith – *Cercetare asupra naturii şi cauzelor bogăţiei naţiunilor*; Paine – *Bunul simţ*.
Freneau – *Frumuseţile din Santa Cruz* (Amer.).
Independenţa coloniilor americane.

1777 R.B. Sheridan – *Şcoala bârfelilor;* Clara Reeve – *Campionul virtuţii, povestire getică.*
Generalul englez Burgoyne capitulează în faţa comandantului Armatei americane din statul New York.

1778 *Povestirile de la Canterbury* ale lui Chaucer sunt editate de Thomas Tyrwhitt.
Franţa recunoaşte independenţa statelor americane.
1779 – Freneau – *Casa nopţii* (Amer.); Monti – *Încercări poetice* (It.).

1780 John Smith – *Antichităţi gaelice*.
Wieland – *Oberon* (Germ.); Şincai şi Micu – *Elementa linguae daco-romanae* (Rom.).
În întreaga Anglie izbucnesc răscoale ale protestanţilor.

1781 George Crabbe – *Biblioteca*; Johnson – *Vieţile poeţilor;* Thomas Warton – *Istoria poeziei engleze de la sfârşitul secolului al XI-lea până la începutul celui de-al XVIII-lea.*
Rousseau – *Confesiuni* (Fr.) Kant – *Critica raţiunii pure* (Germ.).
Capitularea generalului englez Cornwallis în faţa armatei

comandate de Washington şi Lafayette încheie războiul din coloniile americane.

1782 William Cowper – *Poeme;* Anna Seward – *Louisa* (roman în versuri).
Laclos – *Legături particulare* (Fr.); Alfieri – *Saul* (It.).

1783 Crabbe – *Satul*.
Webster – *Carte de ortografie* (Amer.).
Tratatul de la Paris: Anglia recunoaşte independenţa Statelor Unite ale Americii pe teritoriul cuprins între Atlantic, Marile Lacuri, Mississippi şi Florida.
1784 – Schiller – *Intrigă şi iubire*; Herder – *Idei despre filosofia istoriei umanităţii* (Germ.); Beaumarchais – *Nunta lui Figaro* (Fr.); Parini – *Căderea* (It.).
Răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan în Transilvania.

1785 Wiliam Cowper – *Îndatorirea*.
Kant – *Metafizica moravurilor* (Germ.).

1786 Robert Bums – *Poeme mai cu seamă în dialect scoţian;* John Moore – *Zeluco* (roman antisclavagist); William Beckford – *Povestea califului Vathek* (traducere engleză, publicată fără încuviinţarea autorului, a textului francez scris de el în 1782, la vârsta de 22 de ani).
Freneau – *Poeme* (Amer.); Monti – *Aristodemo* (It.).
Englezii pătrund în Malaya.

1787 George Colman cel Tânăr – *Inkle şi Yarico*.
Bernardin de Saint-Pierre – *Paul et Virginie* (Fr.); Goethe – *Egmont; Iphigenia în Taurida;* Schiller – *Don Carlos* (Germ.).
Ann Ward se căsătoreşte cu William Radcliffe, editor şi proprietar al revistei săptămânale *The English Chronicle*.

1788 Apare postum *Odă asupra superstiţiilor populare din Munţii Scoţiei* de William Collins; Charlotte Smith – *Ethelinde sau orfanul din castel.*
Saint Simon – *Memorii* (ediţie prescurtată) (Fr.).
Englezii încheie tratate cu Prusia şi cu Ţările de Jos.

1789 Ann Radcliffe – *Castelele din Athlin şi Dunbayne.*
William Blake – *Cântecele inocenţei; Cartea lui Thel*; William Gilpin – *Însemnări din ţinuturile muntoase ale Scoţiei*; John Moore – *Zeluco*.
George al III-lea dă primele semne de dezechilibru mintal.
Pitt, prim-ministru al Angliei.
Revoluţia franceză.

1790 Ann Radcliffe – *Poveste siciliană*.
Frank Sayers – *Schiţe dramatice din mitologia nordică;* Blake – *Nunta cerului cu iadul;* Edmund Burke – *Reflecţii asupra Revoluţiei franceze;* James Bruce – *Călătorii;* Joseph Turner – *Istoria anglo-saxonilor;* Archibald Alison – *Eseu despre gust;*
John Hawkesworth – *Călătorii pentru aflarea izvoarelor Nilului.*
1790–1832 – Goethe – *Faust* (Germ.).
Alfieri termină publicarea celor 19 tragedii ale sale (It.).

1791 Ann Radcliffe – *Povestea din pădure.*
Robert Burns publică poemul *Tom O'Shanter* în antologia *Antiquities of Scotland;* Joseph Ritson – *Vechi poezii populare;* George Ellis – *Exemple ale vechilor poeţi englezi;* Paine – *Drepturile omului;* Charlotte Smith – *Celestina;* Elizabeth Inchbald – *O poveste simplă.*
Apar traducerea *Iliadei* şi a *Odiseei* semnate de Cowper.
Primul număr al revistei *„The Observer".*
Răscoale ale partizanilor revoluţiei franceze la Birmingham.

1792 Blake – *Cântul libertăţii;* Samuel Rogers – *Plăcerile amintirii;* Charlotte Smith – *Desmond;* Thomas Holeroft – *Anna St. Ives;* Arthur Young – *Călătorii în Franţa;* William Bligh – *Călătorie pe vasul „Bounty" în mările Sudului;* Gilpin – *Eseuri despre frumuseţea pitorească.*
Proclamarea Republicii Franceze. Armatele coalizate ale monarhiilor europene invadează Franţa.

1793 Blake – *America; Viziunea fiicelor Albionului; Porţile paradisului;* William Wordsworth – *O plimbare în faptul serii;* William Godwin – *Justiţia politică;* Young – *Exemplul Franţei;* Charlotte Smith – *Vechiul conac.*
Tratat de alianţă anglo-rus îndreptat împotriva Franţei

republicane. Anglia declară război Franţei: flota franceză învinsă la Aboukir.

1794 Ann Radcliffe – *Misterele din Udolpho.*
Blake – *Cântecele inocenţei şi ale experienţei; Europa; Cartea lui Urizen;* S.T. Coleridge şi Robert Southey – *Căderea lui Robespierre;* Payne Knight – *Priveliştea;* Ritson – *Cântece scoţiene;* Paine – *Epoca raţiunii;* Uvedale Price – *Eseu despre pitoresc;* Godwin – *Caleb Williams;* Holcroft – *Hugh Trevor;* Charlotte Smith – *Surghiunitul*.

1795 Ann Radcliffe – *Călătorie prin Olanda şi în ţinuturile de vest ale Germaniei.*
Blake – *Cartea lui Los; Cartea lui Ahania;* W.S. Landor – *Poeme; Lewis Abrosio sau Călugărul;* Charlotte Smith – *Plimbări la ţară; Montalbert;* Paine – *Primele principii ale guvernării*.
În Franţa se instaurează Directoratul. Generalul Bonaparte în Italia.

1796 Coleridge – *Odă anului care pleacă;* Southey – *Ioana d'Arc;* William Cobbett – *Viaţa şi aventurile lui Peter Porcupine;* Fanny Burney – *Camilla;* Maria Edgeworth – *Ajutorul părintelui;* Charlotte Smith – *Marchmont*.
Apare revista *„The Watchman"* editată de Coleridge.
Goethe – *Wilhelm Meister* (Germ.); Foscolo – *Veneţiei* (It.).
Anglia declară război Spaniei.

1797 Ann Radcliffe – *Italianul*.
Southey – *Poeme; Scrisori din Spania şi Portugalia;* Lewis – *Strigoiul din castel* (dramă); John Wolcot – *Privelişti pitoreşti cu aluzii poetice.*
Godwin editează revista „The Enquirer"; apare revista conservatoare „The Anti-Jacobin".
Holderlin – *Moartea lui Empedocle;* Goethe – *Hermann şi Dorothea* (Germ.).
Răscoale ale marinarilor din porturile engleze. Izbucneşte o criză financiară: Banca Angliei îşi suspendă plăţile.

1798 Wordsworth şi Coleridge – *Balade lirice;* Edgeworth – *Educaţie practică;* Gilpin – *Observaţii pitoreşti asupra Vestului Angliei;*

Malthus – *Principiile populaţiei;* Charles Lamb – *Rosamund Gray*. Răscoale antiengleze în Irlanda. Bonaparte în Egipt.

1799 Lewis – *Povestiri de groază;* Southey şi Coleridge publică în ziarul „The Morning Post" satira în versuri *Gândurile diavolului;* Sharon Turner – *Istoria Angliei până la cucerirea normandă;* Mungo Park – *Călătorii în interiorul Africii;* Godwin – *St. Leon.*
Hölderlin – *Hyperion*; Schlegel – *Lucinda* (Germ.).
Bonaparte – prim-consul.

1800 Wordsworth şi Coleridge publică o nouă ediţie a *Baladelor lirice,* însoţită de o prefaţă ce cuprinde principiile literare ale mişcării romantice; Edgeworth – *Castelul Rackrent.*
Doamna de Staël – *Despre literatură* (Fr.);
Budai-Deleanu – *Ţiganiada* (Rom.).
Ia fiinţă Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei.

1801 Southey – *Thalaba;* James Hogg – *Pastorale scoţiene;* Lewis – *Povestiri miraculoase;* Ebenezer Elliott – *Plimbare într-o zi de primăvară;* Edgeworth – *Povestiri morale; Belinda;* Amelia Opie – *Tatăl şi fiica.*
CHateaubriahd – *Atala* (Fr.); Alfieri – *„Tetralogia politică"*; Manzoni – *Triumful libertăţii* (It.).
Pitt demisionează din cauza refuzului regelui de a acorda emanciparea catolicilor. Englezii capturează flota daneză.

1802 Walter Scott – *Cântecele menestrelilor de la fruntariile Scoţiei;* Robert Bloomfield – *Povestiri rurale.*
Apar „Edinburgh Review" (revistă conservatoare) şi „Weekly Political Register" (radicală).
Foscolo – *Iacopo Ortis* (It.); Novalis – *Heinrich von Ofterdingen* (Germ.).
Prin tratatul de la Amiens, Anglia retrocedează Franţei teritoriile ocupate în războiul început în 1793. Parlamentul englez votează o „lege de apărare a copiilor care lucrează în fabrici".

1803 Jeremy Bentham – *Pledoarie pentru constituţie;*
Campbell – *Poeme;* Erasmus Darwin – *Templul Naturii;* Godwin – *Viaţa lui Chaucer;* Burney – *Istoria descoperirilor din mările Sudului;* Southey traduce *Amadis de Galia*.

Izbucneşte din nou războiul cu Franţa.

1804 Blake – *Ierusalim; Milton;* T.L. Peacock – *Călugării de la St. Mark;* Gilpin – *Ţărmul mării în Hampshire, Sussex şi Kent;* Holeroft – *Călătorie de la Hamburg;* Edgeworth – *Povestiri populare; Griselda modernă;* Lewis – *Brigandul din Veneţia;* Opie – *Adeline Mowbray;* Wolcot – *Frumuseţile poeziei engleze.*
Schiller – *Wilhelm Tell* (Germ.).
Pitt e din nou prim-ministru. Napoleon se încoronează împărat al Franţei. Dizolvarea Sfântului Imperiu Roman.

1805 Scott – *Balada ultimului menestrel;* Wordsworth – *Preludiu;* Southey – *Madoc;* Robert Anderson – *Balade în dialect cumbian;* Campbell – *Poeme;* Richard Payne Knight – *Principiile gustului;* Godwin – *Fleetwood;* Sidney Owenson (lady Morgan) – *Călugăriţa de la St. Dominick;* Holeroft – *Memoriile lui Brian Perdue.*
Anglia, Austria şi Rusia formează „Cea de-a doua coaliţie" antifranceză. Flota franco-spaniolă nimicită la Trafalgar.
Napoleon victorios la Austerlitz.

1806 Scott – *Balade şi poezii lirice;* W.S. Landor – *Simonidea;* Holeroft – *Povestiri în versuri;* Thomas Moore – *Epistole, ode şi alte poeme;* Peacock – *Palmyra;* Opie – *Simple povestiri;* Edgeworth – *Leonora;* Anne Grant – *Scrisori din munţi;* Owenson – *Fetiţa irlandeză.*
Bătălia de la Jena.

1807 Wordsworth – *Poeme,* George Crabbe – *Poeme;* Hogg – *Bardul de pe munte;* Byron – *Ceasuri de lenevie;* Moore – *Melodii irlandeze;* Charles Robert Maturin – *Fatala răzbunare;* Godwin – *Faulkner;* Charles şi Mary Lamb – *Povestiri după Shakespeare.*
Barlow – *Columbiada* (Amer.); Hegel – *Fenomenologia spiritului* (Germ.); Staël – *Corinne* (Fr.).
Comerţul cu sclavi e abolit în Anglia. Tratatul de la Tilsit: Prusia renunţă la teritoriile de la răsărit de Elba. Franţa ocupă Spania şi Portugalia.

1808 Scott – *Marmion;* Lewis – *Povestiri romantice;* Maturin – *Băiatul din Irlanda;* Southey – traducerea *Cidului.*
Krîlov – *Fabule* (Rus.); Washington Irving – *Salmagundi* (Amer.).

Răscoalele antifranceze ale spaniolilor. Joseph Bonaparte intră în Madrid ca rege al Spaniei. Lupte anglo-franceze pe teritoriul Spaniei.

1809 Byron – *Barzi englezi şi recenzenţi scoţieni;* Thomas Campbell – *Gertrude din Wyoming;* Godwin – *Eseu despre morminte;* Edgeworth – *Povestiri din viaţa mondenă.*
Primul număr din „The Quarterly Review".
Irving – *Istoria New Yorkului* (Amer.).
Se încheie pace între Franţa şi Austria.

1810 Scott – *Doamna lacului;* Southey – *Blestemul lui Kehama;* Crabbe – *Târguşorul;* Hogg – *Menestrelul din pădure;* Shelley – *Poezie originală de Victor şi Cazire;* Peacock – *Spiritul Tamisei;* Anne Maria Porter – *Căpeteniile scoţiene.*
Staël – Despre Germania (fr.).

1811 Scott – *Viziunea lui Don Roderick;* Shelley – *Necesitatea ateismului;* Bloomfield – *Ţărmurile râului Wye;* Lewis – *Timour tătarul;* Mary
Brunton – *Stăpânirea de sine*.
La Motte-Fouqué – *Ondine* (Germ.).
Boala lui George al III-lea devine nevindecabilă; prinţul de Wales îşi asumă regenţa. Se declanşează răscoalele „sfărâmătorilor de maşini".

1812 Crabbe – *Povestiri în versuri;* William Combe – *Călătoria doctorului Syntax în căutarea pitorescului;* James Montgomery – *Lumea de dinainte de potop;* Byron – *Childe Harold* (cânturile I şi II); Peacock – *Filosofia melancoliei;* Shelley – *Manifest către poporul irlandez;* Maturin – *Căpetenia de bandiţi milesieni;* Opie – *Capricii.*
Fraţii Grimm – *Poveşti* (Germ.).
Primul-ministru Perceval e asasinat. Izbucneşte războiul anglo-american. Campania lui Napoleon în Rusia: în octombrie începe catastrofala retragere a armatelor franceze.

1813 Scott – *Nunta din Trierman;* Coleridge – *Remuşcare, tragedie;* Hogg – *Priveghiul reginei;* Byron – *Mireasa din Abydos; Ghiaurul;* Shelley – *Crăiasa Mab;* Jane Austen – *Mândrie şi prejudecată;*

Opie – *Povestiri din viaţa adevărată.*
Anglia, Rusia şi Prusia (cărora li se alătură curând şi Austria) formează o nouă coaliţie antinapoleoniană. Francezii învinşi la Leipzig.

1814 Wordsworth – *Excursia;* Southey – *Roderick, ultimul dintre goţi;* Byron – *Corsarul; Lara; Odă lui Napoleon;* Coleridge – *Eseu despre artele frumoase;* Scott – *Eseu despre instituţia cavaleriei şi despre romanul cavaleresc; Waverley;* Austen – *Mansfield Park;* Samuel Rogers – *Jacqueline;* Owenson – *O'Donnel;* Henry Francis Cary publică traducerea integrală a *Divinei Comedii*.
Chamisso – *Peter Schlemihl* (Germ.).
Trupele aliate cuceresc Parisul. Abdicarea lui Napoleon.
Congresul de la Viena. Prin tratatul de la Gand se încheie războiul anglo-american.

1815 Scott – *Stăpânul insulelor; Câmpul de la Waterloo; Guy Mannering;* Hogg – *Pelerinii soarelui;* William Lisle Bowles – *Misionarul din Anzi;* Byron – *Melodii ebraice;* Wordsworth – *Ciuta albă din Rylstone.*
Paul-Louis Courier – *Pamflete* (Fr.).
Napoleon se întoarce pe neaşteptate din exilul de pe Insula Elba. După o domnie de o sută de zile, e învins la Waterloo.
Exilul pe Sfânta Elena.

1816 Byron – Cântul al III-lea din *Childe Harold; Prizonierul din Chillon;* Shelley – *Alastor sau duhul singurătăţii;* Peacock – *Headlong Hall;* Leigh Hunt – *Povestea de la Rimini;* Coleridge – *Christabel; Hanul Kubla; Chinurile somnului;* Hogg – *Oglindă poetică;* Maturin – *Bertram.*
E.T.A. Hofman – *Elixirul diavolului* (Germ.); Benjamin Constant – *Adolphe* (Fr.).
Abolirea impozitului pe venituri sporeşte dificultăţile financiare ale guvernului englez şi obligă păturile sărace să suporte povara datoriilor ţării.

1817 Scott – *Harold neînfricatul;* Byron – *Jeluirea lui Tasso; Manfred;* Coleridge – *Frunze sibilinice; Zapolya; Biographia Literaria;* John Keats – *Poeme;* Moore – *Lalla Rookh;* Godwin – *Mandeville;* Mary Shelley – *Frankenstein;* Peacock – *Melincourt;* Edgeworth –

Harrington; Ormond; Maturin – *Manuel;* Southey – *Wat Tyler;* William Hazlitt – *Personajele pieselor lui Shakespeare;* David Ricardo – *Principii ale economiei politice.*
Primul număr al lui „Blackwood's Magazine"
Arnim – *Paznicii coroanei* (Germ.); Bryant – *Thanatopsis* (Amer.).

1818 Shelley – *Răscoala Islamului;* Keats – *Endymion;* Byron – *Beppo;* Ebenezer Elliott – *Noaptea;* Peacock – *Mănăstirea coşmarelor;* Leigh Hunt – *Frunzişuri;* Scott – *Rob Roy;* Owenson – *Florence Macarthy*.

1819 Byron – *Mazeppa;* Shelley – *Rosalind şi Helen; Cenci; Odă vântului de apus;* Keats – *Ode;* Wordsworth – *Peter Bell;* Crabbe – *Povestiri de la castel;* Elizabeth Barrett – *Bătălia de la Marathon;* Hogg – *Relicve din Scoţia;* Maturin – *Fredolfo.*
Schopenhauer – *Lumea ca voinţă şi reprezentare* (Germ,);
Chénier – *Opere* (Fr.); Leopardi – *Infinitul* (It.).
La Manchester, pe câmpul St. Peter, o demonstraţie a muncitorilor e reprimată de poliţie şi de armată: 11 morţi şi peste 400 de răniţi („Peterloo"). Guvernul emite legi care limitează libertăţile individuale.

1820 Scott – *Poeme felurite; Ivanhoe;* Shelley – *Prometeu descătuşat; Unei ciocârlii;* Keats – *Lamia, Isabella, Ajunul Sfintei Agnes şi alte poeme; Hyperion*; Hogg – *Povestirile unei seri de iarnă;* Maturin – *Melmoth rătăcitorul;* John Clare – *Poeme;* Hazlitt – *Prelegeri despre literatura dramatică în Epoca Elizabethei.*
Lamartine – *Primele meditaţii* (Fr.);
Manzoni – *Contele de Carmagnola* (It.).
Prinţul regent al Angliei devine rege sub numele de George al IV-lea.

1821 Sunt publicate, în volumul al X-lea din „Ballantyne's Library" romanele scrise până atunci de Ann Radcliffe; ediţia e prefaţată de Walter Scott.
Southey scrie *O viziune a Judecăţii de apoi;* Byron – *Profeţia lui Dante; Cain; Sardanapal; Marino Faliero; Cei doi Foscari;* Shelley – *Epipsychidion; Adonais* (odă funebră la moartea lui Keats); *Întru apărarea poeziei;* Scott – *Kenilworth;* Thomas de Quincey – *Confesiunile unui fumător de opiu;* John Clare – *Menestrelul*

satului; James Mill – *Elemente de economie politică.*
Manzoni – *Logodnicii* (It.)
Mişcarea revoluţionară a lui Tudor Vladimirescu.
Cresc divergenţele dintre guvernul englez (care susţine că Sfânta Alianţă nu are dreptul să intervină în afacerile interne ale altor ţări) şi aliaţii săi europeni.

1822 Byron – *O viziune a Judecăţii de apoi;* Shelley – *Elada;* Scott – *Poezie din romanele autorului lui „Waverley"; Piratul;* Peacock – *Maid Marian*.
Puşkin – *Evgheni Oneghin* (Rus.); Vigny – *Poeme* (Fr.).
La Congresul de la Verona, Anglia refuză să sprijine hotărârea Sfintei Alianţe de a interveni în Spania, unde izbucniseră mişcări revoluţionare.

1823 Scott – *Quentin Durward;* Moore – *Iubirile îngerilor; Fabule pentru Sfânta Alianţă;* Byron – *Insula; Werner.*
Stendhal – *Racine şi Shakespeare* (Fr.); Fenimore Cooper – *Pilotul; Pionierii* (Amer.).

La 7 februarie, la Londra, moare Ann Radcliffe.

1826 Romanul *Gaston de Blondeville* de Ann Radcliffe, nepublicat în timpul vieţii autoarei, este editat de Thomas Talfourd.
1834 Sunt publicate în volume versurile scrise de Ann Radcliffe.

D.G.

CARTEA I

CAPITOLUL I

...Casa-i limanul
De dragoste, de pace şi-mplinire,
Unde părinţi, copii, prieteni buni
Şi rude dragi trăiesc în fericire.
THOMSON

Pe încântătoarele maluri ale fluviului Garonne, în Gasconia, se înălţa, în anul 1584, castelul domnului St. Aubert. De la ferestrele castelului se zăreau peisajele idilice ale Guyennei şi Gasconiei, ce se întindeau de-a lungul fluviului, cu culorile vii ale pădurilor luxuriante, ale viţei de vie şi ale plantaţiilor de măslini. La sud, priveliştea era mărginită de maiestuoşii Pirinei, ale căror piscuri învăluite de nori, sau ivindu-se în forme impresionante, întrezărite şi apoi dispărând din nou, pe măsură ce pâclele rare se vălătuceau prin dreptul lor, erau când golaşe, strălucind în văzduhul albăstriu, când întunecate de pădurile mohorâte de pini, ce se întindeau spre poale. Genurile înfricoşătoare contrastau cu verdele desfătător al păşunilor şi pădurilor de la marginea lor, unde, printre turme, cirezi şi căsuţe modeste, ochiul se odihnea cu plăcere, după ce se căţărase pe vârfurile de deasupra. Către nord şi către răsărit, câmpiile din Guyenne şi Languedoc se pierdeau în negura depărtărilor; la apus, Gasconia era mărginită de apele golfului Biscaya.

Tare îi mai plăcea domnului St. Aubert să hoinărească, împreună cu soţia şi fiica sa, de-a lungul ţărmului Garonnei şi să asculte muzica valurilor! Cunoscuse şi alte aspecte ale vieţii, în afară de simplitatea idilică, căci trăise în mijlocul lumii pline de veselie şi agitaţie; dar imaginea încântătoare despre omenire, pe care şi-o făurise în fragedă tinereţe, fusese prea dureros modificată de experienţă. Cu toate acestea, în mijlocul priveliştilor schimbătoare ale vieţii, îşi păstrase principiile nezdruncinate, iar bunăvoinţa nealterată; şi se retrăsese din mijlocul mulţimilor „mai mult cu *compasiune* decât cu supărare", îndreptându-se către simplitatea naturii, către plăcerile curate ale literaturii şi către exercitarea virtuţilor casnice.

Era descendentul ramurii secundare a unei familii ilustre, şi pentru viitorul lui se presupusese că va împlini lipsa unei bunăstări moştenite fie printr-o strălucită alianţă matrimonială, fie printr-o reuşită în afacerile publice. Dar St. Aubert avea un simţ prea ales al onoarei, pentru a înfăptui cea de-a doua speranţă, şi prea puţină ambiţie pentru a sacrifica ceea ce numea el fericire, doar ca să dobândească bunăstarea. După moartea tatălui său, se căsători cu o tânără foarte plăcută, egală cu el prin naştere, dat nu

superioară lui ca avere. Largheţea sau extravaganţele regretatului domn St. Aubert îi încâlciseră atât de mult afacerile, încât fiul său se văzu nevoit să renunţe la o parte din domeniul familiei şi, la câţiva ani după căsătorie, i-o vându domnului Quesnel, fratele soţiei sale, şi se retrase pe o mică moşie din Gasconia, unde îşi împărţea preocupările între fericirea conjugală şi îndatoririle de părinte, pe de o parte, şi comorile cunoaşterii şi luminile minţii, pe de altă parte.

Încă din copilărie se simţise legat de aceste locuri. Venise adesea aici pe când era copil, iar impresiile plăcute lăsate de bunăvoinţa simplă a ţăranului vârstnic ce îngrijea acest loc, unde roadele şi smântâna nu se isprăveau niciodată, nu fuseseră şterse de împrejurările ulterioare. Păşunile înverzite, pe care alergase adesea cu bucuria celui sănătos şi cu libertatea tinereţii – pădurile, în a căror umbră înviorătoare se lăsase pentru prima oară în voia gândurilor melancolice ce deveniseră mai apoi o trăsătură trainică a firii sale – sălbăticia potecilor de munte, râul, în undele căruia înotase, şi câmpiile din depărtări, ce păreau să n-aibă hotar ca şi speranţele lui timpurii, nu îi reveneau în memorie lui St. Aubert decât însoţite de simţăminte de înflăcărare şi regret. În cele din urmă, plecă din mijlocul oamenilor şi se retrase în acest loc, pentru a-şi împlini dorinţele pe care le nutrea de mai mulţi ani de zile.

Clădirea, aşa cum o găsise, nu era decât o reşedinţă de vară ce putea prezenta interes în ochii unui străin prin simplitatea ei elegantă sau prin frumuseţea peisajului din jur; şi fuseseră necesare destule îmbunătăţiri pentru a o transforma într-o locuinţă familială confortabilă. St. Aubert simţea un soi de afecţiune pentru fiecare parte a clădirii, aşa cum şi-o amintea din vremea tinereţii sale, şi nu ar fi răbdat să se urnească din loc nici măcar o piatră, astfel încât noua clădire, adaptată la stilul celei vechi, forma împreună cu aceasta o singură reşedinţă, simplă şi elegantă. Gustul doamnei St. Aubert se remarca în aranjarea interiorului, unde mobilierul avea acelaşi caracter de simplitate sobră, ca şi în puţinele ornamente ale odăilor, caracteristice pentru cei ce le locuiau.

Biblioteca ocupa partea dinspre apus a castelului şi cuprindea o colecţie formată din cele mai valoroase cărţi în limbi vechi şi moderne. Încăperea dădea spre o pădurice, înălţată pe un povârniş ce cobora lin către râu, şi copacii înalţi aruncau asupra ei o umbră melancolică plăcută, în timp ce, de la ferestre, se putea zări, dincolo de ramurile bogate, peisajul viu şi luxuriant ce se întindea către apus, dominat în partea stângă de prăpăstiile abrupte ale Pirineilor. În vecinătatea bibliotecii se găsea o seră, plină cu plante rare nespus de frumoase; căci una dintre preocupările lui St. Aubert era studiul botanicii, şi îşi petrecea adesea câte o zi întreagă pe munţii din jur, ce puteau

oferi unei minţi de naturalist o bogată desfătare, îndeletnicindu-se cu ştiinţa sa preferată. În aceste mici plimbări, era însoţit uneori de către doamna St. Aubert şi, adesea, de fiica sa; atunci, ducând un coşuleţ de răchită pentru plante şi un altul plin cu gustări reci, pe care nu le-ar fi putut găsi în căsuţa unui păstor, hoinăreau în mijlocul celor mai romantice şi mai minunate peisaje, fără să-şi îngăduie să se lase abătuţi de la munca lor rodnică de farmecul vlăstarelor umile ale naturii. Când osteneau să rătăcească printre piscuri greu accesibile pentru oricine în afară de entuziaşti, şi unde vegetaţia nu mai păstra alte urme de paşi în afară de cele lăsate de caprele negre, căutau unul dintre acele cotloane verzi care împodobesc atât de frumos aceşti munţi şi, la umbra semeţei zade sau a cedrilor, se bucurau de hrana simplă, împrospătată de apa rece a unui izvor ce şerpuia prin iarbă, şi de mireasma florilor sălbatice şi a plantelor aromate ce creşteau pe marginea stâncilor şi împânzeau iarba.

În vecinătatea părţii de răsărit a serei şi dând către câmpiile Languedocului se afla o încăpere, pe care Emily o numea a ei şi în care se găseau cărţile, desenele şi instrumentele ei muzicale, precum şi câteva dintre păsările şi plantele ei preferate. Aici se ocupa ea de obicei cu artele frumoase, pe care le deprindea numai pentru că se potriveau cu gusturile ei şi în care înzestrarea-i înnăscută, împreună cu învăţămintele domnului şi doamnei St. Aubert, o făcuseră să dobândească o pricepere timpurie. Ferestrele acestei încăperi erau nespus de plăcute; coborau până la podea şi, cum dădeau înspre mica peluză ce înconjura casa, privirea putea străbate, printre pâlcurile de migdali, palmieri, frasini înfloriţi şi mirt, până la întinderile din depărtare pe unde curgea fluviul Garonne.

Ţăranii din aceste locuri fermecătoare puteau fi adesea văzuţi serile, după terminarea zilei de muncă, dansând în grupuri pe malul râului. Melodiile lor vesele, paşii dezinvolţi, figurile pline de frenezie ale dansurilor lor, ca şi modul elegant şi capricios în care fetele îşi aranjau costumele simple, dădeau acestor scene un caracter într-adevăr franţuzesc.

Partea din faţă a castelului, care, fiind îndreptată spre sud, dădea înspre munţii grandioşi, era alcătuită dintr-un hol rustic şi din două saloane minunate. Etajul, căci reşedinţa nu avea decât un etaj, cuprindea dormitoarele, în afară de o odaie cu balcon, în care se servea de obicei micul dejun.

Pe terenul din jur, St. Aubert făcuse unele amenajări pline de bun gust; cu toate acestea, ataşamentul său faţă de lucrurile pe care şi le amintea din copilărie era atât de mare, încât uneori sacrificase gustul în favoarea sentimentului. Se înălţau acolo două zade bătrâne, care umbreau clădirea şi stricau perspectiva; dar St. Aubert afirmase uneori că se socoteşte a fi destul

de slab pentru a plânge dacă ar fi doborâte. Puse să se sădească lângă aceste zade un mic pâlc de fagi, pini şi frasini de munte. Pe o terasă înaltă, rânduită pe o ridicătură pe malul fluviului, plantă portocali, lămâi şi palmieri, ale căror fructe umpleau aerul răcoros al serilor cu o mireasmă plăcută. Pe lângă aceştia, se mai găseau tot felul de arbuşti din alte specii. Pe această terasă, în umbra deasă a unui platan, ce îşi întindea coroana maiestuoasă înspre râu, îi plăcea lui St. Aubert să-şi petreacă serile frumoase de vară, împreună cu soţia şi copiii săi, urmărind, de sub frunzişul platanului, ultimele raze ale soarelui, splendoarea calmă a luminii ce pălea peste priveliştea din depărtare, până când umbrele amurgului topeau diferitele înfăţişări într-o singură nuanţă de un cenuşiu închis. Aici îi plăcea să citească şi să discute cu doamna St. Aubert, sau să se joace cu copiii, lăsându-se în voia acelor sentimente dragi ce însoţesc întotdeauna viaţa simplă şi natura. Afirmase adesea, cu lacrimi de bucurie tremurându-i între pleoape, că aceste clipe sunt cu mult mai minunate decât cele petrecute în mijlocul scenelor pline de strălucire şi tumult după care tânjesc oamenii. Inima îi era plină; nu nutrea, lucru atât de rar, nicio năzuinţă către o fericire mai mare decât aceea pe care o simţea. Conştiinţa faptului că ceea ce făcea era bine împrumuta felului său de-a fi o seninătate pe care nimic altceva nu i-ar fi putut-o da unui om cu o conştiinţă morală ca a sa şi care îl făcea să înţeleagă mai bine darurile binecuvântate de care avea parte.

Noaptea ce se cobora nu îl izgonea de sub platanul său preferat. Îi plăcea liniştea ceasului când se sting şi ultimele raze de lumină; când stelele tremură una câte una în eter şi se reflectă în oglinda întunecată a apelor – acel ceas care, mai mult decât toate celelalte, îţi umple mintea cu o simţire meditativă şi o înalţă adesea către o contemplare sublimă. Mai rămânea în acel loc şi după ce luna îşi revărsa razele blânde asupra frunzişului, iar cina idilică, alcătuită din smântână şi fructe, îi era adesea întinsă tot sub platan. Atunci, în liniştea nopţii, privighetoarea îşi înălţa trilurile, răspândind farmecul şi trezind melancolia.

Fericirea în care trăia de când se retrăsese în acest loc îi fu curmată pentru prima dată de moartea celor doi fii ai săi. Îi pierdu la vârsta când naivitatea copilărească este cea mai fermecătoare; şi, cu toate că, din consideraţie pentru durerea doamnei St. Aubert, căută să nu şi-o exprime pe a sa şi izbuti să o rabde aşa cum îşi propusese, cu filosofie, în realitate nu avea vreo filosofie care să-l poată împăca cu astfel de pierderi. Singurul copil care îi mai rămăsese era o fiică; şi în timp ce urmărea cu o dragoste plină de grijă cum i se dezvoltă caracterul copilăresc, încerca, cu o străduinţă statornică, să-i îndrepte acele trăsături ale firii care ar fi putut-o împiedica mai târziu să cunoască fericirea. Descoperise încă de timpuriu la ea o minte

neobişnuit de plină de sensibilitate, sentimente puternice şi nerăbdare în a-şi manifesta bunăvoinţa; dar, pe lângă aceste trăsături, se putea observa şi o sensibilitate prea puternică pentru a-şi îngădui o linişte de durată. Pe măsură ce creştea, această sensibilitate învălui în meditaţie starea ei de spirit şi în blândeţe felul ei de-a fi, ceea ce dădea un farmec în plus frumuseţii ei şi stârnea interesul persoanelor cu o dispoziţie asemănătoare. Dar St. Aubert avea prea mult bun simţ, ca să prefere farmecul unei calităţi; şi avea destulă putere, pentru a-şi da seama că acest farmec este prea primejdios celui dăruit cu el, ca să fie socotit binecuvântare. De aceea, se străduia să-i întărească tot timpul caracterul: să-i formeze deprinderea stăpânirii de sine; s-o înveţe să nu asculte de primul impuls sentimental şi să se obişnuiască să cerceteze nepărtinitor dezamăgirile ce i se pricinuiau uneori. Pe măsură ce o învăţa să se împotrivească primelor impresii şi să dobândească acea demnitate statornică a spiritului, care e singurul lucru ce poate ţine piept pasiunilor şi ne poate înălţa, pe cât se poate, deasupra împrejurărilor, primi şi o lecţie de tărie sufletească; căci era deseori silit să asiste, părând nepăsător, la lacrimile şi zbuciumul pe care, din spirit de prevedere, le provoca.

Ca înfăţişare, Emily semăna cu mama ei; avea aceeaşi simetrie plină de eleganţă a formelor, aceleaşi trăsături delicate şi aceiaşi ochi albaştri, plini de o calmă blândeţe. Dar, oricât de fermecătoare ar fi fost făptura ei, diferitele expresii ale chipului erau acelea care, pe măsură ce discuţiile îi trezeau cele mai frumoase sentimente ale firii, o făceau să împrăştie în jur o graţie atât de captivantă:

Acele gingaşe sclipiri ce-n ochi îi licăresc
Şi, molipsindu-i pe ceilalţi, în jur se risipesc.

St. Aubert îi cultivă spiritul cu grijă şi luare-aminte. O ajută să-şi formeze o privire de ansamblu asupra ştiinţelor şi să capete o cunoaştere exactă a celei mai alese literaturi în toate aspectele ei. O învăţă limba latină şi engleză, în primul rând pentru ca să poată înţelege caracterul sublim al operelor marilor poeţi. Încă din copilărie, ea îşi descoperi înclinaţie pentru operele de geniu; iar St. Aubert, atât din principiu, cât şi din predispoziţie, încuraja orice mijloc nevinovat de a dobândi fericirea.

— O minte bine instruită, spunea el, este cel mai bun mijloc de apărare pentru a nu te molipsi de prostie şi viciu. Mintea fără nicio ocupaţie caută neîncetat ceva care să o ajute şi e gata să se cufunde în greşeală, numai ca să scape de apatia pasivităţii. Umple-o cu idei, dă-i deprinderea plăcerii de a gândi; iar ispitele lumii exterioare vor fi zădărnicite de satisfacţiile produse

de lumea interioară. Gândirea şi educaţia sunt la fel de trebuincioase atât fericirii vieţii de la ţară cât şi celei de la oraş; în primul caz, împiedică apariţia neliniştii pricinuite de indolenţă şi îngăduie o plăcere sublimă, prin crearea gustului de frumos şi de măreţ; în al doilea caz, micşorează nevoia, şi deci şi interesul, pentru risipă.

Una dintre plăcerile cele mai timpurii ale lui Emily era să hoinărească în mijlocul naturii; nu căuta peisajele blânde şi pline de culoare; îi plăceau mai mult plimbările prin pădurile sălbatice de la poalele munţilor; şi încă şi mai mult cotloanele copleşitoare din munţi, unde liniştea şi măreţia singurătăţii îi stârneau un fior sacru în inimă şi îi înălţau spiritul către stăpânitorul cerului şi al pământului. Zăbovea adesea singură prin astfel de locuri, pierdută într-o vrajă plină de melancolie, până când ultimele sclipiri ale zilei se stingeau la apus; până când dangătul singuratic al vreunei tălăngi sau lătratul îndepărtat al vreunui câine de pază rămâneau singurele sunete ce întrerupeau liniştea serii. Atunci, întunecimea pădurii, foşnetul răzleţ al frunzelor în vânt, zborul liliacului în amurg şi luminile tremurate ale căsuţelor îi puneau mintea la treabă şi o conduceau spre entuziasm şi poezie.

Plimbarea care-i plăcea cel mai mult îi purta paşii către o cabană de pescuit, care îi aparţinea lui St. Aubert şi care se găsea într-o vale împădurită, la marginea unui râuleţ ce cobora din Pirinei şi, după ce spumega printre stânci, şerpuia liniştit pe sub umbrele pe care le oglindea. Deasupra pădurilor care adumbreau această vale se ridicau piscurile semeţe ale Pirineilor, care se avântau adesea deasupra poienilor mai joase. Uneori se vedea doar câte o stâncă sfărâmată, înconjurată de tufişuri sălbatice; sau cabana vreunui păstor, cocoţată pe un pisc, umbrită de chiparoşi întunecaţi sau de frasini unduitori. Ca un luminiş în mijlocul pădurilor adânci, poiana se deschidea către priveliştile din depărtare, unde păşunile bogate şi povârnişurile acoperite cu vii ale Gasconiei coborau spre câmpie; iar acolo, pe malurile şerpuitoare ale Garonnei, crângurile, cătunele şi căsuţele – cu contururile voalate de depărtări – se împleteau într-o singură nuanţă, plină de strălucire şi armonie.

Şi acest loc era unul dintre refugiile preferate ale lui St. Aubert, care se adăpostea adesea aici de arşiţa amiezii, împreună cu soţia, fiica şi cărţile sale; ori venea la ceasul blând al serii, pentru a întâmpina amurgul liniştit sau pentru a asculta cântecul privighetorii. Uneori lua cu el şi câte un instrument muzical, stârnind cu acordurile blânde ale oboiului său ecouri feerice; şi, adesea, vocea lui Emily îşi trăgea dulceaţa din valurile pe deasupra cărora plutea.

În timpul unei asemenea plimbări, ea descoperi în această cabană versurile care urmează, scrise cu creionul pe o porţiune a lambriului:

SONET

Hai, pană, scrie despre tot aleanul,
Hai, spune-i zânei din pădurea verde,
Când pasul ei uşor pe-alei se pierde,
De toată suferinţa lui, sărmanul!

Hai, zugrăveşte-i ochii de lumină,
Blândeţea de pe faţa-i visătoare,
Fugarul zâmbet, graţiile sprinţare –
Portretul după care el suspină;

Rosteşte tot ce inima te-mpinge
Dar nu tot ce-n tristeţe se ascunde!
Ce-ades în floarea gingaşă pătrunde
Otrava ce scânteia vieţii-o stinge!

Privind făptura aceasta îngerească,
N-ai crede c-ar putea să te-amăgească!

Versurile nu erau dedicate nimănui; ceea ce o îndritui pe Emily să creadă că nu îi erau adresate ei, deşi nu încăpea îndoială că ea era nimfa acelor locuri. După ce se gândi la toate cunoştinţele din cercul ei restrâns, fără a izbuti să afle cui ar putea fi adresate, fu silită să rămână în nesiguranţă; o nesiguranţă care ar fi putut deveni supărătoare pentru o minte mai inactivă decât a ei. Nu avea destul timp liber ca să dea importanţă acestei împrejurări, neînsemnată la început, dacă ar fi stăruit asupra ei necontenit. Uşoara vanitate pe care i-o pricinuise (căci nesiguranţa ce nu-i îngăduia să creadă că ea inspirase sonetul nu-i îngăduia nici să nu creadă acest lucru) se risipi, iar întâmplarea îi fu alungată din minte de cărţi, studiu şi îndeletnicirile pline de milostenie.

Curând după aceasta, o copleşiră grijile din pricina unei şubreziri a sănătăţii tatălui ei, care se îmbolnăvi de friguri; şi cu toate că nu erau socotite dintre cele primejdioase, îl vlăguiră foarte tare. Doamna St. Aubert şi Emily îl îngrijiră cu statornică abnegaţie; dar se întrema foarte anevoie şi, pe măsură ce îşi recâştiga sănătatea, soţia lui părea să şi-o piardă.

Primul loc unde se duse, după ce se simţi destul de bine ca să iasă la aer, a fost cabana sa preferată de pescuit. Trimiseră dinainte un coş cu merinde, cărţi şi lăuta lui Emily; nu avea trebuinţă de instrumente de pescuit, căci nu găsea plăcere în a chinui sau a nimici vreo vietate.

După ce se desfătă vreo oră cu plăcerile botanicii, li se aşternu masa. Recunoştinţa pentru că putea veni din nou în acest loc dădea un gust mai plăcut mâncării; şi fericirea familială zâmbi din nou în aceste locuri. Domnul St. Aubert discută cu o voioşie ieşită din comun; fiecare lucru îi trezea senzaţii agreabile. Bucuria înviorătoare pricinuită de primele clipe în mijlocul naturii, după suferinţele bolii şi după obligaţia de a sta închis în cameră, se ridică mai presus de orice închipuire sau descriere a celor sănătoşi. Pădurile şi păşunile înverzite, iarba presărată cu flori, albastrul cerului, aerul înmiresmat, susurul izvorului limpede şi chiar şi bâzâitul gâzelor din umbră, toate par să readucă sufletul la viaţă, făcând ca simpla existenţă să pară o fericire.

Doamna St. Aubert, însufleţită de voioşia ei şi de însănătoşirea lui, nu se mai gândi la semnele de şubrezire a sănătăţii ei din ultima vreme; şi, în timp ce hoinărea pe cărările acestei văi romantice, stând de vorbă cu el şi cu fiica ei, privea adesea de la unul la celălalt cu o duioşie ce îi aducea lacrimi în ochi. St. Aubert observă de mai multe ori acest lucru şi o dojeni cu blândeţe pentru emoţia ce o încerca; dar ea doar zâmbea, îi strângea de mână, pe el şi pe Emily, şi lacrimile îi curgeau şi mai tare. Bucuria caldă ce-l cuprinse era atât de puternică, încât deveni aproape dureroasă; cu chipul dintr-odată serios, nu putu să nu ofteze, zicându-şi în sinea lui: „Poate că îmi voi aminti cândva de aceste clipe ca de o culme a fericirii şi le voi regreta fără speranţă. Dar nu văd de ce să nu mă bucur de ele, din pricina unor zadarnice prevestiri; se cuvine să nădăjduiesc că nu voi ajunge să jelesc pierderea celor care îmi sunt mai dragi decât propria mea viaţă."

Pentru a-şi potoli, sau poate pentru a se lăsa în voia acestei stări de spirit melancolic, o rugă pe Emily să se ducă şi să ia lăuta pe care ştia să o atingă cu o simţire atât de dulce. Dar când ea se apropie de cabana de pescuit, auzi uimită sunetele lăutei, mânuită cu multă pricepere, într-o melodie tânguitoare, ale cărei tonuri alese îi fermecară atenţia. Ascultă, într-o linişte profundă, temându-se să se mişte din loc, pentru a nu pierde vreo notă sau a nu-l tulbura pe cântăreţ. Totul în jur era liniştit, şi nu apărea nimeni; ea continuă să asculte, sfiiciunea învingându-i surpriza şi plăcerea; o sfiiciune sporită de amintirea versurilor scrise cu creionul, pe care le văzuse, şi şovăia dacă să înainteze sau să se întoarcă.

În timp ce şovăia, muzica încetă; şi atunci Emily, după ce se codi încă o clipă, îşi recăpătă curajul şi înaintă spre cabana de pescuit; intră cu paşi

şovăielnici, dar o găsi pustie! Lăuta zăcea pe masă; totul părea să fie la locul său, şi ea era gata să creadă că auzise un alt instrument, când îşi aminti deodată că, la plecarea din cabană cu domnul şi doamna St. Aubert, lăsase lăuta lângă fereastră. Se simţi speriată, fără să ştie însă din ce pricină; amurgul melancolic şi pacea profundă a locului, întreruptă doar de tremurul uşor al frunzelor, îi sporiră neliniştea ciudată; ar fi vrut să părăsească pe dată cabana, dar îşi dădu seama că o cuprinde ameţeala, şi se aşeză. În timp ce se străduia să-şi recapete puterile, privirea îi căzu pe versurile scrise pe lambriu; tresări, de parcă ar fi văzut un străin; dar, izbutind să-şi înfrângă tremurul din suflet, se ridică şi se duse la fereastră. Văzu atunci că versurilor vechi le fuseseră adăugate altele, în care apărea numele ei.

Deşi nu se mai putea îndoi că îi erau adresate, rămânea la fel de neştiutoare ca şi înainte în privinţa persoanei care le scrisese. În timp ce tot chibzuia la strania întâmplare, crezu că aude paşi afară şi, cuprinsă din nou de teamă, îşi luă lăuta şi fugi în mare grabă. Îi găsi pe domnul şi pe doamna St. Aubert pe o cărăruie ce şerpuia de-a lungul văii.

Curând ajunseră pe un pisc înverzit umbrit de palmieri, care domina văile şi câmpiile Gasconiei, şi se aşezară pe iarbă; iar în timp ce privirile le rătăceau peste priveliştea nespus de frumoasă şi respirau mireasma dulce a florilor şi plantelor răspândite prin iarbă, Emily cântă din lăută şi din voce câteva dintre melodiile lor preferate, cu acea gingăşie a interpretării în care era atât de desăvârşită.

Muzica şi discuţiile îi reţinură în acest colţ plin de farmec până când ultimele raze ale soarelui se stinseră pe câmpie; până când pânzele albe ale corăbiilor ce lunecau la poalele munţilor, unde şerpuia fluviul Garonne, abia se mai zăreau, iar amurgul învălui priveliştea. Era un amurg plin de melancolie, dar nu lipsit de armonie. St. Aubert, împreună cu ai lui, se ridică şi părăsi cu părere de rău acel loc; vai! doamna St. Aubert nu ştia că îl părăseşte pentru totdeauna.

Când ajunseră la cabană, doamna St. Aubert descoperi că-i lipseşte brăţara; îşi aminti că şi-o scosese de la mână după ce mâncaseră şi că o lăsase pe masă, înainte de a pleca să se plimbe. După o îndelungată căutare, în care Emily se strădui s-o găsească, trebui să se resemneze că o pierduse. Preţuia brăţara şi pentru că avea prinsă de ea o miniatură a fiicei ei, socotită de o izbitoare asemănare, care fusese pictată doar cu câteva luni înainte. Când Emily se încredinţă că brăţara dispăruse cu adevărat, rămase tare încurcată şi îngândurată. Îşi dăduse seama că în lipsa ei cineva străin fusese în cabană, după locul schimbat al lăutei şi după versurile adăugate cu creionul: iar după înţelesul acestor versuri, nu părea de necrezut ca poetul, cântăreţul şi hoţul să fie unul şi acelaşi. Dar, deşi muzica auzită, versurile

văzute şi miniatura dispărută constituiau împrejurări ieşite din comun, simţi o puternică reţinere în a le pomeni; hotărându-se în acelaşi timp în sinea ei să nu mai vină niciodată la cabana de pescuit fără domnul sau doamna St. Aubert.

La întoarcerea la castel, cu toţii erau gânditori: Emily medita la incidentul ce tocmai avusese loc; St. Aubert reflecta, cu o mulţumire calmă, la fericirea de care se bucura; iar doamna St. Aubert se întreba, întrucâtva neliniştită şi uimită, cum se pierduse miniatura ce o înfăţişa pe fiica ei. Pe când se apropiau de casă, observară o agitaţie neobişnuită în împrejurimi; se auzeau limpede diferite glasuri, slujitori şi cai treceau printre copaci şi, în sfârşit, răsună huruitul unei trăsuri trecând în goană. Când putură vedea faţada castelului, zăriră un landou, cu caii în spume, pe mica pajişte din faţă. St. Aubert recunoscu livrelele cumnatului său şi, în salon, îi găsi într-adevăr pe domnul şi doamna Quesnel. Părăsiseră Parisul de câteva zile şi se îndreptau spre domeniul lor, aflat doar la zece leghe de La Vallée, pe care domnul Quesnel îl cumpărase cu mai mulţi ani în urmă de la St. Aubert. Acest domn era singurul frate al doamnei St. Aubert: dar, cum la legătura de rudenie nu se adăugase şi o afinitate de caracter, relaţiile dintre ei nu fuseseră prea strânse. Domnul Quesnel era preocupat numai cu viaţa mondenă; scopul său fusese să câştige în importanţă; măreţia forma obiectul gustului său; iar prin felul său de a fi, la care se adăuga şi o bună cunoaştere a oamenilor, dobândise aproape tot ceea ce dorea. Pentru un om cu o astfel de fire, nu e surprinzător faptul că nu preţuia însuşirile lui St. Aubert; sau că gusturile simple, naturaleţea şi dorinţele moderate ale acestuia le socotea dovezi ale unei minţi slabe şi ale unor vederi înguste. Căsătoria surorii sale cu St. Aubert îi rănise ambiţia, căci plănuise ca prin mijlocirea legăturii ei matrimoniale să poată dobândi importanţa pe care şi-o dorea atât de mult; şi existaseră câteva propuneri, din partea unor persoane ale căror rang şi avere îi mulţumeau dorinţele cele mai fierbinţi. Dar sora lui, care în acea vreme primea şi atenţiile lui St. Aubert, înţelesese, sau crezuse că înţelege, că fericirea şi fastul nu sunt unul şi acelaşi lucru, şi, nu şovăise să renunţe la cel de-al doilea, pentru a obţine pe prima. Indiferent dacă domnul Quesnel credea sau nu că sunt acelaşi lucru, el ar fi sacrificat bucuros liniştea surorii lui, pentru a-şi satisface ambiţia; şi, la căsătoria ei cu St. Aubert, îşi exprimase în faţa ei dispreţul pentru atitudinea nepăsătoare cu care ea nesocotea relaţiile sus-puse. Doamna St. Aubert, deşi nu îi dezvălui soţului ei această insultă, rămase, poate pentru prima dată, cu un resentiment în suflet; şi, deşi respectul pentru propria ei demnitate, ca şi anumite raţiuni de prudenţă, o reţinuseră să-şi exprime resentimentul, de atunci în purtarea ei

faţă de domnul Quesnel apăru o uşoară rezervă, pe care el o înţelegea şi o împărtăşea.

Domnul Quesnel nu urmă exemplul surorii lui în ceea ce priveşte propria lui căsătorie. Soţia lui era italiancă şi moştenitoarea unui titlu; iar prin fire şi educaţie, era o femeie înfumurată şi uşuratică.

Acum hotărâseră să-şi petreacă noaptea la familia St. Aubert; şi, cum castelul nu era destul de mare pentru a-i adăposti şi pe servitorii lor, aceştia fuseseră trimişi în satul învecinat. După ce se isprăviră salutările şi aranjamentele pentru noapte, domnul Quesnel începu să se fălească cu noutăţile şi relaţiile sale; iar St. Aubert, care trăia izolat de prea multă vreme pentru ca aceste subiecte de conversaţie să-l mai intereseze prin noutatea lor, asculta cu o răbdare şi o atenţie pe care oaspetele său le luă drept uimire umilă. Într-adevăr, domnul Quesnel le descrisese cele câteva petreceri, pe care vremurile tulburi le îngăduiau, de la curtea lui Henric III, cu amănunte care îi compensau întrucâtva ostentaţia; dar, când ajunse să vorbească despre firea ducelui de Joyeuse, despre un tratat secret ştiut de el, care se negocia cu Poarta, şi despre modul cum era primit Henric de Navarra, domnul St. Aubert îşi recăpătă destul din experienţa trecută pentru a se încredinţa că oaspetele său nu putea aparţine decât unei categorii inferioare de politicieni, şi că tocmai importanţa subiectelor discutate arăta că nu putea face parte din categoria căreia pretindea că-i aparţine. Părerile expuse de domnul Quesnel erau de aşa natură, încât St. Aubert se abţinea să răspundă, ştiind că oaspetele său nu avea nici inimă să simtă, nici discernământ să înţeleagă ce este drept.

Între timp, doamna Quesnel îşi exprima faţă de doamna St. Aubert uimirea că îndură viaţa în acest colţ izolat de lume, cum îl numea ea, şi îi descria, probabil din dorinţa de a-i stârni invidia, splendoarea balurilor, banchetelor şi procesiunilor care tocmai avuseseră loc la curte, cu prilejul nunţii ducelui de Joyeuse cu Margareta de Lorena, sora reginei. Tot atât de amănunţit îi descria splendorile pe care le văzuse, ca şi pe cele de la care fusese exclusă; iar imaginaţia vie a lui Emily exagera, în timp ce asculta cu curiozitatea arzătoare a tinerilor, scenele despre care auzea; iar doamna St. Aubert, privindu-şi soţul şi fiica, simţea, în timp ce o lacrimă i se furişa în ochi, că, deşi măreţia poate împodobi fericirea, numai virtutea o poate întemeia.

— Se împlinesc doisprezece ani, St. Aubert, spuse domnul Quesnel, de când am cumpărat domeniul dumitale.

— Cam aşa ceva, răspunse St. Aubert, reţinându-şi un suspin.

— Au trecut aproape cinci ani de când n-am mai fost pe acolo, urmă Quesnel; căci Parisul şi împrejurimile sale sunt singurele locuri din lume în

care se poate trăi; şi sunt atât de vârât în politică, şi am atâtea treburi grabnice de hotărât, încât mi-e greu să plec de acolo, chiar şi pentru o lună sau două.

Cum St. Aubert rămânea tăcut, domnul Quesnel continuă:

— M-am întrebat uneori cum se poate ca dumneata, care ai trăit în capitală şi ai fost obişnuit cu societatea, să poţi supravieţui în altă parte; mai ales într-un ţinut atât de pustiu ca acesta, unde nu ai nici ce auzi, nici ce vedea, şi unde, mai pe scurt, de-abia îţi poţi da seama că trăieşti.

— Trăiesc pentru familie şi pentru mine, spuse St. Aubert; acum mă mulţumesc să ştiu ce e fericirea, – cândva ştiam ce e viaţa.

— M-am gândit să cheltuiesc treizeci sau patruzeci de mii de livre pe tot felul de îmbunătăţiri, spuse domnul Quesnel, părând să nu observe vorbele lui St. Aubert; căci plănuiesc ca, în vara viitoare, să-mi poftesc aici prietenii, pe ducele de Durefort şi pe marchizul Ramont, ca să petreacă o lună sau două la mine.

La întrebarea lui St. Aubert care ar fi aceste îmbunătăţiri, răspunse că ar trebui să dărâme întreaga aripă de răsărit a castelului şi, în locul ei, să clădească nişte grajduri.

— Apoi voi construi, spuse el, o sufragerie, un salon, o sală de serviciu şi un număr de odăi pentru servitori; căci, în clipa de faţă, nu am loc nici pentru a treia parte din oamenii mei.

— Oamenii tatălui meu aveau loc, spuse St. Aubert, îndurerat de aceste schimbări pe care le va suferi vechea casă, şi nu erau puţini.

— Vederile noastre sunt mai largi decât cele de atunci, spuse domnul Quesnel; felul de viaţă care pe atunci era considerat destul de bun nu ar mai putea fi îndurat astăzi.

Până şi cumpănitul St. Aubert se înroşi la aceste cuvinte, dar furia sa cedă curând locul dispreţului.

— Pe terenul din jurul castelului sunt prea mulţi copaci; am de gând să tai câţiva dintre ei.

— Să tai copacii! spuse St. Aubert.

— Fireşte; de ce nu? Copacii aceştia împiedică priveliştea. E acolo un castan care îşi întinde ramurile pe toată faţada sudică a castelului şi care e atât de bătrân, încât se spune că în scorbura lui încape o duzină de oameni. Chiar şi în entuziasmul dumitale, de-abia ai putea susţine că un astfel de copac, uscat şi bătrân, ar mai putea fi folositor sau frumos.

— Doamne, exclamă St. Aubert, dar nu-mi închipui că ai să distrugi acel castan plin de nobleţe, care înfloreşte de veacuri, şi e mândria domeniului! Era un copac falnic încă pe vremea când s-a construit castelul acesta. De câte ori m-am căţărat, în copilărie, printre ramurile lui groase şi m-am adăpostit

în frunzişul lui, în timp ce ploaia răpăia în jur, fără să mă ude vreo picătură! De câte ori am stat cu o carte în mână, uneori citind, alteori privind printre ramuri la priveliştea ce se întindea până hăt-departe şi la soarele care apunea, până ce se lăsa seara, aducând înapoi păsările la cuiburile lor micuţe din mijlocul frunzişului! De câte ori – dar, scuză-mă, adăugă St. Aubert, amintindu-şi că vorbeşte cu un om care nu îi poate nici înţelege, nici aproba simţămintele, vorbesc despre timpuri şi simţăminte tot atât de învechite ca şi gustul care ar cruţa venerabilul copac.

— Va fi negreşit doborât, stărui domnul Quesnel; cred că voi planta nişte plopi de Lombardia printre pâlcurile de castani care vor rămâne în jurul castelului; doamnei Quesnel îi plac plopii şi mi-a povestit ce frumos împodobesc plopii o vilă a unchiului ei, care se găseşte în apropiere de Veneţia.

— Nu mă îndoiesc că, pe malurile Brentei, vorbi St. Aubert, unde silueta lor avântată se îmbină cu cele ale pinilor şi chiparoşilor şi unde unduiesc deasupra unor porticuri şi colonade delicate şi elegante, nu mă îndoiesc, zic, că împodobesc priveliştea: dar printre giganţii pădurii, şi în preajma unui castel gotic greoi...

— Bine, domnul meu, spuse domnul Quesnel, nu mă voi certa cu dumneata. Ar trebui să revii la Paris, pentru ca ideile noastre să se poată potrivi cât de cât. Dar *à-propos* de Veneţia; mă gândeam să mă duc acolo în vara viitoare; s-ar putea să fie cu putinţă să intru în stăpânirea vilei despre care v-am vorbit, şi care mi s-a spus că este cât se poate de încântătoare. În acest caz, o să amân amenajările de aici cu încă un an, şi s-ar putea să fiu ispitit să rămân o vreme în Italia.

Emily rămase oarecum uimită auzindu-l că ar putea fi ispitit să rămână în străinătate, după ce le destăinuise că prezenţa lui la Paris era atât de necesară, încât de-abia reuşea să lipsească de acolo o lună sau două; dar St. Aubert înţelese prea bine că domnul Quesnel îşi dădea doar importanţă, pentru a se mai mira; iar posibilitatea de a amâna amenajările proiectate îl făcu să spere că ele nu vor fi duse niciodată la îndeplinire.

Înainte de a se despărţi pentru a se duce la culcare, domnul Quesnel îşi exprimă dorinţa de a sta de vorbă între patru ochi cu St. Aubert şi se retraseră într-o altă încăpere, unde rămaseră mai multă vreme. Subiectul conversaţiei rămase necunoscut; dar, oricare ar fi fost, St. Aubert păru foarte tulburat când se întoarse la cină, şi o umbră de mâhnire îi întuneca din când în când chipul, îngrijorând-o pe doamna St. Aubert. Când rămaseră singuri, ea se simţi îndemnată să-l întrebe ce se petrecuse, dar delicateţea ce caracterizase întotdeauna comportamentul lui o reţinu; îşi spuse că, dacă St.

Aubert dorea să-i împărtăşească obiectul preocupării lui, nu va aştepta să-i pună ea întrebări.

A doua zi, înainte de a pleca, domnul Quesnel avu o a doua întrevedere cu St. Aubert.

Oaspeţii, după ce luară o gustare la castel, porniră pe răcoare spre Epourville, poftindu-i stăruitor, pe el şi pe doamna St. Aubert, să vină pe la ei, mai curând din vanitatea de a-şi arăta grandoarea, decât din dorinţa de a-şi mulţumi prietenii.

Emily reveni încântată la libertatea pe care prezenţa oaspeţilor o îngrădise, la cărţi, la plimbări şi la conversaţiile pline de spirit ale domnului şi doamnei St. Aubert, care păreau să se bucure în aceeaşi măsură că scăpaseră de îngrădirile impuse de aroganţă şi frivolitate.

Doamna St. Aubert le ceru s-o ierte că nu poate lua parte la obişnuita lor plimbare de seară, plângându-se că nu se simte prea bine, şi St. Aubert şi Emily ieşiră împreună.

Aleseră un drum care urca spre munţi, gândindu-se să treacă şi pe la câţiva bătrâni, pe care St. Aubert, deşi cu un venit foarte modest, reuşea să-i ajute, ceea ce domnul Quesnel, care avea venituri foarte mari, probabil că nu şi-ar fi putut îngădui.

După ce le împărţi bătrânilor obişnuita binefacere, ascultând răbdător plângerile unora dintre ei, remediind nedreptăţile făcute altora şi domolind nemulţumirile tuturor, cu priviri pline de simpatie şi cu un zâmbet binevoitor, St. Aubert porni înapoi spre casă prin pădure

...unde
La căderea serii spiriduşii dau năvală
Ca-n felurite jocuri şi ospeţe să-şi petreacă
Noaptea de vară, cum spun poveştile din sat.

THOMSON

— M-a fermecat întotdeauna amurgul în mijlocul pădurii, spuse St. Aubert, al cărui cuget era pătruns acum de sentimentul de linişte blândă, rezultat din conştiinţa de a fi făcut un act de binefacere, având astfel dispoziţia de a găsi plăcere în orice obiect din jur. Îmi amintesc că, în tinereţe, amurgul, dacă mă prindea în pădure, îmi trezea mii de închipuiri de basm şi imagini romantice; şi mărturisesc că nu sunt nici acum cu totul nesimţitor la nobila înflăcărare care stârneşte visele poetului: pot zăbovi, cu paşi solemni, în umbra deasă, pot privi cu un ochi impresionat către întunecimea din depărtare şi pot asculta cu o plăcere plină de emoţie murmurul tainic al pădurii.

— O, tată dragă, exclamă Emily, în timp ce în ochi îi apăreau lacrimi, cât de bine înfăţişezi ceea ce am simţit şi eu adesea, crezând că nimeni în afară de mine nu a mai simţit vreodată! Ascultă! Un foşnet grăbit peste vârfurile copacilor – acum se stinge – cât de solemnă e liniştea ce se aşterne apoi! Acum adierea creşte din nou. Parcă e vocea vreunei fiinţe supranaturale – vocea duhului pădurilor, care le veghează în timpul nopţii. Ah! dar ce lumină e aceea? Uite că a dispărut. Şi acum sclipeşte din nou, lângă rădăcina castanului aceluia mare: priveşte, tată!

— Eşti o admiratoare atât de mare a naturii, spuse St. Aubert, şi îi cunoşti atât de puţin fenomenele, încât să nu ştii că este un licurici? Dar vino, adaugă el vesel, mai fă câţiva paşi şi poate că o să vedem nişte zâne; apar adesea împreună. Licuriciul le dă lumină, iar în schimb, ele îl vrăjesc cu muzică şi dans.

*

St. Aubert rămase tăcut până când ajunseră la castel, unde soţia sa se retrăsese în camera ei. Slăbiciunea şi deprimarea care o copleşiseră în ultima vreme, şi pe care le izgonise prin efortul cerut de sosirea oaspeţilor, reapărură mai puternice. În ziua următoare, se iviră semne de fierbinţeală, şi St. Aubert, trimiţând după ajutorul medicului, află că tulburările erau de aceeaşi natură ca şi febra de care suferise şi el nu cu multă vreme în urmă. Într-adevăr, ea se molipsise în timp ce îl îngrijea şi, cu o constituţie prea slabă, nu respinsese boala pe loc; aceasta îi rămăsese în sânge, dând naştere slăbiciunii pronunţate de care se plângea. St. Aubert, îngrijorat peste măsură de starea sănătăţii soţiei sale, îl reţinu pe medic la ei acasă. Îşi aminti de sentimentele şi gândurile care îi întunecaseră o clipă mintea ultima dată când fusese la cabana de pescuit, în tovărăşia doamnei St. Aubert, şi recunoscu acum că erau după cât se pare presimţiri că boala va fi fatală. Dar reuşi să ascundă acest gând, atât ei, cât şi fiicei sale; acesteia se strădui să-i însufleţească speranţa că stăruinţele ei constante nu vor fi zadarnice. Medicul, întrebat de St. Aubert ce credea despre boală, răspunse că ea depindea de împrejurări pe care nu le putea preciza. Doamna St. Aubert părea să aibă o părere mai precisă: dar numai privirea ei o lăsa să se înţeleagă. Şi-o ţintuia adesea asupra prietenilor îngrijoraţi, cu o expresie plină de milă şi duioşie, ca şi când ar fi cunoscut dinainte durerea care îi aştepta, părând să spună că doar de dragul lor şi al suferinţei lor mai regreta viaţa. În a şaptea zi, boala ajunse într-un punct crucial. Medicul avea acum o înfăţişare mai gravă, pe care ea o observă şi, profitând de un moment când

membrii familiei părăsiră odaia ei, spuse că-şi dădea seama că moartea îi era aproape.

— Nu încercaţi să mă amăgiţi, îi ceru ea; simt că nu mai am mult de trăit. Sunt pregătită; mă pregătesc, sper, de multă vreme. Cum nu mai am mult de trăit, nu vă lăsaţi pradă unei compasiuni greşit înţelese, care să vă determine să-mi consolaţi familia cu speranţe false. Dacă o veţi face, jalea lor va fi cu atât mai mare când se va întâmpla ceea ce e inevitabil; mă voi strădui, prin exemplul meu, să le arăt ce e resemnarea.

Medicul fu mişcat; îi făgădui că îi va urma sfatul şi îi spuse destul de brusc lui St. Aubert că nu mai e nicio speranţă. Acesta nu era destul de filosof pentru a-şi putea reţine sentimentele la auzul veştii; dar, din consideraţie pentru durerea sporită pe care i-ar fi provocat-o soţiei sale, dacă ea i-ar fi observat suferinţa, izbuti, după o vreme, să se stăpânească, în prezenţa ei. La început, vestea o copleşi pe Emily; apoi, amăgindu-se cu puterea dorinţelor ei, în minte îi încolţi speranţa că mama ei totuşi se va însănătoşi, speranţă de care se agăţă cu încăpăţânare aproape până în ultima clipă.

Boala îşi urmă cursul, iar doamna St. Aubert acceptă suferinţa cu răbdare şi cu supunere. Pacea sufletească cu care îşi aştepta moartea îşi avea obârşia în privirea retrospectivă asupra vieţii ei, care fusese dominată, în măsura în care slăbiciunea omului o îngăduie, de conştiinţa de a se fi aflat întotdeauna pe drumul mântuirii şi de speranţa într-o lume mai bună. Dar cucernicia ei nu îi putea alina întru totul suferinţa despărţirii de cei ce-i erau atât de dragi. În aceste ultime ceasuri, vorbi mult cu St. Aubert şi cu Emily despre viaţa viitoare şi alte subiecte legate de religie. Resemnarea pe care o arăta, speranţa neşovăitoare că se va întâlni într-o lume viitoare cu prietenii pe care îi lăsa în urmă, cât şi sforţarea pe care se vedea uneori că o face, pentru a-şi ascunde durerea pricinuită de această despărţire temporară, îl îndurerau adesea pe St. Aubert într-o măsură atât de mare, încât se vedea nevoit să părăsească încăperea. După ce se lăsa un timp pradă lacrimilor, şi le ştergea şi se întorcea în cameră, căutând să se stăpânească, ceea ce nu făcea decât să-i sporească durerea.

Niciodată nu simţise mai mult Emily însemnătatea învăţăturilor de a-şi stăpâni simţămintele ca în aceste clipe, şi niciodată nu reuşise atât de bine să le pună în aplicare. Dar când totul se termină, se prăbuşi brusc sub povara suferinţei, şi atunci îşi dădu seama că numai speranţa şi curajul o susţinuseră până atunci. O bucată de vreme, St. Aubert fu el însuşi prea nemângâiat, pentru a-i putea dărui puţină mângâiere fiicei sale.

CAPITOLUL II

Pot spune o poveste, din care orice vorbă inima ţi-o frânge.
SHAKESPEARE

Doamna St. Aubert fu înmormântată la biserica din satul vecin; soţul şi fiica ei o petrecură pe ultimul drum, urmaţi de un şir lung de ţărani, care o jeleau sincer pe această femeie minunată.

După ce se înapoie de la înmormântare, St. Aubert se închise în camera sa. Când ieşi de acolo, chipul îi era senin, dar palid de suferinţă. Porunci să se adune întreaga suflare a castelului. Numai Emily nu apăru; copleşită de scena la care tocmai asistase, se retrăsese în odaia ei să-şi plângă durerea. St. Aubert o urmă: îi luă mâna în tăcere, în timp ce din ochii ei lacrimile se revărsau; şi trecură câteva clipe până ce el reuşi să-şi controleze vocea, ca să poată vorbi. Spuse cu glas tremurat:

— Dragă Emily, mă duc să mă rog împreună cu toţi ai casei; vino şi tu. Trebuie să cerem sprijin din cer. Unde în altă parte l-am putea căuta – unde în altă parte l-am putea găsi?

Emily îşi înăbuşi lacrimile şi, îl urmă pe tatăl ei în salon unde servitorii se şi adunaseră; St. Aubert citi, cu glas scăzut şi grav, slujba de seară, adăugând o rugăciune şi pentru sufletul celei ce îi părăsise. În acest timp, vocea îi tremură adesea, lacrimile îi picurară pe cartea de rugăciuni şi în cele din urmă se opri. Dar sentimentele sublime de pură evlavie îi înălţară treptat gândurile deasupra acestei lumi şi, în cele din urmă, aduseră mângâiere în sufletul său.

După ce slujba luă sfârşit şi servitorii se retraseră, o sărută pe Emily cu duioşie şi îi spuse:

— M-am străduit încă de când erai un copil să-ţi statornicesc în suflet datoria stăpânirii de sine; ţi-am arătat câtă însemnătate are ea în viaţă, nu numai fiindcă ne fereşte de atâtea ispite primejdioase care ne pot abate de la onestitate şi virtute, dar şi fiindcă îngrădeşte indulgenţa, socotită virtute, dar care, dincolo de un anumit punct, e un cusur, căci urmările ei sunt dăunătoare. Orice exces e dăunător; până şi durerea, justificată la origine, devine o patimă egoistă şi nedreaptă, dacă te laşi în voia ei în detrimentul datoriei – prin datorie înţeleg atât datoria faţă de noi înşine, cât şi faţă de ceilalţi. O durere excesivă, îngăduită prea multă vreme, moleşeşte mintea şi aproape că îi răpeşte capacitatea de a lua parte vreodată la diferitele bucurii nevinovate desemnate a fi razele de soare ale vieţii noastre. Draga mea Emily, să-ţi aminteşti şi să pui în aplicare învăţămintele pe care ţi le-am dat adesea, şi pe care propria ta experienţă ţi-a dovedit că sunt înţelepte.

Durerea ta nu foloseşte la nimic. Nu lua spusele mele drept o observaţie banală, ci reţine-ţi aşadar suferinţa cu ajutorul raţiunii. Nu vreau să-ţi distrug sentimentele, copila mea, vreau doar să te învăţ să ţi le stăpâneşti; căci, oricare ar fi relele care îşi au izvorul într-o inimă prea simţitoare, de la una nesimţitoare nu te poţi aştepta la nimic; pe de altă parte, acesta e un viciu – un viciu a cărui sluţenie nu e îndulcită şi de ale cărui uşurări nu se poate mângâia nimic. Îmi cunoşti durerea şi eşti încredinţată, aşadar, că vorbele-mi nu sunt rostite cu uşurinţă, ca cele care, în asemenea prilejuri, sunt repetate atât de des încât nimicesc până şi izvoarele unei emoţii sincere, sau etalează doar ostentaţia egoistă a unei false filosofii. Îi voi arăta deci fiicei mele că pot să-mi pun sfaturile în aplicare. Ţi-am spus toate acestea pentru că nu rabd să te văd irosindu-te printr-o suferinţă fără rost, în lipsa rezistenţei pe care o dă raţiunea; şi nu ţi le-am spus până acum deoarece există un răgaz de timp când gândirea trebuie să se plece în faţa firii; acesta a trecut; şi un altul, în care o prea mare indulgenţă, dacă intră în obicei, copleşeşte atât de tare mlădierea spiritului, încât devine aproape cu neputinţă să-l mai stăpâneşti; acesta va urma. Tu, dragă Emily, vei arăta că vrei să eviţi acest lucru.

Emily îi zâmbi printre lacrimi tatălui ei.

— Dragă tată, spuse ea, şi vocea îi tremură; ar fi vrut să adauge: „O să mă dovedesc demnă de a fi fiica dumitale"; dar o copleşi un amestec de recunoştinţă şi durere. St. Aubert o lăsă să plângă, fără a o întrerupe, şi apoi începu să discute subiecte mai obişnuite.

Prima persoană care veni să îi exprime domnului St. Aubert simpatia sa fu un oarecare domn Barreaux, un om auster şi în aparenţă nu prea sensibil. Înclinaţia pentru botanică îi făcuse să se cunoască, întrucât se întâlniseră adesea în timpul plimbărilor în munţi. Domnul Barreaux se retrăsese din societate şi, într-un fel, aproape dintre oameni, pentru a trăi într-un castel plăcut de la marginea pădurii, în apropiere de La Vallée. Fusese şi el dezamăgit de oameni; dar nu simţea milă pentru ei şi nu îi deplângea, ca St. Aubert; simţea mai curând indignare faţă de viciile lor, decât compasiune pentru slăbiciunile lor.

St. Aubert rămase întrucâtva surprins de venirea lui; căci, deşi îl poftise adesea stăruitor la castel, acesta nu primise până acum niciodată invitaţia; iar acum venise fără vreo formalitate sau reţinere şi intrase în salon ca un vechi prieten. Nenorocirea lui St. Aubert părea că îi înmuiase toată asprimea şi prejudecăţile din suflet; nefericirea lui părea să fie singurul lucru la care se gândea. Îşi exprimă compătimirea mai degrabă prin comportare decât prin cuvinte: vorbi puţin despre pricina durerii lor; dar grija atentă cu care

se purtă cu ei, cât şi accentele vocii şi privirea mângâietoare cu care însoţi vorbele, veneau din inimă şi le mergeau la inimă.

În această perioadă de deprimare, St. Aubert primi şi vizita doamnei Cheron, singura lui soră în viaţă, care rămăsese de câţiva ani văduvă şi locuia acum pe domeniul ei de lângă Toulouse; legăturile dintre ei nu fuseseră prea strânse. Doamna Cheron nu ducea lipsă de vorbe pentru a-şi exprima condoleanţele; nu cunoştea farmecul privirii care vorbeşte pe loc sufletului, şi nici intonaţia care mângâie inima ca un balsam: doar îşi încredinţă fratele că îl compătimeşte sincer, lăudă virtuţile fostei lui soţii, şi apoi îi oferi ceea ce socotea a fi mângâiere. Emily plânse fără încetare cât timp le vorbi doamna Cheron; St. Aubert rămase liniştit, îi ascultă cuvintele în tăcere şi apoi îndreptă discuţia spre un alt făgaş.

La despărţire, doamna Cheron stărui ca atât fratele, cât şi nepoata ei, să-i facă o vizită cât de curând.

— Vederea altor locuri o să vă mai schimbe gândurile, spuse ea, şi nu e bine să dai frâu liber durerii.

Desigur că St. Aubert recunoştea adevărul acestor vorbe; dar, în acelaşi timp, simţi o împotrivire, mai mare ca oricând să părăsească locul pe care fericirea din trecut îl făcuse să-i devină sfânt. Prezenţa soţiei sale purificase totul în jur şi, cu fiecare zi ce trecea, pe măsură ce suferinţa se mai domolea, ea se alătura farmecului plin de gingăşie ce-l lega de casă.

Mai erau însă şi invitaţii cărora trebuia să li se supună, dintre care făcea parte şi vizita la cumnatul său, domnul Quesnel. Treburi importante cereau să nu o mai amâne şi, din dorinţa de a risipi puţin deprimarea fiicei sale, o luă cu sine la Epourville.

Când intrară cu trăsura în pădurea din vecinătatea domeniului său părintesc, St. Aubert zări iarăşi, printre castanii ce mărgineau drumul, turnurile de pe laturile castelului. Suspină la gândul a tot ceea ce se petrecuse de când fusese acolo ultima dată şi îşi spuse că era acum proprietatea unui om care nici nu ţinea la castel, nici nu punea preţ pe el. În cele din urmă, ajunse pe drumul ai cărui copaci semeţi îl încântaseră adesea în copilărie şi a căror umbră plină de melancolie se potrivea acum atât de bine cu starea-i sufletească. Fiecare amănunt al clădirii, ce se înălţa cu o măreţie greoaie, îi apăru pe rând printre ramurile copacilor – turnul mare, poarta cu arcadă prin care se pătrundea în reşedinţă, podul basculant şi şanţul secat care înconjura toate acestea.

Huruitul roţilor de trăsură aduse o ceată de slujitori la poarta principală, unde St. Aubert coborî şi apoi o conduse pe Emily în holul gotic, din care lipseau acum armele şi stindardele străvechi ale familiei. Acestea fuseseră mutate din loc, iar lambriurile de stejar şi grinzile de pe tavan, vopsite în alb.

Chiar şi masa cea mare din fundul holului, de unde stăpânul casei îşi arăta ospitalitatea şi de unde răsunaseră atât de des hohote de râs şi cântece de veselie, fusese mutată acum din loc; până şi băncile care pe vremuri se înşirau de jur-împrejurul holului lipseau. Pe zidurile greoaie atârnau podoabe frivole, şi fiecare obiect dovedea lipsa de gust şi sentimentele corupte ale actualului proprietar.

Un servitor parizian cu o înfăţişare veselă îl conduse pe St. Aubert într-un salon unde se aflau domnul şi doamna Quesnel, care îl întâmpinară cu o politeţe plină de semeţie şi care, după ce rostiră câteva condoleanţe formale, părură să uite că avuseseră vreodată o soră.

Emily simţi cum i se umplu ochii de lacrimi, dar indignarea o făcu să şi le stăpânească. St. Aubert, calm şi stăpânit, îşi păstră demnitatea fără să-şi dea importanţă; iar Quesnel se simţi oarecum descumpănit de prezenţa acestuia, fără să îşi poată da seama din ce pricină.

După o discuţie generală, St. Aubert îşi exprimă dorinţa de a sta de vorbă între patru ochi cu domnul Quesnel; iar Emily, rămânând cu doamna Quesnel, află curând că mai multe persoane erau poftite să ia masa la castel şi fu silită să audă că nimic din ceea ce era iremediabil şi de domeniul trecutului nu trebuie să împiedice o petrecere în prezent.

Aflând că urmau să sosească oaspeţi, St. Aubert simţi un amestec de dezgust şi indignare faţă de lipsa de sentiment a lui Quesnel şi declară că va pleca imediat înapoi acasă. Dar i se aduse la cunoştinţă că fusese invitată şi doamna Cheron; şi, privind-o pe Emily şi gândindu-se că ar putea veni vremea când ostilitatea unchiului ei i-ar putea dăuna, se hotărî să nu o provoace chiar el, printr-o comportare ce ar putea fi socotită nepotrivită chiar de persoane ce dădeau acum dovadă de atât de puţină bună cuviinţă.

Printre oaspeţii adunaţi în jurul mesei se găseau şi doi italieni, dintre care unul se numea Montoni şi era o rudă îndepărtată a doamnei Quesnel; era un bărbat cam de patruzeci de ani, neobişnuit de chipeş, cu trăsături bărbăteşti şi expresive, dar denotând în primul rând semeţia unuia obişnuit să ordone şi iuţeala în luarea hotărârilor.

Signor Cavigni, prietenul său, părea de vreo treizeci de ani – nu avea atâta demnitate, dar îl egala în privinţa puterii de pătrundere şi îl întrecea în manierele insinuante.

Emily se simţi impresionată de salutul cu care îl întâmpină doamna Cheron pe tatăl ei:

— Frate: dragă, spuse ea, mă îngrijorează faptul că arăţi atât de rău; te rog să te îngrijeşti!

St. Aubert răspunse cu un surâs melancolic că se simte ca de obicei; dar, plină de temeri, Emily îşi închipui acum că tatăl ei arată mai rău decât în realitate.

Dacă nu ar fi avut o povară pe suflet, Emily ar fi fost distrată de noile personaje şi de conversaţia variată din timpul mesei, care i se păru de o splendoare cum nu prea mai văzuse. Dintre oaspeţi, signor Montoni venise de curând din Italia şi povesti despre tulburările care aveau loc acolo; vorbi cu căldură despre diferenţele dintre partide şi deplânse apoi urmările probabile ale răzmeriţelor. Prietenul lui vorbi tot atât de pătimaş despre politica ţării sale; lăudă ocârmuirea şi prosperitatea Veneţiei şi îi preamări superioritatea neîndoielnică faţă de toate celelalte state din Italia. Îşi îndreptă apoi atenţia spre doamne şi vorbi cu aceeaşi elocvenţă despre moda de la Paris, despre opera franţuzească şi manierele franţuzeşti; şi în acest ultim subiect nu uită să sublinieze şi cât este de agreabil gustul franţuzesc. Linguşirea păru să nu fie observată de către cei cărora le era adresată, cu toate că efectul acesteia, o atenţie docilă, nu scăpă observaţiei sale. Când izbutea să nu fie copleşit de stăruinţele celorlalte doamne, el i se adresa din când în când lui Emily: dar ea nu cunoştea moda de la Paris şi nu ştia nimic despre operele din Paris; iar modestia ei, lipsa de afectare şi purtarea simplă formau un contrast vizibil cu cel al celorlalte doamne.

După-masă, St. Aubert se duse afară din încăpere, ca să mai privească încă o dată bătrânul castan pe care Quesnel se gândea să-l doboare. Stând în umbra copacului şi privind în sus printre ramurile încă stufoase, şi zărind ici şi colo câte un petec de cer albastru, preocupările şi întâmplările din tinereţe îi reveniră pe dată în minte, împreună cu chipurile şi firile unor prieteni – demult duşi pe lumea cealaltă; şi se simţi atunci aproape o fiinţă solitară, neavând-o decât pe Emily către care să îşi îndrepte sufletul.

Rămase pierdut în amintirea unor vremi pe care gândurile i le aduceau în minte, până când şirul lor ajunse la scena morţii soţiei sale, şi atunci plecă din acel loc, pentru a o uita, dacă ar fi fost cu putinţă, în mijlocul celorlalţi.

St. Aubert comandă trăsura la o oră timpurie şi, pe drumul spre casă, Emily îşi dădu seama că tatăl ei era mai tăcut şi mai trist ca de obicei; dar socoti că era urmarea vizitei într-un loc care îi evoca prea puternic timpuri trecute, nebănuind măcar că ar avea vreo pricină de supărare pe care i-o ascundea.

Intrând în castel, ea se simţi mai abătută ca oricând, căci mai mult ca oricând îi lipsea draga ei mamă, care, la fiecare întoarcere acasă, obişnuia să o întâmpine cu surâsuri şi căldură; acum, totul era tăcut şi părăsit.

Dar timpul reuşeşte acolo unde raţiunea şi sforţările par a da greş. Săptămânile trecură una după alta, şi fiecare din ele luă câte puţin din

înverşunarea nefericirii ei, până când durerea se îndulci şi se prefăcu în tandreţea pe care inimile simţitoare o preţuiesc socotind-o sfântă. Cât priveşte însă sănătatea lui St. Aubert, aceasta se înrăutăţi văzând cu ochii; deşi Emily, care stătea tot timpul lângă el, fu aproape ultima care îşi dădu seama. Făptura lui nu îşi revenise încă după ultimul atac de febră, iar lovitura dată de moartea doamnei St. Aubert dusese la slăbiciunea lui de acum. Doctorul îi prescrise să călătorească; căci era lucru vădit că supărarea îi influenţase starea nervilor, şi aşa slăbiţi de boala de care suferise; şi se putea ca o schimbare de decor, care să îi distreze mintea, să ajute la liniştirea lor.

Vreme de câteva zile, Emily se îndeletnici cu pregătirile necesare pentru a-l însoţi; iar el, cu strădaniile de a micşora cheltuielile casei pe durata călătoriei lor – ceea ce îl determină, în cele din urmă, să renunţe la servitori. Emily se opunea doar arareori dorinţelor tatălui ei, prin întrebări sau proteste, căci altfel l-ar fi întrebat acum de ce nu ia cu el un servitor, lămurindu-l că starea sănătăţii lui i-o impunea neapărat. Dar, în ajunul plecării, când află că îi concediase pe Jacques, Francis şi Mary şi că o păstrase doar pe Theresa, bătrâna menajeră, rămase foarte surprinsă şi îndrăzni să-l întrebe pentru ce procedase astfel.

— Pentru a micşora cheltuielile, draga mea, răspunse el, căci plecăm într-o călătorie costisitoare.

Medicul îi recomandase aerul din Languedoc şi Provence; aşa că St. Aubert hotărî să călătorească fără grabă de-a lungul ţărmului Mediteranei, către Provence.

În seara dinaintea plecării, se retraseră devreme în camerele lor; dar Emily mai avea de strâns câteva cărţi şi alte diferite lucruri, aşa încât nu termină înainte de miezul nopţii, când îşi aminti că nişte ustensile pentru desen, pe cart avea de gând să le ia cu ea, rămăseseră în salonul de jos. Ducându-se după ele, trecu prin faţa camerei tatălui ei şi, văzând uşa întredeschisă, îşi zise că probabil se afla în birou – căci, de la moartea doamnei St. Aubert, îşi făcuse obiceiul, când nu putea adormi, să se ducă acolo pentru a se linişti. Când ajunse jos, aruncă o privire în biroul lui, dar nu-l văzu acolo; şi neprimind răspuns, intră încet ca să se convingă dacă era înăuntru.

Camera era cufundată în întuneric, dar se zărea puţină lumină printr-o uşă cu geam care dădea în cabinetul de toaletă. Emily socoti că era în cabinetul de toaletă şi, uimită că mai era treaz la o oră atât de târzie, se temu că nu se simte bine şi era gata să-l strige; dar, zicându-şi că apariţia ei neaşteptată la această oră l-ar putea speria, lăsă lumânarea pe coridor şi se apropie tiptil de uşă. Privind prin geam, îl văzu aşezat la o măsuţă, cu nişte

hârtii în faţă, pe care le citea cu profundă atenţie şi cu interes, suspinând adesea şi lăsând lacrimile să-i curgă pe obraji. Emily, care se apropiase de uşă împinsă de grijă şi neliniştită de starea sănătăţii lui, fu reţinută acum de un amestec de curiozitate şi tandreţe. Nu putea fi martoră la durerea lui, fără a dori să-i afle cauza; aşa că rămase privindu-l în tăcere, încredinţată că hârtiile acelea erau scrisori de la mama ei. La scurt timp, el îngenunche şi, cu o expresie gravă pe care i-o văzuse rar pe chip, dar având şi un aer rătăcit, care i se păru că aducea mai curând a spaimă decât a orice altceva, se rugă în tăcere multă vreme.

Când se ridică, chipul lui avea o paloare de moarte. Emily se grăbi să se retragă; dar văzându-l că se apropie iarăşi de hârtiile de pe măsuţă, se gândi să mai rămână. El luă din mijlocul lor o casetă, şi scoase din ea un portret în miniatură. Lumina căzu pe portret, luminându-l puternic, şi Emily văzu că înfăţişează o femeie, dar care nu era mama ei.

St. Aubert îl privi îndelung, cu seriozitate şi tandreţe, îl duse la buze, apoi la inimă, şi un suspin nestăpânit îi scăpă de pe buze. Emily de-abia putea crede că ceea ce vede e real. Nu ştiuse vreodată până acum că tatăl ei avea un portret al vreunei alte femei, decât al mamei ei, şi cu atât mai puţin că avea unul pe care era limpede că punea atâta preţ; dar, cu cât îl privea, încercând să vadă dacă nu îi seamănă doamnei St. Aubert, Emily se convinse pe deplin că era al unei alte persoane.

După o vreme, St. Aubert puse miniatura la loc în casetă; şi Emily, amintindu-şi că se amesteca în durerile lui personale, se retrase încetişor din odaie.

CAPITOLELE III–V[23]

[St. Aubert şi Emily pornesc cu trăsura într-o călătorie spre Languedoc. Spre seară, pe când se gândeau îngrijoraţi unde vor găsi un adăpost ca să-şi petreacă noaptea, întâlnesc un tânăr vânător, numit Valancourt, care îi călăuzeşte spre un cătun şi le oferă propria sa cabană de vânătoare. St. Aubert află cu surprindere că acesta este un tânăr nobil şi cultivat şi îşi dă în curând seama că se uită cu ochi de îndrăgostit la Emily.

A doua zi, după ce se despart şi merg o bucată de drum, St. Aubert, crezând că trăsura este urmărită de bandiţi, trage cu arma şi îl răneşte din greşeală pe Valancourt, care pornise în urma lor în speranţa de a o mai întâlni pe Emily. După ce rămân câteva zile în Beaujeu, pentru ca tânărul să-şi vindece rana, pornesc cu toţii spre provincia Roussillon şi ajung în oraşul Arles, unde înnoptează, urmând ca a doua zi St. Aubert să-şi urmeze călătoria spre Languedoc, iar Valancourt să se întoarcă acasă.]

[23] Unele capitole ale cărţii fiind prezentate de noi în rezumat, textele respective au fost incluse între paranteze drepte (n.t.).

CAPITOLUL VI

Nu-mi pasă, Fortuna, ce-mi refuzi;
Nu poţi să-mi iei tot farmecul naturii,
Nu poţi să-nchizi ferestrele spre cer,
Prin care-Aurora îşi arată chipul;
Nu poţi să-mpiedici paşii mei să umble
Prin codri şi câmpii, pe la izvoare,
Ca liniştea în suflet să-mi coboare.
Raţiunea, imaginaţia şi virtutea,
Nimeni nu poate să mi le răpească.

THOMSON

În dimineaţa următoare, Valancourt luă gustarea de dimineaţă împreună cu St. Aubert şi Emily, care arătau amândoi ca şi când nu prea s-ar fi odihnit în noaptea aceea. Slăbiciunea lăsată de boală stăruia încă la St. Aubert, şi Emily, plină de temeri, avea impresia că boala pune din ce în ce mai mult stăpânire pe el. Cu o dragoste plină de grijă, care nu-i părăsea o clipă chipul, ea îi cerceta tot timpul înfăţişarea.

Încă de când făcuseră cunoştinţă, Valancourt le spusese numele său şi din ce familie face parte. Lui St. Aubert îi erau amândouă cunoscute, căci domeniile familiei, ce se aflau acum în posesia unui frate mai mare al lui Valancourt, se întindeau la mai puţin de douăzeci de mile de La Vallée; iar el îl întâlnise uneori pe fratele lui mai mare în timpul unor vizite în vecinătate. Toate aceste împrejurări îl făcuseră să îl întâmpine cu multă bunăvoinţă pe actualul lui tovarăş de drum; căci, deşi înfăţişarea şi purtarea lui îi erau de ajuns lui St. Aubert ca să-l primească în rândul cunoştinţelor sale, el obişnuind să se încreadă în ceea ce vedea cu propriii săi ochi pe chipurile din jur, nu ar fi socotit însă că este suficient pentru a-l prezenta fiicei sale.

Gustarea aceasta de dimineaţă se desfăşură aproape tot atât de tăcută ca şi cina din seara trecută; dar meditaţia le fu în cele din urmă întreruptă de huruitul trăsurii cu care urmau să plece St. Aubert şi Emily. Valancourt se ridică de pe scaun şi se apropie de fereastră; trăsura venise într-adevăr, şi el se întoarse tăcut la locul lui. Sosise clipa despărţirii. St. Aubert îi declară atunci lui Valancourt că nădăjduieşte că nu va trece vreodată pe lângă La Vallée fără să-i onoreze cu o vizită; iar Valancourt, mulţumindu-i cu înflăcărare, îl încredinţă că nu va face niciodată aşa ceva; şi, în timp ce o spunea, privea cu sfială către Emily, care încercă să-şi alunge cu un surâs gravitatea ce-o stăpânea. Mai schimbară câteva fraze, după care St. Aubert se îndreptă spre trăsură, urmat în tăcere de Emily şi de Valancourt. Acesta

din urmă zăbovi o vreme în uşă, după ce ei îşi ocupară locurile, fără ca vreunul să aibă inima să spună „la revedere”. În cele din urmă, St. Aubert pronunţă tristele vorbe, Emily i le adresă şi ea lui Valancourt, care le întoarse cu un surâs abătut, şi trăsura porni.

Călătorii rămaseră o vreme într-o stare de meditaţie tăcută, deloc dezagreabilă, dar până la urmă St. Aubert o întrerupse, spunând:

— Tânărul acesta promite mult; au trecut mulţi ani de când nu mi-a mai plăcut cineva atât de mult, după trecerea unei perioade atât de scurte de la cunoaşterea lui. Îmi readuce în minte zilele tinereţii mele, când totul era nou şi încântător!

St. Aubert oftă şi se cufundă din nou în visare; şi, când Emily privi înapoi, îl văzu pe Valancourt în uşa micului han, urmărindu-i cu privirea. O văzu şi el, şi îi făcu semne cu mâna; şi ea îşi flutură batista, până când dispăru din vedere la cotitura drumului.

— Îmi amintesc de vremea când eram cam de vârsta lui, reluă St. Aubert; pe atunci gândeam şi simţeam la fel ca el. Lumea mi se deschidea în faţă, iar acum... se apropie de sfârşit.

— Dragă tată, nu te lăsa în voia unor gânduri atât de sumbre, spuse Emily cu voce tremurătoare. Nădăjduiesc că mai ai mulţi, mulţi ani de trăit – de dragul dumitale – de dragul *meu*.

— Ah, Emily! răspunse St. Aubert, de dragul tău! Ei bine – sper să fie aşa cum spui.

Îşi şterse o lacrimă care i se prelingea pe obraz, se strădui să zâmbească şi spuse cu glas vesel

— Există ceva în ardoarea şi nevinovăţia tinereţii care nu poate să nu placă unui bătrân, dacă simţămintele lui nu au fost în întregime distruse de lumea din jur. E îmbucurător şi înviorător, la fel ca însănătoşirea unui bolnav; mintea lui împrumută ceva din spiritul acestui anotimp, iar ochii i se luminează de un soare vremelnic. Valancourt e pentru mine această primăvară.

Emily, care strângea afectuos mâna tatălui ei, nu ascultase niciodată cu atâta plăcere nişte laude aduse de el; nu, nici chiar atunci când i le aducea ei.

Călătoriră mai departe, printre vii, păduri şi păşuni, încântaţi de frumuseţea romantică a priveliştii, mărginită într-o parte de măreţia Pirineilor şi, în cealaltă, de mare; şi, la începutul după-amiezii, ajunseră în oraşul Collioure, situat pe malul Mediteranei. Prânziră aici şi se odihniră până când vremea se mai răcori puţin, apoi urmară drumul de-a lungul ţărmului – ţărmul acela încântător care se întinde până în Languedoc. Emily privea cu înflăcărare la întinderea mării, care îşi schimba înfăţişarea după

cum cădea lumina sau umbra, şi la ţărmurile ei împădurite, îmblânzite de culorile toamnei.

St. Aubert era nerăbdător să ajungă la Perpignan, unde aştepta nişte scrisori de la domnul Quesnel; şi doar graba de a primi aceste scrisori îi hotărâse să plece din Collioure, căci sănătatea lui slăbită cerea odihnă imediată. După ce călătoriră câteva mile, adormi; iar Emily, care luase în trăsură două, trei cărţi când plecaseră din La Vallée, avu acum răgazul să le răsfoiască. Căută una din care citise Valancourt în ziua precedentă; nădăjduia să aibă plăcerea de a regăsi o pagină pe care se opriseră de curând ochii unui prieten drag, de a stărui asupra pasajelor pe care acesta le admirase şi de a le lăsa să îi vorbească pe limba minţii lui, readucându-i-l aproape. Căută cartea, dar nu izbuti să o găsească; în locul ei, dădu peste un volum cu poeziile lui Petrarca; volumul îi aparţinea lui Valancourt, după cum arăta şi numele scris pe el, şi îi citise adesea câte un pasaj, cu patetismul ce caracteriza sentimentele autorului. Emily şovăia să creadă ceea ce ar fi sărit în ochi aproape oricui altcuiva, şi anume că îi lăsase intenţionat această carte în locul celei pe care o pierduse, şi că dragostea fusese aceea care îl îndemnase să facă schimbul; dar, deschizând-o cu o plăcere plină de nerăbdare şi observând însemnările cu creionul făcute de el la anumite pasaje pe care i le citise cu voce tare, şi la altele care descriau sentimente atât de gingaşe, încât nu îndrăznise să le încredinţeze glasului său, în cele din urmă ajunse să se convingă. Timp de câteva clipe, fu conştientă doar de faptul că e iubită; apoi amintirea tonului sau expresiei cu care recitise el acele sonete, şi a sufletului care vorbea prin mijlocirea lor, îi reveni în memorie şi ea suspină gândindu-se la afecţiunea lui.

Ajunseră la Perpignan curând după apusul soarelui, iar St. Aubert, aşa cum se aşteptase, găsi nişte scrisori de la domnul Quesnel; dar conţinutul lor îl afectă atât de vizibil şi de dureros, încât Emily se sperie şi îl rugă stăruitor, pe cât îi îngăduia delicateţea, să-i împărtăşească motivul îngrijorării; dar el îi răspunse doar prin lacrimile ce-i umpleau ochii şi începu imediat să discute despre alte subiecte. Emily se văzu nevoită să renunţe la subiectul care o preocupase cel mai mult şi, foarte îngrijorată de comportarea tatălui ei, petrecu o noapte de nesomn, copleşită de nelinişte.

Dimineaţa, îşi continuară călătoria de-a lungul coastei, spre Leucate, un alt oraş pe ţărmul Mediteranei, situat la graniţa dintre Languedoc şi Roussillon. Pe drum, Emily reveni la subiectul din seara trecută şi păru atât de profund mâhnită de tăcerea şi deprimarea lui St. Aubert, încât el renunţă la rezerva lui.

— Nu doream, draga mea Emily, spuse el, să-ţi întunec plăcerea acestor privelişti şi, de aceea, aveam de gând să-ţi ascund, pentru moment, anumite

împrejurări pe care tot va trebui să le afli până la urmă. Dar neliniştea ta a biruit asupra planurilor mele, şi cred că această nelinişte te chinuie cel puţin tot atât pe cât te vor chinui faptele pe care trebuie să ţi le spun. Vizita domnului Quesnel s-a dovedit a-mi aduce mare năpastă; mi-a dat o veste, pe care acum mi-a confirmat-o. Poate că ai auzit vorbindu-se de un oarecare domn Motteville din Paris, dar n-ai ştiut că cea mai mare parte a averii mele era investită în mâinile lui. Aveam multă încredere în el, şi mai vreau încă să cred că nu e cu totul nedemn de stima mea. Mai multe împrejurări au dus la ruina lui, şi – a mea împreună cu a lui.

St. Aubert tăcu, pentru a-şi ascunde emoţia.

— Scrisorile pe care tocmai le-am primit de la domnul Quesnel, reluă el străduindu-se să vorbească cu glas ferm, mi-au adus altele, de la Motteville, care adeveresc toate temerile mele.

— Va trebui, aşadar, să părăsim La Vallée? întrebă Emily, după o lungă pauză.

— Nu e încă sigur, răspunse St. Aubert; depinde de înţelegerea pe care o va putea face Motteville cu creditorii săi. Ştii că venitul meu nu a fost niciodată prea mare, iar acum se va micşora şi mai tare! Cel mai mult sufăr din pricina ta, Emily... pentru tine, copila mea.

Vocea îi tremură la ultimele vorbe; Emily îi surâse printre lacrimi cu duioşie, apoi, sforţându-se să-şi biruie emoţia, spuse:

— Dragă tată, te rog să nu suferi din pricina mea, sau a dumitale; mai putem fi fericiţi – dacă ne rămâne La Vallée, nu se poate să nu fim fericiţi. Vom păstra doar un slujitor, şi nici n-o să-ţi dai seama că ni s-a redus venitul. Linişteşte-te, dragă tată; nu vom simţi lipsa bogăţiei pe care alţii pun atâta preţ, pentru că n-am avut niciodată înclinaţie spre aşa ceva; iar strâmtorarea nu ne va lipsi de unele plăceri. Nu ne poate răpi afecţiunea pe care o avem unul pentru celălalt, nici nu ne poate face să ne schimbăm părerea pe care o avem despre noi înşine, sau pe care o au cei a căror părere ar trebui să punem preţ.

St. Aubert îşi ascunse faţa în batistă, nefiind în stare să vorbească; dar Emily continuă să pledeze, subliniind adevărurile pe care chiar tatăl ei i le întipărise în minte.

— Mai mult decât atât, dragă tată, sărăcia nu ne poate lipsi de plăcerile spiritului. Nu te poate lipsi pe dumneata de mângâierea de a-mi da pildă de tărie de caracter şi mărinimie; nici pe mine de bucuria de a-mi mângâia părintele iubitor. Nu ne poate umbri gustul pentru tot ce e măreţ şi frumos, nici nu ne poate lipsi de mijloacele de a-l admira; căci tot ce vedem în natură – acel spectacol sublim, infinit superior tuturor bogăţiilor artificiale! este îndrituit să-i desfete atât pe săraci, cât şi pe bogaţi. Aşa că, de ce oare ne

putem plânge, atâta vreme cât nu ne lipsesc cele trebuincioase? Plăcerile pe care nu le putem cumpăra cu bani ne vor fi totuşi dăruite. Ne rămân deci bogăţiile sublime ale naturii, şi le pierdem doar pe cele trecătoare ale artei.

St. Aubert nu era în stare să-i răspundă: o strânse pe Emily la pieptul său, şi îşi uniră lacrimile, dar – nu erau lacrimi de tristeţe! În faţa acestui grai al inimii, oricare altul ar fi fost neînsemnat, astfel încât rămaseră câtăva vreme tăcuţi. Apoi, St. Aubert îşi recăpătă însuşirea de a sta de vorbă ca mai înainte; căci dacă mintea lui nu îşi regăsise liniştea firească, cel puţin avea această aparenţă.

Ajunseră devreme în romanticul oraş Leucate, dar St. Aubert se simţea slăbit, astfel încât hotărâră să rămână peste noapte acolo. Seara, el îşi dădu silinţa să se plimbe împreună cu fiica sa, pentru a privi împrejurimile: lacul Leucate, Mediterana, o parte din Roussillon, cu munţii Pirinei, şi o mare întindere din luxurianta provincie Languedoc, cu viile-i ruginii, unde strugurii copţi erau acum culeşi de ţărani. St. Aubert şi Emily văzură cetele harnice ale culegătorilor, le auziră cântecul vioi, purtat de vânt, şi se gândiră cu o plăcere evidentă la călătoria din ziua următoare prin această regiune plină de voioşie. Tatăl se gândea să mai colinde o vreme de-a lungul ţărmului mării: ar fi vrut întrucâtva să se întoarcă imediat acasă, dar îl reţinea dorinţa de a nu-i curma fiicei sale plăcerea pe care i-o făcea călătoria şi de a încerca urmările binefăcătoare ale aerului de mare asupra propriei sale slăbiciuni.

A doua zi îşi reîncepură deci călătoria prin Languedoc, de-a lungul ţărmului Mediteranei; cu Pirineii drept magnific fundal al priveliştilor, cu marea în dreapta, iar în stânga cu câmpii întinse, contopindu-se cu zarea albastră. St. Aubert era fermecat, şi stătu mult de vorbă cu Emily, deşi veselia lui era uneori artificială, iar alteori i se aşternea pe chip o umbră de melancolie, trădându-i starea de spirit. Dar tristeţea era iute gonită de surâsul lui Emily, care surâdea deşi avea inima strânsă, căci vedea că necazurile chinuiau mintea şi trupul slăbit al tatălui ei.

Se înserа când ajunseră într-un sătuc din regiunea muntoasă a Languedoc-ului, unde plănuiseră să-şi petreacă noaptea, dar nu găsiră unde să poposească, deoarece şi aici se culegeau viile, astfel încât se văzură siliţi să plece spre popasul următor. Slăbiciunea pricinuită de boală ca şi oboseala drumului lăsaseră urme în înfăţişarea lui St. Aubert, arătând că are nevoie de odihnă imediată, iar înserarea se lăsa tot mai mult; dar neputându-se face nimic, el îi porunci lui Michael să meargă mai departe.

Câmpiile bogate ale Languedoc-ului, cu întreaga splendoare a viilor, cu veselia sărbătorii culesului, atât de caracteristic franţuzească nu îi mai trezeau nicio plăcere lui St. Aubert, a cărui stare era într-un jalnic contrast

cu veselia şi frumuseţea plină de prospeţime din jur. În timp ce îşi plimba privirea apatică pe deasupra acestor scene, se gândea că, probabil, ochii i se vor închide curând pentru totdeauna în faţa acestei lumi.

„Munţii aceştia sublimi din depărtare, îşi spuse el în sinea lui privind lanţul Pirineilor ce se întindea spre apus, câmpiile luxuriante, bolta albastră, lumina veselă a zilei – toate acestea ochii mei nu le vor mai vedea! Cântecul ţăranilor, bucuria glasului omenesc – nu vor mai suna pentru mine!"

Privirea pătrunzătoare a lui Emily părea să descifreze ce se petrecea în mintea tatălui ei, şi şi-o aţinti pe chipul lui cu o expresie atât de plină de duioasă compasiune, încât el uită de toate regretele de moment, păstrând doar gândul că va trebui să îşi lase fiica fără nicio ocrotire. Gândul îi transformă regretul în suferinţă; suspină adânc şi rămase tăcut, în timp ce ea, părând să-i înţeleagă suspinul, îi strânse mâna cu afecţiune, şi apoi privi pe fereastră, spre a-şi ascunde lacrimile. Soarele îşi arunca ultimele raze aurii deasupra undelor Mediteranei, iar umbra amurgului începu să se aştearnă repede asupra priveliştii, până când şi ultima rază melancolică se stinse la orizont, marcând punctul în care soarele apusese în înceţoşarea serii de toamnă. O briză răcoroasă începu atunci să bată dinspre ţărm, şi Emily deschise ferestruica; dar aerul, înviorător pentru oamenii sănătoşi, era prea rece pentru cineva bolnav, şi St. Aubert îşi exprimă dorinţa ca fereastra să fie închisă. Era limpede că starea i se agravase şi el era mai nerăbdător ca oricând să încheie călătoria din acea zi, şi îl opri pe catârgiu, întrebându-l cât mai aveau până la popasul următor. Acesta răspunse:

— Nouă mile.

— Nu mă simt în stare să rabd atât de mult, spuse St. Aubert; întreabă pe drum dacă există pe aici vreo casă în care ne-am putea petrece noaptea.

Se lăsă pe spate în trăsură, şi Michael, învârtind din bici, porni iar în galop, până când St. Aubert, care aproape îşi pierduse cunoştinţa, îi strigă să oprească. Emily privi neliniştită pe fereastră şi, zărind puţin mai departe un ţăran care venea pe drum, îl aşteptară până se apropie şi îl întrebară dacă nu se află prin împrejurimi vreo casă unde să poată rămâne peste noapte nişte călători. Acesta răspunse că nu ştie să fie vreuna.

— E un castel în mijlocul pădurii, în dreapta, adăugă el, dar cred că nu primesc pe nimeni, şi n-aş şti să vă arăt drumul, întrucât sunt aproape străin de aceste locuri.

St. Aubert voia să-i mai pună câteva întrebări despre acel castel, dar pe neaşteptate omul plecă mai departe. După ce chibzui puţin, îi ceru lui Michael să intre încet în pădure. Întunericul creştea acum cu fiecare clipă, şi era tot mai greu să se distingă drumul. Curând după aceea, mai întâlniră un ţăran.

— Care e drumul spre castelul din pădure? strigă Michael către el.

— Castelul din pădure! exclamă ţăranul. Vrei să spui castelul cu turn, de acolo?

— Nu ştiu de care turn vorbeşti, spuse Michael. Te întreb de clădirea aceea albă, care se zăreşte în depărtare, printre copaci.

— Da, acela e turnul; dar cine sunteţi, de vă duceţi într-acolo? se minună omul.

St. Aubert, auzind ciudata întrebare şi dându-şi seama că fusese pusă pe un ton neobişnuit, privi afară din trăsură.

— Suntem nişte călători, spuse el, în căutarea unei case unde să ne petrecem noaptea; se afla vreuna pe aici?

— Nu, domnule, doar dacă aveţi cumva de gând să vă încercaţi norocul la castel, răspunse ţăranul, arătând înspre pădure. Dar nu v-aş sfătui să vă duceţi într-acolo.

— Al cui este castelul?

— Nu prea ştiu nici eu, domnule.

— Înseamnă că nu e locuit?

— Ba da, e locuit; cred că de intendent şi de menajeră.

Auzind acestea, St. Aubert hotărî să se îndrepte spre castel, riscând să nu fie primit să rămână peste noapte; îl rugă deci pe ţăran să-i arate drumul lui Michael, făgăduindu-i să-l răsplătească pentru osteneală. Omul rămase o clipă tăcut, dar apoi mărturisi că are alte treburi; le spuse însă că nu se puteau rătăci, dacă o luau pe drumul din dreapta, şi le arătă direcţia. St. Aubert începu să spună ceva, dar ţăranul îi ură noapte bună şi plecă mai departe.

Trăsura se îndreptă deci pe acel drum; dădură de o poartă şi, după ce Michael coborî şi o deschise, porniră printre două rânduri de stejari şi castani bătrâni, ale căror ramuri se uneau deasupra lor, formând o boltă măreaţă. Drumul părea atât de mohorât şi de pustiu, în tăcerea lui însingurată, încât Emily aproape că se cutremură în timp ce treceau şi, amintindu-şi de felul cum pomenise ţăranul despre castel, dădu un înţeles plin de taină vorbelor sale, aşa cum nu se gândise când le auzise. Încercă totuşi să îşi înfrângă temerile, zicându-şi că puteau să fie urmarea unei imaginaţii melancolice, întrucât starea tatălui ei, împreună cu propria ei situaţie, o făcuseră deosebit de impresionabilă.

Îşi continuară încet drumul, căci întunericul era acum aproape complet, ceea ce, împreună cu drumul povârnit şi rădăcinile copacilor bătrâni răsucindu-se pe alocuri pe cărare, îi silea să înainteze cu grijă. Deodată, Michael opri trăsura; şi, când St. Aubert privi pe fereastră, ca să afle ce se întâmplase, zări o siluetă îndepărtată care înainta pe drum spre ei.

Întunericul nu îi îngăduia să distingă cine era, dar îl rugă pe Michael să meargă mai departe.

— Pare un loc ciudat şi sălbatic, spuse Michael; nu e nicio casă pe aici. Nu crede înălţimea voastră că mai bine ne-am întoarce înapoi?

— Mai mergi puţin şi dacă tot nu vedem nicio casă, ne întoarcem pe unde am venit, răspunse St. Aubert.

Michael porni iar, fără prea multă tragere de inimă; mergea atât de încet, încât St. Aubert privi din nou pe fereastră, pentru a-l grăbi, când zări iarăşi aceeaşi siluetă. Aceasta îl făcu să se înfioare întrucâtva; probabil că întunecimea locului îl făcea mai temător decât de obicei; oricum, îl opri pe Michael şi îl rugă să vorbească cu omul de pe drum.

— Vă rog, înălţimea voastră, s-ar putea să fie vreun tâlhar, spuse Michael.

— Nu mi-ar plăcea să fie astfel, răspunse St. Aubert, neputându-şi reţine un zâmbet în faţa naivităţii lui. Aşa că ne vom întoarce la drumul mare, căci nu prea văd cum am putea găsi pe aici ceea ce căutăm.

Michael întoarse într-o clipă şi o şi luase plin de râvnă înapoi, când auziră răsunând un glas printre copacii din stânga. Nu avea un ton de comandă sau de suferinţă, ci suna profund şi dogit, aproape neomenesc. Omul dădu bici catârilor, şi aceştia prinseră să alerge cât puteau de repede, neţinând seamă de întuneric, de drumul povârnit sau de vieţile lor, şi nu se opriră decât la poarta care dădea în drumul mare.

— Mă simt foarte rău, spuse St. Aubert, luând mâna fiicei sale.

— Înseamnă că starea dumitale s-a înrăutăţit, spuse Emily, foarte speriată de înfăţişarea lui; s-a înrăutăţit, şi pe aici nu e nimeni care să-ţi poată fi de vreun ajutor. Doamne, Dumnezeule! ce-i de făcut?

El îşi sprijini capul pe umărul ei, în timp ce ea se străduia să îl susţină cu braţul, iar Michael primi din nou poruncă să oprească. Când huruitul roţilor încetă, auziră o melodie; pentru Emily, aceasta răsună ca glasul Speranţei.

— Oh! e o casă prin apropiere! spuse ea; s-ar putea să primim curând un ajutor.

Ascultă cu atenţie; sunetele veneau de departe şi păreau să izvorască dintr-o parte mai izolată a pădurii ce mărginea drumul; privind către locul de unde se auzeau, zări, în lumina slabă a lunii, ceva care aducea cu un castel. Dar era greu de ajuns până acolo; St. Aubert se simţea prea rău pentru a putea îndura zdruncinăturile trăsurii; Michael nu îşi putea lăsa catârii singuri; iar Emily, care încă îşi mai sprijinea tatăl, se temea să îl lase singur, şi se temea şi să se aventureze doar ea atât de departe, neştiind către ce sau către cine. Cu toate acestea, trebuia luată imediat o hotărâre; drept care, St. Aubert îi spuse lui Michael să continue încet drumul; dar nu

merseră prea mult şi el îşi pierdu cunoştinţa; trăsura fu din nou oprită. St. Aubert zăcea fără suflare.

— Dragă, dragă tată, strigă Emily, înnebunită de durere, speriată că tatăl ei era pe moarte, spune ceva, măcar o vorbă, ca să-ţi aud glasul!

Dar nu primi niciun răspuns. Îngrozită peste măsură, îl rugă pe Michael să aducă puţină apă din râuleţul care curgea de-a lungul drumului; şi, după ce omul îi aduse în pălărie nişte apă, stropi cu mâini tremurânde chipul tatălui ei, care, luminat acum de razele lunii, părea să poarte pecetea morţii. Toate spaimele privind persoana ei se risipiră acum în faţa unei temeri mai puternice şi, lăsându-l pe St. Aubert în grija lui Michael care nu voia să se îndepărteze de catâri, ea coborî din trăsură şi plecă în căutarea castelului pe care îl zărea în depărtare. Era o noapte liniştită cu lună, şi melodia, care mai răsuna încă în aer, îi conducea paşii; aşa că părăsi drumul, şi o apucă pe o cărare întunecoasă, care intra în pădure. O vreme, mintea îi fu prea plină de neliniştea şi teama pentru tatăl ei, pentru a se gândi la ea însăşi, până când bezna din ce în ce mai adâncă, întrucât frunzişul de deasupra oprea cu totul lumina lunii, şi sălbăticia locului îi reaminti în ce situaţie primejdioasă se afla. Melodia nu se mai auzea, astfel încât nu se putea călăuzi decât după noroc. Se opri o clipă, îngrozită şi dezorientată, dar grija pentru starea tatălui ei înăbuşi orice gând în ceea ce o privea, şi porni din nou. Cărarea dispărea în pădure, dar în zadar privi în jur să zărească vreo casă sau vreo fiinţă omenească, şi tot în zadar încercă să audă vreun sunet după care să se călăuzească. Îşi continuă totuşi grăbită drumul, fără să ştie încotro merge, ocolind ascunzişurile pădurii şi încercând să rămână la marginea lor, până când zări deodată un soi de drum rudimentar, pornind dintr-un loc luminat de lună. Sălbăticia acestui drum îi aminti de cel care ducea la castelul cu turn, şi înclină să creadă că locul aparţinea aceluiaşi domeniu şi că ducea probabil în acelaşi loc. În timp ce şovăia dacă să-l urmeze sau nu, îi ajunseră la ureche mai multe glasuri într-o izbucnire de veselie. Nu părea un râs plin de bucurie, ci un hohot dezlănţuit; înlemni, înfricoşată. În timp ce stătea pe loc, auzi o voce îndepărtată chemând din direcţia de unde venise şi, încredinţată că era vocea lui Michael. primul ei gând fu s-o pornească înapoi; dar, chibzuind puţin, îşi schimbă intenţia; încredinţată că numai o situaţie disperată l-ar putea face pe Michael să îşi lase catârii, şi temându-se că tatăl ei e acum pe moarte, porni în goană înainte, cu slaba speranţă de a găsi un ajutor la oamenii din pădure. Inima îi bătea cu teamă dar şi încrezătoare în timp ce se apropia de locul de unde se auziseră vocile, şi tresărea întruna, când paşii îi clinteau frunzele moarte. Sunetele o călăuziră spre poieniţa luminată de lună, pe care o zărise mai devreme; se opri la o mică depărtare şi văzu, printre trunchiurile copacilor, o pajişte netedă acoperită cu iarbă

verde, înconjurată de pădure, iar în mijlocul ei, o ceată de oameni. Când se apropie, îşi dădu seama, după îmbrăcămintea lor, că erau ţărani; şi zări şi câteva case, risipite la marginea pădurii care se întindea măreaţă până în acel loc. În timp ce privea şi se străduia să îşi înăbuşe temerile care o ţineau în loc, dintr-o căsuţă ieşiră mai multe tinere fete; muzica se porni brusc, şi începu dansul. Era muzica veselă ce însoţea culesul viilor! Aceeaşi pe care o auzise mai devreme plutind în văzduh. Inima ei, înspăimântată şi îngrijorată pentru tatăl ei, nu simţi contrastul dintre această scenă plină de veselie şi propria ei nefericire; porni repede înainte şi se îndreptă către un grup de ţărani mai în vârstă, aşezaţi în uşa unei case; şi, după ce le explică situaţia în care se afla, le ceru ajutorul. Câţiva dintre ei se ridicară în grabă şi, oferindu-se să facă tot ce le stă în putinţă, o urmară cât putură de repede; şi Emily parcă îşi luă zborul spre drum.

Când ajunse lângă trăsură, îl găsi pe St. Aubert care îşi recăpătase cunoştinţa. Când îşi revenise, auzind de la Michael că fiica lui plecase, neliniştea pentru ea îl făcuse să uite de propria lui persoană, şi îl trimisese pe acesta în căutarea ei. Zăcea acum lipsit de vlagă şi ştiind că nu era în stare să călătorească mai departe, începu iarăşi să se intereseze de vreun han sau de castelul din pădure.

— Nu puteţi fi găzduit la castel, domnule, spuse un ţăran venerabil care o urmase pe Emily prin pădure, de abia dacă se poate spune că e locuit; dar, dacă îmi veţi cinsti casa cu prezenţa dumneavoastră, veţi fi binevenit în cel mai bun pat pe care îl avem.

St. Aubert era şi el francez; drept care nu rămase surprins de această politeţe a ţăranului francez; dar, bolnav cum era, simţi valoarea invitaţiei sporită de împrejurările în care fusese făcută. Era un om cu maniere prea delicate pentru a se scuza, sau pentru a se preface că şovăie să-i primească ospitalitatea, astfel încât o acceptă pe loc, cu aceeaşi sinceritate cu care îi fusese oferită.

Trăsura o porni din nou, încet; Michael îi urma pe ţărani, pe cărarea pe care tocmai o părăsise Emily, până la poiana luminată de lună. Starea lui St. Aubert se îmbunătăţise mult ca urmare a politeţii bătrânului ţăran şi gândindu-se la apropiata perspectivă a odihnei, aşa încât privea cu o blândă mulţumire la priveliştea luminată de lună şi la pădurea din jur, a cărei splendoare răzbătea ici şi colo, în câte un luminiş, în care se putea zări o casă sau un pârâu înspumat. Ascultă, fără vreun simţământ de tristeţe, sunetele vesele ale ghitarei şi tamburinei; şi, deşi îi dădură lacrimile când văzu dansul dezinvolt al ţăranilor, acestea nu erau doar lacrimi pline de un trist regret. Nu acelaşi lucru se petrecea şi cu Emily; neliniştea plină de teamă pentru tatăl ei se transformase acum într-o melancolie duioasă, pe

care fiecare semn de bucurie nu făcea, prin comparaţie, decât să o adâncească.

Dansul încetă la apropierea trăsurii, care însemna ceva cu totul neobişnuit în mijlocul acestor păduri izolate; şi ţăranii se adunară în jurul ei, plini de o curiozitate nestăpânită. Aflând că aducea un străin bolnav, mai multe tinere fete o luară la fugă peste pajişte şi se întoarseră cu vin şi coşuleţe cu struguri, pe care le oferiră călătorilor, fiecare lăudându-şi cu amabilitate ofranda. În cele din urmă, trăsura se opri lângă o casă mai îngrijită, iar venerabilul ţăran ce-i călăuzise până acolo, după ce îl ajută pe St. Aubert să coboare, îi conduse, pe el şi pe Emily, într-o cămăruţă luminată doar de razele lunii, care se strecurau prin fereastra deschisă. St. Aubert, bucurându-se că se va odihni, se aşeză într-un scaun, iar simţurile îi fură înviorate de adierea răcoroasă şi îmbălsămată care unduia uşor caprifoiul, purtându-i mireasma dulce înăuntru. Gazda sa, care se numea La Voisin, părăsi încăperea, dar se reîntoarse curând cu fructe, smântână şi toate bunătăţile pe care le avea în casă; după ce i le puse în faţă, cu un zâmbet de ospitalitate neprefăcută, se retrase în spatele scaunului pe care şedea oaspetele. St. Aubert stărui să se aşeze şi el la masă şi, după ce fructele îi mai potoliră uscăciunea gurii şi se simţi mai înviorat, începu să discute cu gazda sa; ţăranul îi dădu câteva amănunte despre sine şi familia sa, pline de interes şi spuse din inimă, schiţând un tablou al blândei bunăvoinţe şi bunătăţii familiei sale. Emily stătea lângă tatăl ei şi îl ţinea de mână; ascultându-l pe bătrân, inima i se umplea de simpatia plină de afecţiune pe care o răspândea acesta, şi o podidiră lacrimile la gândul dureros că moartea îi va răpi poate în curând darul cel mai de preţ pe care îl avea. Lumina blândă a lunii din acea seară de toamnă şi sunetele îndepărtate ale melodiei, care căpătau acum o tonalitate tânguioasă, îi sporeau tristeţea din suflet. Bătrânul continua să vorbească despre familia sa, iar St. Aubert rămânea tăcut.

— Am doar o fată în viaţă, spunea La Voisin; s-a măritat şi o duce bine, şi ea e totul pentru mine. Când mi-a murit nevasta, adăugă cu un suspin, am venit să stau cu Agnes şi cu ai ei; are mai mulţi copii, care dansează cu toţii pe pajiştea de colo, veseli ca nişte lăcuste – şi să dea Domnul să rămână cât mai multă vreme aşa! Nădăjduiesc să mor în mijlocul lor, domnule. Sunt bătrân acum, şi nu cred să mai trăiesc mult, dar simţi o oarecare mângâiere când mori înconjurat de copiii tăi.

— Bunul meu prieten, spuse St. Aubert cu un tremur în glas, sper să mai trăieşti ani mulţi în mijlocul lor.

— Ah, domnule! la vârsta mea nu mai pot nădăjdui asta! răspunse bătrânul; şi după o pauză urmă: Nici nu mi-aş mai dori, căci după ce o să mor, nădăjduiesc să ajung în ceruri, unde s-a dus şi nevasta mea mai înainte.

Uneori aproape că pot să mi-o închipui, în nopţile liniştite cu lună, păşind prin locurile astea umbroase pe care le iubea atâta. Dumneavoastră, domnule, credeţi că o să mai putem să ne întoarcem pe pământ, după ce ne părăsim trupul?

Emily nu îşi mai putu înăbuşi chinul din inimă; lacrimile îi curgeau şiroaie pe mâna tatălui ei, pe care tot o mai ţinea. El făcu un efort ca să poată vorbi şi, în cele din urmă, spuse cu voce scăzută:

— Sper că vom fi lăsaţi să privim măcar pe pământ, la cei pe care i-am lăsat acolo, dar nu pot decât să sper. Viaţa de apoi este ascunsă privirii noastre, iar credinţa şi speranţa ne sunt singurele călăuze în această privinţă. Nu suntem opriţi să credem că duhurile fără trup veghează asupra celor pe care i-au iubit, dar putem spera cu nevinovăţie la acest lucru. Este o speranţă la care nu voi renunţa niciodată, continuă el, ştergând lacrimile fiicei sale, căci îmi va îndulci clipele amare ale morţii!

Lacrimile i se prelingeau încet pe obraji; La Voisin plângea şi el, şi o vreme se aşternu tăcerea. Apoi, La Voisin, reluând subiectul, spuse:

— Dar credeţi, domnule, că, pe lumea cealaltă, îi vom reîntâlni pe cei pe care i-am iubit în lumea asta? Nu pot să nu cred că îi vom reîntâlni.

— Atunci crede, răspunse St. Aubert, căci chinurile despărţirii ar fi într-adevăr cumplite, dacă am crede că e pentru totdeauna. Curaj, draga mea Emily, ne vom întâlni din nou!

Şi el îşi înălţă ochii spre ceruri, iar o rază de lună, luminându-i chipul, dezvălui liniştea şi resemnarea care se aşterneau peste trăsăturile îndurerate.

La Voisin îşi dădu seama că împinsese discuţia prea departe, şi schimbă vorba:

— Stăm în întuneric, am uitat să aprind lumina.

— Nu, spuse St. Aubert, îmi place lumina lunii. Stai jos, bunule prieten. Emily, draga mea, mă simt mai bine decât m-am simţit toată ziua; aerul de aici mă înviorează. Pot să mă bucur de ceasul acesta liniştit şi de muzica ce pluteşte atât de dulce în depărtare. Vreau să te văd zâmbind. Oare cine atinge corzile ghitarei cu atâta pricepere? sunt oare două instrumente, sau se aude şi un ecou?

— Îmi închipui că e un ecou, domnule. Ghitara asta se aude adesea în timpul nopţii, când e linişte deplină, dar nimeni nu ştie cine cântă, şi uneori e însoţită de o voce atât de dulce şi de tristă, încât aproape ai putea crede că pădurea e bântuită.

— Nu mă îndoiesc că e bântuită, spuse St. Aubert cu un surâs, dar cred că de fiinţe vii.

— Am auzit-o uneori la miezul nopţii, când nu puteam dormi, vorbi mai departe La Voisin, părând a nu lua în seamă întreruperea; răsuna aproape sub fereastra mea, şi nu am mai auzit vreodată o muzică la fel ca asta. Mă făcea adesea să mă gândesc la sărmana mea nevastă, până îmi dădeau lacrimile. Uneori m-am dus la fereastră, doar oi vedea pe cineva, dar de îndată ce deschideam geamul se înstăpânea liniştea şi nu zăream pe nimeni; şi am tot ascultat vocea aceea cântând, până m-am înspăimântat, că până şi tremurul frunzelor mişcate de vânt mă făcea să tresar. Se spune că prevesteşte adesea moartea cuiva, dar eu am auzit-o în toţi anii ăştia şi, în pofida ei, mi-am dus viaţa mai departe.

Emily, deşi zâmbea la auzul unei superstiţii atât de naive, nu reuşi, în starea ei de spirit de acum, să i se împotrivească întru totul.

— Bine, bunule prieten, spuse St. Aubert, dar nimeni nu a avut curajul să meargă pe urmele sunetelor? Dacă ar fi făcut-o, nu mă îndoiesc că ar fi descoperit cine cânta.

— Ba da, domnule, oamenii au mers o vreme prin pădure pe urmele ei, dar muzica se abătea mereu, şi părea la fel de îndepărtată, iar în cele din urmă, oamenilor le-a fost teamă să nu li se întâmple vreo nenorocire, şi nu s-au dus mai departe. Dar arareori am auzit sunetele astea atât de devreme. De obicei apar pe la miezul nopţii, când steaua aia strălucitoare care se iveşte deasupra turnuleţului de colo coboară peste pădurea din stânga.

— Care turnuleţ? întrebă repede St. Aubert. Nu văd niciunul.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule, dar nu se poate să nu-l vedeţi, căci luna îl luminează din plin; – deasupra drumului de colo, la mare depărtare; castelul de care ţine turnul e ascuns printre copaci.

— Da, dragă tată, spuse şi Emily, arătând cu degetul în depărtare, nu vezi ceva sclipind deasupra pădurii întunecate? E o giruetă, cred, luminată de razele lunii.

— A, da, înţeleg ce vrei să spui; şi al cui este castelul?

— Era al marchizului de Villeroi, răspunse La Voisin, apăsat.

— Ah! exclamă St. Aubert suspinând adânc. Ne aflăm deci foarte aproape de Le-Blanc! – Părea foarte agitat, bietul om.

— Cândva era reşedinţa la care ţinea cel mai mult marchizul, urmă La Voisin, dar a căpătat o mare silă pentru locul ăsta şi n-a mai venit pe aici de mulţi ani. Am auzit de curând că a murit, şi că a încăput pe alte mâini.

St. Aubert, care rămăsese adâncit în gânduri, fu dezmeticit de aceste ultime cuvinte.

— A murit! exclamă el. Doamne, Dumnezeule! Când a murit?

— Se spune că ar fi murit acum vreo cinci săptămâni, răspunse La Voisin. L-aţi cunoscut pe marchiz, domnule?

— Extraordinar! spuse St. Aubert, neluând în seamă întrebarea.

— De ce, dragă tată? întrebă Emily, cu curiozitate amestecată cu sfială.

St. Aubert nu îi răspunse însă, cufundându-se din nou în visare; şi, după câteva clipe, când păru că îşi revine, întrebă cine îi moştenise domeniile.

— Am uitat ce titlu are, domnule, spuse La Voisin; dar înălţimea sa stă mai mult la Paris; n-am auzit că ar veni încoace.

— Aşadar, castelul e încă închis, nu?

— Păi, nu chiar aşa, domnule; bătrâna menajeră, împreună cu bărbatul ei, intendentul, îl au în grijă; dar, de obicei, stau într-o căsuţă din apropiere.

— Bănuiesc că e un castel spaţios, spuse Emily, şi îmi închipui că e cam pustiu, dacă stau acolo doar două persoane.

— Destul de pustiu, domnişoară, adeveri La Voisin. Şi n-aş petrece o noapte la castel nici de dragul întregii moşii.

— Ce-ai spus? întrebă St. Aubert, trezindu-se din nou la realitate.

Pe când bătrânul ţăran repeta ultima frază, St. Aubert lăsă să-i scape un geamăt; după care, nevrând ca geamătul să fie luat în seamă, îl întrebă repede pe La Voisin de câtă vreme locuieşte pe acele meleaguri.

— Aproape din copilărie, domnule, răspunse gazda.

— Înseamnă că ţi-o aminteşti pe marchiză, nu? spune St. Aubert, cu glasul schimbat.

— Ah, domnule! – şi încă foarte bine. Mulţi de pe-aici îşi amintesc de ea.

— Da, glăsui St. Aubert; şi mă număr şi eu printre aceştia.

— Vai, domnule! înseamnă că vă amintiţi de o foarte frumoasă şi desăvârşită doamnă. Merita o soartă mai bună.

Ochii lui St. Aubert se umpluseră de lacrimi.

— Destul, spuse el, cu o voce aproape înăbuşită de violenţa emoţiilor – destul, prietene.

Emily, deşi foarte uimită de atitudinea tatălui ei, se stăpâni şi nu îşi exprimă sentimentele punând vreo întrebare. La Voisin se apucă să-şi ceară scuze, dar St. Aubert îl întrerupse:

— Nu-i nicio nevoie să îţi ceri scuze, spuse el. Hai să vorbim de altceva. Spuneai ceva despre muzica pe care am auzit-o mai devreme.

— Spuneam, domnule – dar ascultaţi! – se aude iar; ascultaţi vocea asta!

Tăcură cu toţii.

Şi iată, un sunet dulce şi solemn
Se-nalţă, ca o undă de parfum
Prin aer; până şi Tăcerea,
Luată prin surprindere, ar dori
Să-şi lepede fiinţa şi să fie

Clintită astfel.

MILTON

După câteva clipe, vocea pieri în văzduh, iar instrumentul pe care îl auziseră mai devreme răsună tot mai încet. St. Aubert îşi dădu seama că acesta scotea un sunet mult mai plin şi mai melodios decât o ghitară, şi mai dulce decât cel al unei lăute. Continuară să asculte, dar sunetele nu mai reveniră.

— Ciudat! spuse St. Aubert, întrerupând după o vreme tăcerea.

— Foarte ciudat, spuse Emily.

— Într-adevăr, li se alătură La Voisin, după care rămaseră din nou tăcuţi.

După mai multă vreme, La Voisin începu să vorbească:.

— Sunt vreo optsprezece ani de când am auzit pentru prima dată muzica asta; îmi amintesc că era o noapte frumoasă de vară, foarte asemănătoare cu cea de azi, dar era o oră mai târzie, şi mă aflam singur în pădure. Îmi mai amintesc că sufletul îmi era plin de jale, căci unul din băieţi îmi era tare bolnav, şi ne temeam că o să-l pierdem. Vegheasem toată seara la căpătâiul lui, în timp ce maică-sa se odihnea; stătuse trează lângă el noaptea de dinainte. Îi vegheasem, şi ieşisem să iau puţin aer curat, căci ziua fusese foarte înăbuşitoare. Pe când mergeam gânditor prin pădure, am auzit în depărtare muzica, şi am crezut că e Claude care cântă din fluier stând în faţa casei, aşa cum făcea adesea în serile frumoase. Dar, când am ajuns într-un loc unde copacii se răreau (n-o s-o uit niciodată!) şi m-am oprit să privesc steaua polară, care scânteia sus pe bolta cerului, am auzit deodată nişte sunete! – nici nu pot să le descriu. Erau ca o muzică îngerească, şi am privit din nou în sus, aproape aşteptându-mă să văd îngeri pe cer. Când m-am întors acasă, am povestit ce am auzit, dar au râs cu toţii de mine şi au zis că trebuie să fi fost niscaiva păstori care cântau din fluier, şi n-am reuşit să-i încredinţez că era cum ziceam eu. Cu toate astea, câteva nopţi mai târziu, şi nevasta mea a auzit aceleaşi sunete, şi a rămas tot atât de uimită ca şi mine; părintele Denis a speriat-o însă rău, spunându-i că muzica prevestea moartea copilului şi că adesea se aude muzică în casele în care cineva e pe moarte.

Auzind de acestea, Emily simţi o groază superstiţioasă, necunoscută ei până atunci, şi de-abia reuşi să îşi ascundă frământarea în faţa tatălui ei.

— Dar băiatul a trăit, domnule, în ciuda celor spuse de părintele Denis.

— Părintele Denis! repetă St. Aubert, care ascultase „povestea de demult" cu o atenţie plină de răbdare. Ne aflăm aşadar în apropierea unei mănăstiri?

— Da, domnule; mănăstirea St. Clair se află la o depărtare nu prea mare, pe malul mării.

— Ah! exclamă St! Aubert, ca şi când şi-ar fi amintit brusc de ceva, mănăstirea St. Clair!

Emily observă cum chipul i se înnegurează de suferinţă, în care se amesteca şi oarecare groază; privea cu o expresie fixă şi, aşa cum stătea, în lumina alb-argintie a lunii, părea una din statuile de marmură ala unui monument ce pare să se aplece, cu o mâhnire deznădăjduită, peste cenuşa celor morţi, înfăţişată

...în lumina pală
Pe care luna o strecoară prin vitralii.
Emigranţii

— Dar, dragă tată, vorbi Emily, încercând să-i risipească gândurile negre, uiţi că ai nevoie de odihnă. Dacă gazda noastră atât de binevoitoare mă va scuza, îţi voi pregăti patul, căci ştiu cum îţi place să fie aşternut.

St. Aubert, trezindu-se la realitate şi zâmbindu-i cu afecţiune, îşi arătă dorinţa ca ea să nu se obosească şi mai tare; iar La Voisin, al cărui interes pentru propria sa povestire, îl făcuse pe moment să uite de respectul pentru oaspetele său, se ridică acum de pe scaun, şi, rugându-l să-l scuze că nu o chemase pe Agnes de pe pajişte, părăsi grăbit încăperea.

Se întoarse după câteva clipe, însoţit de fiica sa, o femeie tânără cu chip plăcut; iar Emily află de la ea ce nici nu bănuise: şi anume că, pentru a-i găzdui pe ei, o parte a familiei lui La Voisin urma să doarmă în altă parte; ea regretă această situaţie, dar Agnes, prin răspunsul pe care i-l dădu, dovedi pe deplin că moştenise cel puţin o parte din ospitalitatea curtenitoare a tatălui ei. Rămase deci ca vreo câţiva copii şi Michael să doarmă în casa vecină.

— Dacă mâine mă voi simţi mai bine, draga mea, spuse St. Aubert când Emily reveni lângă ele, vreau să pornim devreme, ca să ne putem odihni la amiază când e arşiţă; şi aş vrea să ne întoarcem acasă. Având în vedere actuala stare a sănătăţii şi a moralului meu, nu mă pot gândi cu plăcere la o călătorie mai lungă, şi sunt şi foarte nerăbdător să ajung în La Vallée.

Emily, deşi dorea şi ea să se întoarcă, fu mâhnită de dorinţa neaşteptată a tatălui ei, care, credea ea, nu dovedea altceva decât că se simţea mai rău decât voia să recunoască. St. Aubert se retrase să se odihnească, şi Emily se duse şi ea în odăiţa ei, dar nu putu să-şi găsească imediat odihna. Gândurile i se întoarseră la discuţia de mai înainte, despre starea duhurilor după moarte; în acele clipe, era un subiect care o afecta în mod deosebit, deoarece avea toate motivele să creadă că iubitul ei tată se va număra în curând printre acele duhuri. Se aplecă gânditoare pe ferestruica deschisă şi, cufundată în meditaţie, îşi îndreptă ochii spre ceruri; bolta albastră, fără

nori, era împânzită de stele – nişte lumi, poate, aparţinând spiritelor, necuprinse în lumea muritorilor. În timp ce privirile îi rătăceau prin eterul nemărginit, gândurile i se înălţară, ca şi mai înainte, către sublimul divinităţii şi către contemplarea lumii de apoi. Şirul gândurilor nu îi fu întrerupt de nicio notă stridentă a acestei lumi; dansul vesel încetase, şi toţi ţăranii se duseseră pe la casele lor. Văzduhul era liniştit, de-abia câte o adiere trecea pe deasupra pădurii şi din când în când, tăcerea era întreruptă doar de sunetul îndepărtat al vreunei tălăngi sau de cel al unei ferestre care se închide. După o vreme, nu se mai auzi nici acest semn al prezenţei omeneşti. Simţindu-se înălţată şi învăluită în pace, în timp ce ochii i se umezeau adesea de lacrimile unei evlavii sublime şi ale unei înfiorări solemne, rămase lângă fereastră până când întunericul miezului de noapte se aşternu peste pământ, iar steaua pe care o arătase La Voisin coborî dincolo de pădure. Atunci îşi aminti ea de spusele lui despre stea, şi de muzica misterioasă; şi, pe când mai zăbovea la fereastră, pe jumătate sperând, pe jumătate temându-se că muzica va reîncepe, îşi aminti de emoţia năvalnică a tatălui ei când i se pomenise de moartea marchizului Villeroi şi de soarta marchizei; şi tare ar fi vrut să afle pricina de demult a acestei emoţii. Surprinderea şi curiozitatea îi erau cu atât mai mari, cu cât nu îşi amintea să-l fi auzit vreodată pomenind numele de Villeroi.

Cu toate acestea, nicio muzică nu întrerupse liniştea nopţii, iar Emily, dându-şi seama cât de târzie era ora, îşi simţi toată oboseala şi îşi aminti că trebuie să se scoale dimineaţa devreme; aşa că plecă de lângă fereastră, spre a se odihni.

CAPITOLUL VII

...Să-şi deplângă soarta,
Toţi cei ce se târăsc prin bezna aceasta,
Dar sufletele mai pot înfrunta mormântul,
Şi pot zâmbi la cei cuprinşi de jale.
Dar oare Primăvara nu se va mai întoarce?
Şi soarele s-a dus în veci să se-odihnească?...
Curând pe cer va răsări lumină nouă,
Şi Primăvara va învioara natura,
Trezind la viaţă crângul şi câmpia.

BEATTIE

Cerând să fie deşteptată dimineaţa devreme, Emily nu se trezi prea înviorată după somn, căci o bântuiseră vise tulburătoare, răpindu-i binecuvântarea odihnei, care li se cuvine celor nefericiţi. Dar, când deschise fereastra, când privi pădurea ce strălucea în lumina soarelui de dimineaţă şi când respiră aerul curat, sufletul ei se mai alină. Priveliştea răspândea acea prospeţime încurajatoare ce pare să împrăştie însăşi esenţa sănătăţii, şi îi ajungeau la ureche numai sunete dulci şi pitoreşti, dacă se poate spune astfel – clopotele de utrenie ale unei mănăstiri din depărtare, murmurul uşor al valurilor mării, ciripitul păsărilor şi, mugetul îndepărtat al cirezilor pe care le zărea apropiindu-se încet, printre trunchiurile copacilor. Impresionată de imaginile din jur, se lăsă învăluită de calmul meditativ pe care i-l inspirau; şi, pe când stătea la fereastră şi îl aştepta pe St. Aubert să coboare, ca să ia gustarea de dimineaţă, gândurile i se orânduită în următoarele stihuri:

PRIMUL CEAS AL DIMINEŢII

Ce dulce-i să priveşti umbra pădurii,
Când primii zori, vestind lumina zilei,
Coboară prin poiene adormite,
Pălind apoi sub rază dimineţii!

Când florile, ce-au plâns în timpul nopţii,
Înalţă capul lăcrimat de rouă,
Se-ntind şi se desfăta spre lumină,
Înmiresmând văzduhul răcoros.

Ce proaspătă-i adierea care poartă
Parfum de flori şi ciripit de păsări!
Zumzet de-albine prin frunziş de codru!
Cântec de pădurar şi muget de cirezi!

Şi vârful nins al munţilor sclipeşte,
Zărit printre copaci, în depărtare,
Şi, mai departe încă, marea-ntinsă,
Cu pânze albe licărind în soare.

Dar în zadar trec umbrele pădurii,
Cântări de mai plutind pe-aripi de vânt,
Luciri de raze-n roua dimineţii,
Când inima bolnavă tot tânjeşte!

Oh, ceas înmiresmat! redă-i speranţa
Că va rămâne-n viaţă al ei părinte!

Emily auzi apoi o mişcare în casă şi, imediat după aceea, vocea lui Michael, bombănindu-şi catârii în timp ce-i mâna afară dintr-un şopron din apropiere. Când ieşi din odaie, îl văzu pe tatăl ei, care se trezise, stând lângă uşă; părea să-şi fi revenit după somn tot atât de puţin ca şi ea. Emily îl conduse pe scări în jos în odaia în care cinaseră cu o seară înainte, unde găsiră o gustare pregătită, în timp ce La Voisin şi fiica acestuia îi aşteptau să le spună bună dimineaţa.

— Vă pizmuiesc pentru casa voastră, bunii mei prieteni, le spuse St. Aubert de cum îi văzu; e atât de plăcută, de liniştită şi de îngrijită; iar aerul pe care îl respiri aici – ei bine, dacă ceva îţi poate reda sănătatea pierdută, apoi e cu siguranţă aerul de aici.

La Voisin se înclină cu graţie, şi răspunse cu galanteria obişnuită francezilor:

— Casa noastră poate fi pizmuită, domnule, căci împreună cu domnişoara aţi onorat-o cu prezenţa dumneavoastră.

La aceste cuvinte măgulitoare, St. Aubert îi zâmbi prietenos şi se aşeză la masă, unde fuseseră puse fructe, smântână, brânză proaspătă, unt şi cafea. Emily, care îl privea cu luare-aminte pe tatăl ei, ştiind acum că era foarte bolnav, încercă să îl convingă să amâne plecarea pentru după-amiază; dar el părea foarte nerăbdător să ajungă acasă şi îşi arătă în repetate rânduri această nerăbdare, cu o înfocare neobişnuită la el. Îi mărturisi că se simţea la

fel de bine ca în ultima vreme şi că ar îndura mai uşor greutăţile călătoriei în timpul orelor răcoroase ale dimineţii decât mai târziu. Dar, pe când stătea de vorbă cu venerabila lor gazdă şi îi mulţumea pentru primirea atât de binevoitoare, Emily îl văzu că se schimbă la faţă şi, înainte de a putea ajunge lângă el, se lăsă, sfârşit, pe speteaza scaunului. După câteva clipe, îşi reveni din slăbiciunea bruscă ce-l năpădise, dar se simţea atât de vlăguit, încât nu se vedea în stare să pornească la drum; şi, după ce stătu o vreme încercând să-şi înfrângă slăbiciunea, rugă să fie ajutat să-urce scările şi să se culce în pat. Rugămintea lui redeşteptă toate temerile ce o stăpâniseră pe Emily cu o seară înainte; dar, deşi de-abia reuşea să se ţină ea însăşi pe picioare, din cauza spaimei neaşteptate pe care o avusese, căută să-i ascundă tatălui ei temerile proprii şi, susţinându-l cu un braţ tremurător, îl ajută să ajungă în cameră.

După ce fu culcat în pat, St. Aubert îşi exprimă dorinţa ca Emily, care plângea în odaia ei, să fie chemată lângă el; iar când o văzu, făcu semn cu mâna celorlalţi să părăsească încăperea. Rămaşi singuri, întinse mâna spre ea şi îşi aţinti privirea pe chipul ei, cu o expresie atât de plină de tandreţe şi suferinţă, încât Emily îşi pierdu tăria sufletească şi izbucni în plâns neogoit. St. Aubert încercă să lupte să rămână tare, dar nu era în stare să scoată un cuvânt; nu putu decât să o strângă de mână, oprindu-şi lacrimile care îi împânzeau privirea. După o vreme, reuşi să îşi controleze vocea

— Copila mea dragă, spuse el, încercând să zâmbească în ciuda suferinţei, draga mea Emily!

Şi se opri din nou. Îşi ridică ochii spre ceruri, ca într-o rugăciune, şi apoi, pe un ton mai ferm şi cu o privire în care la duioşia tatălui se adăuga solemnitatea acestei clipe sfinte, spuse:

— Copila mea dragă, aş vrea să îndulcesc adevărul dureros pe care trebuie să ţi-l spun, dar nu stăpânesc acest meşteşug. Vai! Aş vrea să ţi-l ascund în aceste clipe, dar ar fi o cruzime să te înşel. Nu peste multă vreme ne vom despărţi; se cuvine să vorbim despre ce ne aşteaptă, astfel ca gândurile şi rugăciunile să ne pregătească să o îndurăm.

Vocea îi tremură, iar Emily, care tot mai plângea, îi apăsă mâna pe inima ei, suspinând, dar nu reuşi să îşi ridice privirile.

— Să nu irosim aceste clipe, spuse St. Aubert, venindu-şi iar în fire; am multe de spus. Trebuie să-ţi împărtăşesc o împrejurare cu urmări grave şi să capăt de la tine o promisiune solemnă; după asta voi fi mai liniştit. Ai observat, draga mea, cât sunt de nerăbdător să ajung acasă, dar nu îmi cunoşti toate motivele. Ascultă ce am să-ţi spun. – Dar, nu! Înainte de a spune mai mult, făgăduieşte-mi un lucru, o făgăduială făcută tatălui tău pe patul de moarte!

St. Aubert se opri; Emily, izbită de ultimele lui cuvinte, de parcă atunci i se înfăţişase pentru prima oară primejdia imediată, îşi ridică ochii; lacrimile încetară să-i mai curgă; şi, privindu-l timp de o clipă cu o suferinţă de nedescris, fu apucată de un uşor tremur şi se prăbuşi fără cunoştinţă pe scaun. Strigătele lui St. Aubert îi aduseră în odaie pe La Voisin şi pe fiica acestuia; amândoi se străduiră, pe cât puteau, să o readucă la viaţă, dar multă vreme nu izbutiră. Când îşi reveni, în cele din urmă, St. Aubert era atât de sfârşit datorită scenei la care asistase, încât se scurse destul de mult timp până se simţi în putere ca să poată vorbi; întrucâtva mai însufleţit, căci Emily îi dăduse un întăritor; şi, după ce rămaseră din nou singuri, el căută s-o liniştească şi să-i ofere câtă alinare putea în acele clipe. Ea i se aruncă în braţe şi plânse cu capul pe umărul lui: suferinţa o făcea să nu audă vorbele lui, încât St. Aubert încetă să-i mai ofere mângâierea, pe care nici el însuşi nu o putea simţi în acea clipă, şi îşi amestecă în tăcere lacrimile cu ale ei. După o vreme, trezindu-se în ea simţământul datoriei, încercă să îl cruţe pe tatăl ei şi să-i ascundă propria ei suferinţă: şi desfăcându-se din îmbrăţişare, îşi şterse lacrimile şi îi spuse câteva vorbe de mângâiere.

— Draga mea Emily, începu atunci St. Aubert, copila mea dragă, trebuie să ne ridicăm privirile plini de umilinţă şi încredere către acel spirit care ne-a apărat şi ne-a adus mângâiere în toate primejdiile şi nenorocirile pe care le-am avut; sub a cărui privire s-a desfăşurat întreaga noastră viaţă; nu ne va părăsi, cum nu ne părăseşte nici acum; simt în inimă mângâierea pe care mi-o dă. Copila mea, te las în grija lui; şi, deşi voi părăsi această lume, mă voi afla totuşi lângă el. Nu, nu mai plânge, Emily. Nu e nimic nou, nimic uimitor în a muri, căci ştim cu toţii că ne naştem pentru a muri. Dacă mi s-ar fi lăsat acum viaţa, ar fi fost în firea lucrurilor să o părăsesc peste câţiva ani; aş fi avut parte de tot ce însoţeşte o vârstă înaintată, adică de boli, privaţiuni şi supărări; şi apoi ar fi urmat moartea, şi ar fi trebuit să plângi atunci lacrimile de acum. Copila mea, mai bine bucură-te că scap de aceste suferinţe şi că mi-e sortit să mor cu mintea întreagă, şi că ştiu preţui mângâierile pe care ţi le dau credinţa şi resemnarea.

St. Aubert se opri, căci vorbele îl obosiseră. Emily se strădui iarăşi să pară liniştită; şi, ca răspuns la vorbele lui, încercă să îi aducă alinare făcându-l să creadă că nu vorbise în zadar.

După ce se odihni o vreme, St. Aubert urmă:

— Lasă-mă să revin la un subiect foarte drag inimii mele. Spuneam că aş vrea să-mi faci o făgăduială solemnă; fă-mi-o acum, înainte de a-ţi explica împrejurarea de căpetenie de care e legată; mai sunt şi altele, dar, pentru liniştea ta, va trebui să nu le cunoşti. Promite-mi, deci, că îmi vei urma întru totul porunca.

Emily, impresionată de solemnitatea şi gravitatea atitudinii lui, îşi şterse lacrimile care începuseră iarăşi să-i curgă, în ciuda străduinţelor de a le reţine; şi, cu o privire grăitoare aţintită asupra tatălui ei, se legă prin jurământ să facă orice îi va cere el, înfiorându-se, fără să ştie din ce cauză.

El continuă:

— Te cunosc prea bine, Emily, ca să cred că ai fi în stare să calci o făgăduială, cu atât mai puţin una făcută în împrejurări atât de solemne; asigurarea ta mă linişteşte, iar respectarea ei este de cea mai mare însemnătate pentru tihna ta viitoare. Ascultă, deci, ce am să-ţi spun. Cabinetul de lângă camera mea din La Vallée are în podea o scândură ce se poate scoate. O vei recunoaşte după un nod mare în lemn: e a doua scândură de la lambriul din faţa uşii. Cam la un pas de la capătul ei, mai spre fereastră, vei vedea o linie de-a curmezişul ei, ca şi când scândura ar fi fost îmbinată acolo. Să-ţi spun acum în ce fel se deschide: Apasă cu piciorul pe linia aceea, iar capătul scândurii se va lăsa în jos şi o vei putea face să lunece cu uşurinţă dedesubtul celeilalte. Sub ea, vei vedea o scobitură.

St. Aubert se opri să-şi tragă răsuflarea, iar Emily rămase nemişcată, cu atenţia absorbită.

— Înţelegi aceste indicaţii, draga mea? întrebă el.

Emily, deşi de-abia putea vorbi, îl încredinţă că înţelege.

— Atunci, când te vei întoarce acasă, urmă el suspinând adânc...

Când îi pomeni de întoarcerea acasă, închipuirea ei fu năpădită de toate împrejurările triste ce urmau să însoţească această întoarcere; se lăsă pradă unui acces de durere, şi însuşi St. Aubert, mişcat până dincolo de tăria pe care căuta să se bizuie, îşi amestecă lacrimile împreună cu ea. Îşi reveni după câteva clipe.

— Copila mea dragă, o rugă el, linişteşte-te. Nu vei rămâne singură după moartea mea – te las doar în grija Providenţei care pe mine nu m-a părăsit niciodată până acum. Nu mă îndurerea arătându-mi cât de mult suferi; mai degrabă învaţă-mă, prin exemplul tău, să mi-o suport pe a mea.

Se opri din nou, iar Emily, cu cât se străduia mai tare să îşi stăpânească emoţia, cu atât îi era mai greu să o facă.

St. Aubert, care vorbea acum cu mare greutate, reveni asupra subiectului:

— Cabinetul acela, draga mea, – du-te acolo cum ajungi acasă; şi, sub scândură pe care ţi-am descris-o, vei găsi un pachet de hârtii scrise. Fii atentă acum, căci făgăduiala pe care mi-ai făcut-o e legată cu osebire de ceea ce îţi voi porunci. Trebuie să arzi aceste hârtii – şi îşi poruncesc în mod solemn, *fără să le cercetezi*.

Timp de o clipă, uimirea lui Emily îi învinse durerea şi ea se încumetă să întrebe de ce trebuie să facă acest lucru. St. Aubert îi răspunse că, dacă ar fi

fost îndreptăţit să îi explice motivele, nu ar fi fost nevoie să îi ceară să facă acea făgăduială.

— E de ajuns pentru tine, draga mea, să înţelegi pe de-a-ntregul cât de important este să mă asculţi în împrejurarea aceasta. Şi St. Aubert continuă: Sub scândură vei găsi vreo două sute de ludovici de aur, într-o pungă de mătase; ascunzătoarea a fost făcută tocmai pentru a oferi siguranţă banilor din castel, într-o vreme când ţinutul era bântuit de armate, care profitau de frământările de atunci şi se transformau în bande de tâlhari. Şi mai am încă o făgăduială să-ţi cer, şi anume – că niciodată, în orice împrejurare te vei găsi, nu vei *vinde* castelul.

St. Aubert îi porunci chiar ca, atunci când se va căsători, să prevadă în contract ca acesta să rămână întotdeauna în posesiunea ei. Apoi îi explică situaţia mai amănunţit decât o făcuse până atunci, adăugând:

— Cei două sute de ludovici, împreună cu banii pe care îi am asupra mea, sunt toţi banii pe care ţi-i pot lăsa. Ţi-am spus în ce situaţie mă aflu cu domnul Motteville din Paris. Ah, copila mea! Te las în sărăcie – dar nu chiar nevoiaşă, adăugă după o lungă pauză.

Emily nu îi putu răspunde niciun cuvânt la cele spuse; îngenunche lângă pat şi îşi îngropă faţa în cuvertură, scăldând în lacrimi mâna pe care i-o ţinea.

După ce-i destăinuise toate acestea, St. Aubert păru mult mai în largul său; dar, vlăguit, de efortul de a fi vorbit atâta, se cufundă într-un fel de somn, iar Emily rămase să-l vegheze şi să plângă la căpătâiul lui, până când o bătaie uşoară în uşă o făcu să se dezmeticească. Era La Voisin, care venise să le spună că adusese un duhovnic de la mănăstirea vecină, pentru a-i aduce sprijinul de pe urmă. Emily nu îngădui ca tatăl ei să fie tulburat acum, dar îşi exprimă dorinţa ca preotul să nu părăsească locuinţa. Când St. Aubert se trezi, nu înţelese unde se afla, şi trecură câteva clipe până să i se limpezească mintea ca să-şi dea seama că lângă el se afla Emily. Îşi mişcă atunci buzele şi întinse mâna; iar ea, după ce-i luă mâna, se prăbuşi în scaun, copleşită, văzând pe chipul lui pecetea morţii. După câteva momente, el îşi recăpătă glasul, şi Emily îl întrebă dacă dorea să-l primească pe duhovnic; el răspunse afirmativ; şi, când acesta apăru, ea se retrase. Cei doi rămaseră singuri mai mult de jumătate de oră, şi când Emily fu chemată înăuntru, văzu că tatăl ei era mai tulburat decât atunci când îl lăsase; privi la preot cu oarecare mâhnire, crezând că era din vina lui; dar acesta îi aruncă doar o uitătură blajină şi tristă, şi se retrase.

St. Aubert spuse cu o voce tremurătoare că ar dori ca Emily să se roage împreună cu el; şi întrebă dacă şi La Voisin ar vrea să li se alăture. Bătrânul veni, împreună cu fiica lui; plângeau amândoi. Şi, împreună cu Emily,

îngenuncheară în jurul patului, în timp ce duhovnicul începu să citească cu glas solemn slujba pentru muribunzi. St. Aubert avea o expresie senină, părând că se alăturase cu fervoare rugăciunii, în timp ce printre pleoapele închise i se furişa câte o lacrimă; cât despre Emily, plângea cu suspine, întrerupând de mai multe ori slujba.

La sfârşit, după miruirea de pe urmă, călugărul se retrase. Atunci St. Aubert îi făcu semn lui La Voisin să se apropie. Îi dădu mâna şi rămase o vreme tăcut. Pe urmă, spuse cu voce tremurândă:

— Bunule prieten, ne cunoaştem de puţin timp, dar ţi-a fost de ajuns pentru a mă înconjura cu multă grijă şi bunăvoinţă. Nu mă îndoiesc că vei arăta aceeaşi bunăvoinţă şi fiicei mele, după ce voi muri; va avea nevoie de ea. Ţi-o las în grijă pentru cele câteva zile pe care le va mai petrece aici. Nu e nevoie să spun mai mult – ştii ce simte un tată, căci ai şi dumneata copii; m-aş simţi într-adevăr nemângâiat, dacă nu aş avea atâta încredere în dumneata...

St. Aubert se opri, şi La Voisin îl încredinţă, iar lacrimile îi dovedeau sinceritatea, că va face tot ce îi stă în putinţă ca să-i aline durerea şi că, dacă St. Aubert îşi exprimă această dorinţă, ar putea chiar să o însoţească până în Gasconia. Propunerea făcută de La Voisin îl bucură într-atât pe St. Aubert, încât de-abia găsi cuvinte pentru a-şi reda simţămintele stârnite de bunăvoinţa lui, sau pentru a-i spune că acceptă. Scena care urmă între St. Aubert şi Emily îl îndureră atât de tare pe La Voisin, încât părăsi încăperea, şi ea rămase din nou singură cu tatăl ei; acesta părea că se stinge cu repeziciune, fără însă ca simţurile să-i slăbească; vorbea cu glas limpede şi, din când în când, se folosi de aceste ultime clipe cumplite pentru a-i da fiicei sale sfaturi şi îndrumări pentru viitor. Poate că niciodată nu gândise mai chibzuit şi nu se exprimase mai limpede ca acum.

— Mai presus de orice, draga mea Emily, spuse el, nu te lăsa stăpânită de mândria de a nutri sentimente frumoase, ceea ce este greşeala romantică a firilor prietenoase. Cei care au într-adevăr simţire ar trebui să înveţe de timpuriu că e o însuşire primejdioasă, care atrage după sine prea multă nefericire; în trecerea noastră prin această lume, clipele de nefericire sunt mult mai numeroase decât cele plăcute, şi întrucât mă tem că răul este mai puternic decât binele, devenim victimele propriilor noastre simţăminte, dacă nu izbutim să le controlăm într-o oarecare măsură. Ştiu că vei spune (căci eşti tânără, Emily), ştiu că vei spune că preferi uneori să suferi, decât să renunţi la sentimentul curat de fericire; dar, după ce vicisitudinile îţi vor hărţui multă vreme sufletul, vei fi mulţumită să te odihneşti, şi te vei lecui atunci de această iluzie. Vei vedea că fantoma fericirii capătă atunci substanţă; căci fericirea apare în clipele de linişte, nu de tumult. Ea are o

natură temperată, egală, şi nu poate supravieţui într-un suflet prea simţitor la schimbările de fiecare clipă, mai mult decât în altul care e cu totul lipsit de simţire. Vezi, draga mea, deşi vreau să te păzesc de primejdia de a fi prea simţitoare, nu pledez nici pentru nepăsare. La vârsta ta, aş fi spus că *aceasta* e mai odioasă decât toate greşelile firilor simţitoare, şi încă mai afirm acest lucru. E un adevărat *viciu,* pentru că pricinuieşte răul; cu toate acestea, nu face mai mult rău decât o simţire prost controlată, fiindcă, aplicând aceeaşi regulă, şi ea poate fi numită viciu; dar răul pricinuit de prima are urmări mai generale... Mă simt tare slăbit, spuse cu voce abia şoptită St. Aubert, şi te-am obosit şi pe tine, Emily; dar, întrucât e un subiect de mare însemnătate pentru liniştea ta viitoare, doresc să mă fac perfect înţeles.

Emily îl încredinţă că sfatul lui este extrem de preţios pentru ea şi că nu îi va uita vreodată, şi nici nu va înceta să se străduiască să ţină seama de el. St. Aubert îi zâmbi afectuos şi trist.

— Îţi repet, spuse el, n-aş vrea să te învăţ să devii nesimţitoare, nici dacă aş putea; aş vrea doar să te previn asupra primejdiilor unei firi prea simţitoare şi să îţi arăt cum le poţi ocoli. Draga mea, te conjur, fereşte-te de amăgirea de sine, care a fost fatală liniştii atâtor persoane; fereşte-te să te făleşti cu nobleţea simţirilor alese; dacă vei ceda în faţa acestei vanităţi, vei pierde fericirea pentru totdeauna. Nu uita niciodată că puterea pe care ţi-o dă tăria de caracter e mult mai preţioasă decât atracţia sensibilităţii. Dar nu confunda totuşi tăria de caracter cu nepăsarea; nepăsarea nu poate cunoaşte virtutea. Şi nu uita, de asemenea, că o faptă de binefacere, o singură faptă într-adevăr folositoare, valorează cât toate sentimentele abstracte din lume. Sentimentul devine un păcat, nu o calitate, dacă nu ne determină să facem bine. Avarul care se socoate respectabil numai pentru că e bogat, confundând astfel mijloacele de a făptui binele cu fapta propriu-zisă, nu e mai de condamnat decât cel care, având simţăminte frumoase, nu le dă viaţă printr-o faptă bună. Poate că ai întâlnit şi tu oameni plini de simţire şi însufleţiţi de simţăminte alese, dar care, surzi la glasul virtuţii, îi ocolesc pe nenorociţi; şi, cum e dureros să le contempli suferinţele, nu se străduiesc să-i ajute. Cât de condamnabil e acest soi de omenie, care se poate mulţumi să compătimească, atunci când ar putea să aline!

După aceea, St. Aubert îi vorbi despre doamna Cheron, sora lui.

— Aş vrea să-ţi vorbesc acum despre un subiect care te priveşte îndeaproape şi are legătură cu bunăstarea ta, adăugă el. Ştii că, în ultimii ani, relaţiile dintre noi nu au fost prea strânse; dar, cum este singura ta rudă de parte femeiască, am crezut de cuviinţă să te las în grija ei. Cum vei vedea şi în testamentul meu, până la majorat şi, după aceea, îi recomand să te păstreze sub ocrotirea ei. Nu e chiar cea mai potrivită persoană căreia i-aş fi

încredinţat-o pe Emily a mea, dar nu am avut de ales, şi cred că, în general, este o femeie cumsecade. Nu trebuie să-ţi recomand, draga mea, să te străduieşti să-i câştigi bunăvoinţa: o vei face de dragul celui care a dorit adesea să o facă pentru tine.

Emily îl încredinţă că îi va îndeplini cu evlavie toate dorinţele, pe cât îi va sta în putinţă.

— Vai! adăugă ea cu un glas întretăiat de suspine, în curând, asta e tot ce îmi va mai rămâne; aproape singura mea mângâiere va fi să-ţi îndeplinesc dorinţele.

St. Aubert îşi ridică tăcut privirea spre chipul ei, ca şi când ar fi vrut să-i vorbească; dar ochii i se îngreuiară şi i se înceţoşară, şi iarăşi îşi pierdu cunoştinţa pentru o vreme. Emily simţi cum privirea lui îi sfâşiase inima.

— Tată drag! exclamă ea, şi apoi, stăpânindu-se, îi strânse mai tare mâna şi îşi ascunse chipul în batistă. Nu i se vedeau lacrimile, dar St. Aubert îi auzea suspinele nestăpânite. După ce îşi mai reveni, el urmă, cu glas tot mai încet:

— O, copila mea, fie ca mângâierea mea să devină şi a ta. Mor în pace; căci ştiu că mă întorc la pieptul Tatălui ceresc, care va fi şi Tatăl tău după ce voi muri. Să ai întotdeauna încredere în el, draga mea, şi te va sprijini în aceste clipe, aşa cum mă sprijină şi pe mine.

Emily nu putea decât să asculte şi să plângă; dar marea lui seninătate, împreună cu credinţa şi speranţa de care dădea dovadă, îi potoliră întrucâtva durerea. Cu toate acestea, de câte ori privea chipul lui vlăguit şi vedea cum umbra morţii îşi punea pecetea asupră-i – îi vedea privirea rătăcită, aplecată încă asupra ei, şi pleoapele grele lăsându-se peste ochi, îşi simţea inima atât de zbuciumată, gata să se răzvrătească, încât numai o virtute filială ca a ei o putea ajuta să se stăpânească.

El dori să o mai binecuvânteze încă o dată.

— Unde eşti, draga mea? spuse el, întinzând mâinile.

Emily se dusese la fereastră, pentru a-şi ascunde puţin suferinţa; înţelese acum că vederea lui slăbise. După ce St. Aubert îi dădu binecuvântarea, cu ultimul efort al vieţii ce se stingea, se prăbuşi înapoi pe pernă. Ea îl sărută pe frunte; umbra morţii îşi întindea aripa şi, pierzându-şi o clipă tăria de spirit, el îşi amestecă lacrimile cu ale ei. Apoi îşi ridică ochii, cu o privire plină de grijă părintească, dar ea dispăru pe dată, şi el nu mai scoase niciun cuvânt.

St. Aubert mai rămase în viaţă până pe la ora trei după-amiază, când, stingându-se cu încetul, se sfârşi fără a se zbate sau măcar a scoate un suspin.

La Voisin şi fiica lui o scoaseră afară din încăpere pe Emily, încercând în fel şi chip să o mângâie puţin. Bătrânul rămase să plângă împreună cu ea, în

timp ce Agnes, prea stăruitoare, căuta să-i abată gândurile de la durerea ce o copleşea.

CAPITOLELE VIII–XII

[Zdrobită de durere după moartea tatălui ei, Emily porneşte în călătoria de întoarcere spre La Vallée, însoţită de o slujnică trimisă de doamna Cheron, sub tutela căreia fusese lăsată de tatăl ei. Acolo, după o vreme, Emily primeşte o scrisoare de la doamna Cheron, prin care o chema să vină la Toulouse, amintindu-i că fratele ei i-o încredinţase pentru a-i desăvârşi educaţia.

Emily, amintindu-şi de făgăduiala făcută tatălui ei, arde toate hârtiile din cabinetul lui, dar păstrează o miniatură, în care recunoaşte chipul marchizei de Villeroi.

Valancourt o vizitează la castel şi cei doi tineri îşi mărturisesc dragostea. Idila lor este tulburată de sosirea doamnei Cheron, care o ia pe Emily la Toulouse, interzicându-i să primească scrisori de la Valancourt. Dar în curând îşi schimbă atitudinea, aflând că tânărul este de familie foarte bună şi viitor moştenitor ai doamnei Clairval, şi îl acceptă ca pretendent la mâna tinerei fete.]

CAPITOLUL XIII

Când un păstor din insule venit,
Departe dus pe tristul continent
(Fie că e din simplă-nchipuire,
Ori poate că fiinţe nevăzute
Se-arată limpezi simţurilor noastre),
Zăreşte sus pe deal sau jos în vale,
Când luna în ocean îşi moaie cornul,
Mulţimi de oameni ce se mişcă-ntruna,
Apoi, de-odată, totul se topeşte în văzduh.
THOMSON – *Castelul trândăviei*

După o vreme, zgârcenia doamnei Cheron cedă în faţa vanităţii ei. Câteva fastuoase petreceri date de doamna Clairval, împreună cu faptul că toată lumea o adula, o făcură să devină mai nerăbdătoare decât înainte de a realiza o alianţă care să o înalţe în propriii ei ochi şi în cei ai lumii. Propuse aşadar nişte clauze în contractul marital şi grăbirea căsătoriei nepoatei ei şi se oferi să o înzestreze pe Emily, cu condiţia ca şi doamna Clairval să respecte aceleaşi clauze în privinţa nepotului său. Doamna Clairval ascultă propunerea şi, socotind-o pe Emily moştenitoarea averii mătuşii ei, o acceptă. În tot acest timp, Emily nu ştia nimic despre tranzacţie, până când doamna Cheron o anunţă să se pregătească de nuntă, care va avea loc fără întârziere; atunci, uimită şi cu totul neînstare să-şi explice această acţiune, pe care Valancourt nu o solicitase (căci el nu ştia ce se petrecuse între cele două doamne mai în vârstă şi nu îndrăznea să spere într-un asemenea noroc), ea se opuse cu hotărâre. Cu toate acestea, doamna Cheron, care nu suferea, acum, ca şi mai înainte, nicio împotrivire, îşi urmărea planurile unei căsătorii în grabă cu tot atâta vehemenţă cu câtă se opusese mai înainte posibilităţii, oricât de îndepărtate, care ar fi putut duce la căsătorie; iar temerile lui Emily se risipiră când îl văzu din nou pe Valancourt, care ştia acum de fericirea ce îi fusese hărăzită şi venise să obţină şi o asigurare din partea ei.

În timp ce aveau loc pregătirile de nuntă, Montoni deveni curtezanul recunoscut al doamnei Cheron; şi, deşi doamna Clairval rămase foarte nemulţumită când află despre viitoarea lor unire, şi ar fi dorit să o împiedice pe cea a lui Valancourt cu Emily, conştiinţa îi spunea că nu avea dreptul să le tulbure liniştea; şi deşi era o femeie cu vederi moderne, se pricepea mult mai puţin decât prietena ei în arta de a dobândi satisfacţie de pe urma distincţiei şi a admiraţiei, decât de pe urma propriei conştiinţe.

Emily îşi dădea seama cu nelinişte că Montoni căpăta tot mai multă influenţă asupra doamnei Cheron şi că venea pe la ea din ce în ce mai des; iar părerea pe care o avea despre el îi fu confirmată de cea a lui Valancourt, care îşi arătase întotdeauna aversiunea faţă de el. Într-o dimineaţă, pe când se afla în pavilion, bucurându-se de dulcea prospeţime a primăverii, ce-şi aşternuse culorile asupra priveliştii, şi îl asculta pe Valancourt citindu-i, dar tot mai adesea lăsând cartea din mână pentru a sta de vorbă cu ea, fu chemată în mare grabă de doamna Cheron şi, de cum intră în budoarul mătuşii, rămase mâhnită, văzând deprimarea de pe chipul acesteia, în contrast cu rochia ei atât de luxoasă.

— Aşa, nepoată! – începu, doamna Cheron, şi se opri, părând încurcată. – Am trimis să te cheme... eu... voiam să-ţi vorbesc: am nişte noutăţi să-ţi spun. Din clipa aceasta trebuie să-l consideri pe signor Montoni drept unchiul tău – ne-am căsătorit azi-dimineaţă.

Uimită – nu atât de căsătorie, cât de împrejurările secrete în care avusese loc şi de tulburarea cu care i-o anunţa, Emily îşi zise, după un timp, că toată această taină se datora mai curând dorinţei lui Montoni, decât mătuşii ei, care încerca să o convingă de contrariu, drept care adăugă:

— Îţi dai seamă că am vrut să evit zarva; dar acum, după ce ceremonia a avut loc, nu mai are rost; şi vreau să-i anunţ pe slujitori că trebuie să-l socotească pe signor Montoni stăpânul lor.

Emily făcu o vagă încercare de a o felicita pentru această căsătorie, care ei i se părea imprudentă.

— Dar îmi voi celebra acum căsătoria cu oarecare fast, continuă doamna Montoni. Şi pentru a face economie de timp, mă voi folosi de pregătirile care s-au făcut pentru nunta ta, care, după cât se pare, se va amâna o vreme. Cu prilejul petrecerii, aş vrea să porţi toaletele care au fost pregătite pentru nunta ta. Vreau, de asemenea, să îi comunici domnului Valancourt că mi-am schimbat numele, iar el o va înştiinţa pe doamna Clairval. Peste câteva zile, am de gând să dau o petrecere mare, la care vreau să-i invit şi pe ei.

Emily era atât de uimită şi preocupată de vestea aflată, încât de-abia îi răspunse câte ceva doamnei Montoni; dar, la dorinţa acesteia, se duse să-l înştiinţeze pe Valancourt. Când auzi despre această nuntă pripită, nu uimirea fu emoţia lui cea mai puternică, şi, când află că din această pricină era amânată căsătoria lor, şi că pregătirile de la castel în cinstea nunţii lor vor fi degradate prin petrecerea dată în cinstea căsătoriei doamnei Montoni, simţi că îl cuprinde atât suferinţa cât şi indignarea. Nu reuşi să le ascundă ochiului atent al lui Emily, care în zadar se strădui să-i risipească aceste emoţii profunde şi să râdă de gândurile întunecate care îl asaltau; iar când, în cele din urmă, îşi luă rămas bun, se arătă atât de plin de tandreţe şi

gravitate, încât ea se simţi nespus de mâhnită; vărsă chiar şi câteva lacrimi după ce el dispăru la capătul terasei, deşi nu ştia prea bine pentru care pricină.

Din acel moment, Montoni puse stăpânire pe castel; şi începu să poruncească tuturor celor care îl locuiau, cu uşurinţa unuia ce-l socoteşte de multă vreme ca aparţinându-i. Prietenul său, Cavigni, care îi fusese foarte folositor prin atenţiile şi linguşelile faţă de doamna Cheron – foarte încântată de ele, dar care îl revoltau prea adesea pe Montoni – primi o încăpere la castel, şi o ascultare din partea slujitorilor egală cu stăpânul casei.

După câteva zile, doamna Montoni, aşa cum făgăduise, dădu o petrecere fastuoasă cu foarte mulţi invitaţi, printre care şi Valancourt; dar la care doamna Clairval se scuză că nu poate participa. Programul petrecerii cuprindea un concert, un bal şi un supeu. Valancourt era, firește, partenerul lui Emily şi, deşi privind încăperile împodobite nu putu să nu-şi spună că fuseseră sortite altor petreceri decât celor de acum, se strădui să-şi înăbuşe gândurile, zicându-şi că în curând li se va da destinaţia iniţială. Toată seara doamna Montoni dansă, râse şi vorbi fără oprire; pe când Montoni, tăcut, rezervat şi întrucâtva arogant, păru plictisit de petrecere, cât şi de societatea frivolă adunată cu acest prilej.

Aceasta fu prima şi ultima petrecere dată în cinstea nunţii lor. Montoni, având o fire severă şi o semeţie mohorâtă, nu se prea bucura de astfel de petreceri; dar era extrem de doritor să le încurajeze. Socotea că arareori putea întâlni în mijlocul unei societăţi pe cineva cu o ţinută ca a lui, şi încă şi mai rar pe vreunul cu o minte mai aleasă; la astfel de petrecere, sau în cadrul relaţiilor ce puteau apare de pe urma lor, avantajul trebuia să fie de partea lui; şi, cunoscând atât de bine ţelurile egoiste pentru care vine lumea la petreceri, nu avea nimic împotrivă să-şi măsoare talentele de disimulare cu cele ale vreunui alt pretendent la distincţie şi înşelătorie.

Soţia lui, însă, care atunci când era vorba de interesele ei, avea uneori mai mult discernământ decât vanitate, începu să simtă inferioritatea ei în comparaţie cu alte femei în ceea ce priveşte atracţia personală, ceea ce, împreună cu gelozia care era firesc să urmeze acestei descoperiri, se împotrivi grabei lui de a lua parte la toate petrecerile ce i se puteau oferi la Toulouse. Până în clipa când, după presupunerea ei, nu o ameninţa pierderea afecţiunii unui soţ, nu avusese niciun motiv să descopere sau să i se impună acest adevăr nedorit; dar acum, când aflarea adevărului îi influenţa tactica, se împotrivi cu mai multă hotărâre înclinaţiei soţului ei spre viaţă în societate, încredinţată că el era într-adevăr primit atât de bine

de către societatea feminină a locului, pe cât se fălise pe vremea când o curtase.

Se scurseseră doar câteva săptămâni de la căsătorie, când doamna Montoni o înştiinţă pe Emily că soţul ei intenţionează să se întoarcă în Italia de îndată ce vor fi gata pregătirile necesare unei călătorii atât de lungi.

— Mergem la Veneţia, spuse ea, unde signor Montoni are un frumos palat, şi, de acolo, la domeniul lui din Toscana. De ce pari atât de gravă, copila mea? – Tu, care iubeşti atât de mult o ţară romantică şi priveliştile frumoase, vei rămâne fără îndoială încântată de această călătorie.

— Înseamnă că voi lua şi eu parte, doamnă? întrebă Emily, nespus de uimită şi de tulburată.

— Fireşte, îi răspunse mătuşa ei; cum ţi-ai închipui că te-am putea lăsa aici? Înţeleg însă că te gândeşti la cavaler; cred că nu a aflat încă despre călătorie, dar va afla în curând. Signor Montoni, s-a dus să o înştiinţeze pe doamna Clairval despre călătoria noastră; îi va face cunoscut cu acest prilej că logodna plănuită între familiile noastre nu trebuie să mai fie luată în consideraţie de acum înainte.

Felul nepăsător în care doamna Montoni o înştiinţă pe nepoata ei că trebuie să se despartă, poate pentru totdeauna, de omul cu care era pe cale de a se uni pe viaţă spori disperarea pe care trebuie să o fi simţit ea, oricum, la auzul acestei veşti. Când se văzu în stare să vorbească, întrebă care era pricina schimbării neaşteptate a simţămintelor mătuşii ei pentru Valancourt; dar singurul răspuns pe care îl primi fu acela că signor Montoni nu încuviinţa unirea lor, socotind-o mult inferioară celor la care era firesc să se aştepte Emily.

— Las acum toată această chestiune în mâinile lui, adăugă doamna Montoni; dar trebuie să-ţi spun că domnul Valancourt nu a fost niciodată favoritul meu şi că m-am lăsat convinsă, căci altfel nu mi-aş fi dat niciodată consimţământul pentru această căsătorie. Am fost destul de slabă – uneori sunt atât de nesăbuită! – încât mă las influenţată de emoţiile altora; şi astfel judecata mea, mai înţeleaptă, a cedat în faţa nefericirii tale. Dar signor Montoni mi-a arătat, şi pe bună dreptate, că ar fi o prostie, şi nu va trebui să mă dojenească a doua oară. Hotărârea mea e luată: trebuie să te supui acelora care ştiu să te îndrume mai bine decât o poţi face singură – trebuie să asculţi de sfatul lor.

Tare ar fi uimit-o pe Emily afirmaţiile din acest discurs elocvent, dacă mintea ei nu ar fi fost atât de copleşită de lovitura primită, încât de-abia auzi câte un cuvânt din cele care îi fuseseră adresate. Oricare ar fi fost slăbiciunile doamnei Montoni, ar fi putut evita să se învinuiască de compasiune şi înţelegere faţă de simţămintele celorlalţi, şi mai cu seamă,

faţă de cele ale lui Emily. Aceeaşi ambiţie care o împinsese să caute o alianţă cu familia doamnei Clairval o determina acum să dea înapoi, căci căsătoria ei cu Montoni îi mărise propria importanţă şi, odată cu ea, şi proiectele pentru nepoata ei.

În acest timp, Emily se simţea prea mâhnită pentru a se împotrivi sau a implora bunăvoinţă; şi când, după o vreme, încercă într-adevăr să dea glas rugăminţilor, emoţia îi îneca vocea, şi se retrase în camera ei, ca să chibzuiască, dacă ar fi putut chibzui în starea în care se afla, la împrejurările atât de neaşteptate şi copleşitoare. Trecu foarte multă vreme până să-şi revină de ajuns ca să poată reflecta; iar, când o făcu, gândurile îi erau negre şi chiar pătrunse de deznădejde. Îşi dădea seama că Montoni căuta să hotărască soarta ei pentru propria lui mărire, şi îi trecu prin minte că prietenul acestuia, Cavigni, era omul care îl interesa. Perspectiva plecării în Italia i se păru şi mai sumbră când se gândi la situaţia tulbure din acea ţară, pe atunci sfâşiată de mari frământări, fiecare stat, cât de mic, războindu-se cu vecinii săi, şi chiar şi fiecare castel putând fi atacat de cotropitori. Se gândi la persoana în a cărei grijă imediată urma să fie încredinţată şi la distanţa imensă care va urma să o despartă de Valancourt; şi, aducându-şi aminte de el, toate celelalte imagini îi dispărură din minte, iar gândurile îi fură copleşite de suferinţă.

Petrecu câteva ceasuri în această stare de tulburare şi, când fu chemată la masă, ceru îngăduinţa de a rămâne în camera ei; dar doamna Montoni era singură şi cererea îi fu refuzată. Emily şi mătuşa ei vorbiră puţin în timpul mesei; prima cufundată în durerea ei, cealaltă absorbită de dezamăgirea pricinuită de neaşteptata absenţă a lui Montoni; căci nu era doar atinsă în vanitatea ei de a fi neglijată, ci îşi simţea şi gelozia stârnită de ceea ce socotea a fi o obligaţie misterioasă. După ce masa fu strânsă şi ele rămaseră singure, Emily aduse din nou vorba despre Valancourt; dar mătuşa ei, căreia mila nu-i înmuiase inima şi care nici nu simţea vreo remuşcare, se mânie văzând că cineva se putea împotrivi voinţei ei, punând în acelaşi timp la îndoială autoritatea lui Montoni, în ciuda faptului că Emily o făcuse cu blândeţea ce-i era caracteristică; aşa că, după o discuţie lungă şi chinuitoare, Emily se retrase înlăcrimată în odaia ei.

În timp ce trecea prin hol, pe uşa principală intră cineva; aruncând o privire într-acolo, şi părându-i-se că era Montoni, se grăbi să treacă mai departe, când auzi vocea binecunoscută a lui Valancourt.

— Emily, oh, Emily a mea! strigă el, cu vocea tremurând de nerăbdare.

Ea se întoarse şi, pe când el se apropia, se sperie de expresia de pe chipul lui şi de disperarea nestăpânită pe care o vădea.

— Cu ochii plini de lacrimi, Emily! o să-ţi vorbesc, spuse el; am multe să-ţi spun; du-mă undeva, unde să putem sta de vorbă. Dar tremuri – nu te simţi bine! Lasă-mă să te conduc spre un scaun.

Văzând o uşă deschisă către una dintre încăperi, o apucă în mare grabă de mână pentru a o conduce într-acolo: dar ea căută să şi-o retragă, şi spuse, cu un surâs lipsit de vlagă:

— Mă simt mai bine; dacă doreşti să o vezi pe mătuşa mea, o găseşti în salon.

— Cu *tine* trebuie să vorbesc, Emily a mea, răspunse Valancourt. Oh, Doamne! am ajuns în această situaţie? Eşti cu adevărat gata să renunţi la mine? Dar acesta nu e locul potrivit – putem fi auziţi. Te implor să-mi acorzi puţină luare-aminte, chiar şi timp de câteva minute.

— După ce vei discuta cu mătuşa mea, spuse Emily.

— Sunt şi aşa destul de nefericit, exclamă Valancourt; te rog nu-mi spori suferinţa prin această atitudine rece – prin acest refuz plin de cruzime.

Deznădejdea cu care spuse aceste cuvinte o mişcă aproape până la lacrimi; dar stărui în refuzul de a-l asculta ce are de spus, înainte de a sta de vorbă cu doamna Montoni.

— Unde e soţul ei, unde e Montoni? spuse Valancourt, pe un ton schimbat. Cu el trebuie să stau de vorbă.

Emily, îngrozită de urmările la care putea duce indignarea din privirea lui, îl încredinţă tremurând că Montoni nu era acasă, şi îl imploră să caute să îşi potolească resentimentul. Auzindu-i vocea tremurată, privirea lui se înmuie pe loc, trecând de la mânie la gingăşie.

— Văd că nu te simţi bine, Emily, spuse el. Or să ne distrugă pe amândoi! Iartă-mă că am îndrăznit să mă îndoiesc de afecţiunea ta.

Emily nu se mai împotrivi când el o conduse într-un salon alăturat; felul cum vorbise despre Montoni o făcuse să se teamă pentru siguranţa lui, încât acum nu dorea altceva decât să împiedice urmările pornirii lui îndreptăţite. El îi ascultă rugăminţile cu atenţie, dar le răspunse doar prin priviri pline de deznădejde şi tandreţe, ascunzându-şi pe cât putea înverşunarea faţă de Montoni, astfel încât să îi aline temerile ce-o chinuiau. Dar ea îşi dădea seama că el căuta să-şi ascundă pornirea şi, cum liniştea lui prefăcută nu reuşi decât să o sperie şi mai tare, îi arătă în cele din urmă lipsa de chibzuinţă de a-i impune lui Montoni o întrevedere sau de a lua vreo măsură care să facă despărţirea lor iremediabilă. Valancourt cedă în faţa acestor mustrări, iar rugăminţile ei emoţionante îl făcură să promită că nu va încerca să îndrepte prin violenţă răul făcut de Montoni, oricât ar stărui acesta din urmă în planurile lui de a-i despărţi.

— De dragul meu, îl imploră Emily; gândeşte-te cât aş suferi şi nu te răzbuna în acest fel!

— De dragul tău, Emily, răspunse Valancourt cu ochii înlăcrimaţi de tandreţe şi suferinţă, privind-o lung. Da – da – mă voi supune. Dar, deşi ţi-am făgăduit solemn, nu te aştepta să mă plec supus în faţa autorităţii lui Montoni; dacă aş fi în stare de aşa ceva, nu aş mai fi demn de tine. Şi totuşi, o, Emily! oare pentru câtă vreme mă va osândi să trăiesc fără să te văd – câtă vreme s-ar putea să treacă până când vă veţi întoarce în Franţa!

Emily se străduia să-l liniştească, încredinţându-l de afecţiunea ei neclintită şi arătându-i că nu va trece decât ceva mai mult de un an, şi ea va deveni propria ei stăpână în relaţia cu mătuşa ei, de a cărei tutelă va scăpa la majorat: toate acestea îl mângâiau prea puţin pe Valancourt, care se gândea că atunci Emily se va găsi în Italia, şi va depinde de nişte oameni a căror dominaţie asupra ei nu va înceta odată cu drepturile lor în această privinţă: dar încercă să pară mângâiat. Oarecum liniştită de făgăduiala obţinută şi de aparenta lui stăpânire de sine, Emily se pregătea să iasă din odaie, când apăru chiar mătuşa ei. Aceasta îi aruncă nepoatei o privire plină de reproş, ceea ce o sili să se retragă de îndată, şi lui Valancourt una care exprima neplăcere plină de aroganţă.

— Nu m-aş fi aşteptat la o astfel de comportare din partea dumneavoastră, domnule, spuse ea; nu m-aş fi aşteptat să vă găsesc în casa mea, după ce aţi fost înştiinţat că vizitele dumneavoastră aici nu mai sunt bine văzute; şi, cu atât mai puţin, să căutaţi o întrevedere pe ascuns cu nepoata mea, pe care ea să v-o acorde.

Valancourt, înţelegând că trebuia s-o dezvinovăţească pe Emily de a fi avut o asemenea intenţie, o lămuri că scopul vizitei sale fusese de a cere o întrevedere cu Montoni, după care trecu imediat la subiectul ce-l interesa, cu o sobrietate impusă mai degrabă de faptul că doamna Montoni era femeie, decât că era o persoană onorabilă.

Ca răspuns la spusele lui nu primi decât dojeni severe; ea încercă din nou să-i motiveze că judecata i se plecase în faţa a ceea ce ea numea compasiune, şi adăugă că era atât de conştientă de nesăbuinţa consimţământului pe care i-l dăduse, încât, pentru a preîntâmpina posibilitatea repetării acestei situaţii, lăsase toată problema în seama lui signor Montoni.

Totuşi, în cele din urmă, elocvenţa plină de simţire a lui Valancourt o făcu să înţeleagă întrucâtva ce nedemnă fusese comportarea ei, făcând-o să se ruşineze, dar nu şi să aibă remuşcări: începu să-l urască pe Valancourt, care îi trezise acest sentiment dureros; şi, pe măsură ce devenea mai nemulţumită de sine, îi creştea şi aversiunea faţă de el. Îndârjirea ei sporea şi datorită faptului că, deşi vorbele şi manierele lui potolite nu o învinuiau, o

făceau să se învinuiască singură, fără speranţa că acest portret odios ar oglindi doar prejudecata lui, şi neavând nici posibilitatea de a-şi exprima resentimentul violent pe care îl resimţea. După o vreme, furia ei sporise atât de mult, încât Valancourt socoti mai potrivit să plece, căci altfel şi-ar fi pierdut stima pentru sine dându-i vreun răspuns nestăpânit. Rămase deci încredinţat că nu avea ce nădăjdui din partea doamnei Montoni, căci la ce fel de milă sau dreptate s-ar fi putut aştepta din partea unei persoane care simţea durerea vinovăţiei, neînsoţită însă de umilinţa remuşcării?

Era tot atât de deznădăjduit şi în legătură cu Montoni, întrucât era limpede că planul de a-i despărţi venea din partea acestuia, şi nu vedea cum acesta va renunţa la părerile sale din cauza unor rugăminţi sau mustrări, pe care după cât se pare le prevăzuse şi era pregătit să le înfrunte. Totuşi, amintindu-şi de promisiunea făcută lui Emily şi gândindu-se mai mult la iubirea lui decât cum să-şi apere poziţia, Valancourt avea grijă să nu facă nimic din ceea ce l-ar fi putut întârâta zadarnic pe Montoni; drept care, îi scrise nu pentru a-i cere o întrevedere, ci pentru a-l ruga să i-o acorde şi, după aceea se strădui să aştepte cu calm răspunsul acestuia.

Doamna Clairval nu se amestecă deloc în această împrejurare. Când aprobase căsătoria lui Valancourt, o făcuse încredinţată că Emily urma să moştenească averea doamnei Montoni; iar când aceasta se căsătorise, îşi dăduse seama de greşeala făcută; şi dacă atunci conştiinţa o împiedicase să ia vreo măsură, ca să împiedice căsătoria lui Valancourt, bunăvoinţa ei nu era destul de activă pentru a o îndemna acum să facă vreun pas spre a o susţine. Dimpotrivă, se bucura în taină că Valancourt scăpase de o logodnă pe care ea o socotea, în ceea ce priveşte averea, inferioară meritelor lui, la fel cum Montoni gândea că această alianţă era umilitoare pentru frumuseţea lui Emily: şi, deşi rănită în mândria ei de a vedea respins un membru al familiei ei, refuza să îşi arate resentimentul în alt mod decât păstrând tăcerea.

Montoni, în răspunsul adresat lui Valancourt, arăta că, deoarece o întrevedere nu putea nici să înlăture obiecţiile unuia, şi nici să înăbuşe dorinţele celuilalt, nu ar duce decât la o altercaţie inutilă între ei doi. Drept care, socotea potrivit să refuze.

Ţinând seama de tactica sugerată de Emily şi de promisiunea făcută, Valancourt îşi reţinu impulsul care îl mâna spre casa lui Montoni, pentru a pretinde ceea ce îi fusese refuzat când folosise rugăminţi. Nu făcu decât să repete solicitarea unei întrevederi, înşirând toate argumentele pe care i le oferea situaţia în care se afla. Astfel trecură zilele, în proteste, pe de o parte, şi refuz neclintit, pe de alta; căci, fie din teamă sau ruşine, fie din ura ce decurge din primele două, Montoni îl evita pe omul pe care îl rănise, rămânând neclintit în refuzul său: şi nici nu se înduioşa în faţa suferinţei ce

răzbătea din scrisorile lui Valancourt, nici nu simţea vreo căinţă în faţa protestelor vii ale acestuia pentru nedreptatea pe care i-o făcea. După o vreme, scrisorile lui Valancourt începură să se întoarcă nedesfăcute, şi atunci, în primele clipe de disperare, el uită toate promisiunile făcute lui Emily, în afară de cea solemnă de a evita violenţa, şi se îndreptă grăbit spre castelul lui Montoni, hotărât să recurgă la orice mijloace pentru a-l vedea. Montoni refuză să îl primească, iar când Valancourt întrebă apoi de doamna Montoni, sau de domnişoara St. Aubert, se văzu oprit de slujitori să intre. Nevrând să ajungă la o dispută cu slujitorii, în cele din urmă el plecă şi, ajuns acasă, într-o stare în care simţea că-şi pierde minţile, îi scrise lui Emily despre tot ce se petrecuse, dând frâu liber deznădejdii din suflet; şi întrucât nu putea spera să o vadă prea curând, o imploră să îi acorde o întrevedere fără ştirea lui Montoni. La puţin timp după ce i-o trimise, pornirea plină de mânie i se mai domoli şi îşi dădu seama de greşeala pe care o făcuse, căci Emily va fi şi mai nefericită odată cu accentuarea propriei lui suferinţe, şi simţi că ar da orice pe lume pentru a-şi recăpăta scrisoarea. Emily fu totuşi scutită de durerea pe care probabil că i-ar fi pricinuit-o, datorită atitudinii bănuitoare a doamnei Montoni, care poruncise să-i fie aduse ei toate scrisorile adresate nepoatei ei; şi după ce o citi şi răbdă să ia cunoştinţă de referirile lui Valancourt la Montoni, o lăsă pradă flăcărilor.

Între timp, Montoni, tot mai nerăbdător să părăsească Franţa, dădea porunci necontenite slujitorilor să grăbească pregătirile în vederea călătoriei, zorindu-i pe cei cu care îşi trata afacerile particulare: Păstră o tăcere neclintită în privinţa scrisorilor lui Valancourt care, pierzându-şi speranţa într-o îndreptare a situaţiei, şi înfrânându-şi ardoarea care îl făcuse să îi încalce voia, solicita doar privilegiul de a i se permite să-şi ia rămas bun de la Emily. Dar când tânărul nostru află că ea urma într-adevăr să plece peste câteva zile şi că se hotărâse ca el să nu o mai vadă până atunci, uitând orice prudenţă, îndrăzni, într-o a doua scrisoare adresată lui Emily, să-i propună o căsătorie secretă. Dar cum şi această scrisoare ajunse tot în mâinile doamnei Montoni, sosi şi ultima zi pe care o mai petrecea Emily în Toulouse, fără ca Valancourt să primească măcar un rând care să-i aline suferinţa, fără să aibă aparenţa că i se va acorda permisiunea unei întrevederi, pentru a-şi lua rămas bun.

În timpul acestei perioade de chinuitoare nesiguranţă pentru Valancourt, Emily se afla cufundată în acel soi de apatie care îţi copleşeşte uneori mintea în faţa unei nenorociri neaşteptate şi iremediabile. Nutrind pentru el o dragoste plină de cea mai tandră afecţiune, şi fiind de mai multă vreme obişnuită să-l socotească viitor prieten şi tovarăş de viaţă, nu-şi putea închipui fericirea fără el. Cât de mare îi era, aşadar, suferinţa, văzându-se

despărţită astfel de Valancourt, poate pentru totdeauna, şi având convingerea că urmau să fie azvârliţi în părţi diferite ale lumii, unde nu prea aveau cum să afle veşti unul despre celălalt; şi toate acestea pentru a se supune voinţei unui străin, căci Montoni era un străin pentru ea, şi unei persoane care doar cu puţin timp în urmă fusese nerăbdătoare să le grăbească nunta! În zadar se străduia să-şi înăbuşe durerea şi să se resemneze în faţa unei împrejurări pe care nu o putea înlătura. Tăcerea lui Valancourt îi pricinuia mai curând suferinţă decât uimire, căci o atribuia adevăratului ei motiv; dar când sosi şi ultima zi dinaintea plecării din Toulouse, şi ea nu aflase încă nimic despre vreo permisiune de a-şi lua rămas bun de la el, durerea îi înăbuşi orice alte considerente care o făcuseră să şovăie în a aduce vorba despre el, şi o întrebă pe doamna Montoni dacă şi această ultimă mângâiere îi fusese refuzată. Mătuşa ei o înştiinţă că aşa era, adăugând că, după purtarea nesăbuită a lui Valancourt faţă de ea în timpul ultimei întrevederi şi după scrisorile cu care îl persecutase pe signor Montoni, nu o va mai putea obţine prin nicio rugăminte.

— Dacă domnul Valancourt ar fi nădăjduit să capete această favoare, spuse ea, ar fi trebuit să se comporte în cu totul alt mod; ar fi trebuit să aştepte răbdător până când ar fi aflat dacă suntem dispuşi să i-o acordăm, şi nu să vină să mă învinuiască pe mine că nu consider de cuviinţă să îi acord mâna nepoatei mele – şi apoi să îl tulbure întruna pe signor Montoni, pentru că nu crede de cuviinţă să se ia la ceartă din pricina unei chestiuni atât de copilăreşti. A avut tot timpul o atitudine extrem de îngâmfată şi de impertinentă, şi aş dori să nu i se mai pomenească vreodată numele: se cuvine să treci peste aceste supărări şi toane prosteşti şi să te porţi ca toţi ceilalţi, fără o figură jalnică, de parcă ai sta tot timpul să plângi. Căci, cu toate că nu spui nimic, nu îţi poţi ascunde suferinţa în faţa puterii mele de pătrundere. Îmi dau seama că şi acum eşti gata să plângi, cu toate că te cert pentru asta; da, chiar şi acum, în ciuda poruncii mele.

Emily, care se întorsese pentru a-şi ascunde lacrimile, ieşi din încăpere pentru a se lăsa în voia lor; şi petrecu restul zilei într-un chin atât de cumplit, cum probabil că nu mai simţise vreodată. După ce se retrase în odaia ei să se culce, rămase pe scaunul pe care se aşezase de cum intrase, cufundată în durerea ce o copleşea, multă vreme după ce toţi ai casei, cu excepţia ei, se cufundaseră în somnul odihnitor. Nu putea scăpa de teama că se despărţise de Valancourt pentru totdeauna: teamă care nu izvora doar din împrejurări previzibile, părând îndreptăţită de călătoria atâta de lungă pe care urma să o înceapă, de nesiguranţa în legătură cu data întoarcerii şi de toate opreliştile ce i se impuseseră, dar se bizuia şi pe o impresie, socotită de ea presentiment, că se despărţea de Valancourt pentru totdeauna. Dar cât

de înspăimântătoare devenea, în închipuirea ei, şi distanţa care urma să-i despartă unul de celălalt – Alpii, acele bariere de netrecut! se vor ridica între ei, şi ţinuturi întregi se vor întinde între locurile unde avea să trăiască fiecare din ei! Să trăiască în provincii învecinate, sau chiar şi în aceeaşi ţară, fără să se vadă, ar fi însemnat fericirea, în comparaţie cu această distanţă înspăimântătoare.

După o vreme, tot frământându-se din pricina gândurilor stârnite de situaţia în care se găsea, şi având şi convingerea că îl văzuse pe Valancourt pentru ultima oară, se simţi foarte slăbită; şi, căutând în jur după ceva ce ar putea-o întrema, ochii îi căzură asupra ferestrelor, şi abia reuşi să deschidă una dintre ele, care era mai aproape de locul unde stătea. Aerul o învioră, iar lumina blândă a lunii revărsându-se asupra ulmilor ce mărgineau aleea lungă din faţa ferestrei o mai alină întrucâtva, şi se hotărî să iasă puţin la aer, pentru a-şi linişti durerea ce-i apăsa tâmplele. Totul era tăcut în castel; şi, după ce coborî scara principală până în hol, se duse la ieşirea ce ducea în grădină; descuie uşa, încet şi neauzită de nimeni – credea ea – şi porni pe alee. Emily înainta cu paşi când grăbiţi, când şovăielnici, deoarece umbrele dintre copaci o făceau să creadă că vede pe cineva mişcându-se în depărtare, şi se temu să nu fie vreo iscoadă a doamnei Montoni. Cu toate acestea, dorinţa ei de a mai vedea o dată pavilionul în care petrecuse atâtea ceasuri fericite împreună cu Valancourt şi de unde admirase, alături de el, priveliştea ce se întindea spre Languedoc şi Gasconia ei natală, îi birui temerile că putea fi urmărită, şi îşi continuă drumul spre terasa ce forma porţiunea mai ridicată a grădinii, dominând partea mai joasă, şi comunicând cu aceasta printr-un şir de trepte de marmură, la capătul aleii.

Când ajunse în faţa treptelor, se opri o clipă şi privi în jur, căci se depărtase cam mult de castel, şi liniştea şi întunecimea din acea oră a nopţii îi sporeau teama. Dar nezărind nimic care să-i îndreptăţească temerile, urcă pe terasă, de unde putea zări în lumina lunii cărarea, lungă şi destul de largă, care se termina în faţa pavilionului; razele argintii luminau frunzişul copacilor înalţi şi al arbuştilor care mărgineau cărarea în partea dreaptă, cât şi vârfurile stufoase ale arborilor din partea stângă, aflate la nivelul parapetului ce îl despărţea de grădina de dedesubt. Cum depărtarea de castel îi întreţinea teama, se opri să asculte; noaptea era atât de liniştită, încât putea auzi orice zgomot, dar nu auzi decât cântecul dulce şi tânguios al privighetorii şi tremurul uşor al frunzelor; astfel încât îşi continuă drumul spre pavilion; când ajunse acolo, întunericul nu reuşi să-i înfrâneze emoţia stârnită de priveliştea unei scene atât de bine cunoscute. Grilajul era deschis şi, dincolo de arcada lui acoperită cu verdeaţă, se zărea, în lumina lunii, peisajul, umbrit şi neclar: pădurile şi câmpiile apărând treptat, nedesluşite,

în faţa ochilor, munţii îndepărtaţi ceva mai luminaţi şi râul din apropiere, oglindind razele lunii în undele tremurătoare.

Pe când se apropia de grilaj, amănuntele acestei scene i se înfăţişau doar în măsura în care i-l aduceau mai puternic în minte pe Valancourt.

— Ah! exclamă ea, suspinând adânc şi lăsându-se să cadă pe un scaun de lângă fereastră. De câte ori am stat împreună în acest loc – admirând adesea priveliştea! Nicicând, nicicând nu-l vom mai privi împreună – nicicând – nicicând, poate, nu ne vom mai uita unul la celălalt!

Deodată, suspinele îi fură curmate de groază – o voce răsună în apropiere, în pavilion; ea scoase un ţipăt – apoi vocea se auzi din nou şi ea recunoscu glasul bine ştiut al lui Valancourt. Era într-adevăr Valancourt, şi o ţinea în braţe! Timp de câteva clipe, emoţia îi împiedică pe amândoi să scoată vreun cuvânt.

— Emily! spuse în cele din urmă Valancourt, ţinându-i mâna într-ale sale. Emily! şi rămase din nou tăcut, dar tonul cu care îi rostise numele exprima toată afecţiunea şi durerea lui.

— Oh, iubita mea Emily! reluă el, după o lungă tăcere. Iată că te mai văd încă o dată, şi-ţi mai aud încă o dată vocea! Am bântuit prin aceste locuri – prin aceste grădini, timp de multe, multe nopţi, cu slaba, foarte slaba speranţă de a te vedea. Era singura şansă pe care o mai aveam, şi mulţumesc cerului! în cele din urmă am izbutit – nu sunt osândit la o deznădejde totală!

Emily spuse ceva, fără să ştie prea bine ce anume, despre afecţiunea ei nestrămutată, şi se strădui să-i liniştească tulburarea de care era cuprins; dar, o vreme, Valancourt nu reuşi decât să îşi exprime într-un mod incoerent emoţiile; abia după ce-şi mai reveni întrucâtva, spuse:

— Am venit aici curând după apusul soarelui şi, de atunci, am tot pândit grădinile şi pavilionul; fiindcă, deşi renunţasem la orice speranţă de a te mai vedea, nu m-am putut hotărî să mă despart de locurile acestea aflate atât de aproape de tine, şi cred că aş fi zăbovit în preajma castelului până în zori. Oh, cât de greu au trecut clipele, şi totuşi cât de pline de emoţii, căci uneori credeam că aud zgomot de paşi şi îmi închipuiam că eşti tu, pentru ca apoi – să nu fie decât o tăcere mohorâtă şi lipsită de viaţă! Dar când ai deschis uşa pavilionului, şi deşi întunericul mă împiedica să fiu sigur că e dragostea mea – inima a început să-mi bată atât de tare, şi speranţele erau atât de amestecate cu temeri, încât nu am putut scoate un cuvânt. În clipa când ţi-am auzit vocea întristată, îndoielile mi-au dispărut, dar nu şi temerile, până când ai pomenit de mine; atunci, înlăturând neliniştea de a nu te speria cu emoţia mea din cale afară de puternică, n-am mai putut rămâne tăcut. Oh, Emily! În aceste clipe bucuria se luptă atât de tare cu durerea, încât inima de-abia le mai poate îndura!

Inima lui Emily recunoştea adevărul acestei afirmaţii; bucuria pricinuită de întâlnirea cu Valancourt, chiar în clipa când se tânguia că nu se vor mai vedea poate niciodată, se transformă curând în durere, pe măsură ce începu să se gândească şi viitorul i se înfăţişă dinainte. Se strădui să îşi recapete demnitatea calmă ce îi era trebuincioasă pentru a o ajuta să îndure această ultimă întrevedere, stare la care lui Valancourt îi era cu neputinţă să ajungă, căci prea marea lui bucurie se prefăcu repede într-o suferinţă de nedescris; vorbind cu patimă, îi înfăţişă groaza cu care privea despărţirea lor şi deznădejdea la gândul că s-ar putea să nu se mai întâlnească niciodată. Emily plângea tăcută în timp ce îl asculta, şi apoi, încercând să îşi stăpânească propria nefericire şi să o aline pe a lui, îi expuse toate împrejurările dătătoare de speranţă. Dar temerile lui erau atât de mari, încât desluşi imediat minciunile binevoitoare pe care ea se străduia să i le impună atât lui, cât şi ei însăşi, ca şi speranţele invocate, care raţiunii lui îi apăreau doar ca nişte iluzii.

— Pleci de lângă mine, spuse el, spre o ţară îndepărtată. Oh, cât de îndepărtată! – spre cunoştinţe noi, prieteni noi, admiratori noi, împreună cu oameni care vor încerca să te facă să mă uiţi şi să statorniceşti legături noi! Ştiind toate acestea, cum să nu îmi dau seama că nu te vei mai întoarce niciodată la mine – că nu vei putea fi niciodată a mea!

Vocea îi fu înăbuşită de suspine.

— Crezi, aşadar, începu Emily, că durerea care mă face să sufăr provine dintr-un interes de moment lipsit de temei; crezi că...

— Suferi! o întrerupse Valancourt deci, suferi pentru mine! Oh, Emily – cât de dulci – cât de amare sunt aceste cuvinte: ce mângâiere, ce chin îmi pricinuiesc! Nu trebuia să mă îndoiesc de statornicia afecţiunii tale; şi, totuşi, dragostea adevărată e inconsecventă, oricând gata de bănuieli chiar şi iraţionale; cerând mereu noi dovezi din partea celuilalt; şi, de aceea, simt cum îmi creşte inima, însufleţit de o nouă convingere, ori de câte ori îmi spui că îţi sunt drag: şi, dornic să mi-o spui, cad pradă îndoielii şi, prea ades, chiar deznădejdii. Apoi, părând să-şi vină în fire, Valancourt exclamă: Dar ce ticălos pot fi, să te chinui astfel, şi încă în asemenea clipe! Eu, care ar trebui să îţi aduc sprijin şi mângâiere!

Acest gând umplu inima lui Valancourt de tandreţe; dar, căzând iarăşi pradă deznădejdii, nu se mai gândi decât la propriile sale simţăminte şi deplânse din nou cruda despărţire, pe un ton şi cu vorbe atât de pătimaşe, încât Emily nu mai putu să lupte împotriva propriei ei dureri, şi nici să o aline pe a lui. Valancourt, împărţit între sentimentele de dragoste şi milă, îşi pierdu puterea, şi aproape că şi dorinţa de a-şi stăpâni tulburarea; şi, când îşi stăvilea suspinele răscolitoare, ba îi ştergea lacrimile cu sărutări, pentru

ca pe dată să îi spună cu cruzime că s-ar putea să nu mai plângă niciodată pentru el, ba încerca să vorbească mai liniştit, dar nu reuşea decât să exclame:

— Oh, Emily – mi se rupe inima! – nu pot – nu pot să te las! Acum – când îţi privesc chipul, acum, când te ţin în braţe! Peste puţin timp, toate acestea vor părea un vis. Voi privi, fără a te putea vedea; voi încerca să-mi amintesc trăsăturile tale – şi imaginea lor îmi va pieri din minte; – să-ţi aud vocea, dar amintirea va rămâne tăcută! – Nu pot, nu pot să te las! De ce trebuie ca fericirea întregii noastre vieţi să fie în mâinile unor oameni care nu au niciun drept să o curme şi, în afară de a mi te încredinţa, nu mai au nicio putere de a contribui la ea? Oh, Emily! aibi curajul să te încrezi în propria ta inimă, aibi curajul să fii a mea pentru totdeauna!

Vocea începu să-i tremure, şi tăcu; Emily nu-şi mai stăpânea plânsul şi rămase şi ea tăcută când Valancourt îi propuse o căsătorie imediată: în dimineaţa următoare să părăsească devreme casa doamnei Montoni şi să meargă cu el la biserica Augustinilor, unde vor fi aşteptaţi de un preot şi cununaţi.

Tăcerea cu care ea îi asculta această propunere, dictată de dragoste şi disperare şi făcută într-un moment când părea puţin probabil ca ea să se opună, – când inima ei era înmuiată de durerea unei despărţiri ce putea fi definitivă, şi când raţiunea îi era întunecată de dragoste şi groază –, îl încuraja să spere că nu va fi refuzat.

— Spune ceva, iubita mea Emily! spuse Valancourt cu înflăcărare. Vreau să-ţi aud vocea, vreau să te aud cum îmi hotărăşti soarta.

Ea nu spuse nimic; avea obrajii reci, iar simţurile păreau să o părăsească, dar nu îşi pierdu cunoştinţa. În închipuirea-i înspăimântată, Valancourt crezu că e pe moarte; îi strigă numele, ba chiar se ridică să se ducă la castel după ajutor, şi apoi, amintindu-şi în ce situaţie se găsea ea, se temu să plece, se temu s-o lase o clipă singură.

După câteva clipe, ea suspină adânc şi începu să îşi revină. Conflictul între dragoste şi datoria pe care o avea faţă de sora tatălui ei; împotrivirea la gândul unei căsătorii secrete, teama de a ieşi în lume stingherită, astfel încât până la urmă să aducă celui iubit nefericire şi căinţă, – toate aceste considerente erau prea puternice pentru o minte şi aşa slăbită de durere, şi judecata ei nu mai avea pe moment puterea de a hotărî. Dar datoria, împreună cu bunul simţ, în ciuda conflictului atât de viu, triumfară în cele din urmă asupra afecţiunii şi a tristului presentiment. Mai presus de orice, o îngrozea gândul de a-l implica pe Valancourt în greşeală şi regrete zadarnice care – înţelegea ea, sau credea că înţelege – erau urmarea sigură a unei căsătorii făcute în situaţia în care se aflau ei acum; şi poate că acţiona cu o

tărie de caracter care era mai mult decât femeiască, atunci când hotărî mai curând să îndure o nenorocire actuală, decât să provoace una viitoare.

Cu o sinceritate care dovedea câtă stimă şi dragoste nutrea pentru Valancourt, şi care îl făcu să o iubească, dacă era posibil, şi mai mult, îi spuse toate motivele pentru care îi respingea propunerea. Pe cele care priveau bunăstarea lui viitoare, el le respinse pe loc, sau, mai curând, le contrazise; dar ele îi stârniră gânduri pline de tandreţe pentru Emily, ascunse sub frenezia pasiunii şi a disperării; iar dragostea, care îl determinase doar cu puţin timp în urmă să îi propună o căsătorie secretă imediată, acum îl făcu să renunţe la un asemenea proiect. Triumful acesta era însă aproape prea mult pentru inima lui; de dragul lui Emily, se strădui să îşi înăbuşe durerea, dar nu îşi putu reprima deznădejdea cumplită.

— Oh, Emily! spuse el, trebuie să te părăsesc – *trebuie* să te părăsesc, şi ştiu că este pentru totdeauna.

Vorbele îi fură din nou întrerupte de suspine nestăpânite, şi plânseră amândoi în tăcere, până când Emily, amintindu-şi că erau în primejdie de a fi descoperiţi şi că nu se cuvenea să prelungească o întrevedere ce ar fi putut-o expune unui blam. Îşi adună întreaga tărie de caracter şi îşi luă un ultim rămas-bun.

— Mai stai! o rugă Valancourt. Te implor să mai stai, căci am multe să-ţi spun. Tulburarea din sufletul meu m-a împiedicat până acum să vorbesc şi de altceva, în afară de subiectul acesta care îl umple în întregime; m-am stăpânit să-ţi pomenesc de o îndoială de mare importanţă, în parte ca să nu pară că ţi-o spun doar cu scopul prea puţin generos de a te speria, încât să fii de acord cu cererea mea în căsătorie de acum.

Emily, foarte tulburată, nu îl părăsi pe Valancourt, dar îl conduse afară din pavilion şi, în timp ce se plimbau pe terasă, el continuă astfel:

— Acest Montoni – am auzit unele insinuări ciudate despre el. Eşti sigură că e înrudit cu doamna Quesnel şi că averea lui e într-adevăr aşa cum pare?

— Nu am niciun motiv să mă îndoiesc de aceste lucruri, răspunse Emily, alarmată. Firește, în legătură cu primul aspect, nu pot avea nicio îndoială; dar, în privinţa celuilalt, nu am niciun mijloc de a o aprecia, aşa că te implor să-mi spui tot ce ai auzit.

— Bineînţeles că o să-ţi spun; dar informaţiile sunt foarte incomplete şi nesatisfăcătoare. Le-am aflat întâmplător de la un italian, care vorbea cu cineva despre acest Montoni. Discutau despre căsătoria lui; italianul a spus că, dacă despre el este vorba, pare puţin probabil să o facă fericită pe doamna Cheron. Şi a urmat să vorbească despre el în termeni care trădau antipatie, şi apoi a făcut anumite aluzii la caracterul său care mi-au stârnit curiozitatea, şi am îndrăznit să îi pun unele întrebări. Răspunsurile lui au

fost rezervate, dar, după ce a şovăit un timp, a recunoscut că, aflându-se în străinătate, a înţeles că Montoni e un om cu un caracter violent şi că averea îi este într-o situaţie disperată. A spus ceva despre un castel al lui Montoni, situat undeva în Apenini, şi despre nişte împrejurări stranii, demne de a fi pomenite, privind modul lui de viaţă de dinainte. Am stăruit să-mi dea mai multe amănunte, dar cred că în comportarea mea am lăsat să se vadă interesul profund pe care i-l purtam, ceea ce l-a alarmat; căci nicio rugăminte nu l-a mai putut convinge să-mi explice la ce fel de împrejurări făcuse aluzie, sau să mai pomenească ceva despre Montoni. I-am spus atunci că, dacă Montoni posedă un castel în Apenini, se poate deduce din asta că e de familie bună şi, de asemenea, că nu se potriveşte cu zvonul că şi-ar fi pierdut complet averea. A clătinat din cap, părând că ar avea multe de spus, dar nu mi-a răspuns nimic. Speranţa de a afla amănunte mai satisfăcătoare şi mai clare m-a determinat să rămân mai multă vreme în compania lui, şi am reluat în repetate rânduri subiectul, dar italianul a rămas discret, spunând că lucrurile despre care pomenise le ştia doar din auzite, că adesea astfel de zvonuri iau naştere dintr-o ranchiună personală şi că nu se prea poate pune bază pe ele. Am renunţat să mai stărui asupra acestui subiect, deoarece era vădit că se temea de urmările vorbelor ce-i scăpaseră, şi m-am văzut silit să rămân în nesiguranţă, într-un punct în care aceasta e aproape de nesuportat. Gândeşte-te, Emily, cât sufăr, văzându-te că pleci într-o ţară străină, în puterea unui om cu un caracter atât de îndoielnic ca acest Montoni! Dar nu vreau să te înspăimânt zadarnic; s-ar putea, cum zicea italianul la început, ca acesta să nu fie acelaşi Montoni la care se referea el. Şi totuşi, gândeşte-te bine, Emily, înainte de a te hotărî să te laşi în grija lui. Oh! nu mă mai pot bizui pe ce spun – căci altfel ar trebui să renunţ la toate motivele care, cu atât de puţin timp în urmă, m-au făcut să-mi spulber speranţa că vei fi imediat a mea.

Valancourt începu să se plimbe pe terasă cu paşi grăbiţi, în timp ce Emily rămase sprijinită de balustradă, cufundată adânc în gânduri. Ceea ce aflase de curând o alarmase poate mai mult decât era firesc, şi stârnise iarăşi conflictul dintre interese contradictorii. Montoni nu-i plăcuse niciodată. Îi observase adesea focul şi forţa privirilor, expresia de triumf şi semeţie, violenţa plină de îndrăzneală şi atenţia mohorâtă atunci când vreun prilej, oricât de neînsemnat, îi stârnea simţăminte latente; şi dăduse întotdeauna înapoi în faţa expresiei obişnuite a chipului său. În urma acestor observaţii, înclina cu atât mai mult să creadă că tocmai la acest Montoni se refereau aluziile pline de suspiciune ale italianului. Gândul de a rămâne cu totul în puterea lui, într-o ţară străină, o înspăimânta; dar nu numai groaza o îndemna să se căsătorească imediat cu Valancourt: iubirea plină de cea mai

mare gingăşie îşi pledase şi până acum cauza, dar nu reuşise să-i înfrângă ideea pe care o avea în privinţa datoriei sale, părerile ei dezinteresate despre Valancourt şi delicateţea ei care o făcea să se revolte în faţa unei căsătorii secrete. Nu era de aşteptat ca o spaimă nedefinită să fie mai puternică decât influenţa unită a iubirii şi a suferinţei. Dar îşi adună toată energia pe care o avea, şi se văzu că mai era nevoie de încă o luptă.

În ceea ce îl privea pe Valancourt, a cărui imaginaţie era acum receptivă la orice emoţie; ale cărui temeri pentru Emily luaseră amploare la simpla lor menţionare, şi deveneau cu fiecare clipă mai puternice, pe măsură ce chibzuia asupra lor – în ceea ce îl privea pe Valancourt, îi era cu neputinţă să-şi dobândească pentru a două oară stăpânirea de sine. Credea că vede cât se poate de limpede, şi iubirea îi întărea teama, că această călătorie în Italia îi va aduce lui Emily nefericire; se hotărî deci să stăruie în a i se opune şi în a o implora să-l aleagă pe el protector legal.

— Emily! vorbi el cu o seriozitate solemnă, nu e momentul potrivit pentru a face distincţii pline de scrupule, pentru a cântări situaţiile nesigure şi relativ neînsemnate care ne-ar putea afecta în viitor. Acum îmi dau seama, mult mai limpede decât înainte, la ce primejdii mari te vei expune în compania unui om cu caracterul lui Montoni. Aluziile sumbre ale italianului spun multe, dar nu mai mult decât impresia pe care mi-am făcut-o singur despre firea lui Montoni, care i se oglindeşte chiar şi pe chip. Am impresia că, în clipa de faţă, văd întipărite pe chipul lui toate acele împrejurări insinuate. El este italianul de care mă tem, şi te implor, atât de dragul tău, cât şi al meu, să împiedici relele pe care mă cutremur să le prevăd. Oh, Emily! lasă ca iubirea mea şi braţele mele să te apere de ele – acordă-mi dreptul să te ocrotesc!

Emily suspină doar, în timp ce Valancourt continua să protesteze şi să implore cu toată energia pe care i-o inspirau iubirea şi teama. Dar, pe măsură ce imaginaţia lui amplifica relele posibile care o aşteptau, vălul de pe mintea ei începu să se risipească, şi îi îngădui să distingă exagerările ce întunecau raţiunea lui. Se gândi că nu exista nicio dovadă că Montoni era persoana la care se referise străinul; şi chiar dacă era vorba despre el, italianul ştia doar din auzite despre firea lui şi despre averea pierdută; şi că, deşi expresia de pe chipul lui Montoni părea să confirme o parte din zvonuri, nu prin aceste împrejurări se putea justifica o convingere fără rezerve. Poate că toate aceste consideraţii nu i-ar fi venit atât de limpede în minte în clipa aceea, dacă temerile lui Valancourt nu i-ar fi înfăţişat exagerări atât de vădite ale primejdiei în care se afla, făcând-o să nu aibă încredere în erorile provenite din pasiune, Dar, în timp ce se străduia cu toată blândeţea de care

era în stare să îl convingă de erorile pe care le făcea, îl împinse într-o nouă greşeală. Glasul şi chipul lui căpătară o expresie de neagră disperare.

— Emily! spuse el, această, această clipă este cea mai plină de amărăciune de până acum. Nu mă iubeşti – nu mă poţi iubi! Ţi-ar fi fost cu neputinţă să judeci cu atâta răceală, cu atâta prudenţă, dacă m-ai fi iubit. Eu, *eu* sunt cel sfâşiat de durere la gândul despărţirii, şi al nenorocirilor ce te pot aştepta în urma despărţirii noastre; m-aş expune oricărei primejdii ca să împiedic acest lucru – ca să te salvez. Nu! Nu, Emily – nu cred că mă iubeşti.

— Avem prea puţin timp acum ca să-l pierdem cu exclamaţii sau afirmaţii, spuse Emily, străduindu-se să-şi ascundă emoţia; dacă nu ţi-ai dat încă seama cât de drag îmi eşti şi îmi vei fi întotdeauna, asigurările mele nu te vor putea convinge.

Ultimele cuvinte fură rostite pe un ton tremurat, şi lacrimile începură să-i curgă grăbite. Aceste cuvinte şi lacrimi îl convinseră pe loc şi, încă o dată, pe Valancourt de dragostea ei. Nu reuşi decât să exclame:

— Emily! Emily! şi începu să plângă, apăsându-şi buzele pe mâna ei şi udând-o cu lacrimi; dar ea, după câteva clipe, învinse iarăşi suferinţa căreia îi căzuse pradă, şi spuse:

— Trebuie să plec; e târziu, şi mi s-ar putea descoperi lipsa la castel. Gândeşte-te la mine – iubeşte-mă – atunci când voi fi departe; gândul acesta va fi o mângâiere pentru mine!

— Să mă gândesc la tine! – să te iubesc! exclamă Valancourt.

— Încearcă să-ţi înfrânezi aceste porniri nestăpânite, spuse Emily; încearcă, de dragul meu.

— De dragul tău!

— Da, de dragul meu, întări Emily cu voce tremurată. Nu te pot lăsa în starea asta!

— Atunci nu mă lăsa! spuse repede Valancourt. De ce trebuie să ne despărţim, sau să ne despărţim pentru mai multă vreme decât până mâine?

— Sunt, da, sunt nedreaptă în aceste clipe, vorbi Emily; mi se rupe inima, dar nu voi putea consimţi vreodată la această căsătorie pripită şi imprudentă!

— Draga mea Emily, dacă am putea avea mai mult timp, nu ar fi nevoie să fie atât de pripită; trebuie să ne supunem însă împrejurărilor.

— Într-adevăr, trebuie! Ţi-am destăinuit tot ce simt în inima mea. Curajul mi s-a spulberat. Ai fost de acord cu tăria obiecţiilor mele, până în clipa când tandreţea ţi-a deşteptat nişte temeri vagi, care ne-au produs o suferinţă inutilă. Cruţă-mă! nu mă sili să repet motivele pe care le-am invocat.

— Să te cruţ! exclamă Valancourt. Da, sunt un ticălos – un mare ticălos, căci m-am gândit doar la mine! – Eu! care ar fi trebuit să dovedesc un curaj

bărbătesc, care ar fi trebuit să-ţi fiu sprijin, eu! ţi-am mărit suferinţa, printr-o purtare copilărească! Iartă-mă, Emily! Gândeşte-te la confuzia din mintea mea, acum, când trebuie să mă despart de tot ce mi-e drag – şi iartă-mă! După ce vei pleca, îmi voi aminti cu amară remuşcare cât te-am făcut să suferi, şi în zadar voi mai dori să te pot vedea, chiar şi pentru o clipă, pentru a-ţi alina durerea.

Lacrimile îl siliră din nou să se întrerupă, şi Emily plânse împreună cu el.

— Mă voi dovedi mai demn de iubirea ta, spuse Valancourt după o vreme; n-am să mai prelungesc aceste clipe. Emily a mea – draga mea Emily! să nu mă uiţi niciodată! Cine ştie când ne vom mai întâlni din nou! Te las în grija Cerului. – Oh, Doamne! – Oh, Doamne! apăr-o şi binecuvânteaz-o!

Apăsă mâna ei pe inima lui. Emily îi căzu la piept aproape fără simţire, dar nici nu plânse, nici nu scoase vreun cuvânt. Valancourt, care îşi stăpânea acum durerea, încercă să o mângâie şi să o liniştească, dar ea nu răspundea în niciun fel la vorbele lui; şi doar câte un suspin care îi scăpa din când în când dovedea că nu era leşinată.

Sprijinind-o, el o ajută să meargă încet spre castel, plângând şi vorbindu-i; dar ea nu îi răspundea decât cu suspine, până în clipa când ajunseră în faţa porţii de la capătul aleii, unde ea păru să îşi recapete cunoştinţa şi, privind în jur, îşi dădu seama cât de aproape erau de castel.

— Aici trebuie să ne despărţim, spuse ea, oprindu-se în loc. De ce să mai prelungim aceste clipe? Învaţă-mă să-mi redobândesc curajul pierdut.

Valancourt se strădui să pară liniştit.

— La revedere, dragostea mea! spuse el, cu o gingăşie solemnă – ai încredere în mine că ne vom întâlni din nou – unul cu altul – pentru a nu ne mai despărţi niciodată!

Vocea îi tremură, dar, stăpânindu-se, continuă pe un ton mai ferm:

— Nu ştii cât voi suferi până voi primi veşti de la tine; n-am să las să-mi scape niciun prilej de a trimite spre tine scrisorile mele, deşi tremur când mă gândesc cât de puţine vor fi aceste prilejuri. Şi ai încredere în mine, dragostea mea: de dragul tău, am să încerc să suport cu curaj absenţa ta. Oh, cât de puţin ţi-am dovedit-o astă-seară!

— La revedere! spuse Emily cu voce slabă. După ce vei pleca, o să-mi vină în minte atâtea lucruri pe care trebuia să ţi le fi spus.

— Şi mie, atâtea – atâtea lucruri! zise şi Valancourt; nu s-a întâmplat niciodată până acum să ne despărţim, fără să-mi amintesc imediat de vreo întrebare, sau rugăminte, sau împrejurare legată de dragostea mea de care aş fi vrut neapărat să-ţi pomenesc, şi să nu mă simt nefericit pentru că nu mai puteam să o fac. Oh, Emily! chipul acesta, pe care îl privesc acum – peste o clipă va pieri din faţa ochilor mei, şi nicio sforţare a imaginaţiei nu mă va

putea ajuta să mi-l amintesc întocmai. Oh! ce diferenţă uriaşă între o clipă şi alta! *Acum,* sunt împreună cu tine, te pot privi! *apoi,* totul se va preface într-un pustiu mohorât – şi voi ajunge un pribeag, izgonit din singurul cămin pe care îl am!

Valancourt o strânse din nou la piept şi o ţinu acolo în tăcere, plângând. Lacrimile liniştiră din nou gândurile chinuite. Îşi luară din nou rămas bun unul de la celălalt, zăboviră o clipă, şi apoi se despărţiră. Valancourt păru că se smulge cu forţa din acel loc; păşi grăbit pe alee, iar Emily, luând-o încet spre castel, îi auzi paşii îndepărtându-se. Ascultă sunetele din ce în ce mai slabe, până când nu mai rămase decât liniştea dezolantă a nopţii; se îndreptă atunci grăbită spre camera ei, pentru a-şi căuta odihna, care, vai! fusese izgonită de nefericirea ei.

CARTEA A II-A

CAPITOLELE I–II

[Călătoria spre Italia începe plină de presentimente negre pentru Emily, a cărei inimă sângerează de dorul lui Valancourt. Drumurile prăpăstioase peste munţi îi amintesc tot timpul de călătoria pe care o făcuse în Pirinei împreună cu tatăl ei, când îl cunoscuse şi începuse să-l iubească pe Valancourt. Singura ei prietenă şi confidentă, slujnica Annette, încearcă să-i insufle curaj şi speranţă în viitor. Traversarea Alpilor şi drumurile obositoare iau sfârşit şi călătorii ajung în fine la Veneţia, în palatul lui Montoni.]

CAPITOLUL III

E-un bun observator, şi vede clar
În miezul faptelor: nu-i place teatrul,
...muzică n-ascultă;
Zâmbeşte rar, şi-o face-n aşa fel,
De parcă s-ar dispreţui pe sine
Că poate să zâmbească de ceva.
Oameni ca el nu sunt în largul lor,
Când îl privesc pe unul mai presus de ei.
SHAKESPEARE – *Iuliu Cezar*

Montoni şi tovarăşul său nu se întoarseră acasă decât multă vreme după ce soarele răsări deasupra Mării Adriatice. Grupurile vesele care dansaseră toată noaptea de-a lungul colonadei din piaţa San Marco se împrăştiară înainte de răsăritul soarelui. Montoni avusese altceva de făcut; sufletul său era prea puţin înclinat către plăceri uşoare. Găsea bucurie în forţa pasiunilor; greutăţile şi furtunile vieţii, care distrug fericirea altora, îi incitau şi îi întăreau toate capacităţile mintale şi îi dădeau cele mai mari bucurii pe care le putea simţi un om cu firea lui. Dacă nu avea ceva care să-l preocupe profund, viaţa nu i se părea altceva decât un somn; şi, atunci când îi lipseau ţeluri cu adevărat interesante, le înlocuia cu unele artificiale, până când obişnuinţa le făcea să se transforme şi încetau să mai fie ireale. Din această categorie făcea parte şi obiceiul jocurilor de noroc; se apucase de ele, la început, pentru a scăpa de lâncezeala inactivităţii, dar după aceea ajunsese să joace cu o pasiune plină de ardoare. Cu această ocupaţie îşi petrecuse noaptea, împreună cu Cavigni şi cu un grup de tineri ce aveau mai mulţi bani decât titluri, şi mai mult viciu şi decât bani şi decât titluri. Montoni îi dispreţuia pe cei mai mulţi dintre ei pentru lipsa lor de înzestrare, mai curând decât pentru înclinaţiile lor vicioase, şi se întovărăşea cu ei numai pentru a-i folosi ca instrumente ale ţelurilor lui. Cu toate acestea, unii dintre ei aveau o îndemânare superioară, iar pe câţiva Montoni îi admitea chiar în intimitatea sa, dar şi faţă de aceştia păstra totuşi un aer sigur de sine şi trufaş, care impunea supunerea celor mai slabi şi mai timizi, şi stârnea ura aprigă a firilor mai tari. Avea, desigur, duşmani mulţi şi înverşunaţi; dar ranchiuna şi ura lor îi dovedea cât este de puternic; şi, cum puterea era ţinta lui principală, se bucura mai mult de această ură, decât dacă ar fi fost stimat. Dispreţuia un sentiment atât de potolit ca stima, şi s-ar fi dispreţuit şi pe sine dacă s-ar fi crezut în stare să fie flatat de stima oamenilor.

Printre puţinii pe care îi socotea deosebiţi, erau signorii Bertolini, Orsino şi Verezzi. Primul era o fire înclinată spre veselie, cu pasiuni puternice, uşuratic şi de o nemărginită extravaganţă, dar generos, curajos şi încrezător. Orsino era rezervat şi trufaş; iubea puterea mai mult decât ostentaţia; avea o fire crudă şi bănuitoare; se socotea repede jignit şi se răzbuna necruţător; viclean şi de nepătruns când era vorba de vreo şiretenie, răbdător şi neobosit când trebuia să-şi pună în aplicare planurile. Îşi stăpânea de minune trăsăturile şi patimile, care erau prea puţine, în afară de trufie, răzbunare şi zgârcenie; şi, pentru a şi le satisface, nu existau prea multe considerente care să îl poată reţine, sau obstacole care să ţină piept stratagemelor sale. Acesta era principalul favorit al lui Montoni. Verezzi avea unele însuşiri, o imaginaţie aprinsă, şi era sclavul patimilor schimbătoare. Era vesel, senzual şi îndrăzneţ; cu toate acestea, îi lipsea atât perseverenţa cât şi adevăratul curaj, şi era egoist şi meschin în tot ceea ce făcea. Ager în uneltiri şi optimist în speranţele de reuşită, era primul care să ia iniţiativa, dar şi să abandoneze, nu numai propriile sale planuri, dar şi pe cele ale altora. Semeţ şi impetuos, nu suferea nicio subordonare; cu toate acestea, cei care îi cunoşteau firea şi îi urmăreau patimile schimbătoare, îl puteau dirija ca pe un copil.

Aceştia erau prietenii pe care îi prezentă Montoni familiei sale, poftindu-i la masă a doua zi după ce ajunseră la Veneţia. Din grup mai făcea parte un nobil veneţian, contele Morano, precum şi signora Livona, pe care Montoni o prezentă soţiei sale drept o doamnă cu calităţi deosebite; făcându-le o vizită în cursul dimineţii pentru a-i ura doamnei Montoni bun venit la Veneţia, fusese invitată şi ea la masă.

Doamna Montoni primi salutul signorilor cu destul de puţină bunăvoinţă. Nu-i plăceau, pentru că erau prietenii soţului ei; chiar îi detesta, convinsă că contribuiseră la lipsa lui de acasă până la o oră atât de târzie, în dimineaţa trecută; şi îi invidia, deoarece, conştientă de propria ei lipsă de influenţă, era încredinţată că soţul ei prefera societatea lor, mai curând decât pe a ei. Rangul contelui Morano o determină să îi acorde o consideraţie pe care o refuză celorlalţi. Rezerva trufaşă din expresia şi comportamentul ei, împreună cu extravaganţa ostentativă a rochiei, căci nu adoptase încă moda veneţiană, contrastau izbitor cu frumuseţea, modestia, dulceaţa şi simplitatea lui Emily, care cerceta, mai curând cu grijă decât cu plăcere, grupul din jur. Frumuseţea şi manierele fermecătoare ale signorei Livona îi câştigară totuşi fără voie respectul; iar dulceaţa glasului ei şi aerul de bunătate şi blândeţe treziră la Emily acea afecţiune şi simpatie care stătuseră atâta vreme adormite.

Când se lăsă răcoarea serii, grupul se îmbarcă în gondola lui Montoni şi o porniră spre mare. Strălucirea roşiatică a amurgului mai zăbovea încă pe valuri şi dăinuia înspre apus, unde razele melancolice păreau să se stingă încet, în timp ce, pe albastrul întunecat al cerului, stelele începeau să licărească. Emily se lăsase cuprinsă de o emoţie plină de tristeţe şi dulceaţă. Suprafaţa lină a mării pe care pluteau, imaginile pe care le reflecta – un alt cer şi stele tremurătoare sub ape, împreună cu contururile nedesluşite ale turnurilor şi porticurilor – conspirau cu pacea acelei ore, întreruptă doar de câte o undă ce încreţea apa sau de notele unei muzici îndepărtate, ca să-i înalţe emoţia până la entuziasm. În timp ce asculta plescăitul uşor al vâslelor şi melodia îndepărtată adusă de adierea vântului, gândurile i se întoarseră înduioşate la amintirea lui St. Aubert şi a lui Valancourt, şi ochii i se umplură de lacrimi. Razele lunii, strălucind mai tare pe măsură ce întunericul creştea, îi învăluiră într-o lumină argintie chipul, acoperit în parte de un voal negru subţire, radiind o blândeţe unică. Avea conturul unei Madone şi sensibilitatea unei Magdalene; iar ochii, gânditori, îndreptaţi în sus, cu lacrima care îi strălucea pe obraz, confirmau expresia trăsăturilor.

Ultimul acord al muzicii din depărtare se stinse acum în văzduh, căci gondola ajunsese departe, în largul mării, şi grupul hotărî să-şi aibă muzica proprie. Contele Morano, care stătea lângă Emily şi care o privea de câtăva vreme în tăcere, luă o lăută şi atinse corzile cu degete ce păreau a fi armonia însăşi, în timp ce se acompania cu vocea-i frumoasă de tenor, cântând un rondel plin de o duioasă tristeţe.

După ce termină, întinse suspinând lăuta spre Emily, care, pentru a nu părea că face nazuri, începu imediat să cânte. Cântă un cântecel plin de melancolie, una dintre melodiile populare ale provinciei ei natale, cu o simplitate şi un patos pline de farmec. Dar binecunoscuta melodie îi aduse atât de intens în minte scenele şi persoanele în mijlocul cărora o auzise adesea, încât se simţi copleşită, vocea îi tremură şi se opri – iar corzile lăutei fură atinse de o mână nesigură; până când, ruşinându-se de emoţiile pe care şi le trădase, trecu brusc la un cântec atât de plin de veselie şi vioiciune, încât notele păreau a răsuna aproape în paşi de dans. *Bravissimo!* izbucni imediat de pe buzele ascultătorilor încântaţi, şi se văzu silită să repete melodia. Printre laudele care urmară, cele ale contelui nu fură printre cele mai puţin zgomotoase; şi încă nu se terminaseră, când Emily dădu instrumentul signorei Livona, care îşi însoţi melodia cu o voce de un adevărat bun gust italienesc.

După aceea, contele, Emily, Cavigni şi signora Livona cântară *canzonette,* acompaniaţi de două lăute şi de încă vreo câteva instrumente. Uneori,

instrumentele amuţeau brusc, iar vocile scădeau de la cea mai deplină intensitate a armoniei până la un murmur şoptit; apoi, după o pauză solemnă, se ridicau treptat, instrumentele se alăturau rând pe rând, până când întregul cor se avânta cu tărie spre ceruri!

Între timp, Montoni, căruia i se cam urâse de atâtea armonii, se gândea cum să scape de ceata aceasta, sau cum să se retragă, împreună cu cei care ar dori să joace, la un cazinou. În timpul unei întreruperi a muzicii, le propuse să se reîntoarcă la ţărm, propunere susţinută cu înfocare de Orsino, dar la care contele, împreună cu ceilalţi domni, se opuseră cu tot atâta aprindere.

Montoni încă se mai gândea ce scuze ar putea găsi pentru a părăsi compania contelui, căci numai faţă de acesta socotea el că trebuie să se scuze, şi cum ar putea ajunge la mal, când nişte gondolieri dintr-o barcă goală ce se întorceau în Veneţia îi strigară pe oamenii lui. Fără să-şi mai dea osteneala să se scuze, Montoni profită de prilej şi, lăsând doamnele în grija prietenilor săi, plecă împreună cu Orsino; Emily îi regretă pentru prima oară plecarea, socotind că prezenţa lui constituia o protecţie, cu toate că nu îşi dădea seama de ce ar trebui să-i fie teamă. El coborî în faţă la San Marco şi se îndreptă grăbit spre un cazinou, dispărând curând în mijlocul unei mulţimi de jucători.

Între timp, cum contele trimisese în taină un slujitor cu barca cu care plecase Montoni pentru a-i aduce propria sa gondolă şi pe muzicanţi, Emily, fără a şti nimic de planul lui, auzi deodată glasurile voioase ale gondolierilor apropiindu-se; îi văzu aşezaţi la pupa bărcii, şi zări razele lunii oglindindu-se tremurătoare pe undele ce luau fiinţă pe urma vâslelor. Curând după aceea, auzi sunetul instrumentelor, şi apoi văzduhul se umplu de o adevărată simfonie, iar când bărcile se întâlniră, gondolierii se strigară unii pe alţii. Contele le dădu atunci lămuririle cuvenite, şi trecură cu toţii în gondola lui, care era împodobită cu cel mai ales gust.

În timp ce se delectau cu fructe şi îngheţată, orchestra, urmându-i la oarecare distanţă în cealaltă barcă, cânta melodiile cele mai duioase şi mai încântătoare; iar contele, care se aşezase din nou lângă Emily, se întrecea în tot felul de amabilităţi; din când în când, pe un ton scăzut dar pătimaş, îşi mărturisea admiraţia în fraze măgulitoare, pe care ea nu putea să nu le înţeleagă. Căutând să le evite, Emily începu să discute cu signora Livona, arătându-se întrucâtva rezervată faţă de conte; dar, deşi plină de demnitate, o făcu cu gingăşie, încercând să scape astfel de insistenţele lui; contele nu vedea, nu auzea şi nu vorbea cu nimeni altcineva decât cu Emily; Cavigni îi arunca din când în când o privire în care nu-şi putea ascunde nemulţumirea, iar Emily era tot mai stânjenită. Acum nu mai dorea nimic altceva decât să se

întoarcă în Veneţia, dar era aproape miezul nopţii când gondolele se apropiară de piaţa San Marco, care răsuna de veselie şi cântec. Rumoarea intensă în care sunetele se amestecau se auzea peste ape până la o mare depărtare şi, dacă razele strălucitoare ale lunii nu ar fi luminat oraşul, cu terasele şi turnurile sale, un străin aproape că ar fi putut crede în minunile legendare ale regatului din fundul mării al lui Neptun şi că murmurul se ridică de sub ape.

Debarcară în piaţa San Marco, unde veselia de sub colonade şi frumuseţea nopţii o făcură pe doamna Montoni să se supună bucuroasă rugăminţilor contelui de a face o plimbare, după care să cineze, împreună cu ceilalţi din grup, la reşedinţa lui. Dacă ceva ar fi putut împrăştia stânjeneala ce o cuprinsese pe Emily, aceasta era măreţia, veselia şi noutatea scenei din jur, înfrumuseţată de palatele lui Palladio şi plină de cete de oameni mascaţi.

După o vreme, se îndreptară spre reşedinţa lui, care era împodobită cu un gust desăvârşit, şi unde fusese pregătit un ospăţ strălucit. Aici rezerva lui Emily îl făcu pe conte să îşi dea seama că era în interesul său să câştige mai întâi bunăvoinţa doamnei Montoni, ceea ce părea să nu fie prea greu, judecând după amabilitatea pe care i-o arătase şi până atunci. Drept care el trecu o parte din atenţiile acordate lui Emily asupra mătuşii ei, care se simţi prea flatată de această onoare pentru a-şi ascunde plăcerea; şi, înainte ca petrecerea să ia sfârşit, îşi câştigase pe de-a întregul stima doamnei Montoni. De câte ori i se adresa, expresia ei prea puţin binevoitoare se preschimba într-un surâs, şi se învoia cu toate propunerile lui. Contele o invită să-şi ia cafeaua în după-amiaza următoare, împreună cu tot grupul, în loja lui de la operă, şi Emily auzind cum invitaţia fusese acceptată, începu să se frământe cum ar putea să se scuze faţă de doamna Montoni ca să nu o însoţească.

Gondola fu chemată să-i aducă acasă la o oră foarte târzie, şi tare se mai minună Emily când, părăsind reşedinţa, zări soarele ce răsărea deasupra Adriaticii, pe când piaţa San Marco mai era încă plină de lume. Pleoapele îi erau de multă vreme îngreunate de somn, dar briza proaspătă a mării o trezi, şi ar fi părăsit cu regret locul, dacă nu ar fi fost de faţă contele, îndeplinindu-şi datoria, pe care şi-o impusese singur, de a le conduce până acasă. Acolo aflară că Montoni nu se întorsese încă; iar soţia lui, retrăgându-se nemulţumită în camera ei, o scuti astfel pe Emily de oboseala de a-i mai ţine tovărăşie.

Montoni ajunse acasă târziu în cursul dimineţii, foarte mohorât, deoarece pierduse o sumă considerabilă la joc, şi, înainte de a se retrage să se odihnească, avu o discuţie confidenţială cu Cavigni; iar purtarea acestuia din ziua următoare păru să arate că subiectul nu îi făcuse plăcere.

Seara, doamna Montoni, care păstrase toată ziua o tăcere posacă faţă de soţul ei, primi vizita câtorva doamne din Veneţia, ale căror maniere pline de amabilitate o încântară în mod deosebit pe Emily. Aceste doamne se purtau cu multă naturaleţe şi bunăvoinţă faţă de străini, de parcă ar fi fost prieteni buni de ani de zile; iar conversaţia lor era plină de duioşie, sentimentală şi veselă. Doamna Montoni, cu toate că nu găsea acest gen de conversaţie pe gustul ei, şi al cărei fel de a fi dur şi egoist făcea uneori un contrast grotesc cu rafinamentul lor excesiv, nu putu rămâne cu totul insensibilă la farmecul manierelor lor.

În timpul unei pauze în conversaţie, o doamnă căreia i se spunea signora Herminia începu să cânte, acompaniindu-se la lăută, cu atâta veselie şi voioşie de parcă ar fi fost singură. Vocea ei avea o tonalitate neobişnuit de bogată şi o mare expresivitate; cu toate acestea, părea să nu-şi dea deloc seama de posibilităţile ei şi nu dorea decât să-şi exteriorizeze simţămintele, cântându-şi bucuria din inimă; stătea cu vălul pe jumătate ridicat, ţinând lăuta cu graţie, sub frunzişul şi florile răspândite peste tot, ale câtorva plante ce creşteau din hârdaie, împletindu-se printre zăbrelele unuia din grilajele de la fereastra salonului. Emily, retrăgându-se într-un colţ, făcu o schiţă a signorei Herminia, împreună cu scena din jur; izbuti să creeze un tablou foarte interesant, care, deşi probabil că nu ar fi rezistat criticii, avea destulă personalitate şi gust pentru a trezi atât imaginaţia cât şi simţirea. După ce îl termină, i-l oferi frumoasei doamne, aceasta rămânând încântată atât de dar, cât şi de sentimentul pe care îl exprima, şi o asigură pe Emily, cu un surâs de o fermecătoare dulceaţă, că îl va păstra ca pe o dovadă a prieteniei ei.

Seara, Cavigni se alătură doamnelor, dar Montoni avea alte treburi; şi se urcară iarăşi în gondolă pentru a merge în piaţa San Marco, unde găsiră parcă aceleaşi grupuri vesele din noaptea trecută. Briza răcoroasă, marea ca oglinda, susurul blând al valurilor şi murmurul încă şi mai duios al muzicii în depărtare; porticurile şi arcadele semeţe şi cetele vesele hoinărind pe sub ele; toate acestea, împreună cu fiecare amănunt şi aspect al scenei, o încântau şi o fermecau pe Emily, care nu mai era hărţuită de atenţiile insinuate ale contelui Morano. Dar când privi marea argintată de razele lunii, unduind de-a lungul zidurilor pieţei San Marco şi, zăbovind o clipă pe aceste ziduri, prinse cântecul duios şi melancolic al unui gondolier ce-şi aştepta stăpânul într-o barcă dedesubt, mintea ei înduioşată se întoarse la amintirea căminului ei, a prietenilor şi a tot ce îi era drag în locurile natale.

După ce se plimbară o vreme, se aşezară în faţa unui cazinou şi, în timp ce Cavigni îi servea cu cafea şi îngheţată, contele Morano li se alătură. O căută din ochi pe Emily, cu o privire plină de nerăbdătoare încântare, iar aceasta, amintindu-şi de toate atenţiile cu care o copleşise cu o seară înainte, se văzu

silită, ca şi mai înainte, să se retragă din faţa asiduităţii lui într-o rezervă plină de sfială, în afară doar de momentele când stătea de vorbă cu signora Herminia şi cu alte doamne din grup.

Era aproape miezul nopţii când se duseră la Operă, care pe Emily nu o fermecă peste măsură, deoarece, amintindu-şi de scena pe care abia o părăsise, simţi cât de puţin se apropie întreaga splendoare a artei de măreţia naturii. Inima nu îi tresărea, iar din ochi nu îi ţâşneau lacrimi de admiraţie, ca atunci când privise întinderea vastă a mării şi grandoarea cerului, şi când ascultase susurul valurilor şi melodiile ce-şi amestecau din când în când murmurul cu răsuflarea mării. Amintindu-şi de toate acestea, scena pe care o avea în faţa ochilor îşi pierdu din însemnătate.

După seara aceasta, care trecu fără nicio întâmplare deosebită, Emily rămase dornică să poată scăpa de atenţiile contelui; şi, cum gândurile noastre se îndreaptă adesea spre persoane cu firile opuse, astfel şi Emily, atunci când îl privea pe contele Morano, îşi amintea de Valancourt, şi de fiecare dată amintirea lui era urmată de un suspin.

Trecură câteva săptămâni de vizite obişnuite, timp în care nu se întâmplă nimic deosebit. Emily se desfăta cu manierele şi scenele din jur, atât de diferite de cele din Franţa, numai că la aceste scene contele Morano reuşea să ia parte mai des decât şi-ar fi dorit ea. Poate că şi Emily i-ar fi admirat manierele, prezenţa şi înzestrările, pe care i le admira toată lumea, dacă inima nu i-ar fi fost legată de Valancourt, şi dacă el n-ar fi urmărit-o atât de stăruitor cu atenţiile sale insinuante, oferindu-i astfel prilejul de a-i descoperi unele trăsături de caracter care o predispuseră împotriva calităţilor pe care le-ar fi putut avea.

Curând după sosirea la Veneţia, Montoni primi o misivă de la domnul Quesnel, în care acesta îi menţiona că unchiul soţiei sale murise, în vila sa de pe malul Brentei, şi ca urmare, el, domnul Quesnel, trebuia să se grăbească să ia în posesie acest domeniu, împreună cu alte lucruri care îi fuseseră lăsate prin testament. Acest unchi era fratele mamei decedate a doamnei Quesnel; Montoni se înrudea cu ea prin tatăl său, şi, cu toate că nu ar fi putut nici să pretindă, nici să se aştepte la ceva din aceste proprietăţi, doar cu greu izbuti să-şi ascundă pizma stârnită de scrisoarea domnului Quesnel.

Emily remarcase cu îngrijorare că de când plecaseră din Franţa, Montoni nici măcar nu se mai prefăcea a fi amabil faţă de mătuşa ei şi că, dacă la început se arătase doar nepăsător, acum o întâmpina cu o permanentă proastă dispoziţie şi răceală. Nu îşi închipuise niciodată că slăbiciunile mătuşii ei ar fi putut scăpa discernământului lui Montoni, sau că spiritul ori înfăţişarea ei ar fi meritat atenţia lui. Din această pricină şi rămăsese atât de uimită de această căsătorie; dar, cum el era acela care făcuse alegerea, Emily

nu bănuise că îşi va arăta atât de deschis desconsiderarea. Dar Montoni, care fusese ispitit de aparenta bunăstare a doamnei Cheron, era acum puternic dezamăgit de relativa ei strâmtorare şi extrem de pornit împotriva ei, pentru înşelăciunea folosită ca să-i ascundă adevărata situaţie până în clipa când aceasta nu mai fusese necesară. Fusese înşelat într-o împrejurare în care intenţiona să fie el cel care înşală; fusese păcălit de viclenia mai mare a unei femei căreia îi dispreţuia inteligenţa şi căreia îi sacrificase mândria şi libertatea, fără ca în schimb să scape de ruina care îl ameninţa. Doamna Montoni avusese grijă să treacă pe numele său cea mai mare parte din bunurile ei: restul, deşi cu totul neîndestulător atât pentru aşteptările, cât şi pentru trebuinţele soţului ei, fusese transformat de către acesta în bani sunători, pe care-i luaseră cu ei la Veneţia, pentru a izbuti să mai înşele o vreme lumea şi pentru a face un ultim efort de a-şi recâştiga averea pierdută.

Zvonurile pe care le auzise Valancourt în legătură cu firea şi starea materială a lui Montoni erau mai mult decât adevărate; dar numai timpul şi împrejurările mai puteau da acum în vileag situaţiile la care se refereau zvonurile, drept care le vom lăsa în seama timpului şi a împrejurărilor.

Doamna Montoni nu era în stare să îndure smerită jignirile, sau să le rabde cu demnitate: mândria ei exasperată se manifestă cu toată violenţa şi sarcasmul unei fiinţe limitate, ori prea puţin iscusite. Nu dorea să recunoască, nici chiar faţă de sine, că provocase dispreţul prin însăşi ipocrizia ei şi stăruia, din slăbiciune, în convingerea că numai ea era demnă de compătimire şi numai Montoni trebuia condamnat; căci, cum fusese insuficient înzestrată de la natură cu înţelegerea obligaţiilor morale, îşi dădea arareori seama de forţa lor, atunci când nu erau încălcate faţă de ea: vanitatea îi fusese grav lovită atunci când descoperise dispreţul lui Montoni; mai rămânea doar să fie blamat atunci când se va descoperi situaţia lui materială.

Vila lui din Veneţia, deşi felul cum era mobilată dezvăluia o parte din adevăr persoanelor nepărtinitoare, nu le dădea niciun indiciu celor orbiţi de hotărârea de a crede ceea ce doreau să creadă. Doamna Montoni, văzându-se posesoarea unui palat la Veneţia şi a unui castel în Apenini, încă se mai credea doar cu puţin sub rangul unei prinţese. Într-adevăr, Montoni spunea uneori că trebuia să plece pentru câteva săptămâni la castelul din Udolpho, pentru a vedea în ce condiţie se află şi pentru a primi nişte arenzi; căci se părea că nu mai fusese pe acolo de doi ani şi că, în tot acest timp, castelul nu fusese locuit decât de un bătrân slujitor, căruia el îi spunea intendent.

Emily se gândea la această călătorie cu plăcere; căci nu se aştepta doar să-şi împrospăteze mintea, ci şi să se elibereze de asiduitatea stăruitoare a

contelui Morano. De asemenea, acolo ar fi avut răgaz să se gândească la Valancourt şi să se lase pradă melancoliei pe care i-o stârnea imaginea lui şi amintirea scenelor din La Vallée, întotdeauna însoţite de memoria părinţilor ei. Acele scene pline de desăvârşire îi erau mai dragi şi îi mângâiau sufletul mai mult decât toată splendoarea petrecerilor pline de veselie de aici; erau ca un talisman care izgonea otrava nenorocirilor de acum şi îi întreţinea speranţele în zile mai bune: acele scene îi păreau un frumos peisaj luminat de soare, zărit printre stânci întunecate şi colţuroase.

Dar contele Morano nu se mărgini multă vreme să o urmărească în tăcere cu atenţiile lui; îşi declară pasiunea în faţa lui Emily şi ceru mâna ei de la Montoni, care îl încurajă, deşi Emily îl respinsese; şi avându-l pe Montoni prieten, şi plin de o vanitate care izbutea să-l amăgească, contele nu îşi pierdu încrederea în succes. Emily rămase uimită şi profund surprinsă de stăruinţa lui, după ce îi explicase sentimentele ei cu o sinceritate care nu îi îngăduia să le înţeleagă greşit.

El îşi petrecea acum cea mai mare parte din timp în casa lui Montoni, luând masa acolo aproape în fiecare zi şi însoţindu-le, pe doamna Montoni şi pe Emily, oriunde se duceau; şi toate acestea fără a ţine seama de rezerva necontenită a lui Emily, deşi mătuşa ei părea tot atât de doritoare ca şi Montoni să încurajeze această căsătorie, nelipsindu-se niciodată de prezenţa ei la întrunirile unde urma să fie prezent contele.

Montoni nu mai pomenea acum deloc de plănuita călătorie în Apenini, pe care Emily o aştepta cu nerăbdare; şi rareori mai stătea pe acasă, în afara clipelor când venea contele, sau signor Orsino, căci între el şi Cavigni părea să se fi instaurat o răceală, cu toate că acesta continua să stea în casa lui. Montoni rămânea adesea închis, ore în şir, împreună cu Orsino şi, oricare ar fi fost chestiunea dezbătută, ea părea să fie importantă, deoarece Montoni îi sacrifica deseori pasiunea sa preferată pentru jocurile de noroc şi rămânea acasă toată noaptea. Se mai observa de asemenea şi ceva tainic, ca niciodată până acum, în vizitele lui Orsino, trezind în mintea lui Emily nu numai uimire, ci şi o oarecare spaimă, căci descoperise fără voie la el multe trăsături de caracter pe care acesta se străduia să şi le ascundă. După aceste vizite, Montoni rămânea adesea mai îngândurat ca de obicei; uneori, meditaţia lui profundă îl făcea în întregime absent faţă de ceea ce se petrecea în jur şi îi întuneca chipul, încât arăta groaznic de mohorât; alteori, ochii lui păreau aproape să arunce flăcări, şi parcă toată energia ce clocotea în el fusese stârnită pentru vreun proiect măreţ. Emily remarca cu mare interes aceste dovezi vădite ale gândurilor lui şi se înfiora întrucâtva, ştiindu-se în întregime în puterea lui, dar se stăpânea să facă până şi o aluzie

la temerile sau observaţiile ei în faţa doamnei Montoni, care, în acele clipe, nu izbutea să vadă nimic la soţul ei, în afară de duritatea lui obişnuită.

O a doua scrisoare a domnului Quesnel anunţă sosirea lui, împreună cu doamna Quesnel, la vila Miarenti; menţiona mai multe împrejurări legate de norocul pe care îl avusese în privinţa afacerii care îl aducea în Italia; şi încheia invitându-i stăruitor pe Montoni, soţia sa şi nepoata lui la noul său domeniu.

Cam în aceeaşi perioadă, Emily primi o scrisoare care o interesă mai mult, alinându-i pentru o vreme tulburarea din inimă. Valancourt, în speranţa că ea se mai afla încă la Veneţia, încredinţase poştei obişnuite o scrisoare, în care îi trimitea vestea despre starea sănătăţii lui şi o încredinţa de afecţiunea sa constantă şi plină de grijă. După plecarea ei, mai zăbovise o vreme la Toulouse, gustând plăcerea melancolică de a se plimba prin locurile pe unde obişnuia să o vadă pe ea, şi apoi se dusese la castelul fratelui său, aflat în apropiere de La Vallée. După ce îi vorbi de toate acestea, adăuga: „Dacă datoria de a mă prezenta la regimentul meu nu m-ar fi silit să plec, nu ştiu când aş fi avut destulă tărie ca să părăsesc locul pe care amintirea ta mă face să îl îndrăgesc. Numai apropierea de La Vallée m-a reţinut atâta vreme la Estuvière: adeseori plec călare dis-de-dimineaţă într-acolo, pentru a putea hoinări în voie toată ziua prin locurile ce-au fost cândva căminul tău, şi pe unde obişnuiam să te văd şi să te aud. Am reînnoit cunoştinţa cu buna şi bătrâna Theresa, care s-a bucurat să mă vadă, pentru a putea vorbi despre tine; nu e nevoie să-ţi spun cât de tare m-a legat de ea această împrejurare, sau cu câtă înfocare o ascult depănând subiectul ei preferat. Vei ghici motivul principal care m-a determinat să mă înfăţişez Theresei: într-adevăr, nu e altul decât să pot fi primit în castelul şi în grădinile unde cu atât de puţin timp în urmă se afla Emily a mea; hoinăresc deci pe acolo şi te revăd în amintire în fiecare loc; dar cel mai mult îmi place să stau sub ramurile stufoase ale platanului tău preferat, acolo unde, Emily, am stat cândva împreună; acolo unde am îndrăznit să-ţi spun pentru prima dată că te iubesc. Oh, Emily! amintirea acelor clipe mă copleşeşte – rămân pierdut în visare – mă străduiesc să te văd printre lacrimile care-mi înceţoşează privirea, în paradisul liniştii şi inocenţei, aşa cum mi-ai apărut atunci; să aud din nou inflexiunile glasului care îmi înfiora atunci inima de duioşie şi speranţă. Mă sprijin de zidul terasei, de unde urmăream împreună undele repezi ale Garonnei curgând dedesubt, pe când îţi zugrăveam peisajul sălbatic de la izvoarele ei, dar mă gândeam numai la tine. Oh, Emily! oare acele clipe au pierit pentru totdeauna – nu vor mai reveni niciodată?"

În altă parte scria: „Ai văzut că scrisoarea mea poartă date diferite şi, dacă te uiţi la prima dintre ele, îţi vei da seama că am început s-o scriu curând

după plecarea ta din Franţa. Să-ţi scriu ţie era, într-adevăr, singura activitate care îmi alunga puţin melancolia şi mă ajuta să îndur absenţa ta, sau, mai curând, părea să desfiinţeze absenţa ta; căci atunci când stăteam de vorbă cu tine pe hârtie şi îţi împărtăşeam toate simţămintele şi emoţiile din inima mea, păreai aproape prezentă. Aceasta era uneori singura mea mângâiere, şi am amânat trimiterea scrisorii doar pentru a mi-o mai prelungi, cu toate că cele scrise nu au, firește, niciun rost, până nu ajung la tine. Ori de câte ori eram mai deprimat decât de obicei, îţi împărtăşeam ţie mâhnirea din inima mea, şi găseam întotdeauna consolare; şi, ori de câte ori vreo împrejurare mă interesa şi îmi lumina sufletul cu o rază de bucurie, mă grăbeam şi ţi-o împărtăşesc, astfel încât mulţumirea părea să se răsfrângă încă o dată asupră-mi. Aşadar, această scrisoare e un fel de tablou al vieţii şi gândurilor mele din ultima lună; şi deşi mi s-a părut a fi foarte plină de interes în timp ce o scriam, şi îndrăznesc să sper că pentru acelaşi motiv nu îţi va rămâne nici ţie indiferentă, altera li s-ar părea plină de lucruri lipsite de însemnătate. Aşa se întâmplă întotdeauna când încercăm să descriem emoţiile mai gingaşe ale inimii, căci sunt prea gingaşe pentru a fi desluşite şi pot fi doar trăite; de aceea un observator indiferent le trece cu vederea, în timp ce acela care e interesat simte că orice descriere e imperfectă şi inutilă, putând doar dovedi sinceritatea celui care scrie şi alinându-i suferinţa. Îmi vei ierta acest egocentrism – căci sunt îndrăgostit.

Tocmai am aflat despre o împrejurare care îmi nimiceşte cu totul feericul paradis de încântare imaginară şi care mă va împăca cu nevoia de a mă reîntoarce la regiment, căci nu mai pot hoinări printre umbrele îndrăgite, unde mă obişnuisem să te întâlnesc în gând. – La Vallée a fost închiriată! Am motive să cred, din cele spuse azi-dimineaţă de Theresa, că tu nu ai cunoştinţă de acest lucru şi, de aceea, te înştiinţez. Biata Theresa vărsa lacrimi când zicea că nu va mai fi în slujba îndrăgitei ei stăpâne şi va trebui să plece din castelul unde avusese parte de atâţia ani fericiţi; şi adăuga că toate acestea se petreceau fără ca ea să primească măcar o scrisoare de la domnişoara, care să mai îndulcească vestea; dar că totul nu era decât isprava domnului Quesnel, şi că tu nici măcar nu ai cunoştinţă de ce se întâmplă.

Theresa mi-a mai adăugat că a primit o scrisoare de la domnul Quesnel, comunicându-i că a închiriat castelul şi că, serviciile ei nemaifiind necesare, trebuie să părăsească locul în ziua în care va sosi noul locatar.

Theresa fusese surprinsă de vizita domnului Quesnel, cu o bucată de vreme înainte de primirea scrisorii; era însoţit de un străin, care cercetase locurile cu multă curiozitate."

Spre sfârşitul scrisorii, datat la o săptămână după aceea, Valancourt adăuga: „Am primit o convocare de la regiment şi plec fără părere de rău, deoarece am fost oprit să mai calc în locurile atât de dragi inimii mele. Am călătorit azi-dimineaţă spre La Vallée şi am aflat că noul locatar a şi sosit, iar Theresa a plecat. Nu ţi-aş comunica toate acestea într-un mod atât de familiar, dacă nu aş avea convingerea că nu ai fost înştiinţată despre închirierea căminului tău; de dragul tău, m-am străduit să aflu câte ceva despre reputaţia şi averea chiriaşului tău, dar fără succes. Se spune că e un domn, şi asta e tot ce am putut afla. Pe când hoinăream de jur-împrejur, locul mi-a părut mai apăsat de tristeţe ca niciodată. Doream fierbinte să mai fi putut intra o dată în parc, să-mi mai pot lua încă o dată bun-rămas de la platanul tău preferat şi să mă mai gândesc iar la tine stând în umbra lui; dar m-am stăpânit, ca să nu stârnesc curiozitatea unor persoane străine; totuşi, cabana de pescuit din pădure îmi era încă deschisă; m-am dus şi am petrecut acolo un ceas, de care nu îmi pot aminti fără emoţie. Oh, Emily! sunt încredinţat că nu ne-am despărţit pentru totdeauna – sunt încredinţat că vom trăi unul pentru celălalt!”

Scrisoarea aduse multe lacrimi în ochii lui Emily; lacrimi de duioşie şi bucurie la vestea că Valancourt o ducea bine şi că timpul şi absenţa nu îi şterseseră din inimă amintirea ei. Existau în scrisoare pasaje care o emoţionară în mod deosebit, ca cele în care îi descria vizitele la La Vallée şi sentimentele de duioasă afecţiune trezite de acele locuri. Şi trebui să treacă multă vreme ca gândurile ei să-l părăsească pe Valancourt în suficientă măsură pentru a-şi da seama de ceea ce o înştiinţa el despre schimbările din La Vallée. Faptul că domnul Quesnel închiriase domeniul fără măcar să o consulte în această privinţă o uimea şi o revolta în acelaşi timp, mai ales fiindcă dovedea completa autoritate pe care el se credea îndreptăţit să o exercite asupra treburilor ei. E adevărat că el îi propusese, înainte de a părăsi Franţa, să închirieze castelul cât va lipsi şi că ea nu avusese nicio obiecţie privind această prevedere avantajoasă; dar faptul de a lăsa ceea ce fusese vila tatălui ei la cheremul unor străini şi de a o lipsi pe ea de un cămin sigur, dacă vreo împrejurare vitregă ar sili-o să caute un refugiu acolo, erau motive care, chiar şi atunci, o determinaseră să se opună cu hotărâre acestei măsuri. De asemenea, tatăl ei îi ceruse să-i promită solemn pe patul de moarte că nu se va despărţi niciodată de La Vallée; şi considera că era oarecum o încălcare a promisiunii, dacă lăsase să fie închiriat. Dar acum era limpede că domnul Quesnel nesocotise aceste obiecţii, cum tot limpede era ce puţină însemnătate acorda el oricăror piedici în calea avantajului bănesc. De asemenea, se părea că nici măcar nu binevoise să îl înştiinţeze pe Montoni asupra măsurii luate, deoarece nu vedea de ce Montoni i-ar fi

ascuns acest lucru, dacă l-ar fi cunoscut; toate astea îi displăceau şi o uimeau în egală măsură; dar principalele pricini ale tulburării ei erau înstrăinarea temporară a domeniului La Vallée şi îndepărtarea bătrânei şi credincioasei slujnice a tatălui ei.

— Biată Theresa, oftă Emily, nu ai pus prea mult deoparte câtă vreme ai muncit, căci ai fost întotdeauna inimoasă cu cei sărmani şi ai crezut că o să mori în slujba familiei unde ţi-ai petrecut anii cei mai buni. Biată Theresa! – te trezeşti pe drumuri la bătrâneţe, ca să îţi câştigi pâinea!

Emily plângea amar în timp ce gândurile acestea îi treceau prin minte şi se hotărî să vadă ce se putea face pentru Theresa, şi să-i vorbească limpede domnului Quesnel despre acest subiect; dar tare se temea că în inima lui nepăsătoare nu se aflau sentimente decât pentru sine însuşi. Se hotărî de asemenea să afle dacă acesta pomenise ceva despre treburile ei în scrisorile către Montoni; prilejul se ivi în curând căci Montoni îi trimise vorbă să vină în biroul lui. Nu se îndoia că scopul întrevederii era de a-i aduce la cunoştinţă acea parte din scrisoarea domnului Quesnel care se referea la tranzacţiile în legătură cu La Vallée, şi se supuse imediat. Montoni era singur.

— Tocmai i-am scris domnului Quesnel, începu prin a-i spune, ca răspuns la scrisoarea primită de la el acum câteva zile, şi doresc să îţi vorbesc despre un subiect care ocupă o parte din ea.

— Şi eu doream să vă vorbesc despre acest subiect, domnule, spuse Emily.

— Fără îndoială că e un subiect care prezintă un oarecare interes pentru tine, replică Montoni, şi bănuiesc că îl vezi în aceeaşi lumină ca şi mine; într-adevăr, nici nu s-ar putea altfel. Cred că vei fi de acord cu mine că orice obiecţie bazată pe sentimente, după cum i se spune, ar trebui să cedeze în faţa unui avantaj solid.

— Admiţând aceasta, domnule, răspunse cu modestie Emily, cele de omenie ar trebui fireşte respectate. Dar mă tem că acum e prea târziu să discutăm despre acest plan şi regret că nu-mi mai stă în putere să-l resping.

— E prea târziu, adeveri Montoni, dar, cu toate acestea, mă bucur să te văd supunându-te în faţa raţiunii şi a necesităţii, fără să încerci a te văicări zadarnic. Apreciez extrem de mult această comportare, poate cu atât mai mult cu cât dovedeşte o tărie de spirit rar întâlnită printre femei. După ce vei îmbătrâni, te vei gândi cu recunoştinţă la prietenii care te-au ajutat să scapi de iluziile romantice asupra sentimentelor şi vei înţelege că nu sunt decât capcanele copilăriei, care ar trebui învinse din clipa când nu mai ai nevoie de dădacă. Nu am pecetluit încă scrisoarea, astfel încât poţi să adaugi câteva rânduri în care să-ţi înştiinţezi unchiul că te învoieşti. Îl vei vedea în curând,

căci mă gândeam să vă iau cu mine, peste câteva zile, pe tine şi pe doamna Montoni, la Miarenti, unde veţi putea dezbate această problemă.

Emily scrise pe dosul paginii următoarele:

„Este zadarnic să mai protestez acum, domnule, împotriva situaţiei în legătură cu care signor Montoni m-a înştiinţat că v-a scris. Aş fi dorit, cel puţin, ca afacerea să se fi încheiat cu mai puţină grabă, astfel încât să-mi fi putut înfrânge unele prejudecăţi, cum le numeşte signor Montoni, pe care le mai am încă în suflet. Dar întrucât lucrurile stau altfel, mă supun. Fiind vorba de chibzuinţă, desigur că nu poate exista nicio obiecţie; dar, cu toate că mă supun, mai am încă multe de spus despre unele aspecte ale acestei chestiuni, lucru pe care îl voi face atunci când voi avea onoarea să vă văd. Până atunci, vă rog stăruitor să aveţi grijă de Theresa, de dragul,

Nepoatei dumneavoastră iubitoare,
EMILY ST. AUBERT."

Montoni zâmbi sarcastic când citi ce scrisese Emily, dar nu făcu nicio obiecţie; şi ea se retrase în odaia ei, unde se aşeză să-i scrie o scrisoare lui Valancourt, povestindu-i amănunţit călătoria şi sosirea la Veneţia şi zugrăvindu-i câteva dintre priveliştile cele mai izbitoare la trecerea peste Alpi; sentimentele cu care privise pentru prima oară Italia; manierele şi firea oamenilor din jurul ei şi câteva amănunte despre comportarea lui Montoni. Dar evită să pomenească măcar despre contele Morano şi cu atât mai puţin despre declaraţia pe care i-o făcuse, căci ştia bine cât de uşor tremură de spaimă adevărata dragoste şi cât de trează îi e gelozia în faţa oricăror împrejurări ce-i pot afecta interesul; şi evită cu grijă să îi dea lui Valancourt până şi cel mai vag motiv de a crede că are un rival.

În ziua următoare, contele Morano prânzi din nou la Montoni. Avea o dispoziţie neobişnuit de veselă, şi Emily crezu că distinge o oarecare exuberanţă în felul de a i se adresa, cum nu mai văzuse la el până atunci. Se străduí să-i curme această tendinţă, printr-o comportare şi mai rezervată decât de obicei, dar politeţea ei plină de răceală părea acum să-l încurajeze, mai degrabă decât să-l deprime. Părea să caute prilejul de a-i vorbi între patru ochi, şi chiar i-o solicită de mai multe ori; dar de fiecare dată Emily îi răspunse că nu dorea să asculte nişte vorbe pe care n-ar fi vrut să le repete în faţa tuturor.

Seara, doamna Montoni ieşi în largul mării împreună cu invitaţii săi, şi, când contele o conduse pe Emily spre *zendaletto*-ul său, îi luă mâna şi o duse la buze, mulţumindu-i pentru bunăvoinţa pe care i-o arătase. Emily, nespus de surprinsă şi neplăcut impresionată, îşi retrase repede mâna şi îşi zise

până la urmă că el vorbise ironic; dar, când coborî treptele terasei şi îşi dădu seama, după livreaua gondolierilor, că *zendaletto*-ul de dedesubt era al contelui şi că ceilalţi invitaţi plecau în celelalte gondole, se hotărî să nu îngăduie o conversaţie particulară şi, luându-şi rămas bun de la el, se întoarse la portic. Contele o urmă protestând şi rugând-o, iar Montoni, care tocmai ieşea, făcu rugăminţile lui inutile, căci, fără a scoate un cuvânt, o apucă de mână şi o conduse la *zendaletto*. Emily nu rămase tăcută; îl imploră în şoaptă pe Montoni să înţeleagă cât este de nepotrivită această situaţie şi să o cruţe de umilinţa de a o îndura; cu toate acestea, el rămase neînduplecat.

— Capriciul acesta e de netolerat, spuse el, şi nu trebuie răbdat: nu e vorba despre nicio situaţie nepotrivită.

În clipa aceea, antipatia lui Emily faţă de contele Morano se prefăcu în aversiune. Faptul că el o urmărea astfel cu înverşunare, sigur de sine, deşi ea îi respinsese atenţiile asidue, şi faptul că socotea neîndoielnic lipsită de importanţă părerea ei despre el, atâta vreme cât pretenţiile lui erau sprijinite de Montoni, adăugau şi un sentiment de indignare la aversiunea pe care o simţea pentru el. O mai linişti întrucâtva împrejurarea că Montoni urma să vină cu ei, acesta aşezându-se de o parte, iar Morano de cealaltă parte a ei. Tăcură câteva clipe, în timp ce gondolierii îşi pregăteau vâslele, iar Emily tremura gândindu-se la discuţia ce ar fi putut urma. După o vreme, căpătă destul curaj pentru a sparge ea însăşi această tăcere, nădăjduind astfel să-l împiedice pe Morano să-şi depene vorbele frumoase, iar pe Montoni să o dojenească. Făcu o remarcă lipsită de însemnătate, la care acesta din urmă îi răspunse scurt şi nepoliticos; dar Morano urmă imediat cu o observaţie generală, pe care reuşi să o termine printr-un compliment; şi, deşi Emily trecu peste ele fără a zâmbi măcar, aceasta nu îl descurajă.

— Am fost nerăbdător, spuse el, adresându-se lui Emily, să-mi exprim recunoştinţa; să-ţi mulţumesc pentru amabilitatea de care ai dat dovadă; dar trebuie să-i mulţumesc şi lui signor Montoni, care mi-a îngăduit să fac acest lucru.

Emily îl privi pe conte cu o expresie în care uimirea se amesteca cu nemulţumirea.

— Pentru ce cauţi, urmă el, să micşorezi încântarea acestei clipe cu aerul acesta de rezervă plină de cruzime? Pentru ce vrei să mă azvârli iar în deznădejdea îndoielii, silindu-ţi ochii să contrazică bunătatea ultimei declaraţii? Nu te poţi îndoi de sinceritatea şi ardoarea pasiunii mele; aşa că nu e nevoie, fermecătoare Emily! cu siguranţă că nu e nevoie să-ţi mai deghizezi sentimentele.

— Dacă le-am deghizat vreodată, domnule, spuse Emily, care îşi venise în fire, sunt încredinţată că nu mai e nevoie să o fac acum. Am nădăjduit, domnule, că mă veţi scuti de a le mai aminti; dar, cum nu mi-o îngăduiţi, ascultaţi-mă când vă declar, pentru ultima oară, că stăruinţa dumneavoastră v-a făcut să pierdeţi până şi respectul pe care înclinam să cred că îl meritaţi.

— Uluitor! exclamă Montoni; asta întrece chiar şi aşteptările mele, deşi până acum am apreciat cum se cuvine capriciile femeilor! Dar bagă de seamă, domnişoară Emily, că eu nu sunt un îndrăgostit, cum e contele Morano, şi nu vreau să devin jucăria capriciilor tale. Această ofertă de înrudire ar onora orice familie; a ta, după cum îţi aminteşti, nu e nobilă; ai înfruntat multă vreme dojenile mele. Dar acum îmi e onoarea în joc, şi nu-ţi vei bate joc de ea. – Vei confirma declaraţia pe care ai transmis-o contelui prin intermediul meu.

— Cu siguranţă că m-aţi înţeles greşit, domnule, spuse Emily; răspunsul meu în această privinţă a fost mereu acelaşi; nu e corect din partea dumneavoastră să mă învinuiţi de capriciu. Dacă aţi binevoit să fiţi mijlocitorul meu, este o cinste pe care nu am solicitat-o. L-am încredinţat eu însămi de fiecare dată pe contele Morano, ca şi pe dumneavoastră, domnule, că nu voi putea accepta niciodată cinstea pe care mi-o face, şi acum repet această declaraţie.

Contele privi cu o expresie surprinsă şi întrebătoare către Montoni, al cărui chip reflecta de asemenea uimirea, dar o uimire amestecată cu indignare.

— Iată şi amăgire, pe lângă capriciu! spuse acesta din urmă. Îţi vei tăgădui oare propriile vorbe, doamnă?

— O asemenea întrebare nu merită răspuns, domnule, spuse Emily, roşind; dacă vă veţi gândi mai bine, veţi regreta că aţi pus-o.

— Nu ocoli subiectul, replică Montoni, pe un ton din ce în ce mai vehement. Îţi vei tăgădui oare propriile vorbe; vei tăgădui că ai recunoscut, doar cu câteva ceasuri în urmă, că e prea târziu pentru a reveni asupra obligaţiilor tale, şi că accepţi mâna contelui?

— Voi tăgădui toate acestea, căci niciun cuvânt de-al meu nu a lăsat vreodată să se înţeleagă aşa ceva.

— Uluitor! Vei tăgădui oare că i-ai scris domnului Quesnel, unchiul tău? Dacă o faci, răspunsul tău scris va fi mărturie împotriva ta. Ce mai poţi spune acum? continuă Montoni, observând tăcerea şi aerul încurcat al lui Emily.

— Abia acum îmi dau seama, domnule, că faceţi o foarte mare greşeală şi că şi eu am greşit în aceeaşi măsură.

— Te rog, fără ipocrizie; vorbeşte deschis şi sincer, dacă se poate.

— Întotdeauna am fost astfel, domnule; şi nu-mi pot face vreun merit din asta, căci nu am nimic de ascuns.

— Asta ce mai e, signor? strigă Morano, tremurând de emoţie.

— Nu încerca să înţelegi, conte, replică Montoni, căci vicleniile inimii femeieşti sunt de nepătruns. Acum, doamnă, *explicaţia* ta.

— Scuzaţi-mă, domnule, dar mă voi stăpâni să vă dau vreo explicaţie, până când veţi binevoi să îmi acordaţi încrederea; orice afirmaţie nu mă poate expune acum decât la jigniri.

— Te implor, explică! spuse Morano.

— Bine, bine, replică Montoni, îţi acord încredere; să auzim explicaţia.

— Voi ajunge la ea punând mai întâi o întrebare.

— Câte doreşti, spuse Montoni, dispreţuitor.

— Care era, aşadar, subiectul scrisorii dumneavoastră către domnul Quesnel?

— Fireşte, acelaşi cu subiectul notiţei tale către el. Ai făcut bine că ai apelat la încrederea mea, înainte de a pune această întrebare.

— Trebuie să vă rog să fiţi mai explicit, domnule: care era subiectul?

— Care putea fi, decât nobila ofertă a contelui Morano? replică Montoni.

— Atunci, domnule, ne-am înţeles greşit unul pe celălalt, replică Emily.

— Vrei să spui că ne-am înţeles greşit unul pe celălalt, reluă Montoni, şi în discuţia care a precedat scrierea acelei notiţe? Trebuie să fiu drept cu tine şi să recunosc că eşti foarte ingenioasă în arta înţelegerii greşite.

Emily încercă să-şi reţină lacrimile care ţâşneau din ochi şi să răspundă cu fermitatea cuvenită:

— Îngăduiţi-mi, domnule, să mă explic pe de-a-ntregul, ori o să rămân tăcută.

— Ne putem lipsi acum de explicaţia ta; e uşor de ghicit. Dacă însă contele Morano mai crede că e necesară, îi voi furniza eu una cinstită – ţi-ai schimbat intenţia de la ultima noastră discuţie încoace; şi, dacă poate avea destulă răbdare şi umilinţă să aştepte până mâine, probabil că o va găsi din nou schimbată: dar, cum eu nu am nici răbdarea şi nici umilinţa pe care le aştepţi din partea unui îndrăgostit, te previn că vei suporta efectele nemulţumirii mele!

— Montoni, te pripeşti prea tare, spuse contele, care ascultase schimbul de vorbe cu mare îngrijorare şi nerăbdare; – signora, te implor să-mi oferi propria dumitale explicaţie a acestei chestiuni!

— Signor Montoni a spus pe bună dreptate, replică Emily, că acum nu mai e necesară nicio explicaţie; după cele petrecute, nu-mi pot îngădui să mai ofer vreuna. Îmi este suficient, şi vă este şi dumneavoastră, domnule, să

repet ultima declaraţie; sper că trebuie să o repet pentru ultima oară – nu voi putea accepta niciodată cinstea acestei căsătorii.

— Fermecătoare Emily! exclamă contele pe un ton pătimaş, nu lăsa ca resentimentul să te împingă la nedreptate; nu mă face să sufăr pentru jignirea adusă de Montoni! – Retrage...

— Jignirea! îl întrerupse Montoni. – Conte, limbajul acesta e ridicol, supunerea copilărească! – Vorbeşte ca un bărbat, nu ca sclavul unei femei tiranice.

— Nu mă năuci, signor; lasă-mă să-mi pledez singur cauza; dumneata te-ai dovedit până acum incapabil să o faci.

— Orice discuţie pe această temă, domnule, spuse Emily, e mai mult decât zadarnică, deoarece nu ne poate pricinui decât suferinţă amândurora: dacă vreţi să-mi faceţi plăcere, nu o continuaţi.

— Mi-e cu neputinţă, doamnă, să renunţ atât de uşor la obiectul unei pasiuni care formează încântarea şi chinul vieţii mele. – Trebuie să continui să te iubesc – să continui să te urmăresc cu ardoarea mea neogoită; – când te vei convinge de tăria şi statornicia pasiunii mele, inima ţi se va înduioşa de milă şi căinţă.

— Aceasta este oare generozitate, domnule? Aşa se poartă oare un bărbat? Oare puteţi merita sau obţine respectul pe care îl solicitaţi, continuând astfel o persecuţie de care nu am acum niciun mijloc să scap?

O rază de lună, căzând pe chipul lui Morano, îi dezvălui emoţiile profunde din suflet; şi, aruncând o privire spre Montoni, descoperi resentimentul sumbru pe care-l exprima trăsăturile sale.

— Cerule, e prea mult! exclamă brusc contele; signor Montoni, mă tratezi cu cruzime; dumitale am să-ţi cer explicaţia.

— Mie, domnule! o vei avea, murmură Montoni; dacă judecata îţi este într-adevăr atât de întunecată de pasiune, încât să facă trebuincioasă o explicaţie. În ceea ce te priveşte, doamnă, va trebui să afli că nu îţi poţi bate joc de un om de onoare, deşi s-ar putea, fără nicio primejdie să tratezi pe un *băieţandru* ca pe o păpuşă.

Sarcasmul acesta stârni mândria lui Morano; resentimentul său faţă de indiferenţa lui Emily fiind spulberat de indignarea pricinuită de insolenţa lui Montoni, se hotărî să-l jignească luându-i ei apărarea.

— Nici acest lucru, spuse el, răspunzând ultimelor vorbe ale lui Montoni, nici acest lucru nu va trece neobservat. Te poftesc să afli, domnule, că ai de luptat cu un duşman mai puternic decât o femeie: o voi apăra pe signora St. Aubert de ameninţarea resentimentului dumitale. M-ai indus în eroare, şi acum vrei să răzbuni vederile dumitale înşelate asupra unei nevinovate.

— Indus în eroare! ripostă iute Montoni; oare comportarea mea – cuvântul meu – şi se opri câteva clipe, părând că se străduieşte să-şi înfrâneze pornirea care i se citea în priviri; după care adăugă, pe un ton potolit: conte Morano, acesta este un limbaj cu care nu sunt obişnuit: e o purtare de băieţandru înflăcărat – aşa că trec peste ele cu dispreţ.

— Cu dispreţ, signor?

— Respectul pe care mi-l datorez mie însumi, replică Montoni, mă sileşte să discut mai pe larg cu dumneata unele aspecte ale subiectului în chestiune. Întoarce-te cu mine la Veneţia, şi voi binevoi să te conving de greşeala pe care o faci.

— Vei binevoi, domnule! dar eu nu voi binevoi să se discute astfel cu mine.

Montoni zâmbi dispreţuitor; iar Emily, îngrozită acum de urmările celor văzute şi auzite, nu mai putu rămâne tăcută. Aşa că lămuri întreaga chestiune pe care ea o înţelesese greşit de la Montoni în dimineaţa aceea, declarând că îşi închipuise că el o întreba despre La Vallée, şi încheie cu rugămintea ca el să-i scrie de îndată domnului Quesnel, pentru a îndrepta greşeala.

Montoni însă mai era, sau se prefăcea că este neîncrezător, iar contele Morano rămânea descumpănit şi nu ştia ce să înţeleagă. Dar ascultând-o, le mai trecu resentimentul, drept care le scăzu şi patima. Montoni ar fi vrut ca, la porunca lui Morano, slujitorii să vâslească înapoi spre Veneţia, pentru a putea avea cu el o discuţie în particular; iar Morano, liniştit întrucâtva de vocea şi atitudinea lui mai stăpânite, şi dornic să cerceteze cât de mari erau greutăţile ce se iviseră, se supuse.

Emily, înseninată la gândul că va scăpa de prezenţa lor, folosi acele clipe străduindu-se, cu multă grijă, să împiedice o ceartă fatală între cei care o persecutaseră şi o jigniseră cu puţin timp în urmă.

Îşi veni în fire când auzi din nou cântece şi râsete răsunând pe marele canal şi, după o vreme, ajunse din nou între pieţele sale grandioase. *Zendaletto*-ul se opri în faţa casei lui Montoni, şi contele o conduse imediat în hol, unde Montoni îl luă de braţ şi îi spuse ceva cu glas scăzut, la care Morano sărută mâna pe care o ţinea, în ciuda efortului lui Emily de a şi-o elibera şi, urându-i bună seara pe un ton şi cu o expresie pe care ea nu le putea înţelege greşit, se întoarse la *zendaletto*-ul său, împreună cu Montoni.

Ajunsă în camera ei, Emily începu să chibzuiască cu profundă nelinişte la întreaga comportare nedreaptă şi tiranică a lui Montoni, la stăruinţa neînfricată a lui Morano şi la propria ei situaţie disperată, departe de prieteni şi de ţară. În zadar se bizuia pe Valancourt, pe care meseria armelor îl ţinea într-o ţară îndepărtată, să o apere; dar se mângâia la gândul că, cel

puţin, exista cineva pe lume pe care ar înduioşa-o nenorocirile ei, şi care ar dori cu înflăcărare să o elibereze. Se hotărî totuşi să nu-l îndurereze fără rost mărturisindu-i ce motive avea să regrete că nu ţinuse seama de părerea lui, mai apropiată de adevăr, asupra lui Montoni; motive care nu o puteau totuşi face să regrete delicateţea şi afecţiunea dezinteresată care o făcuseră să respingă propunerea lui de a se căsători în secret. Privea apropiata întrevedere cu unchiul ei cu oarecare speranţă, căci era hotărâtă să-i înfăţişeze situaţia ei nefericită şi să-l roage să-i îngăduie să se întoarcă în Franţa împreună cu el şi cu doamna Quesnel. Apoi, amintindu-şi deodată că draga ei La Vallée, singurul cămin pe care-l avea, nu mai era în stăpânirea ei, ochii i se umplură iarăşi de lacrimi, temându-se că nu se putea aştepta la prea multă îndurare din partea unui om ca domnul Quesnel, care fusese în stare să dispună de La Vallée fără măcar s-o consulte şi să pună pe drumuri o slujnică bătrână şi credincioasă, care nu avea alt sprijin sau ocrotire. Dar, cu toate că ştia bine că nici ea nu mai avea un cămin în Franţa şi doar puţini, foarte puţini prieteni, se hotărî să se întoarcă, dacă era cu putinţă, astfel încât să scape de dominaţia lui Montoni, a cărui comportare mult prea tiranică faţă de ea, şi, în general, felul său de a fi cu toată lumea o îngrozeau pe drept cuvânt. Nu dorea câtuşi de puţin să stea împreună cu unchiul ei, domnul Quesnel, deoarece modul cum se purtase acesta faţă de tatăl ei, şi faţă de ea însăşi, nu putea decât să o convingă că, dacă s-ar refugia la el, n-ar face decât să schimbe un tiran cu altul; şi nu avea nici intenţia să accepte propunerea lui Valancourt de a se căsători imediat, cu toate că în felul acesta ar fi avut un protector legal şi generos; căci principalele motive care îi influenţaseră mai înainte atitudinea continuau să existe, în vreme ce altele, care ar fi justificat pasul, dispăreau acum; iar interesele lui, gloria lui îi erau în orice împrejurare prea dragi pentru a consimţi la unirea lor care, în această perioadă timpurie, le-ar frânge probabil vieţile la amândoi. Oricum, ar mai exista un adăpost sigur şi potrivit pentru ea în Franţa: ştia că se putea duce la mănăstirea unde i se arătase cândva atâta bunătate şi către care se îndreptau cu gravitate şi emoţie simţămintele ei, căci acolo se aflau îngropate rămăşiţele pământeşti ale tatălui ei. Putea rămâne la mănăstire în siguranţă şi tihnă până se va încheia perioada cât avea să fie închiriată La Vallée; sau până când domnul Motteville îşi va pune afacerile în ordine, dându-i astfel putinţa să judece ce îi rămânea din avere, pentru a-şi putea da seama dacă ar fi un lucru chibzuit să locuiască acolo.

Avea multe îndoieli în legătură cu atitudinea lui Montoni atunci când îi scria domnului Quesnel; chiar dacă la început înţelesese greşit subiectul în chestiune, Emily bănuia, şi încă foarte tare, că perseverase cu bună ştiinţă în greşeala sa, urmărind s-o silească să se supună voinţei lui, şi anume să se

căsătorească cu contele Morano. Indiferent dacă era sau nu aşa, Emily ţinea extrem de mult să-i explice domnului Quesnel totul şi aştepta apropiata lui vizită cu un amestec de nerăbdare, speranţă şi teamă.

În ziua următoare, doamna Montoni, aflându-se singură cu Emily, aduse vorba despre contele Morano şi îşi exprimă uimirea că ea nu li se alăturase în plimbarea pe apă în seara trecută, plecând brusc înapoi la Veneţia. Emily îi povesti atunci cele întâmplate, îşi exprimă îngrijorarea şi în legătură cu neînţelegerea ivită între ea şi Montoni, şi o rugă să-l îndemne pe soţul ei să-i ceară contelui să n-o mai urmărească cu asiduităţile lui; dar îşi dădu repede seama că doamna Montoni nu ignora discuţia ce avusese loc.

— Nu trebuie să te aştepţi să-ţi încurajez, spuse mătuşa ei, aceste idei. Mi-am mai exprimat şi altă dată părerea asupra acestui subiect şi cred că signor Montoni are dreptate cerându-ţi, prin orice mijloace, consimţământul. Dacă tinerii nu îşi văd singuri propriul lor interes şi i se împotrivesc cu încăpăţânare, atunci, e o mare binecuvântare să aibă prieteni care să ţină piept prostiei lor. Oare ce drepturi crezi că ai putea avea la o partidă ca cea care ţi se oferă acum?

— Niciuna, doamnă, răspunse Emily; şi, de aceea, lăsaţi-mă cel puţin să fiu fericită în umilinţa mea.

— Nu, nepoată, nu se poate spune că nu ai destulă mândrie; bietul meu frate, tatăl tău, avea şi el partea lui de mândrie; cu toate că, trebuie să adaug, averea lui nu i-o justifica.

Emily, stânjenită întrucâtva de indignarea pe care această aluzie răuvoitoare la tatăl ei i-o stârnise şi de greutatea de a da un răspuns pe cât de cumpătat, pe atât de mustrător, şovăi câteva clipe, atât de tulburată încât mătuşa ei se simţi pe deplin mulţumită. Dar, în cele din urmă, spuse:

— Mândria tatălui meu, doamnă, avea un ţel plin de noblețe – fericirea care, ştia el prea bine, poate izvorî numai din bunătate, cunoaştere şi milă. Întrucât ea nu a constat niciodată în superioritatea lui în ceea ce priveşte averea, faţă de alte persoane, nu a fost nici umilită de inferioritatea lui în această privinţă faţă de alţii. Nu i-a dispreţuit niciodată pe cei nefericiţi din pricina sărăciei şi a unei soarte prea aspre; uneori îi dispreţuia pe cei care, deşi aveau pricină să fie fericiţi, erau nefericiţi din vanitate, ignoranţă şi cruzime. Aş socoti că e o mare cinste să pot ajunge la o astfel de mândrie.

— Nu am pretenţia de a înţelege aceste sentimente pretenţioase, nepoată; ai singură această cinste. Te voi învăţa însă puţin bun simţ, şi nu vreau să fii atât de înţeleaptă încât să dispreţuieşti fericirea.

— Aceasta într-adevăr nu ar fi înţelepciune, ci nesăbuinţă, spuse Emily, căci înţelepciunea nu se poate mândri cu o împlinire mai mare decât fericirea; dar trebuie să recunoaşteţi, doamnă, că ideile noastre despre

fericire pot fi diferite. Nu mă pot îndoi că doriţi să fiu fericită, dar mă tem că vă înşelaţi asupra mijloacelor care m-ar face fericită.

— Nu mă pot lăuda că am primit o educaţie savantă, nepoată, ca cea pe care tatăl tău a crezut de cuviinţă să ţi-o dea ţie, şi, de aceea, nu pretind să înţeleg toate vorbele frumoase despre fericire. Trebuie să mă mulţumesc doar că înţeleg bunul simţ; şi ar fi fost o fericire pentru tine şi pentru tatăl tău dacă l-ar fi inclus în educaţia ta.

Emily era prea contrariată de aceste opinii care atingeau memoria tatălui ei, pentru a le dispreţui după cum meritau.

Doamna Montoni era pe cale de a mai spune ceva. Dar Emily părăsi încăperea şi se retrase în camera ei, unde puţina stăpânire de sine de care fusese în stare cedă în faţa durerii şi tulburării, lăsând-o pradă lacrimilor. Ori în ce fel îşi cerceta situaţia, nu vedea decât noi nefericiri. Putea adăuga acum la descoperirea, care tocmai îi sărise în ochi, că Montoni era un om de nimic, şi aceea a vanităţii lipsite de milă a mătuşii ei, căreia era în stare să-i sacrifice fericirea ei: a insolenţei şi vicleniei cu care, în timp ce plănuia sacrificiul, îşi lăuda afecţiunea, sau îşi insulta victima; şi a invidiei veninoase care nedându-se înapoi să-i ponegrească tatăl, nu s-ar fi sfiit s-o ponegrească şi pe ea.

În timpul celor câteva zile care trecură între această discuţie şi plecarea la Miarenti, Montoni nu i se adresă direct lui Emily nici măcar o singură dată. Expresia lui îi dovedea destul de grăitor ciuda; dar faptul că evita să mai discute subiectul care o pricinuise o uimea peste măsură, şi nu mai puţin o nedumerea că, timp de trei zile, Montoni nici nu primi vizita contelui Morano, nici nu-i pomeni numele. Se gândi la mai multe posibilităţi. Uneori se temea că disputa dintre ei fusese reînnoită şi că se sfârşise în mod fatal pentru conte. Alteori înclina să spere că, sătul ori dezgustat de consecvenţa cu care îi respinsese atenţiile, renunţase la ea; iar alteori îl suspecta că recursese la vreo stratagemă, că se stăpânea să-i viziteze şi că îl convinsese şi pe Montoni să nu-i pomenească numele, aşteptându-se ca recunoştinţa şi generozitatea să triumfe asupra ei, astfel încât să-şi dea consimţământul, ceea ce nu izbutise cerându-i-l din iubire.

Şi astfel timpul trecea, în presupuneri zadarnice, în speranţă urmată de teamă, până în ziua când Montoni urma să pornească spre vila Miarenti, zi când, la fel ca şi în zilele dinainte, contele nici nu veni şi nici nu i se pomeni numele.

Cum Montoni hotărâse să nu plece din Veneţia decât pe seară, pentru a evita căldurile şi a prinde briza răcoroasă a nopţii, se îmbarcă, împreună cu toţi ai lui într-o barcă mare şi o porni pe Brenta cam cu un ceas înainte de apusul soarelui. Emily stătea singură lângă pupă şi, pe măsură ce barca

înainta încet, urmărea oraşul vesel şi măreţ pierzându-se în urmă, până când palatele părură să se scufunde în valurile din depărtare, în timp ce turnurile şi cupolele mai semeţe, luminate de ultimele raze ale amurgului, apăreau în zare ca nişte nori îndepărtaţi, asemenea celor din ţinuturile de miazănoapte ce zăbovesc adesea la apus şi prind ultimele raze ale serilor de vară. Curând însă, chiar şi turnurile deveniră nedesluşite, şi le pierdu din vedere; dar rămase totuşi cu privirea aţintită asupra imensităţii cerului senin şi a mării ameninţătoare, ascultând cu o veneraţie plină de încântare vuietul valurilor, în timp ce, privind în partea cealaltă, spre ţărmul Adriaticei, mult prea departe ca să-l poată zări, începu să viseze la Grecia; şi cum gândul îi zbură la mii de lucruri ale antichităţii clasice, simţi acea desfătare plină de melancolie ce te cuprinde când revezi scenele întâmplărilor de demult şi compari tăcerea şi pustietatea de acum cu grandoarea şi animaţia lor. Imaginaţia îi aduse în minte scene din Iliada în culori vii – scene ce fuseseră cândva cuib de eroi – acum pustii şi în ruine; dar strălucind încă, pe strunele poetului, în toată splendoarea lor tinerească.

Pe când se apropiau de ţărmul Italiei, Emily începu să distingă contururile bogate şi culorile variate ale peisajului – dealuri purpurii, crânguri de portocali, pini şi chiparoşi, umbrind vile minunate, şi oraşe ce se ridicau printre vii şi plantaţii. Fluviul Brenta, vărsându-şi apele largi în mare, le apăru acum în faţa ochilor; şi când ajunseră la gurile lui, barca se opri şi fură înhămaţi caii ca să o remorcheze în susul râului. Când toate fură terminate, Emily aruncă o ultimă privire asupra Mării Adriatice şi a velei neclare

...ce se iveşte-acum
Din undele albastre;

iar barca alunecă încet între malurile povârnite, verzi şi luxuriante ale râului. Măreţia vilelor ridicate de Palladio, ce împodobesc malurile, era sporită de razele apusului, care creau contraste puternice de lumină şi umbră pe porticuri şi pe arcadele lungi, dând o strălucire discretă grădinilor de portocali şi pâlcurilor înalte de pini şi chiparoşi ce se înălţau deasupra clădirilor. Mireasma portocalilor, a mirtului în floare şi a altor plante înmiresmate îmbălsămau aerul, şi adesea dinspre aceste refugii umbrite se auzea sunet de muzică spărgând o clipă liniştea şi cufundându-se iarăşi în tăcere.

Soarele coborî apoi dincolo de orizont, amurgul se lăsă peste întreaga privelişte, iar Emily, învăluită într-o linişte melancolică, rămase uitându-se cum contururile se pierdeau treptat în întuneric. Îşi aminti numeroasele seri fericite când privise împreună cu St. Aubert umbrele amurgului furişându-se

paste scene tot atât de frumoase ca aceasta, în grădinile din La Vallée; şi o lacrimă i se prelinse, amintindu-şi de tatăl ei. Era cuprinsă de tristeţe datorită acelui ceas al zilei, murmurului uşor al apei în jurul bărcii şi aerului nemişcat, ce nu se clintea decât atunci când purta sunetele muzicii din depărtare; ce altă pricină ar fi avut oare în acele clipe să aibă deodată presimţiri atât de negre în legătură cu afecţiunea ce-o unea de Valancourt, deşi primise de curând scrisorile lui, alungându-i pentru o vreme toate neliniştile? Sufletul ei chinuit simţea, nu ştia nici ea de ce, că se despărţise de el pentru totdeauna şi că nu va mai străbate niciodată înapoi ţinuturile care o despărţeau de el. Se gândea cu aversiune la contele Morano, de parcă el ar fi fost cauza acestei situaţii; dar, avea în plus convingerea, dacă se poate numi astfel ceva ce nu se sprijinea pe nicio dovadă şi nu putea fi nici explicat – că nu-l va mai vedea niciodată pe Valancourt. Şi deşi ştia că nici stăruinţele lui Morano, nici ordinele lui Montoni nu aveau vreo putere legală care să o silească să se supună, îi privea pe amândoi cu o teamă superstiţioasă, de parcă ar fi simţit că vor învinge până la urmă.

Pierdută în această reverie melancolică în care se pomenea adesea cu ochii plini de lacrimi, Emily fu în cele din urmă trezită de Montoni; şi îl urmă în cabină, unde îi aşteptau aperitive şi unde o găsi pe mătuşa ei singură. Doamna Montoni era foarte pornită, se pare de pe urma unei discuţii cu soţul ei, care o privea acum cu un fel de dispreţ ursuz, şi amândoi păstrară o vreme o tăcere plină de aroganţă. În cele din urmă Montoni îi vorbi lui Emily, aducând vorba de domnul Quesnel:

— Nu cred că vei tăgădui mai departe că aveai cunoştinţă de subiectul scrisorii mele către dânsul?

— Am nădăjduit, domnule, că nu va mai trebui să tăgăduiesc acest lucru, spuse Emily. Am nădăjduit, din tăcerea dumneavoastră, că v-aţi convins de eroarea pe care aţi făcut-o.

— Atunci ai nădăjduit ceva imposibil, replică Montoni. Aş fi avut tot atâţia sorţi de izbândă să găsesc sinceritate şi consecvenţă în comportamentul cuiva care face parte din tagma femeiască. Cum ai fi avut tu să mă convingi că am greşit în această chestiune.

Emily roşi şi rămase tăcută; acum îşi dădea cât se poate de limpede seama că nădăjduise ceva imposibil, căci, acolo unde nu exista greşeală, nu putea urma nici căinţă; şi era limpede că purtarea lui Montoni nu fusese urmarea unei greşeli, ci a unui plan bine gândit.

Dorind să scape de discuţie, care era în aceeaşi măsură şi dureroasă şi umilitoare pentru ea, se întoarse curând pe punte şi îşi reluă locul lângă pupă, fără să se teamă de frig, căci nu se ridicau aburi de pe apă, iar văzduhul era uscat şi nemişcat; aici, cel puţin, bunăvoinţa naturii îi dăruia

calmul pe care Montoni i-l răpise oriunde altundeva. Trecuse de miezul nopţii. Stelele licăreau slab, dar lumina lor ajungea să contureze, ţărmurile întunecate şi suprafaţa cenuşie a râului; până când luna se ridică deasupra unui pâlc de palmieri înalţi şi îşi împrăştie strălucirea blândă asupra scenei. Barca luneca uşor mai departe; în tăcerea acelui ceas, Emily auzea din când în când glasul solitar al barcagiilor care îndemnau caii la edec; în timp ce, dintr-un colţ mai îndepărtat al bărcii, cu un cântec melancolic,

...marinarul mângâia,
Sub luciul pal al lunii, valul nopţii.

În vremea asta, Emily se gândea cum o vor primi domnul şi doamna Quesnel; chibzuia ce trebuia să le spună despre La Vallée; şi apoi, încercând să scape de gânduri prea apăsătoare, se apucă să ghicească, după conturul neclar, peisajul ce se odihnea în lumina lunii. Pe când imaginaţia îi rătăcea astfel, zări în depărtare o clădire ivindu-se printre copacii luminaţi de lună şi, când barca se apropie, auzi glasuri şi în scurt timp distinse porticul impunător al unei vile, umbrită de pâlcuri de pini şi sicomori; şi îşi aminti că era aceeaşi vilă care îi fusese arătată mai demult ca aparţinând unei rude a doamnei Quesnel.

Barca se opri în faţa unor trepte de marmură care legau malul de o pajişte. Apărură lumini între coloanele din spatele porticului. Montoni îşi trimise slujitorul înainte, şi apoi debarcă împreună cu ai săi. Îi găsiră pe domnul şi doamna Quesnel împreună cu câţiva prieteni, aşezaţi pe canapele în portic, bucurându-se de briza răcoroasă a nopţii şi mâncând fructe şi îngheţată, în timp ce câţiva dintre slujitorii lor, aflaţi la mică depărtare pe malul râului, cântau o serenadă. Emily era acum obişnuită cu modul de viaţă din această ţară călduroasă şi nu se miră să-i găsească pe domnul şi doamna Quesnel în portic, la ora două din noapte.

După ce fură schimbate saluturile obişnuite, se aşezară şi ei în portic şi slujitorii le aduseră gustări din încăperea de alături, unde fusese întinsă masa. Când se mai domoli zarva întâlnirii şi Emily îşi reveni din agitaţia pe care i-o provocase, fu impresionată de frumuseţea fără seamăn a acestei săli, care se potrivea atât de perfect cu splendorile anotimpului. Era de marmură albă, iar acoperişul, înălţându-se într-o cupolă deschisă, era susţinut de coloane tot de marmură. La cele două capete ale încăperii se vedeau două porticuri deschise, şi astfel din această sală privirea putea rătăci asupra întregii privelişti, asupra grădinilor şi râului; în mijloc, o fântână arteziană împrospăta mereu aerul, făcând să se simtă şi mai tare mireasma portocalilor din împrejurimi, în timp ce susurul apei era nespus de plăcut şi liniştitor. De coloane erau atârnate opaiţe etrusce, răspândind o lumină

strălucitoare în lăuntrul sălii, în timp ce porticurile, mai îndepărtate, erau învăluite în lumina blândă a lunii.

Domnul Quesnel îl luase deoparte pe Montoni şi îi vorbea despre afacerile sale, cu obişnuitul său aer important; se lăuda cu noile sale achiziţii, şi apoi se prefăcu a deplânge unele dezamăgiri pe care le încercase Montoni în ultima vreme. Acesta însă, care din mândrie, cel puţin, dispreţuia o asemenea îngâmfare şi care detectase pe loc, cu discernământ, sub mila prefăcută, răutatea şi lipsa de simţire a lui Quesnel, îl ascultă cufundat într-o tăcere plină de desconsiderare, până când acesta aduse vorba despre nepoata lui, şi atunci părăsiră amândoi porticul şi se duseră să se plimbe prin grădini.

Emily rămase însă lângă doamna Quesnel, care vorbea despre Franţa (căci până şi numele ţării ei natale îi era drag), găsind oarecare plăcere să privească la cineva care fusese de curând acolo. Şi cum în acea ţară se găsea şi Valancourt, Emily asculta vorbele nădăjduind întrucâtva că va fi şi el pomenit. Doamna Quesnel, care, atunci când se afla în Franţa, vorbea cu extaz despre Italia, acum, când se afla în Italia, vorbea la fel de încântată despre Franţa şi se străduia să stârnească uimirea şi invidia celor ce-o ascultau povestind despre locuri pe care ei nu avuseseră fericirea de a le vedea. Aceste descrieri făceau impresie nu numai asupra lor, ci chiar şi a ei înşăşi, căci nu socotise niciodată că o plăcere prezentă are tot atâta valoare cât şi una trecută; şi astfel clima fermecătoare, livezile înmiresmate de portocali şi toate minunăţiile care o înconjurau rămâneau neobservate, în timp ce imaginaţia îi rătăcea prin locurile îndepărtate ale unei ţări mai friguroase.

În zadar aşteptă Emily să audă numele lui Valancourt. Doamna Montoni vorbi, la rândul ei, despre desfătările Veneţiei şi despre nerăbdarea cu care aştepta vizita la frumosul castel al lui Montoni din Apenini; această din urmă remarcă, cel puţin, fiind doar o simplă răfuială, dintr-o fanfaronadă, întrucât Emily ştia prea bine că mătuşa ei nu preţuieşte câtuşi de puţin grandoarea izolată, mai cu seamă aceea făgăduită de castelul din Udolpho. Astfel discuţia continua şi, pe cât îngăduia politeţea, se înţepau lăudându-şi fiecare ceea ce-i aparţinea, stând pe canapelele din portic şi având în jur minuni atât ale naturii cât şi ale artei, care ar fi inspirat orice suflet cinstit la bunătate şi orice imaginaţie la încântare plină de vrajă.

Curând după aceea, zorile mijiră la răsărit, iar culorile pale ale dimineţii, cu fiece clipa mai luminoase, înfăţişară frumoasele pante ale munţilor italieni şi peisajele strălucitoare ce se întindeau la picioarele lor. Apoi, razele soarelui, izbucnind din spatele dealurilor, poleiră priveliştea cu un auriu ca şofranul, atât de odihnitor pentru ochiul privitorului. Împrejurimile nu mai

erau învăluite într-o licărire slabă, ci se înfăţişau în toată strălucirea culorilor, în afară doar de liniile mai îndepărtate, vagi, învăluite în pâcla depărtării; şi dulceaţa priveliştii sporea în ochii lui Emily din pricina verdelui întunecat al pinilor şi chiparoşilor, care formau un fel de arcadă deasupra râului.

O mulţime de ţărani, trecând cu bărcile în drum spre pieţele din Veneţia, formau acum un tablou viu pe Brenta. Multe bărci aveau un fel de coviltire pictate, care îi fereau pe oameni de razele soarelui: şi toată această procesiune, cu grămezile de fructe şi flori din bărci şi cu simplitatea vădind atâta bun gust a ţărăncilor tinere ce păzeau aceste bogăţii rustice, era plină de veselie şi culoare. Bărcile înaintau repede pe firul apei, vâslele erau cufundate ritmic în apă, ţăranii care stăteau întinşi sub coviltirul bărcuţei cântau în cor, sau vreo fată, aşezată lângă încărcătura de fructe şi flori, ciupea coardele câte unui instrument ţărănesc – şi toate acestea sporeau animaţia şi veselia scenei.

După ce Montoni şi domnul Quesnel se alăturară doamnelor, părăsiră cu toţii porticul şi se îndreptară spre grădini, care erau atât de minunate încât Emily uită curând de gândurile ei dureroase. Trunchiurile maiestuoase şi frunzişul îmbelşugat al chiparoşilor, de o perfecţiune cum nu mai văzuse vreodată: crânguri de cedri, lămâi şi portocali, pâlcuri de pini şi plopi, luxurianţii castani şi platanii orientali, îşi aşterneau umbra fastuoasă asupra acestor grădini; în timp ce bolţile de mirt înflorit şi, tot felul de arbuşti de mirodenii îşi uneau mireasma cu cea a florilor, ale căror culori vii şi variate scânteiau într-un contrast puternic cu umbra crângurilor. Văzduhul era împrospătat de răcoarea pâraielor, cărora li se îngăduise să rătăcească prin cotloanele înverzite, ţinând seama mai degrabă de cerinţele gustului decât ale modei.

Emily rămânea adesea în urma celorlalţi, pentru a admira mai bine peisajul, a descoperi o altă perspectivă sau a se bucura de o licărire de lumină printre ramurile întunecate din prim plan; – piscurile ascuţite ale munţilor, mărginite cu purpură, povârnite şi abrupte spre vârf, dar pornind lin la vale; şi valea largă, cu contururi sălbatice; apoi crângurile înalte de chiparoşi, pini şi plopi, pe alocuri înfrumuseţate de câte o vilă căzută în ruină, ale cărei coloane năruite apăreau printre ramurile unui pin, ce păreau că se apleacă peste prăbuşirea lor.

În alte colţuri ale grădinii, priveliştea se schimba cu totul, şi în locul delicatei frumuseţi solitare a peisajului apăreau contururile aglomerate şi coloritul variat al clădirilor.

Soarele se suia acum tot mai repede pe cer, şi întreaga ceată părăsi grădinile, retrăgându-se să se odihnească.

CAPITOLUL IV

[Domnul Quesnel caută s-o convingă pe Emily să accepte propunerea de căsătorie cu contele Morano, ţinând seama şi de faptul că după ce va vinde La Vallée, va rămâne cu un venit foarte mic. La aceasta se adaugă stăruinţele şi ameninţările lui Montoni şi ale doamnei Montoni.]

CAPITOLUL V

Tărie sumbră! cu gând umil şi-nfiorat,
Ajută-mă ca taine vechi s-ascult,
Pe care barzii le-au cântat demult,
Şi ca blestemul meu să nu-i găsească,
Fă ca povestea să se-adeverească.

COLLINS – *Odă fricii*

Din somnul în care se cufundase în cele din urmă, Emily fu deşteptată de o bătaie grăbită în uşa camerei. Tresări speriată, căci se gândi imediat la Montoni şi la contele Morano; dar, după ce ascultă o vreme în tăcere şi recunoscu vocea Annettei, se ridică şi deschise uşa.

— Ce te aduce aici atât de devreme? o întrebă Emily, tremurând toată.

— Dragă ma'mselle, vorbi Annette, când vă văd atât de palidă, mă cuprinde spaima. E mare zarvă jos, dedesubtul scărilor; toţi slujitorii aleargă încoace şi încolo, şi niciunul destul de repede! E o zarvă care s-a iscat din senin, şi nimeni nu ştie din ce pricină!

— Cine mai e jos, în afară de slujitori? spuse Emily. Annette, te rog nu face glume cu mine!

— Pentru nimic în lume, ma'mselle, n-aş face glume pentru nimic în lume! Dar nu poţi să nu-ţi spui părerea, iar signor e atât de agitat, cum nu l-am mai văzut niciodată; şi m-a trimis să vă spun, să fiţi gata imediat.

— Doamne, Dumnezeule, ajută-mă! exclamă Emily, aproape leşinată de frică. Aşadar, contele Morano este jos!

— Nu, ma'mselle, nu e jos, după câte ştiu eu, răspunse Annette, atâta doar că *Excellenza* sa m-a trimis să vă cer să fiţi gata imediat să părăsiţi Veneţia, căci gondolele vor trage în câteva minute la scările canalului; dar trebuie să mă grăbesc înapoi, la doamna, care nu mai ştie pe ce lume e de atâta grabă.

— Explică-mi, Annette, explică-mi înainte de a pleca ce înseamnă toate astea, spuse Emily, atât de copleşită de uimire şi de licărirea unei speranţe, încât de abia putea vorbi.

— Nu, ma'mselle, e peste puterile mele. Tot ce ştiu e că signor de abia a ajuns acasă, foarte posomorât, şi a pus imediat să ne scoale din pat şi ne-a poruncit să plecăm imediat din Veneţia cu toţii.

— Vine şi contele Morano împreună cu signor? întrebă Emily; şi încotro plecăm?

— Nu ştiu nimic, zău; dar l-am auzit pe Ludovico zicând că, după ce ajungem pe *terra-ferma*[24], mergem la castelul lui signor din nişte munţi, despre care vorbea.

— Apeninii! exclamă Emily cu emoţie în glas. Oh! atunci nu prea mai am ce nădăjdui!

— Ăsta e locul, ma'mselle. Dar înveseliţi-vă şi nu puneţi atâta la inimă, şi gândiţi-vă cât de puţin timp aveţi ca să vă pregătiţi şi cât de nerăbdător e signor. Doamne sfinte! aud vâslele pe canal: uite că se apropie, şi acum se lovesc de treptele de jos; nu poate fi decât gondola.

Annette ieşi în grabă din odaie iar Emily începu să se pregătească pentru această plecare neaşteptată, mângâindu-se cu gândul că o schimbare a situaţiei ei nu putea fi în niciun caz în mai rău. Abia îşi vârâse cărţile şi hainele în cufărul de voiaj când, fiind chemată pentru a doua oară, coborî în odaia mătuşii ei, unde îl găsi pe Montoni, mustrând-o nerăbdător pe soţia sa pentru întârziere. Îndată după aceea el ieşi să mai dea nişte porunci oamenilor săi, şi Emily întrebă atunci care era pricina acestei călătorii zorite; dar mătuşa ei ştia tot atât de puţin ca şi ea şi nu părea să o tragă nici pe ea inima la această călătorie.

În cele din urmă, întreaga familie se îmbarcă, dar nici contele Morano şi nici Cavigni nu făceau parte din grup. Înviorată puţin de această descoperire, Emily se simţi, când gondolierii îşi înfipseră vâslele în apă şi se îndepărtară de treptele porticului, ca un condamnat căruia i se acordă o scurtă amânare a pedepsei. Inima începu să-i bată mai uşurată după ce ieşiră din canal în larg, şi se simţi şi mai liniştită după ce trecură de zidurile de la San Marco, fără să se fi oprit să-l ia pe contele Morano.

Zorii începeau acum să mijească la orizont şi să lumineze ţărmurile Adriaticei. Emily nu se încumetă să-i pună vreo întrebare lui Montoni, care rămase câtăva vreme într-o tăcere mohorâtă, şi apoi se înfăşură în pelerină, ca şi cum ar fi vrut să doarmă; doamna Montoni făcu acelaşi lucru, dar Emily, care nu putea să adoarmă, împinse un colţ al perdelei gondolei şi privi afară, pe mare. Zorii luminau acum vârfurile muntoase de la Friuli; dar la poalele munţilor şi pe valurile care se rostogoleau până la picioarele lor, domnea întunericul. Emily, într-o stare de reverie melancolică, privi cum lumina zorilor se întindea tot mai mult peste mare, dezvăluind treptat Veneţia cu insuliţele ei, precum şi ţărmurile Italiei, de-a lungul cărora se zăreau mişcându-se corăbii cu pânze triunghiulare.

La această oră a dimineţii, gondolierii erau adesea strigaţi cu glas tare de ţăranii ce se duceau la piaţă, şi în curând laguna Veneţiei se umplu de

[24] Ţărm, uscat (it.).

nenumărate bărci venind dinspre uscat cu tot felul de bucate. Emily aruncă o ultimă privire către splendoarea Veneţiei; dar gândurile îi rătăceau spre întâmplările ce-o aşteptau în locurile spre care se îndrepta, tot cântărind pricinile acestei călătorii neaşteptate. Gândindu-se puţin mai liniştită, îşi spuse că Montoni o ducea probabil în castelul său izolat, pentru că, acolo îşi închipuia că putea încerca cu mai mulţi sorţi de izbândă s-o înspăimânte, silind-o să-i dea ascultare; sau că, dacă în pustietăţile acelea sumbre tot nu va izbuti, ar putea avea loc căsătoria ei forţată cu contele, celebrată cu discreţia necesară pentru reputaţia lui Montoni. Puţinul curaj care-i revenise în acest răgaz începu acum să se spulbere, şi când Emily atinse ţărmul, deprimarea o cuprinsese din nou.

Montoni nu porni pe râul Brenta în sus, ci îşi continuă drumul cu trăsurile, de-a curmezişul regiunii, către Apenini; şi cât dură drumul, atitudinea lui faţă de Emily fu atât de severă, încât numai şi aceasta ar fi fost de ajuns să-i adeverească bănuielile, dacă mai era nevoie să le adeverească. Simţurile ei rămâneau acum oarbe la frumuseţea regiunii prin care călătorea. Uneori îi venea să zâmbească de naivitatea Annettei, care flecărea tot timpul legându-se de ce vedea, şi uneori să suspine când o privelişte de o deosebită frumuseţe i-l aducea în minte pe Valancourt – deşi rareori el lipsea din gândurile ei, şi nici nu mai nădăjduia să audă de el în pustietăţile spre care se îndrepta.

În cele din urmă drumul începu să urce spre Apenini. El şerpuia prin întinsele păduri de pini care acopereau pe vremea aceea munţii şi care închideau orice perspectivă, în afară de crestele profilate deasupra lor; ici-colo câte un luminiş în pădurea întunecoasă, îngăduia o clipă ochiului să zărească regiunea din vale. Umbra adâncă a pădurii, liniştea neîntreruptă decât de briza ce foşnea prin copaci, genunile înfricoşătoare care se zăreau uneori – toate acestea umpleau sufletul lui Emily de teamă; vedea în jurul ei doar imagini de o măreţie sumbră, de un sublim înspăimântător; iar alte imagini, la fel de sumbre, la fel de teribile, îi licăreau în imaginaţie. Mergea fără să ştie unde şi se găsea în puterea unui om care o făcuse până acum să sufere mult; spre a se căsători, poate, cu un bărbat care nu se bucura nici de afecţiunea şi nici de stima ei; sau spre a îndura, fără a nădăjdui vreun ajutor, orice pedeapsă pe care răzbunarea, şi încă o răzbunare italienească, i-ar putea-o dicta. Cu cât căuta mai mult să ghicească pricina călătoriei, cu atât era mai încredinţată că se urmărea căsătoria ei cu contele Morano, cu discreţia pe care împotrivirea ei hotărâtă o făcuse necesară, dacă nu siguranţei lui Montoni, cel puţin reputaţiei lui. Pustietăţile prin care treceau şi faima sinistră a castelului, despre care auzise zvonuri misterioase, îi inspirau teamă şi deznădejde; şi deşi sufletul îi era năpădit de dezolare, mai

reacţiona încă la impresiile noi ce-i veneau din jur – căci altfel de ce s-ar fi înfiorat ea oare gândindu-se la acel castel singuratic?

În timp ce călătorii urcau prin pădurile de pini, povârnişurile se ridicau tot mai înalte, munţii păreau să se înmulţească, şi ceea ce erau crestele unuia se dovedeau a fi doar poalele altuia. În cele din urmă ajunseră pe un mic platou, unde vizitiii se opriră să-şi odihnească catârii; la picioarele lor se deschidea o privelişte atât de întinsă şi de măreaţă, încât doamna Montoni nu izbuti să-şi stăpânească o exclamaţie de admiraţie. O clipă şi Emily îşi uită tristeţea în faţa imensităţii naturii. Dincolo de amfiteatrul de stânci de sub ei, cu creste tot atât de numeroase ca valurile mării, şi cu poalele acoperite de păduri – se întindea *campagna* italiană, în care oraşele, râurile şi pădurile şi toate ogoarele cultivate se amestecau într-un colorit vesel. Adriatica mărginea orizontul, în care Padul şi Brenta, după ce şerpuiau pe întreaga întindere a ţinutului, îşi vărsau undele fertile. Emily privi multă vreme splendorile lumii lăsate în urmă, a cărei măreţie părea să i se înfăţişeze numai pentru a-i spori regretul că o părăsea; pentru ea, numai Valancourt se afla în acea lume; numai spre el se întorcea inima ei; şi numai pentru el îi curgeau lacrimile amare.

Îndepărtându-se de această privelişte sublimă, călătorii îşi urmară urcuşul printre pini, până când intrară într-o trecătoare îngustă; acum orice perspectivă spre depărtări le era închisă, şi nu vedeau decât stânci, ce se înălţau ameninţătoare deasupra drumului, şi nicio urmă de oameni sau chiar de vegetaţie, decât ici şi colo câte un trunchi de stejar cu ramuri golaşe, care aproape atârna de stânca în care îşi prinsese rădăcinile puternice. Trecătoarea, care avea să-i ducă în inima Apeninilor, se deschidea în cele din urmă la lumină, arătându-le călătorilor noştri un alt şir lung de munţi, la fel de sălbatici ca cei prin care trecuseră. Păduri întinse de pini se aşterneau la poalele, lor şi încoronau râpele ce coborau până în vale, în timp ce deasupra, învolburările de neguri opreau razele soarelui, învăluind crestele într-un joc magic de lumini şi umbre. Peisajul părea că se schimbă neîncetat, luând înfăţişări noi pe măsură ce drumul, şerpuind mereu, îl aducea în faţa ochilor ba dintr-o parte, ba din alta; în timp ce ceaţa nestatornică ba le ascundea un colţ mai fermecător, ba îl lumina în culori neasemuite, mărind încântarea ochiului.

Deşi văile adânci dintre munţi erau acoperite în cea mai mare parte de păduri de pini, uneori apărea brusc câte o deschidere numai de stânci golaşe, cu o cascadă repezindu-se din vârf printre colţuri de stânci, până când apele, atingând fundul, spumegau cu furie tunătoare; alteori scene pastorale îşi etalau „deliciile verzi" prin văi înguste, zâmbind printre grozăviile din jur. Apărea astfel câte un tablou încântător de pace, cu turme

de capre şi oi păscând la umbra pădurilor de alături şi cu o cabană de păstori ridicată pe malul unui pârâu limpede.

Oricât de sălbatice şi romantice ar fi fost aceste scene, nu aveau înfăţişarea sublimă a celor din Alpii care străjuiesc intrarea în Italia. Emily se simţea adesea exaltată, dar rareori o încercau emoţiile de teamă de nedescris pe care le avusese când trecuse Alpii.

Spre sfârşitul zilei, coborâră într-o vale adâncă. Munţii, povârnişurile lor repezi ce păreau inaccesibile, îi înconjurau aproape din toate părţile. Spre răsărit se deschidea o perspectivă ce le îngăduia să vadă Apeninii în toată grozăvia lor; şiruri lungi de creste, încălecându-se unele deasupra celorlalte, cu muchiile îmbrăcate în păduri de pini, înfăţişau un tablou de o măreţie mai impresionantă decât tot ce văzuse Emily până atunci. Soarele tocmai apunea în dosul crestei pe care o coborâseră. Şi umbra ei prelungă se întindea de-a curmezişul văii; dar razele piezişe, ţâşnind printr-o deschizătură de stânci, poleiau cu o lumină aurie vârfurile copacilor ce creşteau pe povârnişul din faţă şi dădeau o strălucire nemaivăzută turnurilor şi crenelurilor unui castel, ale cărui metereze imense se întindeau pe buza unei prăpăstii de deasupra. Măreţia acestor ziduri învăpăiate era accentuată de umbra contrastantă care învăluia valea de la picioarele lor.

— Acolo, zise Montoni, rostind primele cuvinte de ceasuri-întregi, este Udolpho.

Emily privi cu spaimă şi tristeţe spre acel castel, înţelegând acum că era al lui Montoni; cu toate că era luminat de soarele ce apunea, măreţia sumbră a înfăţişării lui şi zidurile roase de piatră cenuşie îl făceau să pară lugubru în măreţia lui. În timp ce-l privea, lumina se stinse pe ziduri, lăsându-l învăluit într-un purpuriu mohorât, care se întuneca din ce în ce mai mult, pe măsură ce negura subţire se aşternea peste tot muntele, şi doar crenelurile de sus mai erau scăldate în lumină. Dar curând lumina se şterse şi de pe ele, şi întregul edificiu se înfăşură în haina solemnă a înserării. Tăcut, singuratic şi măreţ, părea să domnească peste întregul ţinut, sfidând pe toţi cei ce îndrăzneau să-i încalce domeniul solitar. Odată cu înserarea, cu întunericul ce se lăsa, înfăţişarea îi devenea şi mai teribilă; Emily continuă să-l privească, până când nu se mai zăriră decât turnurile înălţându-se deasupra copacilor, pe sub umbra cărora trăsurile începură în curând să urce.

Aceşti codri deşi şi întunecoşi, întinzându-se până hăt-departe, îi treziră în minte imagini înfricoşătoare, şi se aştepta parcă să vadă tâlhari apărând de după trunchiurile copacilor. În cele din urmă, trăsurile ieşiră pe un teren stâncos acoperit de tufişuri, şi în curând ajunseră la porţile castelului, unde clopotul de la intrare răsună grav, pentru a le anunţa sosirea, sporind emoţiile şi temerile ce o năpădiseră pe Emily. În timp ce aşteptau să vină un

slujitor dinăuntru ca să le deschidă porţile, ea cercetă tulburată castelul; dar întunericul se lăsase peste tot şi nu-i îngăduia să desluşească decât foarte vag conturul, cu zidurile masive ale fortificaţiilor, şi să înţeleagă că era foarte mare, străvechi şi mohorât. Cele câteva părţi pe care le văzu, îi permiteau să judece cât de impunător şi de întins era. Poarta din faţa ei, pe unde se pătrundea în curţile dinăuntru, era de dimensiuni uriaşe, străjuită de două turnuri rotunde încoronate cu turle ieşite în afară, prevăzute cu creneluri, unde, în loc de flamuri, fluturau acum buruieni lungi şi tot felul de plante sălbatice, care prinseseră rădăcini printre pietrele măcinate, părând să suspine, în bătaia vântului, de pustietatea ce domnea în jurul lor. Turnurile erau unite printr-o curtină, având şi ea deschizături şi creneluri, sub care se zărea arcada arcuită a unui uriaş grilaj aşezat deasupra porţilor; iar de aici, zidurile fortificaţiilor se întindeau până la alte turnuri ce se înălţau deasupra prăpăstiilor şi linia lor frântă, profilată pe a vagă licărire a cerului la apus, vorbea despre ravagiile războiului. Dincolo de acestea, totul se pierdea în întunericul serii.

Tot privind înfricoşată această scenă, Emily auzi deodată paşi în dosul porţilor şi apoi zăvoarele fură trase; şi pe dată apăru un bătrân slujitor din castel şi trase într-o parte şi în alta uriaşele canaturi ale porţii, pentru ca stăpânul său să poată intra. Când roţile trăsurii se rostogoliră greoi pe sub grilaj, Emily simţi cum i se strânge inima şi i se păru că intră într-o închisoare; curtea întunecoasă în care pătrunseră avu darul să-i întărească impresia; şi închipuirea ei, mereu trează la ceea ce o înconjura, plăsmuia şi mai multe spaime decât ar putea justifica raţiunea.

Printr-o altă poartă intrară în a doua curte, năpădită de iarbă, chiar mai neîngrijită decât prima; şi privindu-i în obscuritate paragina – zidurile înalte acoperite de iederă, muşchi şi măselariţă şi turnurile crenelate înălţându-se deasupra – Emily simţi cum o năpădesc gânduri despre suferinţe îndelungate şi crime. Una din acele convingeri neaşteptate şi inexplicabile, care pun stăpânire uneori până şi pe minţile cele mai tari, o umplu de groază. Sentimentul acesta nu slăbi nici după ce intră într-o uriaşă sală gotică, cufundată în obscuritatea înserării, pe care o lumină ce licărea mai departe, printr-un şir lung de arcade, o făcea şi mai impresionantă. Când un slujitor aduse lumina mai aproape, câteva raze căzură pe coloanele şi pe bolţile arcuite, formând un puternic contrast cu umbrele lor care se întindeau pe pardoseală şi pe pereţi.

Călătoria lui Montoni fusese atât de neaşteptată încât oamenii lui nu avuseseră timp să facă şi alte pregătiri pentru primirea sa, în afară de ceea ce se putuse încropi în scurtul răgaz scurs de la sosirea slujitorului trimis

înainte de la Veneţia; aceasta şi explica, în oarecare măsură, atmosfera de extremă dezolare care domnea pretutindeni.

Slujitorul care venise să lumineze drumul lui Montoni se înclină în tăcere, fără ca pe chip să-i apară vreun semn de bucurie. Montoni răspunse la salut printr-un uşor gest al mâinii şi trecu mai departe; iar soţia lui, urmându-l şi uitându-se în jur cu uimire şi cu o nemulţumire pe care, de teamă, nici n-o arăta, şi Emily, cercetând cu uimire şi sfială mărimea şi grandoarea sălii, se apropiară de o scară de marmură. Arcadele se deschideau aici într-o boltă înaltă, şi din centrul ei atârna un candelabru cu trei braţe, pe care un slujitor se grăbi să-l aprindă; atunci putură să vadă ornamentele bogate ale plafonului, un coridor ce ducea spre mai multe încăperi de sus şi un vitraliu pornind de la pardoseală până la plafon.

Trecând pe lângă piciorul scării şi străbătând apoi o anticameră, pătrunseră într-o încăpere spaţioasă, cu pereţii îmbrăcaţi în lemn negru de zadă, aflată din abundenţă pe munţii din jur, care abia dacă se distingeau în întuneric.

— Adu mai multă lumină, porunci Montoni, intrând.

Slujitorul puse jos sfeşnicul şi se pregătea să-i îndeplinească porunca; dar doamna Montoni se văită că aerul nopţii din acel ţinut muntos era rece şi că ar fi bine să se facă focul, şi atunci Montoni porunci să se aducă lemne.

În timp ce el se plimba prin odaie îngândurat, iar doamna Montoni se aşezase în tăcere pe o canapea din celălalt capăt al odăii, aşteptând întoarcerea slujitorului, Emily fu izbită de aspectul neobişnuit de solemn şi părăsit al încăperii, aşa cum îi apărea acum, la licărirea unei singure lumânări, pusă lângă o mare oglindă veneţiană care reflecta vag odaia, cu silueta înaltă a lui Montoni trecând încet de-a lungul ei, cu braţele încrucişate şi chipul umbrit de pana ce-i flutura la pălărie.

De la contemplarea acestei scene, gândul îi zbură spre suferinţele care o aşteptau aici, până când amintirea lui Valancourt – de departe, de unde se afla! – i se strecură în inimă şi temerile i se prefăcură în tristeţe. Scoase un suspin greu; şi, încercând să-şi ascundă lacrimile, se îndreptă spre una din ferestrele înalte care dădeau spre metereze, sub care se întindeau pădurile pe unde trecuseră în drumul spre castel. Dar umbra nopţii se aşternuse adânc peste munţi, şi nu se mai zărea decât un contur vag la orizont, căci o fâşie roşiatică mai licărea spre apus; valea dintre ei era însă cufundată în beznă.

Scena din încăpere, spre care Emily se întoarse când auzi uşa deschizându-se, era aproape la fel de întunecoasă. Bătrânul slujitor care îi întâmpinase la poartă intră acum, îndoit sub povara unor crengi de pin, în timp ce doi dintre servitorii veneţieni ai lui Montoni îl urmau cu lumini.

— Bun venit excelenţei voastre la castel, zise bătrânul, ridicându-se din faţa căminului, unde aşezase lemnele; a rămas multă vreme nelocuit; rog să ne fie cu iertare, signor, dar am fost înştiinţat în ultima clipă. Sunt aproape doi ani, la apropiatul praznic al lui San Marco, de când excelenţa voastră n-a mai fost pe-aici.

— Ai o bună ţinere de minte, moş Carlo, zise Montoni; cam aşa este; şi cum ai dus-o în tot acest timp?

— Vai şi amar de mine, domnule, foarte greu: vântul rece care suflă iarna prin castel aproape că m-a dat gata; şi m-am gândit uneori s-o rog pe excelenţa voastră să mă lase să plec din munţi şi să cobor la şes. Dar nu ştiu cum se face – îmi vine tare greu să părăsesc zidurile astea bătrâne între care am trăit atâta vreme.

— Şi, cum stau lucrurile la castel, după ce-am plecat eu? întrebă Montoni.

— Păi, ca de obicei, signor; numai că e nevoie de unele reparaţii. Păi, e turnul dinspre nord – câteva metereze s-au prăbuşit, şi au fost cât pe-aci într-o zi s-o lovească în cap pe biata nevastă-mea (Dumnezeu s-o ierte!). Excelenţa voastră trebuie să ştie că...

— Bine, bine, dar spune mai departe de reparaţii, îl întrerupse Montoni.

— Da, reparaţiile, zise Carlo. O parte din acoperişul sălii celei mari a căzut, şi fiecare vânt care suflă în munţi a trecut prin el iarna trecută, şuierând prin tot castelul, de nu te puteai încălzi, ori şi unde te-ai fi dus. Nevastă-mea şi cu mine ne pitulam tremurând lângă un foc zdravăn, într-un colţ din sala cea mică, gata să murim de frig, şi...

— Dar acum nu mai e nevoie de reparaţii, zise Montoni, pierzându-şi răbdarea.

— Oh, Doamne! ba da, excelenţa voastră – zidul meterezelor s-a prăbuşit în trei locuri; apoi, scările care duc la galeria dinspre apus au fost lăsate de atâta vreme în paragină, încât e primejdie mare să calci pe ele; şi coridorul care duce la marea sală îmbrăcată în lemn de stejar, ăl de e cocoţat deasupra meterezelor dinspre miazănoapte – într-o noapte iarna trecută m-am încumetat să mă duc acolo singur şi, excelenţa voastră...

— Bine, bine, destul cu astea, zise Montoni în grabă; o să stăm de vorbă mai pe larg mâine.

Focul fusese acum aprins; Carlo mătură în faţa căminului, aşează scaune, şterse praful de pe o masă mare de marmură, aflată alături, şi apoi ieşi din odaie.

Montoni, soţia sa şi Emily se aşezară în jurul focului. Doamna Montoni făcu vreo câteva încercări să lege o conversaţie, dar răspunsurile lui morocănoase o descurajară, pe când Emily se străduia să prindă curaj ca să-i vorbească. În cele din urmă, cu glas tremurat, zise:

— Aş putea să vă întreb, domnule, care e pricina acestei călătorii neaşteptate?

Urmă o lungă tăcere, şi apoi ea găsi destul curaj ca să repete întrebarea.

— N-am obiceiul să răspund la astfel de întrebări, zise Montoni, şi nici ţie nu-ţi stă bine să le pui; timpul le va lămuri pe toate; dar aş vrea să nu mai fiu hărţuit cu tot felul de fleacuri şi te sfătuiesc să te retragi în camera ta şi să cauţi să te porţi cu mai multă judecată, în loc să te laşi pradă imaginaţiei şi unor emoţii nefiresc de mari, care, ca să le numim cât mai blând, nu sunt decât slăbiciuni.

Emily se ridică să se retragă.

— Noapte bună, doamnă, i se adresă ea mătuşii ei, cu un calm care nu izbutea totuşi să-i ascundă tulburarea.

— Noapte bună, draga mea, zise doamna Montoni, cu un glas blând pe care nepoata ei nu-l mai auzise la ea; şi această duioşie neaşteptată îi aduse lacrimi în ochi.

După ce îi făcu o plecăciune lui Montoni, porni spre uşă.

— Dar nu ştii drumul spre odaia ta, zise mătuşa ei.

Montoni îl chemă pe slujitorul care aştepta în anticameră şi îi porunci s-o cheme pe camerista doamnei Montoni; cu care, după câteva minute, Emily se retrase.

— Ştii care e odaia mea? o întrebă ea pe Annette, în timp ce străbăteau sala.

— Da, cred că da, ma'mselle; dar tare întortocheat mai e castelul ăsta! M-am şi rătăcit prin el. Trebuie să ajungem la camera dublă de deasupra fortificaţiei dinspre miazăzi, şi până acolo se urcă pe această scară. Odaia stăpânei este în celălalt capăt al castelului.

Emily urcă scara de marmură şi ajunse pe coridor, unde Annette reîncepu să sporovăiască:

— Ce loc pustiu şi sălbatic, domnişoară! Mi-ar fi frică să locuiesc aici. De câte ori nu mi-am dorit să fiu din nou în Franţa! Nici nu m-am gândit, când am plecat cu stăpâna mea să văd lumea, că am să ajung să stau închisă într-un loc ca ăsta. Dacă ştiam asta, n-aş fi plecat niciodată din ţara mea! Luaţi-o pe aici, ma'mselle, pe după colţ. Aproape că încep să cred iar în uriaşi şi de-alde astea, căci mi se pare un adevărat castel de uriaşi; cred că într-o noapte am să văd şi zâne ţopăind prin sala cea mare, care pare mai curând o biserică, cu coloanele ei uriaşe, nu altceva.

— Da, zise Emily zâmbind, bucuroasă că scăpa de gânduri mai serioase, dacă o să ne furişăm pe coridor la miezul nopţii şi o să ne uităm jos în sală, neîndoielnic că o s-o vedem luminată de mii de lumini, şi zânele prinse în horă veselă, la sunetele unei muzici minunate; căci în astfel de locuri, ştii, vin

ele să petreacă. Dar mă tem, Annette, că n-ai să poţi îndura să vezi asemenea privelişte; şi, de îndată ce îţi vor auzi glasul, totul va dispărea într-o clipă.

— Oh! dacă îmi veţi ţine tovărăşie, ma'mselle, am să vin pe coridor chiar în noaptea asta şi vă făgăduiesc să-mi ţin gura; nu va fi vina mea dacă totul va dispărea. Dar credeţi că vor veni?

— Nu pot să ţi-o făgăduiesc neîndoios, dar pot să-ţi spun că nu va fi vina ta dacă vraja se va risipi.

— Bine, ma'mselle, nici nu doream mai mult; dar nu mi-e teamă atât de zâne, cât de fantome; şi să spune că sunt o mulţime prin castel; şi m-aş speria de moarte, dacă aş vedea vreuna. Dar, sst, ma'mselle, păşiţi mai încet! De câteva ori mi s-a părut că trece cineva pe lângă mine.

— E caraghios ce spui! exclamă Emily; nu trebuie să te laşi cuprinsă de asemenea închipuiri.

— Oh, domnişoară! nu sunt închipuiri, după câte ştiu; Benedetto spune că galeriile şi sălile astea întunecoase sunt tocmai potrivite pentru fantome; şi am credinţa că, dacă aş trăi mult timp aici, m-aş preface şi eu în fantomă!

— Nădăjduiesc, zise Emily, că te vei păzi să nu audă signor Montoni că eşti atât de fricoasă, fiindcă s-ar supăra foarte tare.

— Însemnă că ştiţi, ma'mselle, totul despre fantome! se porni iarăşi Annette. Nu, nu, lăsaţi că mă pricep şi eu la lucrurile astea; deşi, dacă stăpânul poate dormi adânc, nimeni altul din castel nu are dreptul să stea treaz, de asta sunt sigură.

Emily nu păru să ia în seamă spusele ei.

— Încoace pe coridor, ma'mselle; ăla duce spre o scară din dos. Oh! dacă văd ceva, am să-mi ies din minţi de frică!

— Nu cred că ar fi cu putinţă, zise Emily zâmbind şi continuând să meargă prin coridorul cotit, care se deschidea în altă galerie.

Atunci Annette, dându-şi seama că greşise drumul, tot flecărind despre fantome şi zâne, începu să rătăcească prin alte coridoare şi galerii, până când în cele din urmă, înfricoşată de întortocherile şi pustietatea lor, strigă după ajutor; dar ajunseseră prea departe şi nu mai puteau fi auzite de ceilalţi slujitori, aflaţi în cealaltă parte a castelului; Emily deschise uşa unei camere în stânga lor.

— Oh, nu intraţi acolo, ma'mselle, zise Annette, aşa o să vă rătăciţi şi mai mult.

— Adu încoace lumina, zise Emily, poate că găsim drumul luând-o prin odăile astea.

Annette rămase la uşă, şovăind, cu lumânarea ridicată, ca să se vadă mai bine, dar lumina slabă nu ajungea nici până la jumătatea camerei.

— De ce şovăi? întrebă Emily; lasă-mă să văd încotro dă odaia asta.

Annette înainta fără tragere de inimă. Odaia dădea spre un şir de încăperi spaţioase, cu aspect străvechi; unele erau îmbrăcate cu tapiserii, iar altele cu lemn de cedru şi de zadă neagră. Puţinele mobile păreau să fie atât de vechi ca şi încăperile, dar păstrau un aer de măreţie, deşi acoperite de praf şi şubrezite de umezeală şi de trecerea anilor.

— Ce reci sunt odăile astea, ma'mselle! zise Annette; nimeni n-a mai stat în ele de foarte multă vreme, după cum se spune. Să plecăm de-aici.

— Poate că dau spre scara cea mare, zise Emily mergând mai departe, până când ajunse într-o cameră cu pereţii acoperiţi cu tablouri şi luă lumânarea să vadă mai bine portretul unui ostaş călare, pe câmpul de luptă.

Ostaşul îşi repezea sulița spre un om întins sub picioarele calului, care ridicase o mână, de parcă ar fi cerut îndurare. Dar ostaşul, cu viziera ridicată, îl privea cu ochi răzbunători, şi înfăţişarea ca şi expresia lui o izbiră pe Emily, căci i se părea că seamănă cu Montoni. Se înfioră şi întoarse spatele tabloului. Trecând cu lumina în grabă prin faţa altor tablouri, ajunse la unul acoperit cu un văl de mătase neagră. Ciudăţenia faptului o izbi, şi se opri în faţa tabloului, vrând să tragă vălul şi să vadă ce anume era ascuns cu atâta grijă, dar îi lipsi curajul.

— Sfântă Fecioară! ce poate să însemne asta? exclamă Annette. Cu siguranţă că ăsta-i tabloul despre care mi s-a spus la Veneţia.

— Ce tablou? zise Emily.

— Păi, un tablou... un tablou, răspunse Annette cu glas şovăitor, dar n-am înţeles prea bine despre ce era vorba.

— Dă la o parte vălul, Annette.

— Cum! eu, ma'mselle?... Pentru nimic în lume!

Şi Emily, întorcându-se, o văzu pe Annette albă la faţă.

— Dar, ia spune, ce-ai auzit despre acest tablou că te-a înspăimântat atât, draga mea? o întrebă ea.

— Nimic, ma'mselle; n-am auzit nimic. Dar haide să ieşim de-aici.

— Ieşim, n-avea grijă, numai că mai întâi vreau să cercetez tabloul; ţine lumânarea, Annette, cât ridic eu vălul.

Annette luă lumânarea, dar o porni imediat mai departe, fără să ţină seama că Emily îi poruncea să stea pe loc; până la urmă, nevrând să rămână singură în întuneric, Emily o urmă şi părăsi odaia.

— Ce s-a întâmplat, Annette? o luă la rost când o ajunse din urmă; ce-ai auzit despre tablou, de te face să nu asculţi când îţi cer să stai?

— Nu ştiu ce să vă spun, ma'mselle, răspunse Annette, şi nu ştiu nimic nici despre tablou; doar că am auzit că e ceva îngrozitor legat de el – şi că *de atunci* a fost acoperit cu negru – şi că nimeni nu s-a mai uitat la el de foarte

mulţi ani – şi că este ceva în legătură cu stăpânul castelului, înainte ca signor Montoni să fi intrat în stăpânirea lui şi...

— Bine, Annette, zise Emily zâmbind, văd că e aşa cum spui – că nu ştii nimic despre tablou.

— Nu, nimic, ma'mselle, zău, fiindcă m-au pus să făgăduiesc că n-o să spun niciodată; dar...

— Bine, zise Emily, văzând-o cum dă o luptă între dorinţa de a dezvălui o taină şi teama de consecinţe, n-am să te mai întreb nimic...

— Nu, chiar vă rog, domnişoară, să nu mă întrebaţi.

— Ca nu cumva să spui totul, o întrerupse Emily.

Annette roşi şi Emily îi zâmbi, şi ajunseră la capătul acestui şir de încăperi, pomenindu-se, tare nedumerite, din nou în capul scării de marmură, unde Annette o lăsă pe Emily, şi se duse să cheme pe una din slujnicele de la castel, ca să le arate unde e camera pe care o căutau.

În lipsa ei, gândurile lui Emily se îndreptară iarăşi spre tablou; nevrând să silească o slujnică să-şi calce cuvântul, nu continuase cu cercetările în această direcţie, ca şi în legătură cu unele zvonuri alarmante ce-i scăpaseră Annettei despre Montoni, cu toate că îi treziseră curiozitatea şi îşi dăduse seama că Annette ar fi răspuns cu uşurinţă la întrebările ei. În orice caz, acum ar fi vrut să se întoarcă singură în încăperea tablourilor şi să-l examineze pe cel acoperit cu vălul negru; dar singurătatea din jur la această oră şi tăcerea deprimantă care domnea acolo o făcură să renunţe, mai ales că misterul care învăluia acest tablou îi trezise oarecare teamă. Era hotărâtă, totuşi, ca la lumina zilei, când curajul i se va redeştepta, să se ducă acolo şi să ridice vălul. Pe când se apleca de pe coridor peste scară şi cerceta cu privirea, rămase din nou uimită de zidurile uriaşe şi groase, acum ruinate, şi de coloanele solide de marmură, înălţându-se din sala cea mare şi sprijinind tavanul.

Curând apăru o slujnică împreună cu Annette şi o conduseră pe Emily în odaia ei, aflată într-o aripă îndepărtată a castelului, chiar la capătul coridorului de unde se deschidea şirul de încăperi prin care se rătăciseră. Atât de izolată era această odaie în care urma să stea, încât Emily îi ceru Annettei să nu plece imediat de lângă ea; iar umezeala dinăuntru o îngheţa mai mult decât frica. Îi ceru Caterinei, slujnica de la castel, să aducă nişte lemne şi să aprindă focul.

— Vai, doamnă, dar sunt ani de zile de când nu s-a mai făcut focul aici, zice Caterina.

— Nu-i nevoie să ne lămureşti, draga mea, se amestecă imediat Annette; fiecare odaie din castel parcă ar fi un puţ. Mă întreb cum de puteţi să trăiţi aici; în ceea ce mă priveşte, aş vrea să fiu iar la Veneţia.

Emily îi făcu semn Caterinei să se ducă după lemne.

— Tare aş vrea să ştiu, domnişoară, zise Annette, de ce i se spune camera dublă.

Iar Emily se apucă s-o cerceteze în tăcere; văzu că era înaltă şi spaţioasă, ca şi celelalte odăi pe care le văzuse şi, ca multe dintre ele, avea pereţii căptuşiţi cu lemn negru de zadă. Patul şi celelalte mobile, foarte vechi, aveau un fel de măreţie sumbră, ca de altfel totul la castel. Una din ferestrele înalte, pe care o deschise, dădea spre o fortificaţie, dar altceva nu mai izbuti să vadă, căci totul era cufundat în întuneric.

Faţă de Annette, Emily încercă să-şi păstreze curajul şi să-şi reţină lacrimile care îi tot veneau în ochi. Ar fi vrut să întrebe când urma să vină la castel contele Morano; dar se stăpâni, căci nu-i plăcea să pună întrebări zadarnice şi să discute treburi ale familiei cu o slujnică. Annette însă era absorbită de alte gânduri: de felul ei, se dădea în vânt după lucruri neobişnuite şi auzise de o întâmplare în legătură cu castelul, care îi mulţumea din plin această înclinare. Dar cum i se poruncise să nu pomenească de ea şi cum dorinţa de a o dezvălui era atât de puternică, în fiece clipă era gata să destăinuie ceea ce ştia; pentru ea era o adevărată pedeapsă să fie silită să tăinuiască o întâmplare atât de stranie; dar ştia că Montoni putea să-i dea o pedeapsă şi mai grea, dacă nu se supunea poruncii, şi se temea de mândria lui.

Caterina aduse repede lemne, şi flacăra vie a focului risipi o vreme întunericul din cameră. Dar cum Annette era chemată de stăpâna ei, Emily rămase din nou singură cu gândurile ei. Nu se obişnuise încă cu purtările aspre ale lui Montoni şi era aproape la fel de impresionată ca atunci când le observase prima dată. Duioşia şi afecţiunea cu care fusese înconjurată până la moartea părinţilor ei o făcuseră deosebit de simţitoare la orice fel de răutate, şi nici măcar frica nu o putea face să rabde o asemenea răsturnare a situaţiei.

Ca să-şi mai uite de gândurile acestea apăsătoare, ea se ridică şi începu să cerceteze iarăşi încăperea şi mobilierul. Dând ocol odăii, trecu pe lângă o uşă care nu era bine închisă; şi înţelegând că nu era uşa prin care intrase, luă lumânarea şi căută să vadă încotro ducea. O deschise şi, făcând un pas înainte, era cât p-aci să cadă pe o scară îngustă şi abruptă, ce cobora în spirală, între două ziduri de piatră. Ar fi vrut să ştie unde ducea scara, mai ales că pornea chiar din odaia ei; dar în starea în care se afla, nu prea avea destul curaj s-o pornească singură pe întuneric. De aceea, închizând uşa, încercă s-o zăvorască; dar când se uită mai bine; văzu că nu era niciun zăvor pe dinăuntru, deşi erau două pe partea cealaltă. Îndreptă într-o oarecare măsură lucrurile aşezând un scaun greu în faţa uşii; dar era tare neliniştită

gândindu-se să doarmă singură în odaia izolată, cu o uşă dând spre un colţ necunoscut al castelului şi neputând fi încuiată. Îi trecu prin minte s-o roage pe mătuşa ei s-o lase pe Annette cu ea toată noaptea; dar se temu să nu i se spună că erau mofturi copilăreşti; şi nici nu ţinea ca Annette, şi aşa destul de speriată, să aibă şi alte pricini de nelinişte.

Gândurile acestea negre îi fură curând întrerupte de zgomot de paşi pe coridor, şi tare se mai bucură văzând-o pe Annette că intră cu o cină trimisă de doamna Montoni. Cu cina pusă pe o măsuţă lângă foc, o rugă pe Annette să rămână cu ea şi să cineze împreună; după ce terminară masa frugală, Annette, încurajată de bunătatea ei, se apucă să înteţească focul, îşi trase scaunul lângă cămin, mai aproape de Emily, şi zise:

— Aţi auzit vreodată, ma'mselle, de întâmplarea ciudată prin care signor a devenit stăpânul acestui castel?

— Ce poveste minunată mai ai acum de povestit? zise Emily, ascunzându-şi curiozitatea pe care i-o stârniseră şi ei zvonurile misterioase auzite mai înainte în legătură cu acest subiect.

— Am aflat totul, ma'mselle, începu Annette, aruncând o privire în jurul odăii şi trăgându-se mai aproape de Emily; Benedetto mi-a spus-o în timpul călătoriei; mi-a zis: „Annette, ştii ce-i cu castelul ăsta unde mergem?" „Nu, am zis eu, domnule Benedetto, spune-mi, te rog, ce ştii?" Dar, ma'mselle, trebuie să păstraţi taina, fiindcă altfel nu v-aş spune pentru nimic în lume; am făgăduit să nu povestesc niciodată nimănui şi se zice că signor a poruncit să nu se vorbească despre asta.

— Dacă ai făgăduit să păstrezi taina, o întărâtă Emily, faci bine să nu pomeneşti de ea.

Annette se opri o clipă, dar apoi zise:

— Oh, dar dumneavoastră, ma'mselle, pot să vă spun fără grijă, ştiu asta.

Emily zâmbi şi o încredinţă:

— Pot, negreşit, s-o păstrez la fel de bine ca şi tine, Annette.

Annette se arătă foarte mulţumită de făgăduiala aceasta şi urmă:

— Castelul ăsta, trebuie să ştiţi, ma'mselle, e tare vechi şi foarte bine întărit, şi se spune că a ţinut piept la multe asedii. Dar n-a fost dintotdeauna al lui signor Montoni, şi nici al tatălui său; dar, nu ştiu ce lege hotăra că o să treacă în stăpânirea lui, dacă stăpâna murea nemăritată.

— Care stăpână? întrebă Emily.

— N-am ajuns încă la asta, răspunse Annette; tocmai despre ea vreau să vă povestesc, ma'mselle; dar, cum spuneam, castelana trăia la castel, şi totul era foarte măreţ în jurul ei, după cum vă puteţi închipui, ma'mselle. Signor venea adesea pe la castel şi o vizita, şi era îndrăgostit de ea, şi a cerut-o în căsătorie; erau ei oarecum rude, dar n-avea însemnătate. Dar ea iubea pe

altul şi nu-l vroia pe signor, şi asta l-a mâniat foarte tare, după cum se spune; şi ştiţi, ma'mselle şi dumneavoastră ce cumplit este când se mânie. Poate că ea l-a văzut furios, şi de aceea nu l-a vrut. Dar, cum spuneam, ea era de multă vreme foarte tristă şi nefericită, şi... Sfântă Fecioară! ce zgomot e ăsta? N-aţi auzit un zgomot, ma'mselle?

— N-a fost decât vântul, o linişti Emily; dar isprăveşte-ţi povestirea.

— După cum spuneam – oh, unde rămăsesem? – după cum spuneam, era de multă vreme foarte tristă şi nefericită şi îşi luase obiceiul să se plimbe pe terasă, acolo, pe sub ferestre, singură, şi plângea! ţi-ar fi mers la inimă s-o auzi. Vreau să spun – nu la inimă, ci te-ar fi făcut şi pe tine să plângi cu ea, aşa zic oamenii.

— Bine, Annette, dar spune-mi miezul povestirii.

— Totul la timpul său, domnişoară. Toate astea le-am auzit mai înainte, la Veneţia, dar ceea ce urmează n-am auzit decât astăzi. Întâmplarea s-a petrecut cu foarte mulţi ani în urmă, când signor Montoni era tânăr. Castelana – i se spunea signora Laurentini – era foarte frumoasă, dar uneori o apucau nişte furii cumplite, la fel ca pe signor. Când a văzut că nu poate s-o convingă să se mărite cu el – ce credeţi că face signor? Pleacă de la castel şi nu se mai întoarce multă vreme! Dar pentru ea era totuna; era la fel de nefericită şi când era acolo şi când nu era, până când într-o seară... Doamne sfinte! ma'mselle, exclamă Annette, ia uitaţi-vă la lumânare, vedeţi ce flacără albastră are!

Şi cercetă cu privirea înfricoşată colţurile odăii.

— Ţine-ţi firea, Annette, o mustră Emily. De ce te laşi pradă acestor închipuiri? Te rog, spune-mi sfârşitul povestirii, căci sunt tare ostenită.

Uitându-se într-una la lumânarea care pâlpâia, Annette urmă cu glas mai şoptit:

— Era într-o seară, după cum se spune, spre sfârşitul anului, cred că pe la mijlocul lui septembrie sau începutul lui octombrie; ba nu, putea să fie şi în noiembrie, căci şi atunci e tot pe la sfârşitul anului; dar nu pot să spun sigur, căci nu mi s-a spus sigur. În orice caz, era spre sfârşitul anului, când castelana a ieşit din castel şi s-a dus să se preumble prin pădurea din împrejurimi, cum făcuse de multe ori, singură, însoţită doar de cameristă. Vântul bătea rece şi împrăştia frunzele copacilor, şi şuiera jalnic printre castanii bătrâni şi înalţi pe lângă care am trecut, ma'mselle, când am venit la castel – ştiţi, Benedetto mi-a arătat castanii în timp ce-mi povestea. Cum vă spuneam, vântul bătea rece. Şi camerista tot încerca s-o convingă să se întoarcă; dar în zadar, căci îi plăcea tare mult să se preumble seara prin pădure, şi dacă frunzele cădeau în jurul ei, cu atât mai bine. Ei, şi a fost văzută intrând în pădure, pe urmă a venit noaptea, dar ea nu s-a întors; a

bătut ora zece, unsprezece, douăsprezece, şi nici urmă de stăpâna castelului! Slujitorii şi-au zis că i s-o fi întâmplat ceva şi au pornit s-o caute. Au căutat-o toată noaptea, dar n-au putut s-o găsească, sau să dea măcar de vreo urmă de-a ei. Şi din ziua aceea, ma'mselle, nu s-a mai auzit de ea.

— E adevărat ce-mi spui, Annette? întrebă Emily cu multă uimire.

— Adevărat, domnişoară! zise Annette cu o privire îngrozită; da, e adevărat, zău. Dar se spune, adăugă ea coborând glasul, se spune că de atunci stăpâna castelului a fost văzută de mai multe ori plimbându-se prin pădure în jurul castelului, la vreme de noapte; câţiva slujitori, dintre cei care au mai rămas aici câtăva vreme, zic că ar fi văzut-o; şi au mai zărit-o, după aceea, câţiva vasali care s-au întâmplat să rămână peste noapte la castel. Carlo, bătrânul intendent, se pare că ar putea spune multe dacă ar vrea!

— Cum îţi iei vorba înapoi, Annette! zise Emily; mai întâi spui că nu s-a mai auzit nimic despre ea, şi apoi că a fost văzută!

— Dar mi s-a spus că toate astea sunt o mare taină, urmă Annette, fără a lua în seamă observaţia; şi sunt încredinţată, domnişoară, că nu ne vreţi răul, mie sau lui Benedetto, şi n-o să spuneţi mai departe.

Cum Emily rămânea tăcută, Annette stărui, repetând ultimele cuvinte.

— N-ai de ce să te temi că o să duc vorbele mai departe, o linişti Emily; şi te sfătuiesc, buna mea Annette, să-ţi ţii şi tu gura şi să nu mai pomeneşti nimănui ce mi-ai spus. După cum ştii şi tu, signor Montoni s-ar putea supăra dacă aude că trăncăneşti; dar spune-mi, nu s-au făcut cercetări când a dispărut stăpâna castelului?

— Oh, o grămadă, ma'mselle, zău aşa, mai cu seamă că signor a venit imediat cu pretenţii să intre în stăpânirea castelului, el fiind moştenitorul cel mai apropiat; şi au zis, vreau să spun judecătorii, sau senatorii, sau cam aşa ceva, au zis că nu putea să-l ia în stăpânire până nu vor trece nu ştiu câţi ani; numai atunci, dacă tot nu va fi găsită castelana, o vor socoti ca şi moartă şi numai atunci castelul o să fie al lui; şi aşa s-a şi întâmplat. Dar povestea s-a răspândit, ca şi multe alte zvonuri atât de ciudate, ma'mselle, că nici n-am să le spun.

— Asta e şi mai curios, Annette, vorbi Emily zâmbind şi trezindu-se din visare. Dar când signora Laurentini a fost văzută după aceea la castel, nimeni n-a încercat să vorbească cu ea?

— Să vorbească... să vorbească cu ea! strigă Annette, cu o privire îngrozită; nu, sigur că nu!

— Şi de ce nu? o zgândări Emily, dornică să audă mai multe.

— Sfântă Fecioară! să vorbească cu o fantomă!

— Dar ce pricină aveau oamenii să creadă că era fantomă, dacă nu s-au apropiat să-i vorbească!

— Oh, ma'mselle, n-am de unde să ştiu. Cum puteţi să mă întrebaţi aşa ceva? Ce e sigur, e că nimeni n-a văzut-o vreodată intrând sau ieşind din castel; şi când o vedeau, era ba într-un loc, ba în cu totul altă parte a castelului; şi, apoi, nu vorbea niciodată, şi dacă era vie, ce făcea în castel fără să scoată o vorbă? De atunci, prin unele încăperi ale castelului nimeni n-a mai avut curajul să intre, zice-se, tocmai din pricina asta.

— Cum, doar pentru că nu vorbea? încercă Emily să glumească, ca să-şi alunge teama ce începea să pună stăpânire pe ea.

— Nu, ma'mselle, nu, răspunse Annette cam supărată; oamenii au văzut ceva în încăperile acelea. Se mai spune că într-o veche capelă, lipită de aripa de apus a castelului, în miez de noapte se aud nişte gemete! – te înfiori numai când te gândeşti la ele; – şi tot felul de lucruri ciudate se mai văd acolo...

— Te rog, Annette, termină cu lucrurile astea fără noimă, zise Emily.

— Fără noimă, ma'mselle? Oh, dar am să vă spun atunci o întâmplare, pe care am auzit-o de la Caterina. Era într-o noapte rece de iarnă, când Caterina (ea venea des pe atunci la castel, îmi spunea, ca să le ţină de urât bătrânului Carlo şi nevestei lui, şi aşa a şi rămas în slujba lui signor, că a pus bătrânul o vorbă pentru ea) – Caterina şedea cu ei în sala cea mică. Şi deodată Carlo a zis: „Ar fi bine să coacem câteva smochine, din alea puse în cămară, dar e tare departe până acolo şi mi-e greu să le aduc; poate te duci tu, Caterina, zice el, că eşti tânără şi sprintenă; adu câteva, focul e tocmai bun ca să le coacem; se află în colţul cutare din cămară, zice el, la capătul galeriei dinspre nord; uite, ia lumânarea şi ai grijă, când urci pe scara cea mare, ca vântul ce suflă prin acoperiş să nu ţi-o stingă". Şi Caterina a luat lumânarea... Sst! ma'mselle, acum sunt sigură că am auzit un zgomot.

Emily, care se molipsise acum de spaima Annettei, ascultă cu atenţie; dar peste tot era linişte, şi Annette povesti mai departe:

— Caterina s-a dus în galeria dinspre nord, adică în galeria aceea mare pe unde am trecut şi noi, domnişoară, înainte de a ajunge pe coridorul ăsta. Cum mergea ea cu lumânarea în mână, fără să se gândească la nimic... Uite, iarăşi! strigă Annette pe neaşteptate, am auzit iarăşi! N-a fost închipuire, ma'mselle!

— Sst! zise şi Emily, tremurând toată.

Ascultară, rămânând nemişcate, şi deodată se auzi un ciocănit uşor în perete, care se repetă de mai multe ori. Annette scoase un ţipăt, în timp ce uşa camerei se deschidea încet... Era însă Caterina, care venise să-i spună Annettei că o chema stăpâna ei. Emily, deşi văzuse că nu era decât slujnica, nu izbuti să-şi stăpânească imediat spaima; iar Annette, pe jumătate râzând şi pe jumătate plângând, o certă pe Caterina că le speriase atât de tare; şi

apoi, îi era teamă ca nu cumva Caterina să fi auzit cele ce povestise. Emily, adânc impresionată de toată povestea spusă de Annette, tare n-ar fi vrut să rămână singură, aşa speriată cum era; dar nevrând s-o supere pe doamna Montoni şi nici să-şi trădeze slăbiciunea, se strădui să-şi domine frica şi îi îngădui Annettei să se retragă.

Când rămase singură, gândurile îi reveniră la povestea stranie a signorei Laurentini, şi apoi la propria ei situaţie stranie, în munţii aceştia sălbatici şi izolaţi dintr-o ţară străină, în castelul şi în puterea unui om pentru care doar cu câteva luni în urmă fusese o necunoscută; a unui om ce-şi întindea asupra ei o autoritate neîndreptăţită, având un caracter ce-i stârnea acum o spaimă justificată de temerile altora. Ştia că Montoni putea născoci, pune la cale şi îndeplini orice fel de proiect, şi tare îi era teamă că, având o inimă atât de puţin simţitoare, nu se dădea înapoi de la săvârşirea oricărei fapte pe care interesele lui i-ar cere-o. Emily îşi dăduse seama de multă vreme de nefericirea doamnei Montoni şi fusese nu o dată martoră la atitudinea dură, dispreţuitoare a soţului ei faţă de ea. La toate acestea, care-i dădeau pricini îndreptăţite de nelinişte, se adăugau acum mii de temeri neştiute, care există numai într-o imaginaţie bogată şi care sfidează chiar şi judecata şi analiza.

Emily îşi aminti tot ce-i povestise Valancourt despre Montoni, în ajunul plecării ei din Languedoc, şi tot ce-i spusese ca s-o convingă să nu se aventureze în această călătorie. Temerile lui i s-au părut adesea profetice – iar acum părea că se confirmă întru totul. Cu imaginea lui Valancourt în inimă, simţea acum un regret zadarnic; dar judecata îi aduse curând o consolare care, deşi slabă la început, căpăta vigoare pe măsură ce se gândea mai temeinic. Şi se bucura că, oricare vor fi suferinţele ei, făcuse bine că nu-l atrăsese şi pe el în nenorocire; oricâtă tristeţe îi rezerva viitorul, nu avea nimic ce să-şi reproşeze.

Deprimarea ei era sporită de şuieratul lugubru al vântului pe coridoare şi în jurul castelului. Focul vesel din cămin se stinsese demult, şi ea stătea acum cu ochii aţintiţi la jăratecul ce murea, până când o rafală puternică de vânt trecu pe coridor, zgâlţâind uşile şi ferestrele şi speriind-o de moarte: răbufnirea vântului fusese atât de violentă, încât mişcă scaunul aşezat să ţină loc de zăvor, şi uşa ce ducea la scara ascunsă se deschise pe jumătate. Curiozitatea şi teama i se treziră din nou. Luă lumânarea şi se duse în capul scării, unde rămase şovăind dacă să coboare sau nu; dar liniştea profundă şi bezna de pe scară o umplură de teamă; şi hotărându-se să cerceteze mai degrabă la lumina zilei, închise uşa şi o înţepeni mai bine.

Apoi se culcă, lăsând lumânarea aprinsă pe masă; dar fâlfâitul ei slab, în loc să-i risipească frica, o sporea; căci, la pâlpâitul nesigur al flăcării, i se

părea că vede forme plutind peste perdele şi lunecând în ungherele întunecoase ale camerei. Orologiul castelului bătu ora unu, înainte ca somnul să-i coboare genele peste ochi.

CAPITOLUL VI

Socot de vină ochii mei slăbiţi
Că formă dau acestei arătări.
Iat-o că vine!

SHAKESPEARE – *Iuliu Cezar*

După ce Montoni nu se învoi să-i dea o altă cameră, Emily se hotărî să îndure răbdătoare răul pe care nu-l putea evita; pentru a face ca odaia să pară mai plăcută, îşi despachetă cărţile, desfătarea ei din zile mai fericite şi izvorul de alinare din ceasurile de tristeţe moderată; căci erau ceasuri când nici cărţile nu o mai alinau; când geniul, gustul şi înflăcărarea celor mai desăvârşiţi scriitori nu-i mai evocau nimic.

După ce îşi rândui mica bibliotecă pe un cufăr înalt, care făcea parte din mobilierul camerei, îşi scoase şi sculele de desen; era acum destul de liniştită ca să-i placă gândul de a schiţa priveliştile măreţe ce se întindeau dincolo de ferestrele ei; dar deodată îşi înfrână această plăcere, amintindu-şi cât de des avusese intenţia de a se destinde în acest fel, şi cum de fiecare dată o împiedicase câte o nouă împrejurare nefericită.

„Cum pot să mă las amăgită de speranţă, îşi zise ea, şi, numai pentru că contele Morano n-a sosit încă, să mă simt o clipă fericită? Vai! ce însemnătate are dacă e aici azi sau mâine, din moment ce tot vine? – şi m-aş înşela amarnic crezând că nu va veni."

Pentru a-şi abate, totuşi, gândurile de la cauzele nefericirii ei, încercă să citească; dar nu izbutea să-şi fixeze luarea-aminte asupra paginii, şi în cele din urmă lăsă deoparte cartea şi se hotărî să cerceteze încăperile dimprejur. Fantezia ei găsea prilej de încântare la vederea unei măreţii atât de străvechi, şi un sentiment de teamă şi tristeţe i se furişă în suflet în timp ce trecea prin odăile întunecoase şi pustii, unde se pare că de mulţi ani nu mai călcase picior de om, şi îşi aminti de povestea stranie a fostei stăpâne a castelului. Şi imediat îşi aminti şi de tabloul acoperit cu un văl negru, care-i trezise curiozitatea în seara trecută, şi se hotărî să se ducă să-l vadă. Trecând prin încăperile care duceau într-acolo, se simţi cam neliniştită; exista o legătură între tablou şi fosta stăpână a castelului, iar vorbele spuse de Annette, ca şi împrejurările în care fusese acoperit cu văl tabloul îi dădeau o notă de mister care o înspăimânta. Dar o asemenea spaimă, care te chinuie şi îţi frământă mintea, făcând-o să se aştepte la orice, este de-a dreptul teribilă şi te sileşte, printr-un soi de fascinaţie, să cauţi chiar lucrul de care pari să te temi.

Emily merse mai departe cu paşi şovăielnici; se opri o clipă la uşă, înainte de a o deschide, şi apoi intră iute în cameră, îndreptându-se spre tablou; încadrat într-o ramă de o mărime neobişnuită, el atârna într-o parte destul de întunecoasă a odăii. Emily se opri iarăşi, şi apoi, cu o mână nesigură, ridică vălul; dar în aceeaşi clipă îl lăsă să cadă iar – căci ceea ce ascundea vălul nu era un tablou; şi înainte de a fi în stare să fugă din odaie, căzu în nesimţire pe jos.

Când îşi reveni în simţuri, amintindu-şi de ceea ce văzuse, aproape că o cuprinse din nou leşinul. Abia avu putere să iasă şi să ajungă în odaia ei; şi când se văzu acolo, îi lipsi curajul să rămână singură. Groaza o stăpânea, izgonind o vreme orice gând al nenorocirilor trecute şi chiar şi teama de cele viitoare; se aşeză lângă fereastră, pentru că de acolo putea auzi glasuri, deşi îndepărtate, de pe terasă, şi putea să vadă şi oameni trecând; şi toate acestea, oricât de neînsemnate, erau lucruri care o ajutau să-şi recapete curajul. După ce îşi mai reveni, se gândi dacă n-ar trebui să-i povestească doamnei Montoni ce văzuse; se simţea întru totul îndreptăţită să procedeze astfel, şi-apoi nădăjduia, într-o mică măsură, că va găsi puţină uşurare, vorbind altcuiva de imaginea care stăruia în gândurile ei, copleşindu-le. Dar îşi dădea seama de urmările teribile pe care le-ar putea avea această mărturisire; şi, temându-se de indiscreţia mătuşii ei, până la urmă se hotărî să se înarmeze cu tăria de a păstra o tăcere absolută în această privinţă. Curând după aceea trecură pe sub fereastră Montoni şi Verezzi, vorbind cu însufleţire, şi glasurile lor o reconfortară. Apoi domnii Bertolini şi Cavigni se alăturară celor de pe terasă; şi Emily, bănuind că doamna Montoni rămăsese singură, se duse s-o caute; căci sufletul ei răscolit abia mai putea îndura singurătatea odăii şi vecinătatea încăperii în care primise un şoc atât de mare.

O găsi pe mătuşa ei în iatacul ei, pregătindu-se pentru dejun. Figura palidă şi înspăimântată a fetei o alarmă şi pe doamna Montoni; dar Emily avu destulă tărie să păstreze tăcerea asupra întâmplării care o cutremurase şi care era gata să-i izbucnească de pe buze. Rămase în odaia mătuşii ei până când amândouă coborâră la dejun. Acolo îi întâlni pe gentilomii veniţi mai târziu, care se arătau neobişnuit de gravi, iar gândurile păreau să le fie absorbite de cine ştie ce grijă profundă ce nu le dădea răgazul să acorde prea multă atenţie lui Emily sau doamnei Montoni. Vorbeau puţin, şi Montoni şi mai puţin. Emily, privindu-l acum, se înfioră. Grozăvia văzută în acea încăpere îi năpădi sufletul. De mai multe ori culoarea îi pieri din obraji; şi se temea să nu i se facă rău, trădându-şi astfel emoţiile şi trebuind să părăsească odaia; dar hotărârea luată întări trupul cuprins de slăbiciune; se sili să participe la conversaţie, şi chiar să pară veselă.

Montoni era neîndoielnic pradă unei mari supărări, şi probabil că un spirit mai slab sau o inimă mai simţitoare s-ar fi frământat; la el, însă, după duritatea înfăţişării, supărarea părea doar să-i canalizeze facultăţile spre energie şi dârzenie.

Masa se desfăşură într-o atmosferă de stinghereală şi aproape într-o deplină tăcere. Dezolarea castelului părea să-l fi molipsit chiar şi pe veselul Cavigni; iar în această dezolare se amesteca şi o înverşunare cum ea nu i-o mai văzuse. Nu se pomeni nimic despre contele Morano, şi discuţiile, puţine câte se înfiripară, se învârtiră mai ales în jurul războaielor ce se purtau pe atunci între statele italiene, al forţei armatelor veneţiene şi al însuşirilor generalilor lor.

După dejun, când slujitorii se retraseră, Emily află că nobilul cavaler care îşi atrăsese răzbunarea lui Orsino murise, în urma rănilor primite, şi că se porniseră cercetări amănunţite pentru a-l găsi pe ucigaş. Vestea păru să-l tulbure pe Montoni, care rămase o vreme pe gânduri şi apoi întrebă unde se ascunsese Orsino. Oaspeţii săi, care cu toţii, în afară de Cavigni, nu ştiau că însuşi Montoni îl ajutase să fugă din Veneţia, răspunseră că fugise în timpul nopţii, în mare grabă şi taină, şi că nici tovarăşii săi cei mai apropiaţi nu ştiau încotro. Montoni se condamnă în sinea lui pentru întrebarea pe care o pusese, căci gândindu-se bine, era limpede că un om atât de bănuitor ca Orsino n-ar fi încredinţat nici unuia dintre cei de faţă secretul locului unde se ascundea. Dar cum socotea că era îndrituit să i se acorde întreaga încredere, nu se îndoia că va auzi în curând despre Orsino.

Curând după ce se strânse masa, Emily se retrase împreună cu doamna Montoni, lăsându-i pe cavaleri cu discuţiile lor tainice; dar nu înainte ca figura încruntată a lui Montoni s-o fi avertizat pe soţia sa că e timpul să-i lase singuri. Doamna Montoni trecu din sala cea mare pe metereze, plimbându-se câtva timp în tăcere, pe care Emily nu o întrerupse, căci şi gândurile ei erau absorbite de tot felul de probleme. Avu nevoie de toată hotărârea pentru a se stăpâni şi a nu-i împărtăşi doamnei Montoni teribilul subiect care încă o făcea să se cutremure de groază; de câteva ori era gata să-i povestească, chiar şi numai pentru a găsi o uşurare de o clipă; dar se ştia în puterea lui Montoni şi, gândindu-se că indiscreţia mătuşii ei le-ar putea fi fatală amândurora, socoti că mai degrabă îndura un rău mai mic acum, decât să se expună unuia mai mare, în viitor. Şi o presimţire ciudată nu-i dădu pace în această zi – părea că soarta ei se află aici, legată prin fire nevăzute de acest castel.

„Să nu-mi grăbesc singură soarta, îşi zise ea; căci orice mi-ar rezerva ea, cel puţin să nu trebuiască să mi-o reproşez singură."

Privind zidurile impunătoare ale castelului, le vedea în închipuirea ei plină de jale ca o închisoare; tresări apoi la gândul cât de departe se afla de ţara ei natală, de căsuţa ei liniştită şi de singurul ei prieten – cât de îndepărtată era speranţa ei de fericire, cât de slabă era perspectiva de a-l vedea din nou! Şi totuşi, gândul la Valancourt şi încrederea în dragostea lui statornică fuseseră până acum singurele ei mângâieri, şi se strădui să le păstreze. Câteva lacrimi de durere îi mijiră în ochi, dar îşi întoarse privirea ca să le ascundă.

Mai târziu, stând rezemată de zidul meterezelor, văzu la oarecare depărtare câţiva ţărani privind o spărtură în zid, în faţa căreia se afla un morman de pietre, de parcă voiau să repare zidul; se mai vedea şi un vechi tun ruginit, ce părea să fi căzut de pe postamentul său de deasupra. Doamna Montoni se opri să vorbească cu oamenii şi îi întrebă ce voiau să facă.

— Să reparăm fortificaţiile, înălţimea voastră, zise unul dintre oameni.

Doamna Montoni rămase puţin surprinsă că soţul ei socotea necesar să facă reparaţii, mai cu seamă că el nu vorbise niciodată despre castel ca despre un loc unde avea de gând să stea mai multă vreme; dar trecu mai departe, spre o arcadă înaltă care ducea de la fortificaţia din partea de miazăzi spre cea de la răsărit; într-o parte se sprijinea de castel, iar în cealaltă avea un mic turn de pază, de unde se vedea întreaga vale adâncă de dedesubt. Când se apropie de arcadă, văzu departe în spatele ei, şerpuind pe versantul împădurit al unui munte îndepărtat, o lungă coloană de călăreţi şi pedestraşi; ghici că erau ostaşi doar după strălucirea lăncilor şi a altor arme, căci depărtarea nu-i îngăduia să vadă cum erau îmbrăcaţi. În timp ce privea, avangarda ieşi din pădure în vale; dar coloana continua să păşească pe vârful îndepărtat al muntelui, într-o succesiune nesfârşită; în faţă, însă, uniformele militare începură să se desluşească, iar comandanţii, care mergeau în frunte şi păreau să dirijeze prin gesturi marşul celor ce-i urmau, înaintară în cele din urmă până foarte aproape de castel.

Un asemenea spectacol, în aceste ţinuturi singuratice, o surprinse şi o nelinişti pe doamna Montoni, care grăbi pasul spre nişte ţărani ocupaţi să înalţe bastioane în faţa fortificaţiei de la miazăzi, unde prăpastia era mai puţin povârnită decât în alte părţi. Oamenii nu putură însă să-i dea nicio lămurire la întrebările ei, dar, curioşi şi ei, priviră cu uimire lunga cavalcadă. Atunci doamna Montoni, socotind că se cuvine să înştiinţeze ce se petrece, o trimise pe Emily să-l anunţe pe Montoni că dorea să-i vorbească; misiune pe care nepoata ei nu o aproba, căci se temea de mânia pe care ştia că i-o va provoca; dar se supuse fără o vorbă.

Apropiindu-se de încăperea în care se afla Montoni împreună cu oaspeţii săi, îi auzi sfădindu-se foarte tare; se opri o clipă, tremurând la gândul că

intrarea ei îi va scoate din sărite. Dar iată că vocile tăcură o clipă, şi atunci se încumetă să deschidă uşa; văzând că Montoni se întorsese spre ea zorit şi se uita fără să spună nimic, îi comunică mesajul.

— Spune-i doamnei Montoni că sunt ocupat, zise el.

Atunci Emily socoti de cuviinţă să-i pomenească de pricina neliniştii ei. Montoni şi tovarăşii lui se ridicară pe dată şi se repeziră la ferestre; dar cum de acolo nu se vedeau trupele, se îndreptară până la urmă spre metereze, unde Cavigni îşi dădu cu părerea că era vorba de o legiune de *condottieri* în drum spre Modena.

O parte a cavaleriei se răspândise de-a lungul văii, şi o alta şerpuia prin munţi către nord, în timp ce unele trupe zăboveau încă pe povârnişul împădurit, unde se zăriseră pentru prima dată, astfel încât lungimea nesfârşită a procesiunii părea să arate prezenţa unei întregi armate. În timp ce Montoni şi ceilalţi îi urmăreau înaintarea, auziră răsunând în vale sunete de trompete şi apoi altele răspunzându-le de pe înălţimi. Emily ascultă cu emoţie notele ascuţite care răsunau în munţi, reverberându-se, iar Montoni începu să le explice semnalele, pe care se părea că le cunoaşte foarte bine, şi care nu aveau niciun înţeles duşmănos. Îmbrăcămintea trupelor şi armele pe care le purtau, adeveriră bănuiala lui Cavigni, şi Montoni avu mulţumirea să-i vadă trecând, fără măcar să se oprească şi să privească spre castelul său. Totuşi, nu plecă de pe metereze până când coloana nu se pierdu în depărtare, la poalele munţilor, şi până când ultimul murmur al trompetei se stinse pe aripile vântului. Cavigni şi Verezzi erau tare însufleţiţi privind acest spectacol, căci se părea că le stârnise tot focul temperamentului; Montoni se întoarse însă în castel, tăcut şi gânditor.

Emily nu îşi revenise încă de ajuns de pe urma întâmplării ce o zguduise, ca să îndure singurătatea camerei ei, aşa încât mai rămase pe metereze; căci doamna Montoni nu o poftise în iatacul ei, în care se retrăsese deprimată; iar Emily, după ultima peripeţie, pierduse orice chef de a mai cerceta ungherele întunecoase şi misterioase ale castelului. De aceea, meterezele erau aproape singurul ei refugiu; şi rămase acolo până când umbra cenuşie a înserării se aşternu peste întreaga fire.

Cavalerii cinară singuri, şi, cum doamna Montoni continua să rămână în odaia ei, Emily trecu pe la ea înainte de a se retrage. O găsi pe mătuşa ei plângând şi foarte tulburată. Duioşia firească a lui Emily era atât de mângâietoare, încât rareori nu izbutea să aducă alinare unei fiinţe mâhnite; dar inima doamnei Montoni era sfâşiată, şi chiar şi cele mai blânde intonaţii ale glasului nepoatei ei rămâneau zadarnice. Cu delicateţea ei obişnuită, Emily se prefăcu a nu observa tristeţea mătuşii ei; dar fără voie purtările ei aveau o blândeţe şi chipul un aer îngrijorat pe care doamna Montoni le

observă jignită, căci mila nepoatei o socotea o insultă adusă mândriei ei, şi o îndepărtă cât de curând îi îngădui buna cuviinţă. Emily nu îndrăzni să-i destăinuie că tare greu îi venea să rămână în camera ei întunecoasă; îi ceru însă îngăduinţa ca Annette să rămână cu ea până se va duce la culcare; şi îngăduinţa îi fu acordată cam în silă. Dar cum Annette se afla în acel moment împreună cu ceilalţi slujitori, Emily se retrase singură.

Cu paşi uşori şi repezi trecu prin galeriile lungi, pe unde licărirea slabă a lumânării din mână nu făcea decât să mărească bezna din jur, iar aerul care se strecura peste tot ameninţa să o stingă. Tăcerea adâncă ce domnea în această parte a castelului o umplea de spaimă; din când în când auzea câte un hohot de râs răsunând în vreun colţ îndepărtat al castelului, unde se aflau adunaţi slujitorii; dar se pierdea îndată, rămânând apoi doar tăcerea neclintită. Când trecu pe lângă şirul de odăi pe care le cercetase dimineaţa, aruncă o privire înfricoşată spre uşă, şi aproape i se păru că aude murmure în interior, dar nu se opri nicio clipă să se încredinţeze.

După ce ajunse în odaia ei, unde nu ardea focul în cămin ca să risipească întunericul, se aşeză cu o carte în mână să-i mai treacă vremea, până avea să vină Annette să aprindă focul. Continuă să citească până când lumânarea aproape se stinse; dar Annette tot nu apărea, şi singurătatea şi întunericul din cameră începură s-o neliniştească, mai ales că se ştia aproape de locul cumplit unde fusese dimineaţa. Închipuiri lugubre şi fantastice îi veneau în minte. Se uită cu teamă la uşa ce dădea spre scară; o cercetă cu grijă şi văzu că era închisă. Nemaiputând să-şi stăpânească neliniştea pe care o simţea la gândul că va dormi din nou în odaia aceasta atât de izolată şi plină de primejdii, unde se părea că intrase cineva în noaptea trecută, se chinuia nerăbdătoare să o vadă pe Annette, pe care o rugase să afle dacă într-adevăr fusese cineva. Dorea să-i mai pună întrebări şi în legătură cu ceea ce îi îngrozise atâta sufletul şi despre care în seara trecută Annette părea să ştie ceva, deşi vorbele ei erau foarte departe de adevăr, şi Emily era încredinţată că fusese cu bună ştiinţă amăgită de alţii; mai presus de orice, era surprinsă că uşa încăperii aceleia era lăsată neîncuiată. O asemenea nepăsare era aproape de necrezut. Dar acum lumânarea era gata să se stingă; licăririle slabe de lumină pe care le mai arunca pe pereţi trezeau toate spaimele imaginaţiei, aşa încât se ridică să-şi găsească drumul spre partea locuită a castelului, înainte de a se stinge de tot.

Când deschise uşa camerei, auzi glasuri îndepărtate, şi curând după aceea văzu o lumină ivindu-se în celălalt capăt al coridorului şi pe Annette apropiindu-se împreună cu o altă slujnică.

— Mă bucur că ai venit, zise Emily; de ce-ai stat atât de mult? Te rog, aprinde imediat focul.

— Stăpâna mea a avut nevoie de mine, ma'mselle, răspunse Annette, încurcată; mă duc să aduc lemne.

— Nu, zise Caterina, asta e treaba mea.

Şi părăsi într-o clipă odaia. Annette ar fi vrut s-o urmeze, dar fiind chemată înapoi, se apucă să vorbească cu glas tare şi să râdă, de parcă i-ar fi fost teamă să nu se aştearnă tăcerea.

Caterina se întoarse în curând cu lemnele; şi apoi, după ce flăcările vesele însufleţiră din nou încăperea şi Caterina plecă, Emily o întrebă pe Annette dacă cercetase ceea ce o rugase.

— Da, ma'mselle, zise Annette, dar niciun suflet de om nu ştie nimic. Bătrânul Carlo – l-am pândit cu grijă, căci se spune că ştie lucruri ciudate – bătrânul Carlo arăta la faţă într-un fel cum n-aş şti să vă spun; m-a întrebat de nenumărate ori dacă puteam să jur că uşa fusese descuiată. „Doamne, am zis, cum te văd şi mă vezi!" Cât despre mine, domnişoară, tare mă mai minunez, aş putea spune, şi mai curând aş dormi pe tunul cel mare de pe capătul fortificaţiei dinspre răsărit, decât în odaia asta.

— Şi ce ai tu împotriva tunului aceluia, mai mult decât împotriva altuia? o întrebă Emily, zâmbind; chiar şi cel mai bun tun, şi tot ar fi un pat cam tare.

— Da, ma'mselle, oricare ar fi un pat tare, fireşte; dar se spune că în miez de noapte au văzut ceva lângă tunul cel mare, de parcă l-ar fi păzit.

— Ah, draga mea Annette, oamenii care spun asemenea poveşti sunt fericiţi să existe fiinţe ca tine să-i asculte, căci bag de seamă că îi crezi pe toţi.

— Dragă ma'mselle! o să vă arăt tunul acela – îl puteţi vedea chiar de-aici, de la fereastră!

— Bine, zise Emily, dar asta nu dovedeşte că îl păzeşte o arătare.

— Cum! chiar dacă vă arăt tunul? Scumpă domnişoară, dumneavoastră nu credeţi nimic.

— Nimic din ce-mi spui, decât dacă o să văd cu ochii mei, zise Emily.

— Bine, domnişoară, dar o să vedeţi, numai să vă uitaţi acum pe fereastră.

Emily nu se putu stăpâni să nu râdă, şi Annette se uită la ea mirată. Cunoscându-i înclinaţia de a da crezare la tot ce era miraculos, Emily nu vru să-i pomenească despre ceea ce o preocupa, de teamă să nu o înspăimânte; şi începu să vorbească despre un subiect mai vesel – întrecerile cu bărcile de la Veneţia.

— Ah, ma'mselle, cursele acelea de bărci, zise Annette, şi nopţile senine cu lună sunt tot ce-i mai frumos la Veneţia! Luna e acolo mai luminoasă ca oriunde în altă parte; şi apoi, să ascultaţi o muzică dulce, ca aceea pe care o cânta adesea Ludovico pe sub grilajul porticului dinspre apus! Să ştiţi, ma'mselle, că Ludovico mi-a spus despre tabloul pe care aţi vrut să-l vedeţi astă-noapte şi...

— Care tablou? păru nedumerită Emily, vrând ca Annette să-i destăinuie ce ştia.

— Oh, tabloul acela cumplit, cu vălul negru deasupra.

— Înseamnă că nu l-ai văzut? întrebă Emily.

— Cine, eu? Nu, ma'mselle, niciodată. Dar azi-dimineaţă, urmă Annette coborând glasul şi aruncând o privire în jur, azi-dimineaţă, când se luminase bine de ziuă, ştiţi am simţit nevoia să-l văd, că auzisem atâtea lucruri ciudate despre el, şi m-am dus până la uşă, şi aş fi deschis-o, dacă n-ar fi fost încuiată.

Emily, străduindu-se să-şi ascundă uimirea pe care i-o pricinuise mărturisirea fetei, o întrebă la ce oră se dusese la uşă şi află că aproape imediat după ce fusese şi ea acolo. Mai întrebă şi alte lucruri şi se încredinţă că Annette, şi după cât se părea şi cel care îi povestise, nu cunoştea adevărul înfricoşător, deşi în povestea Annettei ceva foarte apropiat de adevăr se amesteca din când în când cu neadevărul. Emily începu acum să se teamă că prezenţa ei în camera aceea fusese observată, ţinând seama de faptul că imediat după plecarea ei uşa fusese încuiată; şi era speriată ca nu cumva să atragă răzbunarea lui Montoni. Tare ar mai fi vrut să ştie de unde pornise povestea născocită care îi fusese împărtăşită Annettei şi ce scop se urmărise cu asta; căci Montoni nu putea să dorească altceva decât să se păstreze desăvârşită tăcere. Dar simţi că subiectul era prea cumplit pentru această oră târzie şi căută să nu se mai gândească la el; începu să stea de vorbă cu Annette, a cărei conversaţie, simplă cum era, o prefera liniştii ce însoţea o singurătate totală.

Rămaseră astfel până aproape de miezul nopţii, dar nu fără ca Annette să lase de înţeles, nu o dată, că ar dori să plece. Jarul aproape se stinsese; şi Emily auzi, în depărtare, pocnetul uşilor de la sala cea mare, care se închideau pentru noapte. Se pregăti aşadar de culcare, dar parcă tot n-ar fi vrut ca Annette s-o părăsească. În acel moment răsună clopotul cel mare de la poarta castelului. Rămaseră să asculte cu teamă şi, după un lung răstimp de tăcere, clopotul se auzi iar. Curând după aceea zgomotul de roţi de trăsură răzbătu din curte. Emily căzu aproape leşinată pe scaun.

— E contele, zise ea.

— Cum, la ora asta din noapte, ma'mselle? se miră Annette. Nu, dragă domnişoară. De fapt, dacă stai să te gândeşti, e o oră neobişnuită pentru oricine să sosească!

— Te rog, Annette, nu mai pierde vremea, zise Emily cu glas chinuit. Du-te, te rog, du-te să vezi cine este.

Annette plecă din odaie, luând cu ea şi lumânarea şi lăsând-o pe Emily în întunericul care, cu câteva clipe mai devreme ar fi înspăimântat-o, dar pe

care acum nici nu-l luă în seamă. Asculta şi aştepta cu sufletul la gură; se auzeau zgomote îndepărtate, dar Annette nu se întorcea. În cele din urmă îşi pierdu răbdarea şi încercă să găsească drumul spre coridor; dar trecu mult până să ajungă la uşa camerei şi, după ce o deschise, bezna de afară o făcu să stea locului. Acum se auzeau glasuri; Emily crezu chiar, că îl desluşeşte pe acela al contelui Morano, şi apoi vocea lui Montoni. Curând după aceea auzi paşi apropiindu-se; apoi o rază de lumină străbătu întunericul, şi Annette apăru, iar Emily îi ieşi în întâmpinare.

— Da, ma'mselle, zise ea, aţi avut dreptate, este contele, fără nicio putinţă de îndoială.

— El e! exclamă Emily, ridicându-şi ochii spre cer şi sprijinindu-se de braţul Annettei.

— Doamne! dragă domnişoară, ce vă mai frământaţi, şi ce palidă v-aţi făcut! Aşteptaţi, că în curând o să auzim mai multe.

— Într-adevăr! zise Emily, îndreptându-se cât putu mai repede spre odaia ei. Nu mă simt bine, vreau puţin aer.

Annette deschise o fereastră şi aduse apă. Senzaţia de leşin îi trecu lui Emily, dar o rugă pe Annette să nu plece până nu va primi înştiinţare de la Montoni.

— Dragă ma'mselle! dar n-o să vă mai tulbure la ora asta din noapte; păi, o fi crezând chiar că dormiţi.

— Atunci, rămâi cu mine până adorm, zise Emily, uşurată pe moment de convingerea Annettei; aşa trebuia să fie, dar spaima o împiedicase să se gândească singură la acest lucru.

Annette, deşi fără prea multă tragere de inimă, se învoi să rămână, şi Emily se simţi acum destul de liniştită ca să-i pună câteva întrebări; printre altele, dacă îl văzuse pe conte.

— Da, domnişoară, l-am văzut coborând din trăsură; ştiţi, de aici m-am dus la grilajul turnului dinspre miazănoapte, de unde se vede în curtea interioară. Acolo era trăsura contelui, şi contele în ea, aşteptând la poarta cea mare – căci portarul tocmai se dusese la culcare – împreună cu câţiva oameni călări; totul se vedea bine la lumina torţelor pe care le purtau.

Emily aproape că zâmbi ascultând-o.

— Când uşa s-a deschis, contele a zis ceva ce n-am înţeles, şi apoi s-a dat jos, împreună cu încă un gentilom; eram încredinţată că stăpânul se culcase şi m-am dus în iatacul stăpânei mele, să văd ce pot să aflu. Dar în drum m-am întâlnit cu Ludovico, şi el mi-a spus că stăpânul era treaz, sfătuindu-se cu intendentul său şi cu ceilalţi domni în odaia din capătul galeriei de la miazănoapte; şi Ludovico şi-a pus degetul pe buze, ca şi cum ar fi spus: „Se

petrec mai multe lucruri decât crezi tu, Annette, dar trebuie să-ţi ţii gura." Aşa că mi-am ţinut gura, ma'mselle, şi am venit de îndată să vă spun.

Emily o întrebă dacă ştia cine era cavalerul ce-l însoţea pe conte şi cum îi primise Montoni; dar Annette nu ştiu să-i spună.

— Când l-am întâlnit, adăugă ea, Ludovico tocmai se ducea să-l cheme pe valetul lui signor Montoni, ca să-l anunţe că au sosit.

Emily rămase câtăva vreme pe gânduri; apoi neliniştea ei spori atât de mult, încât o rugă pe Annette să se ducă în sala slujitorilor, unde putea să afle dacă într-adevăr contele avea de gând să rămână la castel.

— Da, domnişoară, se învoi Annette, bucuroasă; dar cum am să găsesc drumul, dacă las lumina aici?

Emily se oferi să-i lumineze ea drumul; şi ieşiră amândouă din odaie. Când ajunseră în capul scării celei mari, Emily se gândi că ar putea fi văzută de conte; şi pentru a ocoli sala cea mare, Annette o duse prin nişte coridoare lăturalnice spre o scară din dos, care dădea drept în sala slujitorilor.

La întoarcere, Emily începu să se teamă că ar putea iarăşi să se rătăcească prin cotloanele castelului şi să vadă iarăşi cine ştie ce lucru îngrozitor; şi deşi nenumăratele cotituri o ameţiseră, se temea să deschidă vreuna din numeroasele uşi pe care le întâlnea. În timp ce înainta prevăzătoare, i se păru că aude un zgomot slab la o depărtare nu prea mare şi, după ce se opri o clipă, îl auzi din nou, mai desluşit. În dreapta coridorului se aflau câteva uşi. Mai făcu câţiva paşi şi ascultă. Când ajunse la a doua uşă, auzi dinăuntru un glas tânguitor, pe care continuă să-l asculte, temându-se să deschidă uşa şi în acelaşi timp nevrând să plece de acolo. Cineva suspina şi plângea în hohote, lăsând să răzbată accentele sfâşietoare ale unui suflet chinuit. Emily rămase împietrită, privind cu spaimă la întunericul care o înconjura. Suspinele continuau. Mila începu acum să fie mai puternică decât spaima; poate că ar putea să-i aducă a alinare fiinţei care suferea, cel puţin exprimându-şi compasiunea, aşa încât puse mâna pe clanţă, în timp ce mai şovăia încă, i se păru că recunoaşte glasul, oricât de schimbat ar fi fost de accentele de suferinţă. După ce aşeză lumânarea pe coridor, deschise încetişor uşa, dincolo de care totul era cufundat în întuneric, în afară de o geană de lumină dintr-o încăpere alăturată; păşi uşor înăuntru. Înainte de a ajunge însă la camera alăturată, o zări pe doamna Montoni, rezemată de măsuţa de toaletă şi plângând, cu batista la ochi.

Pe scaun, lângă foc, era aşezat cineva, dar ea nu putu distinge cine era. Omul acela vorbea din când în când cu glas atât de scăzut, încât Emily nu putea desluşi ce spune; dar avu impresia că, la vorbele lui, doamna Montoni începea să plângă şi mai tare; şi era prea tulburată ca s-o observe pe Emily; iar aceasta, deşi dornică să ştie ce-i pricinuise mătuşii ei atâta suferinţă, şi

cine era bărbatul admis la o oră atât de târzie în iatacul ei, nu vru să mai adauge la suferinţele prin care trecea emoţia de a fi surprinsă, sau să profite de situaţie ascultând o convorbire particulară. De aceea se retrase încet, şi după ce mai rătăci puţin, găsi drumul spre odaia ei, unde grijile pentru soarta ei îi alungară nedumerirea şi îngrijorarea în legătură cu doamna Montoni.

Annette reveni fără să aducă vreo veste importantă; căci slujitorii, printre care fusese, fie că nu ştiau nimic, fie că se prefăceau că nu ştiu nimic despre şederea contelui la castel. Vorbeau doar de greutăţile călătoriei pe drumul povârnit pe care veniseră şi de numeroasele primejdii prin care trecuseră şi îşi arătau mirarea că stăpânul lor se încumetase să le înfrunte pe timp de noapte; şi recunoşteau că torţele nu slujiseră decât să le arate pustietăţile munţilor. Annette, văzând că nu poate dobândi nicio informaţie, îi lăsă sfădindu-se şi cerând mai multe lemne pe foc şi mai multă mâncare pe masă.

— Şi acum, ma'mselle, adăugă ea, mi-e atât de somn – nu pot să cred că, dacă v-ar fi fost tot atât de somn ca şi mie, mi-aţi cere să mai stau cu dumneavoastră.

Emily îşi dădu seama că era, într-adevăr, o cruzime să-i ceară aşa ceva; aşteptase destul fără a primi vreo chemare din partea lui Montoni, încât părea că nu mai avea de gând s-o tulbure la asemenea oră târzie, şi se hotărî s-o lase pe Annette să plece. Dar când se mai uită o dată în jurul camerei întunecoase şi îşi aminti de anumite lucruri, teama puse iarăşi stăpânire pe ea şi şovăi.

— Era o cruzime din partea mea, Annette, să-ţi cer să stai până o să adorm, zise ea; căci tare mi-e teamă că va trece multă vreme până mă va cuprinde somnul.

— Sunt sigură că va trece multă vreme, ma'mselle, se învoi Annette.

— Dar până să pleci, spuse Emily, vreau să te întreb dacă signor Montoni s-a despărţit de contele Morano când ai plecat din sală?

— Oh, nu, domnişoară, erau împreună, numai ei doi.

— Ai mai fost în odaia mătuşii mele, de când ai plecat de-a ici?

— Nu, ma'mselle; am încercat uşa când am trecut pe-acolo, dar era încuiată; aşa că mi-am zis că stăpâna mea s-a culcat.

— Atunci cine o fi fost adineauri cu stăpâna ta? se minună Emily, uitând în nedumerirea ei de prudenţa obişnuită.

— Nimeni, cred, domnişoară, răspunse Annette; n-a fost nimeni cu ea, aşa zic, de când v-am părăsit.

Emily nu se mai gândi la acest subiect; şi după ce se mai căzni să-şi înfrângă temerile imaginare, izbuti să şi le domine şi o lăsă pe Annette să se ducă la culcare. Apoi rămase chibzuind asupra vieţii ei şi a doamnei

Montoni. Până când dădu cu ochii de miniatura pe care o găsise după moartea tatălui ei, printre hârtiile pe care îi poruncise să le distrugă. Era aşezată pe masa din faţa ei, printre câteva desene risipite, pe care le scosese cu câteva ore mai devreme dintr-o cutie. Vederea miniaturii îi trezi multe gânduri ciudate; dar blândeţea melancolică a chipului îi alină până la urmă neliniştea provocată de aceste gânduri. Figura de pe miniatură semăna cu tatăl ei; şi tot gândindu-se cu drag la el, i se păru că semănau chiar foarte mult. Dar tihna sufletului îi fu tulburată curând, căci îşi aminti de cuvintele din hârtiile pe care le găsise împreună cu acest portret şi care îi pricinuiseră atâta teamă şi îndoieli. În cele din urmă se trezi din reveria adâncă în care o cufundase această amintire; dar când se ridică să se dezbrace, tăcerea şi singurătatea în care fusese lăsată la acest ceas din noapte, căci acum nu se mai auzea nici măcar un sunet îndepărtat, se adăugară impresiei lăsate de subiectul la care tocmai se gândise, şi se simţi înspăimântată. Vorbele Annettei în legătură cu această cameră, oricât de naive ar fi fost, reuşiseră s-o impresioneze şi ele, căci urmau unei întâmplări înspăimântătoare la care asistase chiar ea şi care se petrecuse într-o cameră aproape alăturată de a ei.

Uşa de la scara secretă constituia şi ea o pricină serioasă de nelinişte; şi, din cauza fricii, începu să creadă că scara ducea în odaia de care, chiar şi numai amintindu-şi, se înfiora. Hotărâtă să nu se dezbrace, se întinse să doarmă îmbrăcată, avându-l pe Manchon, câinele răposatului ei tată, pe care-l socotea un fel de paznic, la picioarele patului.

Puţin mai liniştită, încercă să nu se mai gândească la nimic; dar închipuirea nu-i dădea pace, zăbovind asupra lucrurilor care o interesau, şi auzi orologiul castelului bătând ora două înainte de a închide ochii.

Din somnul agitat în care căzuse, o trezi în curând un zgomot ce părea să vină chiar din odaia ei; înspăimântată, ascultă cu urechile ciulite, dar tăcerea care domnea o făcu să creadă că se speriase în vis, şi îşi culcă iarăşi capul pe pernă.

Dar tresări iar căci zgomotul se repetă; părea să vină din acea parte a odăi de unde pornea scara secretă, şi într-o străfulgerare ea îşi aduse aminte că uşa fusese încuiată, în noaptea trecută, de o mână necunoscută. Nu putea uita nici bănuiala că scara ducea în locul care o îngrozise atât de tare. Inima îi îngheţă de spaimă. Ridicându-se pe jumătate din pat, şi dând uşurel perdeaua la o parte, se uită la uşa ce dădea spre scară; dar lumina de pe cămin era prea slabă, şi ungherele mai îndepărtate se pierdeau în întuneric. Totuşi zgomotul continua, şi acum era încredinţată că venea de la uşă. Parcă cineva trăgea nişte zăvoare ruginite; câteva clipe înceta, ca apoi să înceapă iar, mai uşor, ca şi cum cel ce se afla acolo s-ar fi temut să nu fie descoperit. În timp ce Emily îşi ţinea ochii aţintiţi asupra uşii, o văzu mişcându-se şi

deschizându-se încet, şi o umbră se strecură în odaie, dar întunericul era atât de adânc, încât nu putu să-şi dea seama cine era. Aproape leşinată de spaimă, avu totuşi destulă tărie să-şi înăbuşe ţipătul care era gata să-i scape de pe buze, şi lăsând perdeaua să cadă la loc, urmări în tăcere mişcările siluetei misterioase pe care o vedea. Părea să lunece prin întunericul din partea cealaltă a odăii, apoi se opri şi, când se apropie de cămin, Emily observă, în lumină, silueta unui bărbat. Îi evoca ceva, şi asta aproape că îi risipi şi ultimele rămăşiţe slabe de curaj; continuă, totuşi, să urmărească cu ochii silueta, care rămase câtva timp nemişcată; dar apoi, apropiindu-se încet, se opri la picioarele patului, şi perdelele fiind puţin desfăcute, Emily putu s-o vadă mai bine; numai că groaza o împiedica acum să distingă ceva şi chiar să scoată un sunet.

După ce rămase acolo o clipă, silueta se retrase spre cămin, unde luă lumânarea, se uită câteva clipe cu atenţie în odaie, şi apoi înaintă iar spre pat. În această clipă lumina trezi câinele care dormea la picioarele patului, şi el începu să latre, ba chiar, sărind jos, se repezi la străin; în aceeaşi clipă, acesta lovi câinele cu spada şi, repezindu-se spre pat, Emily îl descoperi pe... contele Morano!

Îl privi mută de spaimă; iar el, aruncându-se în genunchi lângă pat, o imploră să nu se teamă de nimic; şi, după ce aruncă spada, vru să-i ia mâna, dar Emily îşi regăsi forţele care o părăsiseră de spaimă şi sări jos din pat în rochia pe care negreşit un fel de teamă profetică o avertizase să n-o dezbrace în noaptea aceasta.

Morano se ridică şi veni după ea până la uşa prin care intrase şi o prinse de mână chiar când ea atingea capul scării, dar nu înainte ca Emily să descopere, la licărirea unei lumini, un alt bărbat care stătea la jumătatea scării. Scoase un ţipăt deznădăjduit şi, crezând că însuşi Montoni o dăduse pe mâna lui, nu văzu, într-adevăr, cum va mai putea să scape.

Contele, care o ţinea încă de mână, o conduse înapoi în odaie.

— De ce toată spaima asta? zise el cu glas tremurat. Ascultă-mă, Emily, n-am venit să te sperii; nu, pe legea mea! Te iubesc prea mult – prea mult pentru propria mea linişte.

Emily se uită la el, cu teamă şi îndoială.

— Atunci, lăsaţi-mă, domnule, zise ea, lăsaţi-mă imediat.

— Ascultă-mă, Emily, reluă Morano. Ascultă-mă! Iubesc, şi sunt disperat – da – disperat. Cum pot să te privesc, ştiind poate că o fac pentru ultima dată, şi să nu sufăr toate chinurile disperării? Dar nu va fi aşa; vei fi a mea, în ciuda lui Montoni şi a ticăloşiei lui.

— În ciuda lui Montoni! exclamă Emily cu înfocare; ce-mi aud urechile?

— Află că Montoni e un ticălos, exclamă Morano impetuos. Un ticălos care vroia să te vândă dragostei mele... care...

— Şi e mai puţin ticălos cel care m-ar fi cumpărat? îl întrebă Emily, fixând asupră-i o privire încărcată de dispreţ calm. Părăsiţi imediat odaia, domnule, urmă cu un glas tremurând între bucurie şi teamă, sau o să chem toată casa, şi atunci răzbunarea lui signor Montoni v-ar putea impune ceea ce în zadar am implorat eu de la mila lui.

Dar Emily ştia că se afla prea departe pentru a fi auzită de cei care puteau s-o apere.

— Să nu aştepţi niciodată, nimic de la mila lui, zise Morano; a profitat de mine în chip mârşav, şi răzbunarea mea are să-l urmărească. Iar pentru tine, Emily, pentru tine a urzit alte planuri, fără nicio îndoială mai noi şi mai profitabile decât ultimele.

Raza de speranţă pe care i-o treziseră primele cuvinte ale contelui, aproape că se stinse acum auzind ultimele lui cuvinte; şi el, văzând că faţa lui Emily îi trăda stările sufleteşti, încercă să profite de descoperirea făcută.

— Dar nu trebuie să pierd timpul, zise el; n-am venit să-l învinuiesc pe Montoni. Am venit să cerşesc, să pledez... în faţa lui Emily; să-i spun cât sufăr, s-o rog să mă scape de deznădejde, şi pe ea de la pieire. Emily! uneltirile lui Montoni sunt de nepătruns, dar, te previn, sunt cumplite; când e mânat de interese sau de ambiţie, nu se dă înapoi de la nimic. Pot oare să te iubesc, şi să te părăsesc în puterea lui? Fugi, aşadar, fugi din această temniţă întunecoasă, împreună cu un îndrăgostit care te adoră! Am plătit unui slujitor al castelului, ca să-mi deschidă porţile, şi până în zori vei fi departe, pe drumul spre Veneţia.

Emily, zguduită şi copleşită – mai ales în momentul când începuse să nădăjduiască în zile mai bune – vedea acum pretutindeni în jurul ei numai nenorocire. Nemaifiind în stare să răspundă, şi aproape chiar să şi gândească, se aruncă într-un scaun, palidă şi cu răsuflarea tăiată. Că Montoni o vânduse mai înainte lui Morano, lucru era cu putinţă; că nu se mai învoia acum la această căsătorie, lucru era vădit din atitudinea de acum a contelui; şi era aproape sigur că numai un plan în care avea interese mai puternice îl făcuse pe un om egoist ca Montoni să renunţe la planul de mai înainte, pe care până atunci îl urmărise cu atâta stăruinţă. Gândurile acestea, ce o copleşiră auzind aluziile lui Morano, pe care acum nu mai şovăia să-l creadă, o făcură să tremure înfiorându-se la gândul noilor nenorociri şi persecuţii ce-o aşteptau, după cât se pare, la castelul Udolpho, recunoscu fără voia ei că aproape singura şansă de a scăpa de ele era de a primi protecţia acestui om, acceptând astfel rele mai sigure şi nu mai puţin cumplite – la care nu putea să se gândească nici măcar o singură clipă.

Tăcerea ei, deşi pricinuită de frământări, încurajă speranţele lui Morano, care îi pândea chipul cu nerăbdare; îi luă din nou mâna, pe care ea şi-o trăsese şi, ducându-şi-o la inimă, o imploră iarăşi să se hotărască imediat.

— Fiecare clipă pierdută ne primejduieşte plecarea, zise el; aceste câteva clipe pierdute îi pot da lui Montoni posibilitatea de a ne ajunge din urmă.

— Vă implor, domnule, tăceţi, zise Emily cu glas slab. Sunt într-adevăr foarte nefericită, şi nefericită trebuie să rămân. Lăsaţi-mă – vă implor, lăsaţi-mă să-mi îndur soarta.

— Niciodată! strigă contele cu tărie; mai bine mor! Dar iartă-mi violenţa! gândul de a te pierde mă scoate din minţi. Nu se poate să nu-ţi dai seama de caracterul lui Montoni; poate că nu cunoşti planurile lui – cu siguranţă că nu, căci altfel n-ai şovăi între dragostea mea şi puterea lui.

— Nici nu şovăi, zise Emily.

— Atunci, să mergem, zise Morano, sărutându-i cu înflăcărare mâna şi ridicându-se; trăsura mea aşteaptă sub zidurile castelului.

— M-aţi înţeles greşit, domnule, zise Emily. Îngăduiţi-mi să vă mulţumesc pentru interesul pe care mi-l purtaţi şi lăsaţi-mă să hotărăsc singură ce trebuie să fac. Voi rămâne sub protecţia lui signor Montoni.

— Sub protecţia lui! exclamă Morano semeţ – sub *protecţia* lui! Emily, de ce te laşi astfel înşelată? Ţi-am spus la ce trebuie să te aştepţi de la *protecţia* lui.

— Să mă iertaţi, domnule, dacă în acest caz mă îndoiesc auzind simple afirmaţii şi, pentru a fi convinsă, am nevoie de ceva care să semene a dovezi.

— Nu am nici timpul şi nici mijloacele să aduc acum dovezi, replică contele.

— Şi nici eu, domnule, n-am înclinaţie să le ascult, chiar dacă le-aţi aduce.

— Îţi baţi joc de răbdarea şi de suferinţa mea, continuă Morano. Oare căsătoria cu un bărbat care te adoră ţi se pare atât de îngrozitoare, încât să preferi toate nenorocirile la care te poate osândi Montoni în această temniţă izolată? Bănuiesc că vreun mizerabil a furat afecţiunea care mi se cuvenea mie, căci altfel n-ai stărui cu atâta îndărătnicie în a refuza o ofertă care te-ar pune la adăpost de orice persecuţii.

Morano se plimba prin odaie cu paşi repezi şi cu un aer răvăşit.

— Aceste vorbe, conte Morano, îmi dovedesc din plin că afecţiunea mea nu vi se cuvine, zise Emily cu blândeţe; şi această purtare îmi arată că nu voi fi la adăpost de persecuţii, cât timp voi fi în puterea dumneavoastră. Dacă vreţi să-mi schimb părerea, încetaţi de a mă persecuta prin prezenţa dumneavoastră. Dacă îmi refuzaţi rugămintea, mă veţi sili să vă expun ranchiunii lui signor Montoni.

— Da, să vină, strigă Morano furios, şi să înfrunte el indignarea mea! Să îndrăznească să mai dea ochii cu omul pe care l-a jignit cu atâta insolenţă; primejdia o să-l înveţe ce este morala, şi răzbunarea, ce este dreptatea – să vină, şi spada mea o va primi în inimă.

Înverşunarea cu care rostise aceste cuvinte îi pricinui lui Emily o nouă spaimă; se ridică de pe scaun, dar tremura atât de tare încât trebui să se aşeze la loc; vorbele îi muriră pe buze, şi uitându-se cu părere de rău la uşa dinspre coridor, care era încuiată, îşi dădu seama că îi era cu neputinţă să părăsească odaia mai înainte ca Morano să prindă de veste şi s-o împiedice.

Fără să-i observe tulburarea, el continua să măsoare în lung şi-n lat odaia, cuprins de o mare frământare. Chipul întunecat îi exprima întreaga furie a geloziei şi a răzbunării; şi cineva care îl văzuse cu un zâmbet de inefabilă tandreţe, n-ar fi crezut că este acelaşi.

— Conte Morano, zise în cele din urmă Emily, regăsindu-şi glasul, stăpâniţi-vă, vă rog, aceste ieşiri şi ascultaţi de glasul raţiunii, dacă nu de cel al milei. V-aţi ales greşit obiectul, atât al dragostei cât şi al urii dumneavoastră. Niciodată n-aş fi putut răspunde la dragostea cu care mă onoraţi, şi fireşte că n-am încurajat-o niciodată; şi nici signor Montoni nu v-a jignit, căci ar fi trebuit să ştiţi că el nu are niciun drept să dispună de mâna mea, chiar dacă ar avea vreodată puterea s-o facă. Părăsiţi deci, aşadar, castelul, cât mai puteţi s-o faceţi în siguranţă. Veţi scăpa astfel de urmările cumplite ale unei răzbunări nejustificate şi de remuşcarea de a-mi fi prelungit aceste clipe de suferinţă.

— Pentru siguranţa mea, sau pentru cea a lui Montoni te nelinişteşti atâta? întrebă Morano cu răceală, întorcându-se spre ea cu un aer sarcastic.

— Pentru amândoi, răspunse Emily cu glas tremurat.

— Răzbunare nejustificată! strigă contele revenind la accentele pătimaşe de mai înainte. Cine, privind acest chip, îşi poate închipui o pedeapsă potrivită pentru răul pe care mi l-a făcut? Da, voi părăsi castelul; dar nu singur. Destul cu gluma! Dacă rugăminţile şi suferinţele mele nu au folosit, forţa o va face. Am oameni în slujba mea, care te vor duce până la trăsură. Ţipetele nu-ţi vor folosi la nimic; nu pot fi auzite din acest colţ îndepărtat al castelului; de aceea, supune-te în tăcere şi vino cu mine.

Era o poruncă zadarnică în acel moment; căci Emily ştia prea bine că strigătele nu-i vor folosi la nimic; spaima îi răvăşi în asemenea măsură gândurile, încât nu mai ştia cum să-l roage pe Morano, ci rămase, mută şi tremurând, pe scaun, până când el înaintă s-o ridice; atunci ea sări singură în picioare şi, cu un gest de împotrivire şi cu o expresie de seninătate forţată, zise:

— Conte Morano, sunt acum în puterea dumneavoastră; dar se cuvine să ştiţi că nu în felul acesta veţi câştiga stima mea, pe care se pare că sunteţi atât de dornic s-o dobândiţi, şi că vă aşteaptă în viitor povara remuşcărilor, de care nu veţi scăpa niciodată, nenorocind o orfană care e singură pe lume. Oare inima vă este, într-adevăr, atât de împietrită, încât să puteţi privi fără emoţie la suferinţele la care mă veţi condamna?

Emily fu întreruptă de mârâitul câinelui, care se apropie din nou, venind de lângă pat; iar Morano, după ce se uită la uşa dinspre scară şi, văzând că nu apare nimeni, strigă: „Cesario!", zise:

— Emily, de ce mă sileşti să adopt această atitudine? Ce mult aş vrea să te pot convinge, nu să te silesc, să devii soţia mea! Dar, pe legea mea! n-o să-l las pe Montoni să te vândă altuia. Dar iată că un gând mă frământă, încât îmi vine să-mi pierd minţile. Nu ştiu ce nume să-i dau. E lipsit de noimă... nu se poate. Şi totuşi, tremuri... păleşti! Asta e! Aşa e; îl... îl... iubeşti pe Montoni! strigă Morano, apucând-o pe Emily de încheietura mâinii şi bătând din picior.

Fără voie, o expresie de uluire apăru pe faţa ei.

— Dacă într-adevăr aţi crezut astfel, zise ea, n-aveţi decât să credeţi mai departe.

— Înfăţişarea şi vorbele tale o adeveresc, exclamă Morano furios. Nu, nu, nu, Montoni râvnea la mai mult decât la aur. Dar nu va apuca să triumfe asupra mea! Chiar în clipa asta...

Îl întrerupse însă lătratul puternic al câinelui.

— Opriţi-vă, conte Morano, zise Emily, înspăimântată de vorbele lui şi de furia ce i se ghicea în privire, am să vă scutesc de această eroare. Dintre toţi oamenii din lume, signor Montoni nu vă este rivalul: dar dacă voi vedea că alte mijloace se vor dovedi zadarnice, voi încerca cu strigătele mele să trezesc slujitorii lui ca să-mi vină în ajutor.

— O afirmaţie, răspunse Morano, pe care într-un moment ca acesta nu mă pot bizui. Cum aş putea să mă îndoiesc, chiar şi o clipă, că poate să se uite la tine şi să nu înceapă a te iubi? Dar prima mea grijă trebuie să fie să te scot din acest castel. Cesario! hei, Cesario!

La uşa dinspre scară apăruse un om, şi alţi paşi se auzeau urcând. Emily scoase un ţipăt puternic, pe când Morano o purta prin cameră, şi în aceeaşi clipă răsună un zgomot la uşa care dădea spre coridor. Contele se opri o clipă, ca şi cum ar fi şovăit între iubire şi dorinţa de răzbunare; în clipa aceea uşa se deschise, şi Montoni, urmat de bătrânul intendent şi de alţi câţiva inşi, năvăli în odaie.

— Trage spada! strigă Montoni către conte.

Acesta nu aşteptă să fie poftit a doua oară, ci lăsând-o pe Emily în mâinile oamenilor săi care apărură de pe scară, se răsuci spre el plin de înverşunare.

— În inimă te străpung, ticălosule! zise el, repezindu-se cu spada spre Montoni, care pară lovitura, şi apoi se năpusti iarăşi asupră-i; în timp ce câţiva dintre cei ce-l urmaseră se străduiau să-i despartă, iar alţii o eliberară pe Emily din mâinile slujitorilor lui Morano.

— Oare pentru asta, conte Morano, vorbi Montoni pe un ton rece şi sarcastic, te-am primit eu sub acoperişul meu şi ţi-am îngăduit, deşi te-ai declarat duşmanul meu făţiş, să rămâi sub adăpostul lui peste noapte? Oare n-ai urmărit decât să-mi răsplăteşti ospitalitatea prin trădare diabolică şi să-mi răpeşti nepoata?

— Cine vorbeşte de trădare? zise Morano cu o vehemenţă pe care nu şi-o mai reţinea: să-i vedem atunci chipul senin, plin de nevinovăţie! Montoni, eşti un ticălos! Dacă există vreo trădare, apoi numai tu eşti cel ce a săvârşit-o. Dar ce spun eu *dacă?* M-ai înşelat cu o josnicie neînchipuită şi m-ai jignit în mod ireparabil! Oare de ce-mi bat gura? Vino, laşule, şi primeşte-ţi răsplata din mâinile mele!

— Eu laş? strigă Montoni, smulgându-se dintre cei care-l ţineau şi repezindu-se la conte.

Şi amândoi se bulucirăspre coridor, unde continuară să se lupte atât de disperat, încât niciunul dintre cei de faţă nu îndrăzni să se apropie, căci Montoni jura că primul ce se va amesteca va cădea sub spada sa.

Gelozia şi răzbunarea îl umpleau de furie pe Morano, pe când îndemânarea superioară şi reţinerea lui Montoni îi îngăduiră să-şi atingă şi să-şi rănească adversarul, pe care slujitorii săi încercau acum să-l ţină în loc; dar Morano se zbătea cu îndârjire şi, deşi rănit, continua să lupte. Părea să nu simtă durere şi nici să nu-şi dea seama că pierdea sânge, însufleţit doar de tăria patimii sale. Montoni, dimpotrivă, continua lupta cu o cutezanţă aprigă, dar prudentă; vârful spadei lui Morano îl înţepă în braţ; dar, aproape în aceeaşi clipă, el pară şi îl răni grav, dezarmându-l. Contele căzu pe spate în braţele slujitorului său, în timp ce Montoni ridica spada asupră-i, aşteptând să fie rugat să-i cruţe viaţa. Morano, însă, chinuit de durerea pricinuită de rană, abia putu să răspundă printr-un gest şi prin câteva cuvinte abia articulate că nu voia – şi îşi pierdu cunoştinţa. Montoni tocmai se pregătea să-şi înfigă spada în pieptul celui ce zăcea în nesimţire, dar braţul îi fu oprit de Cavigni. Se lăsă oprit fără prea multă împotrivire; dar chipul i se întunecă, privindu-l pe adversarul căzut şi porunci să fie dus imediat afară din castel.

Emily, care nu avusese voie să părăsească odaia în timpul încăierării, ieşi acum pe coridor şi, plină de bunăvoinţă şi omenie firească, îl imploră pe

Montoni să îngăduie ca Morano să primească la castel ajutorul pe care îl cerea starea lui. Dar Montoni, care nu ştia ce-i mila, părea dornic de răzbunare şi, cu o cruzime monstruoasă, porunci din nou ca duşmanul învins să fie scos din castel, în starea în care se afla, deşi în jurul castelului nu era decât pădure şi nicio căsuţă izolată unde să se poată adăposti noaptea.

Văzând că slujitorii contelui nu voiau să-l mişte până când nu-şi va veni în simţiri, Montoni rămase nehotărât. Cavigni se apucă să protesteze iar Emily, nesocotind ameninţările lui Montoni, îi dădu puţină apă lui Morano şi îi îndrumă pe slujitori cum să-i lege rănile. În cele din urmă Montoni, pe care începuse să-l doară rana pe care o primise, se retrase să şi-o îngrijească.

Încet-încet, contele îşi reveni şi primul lucru pe care îl văzu când deschise ochii fu Emily, aplecată asupra lui cu o faţă îngrijorată. Se uită la ea cu o privire chinuită.

— Am meritat asta, zise el, dar nu din partea lui Montoni. De la tine, Emily, aş fi meritat să-mi primesc pedeapsa, şi când colo nu am parte decât de milă! – Se opri, căci vorbise cu greutate. După o clipă reluă: – Mă văd silit să renunţ la tine, dar nu şi la Montoni. Iartă-mi suferinţele pe care ţi le-am pricinuit până acum! Cât despre *acel* ticălos – infamia lui nu va rămâne nepedepsită. Luaţi-mă de aici, zise el slujitorilor săi. Nu sunt în stare să pornesc în călătorie, aşa că va trebui să mă duceţi până la casa cea mai apropiată; căci nu vreau să-mi petrec noaptea sub acoperişul lui, deşi s-ar putea să-mi dau sufletul plecând de aici.

Cesario fu de părere ca, înainte de a-l mişca din loc pe stăpânul său, să se ducă şi să caute unde ar putea fi primit; dar Morano era nerăbdător să plece; chinul sufletesc părea să-i fie chiar şi mai mare decât durerea pricinuită de răni; respinse cu dispreţ oferta lui Cavigni de a-l ruga pe Montoni să-i îngăduie a-şi petrece noaptea la castel. Cesario se pregătea să plece şi să aducă trăsura la poarta cea mare, dar contele îl opri.

— N-o să pot îndura să fiu zguduit de trăsură, zise el; mai cheamă câţiva dintre oamenii mei, şi să mă purtaţi pe braţe.

Până la urmă însă Morano ascultă de glasul raţiunii şi se învoi ca Cesario să caute mai întâi o casă care să-l primească. Emily îşi venise în fire şi tocmai se pregătea să se retragă de pe coridor, când primi un mesaj de la Montoni în care îi poruncea să facă întocmai; de asemenea, contele, dacă nu plecase încă, trebuia să părăsească imediat castelul. Indignarea fulgeră în ochii lui Morano şi îi aprinse obrajii.

— Spune-i lui Montoni, zise el, că am să plec atunci când are să-mi convină; să părăsesc castelul, pe care îndrăzneşte să-l numească al lui, ca şi

cum ar fi un cuib de vipere, şi că are să mai audă de mine. Spune-i că n-am să las ca o *altă* crimă să-i apese conştiinţa, dacă am să pot.

— Conte Morano! ştii oare ce vorbeşti? zise Cavigni.

— Da, signor, ştiu bine ce vorbesc, şi el va înţelege ce-am vrut să spun. De data asta conştiinţa lui îl va ajuta să înţeleagă.

— Conte Morano, intră în vorbă şi Verezzi, care până acum îl observase în tăcere, văd că îndrăzneşti să-mi insulţi încă o dată prietenul, aşa încât îţi voi înfige spada asta în piept.

— Ar fi o faptă vrednică de prietenul unui ticălos! zise Morano şi, clocotind de indignare, se ridică din braţele slujitorilor săi.

Dar puterile îl părăsiră după o clipă, şi căzu din nou, sleit de efort. Oamenii lui Montoni îl ţineau în vremea asta pe Verezzi, care părea gata să-şi îndeplinească ameninţarea şi Cavigni, care nu era atât de decăzut încât să încurajeze ticăloşia plină de laşitate a lui Verezzi, se strădui să-l scoată de pe coridor. Emily, pe care compătimirea o reţinuse până acum, se pregătea, înspăimântată, să plece şi ea, când glasul rugător al lui Morano o opri, şi cu un gest vădind o mare slăbiciune îi făcu semn să se apropie de el. Ea înaintă cu paşi nesiguri, dar sfârşeala care se citea pe trăsăturile lui îi trezi iar mila şi îi îndepărtă iar teama.

— Plec de aici pentru totdeauna, zise el; poate că n-am să te mai văd niciodată. Aş vrea să duc cu mine iertarea ta, Emily; ba, încă ceva – aş vrea să duc şi urările tale de bine.

— Atunci, aveţi iertarea mea, zise Emily, şi urările mele sincere de însănătoşire.

— Numai de însănătoşire? zise Morano cu un suspin.

— Şi de fericire, adăugă Emily.

— Poate că ar trebui să mă mulţumesc cu atât, reluă el; în niciun caz, nu merit mai mult; dar aş vrea să-ţi cer, Emily, ca uneori să te gândeşti la mine şi, uitând jignirea pe care ţi-am adus-o, să-ţi aminteşti doar de pasiunea care a prilejuit-o. Aş vrea să-ţi cer, vai! lucruri imposibile: aş vrea să-ţi cer să mă iubeşti! În clipa asta, când sunt pe punctul să mă despart de tine, poate pentru totdeauna, nici nu mai ştiu ce-i cu mine. Emily, îţi doresc să nu cunoşti chinurile unei pasiuni ca a mea! Dar ce spun? Oh, de-ai putea simţi o asemenea pasiune pentru mine!

Emily părea nerăbdătoare să plece.

— Vă implor, conte, să vă gândiţi la siguranţa dumneavoastră, zise ea, şi să nu mai zăboviţi aici. Tremur la gândul urmărilor furiei lui signor Verezzi şi ale mâniei lui Montoni, dacă va afla că mai sunteţi încă aici.

Chipul lui Morano se acoperi de o roşeaţă trecătoare, ochii îi scânteiară, dar păru că se străduieşte să-şi domine emoţia şi răspunse cu glas liniştit:

— Fiindcă te interesează siguranţa mea, am să ţin seama şi am să plec. Dar înainte de a pleca, vreau să te aud din nou spunând că-mi doreşti numai binele, zise el, fixând asupra ei o privire serioasă şi tristă.

Emily îşi repetă urările. El îi luă mâna, pe care ea nici nu mai încercă să şi-o retragă, şi o duse la buze.

— Rămas bun, conte Morano! zise Emily.

Se întorse să plece, când un al doilea mesaj sosi de la Montoni, şi ea îl conjură din nou pe Morano, dacă ţinea la viaţa lui, să părăsească imediat castelul. El o privi în tăcere, cu un aer deznădăjduit. Dar ea nu mai avea timp să stăruie în rugăminţile ei pline de compătimire şi, neîndrăznind să nesocotească a doua poruncă a lui Montoni, părăsi coridorul pentru a răspunde chemării lui.

Montoni se afla în salonul de cedru de lângă sala cea mare, întins pe o canapea, chinuit de rana primită; dar ascunzându-şi durerile cum puţini alţii ar fi putut s-o facă. Pe chipul lui, sever dar calm, se vedea furia întunecată a răzbunării, dar niciun semn de durere; într-adevăr, dispreţuise întotdeauna durerea fizică şi nu ţinuse seama decât de energiile puternice şi teribile ale sufletului. Îl îngrijeau bătrânul Carlo şi signor Bertolini, dar doamna Montoni nu era lângă el.

Tremurând, Emily se apropie şi primi mustrările lui aspre de a nu fi ascultat de prima sa chemare; şi înţelese că rămânerea ei pe coridor el o atribuise unui motiv care nici măcar nu-i trecuse prin mintea ei neprefăcută.

— Iată un exemplu de capriciu feminin, zise el, pe care ar fi trebuit să-l prevăd. Contele Morano, ale cărui atenţii le-ai respins atâta timp cât erau încurajate de mine, se pare că se bucură de favorurile tale de când ai aflat că l-am îndepărtat.

Emily se arătă surprinsă.

— Nu vă înţeleg, domnule, zise ea; cred că nu vreţi să spuneţi că intenţia contelui de a intra în camera dublă s-a bizuit pe aprobarea mea?

— La asta nu am nimic de răspuns, zise Montoni; dar neîndoielnic există un motiv neobişnuit care te-a făcut să-i pledezi cu atâta căldură cauza şi care te-a reţinut atâta timp lângă el, nesocotindu-mi porunca vădită – lângă un om pe care până acum l-ai ocolit cu grijă în toate împrejurările.

— Mă tem, domnule, că a fost un motiv cu totul neobişnuit cel care m-a reţinut, zise, Emily liniştită; căci în ultimul timp am început să cred că mila este neobişnuită. Dar cum puteam eu, sau *dumneavoastră,* domnule, să avem sub ochii noştri starea jalnică a contelui Morano, fără să dorim s-o alinăm?

— La capriciu adaugi şi ipocrizie, zise Montoni încruntându-se, şi mai încerci să fii şi ironică; dar înainte de a te apuca să îndrepţi moravurile

altora, ar trebui să înveţi să practici virtuţile trebuincioase unei femei – sinceritatea, consecvenţa purtărilor şi supunerea.

Emily, care se străduise întotdeauna să se călăuzească după cele mai corecte legi şi a cărei minte era simţitoare nu numai la tot ce este drept în morală, dar şi la orice trăsătură frumoasă a caracterului feminin, se simţi zguduită la aceste cuvinte; totuşi, în clipa următoare, inima îi fu copleşită de conştiinţa faptului că merita laude în loc de mustrări şi păstră o tăcere mândră. Montoni, care-i cunoştea gingăşia sufletească, ştia cât de puternic va simţi ea mustrarea lui; dar fiind străin de bogăţia valorii pe care ţi-o dă conştiinţa, nu bănuia tăria acelui simţământ, care acum îi respingea ironia. Întorcându-se spre un slujitor care tocmai intrase în odaie, el îl întrebă dacă Morano părăsise castelul. Omul răspunse că slujitorii lui îl duceau pe o targă spre o casă învecinată. Montoni păru oarecum uşurat aflând această veste; şi când Ludovico apăru după câteva minute şi-l înştiinţă că Morano plecase, îi îngădui în sfârşit lui Emily să se retragă în odaia ei.

Bucuroasă, Emily plecă de lângă el; dar gândul de a petrece restul nopţii într-o încăpere în care prin uşa dinspre scară putea intra oricine o speria acum mai mult ca oricând; aşa că se hotărî să se ducă în odaia doamnei Montoni şi s-o roage să-i îngăduie Annettei să stea cu ea.

Ajungând la galeria cea mare, auzi glasuri sfădindu-se parcă; se opri, neliniştită, dar desluşi îndată câteva vorbe rostite de Cavigni şi de Verezzi şi se îndreptă spre ei, sperând să-i împace. Erau singuri. Faţa lui Verezzi era încă roşie de mânie; şi cum ceea ce pricinuise mânia nu se mai afla acum în faţa lui, părea că vrea să-şi treacă indignarea asupra lui Cavigni, care mai degrabă îl dojenea decât se certa cu el.

Verezzi stăruia să-l înştiinţeze de îndată pe Montoni că Morano îl insultase şi, mai cu seamă, că îl acuzase de crimă.

— Nu trebuie să iei în seamă, zise Cavigni, vorbele unui om la mânie; nu trebuie să fie judecate serios. Dacă stărui în hotărârea ta, urmările pot fi fatale pentru amândoi. Avem acum lucruri mai însemnate de săvârşit, decât o răzbunare măruntă.

Emily se alătură stăruinţelor lui Cavigni, şi în cele din urmă izbutiră să-l convingă pe Verezzi să se retragă, fără să mai treacă pe la Montoni.

Încercând uşa odăii mătuşii sale, o găsi încuiată. După câteva clipe însă îi fu deschisă chiar de doamna Montoni.

Se cuvine să fie amintit aici că Emily intrase în taină, cu câteva ore mai înainte, în dormitorul mătuşii ei printr-o uşă care dădea într-un coridor dosnic. După aerul liniştit al doamnei Montoni, Emily bănui că nu aflase încă ce i se întâmplase soţului ei, şi se pregătea s-o înştiinţeze cu cât mai multă

grijă, când mătuşa ei o întrerupse mărturisindu-i că avea cunoştinţă de tot ce se petrecuse.

Emily ştia, fireşte, că mătuşa ei nu prea avea motive să-l iubească pe Montoni, dar n-ar fi crezut-o în stare de atâta nepăsare faţă de el, ca aceea pe care o observă acum. După ce i se îngădui s-o ia pe Annette, ca să doarmă cu ea în cameră, se retrase imediat într-acolo.

O dâră de sânge se mai zărea pe coridorul ce ducea spre odaia ei; iar pe locul unde contele şi Montoni se luptaseră, podeaua era peste tot pătată. Emily se înfioră şi se sprijini de Annette în timp ce trecea. Când ajunse în odaia ei, se hotărî pe dată, deoarece uşa ce da spre scară fusese lăsată deschisă, şi fiind şi Annette acum cu ea, să cerceteze încotro ducea – împrejurare legată acum strâns de propria ei siguranţă. Drept urmare, Annette, curioasă şi înfricoşată în acelaşi timp, propuse să coboare scările; dar apropiindu-se de uşă, văzură că acum era încuiată pe dinafară; aşa că se apucară să o asigure şi pe dinăuntru, punând în faţa ei toate mobilele grele pe care le putură urni din loc. În sfârşit, Emily se culcă în pat, iar Annette rămase pe un scaun lângă cămin, în care mai rămăseseră câţiva tăciuni.

CAPITOLUL VII

Uşoare adieri, ce parcă nume-ngână
Peste nisipuri, ţărmuri şi pustietăţi.
MILTON

Seara, Montoni stătu până târziu, chefuind cu oaspeţii săi în odaia îmbrăcată în lemn de cedru. Izbânda sa, de curând dobândită, asupra contelui Morano, sau poate vreo altă împrejurare, sporea neîndoielnic starea sa de voioşie neobişnuită. Îşi umplea mereu cupa, dând frâu liber veseliei şi limbuţiei. Însufleţirea lui Cavigni, dimpotrivă, era oarecum umbrită de nelinişte. Îl supraveghea cu luare-aminte pe Verezzi, pe care doar cu greu îl împiedicase până acum să-l atâţe pe Montoni împotriva lui Morano pomenindu-l de ultimele cuvinte sarcastice ale acestuia.

Unul din cei de faţă aminti cu multă încântare de întâmplarea din seara trecută. Ochii lui Verezzi scânteiară. Pomenind de numele lui Morano, nu putură să nu amintească şi de Emily, pe care cu toţii se întrecură în a o lăuda, în afară de Montoni care rămase tăcut şi care apoi schimbă vorba.

După ce slujitorii se retraseră, Montoni şi prietenii săi avură o conversaţie tainică, cu unele izbucniri irascibile ale lui Verezzi, dar în care Montoni îşi arătă superioritatea prin privirile şi gesturile hotărâte care însoţeau întotdeauna forţa gândirii sale, şi căreia cei mai mulţi dintre prietenii săi se supuneau, ca în faţa unei forţe pe care nu aveau dreptul s-o conteste, deşi fiecare dintre ei avea foarte mare grijă să-şi sublinieze propria sa valoare. În toiul conversaţiei, unul dintre ei pomeni iar, cu nesocotinţă, de numele lui Morano; şi Verezzi, mai încălzit acum de băutură, nu mai ţinu seama de privirile pline de înţeles ale lui Cavigni şi aminti în mod vag de cele petrecute în noaptea trecută. Montoni nu păru totuşi să înţeleagă la ce se referea, căci rămase în continuare tăcut, în scaun, fără a-şi trăda vreo emoţie; atunci mânia lui Verezzi crescu, în faţa aparentei insensibilităţi a lui Montoni, şi în cele din urmă îi spuse în faţă ceea ce îi scăpase lui Morano, şi anume că acest castel nu-i aparţine legal şi că n-ar trebui să-şi mai încarce conştiinţa cu încă o crimă.

— Sunt oare insultat la propria mea masă şi chiar de prietenii mei? glăsui Montoni, pălind de furie. De ce mi se repetă vorbele acelui smintit? – Verezzi, care se aşteptase ca indignarea lui Montoni să se reverse împotriva lui Morano, iar el să primească mulţumiri, se uită surprins la Cavigni, care părea încântat de ce păţise acesta. – Puteţi fi atât de slabi de înger, încât să daţi crezare spuselor unui smintit? Sau, ceea ce este acelaşi lucru,

minciunilor unui om ros de spiritul răzbunării? Dar văd că a reuşit de minune şi că aţi crezut tot ce v-a spus.

— Signor, zise Verezzi, noi credem numai ceea ce ştim...

— Cum! îl întrerupse Montoni cu asprime; aduceţi dovezi.

— Noi credem numai ce ştim, repetă Verezzi; şi nu ştim nimic din ceea ce susţine Morano.

Montoni păru să-şi vină în fire.

— Mă cam pripesc, prieteni, zise el, când e vorba de onoarea mea; nimeni nu poate s-o pună la îndoială nepedepsit – şi înţeleg că voi n-aţi vrut s-o puneţi la îndoială. Vorbele nesăbuite ale lui Morano nu merită să fie ţinute minte, şi nu merită să pricinuiască indignarea mea. Verezzi, închin paharul în cinstea primei dumitale fapte vitejeşti.

— În cinstea primei dumitale fapte vitejeşti, repetară cu toţii în cor.

— Nobile signor, răspunse Verezzi, bucuros că scăpase de mânia lui Montoni, îţi doresc din toată inima să-ţi îmbraci castelul în aur.

— Ridicaţi cu toţii cupa, strigă Montoni.

— Să bem pentru signora St. Aubert, zise Cavigni.

— Cu voia domniilor voastre, să bem mai întâi pentru stăpâna castelului, zise Bertolini.

Montoni rămase tăcut.

— Pentru stăpâna castelului, închinară oaspeţii.

Şi Montoni încuviinţă, cu un gest al capului.

— Tare mult mă uimeşte, signor, începu Bertolini, că ai lăsat atâta timp în părăsire castelul; este o construcţie grandioasă.

— E foarte potrivit pentru ţelurile noastre, răspunse Montoni, şi este într-adevăr o construcţie grandioasă. Nu ştiţi, se pare, prin ce întâmplare nefericită a ajuns să fie al meu.

— A fost o norocoasă întâmplare nefericită, în orice caz, signor, vorbi Bertolini, zâmbind; aş vrea să am şi eu parte de asemenea noroc.

Montoni îl privi cu gravitate.

— Dacă veţi asculta la cele ce o să vă spun, reluă el, o să auziţi povestea.

Chipurile lui Bertolini şi Verezzi exprimau mai mult decât curiozitate; numai Cavigni nu părea curios, deoarece auzise probabil mai înainte povestea.

— Sunt aproape douăzeci de ani, vorbi Montoni, de când castelul a intrat în posesia mea. L-am moştenit prin descendenţă femeiască. Stăpâna lui, fosta castelană, îmi era doar rudă îndepărtată; eu sunt ultimul vlăstar al familiei ei. Era frumoasă şi bogată; o admiram cu multă stăruinţă, dar inima ei era dată altuia, aşa că m-a respins. Probabil, însă, că şi pe ea o respinsese acela, oricine o fi fost, căreia îi acordase favorurile, căci o tristeţe adâncă

puse tot mai mult stăpânire pe ea; şi am pricină să cred că şi-a pus capăt vieţii. În vremea când s-a petrecut acel fapt nu eram la castel; dar au existat împrejurări ciudate şi misterioase ale acelei întâmplări, aşa că am să le repet.

— Repetă-le! rosti un glas.

Montoni tăcu; oaspeţii se uitară unul la altul, vrând să ştie cine vorbise; dar singurul lucru pe care-l aflară a fost că toţi îşi puneau aceeaşi întrebare. În cele din urmă, Montoni îşi regăsi stăpânirea de sine.

— Cineva ne ascultă discuţia, zise el; o vom isprăvi altă dată. Să bem.

Cavalerii cercetară cu privirea odaia goală.

— Aici nu-i nimeni în afară de noi, zise Verezzi; rogu-te, signor, continuă.

— Aţi auzit şi voi ceva? întrebă Montoni.

— Am auzit, zise Bertolini.

— Poate fi doar o închipuire, zise Verezzi, uitându-se din nou în jur. Nu e nimeni aici, în afară de noi; şi sunetul pe care mi s-a părut că-l aud părea să răsune înlăuntrul odăii. Rogu-te, signor, mergi mai departe.

Montoni aşteptă o clipă, şi apoi urmă cu glas mai scăzut, în timp ce cavalerii se apropiau de el, ca să audă mai bine.

— Trebuie să ştiţi, signori, că de vreo câteva luni doamna Laurentini arăta semne de deprimare, sau mai bine zis de rătăcire a minţii. Starea ei sufletească se schimba mereu; uneori era cufundată într-o mâhnire liniştită, iar alteori, după cum mi s-a spus, se purta ca o persoană ce-şi ieşise din minţi. Într-o noapte din luna octombrie, după ce îşi revenise dintr-una din aceste crize violente şi căzuse iar în apatie, se retrase singură în odaia ei, neîngăduind să o stingherească cineva. Era odaia din capătul coridorului, signori, unde a avut loc aseară încăierarea. Din clipa aceea, n-a mai fost văzută.

— Cum! n-a mai fost văzută? se miră Bertolini; oare nu i s-a găsit trupul în cameră?

— Rămăşiţele ei n-au mai fost găsite? strigară laolaltă toţi ceilalţi.

— Niciodată! răspunse Montoni.

— Atunci, de ce s-a crezut că şi-a pus capăt zilelor? întrebă Bertolini.

— Da, de ce oare? stărui şi Verezzi. Cum de rămăşiţele ei pământeşti nu s-au mai găsit? Dacă şi-a pus capăt zilelor, nu putea să se şi îngroape singură.

Montoni se uită indignat la Verezzi, care se grăbi să-şi ceară scuze.

— Iartă-mă, signor, zise el; am uitat când am vorbit despre ea cu atâta uşurinţă, că fosta stăpână a castelului era ruda dumitale.

Montoni primi scuzele.

— Dar signor ne-ar îndatora dacă ne-ar explica ce pricină l-a făcut să creadă că stăpâna castelului şi-a pus capăt zilelor.

— Am să explic mai târziu, zise Montoni; deocamdată am să vă povestesc un lucru cât se poate de neobişnuit. Totul trebuie să rămână însă între noi, signori. Ascultaţi, aşadar, ce am să vă spun.

„Ascultaţi!" zise un glas.

Tăcură iarăşi cu toţii, iar Montoni se schimbă la faţă.

— Asta nu mai e o părere, o simplă închipuire, zise Cavigni în cele din urmă, întrerupând tăcerea adâncă ce se aşternuse.

— Nu, zise Bertolini; acum am auzit şi eu. Şi totuşi, nu-i nimeni în odaie în afară de noi!

— Este un lucru cu totul neobişnuit, vorbi Montoni, ridicându-se brusc. Nu se mai poate îndura; trebuie să fie o înşelătorie, o farsă; am să aflu eu ce înseamnă.

Toţi mesenii se ridicară de pe scaune în mare neorânduială.

— Ciudat lucru! grăi Bertolini. În odaie nu există niciun străin. Dacă este o farsă, signor, ai face bine să-l pedepseşti cu severitate pe cel care a pus-o la cale.

— O farsă! ce altceva poate fi? zise şi Cavigni, silindu-se să râdă.

Fură chemaţi pe dată slujitorii, şi încăperea fu cercetată, dar nu se găsi nimeni. Uimirea şi nedumerirea celor de faţă spori. Montoni era şi el tulburat.

— Să părăsim odaia, zise el, ca şi tema conversaţiei noastre; este prea solemnă.

Oaspeţii se pregăteau şi ei să părăsească odaia; dar povestea începută le trezise curiozitatea, şi îl rugară pe Montoni să treacă cu toţii în altă cameră şi să le-o termine; nicio rugăminte, însă, nu-l putu convinge. Cu toate sforţările lui de a părea liniştit, se vedea că era foarte tulburat.

— Dar bine, signor, strigă Verezzi batjocoritor, doar nu eşti superstiţios; dumneata, care de atâtea ori ai râs de credulitatea altora?

— Nu sunt superstiţios, replică Montoni, privindu-l cu asprime şi iritare, şi totuşi disprețuiesc prostiile care se spun mereu împotriva superstiţiilor. Am să cercetez cum se cuvine întâmplarea asta.

Apoi ieşi din odaie; şi oaspeţii săi, urându-şi noapte bună, se retraseră fiecare în camerele lor.

CAPITOLUL VIII

[Valancourt se îndreaptă cu batalionul său spre Paris şi, dacă la început se arată dezgustat de petrecerile şi viaţa uşuratică de acolo, mai târziu e atras de camarazii săi în cercurile la modă şi mai cu seamă în societatea frumoasei contese Lacleur. Tânăr şi lipsit de experienţa moravurilor din capitală, Valancourt se lasă târât într-o viaţă de plăceri, lux şi jocurile de noroc.]

CAPITOLUL IX

Şi chipul unei mari ticăloşii
Îi licăreşte-n ochi; faţa-ncruntată –
Oglinda unei inimi frământate.
SHAKESPEARE – *Regele Ioan*

Părăsind scenele vesele ale Parisului, să revenim în întunecaţii Apenini, de unde Emily îşi îndrepta încă gândurile credincioase spre Valancourt. Era singura ei speranţă şi îşi amintea amănunţit de fiecare dată când o asigurase şi-i dăduse dovada afecţiunii lui; citea şi recitea scrisorile pe care le primise de la el; cântărea cu multă nelinişte forţa fiecărui cuvânt prin care el îşi exprima ataşamentul; şi îşi ştergea lacrimile, încrezătoare în sinceritatea lui.

Între timp Montoni făcuse cercetări amănunţite în legătură cu întâmplarea stranie care îl neliniştise, fără să obţină însă vreo lămurire, şi în cele din urmă se văzu silit s-o explice în felul cel mai convenabil, şi anume că fusese o farsă răutăcioasă a unuia dintre slujitorii săi. Neînţelegerile cu doamna Montoni din pricina proprietăţilor ei erau acum mai dese ca oricând; el o închise chiar în odaia ei şi nu se dădu înapoi s-o ameninţe cu pedepse şi mai mari, dacă va stărui în refuzul ei.

Dacă şi-ar fi ascultat judecata, doamna Montoni ar fi fost şi mai încurcată în alegerea conduitei pe care s-o adopte. Exista primejdia de a-l irita, printr-o împotrivire neîntreruptă, pe un om aşa cum se dovedise a fi Montoni, şi în puterea căruia se încredinţase cu totul; dar nu putea să nu aibă în vedere ce mare importanţă pentru bunăstarea ei avea să-şi păstreze acele proprietăţi, care îi vor permite să ducă o viaţă independentă de Montoni, dacă va scăpa vreodată de sub autoritatea lui nemijlocită. Dar ea se lăsa condusă de o călăuză mai hotărâtă decât raţiunea – dorul de răzbunare, care o îndemna să răspundă violenţei cu violenţă, şi încăpăţânării cu încăpăţânate.

Silită să rămână în singurătatea odăii ei, era acum nevoită să caute compania celei pe care în ultima vreme o respinsese; căci Emily era singura fiinţă, în afară de Annette, cu care i se îngăduia să stea de vorbă.

Îngrijorată din tot sufletul de starea mătuşii ei, Emily căuta de aceea s-o îndemne, când nu putea s-o convingă, şi se străduia prin orice mijloc blând să-i arate cât de tare îl înfuria pe Montoni împotrivirea ei neînduplecată. Şi mândria mătuşii se muia uneori la glasul liniştitor al nepoatei, şi în unele momente privea chiar cu bunăvoinţă atenţiile ei afectuoase.

Scenele şi certurile teribile la care Emily era silită adesea să fie martoră o deprimau mai mult decât orice altceva i se întâmplase de când plecase din Toulouse. Blândeţea şi bunătatea părinţilor ei, împreună cu amintirea

fericirii ei de atunci, i se furişau adesea în suflet, ca viziunile unei lumi mai bune; în timp ce fiinţele şi faptele pe care le avea acum în faţa ochilor o înspăimântau şi o surprindeau. Nu şi-ar fi închipuit vreodată că pasiuni atât de nestăpânite, de tot felul, ca cele pe care le vedea la Montoni, puteau să sălăşluiască într-un singur om; dar ceea ce o surprindea cel mai mult era că, în momentele hotărâtoare, putea să-şi orienteze aceste pasiuni, oricât de sălbatice ar fi fost, spre a-i servi interesele, şi în general putea să-şi ascundă pe chip ceea ce îi clocotea în suflet; numai că ea îl văzuse prea adesea, când el nu socotise necesar să-şi ascundă firea, pentru a se mai lăsa înşelată.

Viaţa de acum i se părea un coşmar ieşit dintr-o imaginaţie bolnavă, sau ca una din acele închipuiri înfricoşătoare cu care se desfată uneori geniul nestăpânit al poeţilor. Gândurile nu-i aduceau decât păreri de rău, iar aşteptarea spaime. De câte ori nu-şi dorea să „fure aripa ciocârliei şi să zboare iute ca vântul", să se bucure din nou de tihna din Languedoc!

Întreba mereu cum o mai ducea cu sănătatea contele Morano; dar Annette nu aflase decât veşti nesigure, cum că ar fi în primejdie şi că medicul nu credea că va părăsi viu casa în care fusese adăpostit; şi Emily se gândea cu regret că, fără voia ei, ar putea fi pricina morţii contelui; iar Annette, care îi observa emoţia, o interpretă în felul ei.

În curând se întâmplă însă ceva care abătu cu totul atenţia Annettei de la acest subiect şi îi trezi uimirea şi curiozitatea, care erau atât de fireşti la ea. Intrând într-o zi la Emily în odaie, cu un aer plin de importanţă zise:

— Ce poate să însemne asta, ma'mselle? De m-aş vedea odată cu bine în Languedoc, nu mă mai prinde nimeni să mă ia într-o călătorie! Credeam că e grozav, zău aşa, să merg în străinătate şi să văd lucruri noi! Nici nu-mi trecea prin minte că o să ajung să fiu încuiată într-un castel, în hăurile munţilor ăstora înfricoşători, şi poate chiar să fiu omorâtă sau, ceea ce-i acelaşi lucru, să mă trezesc cu beregata tăiată!

— Ce înseamnă asta, Annette? o întrebă Emily, nespus de uimită.

— Da, ma'mselle, poate că vă miră; şi poate că n-o să mă credeţi, până n-o să vă ucidă şi pe dumneavoastră. N-aţi vrut să credeţi când v-am spus de fantomă, deşi v-am arătat chiar locul pe unde avea obiceiul să apară! Nu vreţi să credeţi nimic, ma'mselle.

— Nu, până când nu vorbeşti cu noimă, Annette; pentru Dumnezeu, explică ce-ai vrut să spui. Ziceai ceva de omor!

— Vai, ma'mselle, mi-e teamă că or să vină să ne omoare pe toţi; dar ce rost are să vă tot spun? – tot nu mă credeţi.

Emily îi porunci din nou să-i destăinuie ceea ce văzuse sau auzise.

— Oh, am văzut destul, domnişoară, şi am auzit prea multe, după cum poate s-o dovedească şi Ludovico. Sărmanul! or să-l omoare şi pe el! Nici

prin gând nu-mi trecea, când îmi cânta serenade dulci pe sub fereastră la Veneţia...

Văzând că Emily părea nerăbdătoare şi nemulţumită, Annette zise:

— Ei bine, ma'mselle, cum spuneam, pregătirile ce se fac la castel, şi oamenii ăştia cu înfăţişare ciudată care vin în fiecare zi, şi cruzimea cu care signor o tratează pe stăpâna mea, şi purtările lui ciudate – toate astea, după cum i-am spus şi lui Ludovico, nu pot să ducă la nimic bun. Iar el mi-a cerut să-mi ţin gura. „Să ştii, i-am zis eu, că signor s-a schimbat mult, Ludovico, în castelul ăsta groaznic, faţă de cum era în Franţa; acolo era atât de vesel! Nimeni nu se purta mai curtenitor cu stăpâna mea, pe atunci; şi mai zâmbea uneori şi câte unei slujnice, şi o tachina cu destulă bunăvoinţă. Îmi amintesc ce mi-a spus odată, când ieşeam din odaia stăpânei mele..."

— Lasă acum ce-a spus signor, o întrerupse Emily; ci povesteşte-mi, imediat, ce anume te-a înspăimântat atât.

— Da, ma'mselle, reluă Annette, tot aşa spune şi Ludovico; zice: „Lasă acum ce ţi-a spus signor." Aşa că i-am spus ce cred eu despre signor. „S-a schimbat atât de mult, i-am zis, şi este acum atât de semeţ şi de autoritar, şi atât de morocănos cu stăpâna mea; şi când te întâlneşti cu el, aproape că nici nu se uită la tine, decât ca să se încrunte." „Cu atât mai bine, zice Ludovico, cu atât mai bine." Şi, să vă spun drept, ma'mselle, am socotit că asta-i o răutate din partea lui Ludovico; dar am continuat. „Şi apoi, am zis, stă mereu încruntat; şi dacă cineva îi vorbeşte, parcă nici nu aude; şi apoi stă toată noaptea la sfat cu alţi signori – până mult după miezul nopţii, la taclale!" „Ah, zice Ludovico, dar nu ştii despre ce vorbesc." „Nu, zic eu, dar pot bănui – vorbesc despre tânăra mea stăpână." La care, Ludovico izbucneşte în râs; aşa încât m-am supărat, fiindcă nu-mi place ca cineva să râdă de mine ori de dumneavoastră, ma'mselle; şi m-am întors să plec, dar el m-a oprit. „Nu te supăra, Annette, zice, dar n-am putut să nu râd"; şi apoi a râs din nou. „Cum! zice el, crezi că signorii stau noapte de noapte la taclale despre domnişoara? Nu, nu, altceva e la mijloc. Şi reparaţiile alea de la castel, şi pregătirile din jurul meterezelor – astea nu sunt în legătură cu nicio domnişoară." „Păi, zic eu, doar nu crezi că signor, stăpânul meu are de gând să pornească la război?" „Să pornească la război? se minunează Ludovico. Cum, poate cu munţii şi cu pădurile, căci, după cum văd, aici nu-i ţipenie de om cu care să te lupţi." „Atunci, ce înseamnă pregătirile astea? zic eu; doar nimeni n-are de gând să vină şi să-i ia stăpânului castelul!" „Şi-apoi, vin zilnic o mulţime de inşi cu înfăţişare de bandiţi la castel, zice Ludovico, fără să-mi răspundă la întrebare, şi signor îi primeşte pe toţi, şi stă de vorbă cu ei, şi rămân cu toţii pe-aproape! Pe legea mea! unii dintre ei au nişte mutre de ucigaşi, cum n-am mai văzut." L-am întrebat atunci pe Ludovico, dacă după părerea lui vin să-i

ia stăpânului castelul; şi el mi-a răspuns că nu crede, dar că nu este sigur. „Apoi, ieri, zice el (dar asta nu trebuie s-o mai spuneţi nimănui, ma'mselle) – ieri, o ceată de oameni din ăştia au venit şi şi-au lăsat caii în grajdurile castelului, unde se pare că or să şi rămână, căci signor a poruncit să li se dea din cel mai bun nutreţ; oamenii însă stau, cei mai mulţi dintre ei, în casele învecinate." Aşa că am venit, ma'mselle, să vă spun toate astea, căci în viaţa mea n-am auzit lucru mai ciudat. Şi, ia spuneţi, pentru ce să fi venit oamenii ăştia cu mutre de tâlhari, dacă nu să ne omoare? Şi signor ştie asta, căci altfel de ce s-ar purta atât de bine cu ei? Şi de ce tot întăreşte castelul, şi stă atâta vreme la sfat cu ceilalţi signori, şi pare atât de îngrijorat?

— Şi asta-i tot ce ai de spus, Annette? o întrebă Emily. N-ai mai auzit nimic altceva care să te sperie?

— Nimic altceva, ma'mselle! zise Annette; păi, nu-i destul?

— Destul pentru răbdarea mea, Annette, dar nu destul că să mă convingă că vom fi omorâţi cu toţii, deşi recunosc că ce mi-ai spus poate să aţâţe curiozitatea oricui.

Se reţinu să-şi arate temerile, căci nu voia să sporească spaima nestăpânită a Annettei; dar ceea ce se petrecea acum la castel o uimea şi o neliniştea. Annette, după ce îşi spusese povestea, părăsi camera, în căutarea altor pricini de uimire.

Seara, Emily rămăsese împreună cu doamna Montoni vreo câteva ceasuri pline de melancolie şi se pregătea acum să se culce, când auzi deodată, îngrozită, o bătaie ciudată şi puternică în uşa camerei, şi apoi ceva greu căzând peste ea, gata s-o deschidă. Se apropie de uşă şi întrebă cine era acolo şi, neprimind răspuns, îşi repetă întrebarea; dar o tăcere înfiorată fu singurul răspuns. Neştiind ce să mai creadă în această împrejurare, se gândi că vreunul dintre străinii de curând sosiţi la castel descoperise odaia ei şi venise cu intenţia – pe care înfăţişarea lor o făcea posibilă – s-o jefuiască, sau poate s-o omoare. În clipa în care admise că aşa ceva se putea întâmpla, teroarea luă locul convingerii, şi amintindu-şi cât de izolată era de ceilalţi, spaima o copleşi. Se uită la uşa ce dădea spre scară, aşteptându-se s-o vadă deschizându-se; asculta într-o tăcere înfricoşată, aşteptând să se repete zgomotul, până când începu să creadă că de acolo venise, şi atunci îşi zise că va izbuti poate să scape prin cealaltă uşă. Se îndreptă aşadar spre uşa ce dădea în galerie dar, temându-se s-o deschidă, ca nu cumva s-o pândească cineva de afară, se opri, cu ochii ţintă însă spre uşa de la scară. Cum stătea astfel, auzi o uşoară răsuflare lângă ea şi înţelese că de cealaltă parte a uşii încuiate se afla cineva. Disperată, căută alte zăvoare, dar nu mai găsi niciunul cu care să se încuie.

Acum, răsuflarea se auzea desluşit, şi, privind în jurul odăii mari şi pustii, se gândi cât de izolată este, şi spaima o năpădi iar. Şovăind dacă să strige după ajutor, îşi dădu seama, uimită, că peste tot domnea tăcerea; şi curajul i-ar fi revenit, dacă n-ar fi auzit în continuare răsuflarea uşoară din dosul uşii; însemna că oricine ar fi fost acolo, nu plecase încă.

În cele din urmă, roasă de nelinişte, se hotărî să strige şi să ceară ajutor de la fereastră; şi tocmai se îndrepta spre ea când, fie că spaima o făcea să aibă halucinaţii, fie că auzea cu adevărat ceva, nişte paşi răsunară pe scara secretă; şi aşteptându-se să vadă cum uşa se deschide, îşi uită celelalte spaime şi fugi spre coridor. Voia să scape pe aici, dar deschizând uşa, se împiedică, gata să cadă, de cineva care zăcea în prag. Groaza o făcu să ţipe, şi ar fi trecut mai departe, dar picioarele tremurătoare n-o mai ţineau; iar în clipa când se rezemă de peretele galeriei, privirea îi căzu pe figura de la picioarele ei şi îşi dădu seama că era Annette. Frica făcu loc de îndată surprinderii. În zadar îi vorbi sărmanei fete, care zăcea jos în nesimţire; aşa că, uitând de propria ei slăbiciune, se grăbi să-i dea ajutor.

Când Annette îşi reveni, intră cu ajutorul lui Emily în cameră; dar biata de ea nu era în stare să scoată un cuvânt şi se uita în jurul ei, de parcă ar fi urmărit cu privirea pe cineva. Emily căută s-o liniştească, având grijă deocamdată să nu-i pună nicio întrebare; dar cum Annette nu putea sta prea mult timp fără să sporovăiască, începu să-i explice, în fraze întretăiate şi în felul ei obositor, pricina tulburării. Îi destăinui, cu o convingere atât de neclintită, încât aproape că zdruncină îndoielile lui Emily, că văzuse o apariţie în timp ce trecea pe coridor spre odaia ei.

— Mai auzisem eu şi înainte poveşti ciudate despre odaia aceea, zise Annette; dar fiindcă era atât de aproape de a dumneavoastră, ma'mselle, n-am vrut să vi le spun, ca să nu vă înfricoşez. Tot mereu ziceau slujitorii că era bântuită de fantome, şi din pricina asta o ţineau închisă; ba chiar un întreg şir de camere de aici e încuiat. Tremuram ori de câte ori treceam prin faţa odăii aceleia, şi trebuie să spun că uneori mi s-a părut chiar că aud zgomote ciudate dinăuntru. Dar, cum ziceam, tocmai treceam pe coridor şi nici nu mă gândeam la asta, şi nici măcar la glasul straniu pe care signorii l-au auzit aseară, când deodată apare o lumină mare şi, uitându-mă îndărăt, văd o făptură înaltă (am văzut-o, ma'mselle, tot atât de limpede cum vă văd acum, o făptură înaltă lunecând – oh, nici nu pot să vă spun cum!) în odaia care stă mereu încuiată. Şi nimeni n-are cheia ei în afară de signor, şi apoi uşa s-a închis la loc.

— Atunci, fără îndoială că era signor, zise Emily.

— Oh, nu, ma'mselle, nu putea fi el; fiindcă l-am lăsat certându-se cu stăpâna mea în iatacul ei.

— Tare sunt ciudate poveştile tale, Annette, zise Emily; abia azi-dimineaţă m-ai înspăimântat cu primejdia ce mă ameninţă că voi fi omorâtă; şi acum vrei să mă convingi că ai văzut o stafie! Prea multe poveşti uimitoare, una după alta.

— Prea bine, ma'mselle, n-am să mai spun nimic; dar dacă nu eram atât de îngrozită, nu mi-aş fi pierdut cunoştinţa. Fugisem cât am putut de repede ca să ajung la uşa dumneavoastră; dar lucrul cel mai rău era că nu puteam să strig; atunci mi-a trecut prin cap gândul că se petrece ceva ciudat cu mine, şi am căzut jos.

— Era oare odaia aceea unde e atârnat vălul negru? întrebă Emily.

— Oh, nu! ma'mselle, era una de alături. Şi-acum ce să fac ca să ajung în camera mea? N-aş mai ieşi pe coridor pentru nimic în lume!

Emily, care era şi acum destul de înfricoşată şi se gândea cu teamă să rămână singură peste noapte, îi spuse să doarmă cu ea.

— Oh, nu, ma'mselle, răspunse Annette, n-aş dormi în odaia asta nici pentru o mie de ţechini.

Obosită şi descumpănită, Emily îi luă mai întâi în râs temerile, deşi le împărtăşea şi ea, şi apoi încercă să i le liniştească; dar nu izbuti, şi fata stărui tot timpul că ceea ce văzuse era un lucru nefiresc. Abia după ce Emily îşi mai veni în fire, îşi aminti de paşii pe care-i auzise pe scară – şi asta o făcu să stăruie ca Annette să petreacă noaptea împreună cu ea, ceea ce până la urmă şi izbuti, datorită şi faptului că Annettei îi era frică să mai iasă pe coridor.

A doua zi dis-de-dimineaţă, când Emily străbătu sala spre metereze, auzi în curte mare zarvă şi tropăit de cai. Larma neobişnuită îi aţâţă curiozitatea; şi în loc să se ducă pe metereze, se îndreptă spre o fereastră mai înaltă, de unde putu să vadă, jos în curte, o ceată destul de mare de călăreţi, îmbrăcaţi într-o uniformă ciudată şi înarmaţi până în dinţi. Purtau un fel de jachetă scurtă, negru cu roşu, iar câţiva dintre ei aveau şi o pelerină neagră, care le acoperea tot trupul şi atârna până la scările şeilor. Când una din aceste pelerine se desfăcu puţin, Emily putu să vadă că dedesubt, la cingătoarea călăreţului erau vârâte pumnale de diferite mărimi. Atunci observă că tot astfel erau înarmaţi şi mulţi dintre călăreţii fără pelerine, dintre care unii purtau şi suliţe sau lănci. Pe cap aveau caschete italieneşti, şi la unele din ele fâlfâiau pene negre. Fie că aceste caschete dădeau feţelor un aer fioros, fie că feţele aveau în mod obişnuit acest aspect, dar Emily îşi spuse că nu mai văzuse niciodată până atunci o adunătură de chipuri atât de sălbatice şi de înspăimântătoare. Tot uitându-se, aproape că se închipui înconjurată de aceşti bandiţi; şi prin minte îi fulgeră un gând – că Montoni era căpitanul cetei aceleia şi că locul lor de întâlnire era chiar castelul. Bănuiala aceasta stranie şi îngrozitoare nu dură decât o clipă; şi totuşi raţiunea nu-i putea

oferi o altă explicaţie, mai demnă de crezare, mai ales după ce descoperi în mijlocul lor pe străinii pe care-i observase mai înainte cu atâta nelinişte şi care se distingeau acum prin penele lor negre.

În timp ce se uita la ei, din castel ieşiră Cavigni, Verezzi şi Bertolini, îmbrăcaţi ca şi ceilalţi, doar că aveau la pălărie pene negre şi roşii, iar armele li se deosebeau de ale celorlalţi. Când se urcară pe cai, Emily fu izbită de bucuria şi încântarea ce se citea pe faţa lui Verezzi, în timp ce Cavigni, deşi vesel, avea o umbră de melancolie pe chip; şi în timp ce îşi strunea cu îndemânare calul, silueta lui graţioasă şi autoritară, care trăda maiestatea unui erou, ieşea în evidenţă. Tot observându-l, Emily se gândi că semăna oarecum cu Valancourt, prin firea lui şi prin demnitatea ţinutei; dar căută în zadar înfăţişarea nobilă şi binevoitoare, agerimea de spirit care se citea pe trăsăturile acestuia din urmă.

Nădăjduind, nici ea nu ştia de ce, că Montoni va însoţi ceata de călăreţi, îl văzu apărând la uşa spre sala cea mare, dar neechipat. După ce îi cercetă cu grijă pe călăreţi, stătu de vorbă câteva clipe cu cavalerii şi le ură drum bun; ceata făcu înconjurul curţii şi, condusă de Verezzi, ieşi pe sub portic; Montoni îi urmă până la poartă şi îi urmări câtva timp cu privirea. Apoi Emily se retrase de la fereastră şi, încredinţată că nu o va stingheri nimeni, se duse să se plimbe pe metereze, de unde văzu în curând ceata călăreţilor îndreptându-se prin munţi spre apus, apărând şi dispărând în pădure, până când depărtarea le amestecă chipurile, îi adună la un loc şi nu se mai zări decât o pată neagră pe înălţimi.

Emily observă acum că niciunul dintre oamenii care munceau pe metereze nu se mai zărea şi că repararea fortificaţiilor fusese terminată. În timp ce se plimba mai departe gânditoare, auzi paşi îndepărtaţi şi, ridicând ochii, văzu mai mulţi oameni pândind sub zidurile castelului; şi aceştia nu păreau dintre cei care munciseră la repararea zidurilor, ci arătau la fel ca cei din ceata ce abia plecase. Tot întrebându-se unde o fi Annette, căci ar fi putut poate s-o lămurească ce se petrecea, şi zicându-şi că doamna Montoni probabil se trezise, se duse în odaia ei, unde îi povesti ce văzuse; dar doamna Montoni fie nu voia, fie nu putea să-i dea nicio lămurire. Reţinerea lui Montoni faţă de soţia lui în această privinţă era probabil lucru obişnuit; dar Emily văzu în această împrejurare ceva misterios, care se răsfrângea asupra întregii întâmplări, părând să sugereze că planurile lui erau primejdioase, dacă nu chiar pline de ticăloşie.

Annette veni şi ea în curând şi, ca de obicei, se arătă neliniştită; la întrebările stăruitoare ale stăpânei ei, care-i ceru să-i povestească ce se mai spunea printre slujitori, ea răspunse:

— Ah, doamnă! nimeni nu ştie ce se petrece, în afară de bătrânul Carlo; el ştie destule, dar aş putea spune că e o fire tot atât de închisă ca şi stăpânul său. Unii spun că signor se pregăteşte să izgonească duşmanul, cum se zice; dar unde-i duşmanul? Iar alţii spun că se duce să pună mâna pe castelul cuiva; dar după părerea mea, are destul loc şi într-al lui, ca să mai aibă nevoie să pună mâna pe al altuia: şi sunt încredinţată că mi-ar fi mai pe placul inimii dacă ar fi mai multă lume care să-l umple.

— Ah! mă tem că dorinţa o să ţi se împlinească în curând, o asigură doamna Montoni.

— Nu, doamnă, nu mă gândeam la oameni cu înfăţişare de tâlhari. Vreau să spun, oameni galanţi, isteţi, veseli, ca Ludovic, care are mereu câte o istorioară plină de haz care să te facă să râzi. Chiar ieri mi-a spus o poveste atât de năzdrăvană! Şi acum mai îmi vine să râd – zicea că...

— Bine, bine, ne putem lipsi de poveste, o întrerupse stăpâna ei.

— Ah! urmă Annette, el vede mult mai departe decât alţii! Înţelege toate planurile lui signor, fără să i se spună nimic.

— Cum asta? se interesă doamna Montoni.

— Păi, el zice... dar m-a pus să-i făgăduiesc să nu spun la nimeni, şi n-aş vrea să-l supăr pentru nimic în lume.

— Ce anume te-a pus să făgăduieşti că n-o să spui? o întrebă stăpâna ei cu glas sever. Stărui să-mi mărturiseşti imediat – ce te-a pus să făgăduieşti?

— Oh, doamnă, strigă Annette, n-aş spune nici dacă ştiu că mor!

— Stărui să-mi spui chiar în clipa asta, zise doamna Montoni.

— Oh, dragă doamnă! n-aş spune nici pentru o sută de ţechini! Doar nu vreţi să-mi calc legământul, doamnă! exclamă Annette.

— Nu vreau să mai aştept nicio clipă, vorbi hotărât doamna Montoni.

Annette însă tăcea.

— Signor va fi înştiinţat de îndată despre acest lucru, urmă stăpâna ei; o să te facă el să dezvălui tot.

— Ludovico este cel care a descoperit, zise Annette; dar fie-vă milă, doamnă, nu-i spuneţi lui signor, şi veţi afla îndată.

Doamna Montoni făgădui să nu-i spună.

— Ei bine, atunci, doamnă, ce, mai, Ludovico zice că signor, stăpânul meu este... este... adică el crede numai, şi oricine este liber, ştiţi să creadă... că signor, stăpânul meu, este... este...

— Este ce? se arătă stăpâna ei nerăbdătoare.

— Că signor, stăpânul meu, are de gând să fie... un mare tâlhar... adică... are de gând să jefuiască... să fie (dar nu prea înţeleg ce vrea să zică)... să fie un... căpitan de... tâlhari...

— Ţi-ai pierdut minţile, Annette? o repezi doamna Montoni. Sau încerci să mă păcăleşti. Spune-mi, chiar acum, ce ţi-a spus *cu adevărat* Ludovico; şi fără ocolişuri – chiar acum...

— Nu, doamnă, strigă Annette, dacă asta-i tot cu ce m-aleg pentru că am spus secretul...

Stăpâna ei continuă astfel să stăruie, şi Annette să protesteze, până când apăru însuşi Montoni, care îi spuse slujnicei să părăsească odaia; ceea ce ea şi făcu pe dată, tremurând ca nu cumva să se afle ce spusese. Emily vru şi ea să se retragă, dar mătuşa ei îi ceru să rămână; şi întrucât asistase de atâtea ori la certurile lor, Montoni nu se mai ferea de ea.

— Insist să mi se spună acum, signor, ce înseamnă toate acestea, zise soţia sa; ce înseamnă toţi aceşti oameni înarmaţi despre care aflu că se învârt peste tot?

Montoni îi răspunse doar printr-o privire dispreţuitoare; iar Emily îi şopti ceva.

— N-are importanţă, zise mătuşa ei; vreau să ştiu; şi mai vreau să ştiu de ce a fost fortificat castelul.

— Haide, haide, zise Montoni, alte treburi m-au dus aici. Să lăsăm gluma. Am nevoie imediat de ceea ce ţi-am cerut – trebuie să-mi cedezi proprietăţile acelea, fără altă discuţie; că de nu, am să găsesc eu un mijloc...

— Nu le voi ceda niciodată, îl întrerupse doamna Montoni; ele n-au să te ajute să-ţi duci la îndeplinire planurile monstruoase; dar care sunt acestea? Vreau să aflu. Te aştepţi să fie atacat castelul? Te aştepţi să apară duşmani? Am să fiu închisă aici şi am să mor în asediu?

— Semnează actul, zise Montoni, şi vei afla mai mult.

— Ce duşmani pot să vină? continuă soţia sa. Ai intrat în slujba statului? Am să rămân închisă aici, să mor?

— Asta s-ar putea întâmpla, zise Montoni, dacă nu faci ce-ţi cer; căci, orice s-ar întâmpla, până atunci n-ai să părăseşti castelul.

Doamna Montoni izbucni în plâns, dar se opri brusc, căci îi trecu prin minte că afirmaţiile soţului ei erau doar un şiretlic folosit pentru a-i smulge consimţământul. Îi împărtăşi bănuiala ei, şi apoi îi mai spuse că nu avea ţeluri onorabile de a-şi sluji ţara, şi că îl suspecta de a fi devenit căpitan de bandiţi, pentru a se alătura inamicilor Veneţiei la jefuirea şi pustiirea regiunilor înconjurătoare.

Montoni se uită o clipă la ea, cu o înfăţişare aspră, cumplită; Emily tremura; iar soţia lui înţelese acum că mersese prea departe.

— Chiar în seara asta, zise el, vei fi dusă în turnul de răsărit; acolo, poate, ai să înţelegi ce primejdios este să jigneşti un om care are puteri nelimitate asupra ta.

Emily căzu la picioarele lui, implorându-l cu lacrimi în ochi s-o ierte pe mătuşa ei; iar aceasta şedea tremurând de teamă şi indignare, ba fiind gata să-l blesteme, ba să se alăture rugăminţilor lui Emily. Montoni, însă, întrerupse curând aceste insistenţe printr-o înjurătură teribilă şi se smulse de lângă Emily, lăsându-şi pelerina în mâna ei; iar biata fată căzu jos, izbindu-se de podea şi rănindu-se la frunte. Montoni părăsi însă odaia fără măcar să caute s-o ridice, iar Emily, auzind-o gemând pe doamna Montoni, care zăcea pe scaun, fără să-şi fi pierdut cunoştinţa, se grăbi să-i vină în ajutor; mătuşa ei avea însă ochii daţi peste cap şi trăsăturile schimonosite.

După ce-i vorbi, fără să primească vreun răspuns, îi aduse apă şi îi sprijini capul în timp ce i-o ducea la buze; dar convulsiile erau tot mai mari şi atunci se hotărî să cheme ajutoare. Trecând prin sala cea mare, în căutarea Annettei, îl întâlni pe Montoni, pe care îl înştiinţă de cele întâmplate, rugându-l să se întoarcă şi s-o liniştească pe mătuşa ei; dar el îi întoarse spatele fără o vorbă şi, cu o privire indiferentă, ieşi pe metereze. În cele din urmă, Emily dădu peste bătrânul Carlo şi Annette, şi porniră cu toţii în mare grabă spre iatacul doamnei Montoni, care căzuse pe jos şi zăcea scuturată de convulsii. După ce o duseră pe braţe în camera alăturată şi o aşezară pe pat, avură nevoie de toată puterea lor ca s-o ţină; Annette tremura şi suspina, iar bătrânul Carlo o privea tăcut, plin de compătimire; ţinând strâns cu mâinile lui slabe mâinile stăpânei sale, îşi întoarse ochii spre Emily, şi exclamă:

— Doamne sfinte! signora, ce s-a întâmplat?

Emily se uită calmă la el, şi-i văzu ochii întrebători aţintiţi asupră-i; iar Annette, ridicând privirea, scoase un ţipăt; căci Emily avea faţa plină de sânge, şi sângele îi picura şi acum încet de pe frunte; fusese însă atât de absorbită de ceea ce se petrecea cu mătuşa ei încât nu simţise nicio durere. Îşi şterse acum cu batista faţa şi, cu toate că o cuprinse slăbiciunea, continuă s-o vegheze pe doamna Montoni; încet-încet, convulsiile se mai potoliră, până când încetară cu totul, lăsând-o într-o stare de ameţeala.

— Mătuşa mea trebuie să stea liniştită, zise Emily. Du-te, bunule Carlo; dacă vom mai avea nevoie de ajutorul dumitale, am să trimit să te caute. Între timp, dacă ai prilejul, vorbeşte-i stăpânului cu bunătate despre stăpâna dumitale.

— Vai! exclamă Carlo, prea multe lucruri am văzut! Am prea puţină trecere pe lângă signor. Dar, dragă domnişoară, vă rog să vă îngrijiţi; v-aţi lovit rău şi nu arătaţi prea bine.

— Îţi mulţumesc, prietene, pentru grija ce mi-o porţi, zise Emily, zâmbindu-i cu bunăvoinţă; rana e un fleac, o simplă lovitură când am căzut.

Carlo clătină din cap şi ieşi din odaie, iar Emily şi Annette rămaseră s-o vegheze pe doamna Montoni.

— I-a spus oare stăpâna mea lui signor ce-a zis Ludovico, ma'mselle? întrebă Annette în şoaptă.

Dar Emily îi linişti temerile în această privinţă.

— Ştiam eu unde or să ducă certurile astea, urmă Annette; cred că signor a bătut-o pe stăpâna mea.

— Nu, nu, Annette, te înşeli; nu s-a întâmplat nimic neobişnuit.

— Păi, aici se întâmplă atâtea lucruri neobişnuite, ma'mselle, încât nu mai înseamnă nimic. Trebuie să vă spun că au mai venit la castel o mulţime de oameni care arată ca nişte tâlhari.

— Taci, Annete, o s-o tulburi pe mătuşa mea; o să vorbim despre asta mai târziu.

Continuară să vegheze în tăcere, până când doamna Montoni scoase un uşor suspin, şi Emily o luă de mână, vorbindu-i liniştitor; dar ea privea cu ochi rătăciţi, şi trecu multă vreme până când o recunoscu pe nepoata ei. Când scoase primele cuvinte, întrebă de Montoni; la care Emily o rugă stăruitor să rămână liniştită şi să-şi revină în simţiri, adăugând că, dacă dorea să i se transmită un mesaj, i-l va duce chiar ea.

— Nu, zise mătuşa ei cu glas slab, nu – n-am nimic nou să-i spun. Stăruie şi mai departe să fiu mutată din camera mea?

Emily îi răspunse că el nu mai spusese nimic, în afară de cele auzite de doamna Montoni; şi apoi încercă să-i abată atenţia spre alt subiect; dar mătuşa ei nu părea să asculte, rămânând cu gândurile ei. După ce o văzu mai întremată, Emily o lăsă în grija Annettei, şi se duse să-l caute pe Montoni; îl găsi departe, pe metereze, stând de vorbă cu o ceată de oameni dintre aceia de care-i spusese Annette. Stăteau în jurul lui, cu înfăţişarea lor aprigă dar vădind supunere, iar el continuă să le vorbească cu gravitate arătând spre ziduri, aşa încât nu o observă pe Emily; ea rămase la oarecare depărtare, aşteptând ca el să termine, şi avu vreme să observe fără voie un om cu o înfăţişare şi mai sălbatică decât tovarăşii săi, care stătea rezemat de lance şi privea peste umerii unui camarad spre Montoni, ascultând vorbele lui cu un aer de neobişnuită seriozitate. Părea un om de condiţie umilă; dar, prin aspectul său, nu părea să recunoască superioritatea lui Montoni, cum făceau ceilalţi; şi uneori pe faţa lui apărea chiar un aer de autoritate, pe care ţinuta hotărâtă a stăpânului său nu-l putea reprima. Câteva cuvinte ale lui Montoni veniră purtate de vânt; şi, în timp ce oamenii se despărţeau, ea îl auzi spunând:

— În seara asta, deci, începeţi straja la apusul soarelui.

— La apusul soarelui, signor, răspunseră câţiva oameni, şi se îndepărtară.

Emily se apropie de Montoni, care încercă s-o ocolească; dar cu toate că ea îşi dădu seama, avu curajul să meargă înainte. Se străduí să pledeze, din

nou în favoarea mătuşii sale, descrise suferinţele ei şi îi arătă primejdia de a o expune într-o odaie rece în starea în care se găsea.

— Suferă din cauza propriei ei sminteli, zise Montoni, şi nu merită milă; ea ştie cum poate evita pe viitor aceste suferinţe – dacă va fi mutată în turn, va fi din vina ei. Spune-i să-mi dea ascultare, să semneze hârtiile despre care ai auzit, şi renunţ la asta.

Când Emily se încumetă să-l mai roage încă, Montoni o întrerupse cu severitate şi o mustră că se amestecă în treburile lui, dar în cele din urmă se înduplecă să nu o mute pe doamna Montoni chiar în noaptea asta, ci o va mai lăsa o noapte ca să chibzuiască dacă vrea să cedeze proprietăţile ei, sau să fie întemniţată în turnul de răsărit al castelului.

— Unde va avea parte, încheie el, de o pedeapsă la care nici nu se aşteaptă.

Emily se grăbi atunci s-o înştiinţeze pe mătuşa ei de scurtul răgaz obţinut şi de alternativa care o aştepta; la care aceasta din urmă nu dădu niciun răspuns, ci păru doar să chibzuiască; Emily, ţinând seama de marea ei slăbiciune, încercă să-i vorbească de lucruri mai puţin importante; şi deşi străduinţele ei fură zadarnice, şi doamna Montoni se arătă arţăgoasă, până la urmă hotărârea ei păru să mai slăbească, şi Emily o îndemnă să se supună cererii lui Montoni, fiind unicul mijloc de scăpare.

— Tu nici nu ştii ce mă sfătuieşti să fac, zice mătuşa ei. Nu înţelegi că aceste proprietăţi îţi vor reveni ţie după moartea mea, dacă refuz să i le cedez?

— Nu ştiam, doamnă, răspunse Emily, dar asta nu mă împiedică să vă sfătuiesc să adoptaţi conduita pe care o cere nu numai liniştea, dar mă tem şi că siguranţa dumneavoastră; şi vă implor să nu lăsaţi ca un lucru atât de mărunt să vă reţină chiar şi o clipă să le cedaţi.

— Eşti oare sinceră, nepoată?

— Este cu putinţă să vă îndoiţi, doamnă?

Mătuşa ei păru mişcată.

— Nu eşti nedemnă de aceste proprietăţi, nepoată, şi aş vrea să le păstrez de dragul tău, căci dai dovadă de o virtute la care nu mă aşteptam.

— Cum de am meritat o asemenea dojană, doamnă? se arătă Emily întristată.

— Dojană! se miră doamna Montoni; când eu voiam să-ţi laud virtutea.

— Vai! virtutea nu are de ce să se arate aici, răspunse Emily, căci nu există nicio tentaţie care s-o pună la încercare.

— Dar domnul Valancourt... începu mătuşa ei.

— Oh, doamnă! o întrerupse Emily, bănuind ce avea de gând să spună. Nu vreau să mă gândesc la acest subiect; şi nu ţin să-mi întinez gândul cu o dorinţă atât de interesată.

După care începu să vorbească de altceva, şi rămase cu doamna Montoni până când se retrase în odaia ei, să se culce.

La această oră castelul era cu desăvârşire liniştit şi toţi cei ce se aflau la castel păreau să se fi culcat, în afara ei. Trecând de-a lungul galeriilor largi şi pustii, întunecoase şi tăcute, se simţi singură şi părăsită şi o încercă teama – de ce anume, nici ea nu ştia; dar când ajunse pe coridor şi îşi aminti întâmplarea din noaptea trecută, o cuprinse spaima; îi era teamă să nu i se întâmple şi ei ce i se întâmplase Annettei, căci, fie că era ceva real sau imaginar, ar avea acelaşi efect asupra minţii ei slăbite. Nu ştia prea bine despre ce cameră anume vorbise Annette, dar bănuia că era una dintre cele prin faţa cărora urma să treacă în drum spre a ei; şi, aruncând priviri înfricoşate spre întunericul din faţa ei, păşi uşor, cu precauţie mai departe; când, ajungând în dreptul unei uşi, auzi un zgomot slab dinăuntru, şi atunci se opri şovăind; în clipa aceea groaza o încremeni, şi rămase locului, nemaiputând să facă un pas. Pe urmă i se păru că dinăuntru se aude un glas omenesc, şi se mai linişti puţin; dar în clipa următoare uşa se deschise, şi o persoană pe care o bănui a fi Montoni îşi făcu apariţia, dar într-o clipă se dădu înapoi şi închise uşa; Emily zărise însă, la lumina care ardea în cameră, că înăuntru mai era cineva, şezând lângă foc, într-o atitudine abătută. Spaima i se risipi, dar îi luă locul uimirea, trezită de atitudinea misterioasă a lui Montoni, ca şi de descoperirea unei persoane pe care el o vizita astfel în miez de noapte, într-o odaie care stătuse multă vreme încuiată şi despre care se povesteau atâtea lucruri stranii.

Tot şovăind astfel, între dorinţa nestăpânită de a urmări mişcările lui Montoni şi teama de a-l mânia, dacă şi-ar fi dat seama că e urmărit, uşa se deschise din nou cu grijă, dar fu închisă tot atât de repede ca şi mai înainte. Emily se îndreptă atunci tiptil spre camera ei, care era cu două uşi mai departe, şi, după ce lăsă acolo lumânarea, se întoarse şi se piti într-un colţ întunecat al coridorului, ca să pândească şi să vadă ce avea să facă persoana aceea întrevăzută şi să se încredinţeze dacă era într-adevăr Montoni.

După ce aşteptă liniştită câteva minute, cu ochii aţintiţi asupra uşii, aceasta se deschise din nou şi apăru aceeaşi persoană, şi acum se în credinţă că era Montoni. El se uită cu grijă în jur, fără s-o vadă însă, şi apoi ieşi din odaie, închise uşa şi porni pe coridor. Curând după aceea, Emily auzi uşa încuindu-se pe dinăuntru, şi atunci se retrase în odaia ei, întrebându-se ce putea să însemne ceea ce văzuse.

Se făcuse miezul nopţii. Când închise fereastra, auzi paşi pe terasa de dedesubt şi zări prin întuneric, destul de nedesluşit, câţiva oameni trecând pe sub fereastră. Apoi auzi zăngănit de arme şi în clipa următoare răsună parola; şi amintindu-şi de porunca dată de Montoni şi de ora din noapte, înţelese că oamenii aceia schimbau pentru prima dată garda la castel. După ce ascultă până ce totul se linişti, se duse la culcare.

CAPITOLELE X–XI

[Montoni dă o petrecere în cinstea oaspeţilor la castel, chemându-le să asiste şi pe doamna Montoni şi Emily. Ducând la gură cupa de cristal plină cu vin, cupa se sfărâmă în mâna lui, fiind astfel făcută încât să se spargă dacă vinul e otrăvit. Montoni o acuză pe soţia lui de a fi încercat să-l otrăvească şi o închide în turn. Montoni bănuieşte existenţa unui complot şi în cursul unei lupte care izbucneşte la castel e grav rănit Ludovico, logodnicul Annettei. Zilele trec pentru Emily pline de îngrijorare în legătură cu soarta mătuşii ei închise în turn, singura ei mângâiere aducându-i-o o muzică stranie care răsună uneori în castel la miezul nopţii.]

CAPITOLUL XII

Atunci, voi îngeri binecuvântaţi,
Răbdare-mi daţi; la ceasul potrivit,
Desfaceţi răul ce-i ţesut aici
Pe îndelete.
SHAKESPEARE – *Măsură pentru măsură*

Dimineaţa, Annette intră în mare grabă în odaia lui Emily.

— Oh, ma'mselle! zise ea cu răsuflarea tăiată, de-aţi şti ce veşti vă aduc! Am aflat cine-i prizonierul – dar nici măcar nu e prizonier; – ştiţi, omul despre care v-am spus că e închis în odaie. Puteam să cred că e cu adevărat o stafie!

— Cine e prizonierul? întrebă Emily, în timp ce gândul îi revenea la întâmplarea din noaptea trecută.

— Vă înşelaţi, doamnă, zise Annette; nici măcar nu-i prizonier.

— Atunci, cine-i persoana?

— Oh, Doamne, începu Annette, ce surprinsă am fost; l-am întâlnit chiar acum, pe fortificaţiile de colo, de jos. În viaţa mea n-am fost mai uluită! Ah, ma'mselle! ciudat loc mai e şi ăsta! De-aş sta aici şi o sută de ani, tot nu m-aş putea obişnui. Dar, cum spuneam, l-am întâlnit adineauri pe fortificaţii, când nici nu mă gândeam să dau de el.

— Să ştii că nu mai suport, zise Emily; te rog, Annette, nu-mi mai pune răbdarea la încercare.

— Nu, ma'mselle, dar trebuie să ghiciţi – ghiciţi cine este; e cineva pe care-l cunoaşteţi foarte bine.

— Nu pot să ghicesc, zise Emily, pierzându-şi răbdarea.

— Nu, ma'mselle, dar am să vă spun ceva care o să vă ajute să ghiciţi. E un signor înalt, cu o faţă prelungă, cu mersul semeţ şi care poartă o pană înaltă la pălărie; şi care adesea priveşte în pământ când cineva îi vorbeşte; şi care pare să se uite la oameni pe sub sprâncenele negre încruntate. L-aţi văzut de multe ori la Veneţia, ma'mselle. Acolo nu se despărţea deloc de signor. Şi, dacă stau să mă gândesc, nu înţeleg de ce i-o fi teamă în castelul ăsta vechi şi singuratic, de s-a închis în el. Acum însă iată că a ieşit, căci l-am întâlnit chiar adineauri pe fortificaţii. M-am înfiorat când l-am văzut, nici eu nu ştiu de ce, da' întotdeauna mi-a fost frică de el; mi-am zis că nu trebuie să-şi dea seama de asta; aşa că m-am dus până la el şi i-am făcut o plecăciune adâncă: „Bine aţi venit la castel, Signor Orsini", i-am zis.

— Oh, vasăzică era signor Orsini! zise Emily.

— Da, ma'mselle, chiar signor Orsini; el a pricinuit moartea acelui gentilom din Veneţia, şi de atunci se tot ascunde din loc în loc, după cum am auzit.

— Dumnezeule! exclamă Emily, revenindu-şi din surpriza produsă de această veste; deci, *el* a venit la Udolpho? Face bine că încearcă să se ascundă.

— Da, ma'mselle; dar de-ar fi numai asta, e atât de pustiu locul, că nu văd de ce s-ar mai închide într-o odaie să se ascundă. Cine să vină aici să-l caute? Sunt sigură că ar fi ultimul loc de pe lume unde să-l caut.

— Asta cam aşa este, zise Emily, care ar fi putut crede acum că Orsini cântase muzica pe care ea o auzise în noaptea trecută, dacă n-ar fi ştiut că nu avea nici gust şi nici talent pentru această artă; şi cu toate că nu voia să sporească uimirea Annettei pomenindu-i de întâmplare, o întrebă totuşi dacă cineva de la castel cântă la vreun instrument muzical.

— Oh, da, ma'mselle; mai întâi, Benedetto cântă minunat la toba mare; şi-apoi, mai este Launcelot, trompetistul; ba nu, mai e şi Ludovico, ştie şi el să cânte la trompetă, dar acum e bolnav. Îmi amintesc că, odată...

Emily o întrerupse:

— N-ai mai auzit altă muzică de când ai venit la castel? De pildă, azi-noapte?

— Da ce, dumneavoastră aţi auzit ceva azi-noapte, ma'mselle?

Emily îi ocoli întrebarea, repetând-o pe a ei.

— Nu, răspunse Annette; n-am auzit nicio muzică aici, în afară doar de tobe şi trompetă; iar noaptea trecută, n-am făcut altceva decât să visez fantoma răposatei mele stăpâne.

— Fantoma răposatei tale stăpâne, repetă Emily cu glas tremurat. Aşadar, ai auzit ceva! Povesteşte-mi, povesteşte-mi totul, Annette, te implor; povesteşte-mi imediat, oricât ar fi de cumplit.

— Nu, ma'mselle, partea cea mai cumplită o ştiţi şi dumneavoastră.

— Nu ştiu nimic, stărui Emily.

— Ba da, ştiţi, ma'mselle; ştiţi că nimeni n-a mai auzit despre ea; aşa că e limpede că s-a dus, la fel ca şi prima stăpână a castelului – fără ca nimeni să afle nimic.

Emily îşi rezemă capul în palmă şi rămase un timp tăcută; apoi, rugând-o pe Annette s-o lase singură, aceasta părăsi odaia.

Spusele Annettei îi reînviaseră bănuielile cumplite în legătură cu soarta doamnei Montoni; se hotărî să mai facă o sforţare pentru a se lămuri în această privinţă, adresându-i-se iar lui Montoni.

După câteva ore Annette se întoarse şi îi spuse că portarul castelului ţinea tare mult să-i vorbească, având ceva important să-i destăinuiască. În ultima

vreme Emily fusese atât de neliniştită, încât orice nouă împrejurare o speria, iar această înştiinţare din partea portarului, după ce-i trecu surpriza, o făcu să întrevadă vreo primejdie – cu atât mai mult cu cât o izbise nu o dată înfăţişarea ursuză a acestui om. Şovăia acum dacă să stea de vorbă cu el sau nu, întrebându-se dacă nu cumva era doar un pretext ca s-o atragă în vreo primejdie; dar chibzuind mai mult, înlătură acest gând şi roşi de temerile ei neîntemeiate.

— Am să vorbesc cu el, Annette, consimţi ea; porunceşte-i să vină imediat pe coridor.

Annette plecă şi se întoarse curând.

— Barnardine nu îndrăzneşte, ma'mselle, să vină pe coridor, zise ea, ca nu cumva să fie văzut atât de departe de postul său; şi nici măcar nu îndrăzneşte să părăsească acum poarta. Dar dacă aţi voi să vă duceţi până la el, la poartă, luând-o pe nişte alei ocolite, de care mi-a vorbit, fără să treceţi prin curte, o să aflaţi lucruri care o să vă umple de uimire. Dar să nu treceţi prin curte, ca nu cumva să vă vadă signor.

Emily nu consimţi însă nici la aceste alei lăturalnice, şi nici la cealaltă parte a cererii, şi refuză cu hotărâre să se ducă.

— Spune-i, zise ea, că dacă are ceva important să-mi comunice, îl voi asculta pe coridor, oricând va avea prilejul să vină acolo.

Annette plecă să ducă acest mesaj şi lipsi mai multă vreme. Când se întoarse, îi spuse:

— Nu se poate aşa, ma'mselle. Barnardine s-a gândit, în tot acest timp, ce-i de făcut. Ar însemna să-şi piardă slujba, dacă şi-ar părăsi postul acum. Dar dacă aţi veni până la fortificaţia de la răsărit, pe înserate, ar încerca să se furişeze şi să vă spună ce are de spus.

Emily, surprinsă şi neliniştită de taina în care acest om ţinea să se înconjoare, şovăia dacă să se ducă la întâlnire – dar, zicându-şi că s-ar putea s-o prevină de vreo primejdie serioasă, se hotărî să se ducă.

— Imediat după apusul soarelui, zise ea, am să fiu la capătul fortificaţiei dinspre răsărit. Dar atunci ştiu că începe straja, adăugă ea amintindu-şi, şi cum va putea trece Barnardine neobservat?

— Tocmai asta i-am spus şi eu, ma'mselle. Şi mi-a răspuns că are cheia porţii de la capătul fortificaţiei, care duce spre curţi, şi ar putea-o lua pe acolo; iar cât despre străji, niciuna nu stă la capătul acela al terasei, locul fiind destul de bine apărat de zidurile înalte ale castelului şi de turnul de răsărit. Şi a mai adăugat că străjile de la celălalt capăt sunt prea departe pentru a-l zări, dacă e destul de întuneric.

— Ei bine, zise Emily, trebuie să aud ce are să-mi spună; dar te rog să mergi şi tu cu mine în seara asta pe terasă.

— Spunea că ar trebui să fie destul de întuneric, ma'mselle, repetă Annette, din cauza străjilor.

Emily mai chibzui puţin şi apoi declară că va fi pe terasă la o oră după apusul soarelui.

— Şi mai spune-i lui Barnardine, adăugă ea, să nu întârzie; căci s-ar putea să fiu şi eu văzută de signor Montoni. Dar unde-i el? Aş vrea să-i vorbesc.

— E în odaia cu pereţii din lemn de cedru, coniţă, şi stă de vorbă cu ceilalţi domni. Are de gând să le ofere astăzi un fel de masă, ca un fel de despăgubire pentru ce s-a petrecut în ultimul timp, zic eu; la bucătărie se fac pregătiri mari.

Emily întreabă apoi dacă Montoni mai aştepta şi alţi oaspeţi; Annette îi răspunse că nu avea cunoştinţă.

— Sărmanul Ludovico! adăugă ea. S-ar bucura la fel ca toţi ceilalţi, dacă ar fi sănătos. Dar poate că o să se facă bine; contele Morano a fost rănit tot atât de grav ca şi el, şi s-a făcut bine şi s-a întors la Veneţia.

— Adevărat? exclamă Emily. De unde ştii?

— Am auzit aseară, ma'mselle; dar am uitat să vă spun.

Emily mai puse câteva întrebări; apoi, după ce-i porunci să vadă când Montoni va fi singur, s-o anunţe, Annette plecă să-l înştiinţeze pe Barnardine.

Totuşi, Montoni rămase toată ziua ocupat, încât Emily nu avu prilejul să stea de vorbă cu el şi să-şi liniştească îngrijorarea cu privire la soarta mătuşii ei. Annette îşi petrecu ziua pândindu-l, şi îngrijindu-l de asemenea pe Ludovico, ajutată de Caterina; astfel încât Emily rămase mai mult singură. Gândurile îi zăboveau mereu asupra mesajului portarului, încercând să ghicească despre ce era vorba. Uneori îşi închipuia că avea vreo legătură cu soarta doamnei Montoni; alteori, că se referea la vreo primejdie care o pândea pe ea însăşi. Taina de care se înconjura Barnardine o făcea să încline spre această din urmă alternativă.

Pe măsură ce se apropia ora întâlnirii, nerăbdarea ei sporea. În cele din urmă, soarele apuse. Auzi paşii străjilor trecând spre posturile lor şi o aşteptă pe Annette, ca s-o însoţească pe terasă. Aceasta apăru curând şi coborâră împreună. Când Emily îşi exprimă temerea că s-ar putea să întâlnească pe Montoni sau pe vreunul din oaspeţii săi, Annette o linişti:

— Oh! să n-aveţi nicio teamă în această privinţă, ma'mselle; acum s-au pus pe benchetuit, şi Barnardine ştie acest lucru.

Ajunseră pe prima terasă, unde străjile întrebară cine era; după ce Emily le răspunse, îşi urmară drumul spre fortăreaţa dinspre răsărit, la intrarea căreia fură din nou oprite; după ce răspunseră din nou, putură să treacă mai departe. Emily se temea să rămână la cheremul străjilor la această oră

târzie; nerăbdătoare să pună capăt acestei situaţii, porni grăbită în căutarea lui Barnardine. Dar omul nu venise încă. Emily se rezemă gânditoare de zidul fortăreţei, aşteptându-l. Umbra înserării se aşternea adânc pe lucrurile înconjurătoare, topind laolaltă contururile văii, ale munţilor şi ale pădurii; copacii înalţi, legănaţi de adierea serii, ofereau singurele sunete care întrerupeau liniştea – în afară de un murmur îndepărtat de glasuri, ce se auzea dinspre castel.

— Ce glasuri sunt acelea? întrebă Emily, ascultând înfricoşată.

— E doar stăpânul şi oaspeţii lui care chefuiesc, răspunse Annette.

„Doamne sfinte! gândi Emily, cum de poate omul acesta să fie atât de vesel, când a adus atâta nefericire altei fiinţe? – dacă, într-adevăr, mătuşa mea îşi mai poate îndura nefericirea! Oh! oricâte suferinţe aş îndura, fie ca inima mea să nu se împietrească în faţa suferinţelor altora!"

Privi în sus, cu o senzaţie de teamă la turnul de răsărit, la picioarele căruia se afla acum. O lumină licări printre gratiile încăperii de jos, dar camera de sus rămânea întunecată. Zări îndată pe cineva mişcându-se cu o lumină prin odaia de jos; dar această lumină nu-i reînvie speranţele cu privire la doamna Montoni, pe care zadarnic o căutase în încăperea aceea, plină doar de echipamente ostăşeşti. Totuşi, Emily se hotărî să încerce uşa de afară a turnului, după plecarea lui Barnardine; şi, dacă era descuiată, să mai facă o încercare – poate că o va descoperi totuşi pe mătuşa ei.

Clipele treceau, dar Barnardine tot nu apărea. Emily, neliniştită, şovăia dacă să-l mai aştepte. Ar fi trimis-o pe Annette la poartă ca să-l zorească, dar se temea să rămână singură, căci se lăsase aproape complet întunericul, şi o dâră ruginie, dăinuind încă spre apus, era singurul vestigiu al zilei ce se stinsese. Totuşi, curiozitatea stârnită de vorbele lui Barnardine birui asupra celorlalte temeri şi o făcu să rămână pe loc.

În timp ce se tot întreba, împreună cu Annette, ce oare îl făcuse să nu vină, auziră o cheie răsucindu-se în broasca uşii de lângă ele şi văzură îndată un om înaintând spre ele. Era chiar Barnardine, pe care Emily îl întrebă pe dată ce anume avea să-i comunice şi îi porunci să-i spună degrabă:

— Fiindcă aerul serii m-a îngheţat, zise ea.

— Trebuie s-o îndepărtaţi pe slujnică, doamnă, zise omul cu un glas al cărui timbru adânc o impresionă. Ceea ce am de spus este numai pentru urechile dumneavoastră.

Emily, după o scurtă şovăire, îi porunci lui Annette să se îndepărteze puţin.

— Ei şi acum, prietene, ce ai de spus?

Omul rămase o clipă pe gânduri şi apoi vorbi:

— Un lucru care m-ar costa slujba, cel puţin, dacă ar ajunge la urechile stăpânului. Trebuie să-mi făgăduiţi, doamnă, că n-o să pomeniţi niciodată, pentru nimic în lume, vreo vorbă despre asta. Mi-a fost încredinţată această taină; şi dacă s-ar şti că am trădat-o, s-ar putea să plătesc cu viaţa. Dar nu vreau să vă văd cum vă chinuiţi, doamnă; şi m-am hotărât să vă spun.

Se opri. Emily îi mulţumi, încredinţându-l că se poate bizui pe cuvântul ei. Apoi îl rugă să-i destăinuiască în grabă despre ce e vorba.

— Annette ne-a înştiinţat cât de nefericită sunteţi în legătură cu signora Montoni şi cât de mult aţi vrea să ştiţi ce s-a întâmplat cu ea.

— Foarte adevărat, zise Emily cu înfocare. Ai putea să-mi dai vreo ştire? Te rog din suflet să-mi spui adevărul, oricât ar fi de cumplit, şi îşi rezemă braţul, tremurând, de perete.

— Vă pot spune, zise Barnardine, şi apoi se opri.

Emily simţea că nu mai avea putere să stăruie în rugăminţile ei.

— Vă pot spune, repetă Barnardine, dar...

— Dar ce? exclamă Emily, regăsindu-şi stăpânirea de sine.

— Aici sunt, ma'mselle, zise Annette, care, auzind tonul înfocat al lui Emily, alergase spre ei.

— Îndepărtează-te! o repezi Barnardine cu glas aspru. Nu-i nevoie de tine.

Şi cum Emily nu spunea nimic, Annette se supuse.

— Vă pot spune, repetă portarul, dar nu ştiu cum. Aţi fost atât de îndurerată...

— Sunt pregătită pentru orice, prietene, zise Emily cu glas ferm şi solemn. Pot răbda mai bine orice certitudine, decât această nesiguranţă.

— Ei bine, signora, dacă aşa stau lucrurile, veţi afla. Ştiţi, îmi închipui că stăpânul şi doamna aveau uneori obiceiul să se certe. Nu-i treaba mea să caut să aflu de ce; dar cred că ştiţi că aşa se întâmpla.

— Da, zise Emily; spune mai departe.

— Se pare că în ultimul timp signor era foarte pornit împotriva ei. Eu vedeam şi auzeam totul – mult mai mult decât şi-ar putea închipui cineva; dar nu era treaba mea, aşa că nu spuneam nimic. Acum câteva zile, signor a trimis după mine. „Barnardine, mi-a spus, eşti un om cinstit. Cred că pot să am încredere în tine." L-am încredinţat că poate să aibă. „Atunci, mi-a zis el, după câte îmi amintesc, am acum o treabă la care vreau să mă ajuţi." Apoi mi-a spus ce aveam de făcut; dar că trebuia să nu spun nimănui nimic – era ceva ce o privea doar pe signora.

— Oh, cerule! exclamă Emily; şi ce-ai făcut?

Barnardine şovăi şi rămase tăcut.

— Ce demon a putut să-l îndemne pe el sau pe dumneata la o asemenea faptă? strigă Emily, îngheţată de groază şi abia stăpânindu-se să nu-şi piardă cunoştinţa.

— A fost într-adevăr un demon, zise Barnardine pe un ton sumbru.

Rămaseră amândoi tăcuţi; Emily nu mai avea curajul să întrebe nimic, iar Barnardine se părea că se codeşte să vorbească mai mult. În cele din urmă el continuă:

— N-are rost să ne mai gândim la ce-a fost. Signor s-a arătat destul de crud. Dar ţinea să i se dea ascultare. Ce rost avea să mă împotrivesc? Ar fi găsit pe alţii, care să nu ştie ce-i omenia.

— Aşadar, i-ai luat viaţa! zise Emily cu glas surd, ca pentru sine. Stau de vorbă cu un ucigaş!

Barnardine rămase tăcut, în vreme ce Emily se întorcea. Grăbindu-se să părăsească acele locuri.

— Staţi, doamnă! zise el. Aveţi dreptate să gândiţi astfel – dacă mă credeţi în stare de o asemenea faptă.

— Dacă eşti nevinovat, spune-mi degrabă, vorbi Emily cu glas stins; căci simt că nu mai am putere să te ascult multă vreme.

— Nu o să vă mai spun nimic, zise el, îndepărtându-se.

Emily abia avu puterea să-l roage să rămână pe loc şi apoi o chemă pe Annette, de braţul căreia se sprijini, pornind amândouă spre fortăreaţă, până când auziră paşi în urma lor. Era tot Barnardine.

— Îndepărtaţi fata, zise el. Şi am să vă mai destăinuiesc un lucru.

— Nu va pleca de lângă mine, zise Emily; poate să audă şi ea ce ai de spus.

— Aşa credeţi, doamnă? zise el. Atunci nu veţi mai afla nimic.

Şi spunând acestea, se îndepărtă încet. Dar dorinţa lui Emily de a afla adevărul îi domină resentimentul şi teama pe care i le trezea purtarea acestui om, aşa că îi porunci să se oprească şi o rugă pe Annette să se îndepărteze puţin.

— Signora este în viaţă, zise omul. Se află însă sub paza mea. Excelenţa sa a închis-o în odaia de deasupra porţilor celor mari ale castelului şi mi-a dat-o în grijă. Aveam de gând să vă spun că o puteţi vedea, dar acum...

Emily, căreia aceste vorbe îi uşuraseră povara chinului insuportabil din inimă, îl rugă pe Barnardine s-o ierte şi s-o lase să-şi vadă mătuşa.

El se învoi mai uşor decât s-ar fi aşteptat ea. Îi făgădui că, dacă va veni în seara următoare la poarta din spate a castelului, după ce signor se va retrage la culcare, s-ar putea să o vadă pe doamna Montoni.

Cu toată recunoştinţa ei pentru această favoare, i se păru că atitudinea lui trăda un triumf plin de răutate când pronunţă ultimele cuvinte; dar în clipa următoare izgoni acest gând şi, după ce-i mulţumi iarăşi şi îl rugă să aibă

milă de mătuşa ei, îl încredinţă că-l va răsplăti cum se cuvine. Făgădui, de asemenea, să nu întârzie, îi ură noapte bună şi se întoarse, neobservată de nimeni, în odaia ei. Trecu multă vreme până când i se domoli tumultul bucuriei pricinuite de vestea neaşteptată dată de Barnardine şi putu să gândească cu limpezime la adevăratele primejdii care o pândeau încă pe doamna Montoni şi pe ea însăşi. Încercând să-şi liniştească îngrijorarea, îşi dădu totuşi seama că mătuşa ei era prizoniera unui om care o putea sacrifica mânat de răzbunare sau de avariţie; iar după ce se gândi mai bine la înfăţişarea sălbatică a celui căruia îi fusese încredinţată paza doamnei Montoni, condamnarea ei i se păru pecetluită – căci pe figura lui Barnardine se putea vedea amprenta unui ucigaş; uitându-te la el, înţelegeai că nu exista nicio faptă, oricât de nelegiuită, pe care să nu poată fi convins s-o săvârşească. Aceste gânduri îi aduseră iar în minte glasul lui atunci când îi făgăduise să-i îndeplinească dorinţa de a o vedea pe prizonieră. Chibzui îndelung la aceasta, cu nelinişte şi îndoială. Şovăia chiar dacă să se încreadă în el şi să-l întâlnească la acea oră târzie pe care el o rânduise; şi la un moment dat, o clipă doar, îi trecu prin minte că doamna Montoni fusese ucisă şi că ticălosul fusese pus s-o ademenească într-un loc pustiu, unde şi viaţa ei urma să fie sacrificată pentru avariţia lui Montoni, care apoi ar putea revendica în linişte domeniile contestate din Languedoc. Gândul că o asemenea uneltire era cu totul lipsită de noimă îi alungă închipuirea, dar nu şi îndoielile şi temerile pe care i le trezise amintirea atitudinii lui Barnardine. Gândurile i se îndreptară în cele din urmă spre alte subiecte; şi, pe măsură ce seara înainta, îşi aduse aminte cu uimire de muzica pe care o auzise în noaptea trecută, şi aşteptă acum, nespus de curioasă, s-o audă din nou.

Până la o oră târzie se auziră zgomotele îndepărtate ale petrecerii lui Montoni şi a tovarăşilor săi – discuţii aprinse, râsete desfrânate şi cântece în cor, făcând să răsune încăperile castelului. În cele din urmă porţile grele ale castelului fură închise pentru noapte, şi zgomotele se stinseră, aşternându-se o tăcere întreruptă doar de paşii înăbuşiţi ai celor ce treceau pe coridoare îndreptându-se spre camerele lor îndepărtate. Emily, socotind că sosise ora când auzise muzica în seara trecută, o îndepărtă pe Annette şi deschise uşurel fereastra, aşteptând s-o audă din nou. Luna, care luminase atunci când auzise muzica, încă nu răsărise; dar, cu o teamă superstiţioasă, îşi aţinti ochii spre acea parte a cerului de unde urma să răsară, aşteptându-se ca, atunci când se va ivi, să audă şi muzica. În cele din urmă luna se ivi, cu o lucire senină, pe deasupra turnurilor de răsărit ale castelului. Inima îi bătu zărind-o; abia avu curajul să rămână la fereastră, ca nu cumva muzica să-i sporească spaima şi să-i înăbuşe puţina tărie ce-i mai rămăsese. Orologiul

bătu îndată ora unu; ştiind că era cam vremea când se auzise muzica, se aşeză într-un scaun lângă fereastră, străduindu-se să-şi adune curajul; dar neliniştea aşteptării o tulbura. Cu toate acestea, totul rămase cufundat în tăcere; auzi doar pasul singuratic al unei străji şi freamătul lin al pădurii de jos. Se plecă din nou pe fereastră, privi iarăşi luna, vrând parcă să se convingă că se ridicase deasupra turnurilor.

Astfel trecu timpul, în aşteptare şi cu gânduri grave – dar niciun sunet nu se făcu auzit; şi, după ce rămase la fereastră până când zorile palide începură să tivească crestele munţilor, furişându-se peste umbrele, nopţii, Emily înţelese că nu va mai auzi nimic şi se duse cu părere de rău la culcare.

CARTEA A III-A

CAPITOLUL I

Am să vă spun în ce loc să pândiţi,
Şi să cunoaşteţi clipa potrivită
Căci totul trebuie-mplinit la noapte.
SHAKESPEARE – *Macbeth*

A doua zi, Emily rămase surprinsă auzind că Annette ştia că doamna Montoni era ţinută închisă în camera de deasupra portalului, şi că aflase de vizita ei plănuită acolo în cursul serii. Nu-i venea să creadă că un lucru, pe care Barnardine îi ceruse ei atât de stăruitor să-i ţină ascuns, i-l împărtăşise singur unei fiinţe atât de vorbăreţe ca Annette; dar acesta părea să fie adevărul: o însărcinase acum cu un mesaj privitor la întrevederea plănuită. Îi cerea lui Emily să-l întâlnească pe terasă, neînsoţită de nimeni, cu puţin după miezul nopţii, când el o va duce în locul făgăduit; Emily şovăia însă să-i dea ascultare, căci mii de temeri vagi îi năpădiră mintea, aceleaşi temeri care o chinuiseră în noaptea trecută, ea neştiind dacă să ţină seama de ele sau să le înlăture. Se gândi de multe ori că poate Barnardine o înşelase, în cele ce-i destăinuise despre doamna Montoni, şi că poate era de fapt ucigaşul ei; şi că urmase porunca lui Montoni, pentru a o atrage în vreun plan disperat al acestuia. Bănuiala cumplită că doamna Montoni nu mai era în viaţă venea astfel însoţită de una şi mai înfricoşătoare, cu privire la ea însăşi. Dacă uciderea mătuşii ei fusese săvârşită doar din ură, fără legătură cu vreun profit, ceea ce nu părea să stea la baza actelor lui Montoni, ţelul său nu va fi atins decât atunci când va fi moartă şi nepoata ei, Montoni ştiind că urma să-i revină ei averea soţiei sale. Emily îşi aminti cum o înştiinţase că proprietăţile în litigiu din Franţa îi vor reveni ei, dacă doamna Montoni ar fi murit fără să le încredinţeze soţului ei; şi stăruinţa îndârjită a mătuşii ei făcea să fie foarte probabil ca până la urmă ea să le fi păstrat. În această clipă, amintindu-şi de atitudinea lui Barnardine din seara trecută, fu convinsă acum de ceea ce atunci i se păruse doar, şi anume că exprima un triumf plin de răutate. Se înfioră la gândul acesta, care îi confirma temerile, şi se hotărî să nu se ducă la întâlnirea de pe terasă. Dar curând după aceea, bănuielile acestea i se părură exagerări lipsite de noimă ale unei minţi temătoare şi istovite, neputând să-l creadă pe Montoni în stare de atâta perversitate încât să ia cu bună ştiinţă viaţa soţiei şi nepoatei sale. Se mustră pentru a-şi fi lăsat imaginaţia romantică s-o împingă atât de departe de graniţele posibilului şi luă hotărârea de a se strădui să şi-o ţină în frâu, căci altminteri va ajunge în pragul nebuniei. Cu toate acestea, şovăia în faţa gândului de a se întâlni cu Barnardine pe terasă la miezul nopţii; şi totuşi

dorinţa de a scăpa de groaznica nesiguranţă cu privire la soarta mătuşii ei, de a o vedeai şi de a-i alina suferinţele, o menţinea în nehotărâre.

— Dar cum e cu putinţă, Annette, să pot ajunge pe terasă la ora aceea târzie? întrebă, ea, regăsindu-şi cumpătul; străjile mă vor opri. Şi signor Montoni va fi pe dată anunţat.

— Oh, ma'mselle! totul a fost bine plănuit, răspunse Annette. Mi-a spus Barnardine. Mi-a dat cheia asta; şi mi-a spus că ea descuie uşa de la capătul coridorului cu bolţi care dă la capătul fortăreţei dinspre răsărit, aşa că n-o să trebuiască să treceţi pe lângă niciunul din oamenii de strajă. Mi-a mai cerut să vă spun şi că de data asta v-a cerut să veniţi pe terasă, ca să vă ducă la locul dorit, nemaifiind astfel nevoie să deschidă uşile mari ale holului, care scârţâie atât de tare.

Emily se mai linişti puţin auzind această lămurire dată lui Annette, care părea să fie sinceră.

— Dar de ce trebuie să vin singură, Annette? întrebă ea.

— Păi, tocmai asta l-am întrebat şi eu, ma'mselle. I-am zis: „De ce tânăra mea stăpână să vină singură? O să vin şi eu cu ea, neapărat. Ce rău pot face eu?" Dar el a zis: „Nu... nu, să faci cum îţi spun", pe tonul lui ursuz. „Ba să ştii, i-am zis eu, că mi-au fost încredinţate şi mie taine tot atât de mari ca acesta şi ştiu să păstrez un secret." Dar el tot nu voia să spună decât „Nu... nu." „Atunci, i-am zis, ca să ai încredere în mine, am să-ţi destăinuiesc un mare secret, care mi-a fost spus acum o lună şi despre care nu mi-a ieşit până acum nicio vorbă de pe buze – aşa că nu are rost să-ţi fie teamă să-mi spui." Dar totul a fost zadarnic. Atunci, ma'mselle, am mers până într-acolo încât i-am oferit un frumos ţechin nou-nouţ, pe care Ludovico mi l-a dat ca amintire şi de care nu m-aş fi despărţit pentru nimic în lume; dar şi asta a fost în zadar! Ce pricină ar putea avea? Dar eu ştiu, coniţă, pe cine vă duceţi să vedeţi.

— Barnardine ţi-a spus cumva şi asta?

— El! Nu, ma'mselle, nici gând de aşa ceva.

Emily stărui să afle cine îi spusese; dar Annette îi dovedi că ştie să păstreze o taină.

În tot restul zilei, Emily îşi frământă mintea cu tot felul de îndoieli şi temeri, nehotărâtă dacă să se întâlnească cu Barnardine pe fortificaţii şi să se lase condusă de el cine ştie unde. Gândurile pline de compasiune pentru mătuşa ei şi neliniştea în privinţa ei însăşi îi schimbau pe rând hotărârea, aşa că noaptea coborî fără ca ea să fi decis ce o să facă. Auzi ornicul castelului bătând ora unsprezece, apoi douăsprezece, şi încă mai şovăia. Totuşi, venise timpul să ia o hotărâre: şi atunci grija pentru mătuşa ei îi birui toate temerile; rugând-o pe Annette s-o însoţească până la uşa de afară a

galeriei boltite şi s-o aştepte acolo până se va întoarce, ieşi din camera ei. Castelul era cufundat în linişte; sala cea mare, unde se petrecuse de curând o dispută îngrozitoare, îi trimitea acum doar ecoul înăbuşit al paşilor celor două siluete care se furişau cu teamă printre coloane; singura lumină venea de la lumânarea pe care o duceau cu ele. Emily, înşelată de umbrele lungi ale coloanelor şi de licăririle ce jucau printre ele, se oprea adesea, părându-i-se că zăreşte pe cineva mişcându-se în întunericul îndepărtat; şi în timp ce trecea pe lângă coloane, se temea să-şi întoarcă ochii spre ele, aşteptându-se aproape să vadă o siluetă desprinzându-se din umbra lor cuprinzătoare. Ajunse la galeria boltită fără să se fi oprit din drum, dar descuie uşa de afară cu o mână tremurândă; şi poruncindu-i Annettei să nu plece de acolo şi s-o lase puţin întredeschisă, ca s-o audă dacă va striga, îi lăsă lumânarea, pe care nu îndrăznea s-o ia cu ea, din cauza străjilor; şi, singură, păşi pe terasa întunecoasă. Era atâta linişte, încât se temu ca nu cumva paşii ei uşori să fie auziţi de străjile din depărtare; înaintă cu grijă spre locul unde se întâlnise în seara trecută cu Barnardine, căutând să prindă orice zgomot şi cercetând cu privirea prin întuneric ca să-l zărească. În cele din urmă tresări, auzind un glas gros în apropiere, şi se opri, nefiind sigură dacă era el; dar glasul se auzi din nou, şi atunci recunoscu timbrul cavernos al lui Barnardine, care venise la timpul stabilit şi stătea la locul convenit, rezemat de zidul fortificaţiei. O mustră că nu venise mai devreme şi îi spuse că o aştepta de aproape o jumătate de oră; Emily nu-i răspunse nimic, şi atunci el îi ceru să-l urmeze, şi o porni spre uşa prin care intrase el pe terasă.

În timp ce o descuia, ea îşi întoarse privirea spre uşa prin care venise şi, zărind raza lumânării strecurându-se printr-o deschizătură îngustă, se încredinţă că Annette mai era încă acolo. Dar depărtarea era prea mare, şi Emily nu se simţi prea încurajată, mai cu seamă după ce părăsi terasa; şi pe când Barnardine descuia uşa, înfăţişarea lugubră a coridorului care îi apăru la lumina unei torţe arzând pe podea, o făcu să tremure de teamă; refuză să mai meargă singură şi ceru să fie însoţită de Annette. Barnardine se împotrivi însă cu hotărâre, adăugând tot felul de argumente iscusite, care să stârnească mila şi curiozitatea lui Emily faţă de soarta mătuşii ei, încât în cele din urmă se învoi să-l urmeze singură prin uşa aceea.

Atunci Barnardine luă torţa şi o conduce de-a lungul coridorului, la capătul căruia descuie o altă uşă şi coborâră câteva trepte într-o capelă; când Barnardine ridică torţa ca s-o lumineze, Emily îşi dădu seama că era în ruine; şi îşi aminti pe dată, cu teamă, ce-i povestise mai înainte Annette în această privinţă. Privi înspăimântată zidurile aproape fără acoperiş, înverzite de umezeală, şi ascuţişurile gotice ale ferestrelor, unde iedera şi viţa sălbatică luaseră demult locul geamurilor şi se căţărau înfăşurându-se

printre capitelurile sparte ale unor coloane care susţinuseră cândva tavanul. Barnardine se poticni pe podeaua crăpată, iar glasul lui, când slobozi brusc o sudalmă, răsună în ecouri cavernoase cu atât mai îngrozitor. Emily îşi simţi inima cât un purice; dar îl urmă mai departe, până când coti din ceea ce fusese încăperea principală a capelei.

— În jos pe treptele astea, doamnă, zise Barnardine, şi începu să coboare o scară ce părea să ducă în pivniţă.

Emily se opri însă în capul scării şi întrebă cu glas tremurat încotro o conducea.

— Spre portal, vorbi Barnardine.

— Nu putem, merge prin capelă la portal? Întrebă Emily.

— Nu, signora, căci pe acolo dăm în curtea interioară, şi uşa aceea nu vreau s-o destui. Pe aici însă ajungem îndată în curtea exterioară.

Emily mai şovăia încă; se temea să meargă mai departe, dar în acelaşi timp nu voia să-l înfurie pe Barnardine dacă refuza să continue drumul.

— Haide, doamnă, zise omul, care aproape ajunsese în josul scării, grăbiţi-vă puţin; nu pot să aştept aici toată noaptea.

— Încotro duc treptele acestea? întrebă Emily, încă şovăitoare.

— Spre portal, repetă Barnardine pe un ton ţâfnos; dar să ştiţi că nu mai aştept.

Spunând acestea, porni mai departe cu torţa. Iar Emily, temându-se să nu-i provoace şi mai mult mânia dacă mai zăbovea, îl urmă fără tragere de inimă. La capătul treptelor, o luară printr-un coridor mărginind pivniţele, din ale căror ziduri picura apa, iar din pricina aerului umed, torţa ardea atât de slab, încât Emily se aştepta în fiecare clipă s-o vadă stingându-se; şi Barnardine abia îşi găsea drumul. Cu cât înaintau, aerul era tot mai umed, iar Barnardine, de teamă ca torţa să nu se stingă, se opri o clipă să-i potrivească flacăra. Cât timp rămase rezemat de nişte porţi de fier de pe coridor, Emily văzu la lumina flăcării pâlpâinde bolţile pivniţelor şi, chiar lângă ea, grămezi de pământ ce păreau să înconjoare un mormânt deschis. Un astfel de lucru într-un asemenea loc ar fi tulburat-o oricând; dar acum o izbi o bruscă presimţire, că acesta era mormântul nefericitei ei mătuşi şi că făţarnicul Barnardine o ducea şi pe ea spre pierzanie. Locul întunecos şi înspăimântător în care o adusese părea să îndreptăţească acest gând; era un loc potrivit pentru crimă, un lăcaş al morţii, unde putea fi săvârşită o faptă înspăimântătoare, fără a rămâne vreo urmă vizibila. Emily era atât de copleşită de spaimă, încât o clipă nu ştiu ce ar putea să facă. Apoi îşi zise că zadarnic ar încerca să scape de Barnardine luând-o la fugă, deoarece drumul lung şi ocolit pe care îl străbătuse îl va ajuta pe el, care cunoştea toate cotiturile, s-o ajungă din urmă, în vreme ce slăbiciunea ei nu-i va îngădui să

alerge repede prea multă vreme. Totodată, se temea să-l mânie dezvăluindu-şi bănuielile, ceea ce n-ar fi întârziat să se întâmple dacă ar fi refuzat să-l urmeze mai departe; şi cum era de pe acum în puterea lui, se hotărî să meargă mai departe, înăbuşindu-şi, pe cât era cu putinţă, temerile şi să-l urmeze în tăcere până unde avea de gând s-o ducă. Palidă de groază şi nelinişte, îl aştepta acum pe Barnardine să potrivească torţa; şi cum privirea îi alunecă din nou spre groapă, nu se putu împiedica să nu-l întrebe pentru cine era pregătită. El îşi întoarse privirea de la torţă şi o privi drept în ochi, fără a spune o vorbă. Emily repetă cu glas slab întrebarea; dar omul, ridicând torţa, nu scoase un cuvânt şi porni mai departe. Ea îl urmă, tremurând, până la al doilea şir de trepte, şi după ce le urcară, pătrunseră printr-o uşă în prima curte a castelului. În timp ce o străbăteau, lumina torţei dezvăluia zidurile înalte şi negre din jurul lor, pe vârful cărora crescuseră tot felul de ierburi şi tufişuri înalte, din puţinul pământ pripăşit printre pietrele măcinate de vreme; contraforturile impunătoare, având ici şi colo printre ele zăbrele înguste, care îngăduiau aerului să circule prin curte; porţile masive de fier care dădeau spre castel, ale cărui turle se iveau pe deasupra; şi, de partea cealaltă, uriaşele turnuri şi arcada portalului. În acest decor, Barnardine, înalt şi voinic, cu torţa în mână forma o imagine de neuitat. Omul era îmbrăcat într-o manta neagră, foarte lungă, de sub care abia se zăreau un fel de ghete scunde, mai degrabă nişte sandale legate de picior, şi doar vârful unui paloş lat, pe care de obicei îl purta atârnat de o curea prinsă la umăr. Pe cap avea o bonetă mare de catifea, aducând oarecum cu un turban, având într-o parte o pană scurtă; trăsăturile chipului trădau vigoare, iar cutele ce-i brăzdau faţa dovedeau viclenie, întunecată de o permanentă nemulţumire.

Vederea curţii, totuşi, o mai însufleţi pe Emily care, în timp ce o străbătea spre portal, începu să spere că nu era vorba decât de propriile ei temeri, şi nu de o trădare a lui Barnardine. Privi cu îngrijorare în sus, la prima fereastră care se ivi deasupra arcadei semeţe a grilajului; dar era întunecată. Îl întrebă dacă acolo era camera în care se afla închisă doamna Montoni; dar vorbise încet şi, după cât se pare, Barnardine nu auzi întrebarea, căci nu-i dădu niciun răspuns; îndată după aceea intrară prin uşa laterală a porţii, ajungând la picioarele unei scări înguste, care urca în spirală spre unul din turnuri.

— Sus, la capătul scării, zace signora, zise Barnardine.

— Zace! repetă Emily cu glas stins, începând să urce.

— Zace în camera de sus, încheie Barnardine.

În timp ce urcau, vântul, strecurându-se prin crăpăturile înguste ale zidului, făcu să pâlpâie torţa, care aruncă o lumină mai puternică pe chipul

întunecat şi sepulcral al lui Barnardine, dezvăluind totodată pustietatea locului – zidurile zgrunţuroase de piatră, scara în spirală, înnegrită de vreme şi o armură străveche, cu vizor de fier, atârnată de perete, părând a fi un trofeu luat într-o bătălie de demult.

Ajunseră pe un palier, şi atunci Barnardine îi zise:

— Puteţi aştepta aici, doamnă, până mă duc sus şi-i spun signorei că aţi venit; şi spunând acestea, vârî cheia în uşa unei încăperi.

— Nu-i nevoie, se grăbi să spună Emily; mătuşa mea se va bucura să mă vadă.

— Nu sunt prea sigur, i-o întoarse Barnardine şi, arătând spre încăperea pe care o deschisese, urmă: intraţi aici, doamnă, până mă duc eu sus.

Emily, surprinsă şi destul de speriată, nu îndrăzni să-l mai contrazică; dar, văzându-l că pleca luând torţa, îi spuse să nu o lase pe întuneric. El se uită împrejur şi, văzând un sfeşnic pe trepte, îl aprinse şi i-l dădu lui Emily, care intră în cameră, o încăpere veche şi destul de mare, iar el închise uşa. Ascultând neliniştită paşii ce se îndepărtau, i se păru că el cobora, în loc să urce, treptele. Dar rafalele de vânt, şuierând în jurul portalului, n-o lăsau să audă desluşit vreun zgomot. Totuşi, rămase să asculte şi, neauzind sunet de paşi în odaia de deasupra, unde el îi spusese că s-ar afla doamna Montoni, neliniştea îi spori, deşi se gândi că grosimea podelei din această clădire solidă împiedica orice sunet să ajungă până la ea, de deasupra. În clipa următoare, când vântul se oprise, desluşi paşii lui Barnardine coborând în curte şi i se păru că-i aude chiar şi glasul; dar o nouă rafală de vânt acoperi orice alte sunete; Emily, ca să se încredinţeze de ceea ce auzise, se îndreptă spre uşă, dar încercând s-o deschidă, îşi dădu seama că era încuiată. Toate spaimele îngrozitoare care o chinuiseră mai înainte se năpustiră acum cu o forţă îndoită asupră-i; nu le mai vedea ca exagerările unei firi slabe, ci păreau s-o avertizeze asupra sorţii ce-o aştepta. Nu se mai îndoia acum că doamna Montoni fusese ucisă, poate chiar în odaia aceasta; sau că ea însăşi fusese adusă aici cu acelaşi scop. Înfăţişarea, purtarea şi vorbele lui Barnardine, când se referise la mătuşa ei, îi întăreau cele mai cumplite temeri. Câteva clipe nu izbuti să se gândească la niciun mijloc care ar putea-o ajuta să scape. Asculta încordată, dar nu auzi paşi nici pe trepte, şi nici în odaia de deasupra; i se păru, totuşi, că desluşeşte din nou glasul lui Barnardine, răsunând jos, şi se apropie de o fereastră zăbrelită ce dădea spre curte, ca să se încredinţeze. Aici auzi limpede glasul lui răguşit între rafalele vântului care bătea, dar se pierdu din nou atât de repede, încât nu putu prinde înţelesul vorbelor; apoi zări lumina unei torţe, părând să iasă din portalul de dedesubt, care licări în curte; şi umbra prelungă a unui bărbat, stând sub arcadă, apăru pe dalele curţii. Era o umbră atât de lungă,

încât Emily îşi zise că era a lui Barnardine; dar alte glasuri groase, purtate de vânt, o convinseră curând că nu era singur şi că însoţitorul său nu părea a fi un om predispus la îndurare.

Când îşi reveni din groaza pricinuită de situaţia în care se afla, ridică lumina ca să vadă dacă exista vreo altă ieşire din odaie ca să poată scăpa. Era o încăpere spaţioasă, cu pereţii îmbrăcaţi în lemn brut de stejar, fără nicio fereastră în afară de cea zăbrelită de lângă care se îndepărtase şi fără nici o altă uşă în afară de cea prin care intrase. Lumina slabă a lumânării nu-i îngăduia să o vadă, în toată întinderea ei; nu zări nicio mobilă, în afară doar de un scaun de fier fixat în mijlocul odăii, deasupra căruia atârna din tavan, prins de un lanţ, un inel de fier. După ce le cercetă câteva clipe cu uimire şi groază, observă apoi pe jos nişte bare de fier, de care era vădit că se prindeau picioarele, iar pe braţele scaunului se vedeau inele din acelaşi metal. Tot examinându-le, nu putu să nu-şi dea seama că erau instrumente de tortură; îşi spuse că vreun biet nenorocit fusese cândva legat în scaun şi lăsat acolo să moară de foame. Gândul o îngheţă, dar în clipa următoare o fulgeră dureros ideea că poate chiar mătuşa ei fusese una din victime şi că ea însăşi ar putea să devină următoarea! Simţi o durere ascuţită, de parcă ar fi izbit-o ceva în moalele capului, şi abia mai putu să ţină sfeşnicul; şi, căutând în jur un reazem, se aşeză fără să-şi dea seama chiar pe scaunul de fier; dar, când înţelese unde se aşezase, sări din el îngrozită şi se repezi într-un colţ îndepărtat al odăii. Aici căută din nou ceva pe care să se aşeze, dar nu văzu decât o draperie neagră, coborând din tavan până în podea, de-a lungul unui întreg perete al camerei. Deşi se simţea sfârşită, înfăţişarea draperiei o izbi şi se opri s-o cerceteze cu uimire şi teamă.

Părea să ascundă o firidă a încăperii; Emily ar fi vrut, şi totuşi se temea, să ridice draperia şi să descopere ce acoperea; de două ori se opri, amintindu-şi de cumplitul spectacol pe care mâna ei cutezătoare îl dezvăluise într-o încăpere a castelului, până când, spunându-şi că ascundea probabil cadavrul mătuşii ei ucise, o apucă într-o clipă de disperare şi o trase deoparte. În dosul ei apăru într-adevăr un cadavru, întins pe un fel de banchetă scundă, înroşită de sânge omenesc, ca şi podeaua de sub ea. Trăsăturile, strâmbate de moarte, erau sinistre şi oribile; pe faţă se vedeau mai multe răni livide. Emily, aplecându-se peste cadavru, încercă să-l cerceteze cu ochii lacomi, disperaţi; dar în clipa următoare, sfeşnicul îi scăpă din mână şi ea se prăbuşi în nesimţire la picioarele banchetei.

Când îşi reveni în simţire, se pomeni înconjurată de o mulţime de oameni, printre care şi Barnardine, care o ridicară de jos şi apoi o purtară pe braţe de-a lungul camerei. Auzea tot ce se petrecea, dar sfârşeala ce-o cuprinsese nu-i îngăduia să scoată un cuvânt, să se mişte şi nici măcar să simtă teamă. O

duseră în jos, pe scara pe care urcase, şi când ajunseră în faţa arcadei se opriră; unul dintre oameni, luând torţa de la Barnardine, deschise o uşă mai mică, tăiată în poarta cea mare; odată afară în drum, lumina torţei lăsă să se vadă o ceată de bărbaţi călare. Fie că aerul proaspăt o învioră, fie că ceea ce vedea acum îi trezi spaima, căci Emily îşi regăsi glasul şi făcu o sforţare zadarnică de a scăpa din mâinile bandiţilor care o ţineau.

Între timp, Barnardine ceru răstit să i se dea torţa, glasuri îndepărtate îi răspunseră dar în aceeaşi clipă o lumină ţâşni peste curtea castelului. Barnardine răcni din nou după torţă, şi oamenii o trecură în grabă pe Emily prin portiţă. La o mică depărtare, în umbra zidurilor castelului, ea văzu cum omul care luase lumina de la Barnardine o întindea altuia, care se căznea să schimbe şaua de pe cal; în jurul lui se adunaseră mai mulţi călăreţi, pe ale căror trăsături aspre căzu din plin lumina torţei; în timp ce pământul plin de hârtoape de sub ei, zidurile de alături, cu smocurile de iarbă crescute pe creste, şi turnul crenelat, cu orologiu, de deasupra apăreau în lumina roşcată a torţei, fortificaţiile mai îndepărtate şi pădurile de jos rămâneau cufundate în beznă.

— Pentru ce mai pierdeţi timpul aici? răcni Barnardine şi începu să ocărască, apropiindu-se de călăreţi. Grăbiţi-vă! Grăbiţi-vă!

— Şaua e gata într-o clipă, spuse omul care o lega şi pe care Barnardine îl ocărî iarăşi că-şi pierduse până acum vremea; iar Emily, care striga cu glas slab după ajutor, fu purtată în mare grabă spre cai; bandiţii continuară să se certe, nehotărându-se pe care s-o aşeze, cel destinat ei nefiind încă gata. În acel moment, pe porţile cele mari ţâşniră mai multe lumini, şi ea auzi îndată glasul ascuţit al Annettei, acoperindu-le pe ale altor câtorva persoane ce se apropiau. În aceeaşi clipă îl zări pe Montoni şi Cavigni, urmaţi de câţiva inşi care păreau şi ei bandiţi; dar Emily nu se mai uita acum la ei cu spaimă, ci cu speranţă; nu mai tremura la gândul primejdiilor ce-o puteau pândi în castel, de unde până mai adineauri dorise cu atâta disperare să scape. Primejdiile care o ameninţau din afară nu-i lăsau loc pentru nici o altă spaimă.

Între cele două cete se iscă o scurtă luptă şi curând se văzu că oamenii lui Montoni izbândiseră; bandiţii călare, dându-şi seama că erau mai puţini şi nefiind, după cât se pare, prea interesaţi în treaba pe care o făptuiau, o porniră în galop, în timp ce Barnardine fugise destul de departe ca să se piardă în întuneric. Emily fu dusă înapoi în castel; în timp ce străbătea din nou curţile, amintirea celor văzute în odaia de lângă portal îi reveni în minte în toată grozăvia; şi când, curând după aceea, auzi poarta cum era zăvorâtă, închizând-o din nou între zidurile castelului, se înfioră şi, aproape uitând de primejdia din care scăpase, se gândi că dincolo de acele ziduri nu se afla nimic mai preţios decât libertatea şi pacea.

Montoni îi porunci lui Emily să-l aştepte în salonul lambrisat cu lemn de cedru, unde veni şi el îndată şi îi porunci cu glas sever să-i spună ce se întâmplase. Cu toate că îl privea cu groază, socotindu-l ucigaşul mătuşii ei, şi abia mai ştia ce răspundea la întrebările lui stăruitoare, vorbele ei şi felul de a fi îl convinseră că nu luase parte de bună voie la ultima întâmplare; şi când apărură slujitorii, cărora le poruncise să vină ca să-i poată întreba despre cele petrecute şi să-i descopere pe complici, îi spuse lui Emily că poate să se retragă.

Trecu o bună bucată de vreme până când Emily putu, limpezindu-şi gândurile învolburate, să-şi amintească unele din întâmplările prin care trecuse. Apoi, din nou, îşi aminti de cadavrul ascuns după draperia din camera portalului şi scoase un geamăt care o înspăimântă pe Annette, cu atât mai mult cu cât Emily se feri să-i potolească curiozitatea; căci se temea să-i încredinţeze o taină atât de teribilă, ca nu cumva, datorită vreunei vorbe scăpate, să-şi atragă răzbunarea imediată a lui Montoni.

Silită astfel să păstreze în gând întreaga grozăvie a tainei care o apăsa, mintea păru să i se clatine sub această povară atât de grea. Se uita adesea cu o privire ciudată şi rătăcită la Annette şi, când aceasta îi vorbea, fie că nu o auzea, fie răspundea fără noimă. Urmau lungi răstimpuri de apatie; Annette vorbea mereu, dar glasul acesteia nu părea să ajungă până la auzul mult frământatei Emily, care şedea tăcută, cu ochii ţintă, scoţând doar din când în când câte un suspin adânc, dar fără a putea plânge.

Înspăimântată de starea ei, Annette se duse în cele din urmă să-l înştiinţeze pe Montoni, care tocmai dăduse drumul slujitorilor fără să fi descoperit ceva în legătură cu faptele cercetate. Aflând de la Annette în ce stare se găsea Emily, se grăbi s-o urmeze în camera acesteia.

Auzind glasul lui Montoni, Emily îşi întoarse privirea şi o licărire de recunoaştere păru să-i treacă prin ochi; căci se ridică îndată de pe scaun şi se îndreptă încet spre un colţ îndepărtat al încăperii. El îi vorbi cu un glas ceva mai blând, deosebit de felul aspru obişnuit, dar Emily se uita la el cu un aer pe jumătate curios şi pe jumătate speriat, spunând „da” la orice ar fi întrebat-o. În mintea ei părea să nu fi rămas nici o altă impresie în afară de frică.

Annette nu-i putu da nicio lămurire în legătură cu această stare; şi Montoni, după ce încercă câtăva vreme s-o facă pe Emily să vorbească, se retrase, dar îi porunci Annettei să rămână cu ea peste noapte şi să-l înştiinţeze a doua zi dimineaţa cum se simţea.

După plecarea lui, Emily se apropie şi întrebă cine venise s-o tulbure. Annette îi spuse că fusese signor – signor Montoni. Emily repetă de câteva

ori numele, ca şi cum nu şi-ar fi amintit; apoi, cu un geamăt brusc, recăzu în apatie.

Annette o conduse cu oarecare greutate spre pat, pe care Emily îl cercetă, cu o privire neliniştită şi înspăimântată, înainte de a se întinde pe el; şi apoi, părând nespus de tulburată şi înfiorată, făcu un gest spre Annette, care, şi mai înspăimântată acum, se grăbi spre uşă, să cheme încă o slujnică şi să-i ceară să rămână peste noapte cu ele; dar Emily, crezând că pleacă, o strigă şi, cu glas rugător, îi ceru să n-o părăsească şi ea.

— Căci de când a murit tatăl meu, adăugă suspinând, toată lumea mă părăseşte.

— Tatăl dumneavoastră, ma'mselle! exclamă Annette: dar el a murit înainte ca dumneavoastră să mă cunoaşteţi pe mine.

— Aşa-i, într-adevăr! se învoi Emily; şi lacrimile începură să-i curgă.

Plânse multă vreme în tăcere; după care se linişti şi somnul o cuprinse, căci Annette dăduse dovadă de multă înţelepciune şi n-o întrerupsese din plâns. Fata aceasta, pe cât de simplă, pe atât de iubitoare, îşi birui acum temerile de a rămâne singură în cameră cu stăpâna ei şi o veghe pe Emily toată noaptea.

CAPITOLELE II–IV

[A doua zi, Emily încearcă să vorbească cu Montoni, dar acesta amână întrevederea. În miez de noapte, ea aude nişte gemete slabe şi apoi zăreşte o siluetă care se opreşte sub fereastra camerei ei.

După încă două zile, în care Emily îşi întăreşte bănuielile că Montoni devenise un fel de căpitan de *condottieri,* acesta acceptă s-o primească şi să stea de vorbă cu ea. Află astfel că mătuşa ei nu era moartă, ci doar bolnavă şi închisă într-un turn al castelului. Emily îl înduplecă pe Montoni s-o readucă în vechea ei odaie, dar în noaptea aceea doamna Montoni moare în braţele lui Emily.]

CAPITOLUL V

Bătut-a miezul nopţii; ascultă-al morţii clopot
Sunându-şi rar bătaia; auzi sonorul dangăt?
Se-opreşte acum; şi iarăşi porneşte să răsune
Purtând pe-aripi de vânt chemarea-i gravă.
MASON

Când Montoni află despre moartea soţiei sale şi înţelese că ea murise fără să-i dea semnătura de care avea atâta nevoie pentru a-şi pune în aplicare planurile, niciun sentiment de cuviinţă nu-l mai putu împiedica să-şi exprime indignarea. Emily avu grijă să nu se afle în prezenţa lui şi stătu de veghe două zile şi două nopţi, cu mici întreruperi, lângă trupul neînsufleţit al mătuşii ei. Profund impresionată de soarta nefericită a acestei femei, uită de toate greşelile ei, de felul nedrept şi autoritar cum se purtase cu ea; amintindu-şi doar de suferinţele îndurate, se gândi la mătuşa ei cu milă şi duioşie. Uneori, totuşi, nu se putea împiedica să nu mediteze la strania orbire a mătuşii ei de a se căsători cu Montoni, împrejurare ce-i fusese fatală şi care o amestecase şi pe ea însăşi într-un şir încurcat de nenorociri, din care nu vedea niciun mijloc de scăpare. Dar privea acum această împrejurare mai mult cu tristeţe decât cu mânie, mai mult deplângând-o decât reproşându-i-o mătuşii ei.

Emily nu fu tulburată în atitudinea ei pioasă de Montoni, care evita nu numai camera unde fuseseră depuse rămăşiţele pământeşti ale soţiei sale, ci şi acea parte a castelului din apropierea ei, ca şi cum s-ar fi temut să nu se molipsească de moarte. Părea să nu se fi dat nicio dispoziţie în legătură cu înmormântarea, şi Emily începu să se teamă că memoria doamnei Montoni va primi o nouă jignire; dar temerile îi fură risipite în seara celei de-a doua zile, când Annette o înştiinţa că înmormântarea urma să aibă loc în noaptea aceea. Ştia că Montoni nu va asista; şi Emily se gândea cu durere că rămăşiţele pământeşti ale nefericitei mătuşi vor trece în mormânt, nepetrecute de rude sau prieteni, cu ceremonialul cuvenit; încât se hotărî ca niciun considerent să n-o împiedice să-şi îndeplinească această îndatorire. Dacă n-ar fi luat hotărârea, ar fi pregetat poate să însoţească rămăşiţele ei pământeşti până în cripta rece, spre care urmau s-o poarte nişte inşi cu o înfăţişare aducând mai degrabă a ucigaşi; şi încă la ceasul din miez de noapte, tăcut şi singuratic, pe care Montoni îl alesese, ca să încredinţeze, dacă se putea, uitării trupul fără viaţă al unei femei, pe care purtarea lui, în cel mai bun caz aspră, o trimisese în mormânt.

Cutremurată de groază şi durere, Emily pregăti, ajutată de Annette, trupul pentru înmormântare; după ce îl înfăşurară şi îl acoperită cu un linţoliu, rămaseră de veghe lângă el până după miezul nopţii, când auziră apropiindu-se paşii acelora ce urmau să-l ducă la mormânt. Cu greu îşi putu stăpâni Emily emoţia când uşa camerei fu dată de perete şi chipurile întunecate ale acelor oameni se zăriră la lumina torţelor; şi doi dintre ei, fără o vorbă, ridicară moarta pe umeri, în timp ce al treilea o luă înainte cu torţa şi coborâră cu toţii spre mormânt, undeva în cripta cea mai de jos a capelei din interiorul castelului.

Trebuiră să străbată două curţi interioare, către aripa de răsărit a castelului, care, lipită de capelă, era de asemenea ruinată; dar liniştea şi întunericul din aceste curţi nu o mai impresionau acum pe Emily, frământată de gânduri mai triste; aproape că nici nu auzi ţipătul înăbuşit şi lugubru al bufniţei, cuibărită printre crenelurile acoperite de iederă ale ruinelor, şi nici nu zări liliacul fâlfâindu-i tăcut prin faţă. Dar când, după ce pătrunseră în capelă şi trecură printre coloanele năruite ale stranelor, oamenii se opriră în capul unor trepte ce coborau spre o uşă scundă şi boltită, iar tovarăşul lor se duse s-o deschidă, ea zări nedesluşit dincolo un abis de întuneric şi văzu trupul neînsufleţit al mătuşii ei dus în jos pe aceste trepte, iar pe omul cu înfăţişare de tâlhar stând cu torţa în mâna pentru a-l primi – atunci tot curajul îi pieri, copleşit de durere şi spaimă. Se întoarse să se sprijine de Annette, care era îngheţată şi tremura la fel ca şi ea; şi zăbovi atât de mult în capul scării, încât lumina torţei de-abia mai pâlpâia pe coloanele capelei, iar oamenii aproape că nu se mai zăreau. Atunci, întunericul din jurul ei trezindu-i alte spaime, iar simţământul datoriei dominându-i împotrivirea, coborî în criptă, pe urmele ecoului trezit de paşii oamenilor şi ale razei palide ce răzbătea prin beznă, până când scârţâitul ascuţit al unei uşi îndepărtate, deschisă pentru a primi moarta, o înspăimântă din nou.

O clipă se opri, dar imediat îşi continuă drumul şi văzu printre arcade, la oarecare distanţă, cum aşezau jos corpul neînsufleţit, la marginea unei gropi deschise, unde se aflau şi alţi câţiva oameni de-ai lui Montoni, împreună cu un preot, pe care nu-l observă până nu începu slujba de înmormântare; atunci, ridicându-şi ochii din pământ, zări figura venerabilă a călugărului şi îi auzi glasul domol, solemn şi în acelaşi timp mişcător, psalmodiind slujba morţilor. În clipa când coborâră trupul în mormânt, doar penelul negru al unui Domenichino ar fi izbutit, poate, să zugrăvească această scenă. Trăsăturile crude şi îmbrăcămintea neîngrijită a acelor *condottieri,* care se aplecau cu torţele spre groapa ce primea trupul neînsufleţit, contrastau cu figura venerabilă a călugărului în straie lungi şi negre, cu gluga dată pe spate

de pe faţa-i palidă, pe care pâlpâiturile torţei scoteau la iveală expresia de durere îndulcită de compasiune şi câteva şuviţe de păr cărunt atârnându-i pe tâmple. Alături de el se afla silueta mai gingaşă a lui Emily, care se sprijinea de Annette, ţinându-şi capul pe jumătate întors într-o parte, acoperit de un văl subţire; iar chipul ei blând şi frumos trăda o durere atât de solemnă, încât nu mai lăsa loc lacrimilor, în timp ce privea cum este coborâtă prea timpuriu în pământ ultima ei rudă şi prietenă. Licăririle de lumină printre bolţile criptei, unde, ici şi colo, pământul proaspăt săpat arăta că şi alţi morţi mai fuseseră de curând îngropaţi, ca şi bezna ce se aşternea mai departe – toate acestea erau de ajuns să aducă în imaginaţia privitorului scene şi mai îngrozitoare decât aceea de la mormântul nefericitei şi năpăstuitei doamne Montoni.

Când slujba luă sfârşit, călugărul o privi pe Emily cu multă uimire şi luare-aminte, de parcă ar fi vrut să-i vorbească, dar se stăpâni din pricina acelor *condottieri*, care o luaseră acum înainte şi se distrau cu glume pe seama ordinului său religios; bătrânul călugăr le îndura în tăcere, dornic să ajungă cu bine la schitul său, pe când Emily le asculta cu teamă, ba chiar cu groază. Când ajunseră în curte, călugărul o binecuvântă şi, după ce o privi lung, cu nespusă milă, se întoarse spre portal, unde-l aştepta unul dintre oameni cu o torţă; în timp ce Annette, aprinzând o altă torţă, o conduse pe Emily spre odaia ei.

Înfăţişarea călugărului şi privirea lui plină de milă şi duioşie, treziră interesul lui Emily; e drept că la rugămintea ei stăruitoare se învoise Montoni să cheme un preot care să îndeplinească ultimele ritualuri pentru soţia lui ce se săvârşise din viaţă, dar Emily nu ştia nimic despre acest preot, în afară de ce-i spuse Annette, şi anume că aparţinea unei mănăstiri din munţi, la câteva mile depărtare. Stareţul, care-l privea pe Montoni şi pe oamenii lui nu numai cu aversiune dar şi cu spaimă, nu vrusese probabil să-l mânie refuzându-i cererea, şi de aceea poruncise unui călugăr să oficieze la înmormântare; iar acesta, din bunătate creştinească, îşi stăpânise aversiunea de a intra între zidurile unui asemenea castel, dornic să îndeplinească ceea ce socotea de datoria sa; şi, capela fiind construită pe pământ sfinţit, nu se împotrivise să fie îngropate în criptă rămăşiţele pământeşti ale nefericitei doamne Montoni.

Trecură câteva zile, pe care Emily le petrecu într-o izolare totală, chinuită atât de spaimă pentru soarta ei, cât şi de durere pentru aceea care plecase dintre cei vii. În cele din urmă, se hotărî să încerce din nou să-l convingă pe Montoni s-o lase să se întoarcă în Franţa. Pentru ce scopuri ţinea el s-o reţină, aproape că nici nu îndrăznea să-şi închipuie; dar era neîndoielnic că aceasta îi era vrerea, şi hotărârea cu care se împotrivise mai înainte la

plecarea ei îi dădea prea puţine speranţe că acum s-ar învoi. Numai groaza pe care i-o inspira prezenţa lui o făcu să amâne zi de zi abordarea subiectului; în cele din urmă, o trezi din starea aceasta de pasivitate chiar un mesaj din partea lui, cerându-i să vină la el la o anumită oră. Emily începu să spere că poate va renunţa, acum când mătuşa ei nu mai trăia, la autoritatea pe care şi-o atribuise abuziv asupra ei; dar amintindu-şi că proprietăţile, care stârniseră atâtea dispute, erau acum ale ei, se temu că Montoni va folosi cine ştie ce stratagemă pentru a le dobândi şi că o va ţine prizonieră până va reuşi. Gândul acesta, în loc s-o demoralizeze, îi trezi toate forţele latente ale curajului; iar averea, la care ar fi renunţat de bună voie pentru a dobândi linişte pentru mătuşa ei, acum cu preţul nici unei suferinţe nu mai voia să i-o lase lui Montoni. Era hotărâtă să păstreze aceste proprietăţi şi de dragul lui Valancourt, căci ele urmau să le ofere bunăstarea cu care să asigure viaţa lor lipsită de griji în viitor. Planurile acestea o înduioşară şi se gândi cu emoţie la clipa plăcută când, cu generozitate drăgăstoasă, îi va putea spune lui Valancourt că îi aparţineau lui. Văzu în închipuire zâmbetul luminând chipul lui – privirea drăgăstoasă exprimându-i bucuria şi mulţumirea; şi în această clipă fu încredinţată că va putea înfrunta orice suferinţe pe care i le-ar putea pregăti spiritul diabolic al lui Montoni. Amintindu-şi pentru prima dată de la moartea mătuşii ei, de actele ce atestau dreptul ei de proprietate, se hotărî să le caute de îndată ce întrevederea cu Montoni va lua sfârşit.

Cu aceste hotărâri în minte, se duse să-l întâlnească la ora stabilită şi aşteptă să vadă care-i erau intenţiile, înainte de a-şi reînnoi cererea. În încăpere se mai afla Orsini, precum şi un alt ofiţer, şi stăteau lângă o masă acoperită cu hârtii, pe care se părea că Montoni le examinează.

— Am trimis după tine, Emily, zise el, ridicând capul, ca să fii martoră într-o tranzacţie pe care o închei cu prietenul meu Orsino. Tot ceea ce ţi se cere este doar să-ţi pui semnătura pe acest document.

După care ridică o hârtie, citi mormăind câteva rânduri şi, punându-i-o pe masă în faţă, îi oferi o pană de scris. Ea o luă şi era gata să-şi aştearnă iscălitura – când într-o străfulgerare îi trecu prin minte planul lui Montoni; se înfioră, lăsă pana să-i cadă, şi declară că nu va semna ceva ce nu citise. Montoni se prefăcu a râde de pretenţiile ei şi, luând iar hârtia în mână, se prefăcu a-i citi ce scria acolo; dar Emily, care mai tremura încă la gândul primejdiei prin care trecuse, surprinsă de propria ei credulitate, care fusese pe punctul s-o trădeze, refuză cu hotărâre să semneze orice fel de document. Montoni se mai prefăcu o vreme că râde de refuzul ei; dar când îşi dădu seama, din stăruinţa ei neclintită, că Emily îi înţelesese planurile, îşi schimbă atitudinea şi îi ceru să-l urmeze în odaia alăturată. Acolo îi spuse că dorise să-i scutească pe amândoi de o ceartă inutilă, într-o chestiune în care

acţiunea lui era şi dreaptă, şi legală; şi de aceea se străduise s-o convingă, mai degrabă, decât s-o silească să-şi facă datoria faţă de el.

— Eu, ca soţ al răposatei doamne Montoni, adăugă el, moştenesc tot ceea ce poseda ea; proprietăţile, pe care ea mi le-a refuzat cât era în viaţă, nu-mi mai pot fi tăgăduite; pentru fericirea ta, ar fi bine să nu te laşi amăgită de acea afirmaţie prostească pe care ţi-a făcut-o în prezenţa mea – că aceste proprietăţi vor fi ale tale, dacă va muri fără să mi le lase mie. Ştia încă de atunci că nu avea nicio putere să mi le conteste după moartea ei; şi cred că ai destulă judecată ca să nu mă mânii formulând asupra lor pretenţii nejustificate. Nu e în obiceiul meu să fiu linguşitor, şi de aceea vei înţelege că e sinceră lauda pe care ţi-o aduc când îţi spun că judecata ta e deasupra celei a femeilor în general; şi că nu ai niciunul din cursurile care marchează adesea caracterul femeiesc – cum ar fi avariţia şi dorinţa de putere, împingându-le adesea pe femei în postura de a contrazice şi a sâcâi, atunci când nu pot să cucerească. Dacă eşti aşa cum te cunosc eu, ştiu că priveşti cu dispreţ suveran aceste cusururi obişnuite ale femeilor.

Montoni se întrerupse, iar Emily rămase tăcută, în aşteptare; căci îi ştia prea bine viclenia, pentru a-şi închipui că ar recurge la asemenea linguşeli dacă nu i-ar sluji interesele sale; şi cu toate că nu pomenise de vanitate printre slăbiciunile femeilor, era limpede că o socotea predominantă, din moment ce sacrificase vanităţii ei firea şi inteligenţa tuturor femeilor.

— Aşa stând lucrurile, urmă Montoni, nu pot crede că te vei împotrivi acolo unde nu poţi cuceri; sau că vei dori să cucereşti, ori să râvneşti la vreun bun, când nu ai dreptul de partea ta. Socot că se cuvine, totuşi, să-ţi fac cunoscute amândouă situaţiile ce ar decurge din hotărârea ta. Dacă adopţi o atitudine justă în această problemă, ţi se va îngădui în scurtă vreme să te întorci în Franţa; dar, dacă faci greşeala de a te lăsa amăgită de spusele răposatei mele soţii, vei rămâne prizoniera mea până când te vei convinge de greşeala pe care o săvârşeşti.

Emily îi răspunse cu glas calm:

— Nu sunt atât de ignorantă, signor, asupra legilor în această chestiune, încât să mă las amăgită de spusele oricui. Legea, în cazul de care e vorba, îmi acordă mie proprietăţile, şi n-am să-mi anulez drepturile cu propria mea mână.

— Se pare că m-am înşelat în privinţa ta, replică Montoni cu asprime. Vorbeşti cu cutezanţă şi cu înfumurare despre un subiect pe care nu-l înţelegi. Încă o dată îţi spun, sunt gata să-ţi iert rătăcirea din ignoranţă; slăbiciunea minţii femeieşti de care, se pare, nu eşti scutită, face necesară oarecare îngăduinţă: dar dacă stărui în această rătăcire – vei avea toate motivele să te temi de dreptatea mea.

— De dreptatea dumneavoastră, signor, răspunse Emily, n-am de ce mă teme – n-am decât de nădăjduit din partea ei.

Montoni se uită la ea cu mânie, părând să cugete ce să-i răspundă.

— Văd că dai dovadă de o minte destul de slabă, reluă el, dacă acorzi crezare acelor afirmaţii fără rost de care am pomenit! Îmi pare rău pentru tine; în ceea ce mă priveşte, nu are nicio însemnătate. Credulitatea ta nu te va pedepsi decât pe tine: şi trebuie să te compătimesc pentru mintea ta slabă, întrucât îţi va pricinui toate suferinţele pe care mă sileşti să ţi le pregătesc.

— Poate că veţi vedea, signor, zise Emily cu o demnitate plină de linişte, că tăria minţii mele este pe măsura dreptăţii cauzei mele; şi că ştiu să îndur cu curaj, atunci când este vorba să mă împotrivesc opresiunii.

— Vorbeşti ca o eroină, zise Montoni cu dispreţ; vom vedea dacă vei putea să şi suferi ca ea.

Emily nu mai scoase niciun cuvânt, şi el ieşi din odaie.

Amintindu-şi că se împotrivise cu atâta tărie numai de dragul lui Valancourt, ea zâmbi acum mulţumită, fără a-i păsa de suferinţele cu care era ameninţată; se grăbi spre ascunzătoarea în care mătuşa ei ţinea actele privitoare la proprietăţi şi le găsi, precum îi destăinuise aceasta; şi, deoarece nu cunoştea un loc mai bun unde să le ascundă, le puse la loc fără să le cerceteze, de teamă de a nu fi descoperită în timp ce le răsfoia.

Se întoarse iarăşi în singurătatea camerei ei, şi începu să depene în gând ultima discuţie cu Montoni, gândindu-se ce suferinţe o aşteptau din partea lui, pentru împotrivirea ei. Dar puterea lui nu-i mai părea atât de teribilă ca mai înainte. Simţea în inimă o sacră mulţumire, la gândul că se putea împotrivi cu tărie nedreptăţilor, fiind chiar mândră să sufere în tăcere răul, într-o cauză care apăra şi interesele lui Valancourt. Pentru prima dată îşi simţi pe deplin superioritatea asupra lui Montoni, dispreţuindu-i autoritatea de care, până acum, se temuse.

Cum şedea aşa pe gânduri, auzi nişte hohote de râs de pe terasă şi, ducându-se la fereastră, văzu, cu nespusă uimire, trei doamne îmbrăcate în rochii veneţiene de gală trecând împreună cu mai mulţi domni. Surprinsă, rămase la fereastră, riscând chiar să fie observată, până când grupul trecu dedesubtul ferestrei; şi atunci, când una dintre străine privi în sus, ea desluşi trăsăturile signorei Livona; era chiar signora ale cărei maniere o încântaseră atât de mult a doua zi după sosirea la Veneţia, şi pe care o cunoscuse atunci la masa lui Montoni. Descoperirea îi pricinui o mare bucurie, dar şi oarecare îndoială; căci era o bucurie şi o mângâiere să ştii că cineva cu o fire atât de amabilă cum părea signora Livona se afla în apropiere; şi totuşi era uimitor să se afle la castel, în împrejurările de faţă;

iar după veselia pe care o arăta, Emily fu cuprinsă de o bănuială dureroasă în legătură cu caracterul acestei doamne. Dar era un gând atât de nepotrivit cu manierele fascinante ale signorei Livona şi i se păru atât de departe de realitate când îşi aminti cum se purtase ea atunci, încât îl izgoni aproape imediat din minte.

Când apăru Annette, o întrebă totuşi cine erau acei străini; iar aceasta era tot atât de ahtiată să-i povestească, pe cât era Emily de dornică să afle.

— Tocmai au sosit, ma'mselle, zise Annette, împreună cu doi domni din Veneţia, şi m-am bucurat că văd din nou chipuri binevoitoare şi prietenoase. Dar de ce-or fi venit? Trebuie să-şi fi ieşit de-a binelea din minţi ca să vină de bunăvoie într-un loc ca ăsta! Şi totuşi, au venit nesilite după cum se veselesc, de asta sunt încredinţată.

— Poate că au fost luate prizoniere? zise Emily.

— Prizoniere! exclamă Annette; nu, ma'mselle, câtuşi de puţin, căci îmi amintesc foarte bine de una din ele de la Veneţia. A venit de două sau de trei ori la signor, ştiţi, ma'mselle; şi se spunea, dar eu n-am crezut o vorbă, că signor o plăcea mai mult decât s-ar fi cuvenit. „Atunci de ce, am zis eu, s-o aducă la stăpâna mea?" „Asta aşa e", mi-a răspuns Ludovico; dar avea aerul că ştie mai multe.

Emily o rugă pe Annette să încerce să afle cine erau acele doamne, precum şi orice altceva despre ele; apoi schimbă vorba, şi începu să-şi amintească de îndepărtata Franţă.

— Ah, ma'mselle! n-o s-o mai vedem niciodată! zise Annette, aproape cu lacrimi în ochi. Am credinţa că o să rămân pentru totdeauna departe de ea.

Emily încercă s-o aline şi s-o îmbărbăteze cu o speranţă în care nici ea nu prea credea.

— Cum... cum aţi putut, ma'mselle, să părăsiţi Franţa şi pe monsieur Valancourt? zise Annette suspinând. Eu... eu sunt sigură că, dacă l-aş fi avut pe Ludovico în Franţa, n-aş fi plecat niciodată de acolo.

— Atunci de ce te plângi că ai plecat din Franţa? o întrebă Emily, încercând să zâmbească; căci, de-ai fi rămas acolo, nu l-ai fi întâlnit pe Ludovico!

— Ah, ma'mselle! singurul lucru pe care-l doresc este să scap din castelul ăsta îngrozitor, să vă slujesc în Franţa, şi nu mi-ar mai păsa de nimic!

— Îţi mulţumesc, buna mea Annette, pentru grija ta plină de afecţiune. Va veni o vreme, nădăjduiesc, când îţi vei aminti cu plăcere că ţi-ai exprimat această dorinţă.

Annette plecă la treburile ei, iar Emily căută să-şi izgonească grijile alinându-şi sufletul cu imaginile unui volum de poezii. În curând însă trebui să recunoască dominaţia, cu neputinţă de înlăturat, a împrejurărilor asupra

gustului şi minţii; şi că ai nevoie de tihna spiritului, ca să fii simţitor chiar şi la plăcerile abstracte ale intelectului pur. Entuziasmul geniului, cu toate scenele pe care le zugrăvea, îi părea acum rece şi searbăd. Meditând asupra cărţii din faţa ei, exclamă fără să vrea: „Sunt oare acestea pasajele care mi-au aprins de atâtea ori imaginaţia, făcându-mă să mă înfior de plăcere? În ce consta farmecul? – Era în mintea mea, sau în imaginaţia poetului? Cred că în amândouă", îşi spuse ea, oprindu-se. „Dar focul din sufletul poetului este zadarnic, dacă în mintea cititorului corzile simţirii nu sunt acordate cu ale sale, indiferent de gradul puterii sale de înţelegere."

Emily ar fi continuat cu acest şir de gânduri, pentru că o scutea de reflexii mai dureroase; dar îşi dădu seama din nou că gândurile nu pot fi întotdeauna controlate prin voinţă, iar ale ei se întorceau mereu la propria-i situaţie.

Seara, nevrând să se aventureze într-o plimbare până la fortificaţii, unde s-ar fi expus privirilor impertinente ale tovarăşilor lui Montoni, se mulţumi să facă vreo câţiva paşi prin galeria care trecea pe lângă camera ei; dar ajungând la capătul ei, desluşi în depărtare zgomot de veselie şi râs. Dar nu era veselia cumpătată a unor oameni voioşi, de o izbucnire sălbatică de dezmăţ; şi părea să vină din acea parte a castelului unde se afla de obicei Montoni. Asemenea veselie în aceste momente, când mătuşa ei nu murise decât de câteva zile, o izbiră şi o impresionară la culme, oricât ar fi fost de conforme cu purtarea lui Montoni din ultima vreme.

Ascultând mai departe, i se păru că distinge şi glasuri de femei în hohotele de râs, şi aceasta îi întări bănuielile cele mai rele cu privire la caracterul signorei Livona şi al însoţitoarelor ei. Era limpede că nu fuseseră aduse aici cu sila; şi Emily se gândi că era singură în aceste pustietăţi izolate din Apenini, înconjurată de bărbaţi pe care nu-i socotea decât nişte ticăloşi, împreună cu însoţitoarele lor, în mijlocul unor scene de desfrâu din faţa cărora sufletul ei se dădea înapoi cu dezgust. Şi în acest moment, când scenele din prezent şi din viitor i se înfăţişau închipuirii, imaginea lui Valancourt îşi slăbi influenţa asupra ei, şi spaima îi zdruncină hotărârea. Crezu că înţelege întreaga grozăvie a răzbunării pe care i-o pregătea Montoni şi se înfioră în faţa mâniei lui nemiloase. Aproape că se hotărî să renunţe de îndată la proprietăţile în litigiu, dacă i-ar cere-o din nou, numai să-şi poată redobândi siguranţa şi libertatea; dar imediat, amintirea lui Valancourt i se strecură iarăşi în inimă, lăsând-o frământată de îndoieli.

Continuă să se plimbe prin galerie până când înserarea îşi aruncă umbra melancolică prin ferestrele cu vitralii şi întunecă şi mai mult pereţii lambrisaţi cu lemn de stejar din jurul ei; pe când capătul îndepărtat al

coridorului era atât de cufundat în întuneric, încât se desluşea doar datorită licăririi de lumină ce se strecura prin fereastră.

De-a lungul sălilor boltite şi al coridoarelor de dedesubt răsuna din când în când, destul de slab, ecoul hohotelor de râs, ajungând până în acest colţ îndepărtat al castelului; iar după ce se stingea, liniştea care urma îi părea şi mai lugubră. Totuşi, nevrând încă să se întoarcă în odaia ei izolată, unde Annette încă nu venise, Emily continuă să se plimbe prin galerie. Trecând pe lângă uşa camerei unde îndrăznise cândva să ridice vălul ce-i descoperise un spectacol atât de înfricoşător, încât după aceea îşi amintea întotdeauna de el cu o groază de nedescris, această amintire îi reveni brusc. Şi aduse cu ea gânduri mai teribile decât cele pricinuite de purtarea lui Montoni din ultima vreme; şi grăbindu-se să plece din galerie cât mai avea puterea s-o facă, auzi deodată nişte paşi în urma ei. Putea să fie ai Annettei; dar întorcând cu teamă capul să se uite, văzu prin întuneric o siluetă înaltă ce se apropia, şi atunci toate grozăviile din camera aceea îi năvăliră în minte. În clipa următoare se pomeni prinsă de braţe şi auzi un glas profund murmurându-i tot felul de cuvinte la ureche.

Când avu destulă putere să vorbească, ori chiar să desluşească vorbele, întrebă cine o oprise din drum.

— Eu sunt, răspunse glasul; de ce te-ai speriat atât de tare?

Emily privi chipul celui care vorbea; dar lumina slabă care venea prin fereastra înaltă din capătul galeriei nu-i îngădui să-i deosebească trăsăturile.

— Oricine ai fi, zise Emily cu glas tremurat, pentru numele lui Dumnezeu, dă-mi drumul!

— Încântătoarea mea Emily, grăi bărbatul, de ce vrei să te închizi în acest colţ izolat, când jos e atâta veselie? Vino cu mine în salonul îmbrăcat în lemn de cedru, unde vei fi podoaba cea mai fermecătoare a petrecerii; să ştii că n-ai să regreţi.

Emily nu vru să-i răspundă nimic şi se zbătu să scape din strânsoarea lui.

— Făgăduieşte-mi că ai să vii, urmă el, şi îţi dau imediat drumul; dar mai întâi trebuie să-mi dăruieşti o răsplată pentru că-ţi dau drumul.

— Cine eşti dumneata? întrebă Emily pe un ton în care se amesteca spaima şi indignarea, continuând să se zbată, ca să scape; cine eşti dumneata, care ai cruzimea să mă insulţi astfel?

— De ce zici că sunt crud? întrebă necunoscutul; vreau să te scot din singurătatea tristă în care stai şi să te duc jos la o petrecere veselă. Nu mă cunoşti?

Emily îşi aminti acum vag că era unul dintre ofiţerii care se aflau cu Montoni, când se dusese la el în dimineaţa acestei zile.

— Îţi mulţumesc pentru intenţia dumitale plină de amabilitate, răspunse ea, părând să nu-l înţeleagă, dar nu doresc nimic altceva decât să-mi dai drumul.

— Fermecătoare Emily! stărui el, renunţă la acest capriciu prostesc care te ţine în singurătate şi vino cu mine la petrecere şi o să pui în umbră frumuseţile de acolo; singură numai tu meriţi să fii iubită de mine.

Încercă să-i sărute mâna; dar imboldul puternic al indignării îi dădu puterea de a se smuci, şi fugi spre camera ei. Închise uşa înainte ca el s-o ajungă; după ce o zăvorî, se prăbuşi pe un scaun, copleşită de spaimă şi de efortul făcut; îi auzi glasul şi încercările de a deschide uşa, dar rămase pe scaun, neavând puterea de a se ridica. În cele din urmă îl auzi îndepărtându-se şi rămase multă vreme cu urechea la pândă; se simţi oarecum uşurată când nu mai auzi niciun zgomot, dar deodată îşi aminti de uşa ce dădea spre scara de serviciu, pe unde ar putea să intre la ea, căci se încuia numai din afară. Atunci se apucă s-o înţepenească, aşa cum făcuse şi altă dată. Avea acum impresia limpede că Montoni îşi şi pusese în aplicare planul de răzbunare, retrăgându-i protecţia, şi regretă nesăbuinţa cu care înfruntase puterea unui astfel de om. I se părea acum că-i va fi cu neputinţă să-şi păstreze proprietăţile; şi pentru a-şi păstra viaţa, poate chiar onoarea, se hotărî, dacă va scăpa din grozăviile acestei nopţi, să renunţe a doua zi la orice pretenţie asupra proprietăţilor, cu condiţia ca Monotoni s-o lase să plece din Udolpho.

După ce luă această hotărâre, mintea i se mai linişti, deşi mai asculta cu înfiorare şi tresărea adesea la tot felul de sunete închipuite ce i se păreau că vin dinspre scară.

Stătu astfel pe întuneric câteva ore, în care timp Annette tot nu-şi făcu apariţia, şi atunci începu să aibă temeri serioase în privinţa ei; dar, neîndrăznind să se aventureze jos în castel, trebui să rămână în nesiguranţă, tot întrebându-se ce s-o fi întâmplat cu Annette că întârzia să vină.

Din când în când se furişa la uşa dinspre scară, ca să asculte dacă nu se apropiau paşii cuiva, dar niciun zgomot nu o mai sperie; hotărându-se să vegheze toată noaptea, se întinse puţin pe patul întunecat şi trist, scăldând perna cu lacrimi nevinovate. Se gândi la părinţii ei morţi, şi apoi la Valancourt care era atât de departe, chemându-i adesea; şi liniştea adâncă ce domnea acum se potrivea cu gândurile triste ce-o frământau.

Pe când stătea astfel, urechea ei prinse deodată notele unei muzici îndepărtate, pe care o ascultă cu luare-aminte; şi în curând îşi dădu seama că era chiar instrumentul pe care-l mai auzise şi înainte, la miezul nopţii; se ridică atunci şi se îndreptă cu paşi uşori spre fereastră, unde sunetele păreau să se înalţe dintr-o încăpere aflată dedesubt.

După câteva clipe melodia duioasă fu însoţită de un glas atât de înflăcărat, încât era cu neputinţă să crezi că exprima doar o tristeţe închipuită. I se părea că mai auzise cândva aceste accente duioase, cu totul deosebite; dar dacă nu era doar închipuire, trebuia să fie, în cel mai bun caz, o amintire foarte vagă. Amintirea aceasta i se furişă în suflet, în mijlocul frământărilor ce-o torturau, ca o muzică cerească, alinând-o şi dându-i curaj: „Plăcută ca adierea primăverii, care suspină la urechea vânătorului când se trezeşte din vise frumoase, auzind muzica îngânată de duhurile dealurilor".[25]

Dar cum ar putea fi descrisă emoţia ei, atunci când auzi, interpretată cu gustul şi simplitatea celui mai sincer simţământ, una din ariile populare din provincia ei natală, pe care o ascultase de atâtea ori cu încântare în copilărie şi pe care o auzise de atâtea ori repetată de tatăl ei! La auzul acestui binecunoscut cântec, pe care nu-l mai ascultase până acum decât în ţara ei natală, simţi cum i se topeşte inima, iar amintirile vremurilor trecute o năpădiră. Priveliştile plăcute, liniştite din Gasconia, blândeţea şi bunătatea părinţilor ei, savoarea şi simplitatea vieţii din trecut – toate îi reveniră în minte, formând o imagine atât de dulce şi de luminoasă, în contrast atât de izbitor cu scenele, personajele şi primejdiile care o înconjurau acum, încât gândul nu mai putu zăbovi asupra trecutului şi reveni la suferinţele care o torturau acum.

Începu să suspine şi să plângă în hohote; nu mai putea asculta melodia care de atâtea ori o fermecase şi o liniştise, şi se retrase de la fereastră într-un colţ îndepărtat al camerei. Dar şi de acolo muzica se mai auzea; apoi ritmul se schimbă, şi melodia următoare o atrase iar la fereastră – era aceeaşi melodie pe care o auzise demult în cabana de pescuit din Gasconia. Datorită, poate, şi misterului care însoţise atunci această melodie, îi lăsase o impresie atât de profundă în amintire, încât n-o mai uitase niciodată pe de-a întregul de atunci; iar felul cum era cântată acum o convinse, oricât de stranie putea să pară împrejurarea, că era aceeaşi voce pe care o auzise atunci. Surpriza făcu loc curând altor sentimente; un gând îi fulgeră prin minte, scoţând la iveală alte nădejdi care îi redeşteptară curajul. Totuşi, speranţele acestea erau atât de noi, de neaşteptate, de uimitoare, încât nu îndrăzni să le dea crezare, dar nici nu se putu hotărî să le izgonească. Se aşeză lângă fereastră, ţinându-şi răsuflarea, copleşită pe rând de speranţă şi de teamă. Curând se ridică, se aplecă pe fereastră, ca să poată prinde un sunet mai apropiat, ascultă, nevenindu-i să creadă, şi şopti încet numele lui Valancourt, iar apoi se aşeză din nou pe scaun. Da, credea acum că Valancourt era aproape de ea, şi îi reveniră în minte împrejurările care o

[25] Ossian.

încredinţară că glasul pe care-l auzise era al lui. Îşi aminti ce-i spusese el de mai multe ori, şi anume că obişnuia adeseori să vină înainte de a o cunoaşte la cabana de pescuit, unde ea îi ascultase mai înainte glasul şi cântecul şi unde văzuse scrise cu creionul sonete închinate ei; tot acolo îl şi cunoscuse într-un mod atât de neaşteptat. Toate acestea o făceau să creadă, ba chiar să aibă certitudinea, că el era muzicantul care o încântase mai înainte şi autorul versurilor care exprimau admiraţia sa atât de tandră; căci, cine altul ar putea fi? În momentul acela, nu putuse să-şi închipuie cine era autorul; dar după ce îl cunoscuse pe Valancourt şi el îi spusese că venea adesea la cabana de pescuit, se convinsese că el era autorul sonetelor.

Când aceste gânduri îi trecură prin minte, bucuria, teama şi duioşia îi năpădiră inima; se rezemă iar de fereastră, ca să prindă melodia ce-i putea întări ori spulbera speranţele, deşi nu-şi amintea să-l fi auzit vreodată cântând din voce. Dar iată că, pe neaşteptate, glasul şi instrumentul tăcură.

Se gândi o clipă dacă să se încumete să-i vorbească. Dar neîndrăznind să-i pomenească numele, căci nu era sigură că era el, şi totuşi prea dornică să afle adevărul, nu avu inima să lase să-i scape prilejul şi întrebă, strigă de la fereastră: „Cântecul acesta e din Gasconia?" Aşteptarea-i înfrigurată nu fu răsplătită prin niciun răspuns; totul rămase tăcut. Nerăbdarea sporindu-i odată cu teama, repetă întrebarea; iar iarăşi nu se auzi niciun sunet, în afară de suspinul vântului printre crenelurile de deasupra; şi atunci Emily încercă să se mângâie cu gândul că străinul, oricine ar fi fost, se retrăsese înainte ca ea să fi strigat, până unde nu mai putea răzbi glasul ei, pe care, era convinsă, dacă Valancourt l-ar fi auzit şi l-ar fi recunoscut, i-ar fi răspuns imediat. Apoi se gândi că era poate vorba de prudenţă, şi nu doar de îndepărtarea întâmplătoare de la fereastră, care-l silise să tacă. Pe dată, această presupunere îi schimbă brusc nădejdea şi bucuria în spaimă şi durere; căci, dacă Valancourt se afla în castel, era foarte probabil prizonier, luat împreună cu câţiva compatrioţi de-ai săi, dintre cei ce luptau în momentul acela în războaiele cu Italia; sau poate fusese prins când încercase să ajungă până la ea. Chiar dacă îi recunoscuse glasul, poate că se temuse, în aceste împrejurări, să-i răspundă, căci era neîndoielnic închis şi păzit.

Lucrul pe care-l nădăjduise mai înainte din tot sufletul, acum îi pricinuia spaimă – spaimă de a afla că Valancourt se afla în apropierea ei; şi, deşi ar fi dorit să scape de teama pentru siguranţa lui, în sinea ei speranţa de a-l vedea curând se lupta cu această teamă.

Rămase ascultând la fereastră până când văzduhul începu să se răcorească, iar la răsărit, vârful înalt al muntelui prinse să licărească în lumina zorilor; atunci, doborâtă de nelinişte, se întinse în pat, dar îi fu cu neputinţă să adoarmă; căci bucuria, dragostea, îndoiala şi teama o tulburară

toată noaptea. Acum se ridica din pat şi deschidea fereastra să asculte; acum se plimba prin odaie cu paşi nerăbdători, ca până la urmă să se întoarcă descumpănită în pat. Niciodată orele nu părură să se târască atât de greu ca cele din noaptea aceasta de neastâmpăr; şi tot timpul nădăjduia că Annette îşi va face apariţia şi va pune capăt acestei aşteptări chinuitoare.

CAPITOLUL VI

[În dimineaţa următoare, Annette o înştiinţează pe Emily că Montoni împreună cu prietenii săi au chefuit toată noaptea. Ea mai află şi că în castel ar exista câţiva prizonieri, ţinuţi pentru a se obţine preţul de răscumpărare, şi Emily nutreşte speranţa că s-ar putea ca şi Valancourt să se afle printre ei.

Castelul este pe punctul de a fi asediat de inamicii lui Montoni, şi acesta hotărăşte s-o trimită pe Emily, sub paza lui Bertrand şi Ugo, doi slujitori credincioşi, la căsuţa unui om de încredere de-al lui, un ţăran din Toscana, unde ajung cu bine după o zi şi o noapte de drum.]

CAPITOLUL VII

Nimic în jur decât prilej de tihnă,
Dumbrăvi şi pajişti adormite-n soare,
Cu flori ce moţăie în adierea lină,
Plină de maci, cu maluri înverzite,
Cu iarba necălcată de animale.
Nenumărate pârâiaşe clipocesc
Purtându-şi grabnic licăritul apei,
Bolborosind prin soarele poienii,
Dar frământarea lor e doar un murmur.
THOMSON

Dimineaţa, când Emily deschise fereastra, rămase uimită de minunăţia priveliştii din jur. Căsuţa era aproape ascunsă printre arborii din pădure, în cea mai mare parte castani, precum şi câţiva chiparoşi, zade şi sicomori. Pe sub ramurile umbroase ce se întindeau mult, se zăreau spre miazănoapte şi răsărit Apeninii împăduriţi, ridicându-se ca într-un amfiteatru maiestuos, nu întunecaţi de coroanele pinilor, cum fusese obişnuită să-i vadă, ci cu vârfurile semeţe încoronate de păduri bătrâne de castani, stejari şi platani, aurite acum de culorile bogate ale toamnei; pădurile acestea coborau apoi până jos în vale, ca o hlamidă întreruptă doar arareori de câte un colţ îndrăzneţ de stâncă ce ieşea în afară şi reflecta razele piezişe. La poalele munţilor se întindeau viile ce înconjurau câte o vilă graţioasă a nobililor toscani, apoi, mai jos, se vedeau pante acoperite cu crânguri de măslini, duzi, portocali şi lămâi. Câmpia ce se întindea apoi mai departe îşi învăluia belşugul roadelor într-un joc de culori ce se topeau armonios sub soarele Italiei. Strugurii, cu ciorchinii roşii izbucnind dintre frunzele ruginii, atârnau în ghirlande bogate de pe ramurile smochinilor şi cireşilor, în timp ce păşunile pline de prospeţime cum rareori mai văzuse Emily, se înşirau pe malurile unui pârâu; coborând din munţi, pârâul şerpuia de-a lungul întregii privelişti, pe care o oglindea, până spre un golf la mare. Acolo, departe spre apus, marea se unea cu cerul, într-o nuanţă de un purpuriu plin de dulceaţă; puteai ghici unde se termina marea şi unde începea cerul doar când trecea câte o corabie, şi o rază de soare îi lumina pânzele, undeva la marginea zării.

Căsuţa, pe care pădurea o apăra de razele prea puternice ale soarelui, fiind mângâiată doar de lumina înserării, era acoperită în întregime de viţă de vie, şi de ramurile smochinilor; iar florile de iasomie erau mai mari şi mai parfumate decât văzuse vreodată Emily până atunci. Ciorchinii strugurilor copţi atârnau chiar lângă ferestruica odăii ei. Pajiştea ce se întindea pe sub

copaci era presărată cu nenumărate flori sălbatice şi tot felul de ierburi aromate, iar pe malul celălalt al pârâului, care răspândea răcoare pe sub copacii umbroşi, creşteau lămâi şi portocali, care deşi se înălţau în faţa ferestrei ei, nu-i îngrădeau perspectiva, ci mai degrabă, prin verdele lor întunecat, îi sporeau efectul; şi Emily văzu acest loc ca un umbrar înmiresmat, transmiţându-i pe nesimţite, prin farmecul lui, ceva din propria-i seninătate.

În curând o chemă să-şi ia gustarea de dimineaţă fiica ţăranului, o fată de vreo şaptesprezece ani, cu înfăţişare plăcută; după cum observă Emily cu bucurie, fata părea să aibă o fire deschisă şi bună, deşi pe chipurile celorlalţi din casă se citeau, mai mult sau mai puţin, cele mai rele metehne – cruzime, ferocitate, viclenie şi făţărnicie – mai cu seamă pe chipul ţăranului şi al soţiei sale. Tânăra Maddelina vorbea puţin, dar tot ce spunea o făcea cu glas blând şi cu un aer de modestie şi bunăvoinţă care o cuceri pe Emily. Gustarea o luă împreună cu Dorina, la o masă separată, în timp ce Ugo şi Bertrand mâncau şuncă de Toscana şi beau vin, împreună cu gazda lor, în faţa uşii; şi când terminară de mâncat, Ugo se ridică în grabă, cerând să i se aducă pe dată catârul. Emily află astfel că Ugo urma să se întoarcă la Udolpho, în timp ce Bertrand rămânea în căsuţă, fapt care, deşi nu o surprinse, o întristă.

După plecarea lui Ugo, Emily ar fi vrut tare mult să se preumble prin pădurea învecinată; dar când i se spuse că nu avea voie să se îndepărteze de casă fără a fi însoţită de Bertrand, se retrase în odaia ei. Acolo, când ochii i se îndreptară spre Apeninii falnici, îşi aminti ce teribilă înfăţişare aveau şi prin ce grozăvii trecuse ea în seara trecută, mai ales când Bertrand se trădase că nu este decât un ucigaş; şi aceste amintiri îi treziră nenumărate imagini, şi întrucât ele o ajutau să nu se mai gândească la starea ei de acum, stărui o vreme asupra lor şi apoi le potrivi în versurile ce urmează, mulţumită de a fi descoperit un mijloc nevinovat prin care să-şi amăgească o oră de nefericire.

PELERINUL

Încet, peste-Apenini, cu trudă,
Un pelerin străbate drumul,
Să ducă la Fecioara din Loretto
Modest prinos al sărăciei sale.
Pe vârf de munte-amurgul rece moare,
Iar valea, jos, adoarme-n întuneric;
Acum şi cea din urmă rază a zilei
Se stinge-ncet spre-apusul melancolic.
Deasupra capului oftează pinii

Când adierea nopţii-i înfioară;
Pârâul, jos, în van loveşte stânca,
Pe culme pelerinul se opreşte,
Apoi spre vale-şi mână grabnic paşii,
Căci vede parcă crucea unui pustnic
La care să-şi găsească adăpostul
În peşteră, lângă un foc de vreascuri,
Pe pat de frunze, să adoarmă-n tihnă.
Nefericitul! se înşală-amarnic!
Tâlharul după stâncă îl pândeşte;
Nici luna nu vrea să-i arunce umbra
Pe drum, ca să salveze pelerinul.
Mergând aşa, cânta un imn de seară,
Un imn prin care îşi afla odihna.
Sălbatic hoţul se repede-asupră-i!
Scăldat în sânge, moare pelerinul,
Dar sufletul său blând nu-ncearcă ura,
Ci, pentru ucigaş, înalţă-o rugă!

Preferând singurătatea odăii tovărăşiei celorlalţi, Emily luă prânzul sus, şi Maddelina fu lăsată să servească; iar din vorbele ei simple află că ţăranul şi nevasta lui stăteau de multă vreme în această casă, pe care le-o cumpărase Montoni ca răsplată pentru un serviciu făcut cu mulţi ani în urmă de Marco, cu care Carlo, intendentul de la castel, era într-un fel rudă.

— Atât de mulţi ani, signora, sunt de atunci, adăugă Maddelina, încât eu nici nu ştiu când s-a întâmplat; dar ştiu că tata i-a făcut lui signor un mare bine, căci mama îi spunea adesea că i s-a dat prea puţin, doar această căsuţă, din ce-ar fi trebuit să capete.

Emily ascultă cu amărăciune cele spuse, căci păreau să dezvăluie lucruri înfricoşătoare despre caracterul lui Marco – despre ce serviciu ar putea fi vorba, astfel răsplătit de Montoni, decât unul criminal; şi, dacă aşa stăteau lucrurile, ea avea destule motive să creadă că îi fusese încredinţată în vederea unor scopuri sinistre.

— N-ai auzit vreodată câţi ani au trecut, o întrebă Emily, care se gândea la dispariţia signorei Laurentini de la Udolpho, de când tatăl tău i-a făcut serviciul de care ai pomenit?

— Era cu puţin timp înainte de a veni să stea în casa asta, signora, răspunse Maddelina, şi cred că a fost cam acum optsprezece ani.

Era aproape în vremea când se spune că a dispărut signora Laurentini; şi Emily îşi spuse că Marco îşi adusese aportul la acea întâmplare misterioasă

şi, poate, chiar fusese amestecat într-o crimă! Gândul acesta îngrozitor o cufundă într-o stare de meditaţie atât de profundă, încât nici nu văzu când Maddelina ieşi din odaie; rămase multă vreme fără să-şi dea seama de nimic din jurul ei. În cele din urmă îşi găsi uşurarea în lacrimi; după ce se lăsă în voia lor, se linişti puţin şi încetă să mai tremure la gândul unor nenorociri ce s-ar putea nici să nu vină; şi, cu multă hotărâre, căută să-şi întoarcă gândurile de la propria-i nefericire. Amintindu-şi de cele câteva cărţi pe care, deşi plecase în mare grabă de la Udolpho, izbutise să le vâre între puţinele ei lucruşoare, se aşeză cu o carte în mână lângă fereastră; şi privirea îi rătăcea adesea de la rândurile de pe pagină spre priveliştea plăcută de afară, şi treptat frumuseţea din jur îi domoli sufletul, învăluindu-l într-o blândă melancolie.

Rămase singură până seara şi urmări cum soarele cobora pe cer în amurg, cu întregu-i alai de lumini şi umbre de pe munţi, strălucind pe marea îndepărtată şi pe pânzele corăbiilor şi coborând apoi în valuri. Atunci, în ceasul de taină al înserării, gândurile ei ogoite se întoarseră spre Valancourt; îşi aminti iarăşi de toate amănuntele legate de muzica auzită în miez de noapte, fiind tot mai convinsă că bănuiala ei era îndreptăţită şi că sărmanul era ţinut prizonier la castel; şi fiind acum încredinţată că glasul lui îl auzise atunci, gândul i se întoarse la sinistrul castel cu un sentiment de durere şi, în aceste clipe, chiar cu părere de rău.

Înviorată de aerul răcoros şi înmiresmat, cu sufletul domolit într-o stare de blândă melancolie, la care contribuia şi murmurul liniştit al pârâului de jos şi freamătul uşor al pădurii din jur, rămase la fereastră mult timp după apusul soarelui, privind cum valea se cufunda în întuneric, până când nu se mai văzu decât conturul măreţ al munţilor din apropiere, aruncându-şi umbrele asupra zării. În curând însă răsări luna, şi lumina ei învălui priveliştea, îmblânzind-o, la fel cum timpul aşternându-se asupra scenelor vieţii din trecut, îndulceşte aspectele mai aspre şi aruncă peste tot umbra estompată a contemplării îndepărtate. Scenele din La Vallée din primii ani ai vieţii, când era ocrotită şi iubită de părinţi, pe care la rândul ei îi iubea, îi apăreau de o frumuseţe înduioşătoare, ca şi imaginea din faţa ei, şi îi trezeau comparaţii dureroase.

Nevrând să dea iarăşi peste comportarea necioplită a soţiei ţăranului, renunţă la cină şi rămase în odaia ei, deplângându-şi soarta deznădăjduită şi plină de primejdii; tot gândindu-se la ea, i se spulberară şi ultimele rămăşiţe de curaj; şi ajunse astfel într-o asemenea deprimare, încât ar fi fost bucuroasă să i se ia povara grea a vieţii care o apăsa de atâta vreme şi se rugă cerului să o cheme lângă părinţii ei.

Istovită de plâns, în cele din urmă se culcă pe pat şi adormi; dar fu curând trezită de o bătaie în uşă şi, tresărind înspăimântată, auzi un glas care o chema. În închipuirea ei speriată îi apăru imaginea lui Bertrand cu un pumnal în mână, aşa că nu cuteză să deschidă sau să răspundă; ascultă nefăcând niciun zgomot, dar cum glasul îi tot repeta numele în şoaptă, ea întrebă cine este.

— Eu sunt, signora, răspunse glasul, pe care acum îl recunoscu a fi al Maddelinei; vă rog să deschideţi uşa – nu vă fie teamă, eu sunt.

— Şi ce te aduce atât de târziu, Maddelina? întrebă Emily, lăsând-o să intre.

— Sst! signora, pentru Dumnezeu, sst! Dacă suntem auzite, n-or să mă ierte niciodată. Tata, mama şi Bertrand s-au dus cu toţii la culcare, urmă Maddelina, închizând încetişor uşa pe dinăuntru şi înaintând în odaie; iar eu v-am adus ceva pentru cină, căci n-aţi îmbucat nimic. Iată nişte struguri, câteva smochine şi o jumătate de cană cu vin.

Emily îi mulţumi, dar îşi exprimă teama că bunătatea ei ar putea s-o mânie pe Dorina, când va vedea lipsa fructelor.

— Aşa că, ia-le înapoi, Maddelina, adăugă Emily; mai curând mă voi lipsi de ele, decât să ştiu că fapta ta bună ar putea să-ţi adună neajunsuri din partea mamei tale.

— Oh, signora, nu-i nicio primejdie despre partea asta, răspunse Maddelina; mama n-o să vadă că lipsesc nişte fructe, căci le-am pus deoparte din propria mea cină. O să mă simt tare nefericită dacă refuzaţi să le luaţi, signora.

Emily era atât de mişcată de bunătatea pe care i-o arăta fata, încât câtăva vreme nu putu scoate o vorbă; şi Maddelina o privi în tăcere, până când, înţelegând greşit pricina emoţiei ei, zise:

— Să nu mai plângeţi, signora! E adevărat, mama e uneori puţin cam supărăcioasă, dar îi trece repede – aşa că nu mai puneţi totul la inimă. De multe ori mă ocărăşte şi pe mine; dar m-am obişnuit şi rabd; şi după asta, dacă pot să mă duc în pădure şi să cânt, uit repede totul.

Emily, zâmbind printre lacrimi, îi spuse Maddelinei că era o fată bună, şi apoi primi bunătăţile aduse. Tare ar fi vrut să afle dacă Bertrand şi Dorina vorbiseră ceva despre Montoni, ori despre ce-o aştepta pe ea, în prezenţa Maddelinei; dar i se părea urât să silească nevinovata copilă la o faptă atât de mârşavă încât să trădeze nişte vorbe tainice schimbate între părinţii ei. Când fata se pregătea să plece, Emily o rugă să vină la ea ori de câte ori va putea fără s-o supere pe mama ei; şi Maddelina, după ce-i făgădui că aşa va face, se furişă înapoi spre camera ei.

Trecură astfel câteva zile, în răstimpul cărora Emily rămase în odaia ei, bucurându-se doar de tovărăşia Maddelinei, a cărei înfăţişare şi a cărei purtare blândă o linişteau mai mult decât orice întâmplare de multe luni încoace. Începuse să-i placă odaia ei umbroasă şi atrăgătoare, simţind înăuntru acel simţământ de securitate pe care-l purtăm de obicei căminului nostru. Şi în vremea asta, nemaifiind tulburată de alte împrejurări neplăcute sau spăimântătoare, îşi regăsi şi ea liniştea, putând astfel să-şi petreacă orele citind: printre cărţile ei găsi şi schiţele neterminate ale unor privelişti, câteva foi albe de hârtie, precum şi instrumentele de desen; şi putu astfel să se delecteze fixând pe hârtie câteva colţuri mai frumoase ale ţinutului ce se întindea în faţa ferestrei, combinându-le în scene cărora închipuirea şi gustul ei le atribuiau o ultimă graţie. În aceste schiţe, ea introducea şi diferite grupuri ce se potriveau cu priveliştea, pe care o însufleţeau, şi adesea izbutea să înfăţişeze, cu limpezime, câte o povestire simplă şi mişcătoare; şi, cu o lacrimă lunecându-i peste suferinţele zugrăvite de imaginaţie, uita, o clipă, de suferinţele ei adevărate. Astfel îşi amăgea cu inocenţă ceasurile grele de nefericire şi, cu răbdare şi blândeţe, aştepta ce-i va aduce ziua de mâine.

Într-o seară frumoasă, urmând unei zile înăbuşitoare, Emily se hotărî să iasă la plimbare, deşi ştia că Bertrand o va însoţi, şi, împreună cu Maddelina, părăsi căsuţa, urmată de Bertrand, care o lăsa să-şi aleagă singură drumul. Era răcoare şi linişte, şi Emily nu se putea stăpâni să admire cu încântare ţinutul din jur. Cât de minunat i se părea şi albastrul luminos al văzduhului înalt care, pălind spre marginea zării, se topea încet în amurgul auriu! Nu mai puţin minunate erau nuanţele variate şi coloritul cald al Apeninilor, în timp ce soarele ce apunea îşi arunca flăcările peste marginile lor zimţuite. Emily urmă cursul pârâului, pe sub umbrele ce întunecau malul înverzit. Pe malul celălalt, păşunile erau însufleţite de cirezi de vite cu frumoasele lor spinări sidefii; mai departe se vedeau crânguri de lămâi şi portocali, cu ramurile încărcate de roade, atât de multe încât se luau aproape la întrecere cu frunzele. Îşi continuă drumul spre mare, care oglindea lumina caldă a amurgului, în timp ce stâncile care se ridicau de pe faleză primeau scânteierile ultimelor raze. Valea se termina la dreapta printr-un promontoriu înalt, cu vârful atârnând deasupra valurilor, pe care se înălţau ruinele unui turn care slujea acum de far; crenelurile lui năruite, ca şi aripile întinse ale unei păsări ce se rotea în jurul lui, erau încă luminate de razele piezişe ale soarelui, deşi discul portocaliu coborâse acum sub marginea zării, în timp ce temelia ruinei, stânca pe care era aşezată şi valurile de la picioarele ei erau învăluite în primele umbre ale înserării.

Ajungând lângă promontoriu, Emily admiră cu uimire stâncile grandioase de-a lungul ţărmurilor pustii, unele acoperite de pâlcuri de pini, iar altele arătându-şi râpele golaşe de piatră cenuşie, ici-colo acoperite cu mirt şi alte ierburi înmiresmate. Marea dormea într-o linişte deplină; valurile se spărgeau de ţărm într-un murmur stins, încreţindu-se în unduiri line, în timp ce faţa ei oglindea cu blândeţe splendoarea apusului trandafiriu. Şi în timp ce privea marea, Emily se gândea la Franţa şi la vremurile din trecut, dorind, oh! dorind atât de arzător şi de zadarnic! ca valurile ei s-o ducă spre îndepărtatul ţinut natal!

„Ah! corabia aceea, îşi zise ea, corabia ce lunecă atât de maiestos, cu pânzele întinse reflectate în apă, poate că se îndreaptă spre Franţa! Fericită – fericită corabie!" O urmări, profund mişcată, până când înserarea cenuşie întunecă depărtările şi i-o ascunse privirii. Valurile ce se izbeau de ţărm la picioarele ei într-un murmur melancolic o înduioşară până la lacrimi; era singurul zgomot care întrerupea tăcerea, până când, furişându-se parcă pe ţărmul şerpuit, un cor de glasuri se înălţă în văzduh. Emily stătu o clipă locului, vrând să audă mai bine, dar îi era teamă să nu fie zărită; şi pentru prima dată se uită îndărăt după Bertrand, căutând ocrotire, şi-l văzu urmând-o la o mică depărtare, împreună cu încă cineva. Liniştindu-se, ea făcu vreo câţiva paşi spre locul de unde se auzeau cântecele, părând să se înalţe din dosul unui promontoriu înalt ce înainta de-a curmezişul ţărmului. Muzica se opri o clipă, şi apoi glasul unei femei începu un fel de melopee. Emily grăbi pasul şi, ocolind stânca, văzu, în golful larg ce se deschidea mai încolo, împădurit de la malul apei până în vârful falezei, două cete de ţărani; unii stăteau aşezaţi în umbră, iar ceilalţi la marginea apei, în picioare, în jurul fetei care cânta şi care ţinea în mână o cunună de flori, pregătindu-se parcă s-o arunce în valuri.

Emily, ascultând uimită, cu luare-aminte, desluşi următoarea invocare, rostită în limba atât de pură şi elegantă a celor din Toscana şi acompaniată de câteva instrumente pastorale.

O, nimfă! ce pluteşti pe unda verde,
Când doarme-adânc Neptun sub clar de lună
În leagănul cântărilor duioase,
Ridică-te din peştera-ţi de perle!

Căci înserarea îşi aruncă umbra
Şi în curând va răsări şi luna,
Lucind pe-aceste ţărmuri ale mării
Şi-nvăluind văzduhul în tăcere.

Atunci înalţă-ţi glasul peste unde
Şi furişază-te pe ţărmul tainic,
Fă s-amuţească briza, şi-n tăcere
Trezeşte vraja blândă-a scoicii tale.

Ecoul coastei dulce să-ţi răspundă,
Tristeţea inimii duios s-aline
Şi-n zâmbet să-i arate viitorul,
Din peştera-ţi de perle, te ridică!

(Corul) *Te ridică!*
(Glasuri răzleţe) *Te ridică!*

După ce glasurile tinere din jurul ei repetară ultimele cuvinte, ghirlanda de flori fu aruncată în valuri, iar corul, ajungând treptat doar să îngâne melodia, se stinse în tăcere.

— Ce poate să însemne asta, Maddelina? întrebă Emily, trezindu-se din vraja în care o cufundase muzica.

— E ajunul unei sărbători, signora, răspunse Maddelina, şi ţăranii se desfată cu tot felul de jocuri.

— Dar era vorba de o nimfă a mării, zise Emily. Cum de-au ajuns oamenii aceştia să se gândească la o nimfă a mării?

— Oh, signora, răspunse Maddelina, înţelegând greşit uimirea lui Emily, nimeni nu *crede* într-adevăr în astfel de eresuri, dar în cântecele noastre bătrâneşti e vorba de ele, şi la petreceri le cântăm, şi uneori aruncăm cununi de flori în mare.

Emily fusese învăţată din copilărie să venereze Florenţa, ca un adevărat sălaş al literaturii şi artelor frumoase; dar că înclinarea către clasicism ajungea până şi la oamenii de la ţară îi provocă uimire şi admiraţie. Înfăţişarea pastorală a tinerelor fete îi atrase apoi atenţia. Erau îmbrăcate într-o fustă foarte scurtă şi largă, de un verde auriu, cu o bluză de mătase albă; mânecile largi erau prinse la umeri cu panglici şi buchete de flori. Părul, căzându-le în inele pe ceafă, era şi el împodobit cu flori sau cu câte o pălăriuţă de pai, aşezată puţin pe spate şi pe o parte, de sub care chipurile lor apăreau pline de o veselie sprinţară. După ce cântecul se isprăvi, câteva fete se apropiară de Emily şi, poftind-o să vină în mijlocul lor, îi oferiră, ei şi Maddelinei – pe care o cunoşteau – struguri şi smochine.

Emily le mulţumi pentru bunăvoinţa lor, încântată de blândeţea şi graţia purtărilor, care păreau foarte fireşti; iar când Bertrand, curând după aceea,

se apropie şi îi aminti că trebuie să plece degrabă, un ţăran, cu o sticlă în mână, îl îmbie să bea; o ispită la care Bertrand rareori putea să reziste.

— Las-o pe domnişoara să se alăture dansului, prietene, zise ţăranul, iar noi între timp o să golim sticla asta; văd că tocmai începe dansul. Haide, băieţi, daţi-i drumul la tamburine şi flaute!

Muzica se porni veselă; ţăranii mai tineri formară o horă, la care Emily s-ar fi alăturat cu dragă inimă, dacă starea ei sufletească ar fi fost tot atât de veselă. Maddelina însă se porni să joace de îndată; şi Emily, privind cu plăcere şi bunăvoinţă la grupul acela fericit, uită o clipă de necazurile ei. Dar gândurile triste îi reveniră în minte, în timp ce şedea puţin mai la o parte, ascultând muzica dulce, pe care adierea mării o purta pe aripile ei, şi privind cum luna îşi furişa lumina tremurătoare peste valuri şi pe crestele împădurite ale copacilor ce se înălţau pe aceste ţărmuri toscane.

Bertrand fusese atât de încântat de prima sticlă, încât începu şi pe a doua, şi abia într-un târziu Emily, nu fără oarecare teamă, o porni înapoi spre căsuţă.

După seara aceea, îşi făcu obiceiul să se plimbe mereu cu Maddelina, dar niciodată neînsoţită şi de Bertrand; încetul cu încetul, îşi găsi pacea sufletească, atât cât îi îngăduiau împrejurările în care se afla. Liniştea în care trăia acum îi sporea nădejdile că nu fusese trimisă aici cu cine ştie ce scopuri funeste; şi dacă n-ar fi crezut că Valancourt se afla poate şi el la Udolpho, i-ar fi plăcut să rămână în căsuţa din pădure până când i s-ar fi ivit prilejul să se întoarcă în ţara-i natală. Era însă mai nedumerită ca oricând în privinţa motivului care îl determinase pe Montoni s-o trimită în Toscana, căci nu credea că o făcuse din grijă pentru siguranţa ei.

Trecuse o bună bucată de vreme de la sosirea ei în căsuţă, când îşi aminti că, în graba plecării de la Udolpho, uitase actele pe care i le încredinţase răposata ei mătuşă, privitoare la proprietăţile din Languedoc; dar, deşi acest lucru îi pricinui multă nelinişte, nutrea nădejdea că nu vor putea fi găsite de Montoni în cotlonul unde fuseseră ascunse.

CAPITOLUL VIII

[Printr-o scrisoare anonimă, Montoni îl denunţă pe contele Morano că unelteşte împotriva statului şi izbuteşte astfel să provoace arestarea acestuia. Între timp, asediatorii castelului Udolpho se retrag, şi Montoni porunceşte ca Emily să fie adusă din nou la castel.

Cedând insistenţelor şi ameninţărilor lui Montoni, Emily semnează în cele din urmă actul prin care renunţă la toate bunurile moştenite de la mătuşa ei, în favoarea lui, în schimbul făgăduielii de a o elibera şi de a o trimite imediat înapoi în Franţa. Montoni însă îşi calcă făgăduiala, spunându-i că o va trimite mai târziu, după ce va intra în posesia proprietăţilor.

În seara aceleiaşi zile, ea aude pe unul din prizonieri cântând un vechi cântec francez, şi îşi închipuie că ar putea fi vorba de Valancourt.]

CAPITOLUL IX

În ţara cea tristă şi rece-a Laponiei,
De luni de zile-ngropată-n zăpezi,
Când soarele intră-n a Racului zodie
Şi vântul spre nord se retrage în peşteri;
Din munţi se pornesc năvalnic spre vale
Torente, şi iarba-nverzeşte pe dealuri,
Copacii dau frunză, câmpiile flori,
Pâraiele limpezi sclipesc printre văi;
În inimi tresaltă bucuria, iubirea.

BEATTIE

Zilele următoare Emily le petrecu în nesiguranţă, căci Ludovico nu putu afla de la ostaşi decât că exista un prizonier în încăperea pe care ea i-o descrisese şi că era un francez prins într-o încăierare, împreună cu un grup de compatrioţi de-ai săi. Între timp, Emily scăpase de persecuţiile lui Bertolini şi Verezzi, închizându-se în camera ei, de unde ieşea numai uneori, pe seară, când se încumeta să se plimbe pe coridorul alăturat. Montoni părea să-şi respecte ultima făgăduială, deşi pe prima şi-o încălcase; căci doar datorită protecţiei lui se bucura ea de liniştea de acum; şi de un lucru era ea sigură, şi anume, că nu voia să plece din castel până nu va dobândi o certitudine în privinţa lui Valancourt; şi aşteptarea nu-i cerea niciun sacrificiu, deoarece încă nu se ivise un prilej de a putea evada.

În a patra zi, Ludovico o înştiinţă că s-ar putea să-l vadă pe prizonier, întrucât în noaptea următoare avea să fie de strajă un ostaş pe care el îl cunoştea bine. Şi, într-adevăr, nu fu înşelat în aşteptări; căci, prefăcându-se că vrea să-i ducă o cană cu apă, intră în închisoare, deşi din prudenţă nu-i mărturisi strajei adevăratul motiv al vizitei, fiind astfel silit să schimbe doar câteva vorbe cu prizonierul.

Emily aştepta în odaia ei să fie înştiinţată ce aflase, căci Ludovico făgăduise s-o însoţească seara pe Annette pe coridor; unde, după câteva ceasuri numărate cu nerăbdare, sosi. Emily, după ce îngână numele lui Valancourt, nu mai putu scoate nicio vorbă, rămânând într-o aşteptare înfrigurată.

— Cavalerul n-a vrut să-şi dezvăluie numele, signora, vorbi Ludovico; dar când i l-am spus pe-al dumneavoastră, a părut copleşit de bucurie, deşi n-a fost atât de mirat pe cât mă aşteptam.

— Aşadar, îşi aminteşte de mine? exclamă ea.

— Oh! e neîndoielnic domnul Valancourt, zise Annette, privind nerăbdătoare spre Ludovico; acesta îi înţelese privirea şi se adresă lui Emily:

— Da, doamnă, cavalerul îşi aminteşte de dumneavoastră şi sunt încredinţat că vă stimează mult, după cum mi-am îngăduit să-i spun că şi dumneavoastră îl stimaţi. Atunci m-a întrebat cum de-aţi aflat că e la castel şi dacă dumneavoastră m-aţi trimis să stau de vorbă cu el. La prima întrebare n-am ştiut să-i răspund, dar la a doua i-am răspuns; şi atunci a părut din nou bucuros. Era atât de bucuros, încât mi-a fost teamă că se va trăda faţă de straja de la uşă.

— Dar cum arată, Ludovico? îl întrerupse Emily; nu pare trist şi bolnav de atâta stat în temniţă?

— Păi, cât despre tristeţe, n-am văzut nici urmă de aşa ceva, doamnă; în momentele petrecute cu el, mi s-a părut în cea mai bună dispoziţie în care am văzut vreodată pe cineva, chipul îi era tot o mare bucurie, aşa că de-ar fi să judec după asta, se simţea foarte bine; dar nu l-am întrebat.

— Nu mi-a trimis nicio vorbă? întrebă Emily.

— Ba da, signora, şi v-a mai trimis încă ceva, răspunse Ludovico, căutându-se prin buzunare. Nădăjduiesc că nu l-am pierdut! adăugă el. Cavalerul, zicea că v-ar fi scris, doamnă, dacă ar fi avut pană şi cerneală, şi că v-ar fi trimis o scrisoare foarte lungă, dar tocmai atunci straja a intrat înăuntru – noroc însă că a apucat să-mi dea asta mai înainte.

Şi Ludovico scoase din sân o miniatură, pe care Emily o luă cu mâna tremurătoare; era portretul ei, al lui Emily – portretul pe care mama ei îl pierduse în chip atât de ciudat la cabana de pescuit din La Vallée.

Lacrimi de bucurie şi dragoste îi umplură ochii, în timp ce Ludovico urmă:

— Spune-i stăpânei tale, a zis cavalerul în vreme ce-mi dădea portretul, că imaginea m-a întovărăşit şi a fost singura mea mângâiere în vremurile de restrişte. Spune-i că am ţinut portretul ei la inimă, şi că i-l trimit ca semn al unei afecţiuni care nu se va stinge niciodată; că, de n-ar fi să i-l dăruiesc ei, nu m-aş despărţi de el pentru tot aurul din lume; şi că acum mă despart numai cu speranţa că-l voi căpăta curând din mâna ei. Spune-i... Tocmai atunci, signora, straja a intrat şi cavalerul n-a mai spus nimic; dar mai înainte mă rugase să pun la cale o întrevedere cu dumneavoastră; şi când i-am spus că nu prea credeam să pot convinge straja să mă ajute, mi-a răspuns că s-ar putea să nu fie atât de greu pe cât îmi închipuiam; şi m-a rugat să-i aduc răspunsul dumneavoastră, făgăduind să spună mai multe atunci. Cred, doamnă, că asta e tot.

— Vai, Ludovico, cum aş putea să te răsplătesc pentru râvna ta? se căină Emily; mai cu seamă că acum nici nu am mijloacele s-o fac. Când o să-l poţi vedea din nou pe cavaler?

— Nu prea ştiu nici eu, signora, răspunse el. Depinde de cine o să fie de strajă; şi numai vreo doi dintre ei sunt oameni cărora le-aş putea cere îngăduinţa să intru în închisoare.

— Nu-i nevoie să-ţi mai spun, Ludovico, urmă Emily, că ţin să-l vezi pe cavaler cât mai curând; şi când o să-l vezi, să-i spui că am primit portretul şi că simţămintele mele sunt cele pe care le doreşte. Spune-i că am suferit mult şi încă mai sufăr.

Se opri.

— Dar nu trebuie să-i spun că vreţi să-l vedeţi, doamnă? întrebă Ludovico.

— Sigur că vreau, răspunse Emily.

— Dar unde, signora, şi când?

— Depinde de împrejurări, răspunse Emily; locul şi ora vor fi stabilite potrivit prilejurilor ce se vor ivi pentru el.

— Cât priveşte locul, ma'mselle, se amestecă şi Annette, nu există alt loc în castel mai ferit decât coridorul ăsta unde o să-l putem vedea, să ştiţi; iar cât despre timp – cel mai bine ar fi atunci când dorm toţi signorii, dacă asta se întâmplă vreodată!

— Poţi să-i spui toate acestea cavalerului, Ludovico, întrerupse Emily limbuţia Annettei; şi lasă-l pe el să hotărască. Spune-i că inima mi-e neschimbată. Dar, mai presus de toate, caută să vorbeşti cu el cât mai curând cu putinţă; şi, Ludovico, cred că nu mai e nevoie să-ţi spun cu câtă nerăbdare am să te aştept.

După ce-i ură noapte bună, Ludovico coborî scara; iar Emily se duse să se culce, dar nu să şi doarmă, căci acum bucuria o ţinea tot atât de trează pe cât o ţinuse înainte întristarea. Montoni şi castelul său nu-i mai apăreau ca imaginea înfricoşătoare a unui vrăjitor, şi ea rătăcea din nou printr-o lume de fericire nepieritoare:

...Când, în plină vară
Prin codri-ndepărtaţi, sub clar de lună,
Ori peste creasta argintie-a unui val,
Se întrupează zâne diafane.

Trecu o săptămână până când Ludovico izbuti să intre iarăşi în închisoare; căci până atunci străjile fuseseră tot oameni în care nu putea avea încredere, temându-se să nu le trezească bănuiala dacă le-ar fi cerut să-

l vadă pe prizonier. În răstimp o încunoştiinţă pe Emily despre tot felul de grozăvii ce se petreceau la castel: încăierări, certuri şi beţii mai crunte ca oricând; şi din câteva spuse ale lui, ea se îndoia acum nu numai că Montoni ar avea de gând vreodată s-o elibereze, dar se temea chiar că urzea anumite planuri în privinţa ei – la fel cum se temuse mai înainte. Numele ei era adesea pomenit în discuţiile dintre Bertolini şi Verezzi, şi află că în aceste împrejurări ei nu se prea înţelegeau. Montoni pierduse mari sume de bani la Verezzi, aşa încât exista cumplita posibilitate ca el să i-o dea pe ea, în schimbul datoriei; dar întrucât ea nu avea de unde să ştie că mai înainte el încurajase şi speranţele lui Bertolini în privinţa ei, după un serviciu însemnat ce-i făcuse acesta, nu înţelegea aceste certuri dintre Bertolini şi Verezzi. Pricina lor nu părea să aibă, totuşi, prea mare importanţă căci ea era încredinţată că dezastrul se apropia sub multe forme şi îl ruga tot mai fierbinte pe Ludovico să plănuiască o evadare şi să se străduiască să-l vadă din nou pe prizonier.

În cele din urmă, Ludovico o înştiinţă că-l vizitase iar pe cavaler, care-l îndemnase să se încreadă în paznicul închisorii, de la care mai avusese câteva dovezi de bunăvoinţă şi care făgăduise să-l lase iarăşi înăuntru timp de jumătate de oră în seara următoare, când Montoni şi tovarăşii săi vor chefui.

— A fost binevoitor, fireşte, adăugă Ludovico; dar Sebastian ştie că nu riscă nimic dându-i drumul, căci cavalerul ar trebui să fie într-adevăr tare iscusit să poată trece dincolo de gratiile şi porţile ferecate ale castelului. Dar cavalerul mi-a cerut, signora, să vă rog să-i îngăduiţi să vă vadă în noaptea asta, măcar o clipă, căci nu mai poate trăi ştiindu-vă sub acelaşi acoperiş şi neputând să vă privească chipul. Ceasul, a zis el, nu poate să vi-l spună întocmai, întrucât va fi hotărât de împrejurări (după cum aţi spus şi dumneavoastră, signora); iar locul a zis să-l statorniciţi singură, cunoscând mai bine unde nu ar fi cu primejdie.

Emily era acum atât de tulburată de perspectiva apropiată de a-l întâlni pe Valancourt, încât o bună bucată de timp nu putu să-i dea niciun răspuns lui Ludovico sau să se gândească la un loc de întâlnire; când izbuti să cugete, tot nu văzu vreunul mai ferit de primejdie decât coridorul de lângă odaia ei, pe care era silită să n-o părăsească de teama de a nu întâlni pe vreunul din oaspeţii lui Montoni în drum spre camerele lor; şi lăsă deoparte opreliştile ridicate de buna-cuviinţă, acum când era vorba de o primejdie serioasă. Rămase de aceea statornicit că va întâlni cavalerul pe coridor, la acea oră din noapte pe care Ludovico, făgăduind că va sta de veghe, o va socoti cea mai ferită. Iar Emily, cum e uşor de închipuit, se lăsă pradă, în răstimp, unui tumult de speranţă şi bucurie, de nelinişte şi nerăbdare. Niciodată de când

se afla la castel nu privise cu mai multă încântare ca în seara aceasta soarele apunând pe după munţi, amurgul şi înserarea învăluind natura. Număra bătăile orologiului şi asculta paşii străjilor când se schimba garda, bucurându-se că a mai trecut încă o oră. „Oh, Valancourt! îşi spunea ea, după tot ce am suferit, după îndelungata noastră despărţire, când credeam că n-am să te mai văd niciodată – ne întâlnim totuşi din nou! Oh, după atâtea suferinţe, nelinişti şi spaime îndurate, să nu mă las copleşită acum de bucurie!" În aceste momente nu putea să simtă nici măcar părere de rău sau tristeţe pentru chestiunile obişnuite – chiar şi gândul că renunţase la proprietăţile ce ar fi asigurat bunăstarea ei şi lui Valancourt pentru tot restul vieţii nu arunca decât o umbră trecătoare asupra stării ei de încântare. Gândul la Valancourt, speranţa că îl va vedea atât de curând îi umplea inima.

În cele din urmă orologiul bătu miezul nopţii; Emily deschise uşa, să asculte dacă nu se auzea vreun zgomot prin castel, şi nu-i ajunse la ureche decât larmă şi râsete îndepărtate, undeva la capătul galeriei. Îşi spuse că Montoni şi oaspeţii săi petreceau. „Cheful o să ţină toată noaptea, se gândi ea; şi Valancourt va fi în curând aici." Închise la loc cu grijă uşa şi începu să măsoare odaia cu paşi nerăbdători, ducându-se mereu la fereastră, ca să pândească sunetul lăutei; dar totul era cufundat în tăcere. Frământarea îi creştea din ce în ce mai mult; în cele din urmă nu mai putu să stea în picioare şi se aşeză lângă fereastră. Annette, pe care o ţinea lângă ea, sporovăia ca de obicei; dar Emily aproape că nici n-o auzea ce spune; în sfârşit, se ridică în picioare la fereastră şi desluşi cum o mână pricepută atingea coardele lăutei şi apoi răsună glasul, pe care-l auzise şi mai înainte.

Vibrând în ele dragostea şi dorul,
Insuflă-n inimi doar simţiri duioase;
Din când în când, o strună gravă, sacră,
Răsună ca un imn cântat de îngeri!

Emily plânse, cuprinsă de bucurie şi dragoste; iar când strunele tăcură, socoti că era un semnal, înştiinţând-o că Valancourt se pregătea să părăsească închisoarea. Curând după aceea auzi paşi pe coridor; erau paşii sprinteni ai speranţei; deschizând uşa odăii, ea înaintă pentru a-l întâmpina pe Valancourt, dar în clipa următoare se prăbuşi în braţele unui străin. Glasul lui – înfăţişarea lui o convinseră într-o clipă că nu era Valancourt, şi îşi pierdu cunoştinţa.

Revenindu-şi, se văzu sprijinită de străin, care o privea cu nespusă duioşie şi nelinişte. Ea nu izbutea să scoată o vorbă sau să-l întrebe ceva; nu

puse întrebări, ci izbucni în lacrimi, desprinzându-se din braţele lui; atunci pe chipul lui se citi surpriza şi dezamăgirea, şi el se întoarse spre Ludovico, de parcă i-ar fi cerut o lămurire. Şi de îndată lămurirea, pe care Ludovico nu i-o putea da, i-o dădu Annette.

— Oh, domnule! zise ea, cu glasul întretăiat de suspine; oh, domnule, nu eşti dumneata cavalerul. Noi îl aşteptam pe domnul Valancourt, dar după cât se pare, nu eşti acela! Oh, Ludovico! cum de-ai putut să ne înşeli astfel? Sărmana mea stăpână nu-şi va reveni niciodată!

Necunoscutul, care acum părea foarte tulburat, încercă să spună ceva, dar nu reuşi să scoată o vorbă; şi apoi, lovindu-se cu palma peste frunte, de parcă l-ar fi copleşit deznădejdea, o porni spre celălalt capăt al coridorului.

Deodată, Annette îşi şterse lacrimile şi i se adresă lui Ludovico:

— Dar poate că, la urma urmei, este un alt cavaler. Iar cavalerul Valancourt poate că se mai află acolo jos.

Emily înălţă capul.

— Nu, replică Ludovico, domnul Valancourt n-a fost niciodată acolo jos, dacă acest gentilom nu e el. Dacă aţi fi avut amabilitatea, i se adresă Ludovico străinului, să-mi spuneţi numele dumneavoastră, greşeala ar fi putut să fie evitată.

— Foarte adevărat, se învoi, străinul, vorbind într-o italienească stricată; dar era de cea mai mare importanţă pentru mine ca numele meu să nu fie aflat de Montoni. Doamnă, adăugă el, adresându-i-se lui Emily pe franţuzeşte, vă rog să-mi îngăduiţi să-mi cer iertare pentru suferinţa pe care v-am pricinuit-o şi să vă destăinuiesc numai dumneavoastră numele meu şi împrejurările care au dus la această eroare. Sunt francez; – sunt un compatriot al dumneavoastră; – şi acum ne întâlnim în ţară străină.

Emily încercă să-şi vină în fire; şovăia însă dacă să-i îndeplinească rugămintea. În cele din urmă, poruncindu-i lui Ludovico să aştepte pe scară şi reţinând-o cu ea pe Annette, îi declară necunoscutului că Annette înţelegea prea puţin italieneşte şi îl rugă să spună ce are de spus în această limbă. Drept care se retraseră mai departe pe coridor, şi el începu să vorbească după ce suspină adânc:

— Dumneavoastră, doamnă, nu sunteţi o străină pentru mine, deşi, din nefericire, eu rămân un necunoscut pentru dumneavoastră. Numele meu este Du Pont; sunt francez, din Gasconia, provincia dumneavoastră natală, vă admir de multă vreme şi – de ce m-aş preface? – vă iubesc de multă vreme. Se întrerupse o clipă, dar după aceea continuă: Familia mea, doamnă, probabil că vă este cunoscută, căci locuiam la câteva leghe de La Vallée şi am avut uneori fericirea de a vă întâlni în vizitele făcute prin vecini. N-am să vă supăr repetându-vă cât de mult mă gândeam la dumneavoastră; cât de mult

îmi plăcea să rătăcesc prin locurile pe unde vă plimbaţi; de câte ori am vizitat cabana de pescuit unde vă plăcea să mergeţi şi cât am deplâns împrejurările care mi-au interzis pe atunci să vă dezvălui afecţiunea mea. N-am să vă explic cum am cedat ispitei şi am intrat în stăpânirea unei comori nepreţuite pentru mine; a unei comori pe care i-am încredinţat-o acum câteva zile mesagerului dumneavoastră, cu speranţe foarte diferite de cele de acum. N-am să vă povestesc nimic despre aceste împrejurări, căci ştiu că nu-mi vor fi de niciun folos; vă cer doar iertare şi vă rog să-mi înapoiaţi portretul pe care cu atâta nechibzuinţă vi l-am dat. Generozitatea dumneavoastră va ierta acest furt şi îmi veţi înapoia portretul. Nelegiuirea mea mi-a fost pedeapsă; căci portretul pe care l-am furat mi-a întreţinut o pasiune care va continua să-mi fie chinul.

Emily îl întrerupse:

— Domnule, cred că pot lăsa pe seama integrităţii dumneavoastră să hotărâţi dacă, după tot ce a reieşit în privinţa domnului Valancourt, ar trebui să vă înapoiez portretul. Veţi recunoaşte, cred, că n-ar fi vorba de generozitate; şi îmi îngăduiţi să adaug că ar însemna să-mi fac mie însămi o nedreptate. Trebuie să mă socotesc onorată de buna dumneavoastră părere, dar – şi aici ea şovăi – eroarea din această seară mă scuteşte să spun mai mult.

— Ba nu, doamnă – vai, nu! exclamă străinul: şi, după un lung răstimp, urmă: Dar va trebui să-mi îngăduiţi să vă arăt dezinteresarea, dacă nu dragostea mea, şi să acceptaţi serviciile pe care vi le ofer. Şi totuşi, vai! ce servicii vă pot oferi? Sunt şi eu prizonier, şi sufăr ca şi dumneavoastră. Dar oricât de dragă mi-ar fi libertatea, n-aş căuta-o nici cu jumătate din riscurile pe care le-aş înfrunta pentru a vă elibera pe dumneavoastră din această vizuină a răului. Acceptaţi serviciile pe care vi le oferă un prieten; nu-mi refuzaţi răsplata de a fi încercat, cel puţin, să merit mulţumirile dumneavoastră.

— Le meritaţi încă de pe acum, domnule, zise Emily: dorinţa dumneavoastră merită cele mai calde mulţumiri. Dar mă veţi scuza dacă vă reamintesc de primejdiile la care vă expuneţi prelungind această întrevedere. Va fi o mare mângâiere pentru mine să-mi amintesc, indiferent dacă încercările dumneavoastră prieteneşti de a mă elibera vor izbândi sau nu, că am un compatriot care doreşte cu atâta generozitate să mă ocrotească.

Domnul Du Pont îi luă mâna, pe care ea abia dacă încercă să şi-o retragă, şi o duse respectuos la buze.

— Permiteţi-mi să-mi exprim şi dorinţa cea mai fierbinte pentru fericirea dumneavoastră, zise el, şi să mă socot norocos că nutresc o afecţiune, chiar dacă nu o pot cuceri pe a dumneavoastră.

Dar pe când rostea aceste cuvinte, Emily auzi zgomot dinspre odaia ei şi, întorcându-se, văzu uşa de la scară deschizându-se şi un bărbat năvălind pe coridor.

— Te învăţ eu s-o cucereşti, răcni el, înaintând pe coridor; şi, scoţând un pumnal, se repezi spre Du Pont, care era neînarmat; dar făcând un pas înapoi, acesta evită lovitura şi apoi sări asupra lui Verezzi, smulgându-i pumnalul. În timp ce se luptau, Emily, urmată de Annette, o luă la fugă pe coridor, strigând după Ludovico, care dispăruse de pe scară; şi pe când înainta, înspăimântată şi neştiind ce să facă, un zgomot îndepărtat părând să se înalţe din holul de dedesubt, îi aminti de primejdia ce o ameninţa; trimiţând-o înainte pe Annette în căutarea lui Ludovico, se întoarse atunci în locul unde Du Pont şi Verezzi se luptau pe viaţă şi pe moarte. Acolo se hotăra propria ei soartă, precum şi soarta lui Du Pont; şi neţinând seama de împrejurarea de acum, ea dorea totuşi izbânda lui oricum, chiar dacă nu l-ar fi detestat pe Verezzi şi nu s-ar fi temut de el. Se prăbuşi pe un scaun, implorându-i să înceteze lupta, când în cele din urmă Du Pont îl trânti la pământ pe Verezzi, care rămase acolo, ameţit de violenţa căzăturii; şi atunci Emily îl rugă pe Du Pont să fugă din odaie, înainte de a apărea Montoni sau oamenii săi. Dar el nu se învoi să plece şi s-o lase fără apărare; şi în timp ce Emily, înspăimântată acum mai mult pentru el decât pentru sine, urma să-l conjure, auziră paşi urcând pe scara secretă.

— Oh, sunteţi pierdut! strigă ea; vin oamenii lui Montoni!

Du Pont nu răspunse nimic, mulţumindu-se s-o sprijine pe Emily, pe când, cu un aer ferm şi hotărât, îi aştepta să apară. În clipa următoare, însă, pe palier apăru singur Ludovico. Cercetând cu o privire grăbită odaia, zise:

— Urmaţi-mă, dacă ţineţi la viaţă; nu avem nicio clipă de pierdut!

Emily îl întrebă ce se întâmplase şi încotro trebuiau să meargă.

— Nu pot să vă spun acum, signora, răspunse Ludovico. Dar fugiţi! fugiţi repede!

Îl urmă de îndată, urmată de domnul Du Pont, pe scară în jos şi apoi printr-un coridor boltit, când deodată îşi aminti de Annette şi întrebă de ea.

— Ne aşteaptă puţin mai încolo, signora, zise Ludovico, aproape gâfâind de atâta grabă. Porţile au fost deschise acum câteva clipe, pentru nişte oaspeţi care tocmai au sosit din munţi; mi-e teamă însă că vor fi închise înainte de a putea ajunge noi la ele! Prin uşa asta, signora, adăugă Ludovico, coborând lumânarea; aveţi grijă, sunt două trepte aici.

Emily îl urmă, tremurând şi mai tare după ce înţelese că evadarea din castel depindea de clipa de faţă; în timp ce Du Pont o sprijinea şi se străduia, pe cât putea, s-o îmbărbăteze.

— Vorbiţi mai încet, signor, îl preveni Ludovico; în coridoarele astea vocile răsună prin tot castelul.

— Ai grijă de lumânare, strigă Emily; mergi atât de repede încât o să se stingă.

Ludovico deschise acum altă uşă, unde dădură peste Annette; şi coborâră apoi cu toţii câteva trepte, până într-un coridor care, spuse Ludovico, înconjura curtea interioară a castelului şi dădea apoi în curtea exterioară. Pe când înaintau, Emily se simţi speriată de o larmă nedesluşită, dar totuşi destul de răsunătoare, ce părea să vină din curtea interioară.

— Să ştiţi, signora, o lămuri Ludovico, că singura noastră nădejde e tocmai această larmă; în timp ce oamenii lui signor au grijă de oaspeţii proaspăt sosiţi, poate că vom izbuti să trecem neobservaţi pe poartă. Dar, sst! adăugă el, când se apropiară de uşiţa ce dădea în curtea exterioară; cred că ar fi bine să rămâneţi aici o clipă, până mă duc să văd dacă porţile sunt deschise şi dacă e drumul liber. Şi să stingeţi lumânarea, signor, dacă o să mă auziţi vorbind, urmă Ludovico, înmânându-i lui Du Pont lumânarea. Şi să nu faceţi niciun zgomot.

Spunând acestea, păşi în curte şi ei închiseră uşiţa, ascultând cu îngrijorare paşii lui îndepărtându-se. Dar nu se auzea niciun glas din curtea exterioară pe unde înainta, cu toate că din curtea interioară se înălţa zvon necontenit de glasuri.

— În curând vom fi dincolo de ziduri, vorbi în şoaptă Du Pont către Emily; încă puţin, doamnă, şi totul va fi bine.

Dar în clipa aceea îl auziră pe Ludovico vorbind cu glas tare, precum şi vocea altui bărbat răspunzându-i, şi Du Pont stinse imediat lumânarea.

— Ah! e prea târziu! exclamă Emily. Ce se va alege de noi?

Ascultară din nou, şi atunci îşi dădură seama că Ludovico vorbea cu o strajă; dar glasurile lor fură auzite şi de căţelul favorit al lui Emily, care o urmase din camera ei şi care acum începu să latre.

— Câinele are să ne trădeze! zise Du Pont; am să încerc să-l ţin.

— Mi-e teamă că ne-a şi trădat! răspunse Emily.

Du Pont totuşi îl prinse; şi ascultând ce se mai întâmpla afară, îl auziră pe Ludovico spunând:

— Păzesc eu porţile între timp.

— Aşteaptă puţin, îi răspunse straja, şi n-o să mai ai bătaie de cap; caii or să fie duşi în grajdurile de afară, şi apoi porţile vor fi închise, şi atunci am să-mi pot părăsi postul.

— Nu-i nicio bătaie de cap, prietene, zise Ludovico; ai să-mi faci şi tu un bine, altă dată. Du-te, hai du-te şi adu vinul; altfel, toţi pierde-vară ăştia care tocmai au sosit n-o să ne lase nimic.

Straja şovăia, dar apoi strigă către oamenii din curtea cealaltă de ce nu trimit caii afară, ca să poată fi închise porţile; dar ei erau prea ocupaţi ca să ţină seama de el, chiar dacă-i auziseră glasul.

— Vai, vai! exclamă Ludovico, ştiu ei ce fac: şi-l împart între ei. Dacă aştepţi până or să scoată caii, ei or să bea tot vinul. Eu mi-am luat partea; dar dacă nu-ţi pasă de-a ta, nu văd de ce n-aş lua-o tot eu.

— Stai, stai; ce atâta zor, strigă straja; ai grijă o clipă, că mă întorc îndată.

— Nu te grăbi, îi zise Ludovico cu nepăsare; am mai stat eu de strajă. Dar ai putea să-mi laşi puşca ta, căci dacă ar fi atacat castelul, ştii, aş putea apăra intrarea ca un erou.

— Ia-o, prietene, i-o oferi straja; iată, ţine-o – a trecut prin multe, dar nu cred că poate face mare lucru pentru apărarea castelului. Am să-ţi povestesc lucruri grozave despre puşca asta.

— Mai bine mi le povesteşti după ce bei vinul, zise Ludovico. Iată-i că încep să iasă din curte.

— Mă duc să bem vinul, zise straja, pornind grăbit. Mă întorc îndată.

— Nu te grăbi, n-am niciun zor, răspunse Ludovico şi o şi porni în grabă, când deodată straja se întoarse.

— Încotro aşa grăbit, prietene – încotro aşa grăbit? zise acesta din urmă. Cum! aşa stai de pază? După cum văd, trebuie să rămân la post.

— Bine că te-ai întors, se porni să turuie Ludovico, fiindcă altfel veneam după tine; voiam să te previn, dacă vrei să bei vin de Toscana, să te duci la Sebastian. Căci el îl împarte; vinul pe care-l are Frederico nu face doi bani. Dar după câte văd, n-o să capeţi de niciunul, căci iată-i că ies cu toţii.

— Pe legea mea, aşa-i, zise straja, şi o luă din nou la goană.

Ludovico, acum liber, se grăbi spre uşa coridorului, unde Emily tremura de emoţie, aşteptându-l să încheie cu bine discuţia aceasta atât de lungă; când le spuse că drumul era slobod, îl urmară spre porţi fără să mai zăbovească o clipă; Ludovico avu grijă să pună mâna între timp pe doi cai care se răzleţiseră din cea de-a doua curte şi păşteau firele rare de iarbă ce creşteau printre pietrele curţii interioare.

Trecură neobservaţi prin temutele porţi şi o apucară pe drumul ce şerpuia prin pădure; Emily, domnul Du Pont şi Annette o porniseră pe jos, în timp ce Ludovico încălecase pe un cal şi-l ducea de căpăstru pe celălalt. Când îi ajunse din urmă, se opriră până când Emily şi Annette se urcară pe spinarea cailor, împreună cu cei doi protectori ai lor; după care, cu Ludovico

în frunte, o porniră pe cât de repede le îngăduia drumul povârnit, călăuzindu-se doar după lumina slabă a lunii ce abia răsărise.

Emily era atât de uimită de neaşteptata lor evadare, încât abia îi venea să creadă că nu visează; şi totuşi, se îndoia foarte că aventura se va termina cu bine – îndoială care părea destul de îndreptăţită; căci înainte de a ieşi din pădure, auziră strigăte purtate de vânt, iar când pădurea se termină, văzură numeroase luminiţe mişcându-se în jurul castelului ce se înălţa deasupra. Du Pont dădu bice calului şi izbuti, cu oarecare greutate, să-l mâne mai repede.

— Ah! sărmanul cal, murmură Ludovico; e destul de obosit, fiindcă a umblat toată ziua. Dar, signor, acum trebuie să gonim; căci iată, luminile au pornit pe urmele noastre.

Şi Ludovico dădu şi el bice calului său, astfel că amândoi caii porniră în plin galop; când priviră din nou înapoi, luminile erau atât de departe încât abia se mai zăreau, iar glasurile amuţiseră. Atunci călătorii îşi domoliră goana; şi, sfătuindu-se încotro să se îndrepte, hotărâră să coboare în Toscana şi să încerce să ajungă pe malul Mediteranei, de unde se vor putea îmbarca spre Franţa. Du Pont avea de gând s-o însoţească până acolo pe Emily, dacă va afla că regimentul cu care venise în Italia se întorsese în ţara sa natală.

Erau acum pe drumul pe care Emily îl străbătuse cu Ugo şi Bertrand; dar Ludovico, singurul dintre ei care cunoştea trecătorile din munţi, spuse că puţin mai departe se făcea un drum care-i va duce mai repede în Toscana; şi că la câteva leghe depărtare vor da peste un târg unde vor putea face rost de cele trebuincioase călătoriei.

— Nădăjduiesc însă, adăugă el, că nu vom da peste niscaiva bande răzleţe de tâlhari; ştiu că vreo câteva au trecut graniţa. În orice caz, am puşca şi mă voi folosi de ea dacă ne vom întâlni cu vreunul dintre briganzi. Aveţi vreo armă, signor?

— Da, răspunse Du Pont; am pumnalul ticălosului care a vrut să mă înjunghie. Dar hai mai bine să ne bucurăm că am scăpat din Udolpho şi nu să ne frământăm cu gândul la primejdii care s-ar putea să nu vină niciodată.

Luna se ridicase acum deasupra pădurilor de pe coastele văii înguste prin care treceau, şi le lumina destul de bine drumul, ca să poată ocoli bolovanii şi pietroaiele de pe potecă. Mergeau acum agale, într-o tăcere deplină, căci nu îşi reveniseră cu totul din uluiala pricinuită de evadarea lor neaşteptată. Emily, îndeosebi, era cufundată într-un fel de calmă reverie, pe care frumuseţea tihnită a priveliştii înconjurătoare şi freamătul uşor al adierii nocturne prin frunzişul de deasupra nu i-o întrerupeau. Se gândea cu speranţă la Valancourt şi la Franţa; şi poate că s-ar fi gândit şi cu bucurie,

dacă întâmplările din prima parte a nopţii nu i-ar fi hărţuit prea mult gândurile, neîngăduindu-i un simţământ atât de plin de vioiciune. Pe de altă parte, Emily constituia singura preocupare a gândurilor melancolice ale lui Du Pont; totuşi, alături de deprimarea sa, pricinuită de dezamăgirea suferită, simţea şi o dulce încântare având-o lângă el pe Emily, deşi nu schimbau nicio vorbă. Annette se gândea la această minunată fugă, la agitaţia ce domnea acum la castel şi ce furioşi erau Montoni şi oamenii săi, descoperindu-le evadarea; se gândea şi la ţara ei natală, unde nădăjduia să se întoarcă; şi, de asemenea, la căsătoria cu Ludovico, nemaivăzând nicio piedică în calea ei, căci sărăcia nu o socotea o piedică. Cât despre Ludovico, era bucuros că o salvase pe Annette a sa şi pe signora Emily din primejdiile care le înconjuraseră; se gândea că scăpase şi el din mijlocul unor oameni ale căror purtări îi făceau de multă vreme silă; la libertatea pe care i-o dăruise domnului Du Pont; la perspectiva de a trăi fericit alături de fiinţa iubită; şi, nu în ultimul rând, la dibăcia cu care înşelase straja şi dirijase întreaga acţiune.

Astfel, fiecare cu gândurile sale, mai trecu încă o oră, răstimp în care nu se auzi decât, din când în când, câte o întrebare a lui Du Pont asupra drumului, sau câte o remarcă făcută de Annette în legătură cu ceea ce se zărea nedesluşit în întuneric. În cele din urmă, nişte lumini licăriră pe coasta muntelui, şi Ludovico îşi exprimă convingerea că era târgul de care le vorbise; în timp ce tovarăşii săi de drum, mulţumiţi de această asigurare, se cufundară din nou în tăcere, Annette fu primă care o întrerupse:

— Dumnezeule! exclamă ea, dar ce-o să ne facem de bani, în cursul călătoriei? După câte ştiu, nici eu şi nici stăpâna mea nu avem niciun bănuţ; signor Montoni a avut grijă de asta!

Vorbele acestea pricinuiră mare îngrijorare, căci şi Du Pont fusese prădat de aproape toţi banii pe care-i avea când fusese luat prizonier; ce-i rămăsese îi dăduse strajei ca să-l lase din când în când să iasă din odaia în care era închis; iar Ludovico, care de o vreme nu mai căpătase nimic din simbria ce i se cuvenea, abia avea atâţia bani cât să poată cumpăra ceva de mâncare în primul oraş unde vor ajunge.

Strâmtorarea îi descurajă foarte tare, căci însemna să rămână în munţi; or, chiar şi într-un orăşel nu se puteau socoti în siguranţă, scăpaţi de Montoni. Totuşi, călătorii nu aveau altă cale decât să meargă mai departe şi să înfrunte viitorul; şi îşi urmară drumul prin pustietăţi sălbatice şi văi întunecoase, unde prin ramurile copacilor doar când şi când mai răzbătea câte o rază de lună; pustietăţi atât de izolate, încât îţi venea să crezi că picior de om nu călcase pe acolo. Chiar şi cărarea pe care mergeau întărea această

impresie; iarba înaltă şi tot felul de tufişuri încâlcite arătau cât de rar călca prin acele locuri picior de călător.

În cele din urmă, în depărtare se auzi dangătul unei tălăngi şi curând după aceea behăit de oi; îşi dădură seama atunci că se aflau aproape de o locuinţă omenească; căci luminile socotite de Ludovico de a arăta apropierea unui oraş fuseseră demult ascunse de munţi. Înviorați de speranţă, grăbiră pasul prin trecătoarea îngustă în care se aflau şi curând ajunseră într-una din acele păşuni din Apenini care aduc cu o scenă din Arcadia, frumuseţea şi simplitatea ei formând un contrast plin de gingăşie cu măreţia munţilor înzăpeziţi ce se înalţă deasupra.

Zorii zilei care licăreau acum la marginea zării le îngăduiră să întrevadă, la o mică depărtare, pe culmea unui deal ce părea să privească „pe sub pleoapele întredeschise ale zorilor", orăşelul pe care îl căutau, unde în curând şi ajunseră. Nu fără greutate găsiră o casă care să le ofere adăpost pentru ei şi pentru cai. Emily n-ar fi vrut să rămână mai mult decât era nevoie ca să îmbuce ceva. Înfăţişarea ei stârni oarecare uimire; era fără pălărie, căci înainte de a părăsi castelul nu avusese timp să-şi ia decât un voal; şi din nou regretă lipsa banilor, fără de care îi era cu neputinţă să obţină acest obiect de îmbrăcăminte atât de trebuincios.

Ludovico, scotocind în pungă, găsi conţinutul ei neîndestulător chiar şi pentru o simplă gustare; şi atunci Du Pont se încumetă să-i mărturisească stăpânului casei cu o înfăţişare de om simplu şi cinstit, care era situaţia lor adevărată, rugându-l să-i ajute să-şi urmeze călătoria; şi omul făgădui să-i ajute pe cât putea, după ce află că fuseseră prizonierii lui Montoni, pe care avea destule motive să-l urască, şi că evadaseră de la castelul lui. Dar deşi se învoi să le dea cai odihniţi, care să-i ducă până în oraşul următor, era prea sărac ca să-i împrumute cu bani. Şi îşi deplângeau iarăşi sărăcia, când Ludovico, care dusese caii obosiţi în şopronul ce le slujea de grajd, intră în odaie aproape scos din minţi de o bucurie pe care în curând o împărtăşiră şi ceilalţi. Dând la o parte şaua de pe unul din cai, găsise sub ea o pungă cu bani; neîndoielnic, era prada unuia dintre *condottieri,* revenit dintr-o expediţie de jaf tocmai înainte de plecarea lor din castel; calul, îndepărtându-se de stăpânul său când acesta îşi vedea de băutură, dusese cu el punga pe care tâlharul o socotea răsplata faptei sale.

Numărând banii, Du Pont găsi că erau mai mult decât îndestulători pentru a-i duce pe toţi în Franţa; şi se hotărî s-o însoţească pe Emily, indiferent ce va afla de soarta regimentului său căci deşi avea încredere în cinstea lui Ludovico, atât cât îl cunoştea, nu putea îndura totuşi gândul de a o lăsa în grija lui pe toată durata călătoriei; şi poate că nu avea nici destulă voinţă pentru a-şi refuza primejdioasa plăcere de a se afla în preajma ei.

Se sfătui acum cu ei asupra portului spre care să se îndrepte; Ludovico cunoscând mai bine ţinutul, spuse că Livorno era cel mai apropiat port de oarecare însemnătate; şi Du Pont îl socotea, de asemenea, cel mai potrivit, din toată Italia, pentru planul lor, căci de acolo plecau necontenit corăbii sub toate pavilioanele. Se hotărâră aşadar s-o pornească într-acolo.

După ce Emily îşi cumpără o pălărioară de pai, din acelea cum purtau ţărăncile din Toscana, şi alte câteva mici lucruri trebuincioase călătoriei, şi după ce îşi schimbară caii obosiţi cu alţii în stare să-i ducă mai departe, porniră iarăşi la drum, la ceasul când soarele se înălţa deasupra munţilor; şi după ce străbătură timp de câteva ceasuri regiunea aceea romantică, începură să coboare în valea râului Arno. Emily putu să admire aici toate frumuseţile peisajului silvan şi pastoral laolaltă, împodobit cu vilele elegante ale nobililor florentini şi desfăşurând în faţa ochilor tot felul de ogoare şi livezi. Cât de vii erau culorile arbuştilor ce acopereau coastele şi ale pădurilor ce se întindeau pe pantele munţilor! Şi mai cu seamă cât de minunat apărea conturul Apeninilor, văluriţi, îmblânziţi acum faţă de sălbăticia din regiunile interioare! În depărtare, spre răsărit, Emily desluşi Florenţa, cu turlele ce se înălţau în zarea însorită şi cu câmpia luxuriantă întinzându-se până la poalele Apeninilor, presărată cu grădini şi vile magnifice, sau cu crânguri de lămâi şi portocali, cu vii, lanuri de grâu şi plantaţii de măslini şi duzi; în timp ce, spre apus, valea se deschidea spre ţărmul Mediteranei, atât de îndepărtată, încât nu putea fi decât bănuită, prin linia albăstruie ce mărginea zarea şi prin uşoara abureală ce se ridica din valuri în văzduhul de deasupra.

Cu câtă bucurie salută Emily valurile ce-aveau s-o poarte îndărăt spre ţara ei natală, a cărei amintire îi pricinui, totuşi, o strângere de inimă; căci nu mai avea acolo un cămin care s-o primească, rude care să-i ureze bun venit, ci se ducea, ca un pelerin rătăcit, să plângă pe jalnicul loc unde cel care era părintele ei zăcea îngropat. Şi nu se putu înveseli nici când se gândi cât timp va mai trece, poate, până va izbuti să-l vadă pe Valancourt, care putea să fie cu regimentul său în cine ştie ce parte îndepărtată a Franţei, şi că, atunci când se vor întâlni, vor sta să deplângă ticăloşia pe care Montoni izbutise s-o ducă la capăt; şi totuşi, simţea o plăcere nespusă la gândul de a fi iarăşi în aceeaşi ţară cu Valancourt, chiar dacă nu va putea să-l vadă.

Se făcuse acum amiază, şi zăpuşeala îi sili pe călători să caute un adăpost la umbră, unde să se poată odihni câteva ore; iar tufişurile din jur, pline de struguri sălbatici, zmeură şi smochine, le făgăduiau o gustare reconfortantă. Curând după aceea, lăsară drumul şi pătrunseră într-un crâng unde frunzişul des oprea razele soarelui şi unde un izvor ţâşnind din stâncă, răcorea aerul; după ce descălecară şi lăsară caii să pască, Annette şi

Ludovico se duseră să culeagă fructe din desişul înconjurător, de unde se întoarseră în curând cu mâinile pline. Călătorii, aşezaţi în umbra crângului de pini şi chiparoşi, pe o pajişte presărată cu flori înmiresmate, cum Emily nu mai văzuse niciodată, nici chiar în Pirinei, îşi luară masa frugală şi admirară cu o nouă încântare, pe sub umbra deasă a pinilor uriaşi, priveliştea însorită ce se întindea până la malul mării.

Treptat, Emily şi Du Pont se pierdură în gânduri şi rămaseră tăcuţi; dar Annette era plină de veselie şi gura nu-i mai tăcea; Ludovico era şi el vesel, fără a uita însă distanţa respectuoasă ce se cuvenea însoţitorilor săi. După ce isprăviră masa, Du Pont o sfătui pe Emily să caute puţină odihnă în orele acestea de zăpuşeală şi, îndemnându-i şi pe slujitori să facă la fel, zise că el va sta de veghe între timp; dar Ludovico se oferi să-l scutească de această grijă; şi câtă vreme Emily şi Annette. Obosite de călătorie, se vor odihni, el va sta de strajă cu puşca sa.

Când Emily, întremată de somn, se trezi, îl găsi pe străjer dormind dus, iar pe Du Pont treaz, însă pierdut în gânduri triste. Cum soarele era încă prea sus pentru a le îngădui să-şi continue călătoria şi cum se cuvenea să-l lase pe Ludovico, după toată truda şi grijile de care avusese parte, să-şi termine somnul, Emily se folosi de prilej ca să-l întrebe pe Du Pont prin ce întâmplare fusese luat prizonier de Montoni; iar el, încântat de interesul pe care i-l arăta şi de prilejul de a-i vorbi despre sine, se grăbi să-i împlinească rugămintea.

— Am venit în Italia, doamnă, zise Du Pont, în slujba patriei mele. Într-o încăierare din munţi, trupa noastră, angajată într-o luptă cu bandele lui Montoni, a fost înfrântă, iar eu, împreună cu câţiva camarazi ai mei, am fost luat prizonier. Când mi s-a adus la cunoştinţă al cui prizonier eram, numele de Montoni m-a izbit; căci mi-am amintit că doamna Cheron, mătuşa dumneavoastră, se căsătorise cu un italian cu acest nume şi că dumneavoastră i-aţi însoţit în Italia. Totuşi, abia după câtăva vreme mi-am dat seama că era unul şi acelaşi Montoni şi că vă aflaţi, doamnă, sub acelaşi acoperiş cu mine. N-am să vă plictisesc descriindu-vă emoţia mea la această descoperire, mulţumită unei străji; era un om căruia îi câştigasem bunăvoinţa şi îmi acorda multe favoruri; dar cel la care ţineam foarte mult era destul de primejdios pentru el, şi stăruia în refuzul de a vă transmite o scrisoare, sau măcar ştire despre situaţia mea; căci se temea să nu fie descoperit şi pedepsit de Montoni. Totuşi, mi-a îngăduit să vă văd de mai multe ori. Păreţi uimită, doamnă, dar am să mă explic. Sănătatea şi moralul mi-erau zdruncinate din lipsă de aer şi mişcare; şi până la urmă, fie din milă, fie din lăcomie de bani, straja mi-a îngăduit să mă plimb pe terasă.

Emily asculta acum cu atenţie încordată povestirea lui Du Pont, care continuă:

— Acordându-mi această favoare, ştia că nu trebuia să se teamă că aş putea evada din castel, care era păzit straşnic, iar terasa cea mai apropiată se înălţa deasupra unei prăpăstii adânci. Mi-a mai arătat, urmă Du Pont, o uşă mascată de lemnul de cedru al încăperii în care eram închis, şi pe care m-a învăţat cum s-o deschid; uşa aceea, dând într-un coridor tăiat în grosimea zidului care se întindea până hăt departe de-a lungul castelului, se deschidea în cele din urmă într-un ungher întunecos al fortificaţiei dinspre răsărit. După aceea, am aflat că există multe asemenea culoare ascunse în zidurile enorme ale castelului, făcute fără îndoială, pentru a putea scăpa din castel în timp de război. Pe această cale, în miez de noapte, m-am furişat adesea pe terasă, unde călcam cu cea mai mare grijă, ca nu cumva paşii să-mi fie auziţi de străjile ce păzeau locurile mai îndepărtate; iar acest capăt al castelului, fiind apărat de ziduri înalte, nu era păzit de nimeni. Într-una din aceste plimbări nocturne, am zărit lumină la o fereastră ce domina fortificaţia; după cum am observat imediat, era chiar deasupra odăii în care eram ţinut închis. M-am gândit că poate dumneavoastră stăteaţi în acea încăpere; şi, în speranţa de a vă vedea, m-am aşezat în faţa ferestrei.

Emily, amintindu-şi de umbra ce apăruse mai înainte pe terasă, pricinuindu-i atâta spaimă, exclamă:

— Deci, dumneavoastră aţi fost, domnule Du Pont, cel care m-aţi făcut să mă sperii atât de prosteşte! În vremea aceea eram atât de slăbită de suferinţă îndelungată, încât mă înspăimânta orice.

Du Pont, după ce îşi exprimă părerea de rău că o speriase, adăugă:

— Cum şedeam pe zidul din faţa ferestrei dumneavoastră, gândul la situaţia tristă în care vă aflaţi, şi în care mă aflam şi eu, m-a făcut fără voie să scot din coardele lăutei sunete jalnice, care v-au atras, îmi închipui, la fereastră. Şi aşa am văzut o fiinţă despre care mi-am închipuit că eraţi dumneavoastră. Oh! n-am să vă destăinui emoţia pe care am simţit-o în clipa aceea; doream să vorbesc, dar prudenţa m-a împiedicat să spun un cuvânt, până când paşii strajei ce se apropia m-au silit să părăsesc locul. A mai trecut câtva timp până am avut un alt prilej de a ieşi să mă plimb, căci nu puteam părăsi temniţa decât atunci când îi venea rândul să mă păzească omul cu care mă înţelesesem. Între timp, m-am încredinţat, din câteva vorbe spuse de el, că odaia dumneavoastră era aceea de deasupra mea; şi când am avut din nou prilejul să ies, am revenit în faţa ferestrei dumneavoastră, unde v-am zărit din nou, dar fără a îndrăzni să vă vorbesc. V-am făcut un semn cu mâna, dar atunci aţi dispărut brusc; şi, uitând de orice prudenţă, am dat iarăşi glas durerii din sufletul meu; aţi apărut din nou – aţi vorbit – v-am

auzit timbrul atât de cunoscut al glasului! şi în clipa aceea cred că prudenţa m-ar fi părăsit din nou, dacă n-aş fi auzit paşii unei străji ce se apropia; m-am grăbit să părăsesc locul, dar omul apucase să mă vadă. S-a luat după mine pe terasă şi era gata să mă ajungă din urmă, aşa încât am fost silit să folosesc un şiretlic, destul de caraghios, ca să scap. Auzisem că mulţi dintre aceşti oameni sunt tare superstiţioşi şi atunci am scos un sunet ciudat, în speranţa că urmăritorul meu îl va lua drept ceva supranatural şi nu mă va mai urmări. Din fericire pentru mine, am reuşit; omul, se pare, suferea de epilepsie, şi spaima pe care i-o pricinuisem îi declanşă o criză, aşa încât am putut să-mi asigur retragerea. Întrucât mi-am dat seama din ce primejdie scăpasem, şi cum apariţia mea a dus la întărirea pazei în rândul străjilor, n-am mai avut după aceea prilejul să mă mai plimb pe terasă; dar în tăcerea nopţii, mă amăgeam adesea cu vechea lăută, dăruită de o strajă, la care mă acompaniam uneori cu glasul, trebuie să recunosc că în speranţa de a mă face auzit de dumneavoastră. Dar abia cu câteva seri în urmă speranţa mi-a fost împlinită; mi s-a părut că aud un glas purtat de vânt, care mă chema; dar chiar şi atunci, m-am temut să răspund, ca nu cumva să mă audă straja ce mă păzea la uşa temniţei. Am avut oare dreptate, doamnă, în această împrejurare – dumneavoastră aţi fost aceea care a vorbit?

— Da, zise Emily, scăpându-i un oftat; aţi avut dreptate.

Du Pont, dându-şi seama că-i trezise simţămintele dureroase cu această întrebare, schimbă vorba.

— Într-una din plimbările mele prin culoarul ascuns de care v-am pomenit, am auzit o discuţie neobişnuită, zise el.

— În culoarul ascuns! repetă Emily, uimită.

— Da, am auzit-o în culoarul acela ascuns, urmă Du Pont, dar provenea dintr-o încăpere mărginită de zidul prin care trecea culoarul, iar zidul era acolo mai subţire şi oarecum năruit, încât am putut auzi limpede fiecare cuvânt rostit în cealaltă parte. Din întâmplare, Montoni şi tovarăşii săi erau adunaţi în odaie, şi Montoni a început să le spună povestea neobişnuită a fostei stăpâne a castelului. A pomenit, într-adevăr, de împrejurări uimitoare, şi dacă erau adevărate, numai conştiinţa lui putea să ştie; mă tem însă că minţea. Dar dumneavoastră, doamnă, aţi auzit fără îndoială această relatare, pe care el anume a făcut-o cunoscută, privind soarta stranie a acelei doamne.

— Da, domnule, adeveri Emily; dar văd că dumneavoastră o puneţi la îndoială.

— O puneam la îndoială înainte de perioada de care vorbesc, răspunse Du Pont; dar unele împrejurări, pomenite de Montoni, au contribuit în mare parte să-mi trezească bănuielile. Relatarea pe care am auzit-o atunci

aproape m-a convins că era un ucigaş. Tremuram pentru dumneavoastră; cu atât mai mult, cu cât îi auzisem pe tovarăşii săi pomenindu-vă numele într-un fel care dovedea că siguranţa vă era ameninţată; ştiind însă că oamenii cei mai ticăloşi sunt adesea şi cei mai superstiţioşi, m-am hotărât să încerc a le trezi conştiinţa şi a-i împiedica de la săvârşirea nelegiuirii de care mă temeam. Ascultând spusele lui Montoni, am căutat, în părţile cele mai însemnate ale relatării sale, să-mi alătur glasul, repetând ultimele cuvinte pe un ton schimbat, cavernos.

— Dar nu vă era teamă că s-ar putea să fiţi descoperit? întrebă Emily.

— Nu-mi era teamă, o încredinţă Du Pont; ştiam că, dacă Montoni ar fi bănuit de existenţa acestui culoar secret, nu m-ar fi închis în încăperea în care dădea culoarul. Mai ştiam şi din alte izvoare că îl ignora. Câtăva vreme părură să nu-mi audă glasul; dar până la urmă au fost atât de speriaţi, încât au părăsit încăperea; şi auzindu-l pe Montoni cum le poruncea slujitorilor să cerceteze odaia mea, m-am întors în temniţă, care se afla foarte departe de acest capăt al culoarului.

— Îmi amintesc foarte bine că am auzit despre discuţia de care pomeniţi, zise Emily; glasul acela i-a înspăimântat de moarte pe oamenii lui Montoni, şi trebuie să recunosc că eram destul de slăbită ca s-o împărtăşesc şi eu.

Domnul Du Pont şi Emily vorbiră în felul acesta mai departe despre Montoni, şi apoi despre Franţa şi despre amănuntele călătoriei lor. Emily îi destăinui că avea de gând să se retragă la o mănăstire din Languedoc, unde fusese cândva primită cu multă bunătate şi de unde îi va scrie rudei sale, domnul Quesnel, înştiinţându-l unde se găsea. Se gândea să rămână acolo şi să aştepte până când La Vallée va reintra în stăpânirea ei şi nădăjduia să aibă un venit destul de mare, ca să se poată întoarce să trăiască acolo. Du Pont îi spuse acum că proprietăţile de care Montoni încercase s-o jefuiască nu erau definitiv pierdute şi o felicită din nou că scăpase din ghearele lui Montoni, neavând el nicio îndoială că intenţiona s-o sechestreze pe viaţă. Posibilitatea de a recăpăta proprietăţile mătuşii ei, pentru ea şi Valancourt, îi umplu inima de o bucurie cum nu mai cunoscuse de multe luni; dar se strădui s-o ascundă de domnul Du Pont, ca să nu-i trezească amintiri chinuitoare despre rivalul său.

Continuară să stea de vorbă până când soarele începu să se lase spre asfinţit, când Du Pont îl trezi pe Ludovico şi porniră îndată la drum. Coborând treptat pe pantele tot mai joase ale văii, ajunseră pe malul râului Arno şi îşi urmară drumul, pe o distanţă de multe mile, pe malurile lui acoperite de păşuni, încântaţi de priveliştea din jur şi de farmecul valurilor pline de armonie. În depărtare se auzea cântecul vesel al ţăranilor în mijlocul viilor şi se zăreau razele soarelui ce apunea poleind cu aur valurile

râului; amurgul se lăsă în cele din urmă, învăluind în purpură munţii, care se cufundară apoi în noapte. Şi iată că *lucciola,* licuriciul din Toscana, începu să scânteieze prin frunziş, în timp ce greierele îşi trimitea ţârâitu-i subţire, mai răsunător decât în miezul zilei, alegând acest ceas când cărăbuşul, cu un sunet mai puţin strident,

sună
Din goarna-i mică, răguşită,
De câte ori se-nalţă seara pe cărare,
În calea pelerinului nepăsător.[26]

Călătorii trecură cu bacul râul Arno, la lumina lunii; şi aflând că până la Pisa nu mai erau decât câteva mile în josul râului, ar fi vrut să-şi continue drumul într-acolo cu o barcă; dar cum nu găsiră niciuna, se îndreptară călare, pe caii obosiţi, spre oraşul ce se zărea. Cu cât se apropiau, valea se lărgea într-o câmpie presărată cu vii, lanuri de grâu, livezi de măslini şi duzi; dar se făcu târziu când ajunseră la porţile oraşului, şi Emily rămase surprinsă auzind forfotă şi acorduri muzicale şi văzând străzile mişunând de cete vesele; îşi putea închipui aproape că se afla la Veneţia; numai că lipsea marea sub clar de lună, lipseau gondolele pe valuri, lipseau palatele lui Palladio, care să-i vrăjească imaginaţia şi s-o transforme într-o poveste cu zâne. Râul Arno străbătea oraşul, dar peste apele lui nu picura muzică din balcoane; se auzeau doar glasurile agitate ale marinarilor de la bordul corăbiilor ce tocmai sosiseră din Mediterana; scârţâitul jalnic al ancorei şi fluierul ascuţit al şefului de echipaj; – sunete care, încet-încet, se cufundară în tăcere. Ele îi amintiră însă lui Du Pont să întrebe de vreo corabie care urma să plece în curând din acest port spre Franţa, scutindu-i astfel să se mai ducă la Livorno. De aceea, de îndată ce Emily ajunse la han, el se grăbi spre chei, unde întrebă în dreapta şi în stânga; dar, cu toate străduinţele lui şi ale lui Ludovico, nu aflară de nicio corabie care pleca spre Franţa, aşa că se înapoiară la han. Acolo Du Pont încercă să afle veşti despre regimentul său, dar nu căpătă nicio lămurire în această privinţă. Drumeţii se retraseră curând la culcare să-şi refacă puterile după oboseala zilei, şi a doua zi se treziră devreme; şi fără a mai zăbovi să admire monumentele oraşului sau celebrul său turn înclinat, îşi urmară călătoria, profitând de orele mai răcoroase. Era un ţinut nespus de frumos, plin de vii, grâne şi măslini; Apeninii nu mai apăreau privirii înfricoşători, şi nici măcar măreţi, domolindu-se în peisajul silvan şi pastoral; iar Emily, în timp ce coborau pe

[26] Collins.

pantele line, privi cu încântare spre portul Livorno, cu golful său larg plin de corăbii şi încununat de dealuri minunate.

Intrând în oraş, nu mică îi fu mirarea când văzu că străzile erau înţesate cu oameni în straiele tuturor neamurilor; o scenă ce-i amintea de un bal mascat la Veneţia, ca acela la care asistase în timpul carnavalului. Dar aici era zarvă fără veselie şi zgomot în loc de muzică; în timp ce eleganţă nu găseai decât în siluetele unduitoare ale dealurilor din împrejurimi.

Îndată după sosirea lor, domnul Du Pont coborî pe chei, unde văzu mai multe corăbii franceze şi află că una din ele urma să pornească în câteva zile spre Marsilia; de unde vor putea găsi cu uşurinţă o altă corabie, care să-i treacă peste golful Lyon, către Narbonne, pe coastă, la câteva leghe doar de oraşul ce adăpostea mănăstirea unde dorea Emily să se retragă. Aşadar, se învoi imediat cu căpitanul corabiei să-i ducă până în Marsilia, şi Emily se bucură să audă că plecarea spre Franţa era asigurată. Scăpase acum de spaima că-i urmărea Montoni; şi nădejdea de a-şi revedea în curând pământul natal – pământul pe care se afla Valancourt – îi trezi în suflet o veselie cum nu mai simţise dinainte de moartea tatălui ei. Tot aici, la Livorno, Du Pont află că regimentul său se îmbarcase pentru Franţa; împrejurare care îi pricinui o mare mulţumire, căci putea acum s-o însoţească pe Emily cu sufletul liniştit, fără să se teamă de supărarea comandantului. În timpul acestor zile, el avu grijă să nu o tulbure amintindu-i de pasiunea sa; iar ea, dacă nu putea să-l iubească, se văzu constrânsă să-l stimeze şi să-l compătimească. Du Pont căuta s-o înveselească arătându-i împrejurimile oraşului; şi se plimbau adesea împreună pe ţărmul mării şi pe cheiurile pe care se îmbulzeau mulţimile; acolo Emily asistă de multe ori la sosirea şi plecarea unor corăbii, luând parte la bucuria întâlnirii dintre prieteni şi uneori vărsând câte o lacrimă de compasiune pentru tristeţea celor ce se despărţeau.

CAPITOLUL X

Oh! bucuria
Unui gând ce se-nfiripă-n minte
Şi colorează cald închipuirea
De neştiute lucruri, toate noi,
Şi toate minunate!

Mistere

Să ne întoarcem acum puţin în Languedoc, amintindu-ne de contele de Villefort, nobilul care moştenise o proprietate a marchizului de Villeroi, aflată lângă mănăstirea St. Claire. Se cuvine să menţionăm că acest castel era nelocuit pe vremea când St. Aubert şi fiica sa trăiau în vecinătate, şi St Aubert a fost foarte afectat descoperind că se afla atât de aproape de Château-le-Blanc, un loc despre care bătrânul La Voisin făcuse mai târziu unele aluzii ce treziseră curiozitatea lui Emily.

Era la începutul anului 1584, anul în care murise St. Aubert, când Francis Beauveau, conte de Villefort, a intrat în stăpânirea clădirilor şi a întinsului domeniu numit Château-le-Blanc, situat în provincia Languedoc, pe ţărmul Mediteranei. Această moşie, care timp de câteva secole aparţinuse familiei sale, îi revenea acum la moartea vărului său, marchizul de Villeroi, care fusese în ultima vreme un om cu purtări rezervate şi cu o fire austeră; împrejurare care, împreună cu îndatoririle sale ce-l chemau adesea pe câmpul de luptă, împiedicase orice legături mai strânse cu vărul său, contele de Villefort. Mulţi ani nu ştiuseră aproape nimic unul de celălalt, şi contele aflase despre moartea lui, care se petrecuse într-o regiune îndepărtată a Franţei, şi primise documentele ce-l îndrituiau să stăpânească domeniul Château-le-Blanc, dar abia în anul următor se hotărî să se ducă să-şi vadă proprietatea, având de gând să-şi petreacă toamna acolo. Imagini de la Château-le-Blanc îi veneau adesea în minte, pline de farmecul pe care o imaginaţie bogată îl dă amintirilor din tinereţe; căci cu mulţi ani în urmă, când trăia încă marchiza, şi la o vârstă când mintea este deosebit de simţitoare la impresii de bucurie şi plăcere, vizitase acele locuri; şi cu toate că urmase apoi o lungă perioadă de zbucium şi frământări în mijlocul treburilor publice, care adesea degradează inima şi viciază gustul, nu încetase să-şi amintească cu emoţie de priveliştile umbroase şi pline de măreţie din Languedoc.

Timp de mulţi ani, castelul fusese părăsit de răposatul marchiz; locuit doar de un bătrân intendent cu soţia sa, fusese lăsat să cadă în ruină. Şi dacă acum contele dorea să petreacă lunile de toamnă în Languedoc, o făcea ca să

supravegheze repararea castelului, astfel încât să poată locui acolo în condiţii bune; şi nici protestele, nici lacrimile contesei, căci putea să plângă când voia, nu i-au clintit hotărârea. Ea se pregăti deci să-i asculte porunca pe care nu o putuse înfrânge, renunţând la reuniunile vesele de la Paris – unde frumuseţea ei nu avea rival, câştigând admiraţia la care spiritul nu prea avea pretenţii – pentru baldachinul umbros al pădurilor, măreţia solitară a munţilor şi solemnitatea sălilor gotice şi a galeriilor nesfârşite prin care nu răsunau decât paşii câte unui servitor sau clinchetul ritmic al ornicului cel mare – străvechiul orologiu din sala de jos. Căutând să-şi alunge aceste triste gânduri, ea şi le alina amintindu-şi de veselia culesului viilor pe câmpiile din Languedoc; dar vai! nicio siluetă vaporoasă nu va ţopăi pe vesela melodie a dansurilor pariziene, iar serbările rustice ale ţăranilor nu puteau oferi satisfacţie unei inimi în care până şi sentimentele obişnuite de bunăvoinţă căzuseră demult sub corupţia luxului.

Contele avea un fiu şi o fiică, copii dintr-o căsătorie anterioară, pe care hotărî să-i ia cu el în sudul Franţei; Henri, care împlinise douăzeci de ani, se înrolase în slujba Franţei; şi Blanche, care nu împlinise încă optsprezece ani, stătuse până atunci într-o mănăstire, trimisă acolo imediat după cea de-a doua căsătorie a tatălui ei. Ideea aceasta o avusese actuala contesă, care nu avea nici destulă pricepere şi nici înclinaţie pentru a supraveghea educaţia fiicei sale vitrege; şi teama de a se vedea întrecută în frumuseţe o împinsese mai apoi la orice artificiu prin care să-l determine pe conte să prelungească recluziunea fiicei sale; iar acum, jignită de moarte, înţelese că el nu va mai ceda în această privinţă; totuşi se mângâie oarecum la gândul că, deşi Blanche va părăsi mănăstirea, retragerea la ţară îi va feri o vreme frumuseţea de ochii lumii.

În dimineaţa când începu călătoria, poştalionul se opri la mănăstire, din ordinul contelui, ca s-o ia pe Blanche; şi inima tinerei fete începu să bată mai tare, bucuroasă de noutatea şi libertatea care i se deschideau în faţă. Cu cât se apropia momentul plecării, nerăbdarea ei sporea; şi ultima noapte, în timpul căreia ea numără bătăile ornicelor, i se păru cea mai lungă din câte petrecuse vreodată. În cele din urmă se iviră zorii; sună clopoţelul de dimineaţă; auzi călugăriţele coborând din chiliile lor şi sări din patul în care se frământase, ca să salute ziua când va scăpa de austeritatea schitului, intrând într-o lume de plăceri zâmbitoare şi de amabilităţi binecuvântate – într-o lume unde, domnea doar plăcerea şi bunătatea! Când sună clopotul de la poarta cea mare şi imediat se auziră roţile trăsurii, ea alergă, palpitând toată, la gratiile ferestrei, o porni într-un dans aerian de-a lungul galeriei şi întâlni o călugăriţă trimisă de stareţă s-o cheme. În clipa următoare era în salonul de primire, în faţa contesei, care i se păru acum un înger ce avea s-o

călăuzească spre fericire. Dar sentimentele contesei nu puteau să fie la unison cu cele ale Blanchei, care nu păruse niciodată mai încântătoare ca în această clipă, când chipul ei, însufleţit de surâsul luminos al bucuriei, strălucea de frumuseţea fericirii nevinovate.

După ce stătu de vorbă câteva minute cu stareţa, contesa se ridică să plece. Aceasta era clipa pe care Blanche o aşteptase cu atâta nerăbdare, culmea de pe care privea în jos spre ţara de basm a fericirii, înfăţişându-i-se înaintea ochilor toată vraja ei; – mai putea, oare, vărsa lacrimi de părere de rău? Şi totuşi, putea. Se întoarse cu faţa schimbată, plină de mâhnire, spre tinerele ei însoţitoare, care veniseră să-i ureze drum bun, şi plânse! Chiar şi de la maica stareţă, impunătoare şi solemnă, îşi luă rămas-bun cu o tristeţe pe care cu o oră mai înainte nu crezuse că putea s-o simtă; era o tristeţe uşor de înţeles, căci ne despărţim greu, chiar şi de lucrurile neplăcute, atunci când ştim că despărţirea e definitivă. Sărutându-le încă o dată pe sărmanele călugăriţe, Blanche o urmă pe contesă cu ochii în lacrimi din locurile acelea pe care se aşteptase să le părăsească cu zâmbetul pe buze.

Dar prezenţa tatălui ei şi priveliştile care i se înfăţişară privirilor îi absorbiră în curând atenţia, risipind umbra pe care regretul plin de duioşie i-o aruncase pe suflet. Neascultând vorbele schimbate de contesă cu o domnişoară Bearn, prietena ei, Blanche şedea, pierdută într-o plăcută reverie, privind norii ce pluteau lin pe întinderea azurie, ba acoperind soarele şi aruncându-şi umbrele peste priveliştea îndepărtată, ba dezvăluindu-i întreaga strălucire. Călătoria îi pricinuia o încântare fără margini, căci în fiece clipă alte scene ale naturii i se deschideau în faţa ochilor, iar fantezia ei aduna mereu alte imagini plăcute şi frumoase.

Abia în seara celei de-a şaptea zile le apăru călătorilor în faţa ochilor Château-le-Blanc, a cărui frumuseţe romantică impresionă puternic imaginaţia Blanchei; privea cu uimire măreţia sublimă a Pirineilor, care în cursul zilei se zăriseră undeva departe, şi acum se înălţau doar la câteva leghe, cu stâncile lor sălbatice şi prăpăstiile adânci, pe care norii înserării, plutind în jur, ba îi dezvăluiau, ba îi acopereau. Ultimele raze ale soarelui ce apunea le tiveau crestele înzăpezite cu purpură, trimiţând în părţile mai joase alte culori, în timp ce nuanţele vineţii ce umpleau văgăunele umbroase contrastau în modul cel mai viu cu strălucirea luminii. Câmpiile din Languedoc, cu viile încărcate de frunze ruginii şi cu livezile de duzi, migdali şi măslini, se întindeau până departe, spre miazănoapte şi răsărit. Spre miazăzi se zărea Mediterana, limpede ca cristalul şi albastră ca cerul pe care-l oglindea, purtând pe ea corăbii, şi pânzele lor albe prindeau razele soarelui şi însufleţeau priveliştea. Pe un promontoriu semeţ, scăldat de apele Mediteranei, se înălţa castelul tatălui ei, aproape ascuns vederii de

pădurile de pini, până spre câmpie într-o parte; în timp ce în cealaltă, se întinde până hăt departe de-a lungul ţărmului.

Pe măsură ce se apropiau, trăsăturile gotice ale acestui castel străvechi apărură pe rând – mai întâi un turn crenelat înălţându-se deasupra copacilor – apoi arcul frânt al unei porţi uriaşe ascunse în dosul lor; Blanche aproape că se închipuia apropiindu-se de un castel ca cele din poveştile de odinioară, cu cavaleri privind de pe creneluri în jos la vreun viteaz, care, într-o armură neagră, vine, împreună cu tovarăşii săi, să o salveze pe frumoasa domniţă pe care o iubeşte, asuprită de rivalul său; legende din acelea pe care le citise o dată sau de două ori în biblioteca mănăstirii, unde pe lângă alte multe lucruri se aflau şi aceste relicve ale literaturii romantice.

Trăsurile se opriră în faţa unei porţi prin care se intra pe domeniul castelului, dar care acum era încuiată; clopotul cel mare, slujind odinioară să anunţe sosirea străinilor, fiind de multă vreme căzut din lăcaşul său, un slujitor se căţără peste o porţiune a zidului, ca să-i înştiinţeze pe cei dinăuntru de sosirea stăpânului lor.

Blanche, rezemată de fereastra trăsurii, se lăsă în voia simţămintelor blânde şi duioase pe care i le trezea priveliştea din jur. Soarele dispăruse acum şi înserarea începea să întunece munţii; în timp ce marea îndepărtată, reflectând amurgul roşiatic, apărea ca o linie de lumină mărginind zarea. Briza aducea cu ea murmurul uşor al valurilor spărgându-se de ţărm, şi din când în când se auzea în depărtare bătaia melancolică a vâslelor. Se lăsase astfel în voia reveriei, în vreme ce toţi ceilalţi erau preocupaţi, fiecare, de gândurile lui. Contesa, amintindu-şi cu părere de rău de petrecerile vesele pe care le lăsase la Paris, privea fără chef ceea ce îi păreau a fi păduri mohorâte şi pustietăţi dezolante ale acestor locuri; şi neavând nicio poftă să stea închisă într-un vechi castel, era gata să-i fie lehamite de orice. Sentimentele lui Henri erau oarecum asemănătoare cu cele ale contesei; oftă trist când se gândi la deliciile capitalei şi la o doamnă care, după cum îşi închipuia el, îi aprinsese inima şi care, în orice caz, îi fascinase imaginaţia; pentru el, însă, regiunea din jur şi felul de viaţă în care intra aveau cel puţin farmecul noutăţii, iar regretul era îndulcit de speranţele pline de bucurie ale tinereţii.

Porţile fiind în cele din urmă descuiate, trăsura o porni încet pe sub castanii rămuroşi care aproape opreau ultimele raze de lumină ale zilei; înaintau pe ceea ce fusese cândva un drum, dar care acum, acoperit de o vegetaţie luxuriantă, nu putea fi decât ghicit, după copacii ce-l mărgineau de fiecare parte, şi care şerpuia aproape jumătate de leghe prin pădure, înainte de a ajunge la castel. Era aceeaşi alee pe unde trecuseră cândva St. Aubert şi Emily, când veniseră pe aici, în speranţa că vor găsi o casă care să-i

găzduiască pentru noapte, şi de unde plecaseră pe dată, speriaţi de pustietatea locului şi de prezenţa unui om despre care vizitiul îşi închipuise că era un tâlhar.

— Ce loc sinistru! exclamă contesa, când trăsura pătrunse în adâncul pădurii. Negreşit, domnule, n-ai de gând să ne petrecem toată toamna în locurile acestea sălbatice! Ar fi trebuit să fi luat cu noi o cupă cu apa uitării, ca amintirea întâmplărilor mai plăcute să nu sporească cel puţin dezolarea naturală a scenelor de aici.

— Împrejurările mi-o impun, doamnă, zise contele; locurile acestea sălbatice au fost locuite de strămoşii mei.

Trăsura se opri acum la castel, şi în uşa sălii celei mari apăru bătrânul intendent, împreună cu servitorii parizieni trimişi dinainte să pregătească încăperile pentru a-şi primi stăpânul. Blanche îşi dădu seama acum că nu tot castelul era construit în stil gotic, ci că avea adăugiri mai recente; totuşi, sala mare şi întunecoasă în care pătrunse acum era în întregime gotică; pe pereţi atârnau tapiserii somptuoase, cu scene din vechi epopei provensale, deşi acum era prea întuneric ca să le poată distinge bine. O imensă fereastră gotică tăiată în zidul din sud, unde se încolăceau clematite şi ruguri de măceş, lăsa privirea să treacă peste plantele umbroase spre o pajişte înclinată, şi mai departe, spre coroanele copacilor unei păduri întunecoase, căţărată pe muchea promontoriului. Dincolo de ea se zăreau apele Mediteranei, ce se întindeau până departe spre miazăzi şi răsărit, pierzându-se în zarea nemărginită; în timp ce spre nord-est se învecinau cu ţărmurile luxuriante din Languedoc şi Provenţa, bogate în păduri şi presărate cu vii şi păşuni în pantă; iar spre sud-vest, cu Pirineii maiestuoşi, pe care acum privirea abia mai putea să-i desluşească.

Blanche străbătu sala cea mare şi se opri o clipă să admire minunata privelişte, pe care umbra înserării o întuneca, dar nu o ascundea cu totul. Dar fu repede trezită din reveria în care o adusese această scenă, căci contesa, nemulţumită de tot ce o înconjura şi nerăbdătoare să ia o gustare şi să se odihnească, porni în grabă mai departe; ajunseră astfel într-un salon mare, căruia lambriurile din lemn de cedru, ferestrele înguste şi ascuţite şi plafonul întunecat din lemn de chiparos sculptat îi dădeau o înfăţişare nespus de mohorâtă, şi se vedea că scaunele şi canapelele de catifea verde, acum spălăcită, mărginite cu auriu, şi el acum şters, fuseseră cândva destinate s-o mai înveselească.

În timp ce contesa întreba când le va fi servită o gustare, contele, însoţit de fiul său, se duse să cerceteze o altă parte a castelului; şi Blanche rămase, fără prea multă plăcere, să asiste la nemulţumirea şi proasta dispoziţie a mamei ei vitrege.

— De cât timp stai în acest loc pustiu? o întrebă contesa pe bătrâna menajeră, care veni să-şi prezinte omagiile.

— Or să fie douăzeci de ani, înălţimea voastră, de praznicul sfântului Jérôme.

— Şi cum de-ai trăit aici atât de mult, aproape singură? După câte ştiu, castelul a stat câţiva ani închis?

— Da, doamnă, mai mulţi ani, după ce răposatul stăpân, marchizul, a plecat la război; dar sunt douăzeci de ani de când eu şi cu bărbatul meu am intrat în serviciul domnului conte. E grozav de mare castelul, şi în ultima vreme a fost atât de părăsit, încât ne pierdeam în el, aşa că după câtva timp ne-am dus să stăm într-o căsuţă la marginea pădurii, lângă nişte arendaşi, şi veneam aici doar din când în când, să îngrijim de castel. Când stăpânul meu s-a întors în Franţa din război, nu i-au mai plăcut locurile astea şi n-a mai venit niciodată să stea aici, aşa că a fost mulţumit să rămânem noi în căsuţă. Vai – vai! cât de tare s-a schimbat castelul faţă de ce era odată! Şi ce mult îi plăcea răposatei mele stăpâne să stea aici! Îmi aduc aminte ca acum de ziua când a venit mireasă, şi ce frumos era aici! Acum, că a fost lăsat în paragină atâta amar de vreme, s-a cam dărăpănat! Ehei, n-o să mai apuc zile frumoase ca acelea.

Văzând-o pe contesă oarecum jignită de nesăbuinţa cu care îşi arătase regretul pentru vremurile de altădată, bătrâna Dorothée adăugă:

— Dar acum castelul va fi iarăşi locuit, şi iarăşi va fi mare veselie; fiindcă tot aurul din lume nu m-ar putea sili să stau aici singură.

— N-avea grijă, că asta n-o să se întâmple, zise contesa, nemulţumită că tăcerea ei nu izbutise să curme vorbăria bătrânei ţărănci.

La apariţia soţului ei, o trimise din salon, şi contele începu să povestească pe dată că vizitase o parte a castelului şi că găsise trebuincioase reparaţii considerabile şi chiar unele modificări, înainte de a deveni un loc plăcut.

— Îmi pare rău să aud asta, domnule, spuse contesa.

— De ce, doamnă?

— Pentru că acest loc nu merită osteneală; şi chiar de-ar fi în paradis, tot ar fi de nesuferit la o asemenea depărtare de Paris.

Contele nu răspunse nimic, dar se îndreptă spre o fereastră.

— Există ferestre, domnule, dar prin ele nu pătrunde nici distracţie, nici lumină; de nu fac decât să arate o privelişte sălbatică.

— Nu înţeleg, doamnă, zise contele, ce înţelegi prin privelişte sălbatică. Oare câmpiile acestea, pădurile acestea, sau întinderea aceea frumoasă de apă merită acest nume?

— Munţii cu siguranţă merită, domnule, răspunse contesa, arătând spre Pirinei; iar castelul acesta, deşi nu e o operă a naturii, este, cel puţin după gustul meu, o operă de artă sălbatică.

Contele se făcu roşu la faţă.

— Acest castel, doamnă, a fost ridicat de strămoşii mei, zise el; şi dă-mi voie să-ţi spun că observaţiile dumitale de acum nu trădează nici gust şi nici maniere.

Blanche, surprinsă de acest schimb de cuvinte care părea să se transforme într-o ceartă serioasă, se ridică să plece din odaie, când apăru camerista mamei ei, iar contesa, poruncind să fie condusă imediat în odaia ei, se retrase însoţită de domnişoara Bearn.

Întrucât nu era încă întuneric deplin, Blanche profită de acest prilej ca să cerceteze şi alte locuri; ieşind din salon, trecu din hol într-o galerie largă, cu pereţii decoraţi cu pilaştri de marmură, care sprijineau un acoperiş în arcadă, lucrat tot în mozaic. Printr-o fereastră îndepărtată, care părea să fie la capătul galeriei, se zăreau norii purpurii ai înserării; iar amănuntele priveliştii, peste care cobora înserarea, nu mai apăreau desluşit, ci se topeau unul într-altul, până la capătul zării, învăluite într-un cenuşiu plin de tristeţe.

Galeria se deschidea într-o sală, iar fereastra pe care o zărise printr-o uşă deschisă era chiar a sălii aceleia; dar cum întunericul se lăsa tot mai repede, ea nu avu decât o imagine imperfectă a acestei încăperi, care părea magnifică şi cu o arhitectură modernă, deşi fusese lăsată să se degradeze, ori nu fusese niciodată terminată cum se cuvine. Avea multe ferestre, foarte mari, care coborau până jos, îngăduindu-i o vedere amplă şi pe care Blanche o găsea foarte frumoasă; rămase câtăva vreme cercetând obscuritatea cenuşie a acestei privelişti nocturne, populând-o în imaginaţie cu păduri şi munţi, văi şi râuri; simţămintele ei înălţătoare fiind mai curând ajutate, decât întrerupte, de lătratul îndepărtat al unui câine şi de briza ce adia prin frunzişul tufişurilor. Când şi când, printre copacii din pădure, se zărea o clipă lumina unei case; şi în cele din urmă se auzi, departe, clopotul de seară al unei mănăstiri, stingându-se în văzduh. Când se scutură de aceste gânduri şi părăsi scenele de încântare ţesute în închipuire, întunericul şi tăcerea salonului o cam înspăimântară; căută degrabă uşa galeriei şi, urmând o bună bucată de timp acest pasaj întunecos, ajunse într-o sală, dar una cu totul diferită de cea pe care-o văzuse mai înainte. La lumina nedesluşită ce pătrundea printr-un portic deschis, înţelese doar că încăperea avea o arhitectură foarte graţioasă şi diafană, şi că era pardosită cu marmură albă, iar coloane de asemenea de marmură sprijineau tavanul în arcade, în stil maur. Cât timp Blanche rămase pe treptele porticului, luna răsări deasupra

mării şi dezvălui treptat, în lumina ei palidă, minunata privelişte ce se întindea în faţa ei: o pajişte, acum neîngrijită şi năpădită de bălării, cobora spre pădurea care, înconjurând aproape cu totul castelul, se întindea până la o mare distanţă pe coastele de sud ale promontoriului, ajungând apoi la ţărmul mării. Dincolo de păduri, spre miazănoapte, se zărea o fâşie lungă a câmpiilor din Languedoc; iar spre răsărit îi apăru peisajul pe care-l văzuse mai înainte nelămurit, cu turlele unei mănăstiri, luminate de razele lunii, înălţându-se peste crânguri întunecoase.

Umbrele nedesluşite care învăluiau privelişte a, valurile unduind în bătaia lunii şi murmurul lor uşor, izbindu-se ritmic de ţărm – toate acestea înflăcărară gândurile Blanchei, neobişnuită cu asemenea privelişti.

„Trăiesc de atâta timp pe lume; îşi zise ea, şi niciodată n-am admirat atâta frumuseţe – niciodată n-am încercat o asemenea desfătare! Orice ţărancă de pe domeniul tatălui meu a cunoscut încă din copilărie toate înfăţişările naturii, a colindat în voie prin sălbăticia ei romantică; în timp ce eu am fost ţinută într-o mănăstire, departe de aceste imagini frumoase, destinate să încânte ochii şi să trezească inimile. Cum pot bieţii călugări şi sărmanele călugăriţe să simtă întreaga fervoare a credinţei, dacă n-au văzut niciodată soarele răsărind sau apunând? Niciodată până în seara asta n-am ştiut ce este adevărata credinţă; căci niciodată n-am văzut soarele coborând sub întinderile vaste ale pământului. Şi mâine, pentru prima dată în viaţă, am să-l văd răsărind. Oh, cine oare simte nevoie să trăiască la Paris, să privească zidurile înnegrite şi străzile murdare când, aici la ţară, poate contempla cerul albastru şi pământul înverzit!"

Acest monolog plin de înflăcărare îi fu întrerupt de un foşnet din sală; şi cum singurătatea locului îi sporea teama, i se păru că zăreşte ceva mişcându-se printre coloane. O clipă, rămase neclintită, uitându-se ţintă, dar apoi, ruşinată de asemenea temeri fără rost, îşi adună curajul şi întrebă cine este.

— Oh, tânăra mea stăpână, dumneavoastră eraţi? grăi bătrâna menajeră, care venise să închidă ferestrele.

Dar felul cum rostise aceste cuvinte, mai mult în şoaptă, o nedumeri pe Blanche, care zise:

— Pari speriată, Dorothée, ce s-a întâmplat?

— Nu, nu speriată, ma'mselle, răspunse Dorothée, şovăind şi încercând să pară liniştită; dar sunt bătrână şi tresar la orice. Iar cum Blanche zâmbi la vorbele ei, bătrâna urmă: Sunt bucuroasă că domnul conte a venit să stea iarăşi la castel, ma'mselle, căci de mulţi ani e cam pustiu şi trist pe-aici; acum locul va arăta din nou cum arăta pe vremea când trăia sărmana mea stăpână.

Blanche o întrebă de cât timp murise marchiza.

— Vai, stăpână, începu Dorothée, atât de mult, încât am încetat să mai număr anii! Castelul, zic eu, de atunci a rămas ca un loc cernit; şi sunt încredinţată că şi vasalii stăpânului meu simt la fel. Dar v-aţi rătăcit, ma'mselle – să vă conduc în cealaltă parte a castelului?

Blanche vru să afle de câtă vreme fusese construită acea latură a edificiului.

— Îndată după căsătoria stăpânului, domnişoară, răspunse Dorothée. Castelul era şi aşa destul de mare, şi fără această adăugire, căci multe încăperi din vechea clădire rămâneau chiar şi atunci nefolosite, iar stăpânul meu trăia ca un adevărat prinţ; dar socotea că vechea locuinţă e cam mohorâtă, şi aşa şi este!

Blanche îi ceru acum s-o conducă în partea locuită a castelului; dar cum coridoarele erau cufundate în întuneric, Dorothée o conduse pe afară, pe marginea peluzei, până în cealaltă parte a castelului, unde, deschizând o uşă ce dădea în holul cel mare, o întâlniră pe domnişoara Bearn.

— Unde-ai stat atâta timp? o întrebă ea. Începusem să cred că ţi s-a întâmplat vreo aventură minunată şi că uriaşul din castelul acesta vrăjit, ori fantoma care fără îndoială că-l bântuie, te-a dus printr-o trapă într-o galerie subterană, de unde n-o să te mai poţi întoarce.

— Nu, răspunse Blanche râzând; dar se pare că-ţi plac atât de mult aventurile, încât te las pe dumneata să le trăieşti.

— Ei bine, mi-ar plăcea să le trăiesc, însă numai dacă aş fi apoi lăsată să le povestesc.

— Scumpă domnişoară Bearn, zise Henri, întâlnind-o în uşa salonului, nicio fantomă din zilele noastre n-ar fi atât de înspăimântătoare încât să-ţi impună tăcerea. Fantomele noastre sunt prea manierate ca să condamne o femeie la un purgatoriu mai aspru decât al lor, oricare ar fi el.

Domnişoara Bearn răspunse doar printr-un hohot de râs; şi cum contele tocmai intra în odaie, se servi cina, în timpul căreia el vorbi prea puţin, părând să fie cu gândurile în altă parte şi făcând de câteva ori observaţia că locul se schimbase mult de când îl văzuse ultima dată.

— Mulţi ani au trecut de atunci, zise el; şi deşi, în linii mari, priveliştea nu s-a schimbat, îmi trezeşte senzaţii cu totul diferite de cele din trecut.

— Oare toate aceste scene pe care le vedem, întrebă Blanche, ţi-au părut vreodată mai frumoase decât acum? Mie mi se pare că e cu neputinţă.

Contele, privind-o cu un zâmbet melancolic, zise:

— Cândva erau pentru mine tot atât de frumoase cum sunt pentru tine acum; priveliştea nu s-a schimbat, doar timpul m-a schimbat pe mine; căci imaginaţia, care dă viaţă culorilor din natură, mi se ofileşte treptat! Dacă

după ani şi ani, draga mea Blanche, vei revedea aceste locuri, poate îţi vei aminti şi de simţămintele tatălui tău, şi le vei înţelege.

Blanche, impresionată de vorbele lui, rămase tăcută; şi gândindu-se că peste ani şi ani cel care vorbise acum nu va mai fi, ochii ei, plecaţi în jos, se umplură de lacrimi. Întinse mâna spre tatăl ei, care, zâmbind drăgăstos, se ridică de pe scaun şi se apropie de o fereastră, ca să-şi ascundă emoţia.

Oboseala zilei fusese însă foarte mare, şi cu toţii se despărţiră devreme; când Blanche se retrase, printr-o galerie lungă de stejar, spre odaia ei, pereţii înalţi, ferestrele lungi cu înfăţişare vetustă şi, ca urmare, aerul acela trist, nu o împăcară cu izolarea în această veche clădire. Mobila era şi ea veche; aşternutul de pe pat era de damasc albastru, mărginit cu dantelă aurie decolorată, şi spătarul patului se ridica asemenea unui baldachin, de unde coborau draperii ca ale corturilor reprezentate uneori în vechi tablouri şi semănând, de fapt, foarte mult cu cele de pe tapiseria decolorată cu care era îmbrăcată odaia. Pentru Blanche, fiecare obiect de aici era subiect de curiozitate; şi, luând lumânarea din mâna cameristei, pentru a cerceta tapiseria, îşi dădu seama că reprezenta scene din războiul troian, deşi ţesătura decolorată deforma puţin întâmplările.

Începu să râdă când văzu cât de fără noimă păreau toate, până când îşi aminti că mâinile care ţesuseră tapiseria, ca şi poetul ale cărui gânduri înflăcărate ele încercaseră să le exprime, erau ţărână, şi atunci prin minte îi trecură gânduri triste şi aproape că îi veni să plângă.

După ce-i dădu cameristei poruncă s-o trezească înainte de răsăritul soarelui, o lăsă să plece; şi apoi, pentru a-şi risipi tristeţea cu care gândurile de dinainte îi învăluiseră sufletul, deschise una din ferestrele înalte şi se simţi pe dată înviorată de înfăţişarea naturii. Pământul întunecat, văzduhul, marea – totul era neclintit. Pe seninul adânc al cerului pluteau lin câţiva nori subţiri, şi printre ei stelele ba păreau să tremure, ba îşi trimiteau strălucirea şi mai pură. Gândurile Blanchei se înălţară fără voie spre ziditorul ceresc al tuturor acestor lucruri sublime pe care le contempla, şi şopti o rugă mai plină de evlavie decât rostise vreodată sub acoperişul boltit al mănăstirii. Rămase la fereastră până când miezul nopţii îşi întinse umbrele peste întreaga natură. Atunci se duse să se culce pe pat şi, „cu gânduri fericite la ziua de mâine”, se lăsă învăluită de somnul lin care le e dat numai celor sănătoşi şi nevinovaţi.

CAPITOLELE XI–XII

[În urma unei furtuni pe mare, corabia pe care se aflau Emily, Du Pont, Annette şi Ludovico eşuează în golful de lângă Château-le-Blanc. Contele De Villefort îi găzduieşte cu multă prietenie şi descoperă că el şi Du Pont sunt vechi cunoştinţe. Emily vrea să se retragă la mănăstirea din apropiere, dar Blanche se ataşează de ea şi o invită să-şi prelungească şederea la castel.

Emily îşi dă seama în curând că acesta era castelul pe lângă care trecuse mai demult, după moartea tatălui ei. Bătrâna servitoare, Dorothée, îi mărturiseşte că muzica ce se aude uneori în miez de noapte a început să se audă cu mulţi ani în urmă, după moartea fostei ei stăpâne.

După câteva zile, Emily se retrage la mănăstirea din vecinătatea castelului.]

CAPITOLUL XIII

Când talazul ce-atârnă parcă din nori,
Umflat de furtună, de corabie se sparge,
Albă-i puntea de spumă; vântul, puternic,
Urlă pe catarge şi şuieră prin pânze;
Istoviţi, marinarii îngheaţă de spaimă;
Iar moartea-i pândeşte de pe fiece val.

HOMER

Între timp, Blanche, lăsată mereu singură, tânjea după tovărăşia noii sale prietene, dornică să se desfete împreună cu ea de frumoasele privelişti din împrejurimi. Nu avea acum pe nimeni în faţa căruia să-şi poată exprima admiraţia şi căruia să-i comunice bucuriile; niciun ochi care să scânteieze la zâmbetul ei, niciun chip care să reflecte fericirea ei; deveni nepăsătoare, îngândurată. Contele, dându-şi seama de nemulţumirea ei, îi făcu bucuros pe plac şi îi reaminti lui Emily că făgăduise să-i viziteze. Numai că tăcerea lui Valancourt, prelungită acum cu mult peste timpul cât i-ar fi trebuit unei scrisori să ajungă de la Estuvière, o apăsa pe Emily; frământată de grijă, nu mai dorea să vadă pe nimeni, astfel încât tare ar fi amânat invitaţia până când sufletul ei îşi va găsi liniştea. Totuşi, deoarece contele şi ai lui stăruiau ca ea să vină, şi deoarece împrejurările ce-o făceau să dorească singurătatea nu puneau fi explicate, refuzul ei ar fi părut un capriciu, şi nu putea să-l prelungească fără a-şi ofensa prietenii a căror stimă o preţuia. De aceea, în cele din urmă Emily veni pentru a doua oară la Château-le-Blanc. Aici, atitudinea prietenoasă a contelui de Villefort o încurajă să-i relateze despre situaţia proprietăţilor lăsate de răposata ei mătuşă, cerându-i sfatul asupra mijloacelor de a le redobândi. Contele era încredinţat că legea va hotărî în favoarea ei; şi, sfătuind-o să recurgă la justiţie, se oferi, în primul rând, să-i scrie unui om al legii din Avignon, pe a cărui opinie socotea că se putea bizui. Bunăvoinţa lui fu primită cu multă recunoştinţă de Emily; şi, alinată de amabilitatea ce i se arăta zilnic, s-ar fi simţit din nou fericită, dacă ar fi avut ştire că Valancourt era sănătos şi nutrea pentru ea aceleaşi simţăminte. Se afla acum de peste o săptămână la castel, şi tot nu primise vreo veste de la el; şi, ştiind că, dacă el nu se găsea la reşedinţa fratelui său, cu greu i-ar fi ajuns scrisoarea ei, nu se putea stăpâni să nu fie cuprinsă de îndoieli şi temeri care îi tulburau liniştea. Se gândea mereu la tot ce s-ar fi putut întâmpla de când ea fusese pentru prima dată dusă la Udolpho; şi gândurile îi erau uneori atât de copleşite de teama că Valancourt nu mai era în viaţă,

sau că nu se mai gândea la ea, încât îi era greu să îndure chiar şi tovărăşia Blanchei; şi atunci şedea ore întregi, singură în odaia ei, când îndatoririle mondene i-o îngăduiau fără a părea lipsită de curtoazie.

Într-unul din aceste ceasuri de singurătate, deschise o cutie cu câteva scrisori de la Valancourt, împreună cu câteva desene făcute de ea în timpul şederii în Toscana; acestea din urmă nu o mai interesau; dar în scrisori căuta acum, lăsându-se pradă melancoliei, duioşia care o mângâiase de atâtea ori, făcând-o să uite o clipă depărtarea ce-o separa de autorul lor. Acum, însă, scrisorile avură alt efect: afecţiunea exprimată în ele o impresionă atât de tare încât, gândindu-se că poate timpul şi absenţa o spulberase şi fiind copleşită până şi de vederea scrisului care îi readuse atâtea amintiri dureroase, nu izbuti s-o termine nici pe prima pe care o deschisese; şedea dusă pe gânduri, cu obrazul rezemat de braţ şi cu ochii scăldaţi în lacrimi, când bătrâna Dorothée intră în odaie s-o anunţe că masa va fi servită cu o oră mai devreme decât de obicei. Emily tresări când o văzu şi strânse în grabă scrisorile, dar nu mai înainte ca Dorothée să-i fi văzut tulburarea şi ochii înlăcrimaţi.

— Ah, ma'mselle! vorbi ea, sunteţi atât de tânără şi aveţi totuşi o pricină de întristare!?

Emily încercă să zâmbească, dar nu fu în stare să scoată o vorbă.

— Vai, domnişoară! când o să ajungeţi de vârsta mea, n-o să mai plângeţi pentru orice fleac; – căci nu-mi vine să cred că aveţi pricină adevărată de întristare!

— Nu, Dorothée; nimic important, răspunse Emily.

Dorothée, aplecându-se să ridice ceva ce căzuse jos dintre hârtii, exclamă deodată:

— Sfântă Fecioară! ce văd?

Şi apoi, tremurând toată, se aşeză pe un scaun lângă masă.

— Ce-ai văzut? o întrebă Emily uitându-se în jur, speriată de felul de a fi al femeii.

— E chiar ea! zise Dorothée; chiar ea! întocmai cum arăta înainte de a muri!

Emily, şi mai neliniştită, crezu că biata bătrână vorbea aiurea; o imploră totuşi să-i explice despre ce era vorba.

— Chipul acesta! zise ea; unde l-aţi găsit, doamnă? – E chiar binecuvântata mea stăpână!

Şi aşeză pe masă miniatura pe care Emily o găsise demult printre hârtiile pe care tatăl ei o rugase să le distrugă şi peste care îl văzuse cândva vărsând lacrimi pline de duioşie şi afecţiune; şi amintindu-şi cum purtarea lui de atunci o nedumerise, fu cuprinsă de o asemenea emoţie, încât se stăpâni să

pună întrebări la care se temea să capete răspuns; nu putu decât s-o întrebe dacă imaginea din portret semăna cu răposata marchiză.

— Oh, ma'mselle! zise aceasta, cum vă închipuiţi că mi-a sărit inima în clipa când am văzut-o, dacă n-ar fi fost leit imaginea stăpânei mele? Ah! adăugă ea ridicând miniatura, sunt ochii ei albaştri – atât de frumoşi de blânzi! şi privirea ei cum am văzut-o adesea, când rămânea pe gânduri; şi apoi lacrimile i se furişau pe obraji – dar nu se plângea niciodată! Privirea asta a ei, atât de blândă şi resemnată, îmi rupea inima şi mă făcea s-o iubesc atât de tare!

— Dorothée, zise Emily cu glas solemn, aş vrea să ştiu pricina durerii ei – mai mult, poate, decât îţi pot închipui; şi te rog să-mi îndeplineşti rugămintea, căci nu e doar curiozitate obişnuită.

Spunând acestea, Emily îşi amintea de hârtiile printre care fusese găsită miniatura, fiind aproape sigură că o priveau pe marchiza de Villeroi; dar odată cu bănuiala, se întrebă dacă se cuvenea să cerceteze mai departe într-o chestiune ce s-ar putea dovedi aceeaşi cu împrejurarea pe care tatăl ei se străduise cu atâta grijă să i-o ascundă. Curiozitatea ei în legătură cu marchiza, oricât de mare ar fi fost, probabil că şi-ar fi înăbuşit-o, cum făcuse mai înainte, când zărise fără voie câteva cuvinte teribile în hârtiile tatălui ei, ce i se întipăriseră în memorie, dacă ar fi fost încredinţată că povestea acestei doamne avea legătură cu hârtiile acelea, sau dacă amănuntele, pe care probabil că le va povesti Dorothée, erau cuprinse în porunca dată de tatăl ei. Ceea ce era cunoscut de bătrâna menajeră nu putea fi o taină pentru multe alte persoane; şi deoarece părea îndoielnic ca St. Aubert să încerce să-i ascundă ceea ce ea putea afla prin mijloace obişnuite, trase în cele din urmă concluzia că, dacă hârtiile aveau legătură cu povestea marchizei, nu împrejurările pe care le putea dezvălui Dorothée erau acelea pe care el le socotise atât de importante, încât să dorească a le ascunde; de aceea, ea nu mai şovăi în încercările de a-şi domoli curiozitatea.

— Ah, ma'mselle! zise Dorothée, e o poveste tare tristă şi nu poate fi spusă acum; – dar ce zic eu? – n-am s-o spun niciodată. Au trecut mulţi ani de când s-a întâmplat; şi nu mi-a plăcut niciodată să flecăresc despre marchiză – doar cu bărbatul meu mai vorbeam. El trăia la castel pe atunci, ca şi mine, şi ştia de la mine o mulţime de amănunte pe care nu le bănuia nimeni; căci am stat lângă stăpâna mea cât a bolit ea înainte a se prăpădi şi am văzut şi am auzit cât şi stăpânul, ba chiar mai multe. A fost o sfântă! câte a mai îndurat! Când a murit, am crezut că mor şi eu odată cu ea.

— Dorothée, o întrerupse Emily, tot ce-mi vei spune, poţi să fii sigură că nu voi dezvălui niciodată. Îţi repet, am pricini serioase să aflu anumite

amănunte despre ea şi mă log să nu pomenesc niciun cuvânt din ce vei socoti că trebuie să rămână o taină.

Dorothée păru surprinsă de seriozitatea cu care vorbea Emily şi, după ce o privi câteva clipe în tăcere, începu:

— Domnişoară! înfăţişarea pe care o aveţi vă susţine rugămintea – semănaţi atât de mult cu scumpa mea stăpână, încât parcă o văd aievea în faţa ochilor; de-aţi fi fiica ei, şi nu mi-aţi aminti mai mult de ea! Dar masa va fi în curând gata; n-ar fi mai bine să coborâţi?

— Întâi să-mi făgăduieşti că-mi vei îndeplini dorinţa, îi aminti Emily.

— Dar eu zic că ar trebui mai întâi, ma'mselle, să-mi destăinuiţi cum de-a ajuns portretul acesta în mâinile dumneavoastră; şi de asemenea, ce pricină aveţi să aflaţi povestea stăpânei mele?

— Oh, nu, Dorothée, răspunse Emily, conştientă că nu putea face aşa ceva; am şi eu pricinile mele să păstrez tăcerea asupra acestor lucruri, cel puţin până voi afla mai mult; dar, ţine seama, nu-ţi făgăduiesc că voi vorbi despre ele. Să nu crezi, aşadar, că după ce îmi vei îndestula curiozitatea, la rândul meu o voi mulţumi pe a ta. Ceea ce socot că se cuvine să ascund nu mă priveşte numai pe mine, căci altminteri n-aş pregeta atâta să dezvălui. Aşa că încrede-te în onoarea mea, şi numai ea să te îndemne să-mi dezvălui ceea ce-ţi cer.

— Ei bine, doamnă! vorbi Dorothée după o lungă tăcere, în timpul căreia o cercetă cu privirea pe Emily, văd că ţineţi atât de mult – şi portretul acesta, şi chipul dumneavoastră, mă fac să cred că sunteţi îndreptăţită să aflaţi – încât am să mă încred în dumneavoastră şi am să vă spun lucruri pe care nu le-am spus nimănui, în afară de bărbatul meu, deşi mai sunt oameni care le bănuiau. Am să vă povestesc şi cum a murit stăpâna mea, şi câteva din bănuielile mele; dar mai întâi să-mi făgăduiţi, pe toţi sfinţii...

Emily, întrerupând-o, îi făgădui solemn să nu dezvăluie niciodată, fără învoirea lui Dorothée, ceea ce îi va încredinţa.

— Dar iată, ma'mselle, că sună clopotul pentru masă, zise Dorothée; trebuie să plec.

— Când am să te mai văd? o întrebă Emily.

Dorothée rămase puţin pe gânduri şi apoi răspunse:

— Păi, doamnă, s-ar putea să trezesc bănuieli, dacă stau atâta timp în odaia dumneavoastră; şi mi-ar părea rău; aşa că am să vin atunci când socotesc că n-o să mă vadă nimeni. Peste zi nu prea am timp liber, iar eu am multe de povestit; aşa că, dacă vreţi, am să vin după ce se culcă toţi ai casei.

— Îmi convine de minune, zise Emily; atunci, să nu uiţi, diseară...

— Oh, bine că mi-am amintit, o întrerupse Dorothée. Mă tem că n-o să pot veni diseară, doamnă; căci va fi serbarea culesului viilor şi o să se facă târziu

până când slujitorii or să se ducă la culcare; căci odată pornit dansul, oamenii or s-o tot ţină aşa, în răcoarea nopţii, până dimineaţa. Cel puţin, aşa era pe vremea mea.

— Ah! e serbarea culesului? zise Emily, oftând adânc; căci îşi amintise că tocmai în seara acestei serbări, cu un an în urmă, St. Aubert şi cu ea sosiseră lângă Château-le-Blanc; tăcu o clipă, copleşită de această bruscă amintire, şi apoi, revenindu-şi, adăugă: Dar serbarea se va ţine în pădure, în aer liber; aşa că nu va fi nevoie să iei parte şi o să poţi veni la mine cu uşurinţă.

Dorothée îi răspunse că se obişnuise să ia parte şi ea la serbarea culesului şi că n-ar fi vrut să lipsească nici de data asta.

— Dar dacă pot să scap, doamnă, am să vin, îi făgădui ea.

Emily se grăbi apoi spre sufragerie, unde contele se purtă cu acea curtoazie proprie adevăratei demnităţi, pe care rareori o împărtăşea şi contesa, deşi cu Emily făcea o excepţie faţă de atitudinea obişnuită. Dar dacă ea păstra prea puţine din virtuţile decorative, cultiva alte calităţi socotite se pare de contesă nepreţuite: renunţând la graţia modestiei, ştia în schimb de minune cum să folosească privirea arogantă. În purtările ei exista prea puţin din blândeţea stăpânită care dă atâta farmec unei femei; dar se pricepea uneori să se prefacă atât de plină de vioiciune, încât triumfa asupra oricărei persoane din preajmă. La ţară, totuşi, umbla de obicei cu o înfăţişare de moliciune distinsă, fiind aproape gata să leşine când favorita ei îi citea vreo povestire mai tristă; dar nu-şi schimba câtuşi de puţin înfăţişarea când vreo făptură vie în suferinţă îi cerşea mila, şi inima nu-i tresărea de dorinţa de a dărui alinare. Era străină de cea mai nobilă bogăţie a sufletului omenesc – bunăvoinţa ei nu a trezit niciodată un surâs pe chipul suferinţei.

Pe seară, contele împreună cu toată familia sa, în afară de contesă şi de domnişoara Bearn, se duseră în pădure să asiste la serbarea ţăranilor. Locul ales era o poiană, unde copacii se dădeau în lături, încercuind cu un zid înalt luminişul pe care-l umbreau. Printre ramurile lor, fusese atârnată viţă încărcată cu ciorchini de struguri copţi, în ghirlande pitoreşti; sub ele se înşirau mese pline cu tot felul de fructe, vin, brânză şi alte bucate ţărăneşti, şi scaune pentru conte şi familia sa. La o mică depărtare fuseseră puse laviţe pentru ţăranii mai bătrâni, deşi mulţi dintre ei se băgau în joc, căci imediat după apusul soarelui începu dansul; şi iată o mulţime de bărbaţi de şaizeci de ani dănţuind cu tot focul şi cu mare voioşie, ca cei de şaisprezece.

Muzicanţii, care se aşezaseră pe iarbă la rădăcina unui copac, păreau să fie tot mai însufleţiţi de sunetul propriilor lor instrumente, mai cu seamă flaute şi un soi de ghitare lungi. În spatele lor stătea în picioare un băietan cu o tamburină, jucând pe loc, iar din când în când, scuturând cu mare veselie tamburina, se băga în joc printre ceilalţi dansatori; şi mişcările lui

caraghioase stârneau hohote de râs, scoţând parcă şi mai mult în evidenţă spiritul rustic al scenei.

Contele era încântat de veselia oamenilor, la care dărnicia sa contribuise într-o mare măsură; cât despre Blanche, intră şi ea în joc, împreună cu un tânăr gentilom care făcea parte dintre invitaţii tatălui ei. Du Pont o invită şi el pe Emily; dar prea îi era trist sufletul ca să poată lua parte la această serbare, care îi amintea de cea din anul trecut, când tatăl ei trăia, şi de toate întâmplările triste ce au urmat.

Copleşită de amintiri, Emily părăsi în cele din urmă poiana şi porni încet prin pădure; sunetele înăbuşite ale muzicii, plutind în depărtare, îi alinară treptat gândurile triste. Luna arunca o lumină blândă printre ramurile copacilor; aerul era înmiresmat şi răcoros; iar Emily, dusă pe gânduri, păşea mai departe fără să ştie încotro, până când îşi dădu seama că sunetele se stinseră demult în depărtare şi că o tăcere înfricoşătoare se aşternuse în jur, în afară de câte o privighetoare, care uneori amăgea tăcerea cu

Triluri dulci, pe ochii-nchişi ai zilei.

În cele din urmă, se pomeni chiar pe aleea pe care, în seara când sosise împreună cu tatăl ei, Michael încercase s-o străbată, pentru a găsi un adăpost, şi care era tot atât de neîngrijită şi pustie ca şi atunci; căci contele fusese prea absorbit de alte reparaţii, pentru a mai porunci să se cureţe şi această alee; şi drumul era plin de hârtoape, iar ramurile încâlcite ale copacilor astupau vederea.

Cum stătea astfel şi se uita în jur, amintindu-şi de emoţiile pe care le încercase cândva aici, i se redeşteptă în minte imaginea acelei făpturi ce se furişase printre copaci şi nu răspunsese chemărilor repetate ale lui Michael; şi simţi ceva din teama care o cuprinsese atunci, căci nu era greu de crezut că această pădure adâncă adăpostea uneori tâlhari; de aceea, se întoarse şi o porni în grabă spre poiana unde îi lăsase pe dansatori, când deodată auzi nişte paşi apropiindu-se pe alee; îşi dădu seama că era încă departe de ţăranii din poiană, căci nu le auzea glasurile şi nici sunetul muzicii, şi grăbi pasul; dar cei ce o urmăreau păreau s-o ajungă repede din urmă; în cele din urmă, desluşi glasul lui Henri, şi încetini pasul până când acesta se apropie. El rămase tare mirat s-o întâlnească atât de departe de ceilalţi; şi când ea spuse că lumina dulce a lunii o ademenise mai departe decât avusese de gând să meargă, o exclamaţie izbucni de pe buzele însoţitorului lui Henri, şi lui Emily i se păru că-l aude pe Valancourt vorbind! Era într-adevăr el! şi întâlnirea se petrecu astfel cum nu e greu de închipuit, între două fiinţe care ţineau atât de mult unul la altul şi care fuseseră atâta vreme despărţite.

În desfătarea acestor clipe, Emily uită de toate suferinţele din trecut; iar Valancourt părea să fi uitat că mai există altcineva pe lume în afară de Emily; în timp ce Henri privea scena în tăcere şi cu multă uimire.

Valancourt îi puse o mie de întrebări despre ea şi despre Montoni, la care nu era vreme de dat răspuns; dar ea află că scrisoarea ei fusese trimisă la Paris, în timp ce el era în drum spre Gasconia; unde, în cele din urmă, află de sosirea ei în Franţa; şi o porni imediat spre Languedoc. Ajunsese prea târziu la mănăstirea de unde îi trimisese ea scrisoarea, căci spre marea lui dezamăgire, porţile se închiseseră pentru noapte; şi socotind că nu o va putea vedea pe Emily până a doua zi, se întorcea spre micul han unde trăsese, cu gândul de a-i scrie, când se întâlnise cu Henri, cu care fusese bun prieten la Paris şi care îl condusese la ea, deşi se resemnase în sinea sa că nu o va vedea până a doua zi.

Emily, împreună cu Valancourt şi Henri, se întoarse acum în poiană, unde Henri îl prezentă pe Valancourt contelui; şi Emily avu impresia că acesta nu îl primi cu amabilitatea sa obişnuită, deşi se părea că nu sunt străini unul de celălalt. Valancourt fu poftit, totuşi, să li se alăture la distracţiile din seara aceea; şi după ce prezentă contelui omagiile sale, în timp ce dansatorii îşi continuau petrecerea, el se aşeză lângă Emily şi putură să stea de vorbă în voie. Luminile atârnate printre crengile copacilor sub care şedeau îi îngăduiau lui Emily să vadă mai bine chipul pe care de atâtea ori încercase să şi-l amintească în lipsă, şi îşi dădu seama cu părere de rău că era puţin diferit de cel pe care îl văzuse ultima dată. Avea în el aceeaşi sclipire a inteligenţei şi acelaşi foc; dar pierduse mult din simplitatea şi ceva din bunăvoinţa sinceră care îl caracterizau de obicei. Rămânea, totuşi, un chip interesant; dar Emily crezu că observă, uneori, cum neliniştea îi contracta trăsăturile şi tristeţea i le împietrea şi alteori cădea într-o stare de reverie, din care părea imediat dornic să fugă, izgonind cine ştie ce gând; în timp ce alteori, când îşi aţintea ochii spre Emily, un soi de groază părea să-i copleşească brusc trăsăturile. În ceea ce o privea pe ea, însă, Valancourt observa aceeaşi bunătate şi aceeaşi frumuseţe simplă care îl încântaseră de când o cunoscuse. Culoarea din obraji mai pălise puţin, dar îi rămăsese întreaga dulceaţă; şi devenise mai atrăgătoare ca oricând, datorită expresiei uşoare de melancolie care i se aşternea uneori pe chip, luptându-se cu surâsul.

O rugă să-i povestească împrejurările mai importante care se petrecuseră după ce plecase din Franţa; şi fu cuprins pe rând de sentimente de milă şi indignare când auzi cât suferise ea din pricina ticăloşiei lui Montoni. De mai multe ori, amintind de purtarea lui, dar mai curând având grijă să atenueze decât să-i exagereze vina, îl vedea deodată că sare de pe locul lui şi face

câţiva paşi, de parcă s-ar fi învinuit sau ar fi fost copleşit de resentimente. În cele câteva cuvinte pe care el i le adresă, vorbi doar de suferinţele ei; şi nu dădu deloc atenţie împrejurărilor, pe care Emily avu grijă să le facă cât mai desluşite, în care pierduse proprietăţile doamnei Montoni şi ce puţine şanse avea să le redobândească. În cele din urmă, Valancourt căzu pe gânduri; dar apoi păru să fie cuprins de un chin lăuntric; şi se îndepărtă iarăşi de lângă ea. Când se întoarse, ea îşi dădu seama că era palid şi cu ochii în lacrimi şi îl rugă drăgăstos să se liniştească.

— Suferinţele mele au trecut acum, zise ea, căci am scăpat de tirania lui Montoni; şi te văd sănătos – lasă-mă de asemenea să te văd fericit.

Valancourt era mai frământat ca oricând.

— Nu sunt demn de tine, Emily, zise el până la urmă. Nu sunt demn de tine.

Emily rămase mai impresionată de felul cum rostise el aceste cuvinte, decât de înţelesul lor. Îşi pironi asupra lui privirea, îndurerată şi întrebătoare.

— Nu te uita aşa la mine, urmă el, întorcând capul şi strângând-o de mână. Nu pot să îndur privirea ta.

— Aş fi vrut să te întreb, vorbi Emily pe un ton blând dar care-i trăda neliniştea, ce vor să spună vorbele tale, dar văd că întrebarea te-ar tulbura prea tare acum. Să vorbim despre altceva. Mâine, poate, ai să te mai linişteşti. Acum, priveşte pădurea în lumina lunii şi turnurile care se desluşesc în depărtare. Pe vremuri îţi plăcea să admiri priveliştile frumoase ale naturii; şi te-am auzit adesea spunând că darul celor nefericiţi de a găsi mângâiere în priveliştile sublime, pe care nu ni le pot interzice nici oprimarea şi nici sărăcia, este binecuvântarea inocenţilor.

Valancourt păru profund impresionat.

— Da, spuse el, aveam cândva gustul plăcerilor nevinovate şi alese – aveam cândva o inimă neprihănită! Apoi, oprindu-se o clipă, adăugă: Ţii minte călătoria pe care am făcut-o împreună în Pirinei?

— Crezi că o pot uita? exclamă Emily.

— Eu aş vrea să pot! răspunse el; – a fost cea mai fericită perioadă din viaţa mea; pe atunci iubeam, cu entuziasm, tot ceea ce era într-adevăr măreţ şi bun.

Trecură câteva clipe până când Emily putu să-şi înăbuşe lacrimile şi să-şi stăpânească emoţia.

— Dacă tu vrei să uiţi călătoria aceea, zise ea, ar trebui să vreau şi eu negreşit s-o uit. Se opri, şi apoi adăugă: Mă faci să mă simt tare nenorocită; dar nu e timpul să întreb mai mult. Şi totuşi, cum aş putea să cred, chiar şi numai o clipă, că eşti mai puţin demn de stima mea decât înainte? Am

destulă încredere în sinceritatea ta ca să cred că, atunci când am să-ţi cer o explicaţie, o să mi-o dai.

— Da, grăi Valancourt; da, Emily; nu mi-am pierdut încă sinceritatea. Dacă aş fi pierdut-o, aş fi ştiut să-mi disimulez sentimentele când am aflat despre suferinţele tale – despre virtuţile tale; pe când eu... dar n-am să spun mai mult. Nu aveam de gând să spun nici atât – m-am pomenit fără voie învinuindu-mă. Spune-mi, Emily, că n-o să uiţi călătoria aceea – că nu vrei s-o uiţi – şi voi fi liniştit. N-aş vrea să pierd această amintire pentru nimic în lume.

— Cum spui acum una, şi pe urmă alta! zise Emily; dar mi-e teamă că am putea fi auziţi. Să ştii că amintirea mea va depinde de a ta: mă voi strădui să uit sau să mi-o amintesc, după cum vei face tu. Şi-acum, să mergem să regăsim pe conte.

— Spune-mi mai întâi, zise Valancourt, că mă ierţi, pentru că te-am făcut o clipă să te simţi nenorocită în seara aceasta, şi că tot ai să mă mai iubeşti.

— Te iert din toată inima, îi răspunse Emily. Iar dacă voi continua sau nu să te iubesc, asta o ştii singur mai bine, căci îţi dai seama dacă meriţi stima mea. Deocamdată, cred că o meriţi. Nu e nevoie să-ţi spun, adăugă ea observându-i întristarea, cât m-ar durea să cred altfel... – Tânăra aceasta care se apropie este fiica contelui.

Valancourt şi Emily se duseră acum lângă Blanche şi în curând tot grupul, căci li se alăturase contele, fiul său şi cavalerul Du Pont, se aşeză la un ospăţ, sub frunzişul plăcut al arborilor. La o altă masă, şedeau câţiva dintre arendaşii mai venerabili ai contelui. Era o masă sărbătorească – pentru toţi, în afară de Valancourt şi Emily. Când contele se retrase la castel, nu-l pofti şi pe Valancourt să-i însoţească, aşa că acesta îşi luă rămas bun de la Emily şi se îndreptă spre hanul său solitar. La rândul ei, se retrase şi ea curând în odaie, unde rămase să chibzuiască, neliniştită şi îngrijorată, la atitudinea lui şi la felul cum se purtase contele cu el. Era atât de îngândurată, încât uită de Dorothée şi de întâlnirea lor, până spre dimineaţă; când, dându-şi seama că bătrâna nu va mai veni, îşi îngădui câteva ceasuri de odihnă.

A doua zi, se întâlni întâmplător cu contele, într-una din plimbările lui, şi începură să vorbească despre serbarea din seara trecută, discuţie care le oferi prilejul să pomenească despre Valancourt.

— Este un tânăr talentat, zise contele; l-ai cunoscut dinainte, după câte văd? Iar când Emily adeveri, el urmă: Mi-a fost prezentat la Paris şi mi-a plăcut foarte mult la prima noastră întâlnire.

Se opri, iar Emily prinse să tremure, între dorinţa de a afla mai multe şi teama de a nu-i arăta contelui cât de interesată este de acest subiect.

— Aş putea să te întreb, zise el în cele din urmă, de când îl cunoşti pe domnul Valancourt?

— Îmi permiteţi să aflu şi eu pricina acestei întrebări, domnule? zise ea; şi atunci vă voi răspunde imediat.

— Fireşte, zise contele; şi e un lucru drept. Am să-ţi spun. Nu pot să nu constat că domnul Valancourt te admiră. Bineînţeles, lucrul nu are nimic extraordinar: oricine te vede nu poate să facă altfel. Să nu crezi că acestea sunt doar laude obişnuite: vorbesc sincer. De ceea ce mă tem, însă, este că-l socoteşti un admirator privilegiat!

— De ce vă temeţi de asta, domnule? îl întrebă Emily, căutând să-şi ascundă emoţia.

— Pentru că, răspunse contele, nu-l socotesc demn de favoarea dumitale.

Emily, profund răscolită; îl rugă să-i explice mai lămurit.

— Am să-ţi explic, zise el, dacă ai să mă crezi că nimic altceva decât interesul puternic pentru binele dumitale m-a putut îndemna la această afirmaţie.

— Se cuvine s-o cred, domnule, replică Emily.

— Dar hai să ne aşezăm sub copacii aceştia, continuă contele, văzându-i paloarea chipului. Iată o bancă – stai şi odihneşte-te. Se aşezară, şi contele urmă: Multe tinere fete, în situaţia dumitale, ar putea socoti purtarea mea cu această ocazie, şi cunoscându-te de atâta puţină vreme, mai degrabă insolentă, decât prietenoasă. Dar din câte am observat, studiindu-ţi firea şi inteligenţa, nu mă tem că vei lua această atitudine. Cunoştinţa noastră este de scurtă durată, dar destul de lungă ca să te stimez şi să simt un viu interes pentru fericirea dumitale. Meriţi să fii foarte fericită, şi sunt încredinţat că vei fi.

Emily oftă uşor şi se înclină, mulţumindu-i. După o scurtă pauză, contele urmă:

— Sunt într-o situaţie neplăcută; dar întrucât îţi vreau binele, prilejul de a-ţi fi de folos mă face să nu ţin seama de considerente mai neînsemnate. Vrei să-mi povesteşti cum l-ai cunoscut pe cavalerul Valancourt, dacă subiectul nu e prea dureros?

Emily îi povesti pe scurt întâmplarea, relatându-i că se cunoscuseră în prezenţa tatălui ei; şi apoi îl rugă stăruitor să nu şovăie în a-i împărtăşi ceea ce ştia; contele îşi dădu seama de emoţia intensă cu care se lupta ea şi, privind-o cu compasiune şi duioşie, se întrebă cum să-i comunice ceea ce avea de spus fără s-o îndurereze prea tare.

— Cavalerul Valancourt şi cu fiul meu, zise el, s-au cunoscut în casa unui camarad ofiţer, unde l-am cunoscut şi eu, şi l-am invitat la mine ori de câte ori i-ar fi fost voia. Nu ştiam pe atunci că se împrietenise cu o ceată de

pierde-vară, o ruşine a speciei umane, care trăiau din jafuri şi îşi petreceau viaţa într-un desfrâu neîncetat. Întrucât cunoşteam pe câţiva dintre membrii familiei cavalerului care trăiau la Paris, îmi închipuisem că era o garanţie suficientă pentru a-l primi în casa mea. Dar văd că nu te simţi bine; mai degrabă aş renunţa la acest subiect.

— Nu, domnule, zise Emily; vă rog să continuaţi. Sunt doar profund întristată.

— *Doar!* sublinie contele, cu înţeles. În orice caz, am să continui. Curând am aflat că părţaşii lui la viaţa de stricăciune îl târâseră spre mari cheltuieli şi că el nu avea nici puterea şi nici intenţia să se despartă de ei. Pierdea mari sume de bani la masa de joc; a prins patima jocului; şi s-a ruinat. I-am căutat prietenii, şi le-am vorbit cu blândeţe despre această situaţie, şi ei mi-au destăinuit că l-au dojenit până s-au săturat. Mai târziu am aflat că, ţinând seama de talentele lui la jocurile de noroc, care îl făceau să câştige când nu dădea peste vreun trişor iscusit, banda aceea l-a iniţiat în tainele îndeletnicirilor lor, dându-i şi o parte din profiturile lor.

— Cu neputinţă! exclamă Emily; dar, iertaţi-mă, domnule, nu ştiu ce spun; puneţi-o pe seama tulburării mele. Nu pot, nu pot crede că aţi fost corect informat. Neîndoielnic, cavalerul are duşmani care l-au ponegrit.

— Aş fi fericit să pot crede astfel, răspunse contele; dar nu pot. Nimic, în afară de certitudine şi de grija pentru binele dumitale, n-ar fi putut să mă îndemne la relatarea unor lucruri atât de neplăcute.

Emily tăcu. Îşi aduse aminte de ceea ce îi spusese Valancourt în seara trecută, dezvăluind mustrările lui de conştiinţă şi părând să adeverească istorisirea contelui. Totuşi, nu avea destulă tărie să accepte această convingere; inima îi era sfâşiată de chinuri doar la simpla bănuială a vinovăţiei lui şi nu putea îndura s-a creadă.

După o lungă tăcere, contele spuse:

— Îmi dau seama că nu eşti convinsă şi te înţeleg. E nevoie să aduc o dovadă în sprijinul celor afirmate; dar n-o pot face, fără a primejdui pe cineva care mi-e foarte drag.

— Care e primejdia de care vă temeţi, domnule? zise Emily. Dacă îmi este în putere să o împiedic, vă puteţi încrede fără grijă în onoarea mea.

— Pe onoarea dumitale ştiu că mă pot bizui, zise contele; dar mă pot oare încrede în tăria dumitale? Crezi că poţi rezista stăruinţelor unui admirator privilegiat când pledează distrus în faţa cuiva care-i răpeşte fericirea?

— Nu voi fi expusă unei astfel de ispite, domnule, zise Emily cu o mândrie plină de modestie; căci nu pot să-l mai socot privilegiat pe cineva pe care nu-l mai stimez. Îmi dau, totuşi, din toată inima, cuvântul.

Lacrimile însă nu prea se potriveau cu prima afirmaţie; şi ea simţea că doar trecerea timpului şi strădanii mari vor putea şterge o afecţiune ce se formase pe temelia stimei virtuoase şi crescuse ajutată de obişnuinţă şi greutăţi.

— Mă voi încrede atunci în dumneata, zise contele; căci convingerea este neapărat trebuincioasă pentru liniştea dumitale viitoare, şi nu poate; fi dobândită, după câte văd, fără această încredere. Fiul meu a văzut de multe ori, cu propriii săi ochi, cât de greşită era purtarea cavalerului; şi era foarte aproape să fie târât şi el în greşeală. A fost, de fapt, împins să săvârşească multe fapte nesocotite, dar l-am salvat de la vinovăţie şi ruină. Judecă deci, domnişoară St. Aubert, dacă un tată, care era pe cale de a-şi pierde singurul fiu din pricina pildei cavalerului, nu are, din convingere, motiv să-i prevină pe cei pe care-i stimează, ca să nu-şi încredinţeze fericirea pe asemenea mâini. L-am văzut eu însumi pe cavaler luând parte la jocuri de noroc pe mize mari, alături de oameni de care aproape mă înfioram când îi priveam. Şi dacă tot te mai îndoieşti, poţi să-l întrebi pe fiul meu.

— Nu mă pot îndoi de ceea ce aţi văzut cu ochii dumneavoastră, replică Emily, copleşită de durere; sau de afirmaţiile pe care le faceţi. Dar poate că Valancourt a fost doar târât într-o nesăbuinţă trecătoare, care nu se va mai repeta niciodată. Dacă aţi fi cunoscut cât de corecte erau principiile lui mai înainte, aţi înţelege cât de greu îmi vine să cred acum că m-am înşelat.

— Din păcate, observă contele, ne este greu să credem ceea ce ne face să ne simţim nefericiţi. Dar n-am să te amăgesc cu linguşeli şi speranţe false. Ştim cu toţii cât de tare poate subjuga viciul jocurilor de noroc şi cât de greu poţi să scapi de această obişnuinţă. Cavalerul ar putea, eventual, să-şi revină pentru un timp; dar va recădea curând în rătăcire – căci teamă mi-e nu numai că lanţurile obişnuinţei vor fi mai puternice, dar şi că moralul său e depravat. Şi – de ce ţi-aş ascunde că jocul nu este singurul său viciu? – cavalerul pare să aibă înclinare pentru orice plăcere vicioasă.

Contele şovăi şi se opri, în timp ce Emily se străduia să-şi ţină firea, aşteptând cu şi mai mare tulburare ceea ce avea să urmeze. Tăcerea se prelungi, în timpul căreia contele păru să se frământe foarte tare. În cele din urmă spuse:

— Ar fi doar o dovadă de cruzime din partea mea să am delicateţea de a păstra tăcerea – aşa că am să te înştiinţez că nesăbuinţa cavalerului l-a adus de două ori în închisorile Parisului; de unde a fost eliberat în cele din urmă, după cum mi s-a spus dintr-un izvor pe care nu-l pun la îndoială, de către o binecunoscută contesă din Paris, cu care continua să stea împreună atunci când am plecat eu din Paris.

Şi iarăşi se opri; dar uitându-se la Emily, o văzu schimbată la faţă, gata să cadă de pe bancă. O prinse la timp, dar ea îşi pierduse cunoştinţa, şi contele începu să strige după ajutor. Se aflau însă prea departe pentru a fi auziţi de slujitorii de la castel, iar lui îi era teamă s-o lase singură şi să se ducă după ajutor, dar nu ştia cum l-ar putea obţine altminteri; până când, zări o fântână în apropiere; o rezemă atunci pe Emily de copacul sub care şezuse şi se duse după apă. Iarăşi se găsi în încurcătură, căci nu avea nimic prin preajmă în care să-i aducă apă; dar în timp ce se uita la ea tot mai îngrijorat, i se păru că începea să revină la viaţă.

Trecu mult însă până să-şi revină cu totul, şi atunci se pomeni sprijinită – nu de conte – ci de însuşi Valancourt, care o privea cu teamă şi îngrijorare şi care îi vorbi cu glasul tremurând de nelinişte. La auzul glasului său atât de binecunoscut, ea ridică ochii; dar îi închise imediat şi iarăşi îşi pierdu cunoştinţa.

Contele, cu o privire întrucâtva severă, îi făcu semn să se retragă; dar cavalerul nu făcea decât să ofteze adânc şi să rostească numele lui Emily, ducându-i iar apă la buze. Când contele îşi repetă gestul, însoţindu-l şi de cuvinte, Valancourt îi răspunse cu o privire de adâncă indignare, refuzând s-o părăsească pe Emily până când nu-şi va reveni, sau s-o lase, măcar o clipă, în grija altuia. Imediat însă conştiinţa păru să-l înştiinţeze asupra discuţiei ce avusese loc între conte şi Emily, şi privirea îl fulgeră cu indignare; dar, repede înăbuşită, ea fu urmată de expresia unui chin profund, la vederea căruia contele îl privi mai degrabă cu milă decât cu ostilitate, iar Emily, revenindu-şi, rămase atât de impresionată, încât izbucni în lacrimi; dar şi le înăbuşi repede şi, străduindu-se să-şi ascundă starea de slăbiciune, se ridică, îi mulţumi contelui şi lui Henri, care intrase în grădină împreună cu Valancourt, pentru grija pe care i-o arătaseră şi o porni spre castel fără să-l ia în seamă pe Valancourt; care, cu inima strânsă văzându-i purtarea, exclamă cu glas slab:

— Doamne! cum de-am meritat aşa ceva? Ce s-o fi spus oare despre mine încât să provoace această schimbare?

Emily, fără să răspundă, dar cu o emoţie crescândă, grăbi pasul.

— Ce te-a tulburat astfel, Emily? zise el, continuând să meargă alături de ea. Stai câteva clipe de vorbă cu mine, te implor; mă faci să mă simt tare nenorocit!

Cu toate că aceste vorbe fură rostite cu glas scăzut, contele le auzi şi îi răspunse imediat că domnişoara St. Aubert nu se simţea în stare în momentul acela să poarte o conversaţie, dar că îi făgăduia că ea îl va primi pe domnul Valancourt a doua zi, dacă se va simţi mai bine.

Valancourt se făcu roşu la faţă; îl privi cu aroganţă pe conte, şi apoi pe Emily cu o expresie întâi de uimire, apoi de durere şi în fine implorând-o, din ochi, şi ea îl înţelese şi nu-i putu rezista; de aceea, spuse încet:

— Mâine am să mă simt mai bine şi, dacă vrei să accepţi permisiunea domnului conte, am să te primesc atunci.

— Să mă primeşti! exclamă Valancourt, aruncând contelui o privire în care se amesteca trufia cu indignarea; dar apoi, părând să-şi vină în fire, adăugă: Dar am să vin, doamnă; am să accept *permisiunea* domnului conte.

Când ajunseră la uşa castelului, el şovăi o clipă, căci indignarea îi trecuse; şi apoi, cu o privire de duioşie şi durere atât de elocventă, încât îi frânse inima lui Emily, îşi luă rămas bun şi, înclinându-se uşor spre conte, dispăru.

Emily se retrase în odaia ei, cu inima mai grea decât o simţise vreodată până atunci. Se strădui să-şi amintească tot ce-i spusese contele, să chibzuiască în ce măsură puteau fi adevărate faptele de care el era convins şi să hotărască asupra atitudinii ei viitoare faţă de Valancourt. Dar când încercă să se gândească, mintea refuză să i se mai supună, şi nu putu face altceva decât să-şi simtă nefericirea. O clipă crezu chiar că Valancourt nu era acelaşi cu omul pe care-l iubise cu atâta duioşie – încât doar gândindu-se la el izbutise să reziste în vremurile de restrişte, mângâindu-se cu speranţa unor zile mai fericite – ci un om de nimic, depravat, pe care trebuia să se obişnuiască a-l privi cu dispreţ – dacă nu-l va putea uita. Apoi, neputând îndura un asemenea gând, îl respinse, căci nu-l putea crede capabil de o purtare ca cea pe care o descrisese contele; îşi zise că el îi fusese descris nefavorabil de vreun duşman viclean; şi în unele momente punea la îndoială chiar şi integritatea contelui, bănuindu-l de cine ştie ce motive egoiste care-l împingea s-o despartă de Valancourt. Dar rătăcirea aceasta nu dură decât o clipă; despre caracterul contelui îl auzise vorbind pe Du Pont şi multe alte persoane, şi avusese şi ea prilejul să-l observe, şi astfel judecata o ajută să alunge această bănuială. Chiar dacă n-ar fi avut încredere în conte, părea să nu existe niciun motiv care să-l determine la o purtare atât de perfidă şi de crudă. Şi gândindu-se mai bine, i se spulberă şi speranţa că Valancourt îi fusese doar descris contelui în aceste culori negre – deoarece contele îi destăinuise că vorbea în primul rând din propriile sale observaţii şi din experienţa fiului său. Aşadar, trebuia să se despartă de Valancourt, pentru totdeauna! – căci ce fericire sau tihnă ar putea ea aştepta de la un om ale cărui gusturi degenerează în înclinaţii josnice şi căruia viciul îi devenise obişnuinţă? un om pe care nu mai putea să-l stimeze, deşi amintirea felului său de a fi de odinioară şi obişnuinţa îndelungată de a-l iubi o vor împiedica multă vreme să-l dispreţuiască!

„O, Valancourt! ar fi vrut să exclame, după ce am fost despărţiţi atâta vreme, ne revedem doar pentru a fi nenorociţi! – doar pentru a ne despărţi pentru totdeauna!"

În tot tumultul din sufletul ei, cât de bine îşi amintea de aparenta candoare şi simplitate a purtării lui din seara trecută; şi, dacă ar fi îndrăznit să se încreadă în inima ei, atitudinea lui i-ar fi trezit mari speranţe. Totuşi, nu se putea hotărî să-l alunge pentru totdeauna, înainte de a avea şi alte dovezi despre purtările sale nevrednice; dar nu vedea cum ar fi cu putinţă să le obţină – în împrejurarea că existau într-adevăr şi dovezi în favoarea lui. Asupra unui lucru însă trebuia să se hotărască; şi era aproape decisă să se călăuzească, în părerea pe care şi-o va face, numai după felul cum va primi Valancourt aluziile ei cu privire la purtarea lui din ultimul timp.

Astfel trecură orele până la masa de prânz; când Emily, luptând împotriva durerii ce-i sfâşia inima, îşi şterse lacrimile şi coborî alături de ceilalţi la masă; în timpul căreia contele o tratã cu cele mai gingaşe atenţii, pe când contesa şi domnişoara Bearn, după ce se uitară o clipă surprinse la înfăţişarea ei abătută, începură ca de obicei să flecărească; iar Blanche o întrebă din ochi pe prietena ei, care nu putu decât să-i răspundă cu un surâs trist.

După prânz, Emily se retrase cât putu mai repede, urmată de Blanche: şi când aceasta o întrebă stăruitor ce se întâmplase, nu fu în stare să-i răspundă şi o rugă s-o cruţe şi să nu mai insiste în privinţa motivului deprimării ei. Îi venea greu acum să stea de vorbă despre orice, încât până la urmă renunţă; iar Blanche o lăsă în pace, îndurându-se de suferinţa pe care vedea că nu-i stă în putinţă s-o aline.

În sinea ei, Emily se hotărâse ca, într-o zi sau două, să se întoarcă la mănăstire; căci în starea de spirit în care se afla acum, îi era greu să suporte tovărăşia oricui, mai cu seamă a contesei şi a domnişoarei Bearn. În singurătatea mănăstirii, susţinută şi de bunătatea stareţei, nădăjduia să-şi regăsească liniştea sufletească, putând să primească astfel resemnată ceea ce, vedea ea limpede acum, se va întâmpla în curând.

Dacă l-ar fi pierdut pe Valancourt prin moarte, sau dacă l-ar fi văzut căsătorindu-se cu o altă femeie, se gândi ea, i-ar fi pricinuit mai puţină durere decât convingerea ticăloşiei lui, care-l va duce la pierzanie, răpindu-i până şi imaginea pe care de atâta timp şi-o făurise în inima ei. Aceste gânduri dureroase îi fură întrerupte o clipă de un bilet pe care i-l trimisese Valancourt, scris într-o evidentă tulburare sufletească, prin care o ruga să-i permită s-o vadă în seara aceea, şi nu în dimineaţa următoare – dar rugămintea lui îi pricinui o frământare atât de mare, încât nu fu în stare să-i răspundă. Ar fi vrut să-l vadă, ca să sfârşească cu starea ei de nesiguranţă,

dar se temea de întâlnire; şi neputând să hotărască singură, în cele din urmă îi ceru o întrevedere de câteva clipe contelui în bibliotecă, unde îi înmână biletul şi îi ceru sfatul. După ce-l citi, contele o sfătui că, dacă se simţea destul de bine ca să suporte întrevederea, ar fi mai bine să aibă loc în seara aceea, întrucât le-ar aduce uşurare amândurora.

— Afecţiunea lui pentru dumneata nu poate fi pusă la îndoială, adăugă contele; pare atât de abătut, iar dumneata, buna mea prietenă, eşti atât de mâhnită – încât cu cât mai repede se lămuresc lucrurile, cu atât mai bine.

Emily îi răspunse aşadar lui Valancourt că îl va primi; şi apoi făcu apel la toată tăria şi calmul ei ca să îndure scena ce se apropia – o scenă atât de dureros diferită de aceea la care se aşteptase!

CARTEA A IV-A

CAPITOLELE I–II

[În întrevederea pe care o are cu Valancourt, Emily îi comunică hotărârea ei de a se despărţi definitiv de el, hotărâre pe care acesta, cu toată disperarea şi remuşcările lui, nu poate să i-o zdruncine. A doua zi ei se mai întâlnesc încă o dată şi îşi iau un ultim rămas bun.]

CAPITOLUL III

Dar nu-i lucru firesc, nici sunet
Ştiut pe-acest pământ!...
SHAKESPEARE – *Furtuna*

Ne întoarcem acum la Montoni, a cărui furie şi a cărui dezamăgire se risipiră curând în preocupări mai actuale decât cele pricinuite de nefericita Emily. Prădăciunile sale depăşind limitele obişnuite, şi atingând proporţii pe care nici şovăiala senatului de negustori al Veneţiei de atunci şi nici speranţa că vor primi ajutorul lui nu le îngăduia să închidă ochii asupra lor – s-a luat hotărârea să i se ia puterea şi în acelaşi timp să i se dea pedeapsa pentru fărădelegile săvârşite. În timp ce trupele destul de numeroase aşteptau ordinul să pornească spre Udolpho, un tânăr ofiţer, îndemnat în parte de resentimentul pentru cine ştie ce prejudiciu adus de Montoni şi în parte de speranţa de a se distinge, ceru o întrevedere cu dregătorul care conducea această acţiune. Îi arătă acestuia că, prin poziţia sa, castelul Udolpho era prea puternic pentru a fi cucerit prin luptă deschisă, decât după operaţii deosebit de anevoioase; că Montoni îşi dovedise în ultimul timp priceperea de a adăuga la întărirea fortificaţiilor toate avantajele unui comandant destoinic; că trupe atât de numeroase ca cele destinate expediţiei nu se puteau apropia de Udolpho fără ştirea lui; şi că nu era spre cinstea republicii să folosească o parte atât de mare din forţele ei regulate, timp de o perioadă atât de lungă cât va dura asediul castelului Udolpho, pentru a ataca o mână de bandiţi. Scopul expediţiei, socotea el, ar putea fi atins mult mai sigur şi mai repede îmbinând şiretenia cu forţa. Exista posibilitatea de a da peste Montoni, împreună cu banda sa, în afara zidurilor castelului şi de a-i ataca atunci; sau puteau să se apropie de fortăreaţă cu fereală, aşa cum se mişcă cetele mai mici şi să profite fie de trădarea, fie de neglijenţa vreunuia din bandă, năpustindu-se pe neaşteptate asupra tuturor, chiar în castelul Udolpho.

Sfatul a fost ascultat cu seriozitate, şi ofiţerul care îl dăduse primi comanda trupelor pe care le ceruse în acest scop. Primele lui eforturi se mărginiră deci la pregătirea uneltirilor. Aşteptă în apropiere de Udolpho până când îşi asigură sprijinul unor *condottieri,* dintre care niciunul nu şovăia la gândul de a-l pedepsi pe tiranicul lor stăpân şi de a-şi asigura iertarea din partea senatului republicii. Află de asemenea numărul trupelor lui Montoni, care sporise mult după ultimele succese repurtate. }n curând, planul fu închegat.

Apropiindu-se cu oamenii săi şi primind parola şi alte forme de sprijin de la prietenii pe care şi-i făcuseră în castel, izbuti pe de o parte să-l surprindă cu o ceată de ostaşi pe Montoni şi ofiţeri săi chiar în încăperile lor, iar pe de altă parte să cucerească cu alţi oameni întreaga garnizoană, după o luptă destul de uşoară. Printre cei capturaţi împreună cu Montoni se afla şi Orsino, ucigaşul, care i se alăturase de când venise prima dată la Udolpho; locul unde se ascundea acesta fusese dezvăluit senatului de către contele Morano, după încercarea lui nereuşită de a o elibera de acolo pe Emily. De fapt, scopul expediţiei fusese în parte de a-l prinde pe Orsino, întrucât ucisese un membru al senatului; şi succesul ei îi mulţumi într-atât pe senatori, încât Morano fu imediat eliberat, cu toate bănuielile politice pe care Montoni, prin învinuiri secrete, le stârnise împotriva lui. Fapta de arme fusese săvârşită atât de repede şi de uşor încât nu atrase curiozitatea şi nici măcar nu-şi găsi loc în vreunul din documentele publicate ale epocii; astfel încât Emily, care rămăsese în Languedoc, nu află nimic despre înfrângerea şi totala umilire a fostului ei prigonitor.

Toată fiinţa ei era acum preocupată de frământări pe care niciun efort de voinţă nu fusese în stare să le potolească. Iar contele de Villefort, care încercase din toată inima să i le aline prin tot felul de atenţii, o lăsa uneori în singurătatea pe care şi-o dorea; alteori o ducea la petreceri în casele unor prieteni şi o ferea cât putea mai mult de întrebările iscoditoare şi de mustrările contesei. O invita adesea la plimbări împreună cu el şi fiica sa, în timpul cărora purta numai discuţii potrivite cu gustul ei, fără a avea aerul că o face dinadins, străduindu-se astfel să-i abată treptat gândurile de la amărăciunea care o chinuia şi să-i trezească alte preocupări. Emily, care vedea în el prietenul şi ocrotitorul luminat al tinereţii ei, începu curând să nutrească pentru conte afecţiunea tandră a unei fiice, iar pentru tânăra ei prietenă Blanche, a cărei bunătate şi simplitate compensa lipsa unor calităţi mai strălucite, să aibă simţăminte de soră.

Avea să mai treacă multă vreme până când îşi va abate destul gândurile de la Valancourt, pentru a asculta povestirea făgăduită de bătrâna Dorothée, care-i trezise cândva atât de tare curiozitatea; dar, în cele din urmă, Dorothée îi aduse aminte şi Emily o rugă să vină în noaptea aceea în odaia ei.

Dar mintea îi era atât de prinsă de alte gânduri, încât curiozitatea îi slăbi; şi bătaia în uşă a lui Dorothée, îndată după miezul nopţii, o surprinse de parcă n-ar fi aşteptat-o.

— Iată-mă, în sfârşit, domnişoară, zise ea; mă întreb de ce mi-or fi tremurând atât de tare bătrânele mele picioare în noaptea asta. De vreo două ori era să cad jos.

Emily o aşează pe un scaun şi o lăsă să-şi vină în fire înainte de a începe să-i spună povestea care o adusese acolo.

— Vai! zise Dorothée, cred că gândul ăsta m-a tulburat atât. Venind încoace, am trecut şi pe lângă odaia în care a murit scumpa mea stăpână; şi era atâta tăcere şi beznă în jurul meu, încât aproape mi s-a părut c-o văd, aşa cum era ea pe patul de moarte.

Emily îşi trase un scaun lângă Dorothée, care urmă:

— Sunt aproape douăzeci de ani de când doamna marchiză a venit ca mireasă la castel. Oh! îmi aduc aminte ca acum cum arăta când a intrat în sala cea mare, unde noi, slujitorii, stăteam adunaţi ca să-i urăm bun venit; şi ce fericit părea domnul marchiz! Ah! cine-ai fi crezut atunci? – Dar, cum spuneam, ma'mselle, mi s-a părut că marchiza, cu tot aerul ei dulce, nu părea fericită în sinea ei; asta i-am şi spus bărbatului meu, şi el zicea că e doar o închipuire. Aşa că n-am mai scos un cuvânt, dar am luat aminte. Doamna marchiză avea pe atunci vârsta dumneavoastră şi, după cum mi se pare, chiar semăna foarte mult. Ei, şi domnul marchiz ţinea pe atunci casa deschisă şi dădea petreceri cum nu s-a mai văzut, şi era atâta veselie, cum n-a mai fost niciodată de-atunci la castel. Eu eram mai tânără pe vremea aceea, ma'mselle, decât acum, şi eram cea mai veselă dintre toţi. Îmi aduc aminte cum am dansat odată cu Philip, majordomul, şi aveam o rochie trandafirie cu panglici galbene şi o bonetă, nu ca cele care se poartă acum, ci foarte plisată şi cu panglicuţe de jur-împrejur. Îmi şedea într-adevăr foarte bine: – domnul marchiz mi-a şi spus-o. Ah! pe atunci era un om atât de bun – cine ar fi crezut că el...

— Dar marchiza, Dorothée, zise Emily; îmi vorbeai despre ea.

— Oh, da, despre doamna marchiză; mi se părea că nu era prea fericită în sinea ei; şi odată, curând după căsătorie, am surprins-o plângând în odaia ei; dar când m-a văzut, şi-a şters ochii şi s-a prefăcut că zâmbeşte. N-am îndrăznit atunci s-o întreb ce se întâmplase; dar a doua oară când am văzut-o plângând, am întrebat-o, şi am văzut că nu i-a plăcut – aşa că n-am mai zis nimic. Am aflat, mai târziu cum stăteau lucrurile. Tatăl ei, se pare, o silise să se mărite cu domnul marchiz pentru banii lui; dar exista un alt nobil, sau un cavaler, pe care ea îl plăcea şi care o iubea foarte mult; şi ea se tot frământa pentru că îl pierduse, aşa cred; dar nu mi-a spus-o niciodată. Stăpâna mea încerca mereu să-şi ascundă lacrimile, în faţa marchizului; şi nu o dată am văzut-o, după ce stătuse tare mâhnită, cum faţa îi devenea liniştită şi dulce când intra el în odaie! Dar stăpânului i se năzărea deodată, şi atunci se întuneca şi parcă-l rodea ceva, şi uneori era foarte pornit împotriva stăpânei mele. Asta o mâhnea tare mult, după cum vedeam, fiindcă ea nu s-ar fi plâns pentru nimic în lume; şi încerca cu atâta blândeţe să-i facă pe plac şi să-i

descreţească fruntea, încât mi se rupea inima. Dar el era om aprig şi uneori o cam repezea; şi atunci, când vedea că totul e zadarnic, buna mea stăpână se ducea în odaia ei şi plângea! – o auzeam din anticameră, sărmana de ea! dar rareori mă încumetam să mă duc la ea. Îmi ziceam uneori că stăpânul era gelos. Firește, stăpâna mea era foarte admirată, dar avea sufletul prea curat ca să merite să fie bănuită. Printre atâţia şi atâţia cavaleri care veneau pe la castel, era unul pe care întotdeauna l-am socotit potrivit pentru stăpâna mea; era nespus de curtenitor şi foarte inimos; şi părea să aibă atâta gingăşie în tot ce făcea sau spunea. Îmi dădeam seama că, de câte ori era de faţă, marchizul părea mai întunecat şi stăpâna mea mai gânditoare; şi mi-a intrat în cap că acesta era cavalerul cu care ar fi trebuit să se căsătorească, dar n-am putut afla cu siguranţă.

— Care era numele cavalerului, Dorothée? întrebă Emily.

— Oh, asta n-am să v-o destăinuiesc, ma'mselle, căci s-ar putea să ne ajungă o mare năpastă. Am auzit odată de la cineva, care între timp a murit, că marchiza nu era după lege soţia marchizului, fiindcă se căsătorise mai înainte în taină cu gentilomul la care ţinea atât de mult, şi i-a fost teamă să-i mărturisească tatălui ei, care era un om cu inima de piatră; dar nu cred că e adevărat şi pot să vă spun că n-am dat niciodată crezare vorbelor ăstora. După cum vă spuneam, marchizul umbla tot timpul întunecat când cavalerul de care vorbeam era la castel; şi până la urmă, tare nefericită era stăpâna mea din pricina purtării lui aspre. Cu vremea, el n-a mai chemat oaspeţi la castel şi a silit-o să trăiască aproape fără niciun suflet de om lângă ea. Eu eram singura ei slujitoare şi vedeam cât suferă; dar nu se plângea niciodată. După ce a trecut aşa aproape un an, stăpâna mea s-a îmbolnăvit, şi am crezut că din pricina supărării îndelungate – dar vai, mă tem că era ceva mult mai rău.

— Mai rău, Dorothée? se minună Emily. Este oare cu putinţă?

— Mă tem că da, domnişoară; au fost lucruri ciudate. Dar am să spun doar ce s-a întâmplat. Domnul marchiz...

— Ssst, Dorothée, ce sunete sunt astea? întrebă Emily.

Dorothée se schimbă la faţă; şi pe când amândouă tăcură ca să asculte, auziră în liniştea nopţii o muzică de o neobişnuită dulceaţă.

— Sunt sigură că am mai auzit glasul acesta! zise în cele din urmă Emily.

— Eu l-am auzit adesea şi la aceeaşi oră, vorbi Dorothée cu glas solemn; şi dacă duhurile cântă – atunci nu mă îndoiesc că este muzica unuia dintre duhuri!

Pe măsură ce sunetele se auzeau mai aproape, Emily le recunoscu, fiind aceleaşi pe care le auzise la moartea tatălui ei; şi fie din pricină că-i

aminteau de acel eveniment trist, fie că o cuprinse o spaimă superstiţioasă, oricum se simţi atât de impresionată, încât aproape că-şi pierdu cunoştinţa.

— Cred că v-am mai spus, domnişoară, urmă Dorothée, că prima dată când am auzit muzica asta a fost curând după moartea stăpânei mele. Ce bine îmi amintesc de noaptea aceea!

— Ia aminte! începe iar! zise Emily; să deschidem fereastra şi să ascultăm.

O deschiseră; dar sunetele se pierdură treptat în depărtare, şi totul rămase din nou învăluit în tăcere, de parcă le-ar fi absorbit pădurea; şi coroanele copacilor se desluşeau pe cerul senin, în timp ce restul priveliştii era învăluit de întunericul nopţii, îngăduind totuşi ochiului să zărească vag câte ceva în grădina de dedesubt.

Emily se rezemă de fereastră, privind cu spaimă şi nelinişte la bezna de dedesubt, şi apoi la bolta senină de deasupra, luminată doar de stele, iar Dorothée, cu glas scăzut, îşi depănă mai departe povestea.

— Aşa cum ziceam, ma'mselle, îmi aduc bine aminte când am auzit prima dată muzica asta. Era într-o noapte, la puţină vreme după moartea stăpânei mele, şi rămăsesem trează mai târziu ca de obicei; şi nu ştiu cum s-a făcut, dar mă gândisem mult la biata mea stăpână şi la noaptea de jale când se prăpădise. Castelul era cufundat în tăcere, şi, cum odaia în care mă aflam era destul de departe de ceilalţi slujitori şi mă tot gândisem numai la lucruri triste, tare abătută mai eram, şi mă simţeam singură şi părăsită, şi trăgeam întruna cu urechea doar-doar oi auzi vreun sunet în castel; căci după cum bine ştiţi, ma'mselle, când îi auzi pe alţii mişcându-se prin jur, parcă nu mai ţi-e aşa de frică. Dar toţi slujitorii se culcaseră, şi eu stăteam şi mă tot gândeam, până când mi s-a făcut frică şi să mă uit în jur prin odaie, şi chipul sărmanei mele stăpâne îmi venea mereu în minte, cum am văzut-o pe patul de moarte; şi de câteva ori mi s-a părut chiar că o văd în faţa mea – când deodată am auzit muzica aceea dulce! Părea să vină chiar de sub fereastra mea, şi n-am să uit niciodată ce-am simţit. Nu aveam putere să mă mişc de pe scaun. Şi-apoi, mi s-a părut că era chiar glasul scumpei mele stăpâne, şi mi-au dat lacrimile. O auzisem adesea cântând pe când mai trăia, şi avea un glas cu adevărat frumos; mă năpădise de multe ori plânsul auzind-o, când şedea în câte o seară în balcon şi cânta la lăută şi din voce cântece atât de triste – oh! că-ţi mergeau la inimă! Ascultam în anticameră câte o oră întreagă; uneori, vara, şedea şi cânta cu fereastra deschisă, până se întuneca de-a binelea; şi când intram s-o închid, părea că nici nu-şi dă seama cât de târziu se făcuse. Dar cum spuneam, domnişoară, urmă Dorothée, când am auzit prima dată cântecul pe care l-am auzit noi acum, am crezut că e glasul răposatei mele stăpâne, şi tot aşa m-am gândit ori de câte ori l-am auzit de

atunci încoace. Uneori nu se mai auzea câteva luni la rând, dar apoi revenea iarăşi.

— Mi se pare lucru de mirare, vorbi Emily, că nimeni nu a descoperit încă cine cântă.

— Vai, ma'mselle, de-ar fi fost glas de pământean, ar fi fost demult descoperit, dar cine poate avea curajul să urmărească un duh? Şi chiar dacă avea curajul, la ce bun? – căci duhurile, cum ştiţi, domnişoară, pot lua orice formă, sau nicio formă; pot fi când aici, când în cu totul altă parte!

— Te rog să-mi spui mai departe povestea marchizei, zise Emily; şi spune-mi cum a murit.

— Aşa o să fac, domnişoară, zise Dorothée, dar n-ar fi mai bine să plecăm de lângă fereastră?

— Aerul de afară mă răcoreşte, răspunse Emily; şi îmi place să aud vântul furişându-se printre copaci şi să mă uit la priveliştea asta învăluită în întuneric. Vorbeai despre domnul marchiz, când ne-a întrerupt muzica.

— Da, şi cum vă spuneam, domnul marchiz devenea pe zi ce trece mai posomorât; şi stăpâna mea era tot mai bolnavă, până când într-o noapte i-a fost rău de tot. Am fost chemată, şi când am ajuns la căpătâiul ei, m-am speriat văzând-o cum arăta – era atât de schimbată! Mi-a aruncat o privire jalnică şi mi-a spus să-l chem din nou pe marchiz, căci încă nu venise, şi să-i spun că voia ceva anume să-i vorbească. În cele din urmă a venit şi el; părea, într-adevăr, foarte mâhnit s-o vadă aşa, dar n-a scos un cuvânt. Stăpâna mea i-a spus că se simţea pe moarte şi că dorea să-i vorbească între patru ochi; şi atunci am ieşit din odaie, dar n-am să uit niciodată privirea lui când am ieşit. Când m-am întors, m-am încumetat să-l rog pe stăpânul meu să trimită după un doctor, bănuind că în durerea lui uitase să cheme unul; dar stăpâna mea a zis că era prea târziu. Iar stăpânul, departe de a gândi la fel ca ea, părea să nu fie prea îngrijorat de suferinţa ei – până când biata de ea a fost apucată de dureri cumplite! Oh, n-am să uit niciodată cum mai ţipa! Atunci stăpânul a trimis un om călare după doctor şi nu-şi mai găsea locul, umblând prin odaie şi prin tot castelul, cuprins de deznădejde; iar eu stăteam lângă scumpa mea stăpână şi făceam tot ce puteam ca să-i mai alin suferinţele. Uneori se mai liniştea puţin; şi într-unul din aceste momente a trimis din nou după domnul marchiz; când el a venit, am vrut să ies din odaie, dar ea mi-a spus să n-o părăsesc. Oh! n-am să uit niciodată ce-a urmat – abia dacă pot îndura să mă gândesc. Stăpânul parcă se mai liniştise puţin, căci stăpâna se purta cu atâta bunătate şi avea atâta grijă să-l mângâie, încât dacă avusese la început o bănuială, acum era încredinţat că greşise. Şi părea copleşit la gândul că se purtase rău cu ea, ceea ce o mişcă atât de mult încât îşi pierdu cunoştinţa. Atunci l-am scos din odaie; şi s-a dus în bibliotecă,

unde s-a trântit pe jos şi a rămas acolo, nevrând să mai audă de nimic. Când stăpâna mea şi-a revenit, a întrebat de el; dar apoi a spus că n-ar putea răbda să-l vadă suferind şi ne-a cerut s-o lăsăm să moară în linişte. A murit în braţele mele, ma'mselle, şi s-a stins liniştit, ca un copil, căci durerile cele mari trecuseră.

Dorothée se întrerupse şi începu să plângă, şi Emily plânse odată cu ea; căci era nespus de mişcată de bunătatea răposatei marchize şi de răbdarea plină de blândeţe cu care îndurase totul.

— Când a venit doctorul, reluă Dorothée, – vai! a fost prea târziu – a părut foarte mirat s-o vadă, căci curând după moarte toată faţa i s-a înnegrit de te apuca groaza văzând-o. După ce i-a trimis pe slujitori afară din odaie, mi-a pus câteva întrebări ciudate despre marchiză; voia mai ales să ştie cum se îmbolnăvise; şi l-am văzut cum clătina din cap la răspunsurile mele şi părea gata să spună mai mult. L-am înţeles foarte bine, dar am păstrat totul în sinea mea şi nu i-am povestit decât bărbatului meu, care mi-a poruncit să-mi ţin gura. Câţiva slujitori au bănuit şi ei ceva, la fel ca şi mine, şi zvonuri ciudate au început să umble prin vecinătate, dar nimeni n-a îndrăznit să spună cu glas tare. Când stăpânul a aflat că stăpâna s-a stins, s-a încuiat în odaie şi n-a vrut să mai vadă pe nimeni, în afară de doctor, care rămânea cu el uneori câte un ceas întreg; şi după aceea doctorul n-a mai vorbit niciodată cu mine despre marchiză. Când a fost îngropată în cimitirul mănăstirii, care nu e prea departe de-aici (dacă ar fi lună, aţi putea vedea turlele de aici, ma'mselle), toţi vasalii stăpânului meu au venit la înmormântare; şi nu găseai pe nimeni care să n-aibă ochii înlăcrimaţi, căci mult bine le făcuse ea săracilor. Şi n-am mai văzut niciodată pe cineva atât de trist cum era domnul marchiz după aceea, şi erau zile când avea asemenea izbucniri de furie, că ziceam cu toţii că-şi pierduse minţile. N-a mai stat mult la castel, ci a plecat la regimentul lui; n-a trecut mult şi toţi slujitorii de la castel, în afară de bărbatul meu şi de mine, au primit înştiinţare să plece, căci stăpânul se ducea la război. Nu l-am mai văzut de atunci; căci nu mai vrea pentru nimic în lume să se întoarcă la castel, cu toate că e un loc atât de frumos; şi n-a mai isprăvit odăile acelea frumoase pe care a pus să le clădească în aripa de apus; şi castelul a fost, ca să spun aşa, închis de atunci, până la sosirea domnului conte.

— Moartea marchizei mi se pare într-adevăr cu totul neobişnuită, zise Emily, care era dornică să afle mai mult decât îndrăznea să mărturisească.

— Da, domnişoară, adeveri Dorothée, a fost neobişnuită. V-am spus tot ce-am văzut, şi vă puteţi închipui singură ceea ce cred. Nu pot spune mai mult, pentru că nu vreau să răspândesc zvonuri care ar putea să-l supere pe domnul conte.

— Ai foarte multă dreptate, zise Emily. Dar, unde a murit marchizul?

— În nordul Franţei, după câte cred, ma'mselle, răspunse Dorothée. Tare bucuroasă am fost când am auzit că vine domnul conte, să stea aici, fiindcă a fost pustiu şi trist în ultimii ani la castel; şi se auzeau atâtea zgomote ciudate după moartea stăpânei mele, încât bărbatul meu şi cu mine l-am părăsit şi ne-am dus să stăm într-o căsuţă din apropiere. Şi acum, că v-am spus toată povestea asta tristă şi tot ce cred eu despre ea, să nu uitaţi ce mi-aţi făgăduit, că n-o să pomeniţi nimic despre ea.

— Aşa e cum spui, zise Emily; şi am să-mi ţin făgăduiala, Dorothée. Am ascultat cu luare-aminte tot ce mi-ai spus şi să ştii că mă interesează mai mult decât îţi închipui. Aş vrea doar să te pot convinge să-mi spui numele cavalerului pe care-l socoteai atât de demn de marchiză.

Dar Dorothée nu putu să fie înduplecată, şi apoi începu iarăşi să-i spună lui Emily cât de mult semăna cu răposata marchiză.

— Mai există un tablou al ei, adăugă ea, atârnat într-o odaie din aripa care a fost închisă. A fost pictat, după cum am auzit, înainte de a se mărita, şi seamănă mult mai mult cu dumneavoastră decât miniatura.

Când Emily se arătă tare dornică să vadă tabloul, Dorothée răspunse că nu avea încuviinţare să deschidă acele încăperi; dar atunci Emily îi aminti că mai deunăzi contele spusese că va da poruncă să fie deschise; lucrul acesta o puse pe gânduri pe Dorothée, şi apoi îi mărturisi că îi va veni mai uşor dacă va intra în acele încăperi împreună cu Emily; şi în cele din urmă îi făgădui să-i arate tabloul.

Noaptea era prea înaintată şi Emily era prea tulburată de relatarea întâmplărilor ce se petrecuseră în acele încăperi, pentru a le mai vizita atunci; dar îi ceru lui Dorothée să vină iarăşi în noaptea următoare, când nu le va vedea nimeni, şi să meargă împreună acolo. Pe lângă dorinţa de a cerceta portretul, se simţea tare curioasă să vadă camera în care murise marchiza şi despre care Dorothée îi spusese că era întocmai, cu patul şi mobilierul, ca în ziua când marchiza fusese dusă la groapă. Gravitatea simţămintelor pe care i le trezea gândul de a vedea locurile acelea se potrivea cu starea ei de deprimare datorită dezamăgirii suferite. Lucrurile vesele mai curând îi sporeau decât îi înlăturau deprimarea; dar poate că se lăsa prea mult pradă tendinţelor ei melancolice şi îşi deplângea cu nesăbuinţă nenorocul, pe care nicio virtute de-a ei n-ar fi ajutat-o să-l evite, deşi niciun efort de voinţă nu o putea face să privească cu detaşare cum se distruge acela pe care cândva îl stimase şi îl iubise.

Dorothée îi făgădui să vină în noaptea următoare cu cheile camerelor; şi apoi îi ură noapte bună şi plecă. Emily rămase, totuşi, la fereastră, meditând la soarta tristă a marchizei şi aşteptând, înfiorată, să răsune din nou muzica

aceea. Dar liniştea nopţii rămase netulburată, în afară doar de şoaptele pădurii legănate de vânt, şi apoi de clopotul îndepărtat al mănăstirii, bătând ora unu. Atunci se retrase de la fereastră; şi cum şedea pe marginea patului, lăsându-se în voia tristelor ei visări în singurătatea acestei ore prielnice, liniştea fu deodată întreruptă, dar nu de un cântec, ci de sunete cu totul neobişnuite, care păreau să vină fie din odaia alăturată, fie dintr-una de dedesubt. Cumplita nenorocire care-i fusese povestită, împreună cu împrejurările misterioase despre care se spunea că se petrecuseră după aceea la castel, o impresionaseră atât de tare, încât o clipă fu pradă slăbiciunii superstiţioase. Sunetele, totuşi, nu reveniră; şi ea se culcă, pentru a uita în somn nefericita poveste pe care o auzise.

CAPITOLUL IV

E ceasul din noapte târzie
În care se cască morminte,
Şi duhuri, ce parcă învie,
Păşesc pe aleile sfinte.
SHAKESPEARE – *Visul unei nopţi de vară*

În noaptea următoare, cam pe la aceeaşi oră, Dorothée veni la Emily în odaie cu cheile de la încăperile ce fuseseră ale răposatei marchize. Acestea se înşirau de-a lungul laturii de nord a castelului, făcând parte din vechea clădire; şi cum odaia lui Emily se afla spre miazăzi, au fost nevoite să străbată o mare parte a castelului, trecând pe lângă camerele mai multor membri ai familiei; şi Dorothée se ferea să fie observată, căci ar fi putut trezi curiozitatea lor şi s-ar fi iscat zvonuri, ceea ce nu ar fi fost pe placul contelui. Îi ceru de aceea lui Emily să mai aştepte jumătate de oră înainte de a porni, ca să fie sigură să slujitorii se duseseră la culcare. Era aproape ora unu când castelul se cufundă în sfârşit în tăcere şi Dorothée socoti că puteau să pornească. În răstimp, ea păru tot mai tulburată de întâmplările din trecut de care-şi amintea, şi gândul de a intra din nou în încăperile unde se petrecuseră şi unde nu mai fusese de atâţia ani o impresiona. Emily era şi ea cuprinsă de nelinişte; dar avea mai degrabă o senzaţie de gravitate şi mai puţină teamă, în cele din urmă se scuturară de tăcerea în care le cufundaseră gândurile şi aşteptarea şi părăsiră odaia. La început, Dorothée era aceea care ducea lumânarea, dar mâna îi tremura atât de tare, de slăbiciunea vârstei şi de spaimă, încât Emily i-o luă din mână şi-i dădu braţul să-şi sprijine de el paşii şubrezi.

Fură nevoite să coboare scara cea mare şi, după ce străbătură o mare parte a castelului, urcară altă scară, care ducea spre încăperile căutate. Păşiră cu grijă de-a lungul galeriei deschise ce înconjura sala cea mare, în care dădeau camerele contelui, contesei şi domnişoarei Blanche; şi de acolo, coborând pe scara principală, trecură chiar prin sala cea mare. O luară apoi prin sala slujitorilor, unde câţiva tăciuni de la focul ce fusese aprins mai licăreau încă în cămin şi unde masa pe care cinaseră avea în jur o mulţime de scaune ce le împiedicau drumul, şi ajunseră la picioarele scării din dos. Aici bătrâna Dorothée se opri şi se uită în jur.

— Hai să tragem cu urechea, zise ea, dacă nu se aude nimic; ma'mselle, nu auziţi vreun glas?

— Nimic, zise Emily; şi nu cred că cineva mai e treaz în castel, în afară de noi.

— Aveţi dreptate, ma'mselle, zise Dorothée, dar n-am mai fost pe-aici atât de târziu şi, după câte ştiu, temerile nu-mi sunt neîntemeiate.

— Dar ce anume ştii? vru să afle Emily.

— Oh, ma'mselle, n-avem timp de vorbă acum; mai bine să ne grăbim. Uşa aceea, din stânga, este cea pe care trebuie s-o deschidem.

Îşi urmară drumul şi, după ce ajunseră în capul scării, Dorothée vârî cheia în broască.

— Ah, se văită ea, căznindu-se s-o răsucească, au trecut atâţia ani de când n-a mai fost deschisă, încât mi-e teamă că e înţepenită.

Emily avu mai mult noroc, şi iată-le intrând într-o încăpere spaţioasă, care părea foarte veche.

— Vai! exclamă Dorothée intrând, ultima dată când am trecut prin uşa asta – urmam trupul neînsufleţit al stăpânei mele!

Emily, impresionată de spusele ei şi de înfăţişarea întunecoasă şi solemnă a încăperii, rămase tăcută; străbătură un lung şir de camere, până ajunseră într-una mai mare decât celelalte, bogată în vestigii ale unei măreţii apuse.

— Să ne odihnim o clipă, domnişoară, vorbi Dorothée cu glas stins, căci acum o să intrăm în odaia în care a murit stăpâna mea! Uşa aceea dă într-acolo. Ah, ma'mselle, de ce m-aţi îndemnat să vin?

Emily trase unul din fotoliile uriaşe cu care era mobilată încăperea şi o rugă pe Dorothée să se aşeze şi să-şi vină în fire.

— Cât de bine îmi aduce în minte locul acesta toate întâmplările de atunci! zise Dorothée. Parcă ieri s-au petrecut toate acele nenorociri!

— Ascultă! ce zgomot se aude? o întrerupse Emily.

Dorothée aproape că sări de pe fotoliu şi începu să se uite în jurul odăii, ascultând amândouă cu mare luare-aminte; dar, cum totul rămase tăcut, bătrâna se apucă iarăşi să depene amintirile sale triste:

— Salonul acesta, ma'mselle, era pe vremea stăpânei mele cea mai frumoasă încăpere din tot castelul, şi totul era aici rânduit după gustul ei. Toate mobilele astea măreţe – dar acum nu puteţi vedea aproape nimic din pricina prafului, şi lumina e atât de slabă – ah! cum mai era luminată odaia asta pe vremea când trăia stăpâna mea! Toate mobilele astea minunate au fost aduse de la Paris şi au fost făcute după modelul celor de la palatul Luvru de acolo, în afară de oglinzile acelea mari, care au fost aduse dintr-o ţară străină, ca şi tapiseria aceea fără seamăn de frumoasă. Cum i s-au mai şters culorile de când am văzut-o ultima dată!

— După câte am înţeles, toate astea se întâmplau acum douăzeci de ani, zise Emily.

— Cam aşa, domnişoară, adeveri Dorothée, ani pe care nu i-am uitat, dar tot răstimpul de atunci şi până acum a trecut ca o clipă. Tapiseria aceea îi

fermeca pe toţi; ea înfăţişează povestirile din nu ştiu ce carte vestită, dar i-am uitat numele.

Emily se ridică să cerceteze figurile din tapiserie şi descoperi, datorită versurilor scrise în limba provensală, cusute sub fiecare scenă, că înfăţişau întâmplări din câteva dintre cele mai vestite şi mai vechi romane cavalereşti.

Acum, după ce-şi mai venise în fire, Dorothée se ridică şi descuie uşa care dădea spre odaia răposatei marchize, şi Emily pătrunse într-o cameră înaltă, în care atârnau de jur-împrejur draperii întunecate, şi atât de spaţioasă încât lumânarea, pe care o ţinu ridicată nu-i putea lumina toată întinderea; iar Dorothée, după ce intră, se lăsă să cadă într-un scaun şi, suspinând adânc, abia cuteza să privească în jur la scena ce-i trezea amintiri atât de dureroase. Mai trecu câtăva vreme, şi Emily putu să zărească în penumbră patul pe care se spunea că murise marchiza. Apoi, înaintând spre celălalt capăt al odăii, descoperi baldachinul înalt, acoperit cu damasc de un verde închis, cu perdele coborând până la podea; aveau forma unui cort şi erau pe jumătate trase, aşa cum fuseseră lăsate cu douăzeci de ani în urmă; şi peste pat era aruncată o cuvertură, ca un linţoliu de catifea neagră, care atârna până la podea. Ţinând lumânarea deasupra, Emily se înfioră şi privi printre perdelele întunecate, aşteptându-se aproape să vadă un chip omenesc; şi deodată, amintindu-şi de groaza pe care o simţise când o descoperise pe doamna Montoni muribundă în turnul din Udolpho, curajul o părăsi; tocmai se întorcea de la pat, când Dorothée, care ajunsese lângă el, exclamă:

— Sfântă Fecioară! mi se pare o-o văd pe stăpâna mea întinsă pe linţoliu – aşa cum am văzut-o ultima dată!

Emily, pe care vorbele bătrânei o speriară, se uită din nou fără voie printre perdele, dar nu văzu decât linţoliul negru; în vremea asta Dorothée se sprijinea de marginea patului, domolindu-şi emoţia cu lacrimi îmbelşugate.

— Ah! vorbi ea după ce plânse puţin, aici am stat în noaptea cumplită, ţinând mâna stăpânei mele, ascultându-i ultimele cuvinte, şi urmărindu-i toată suferinţa – aici a murit în braţele mele!

— Nu te lăsa pradă amintirilor dureroase, zise Emily; hai să mergem. Arată-mi tabloul despre care mi-ai pomenit, dacă crezi că poţi îndura să-l vezi.

— Este atârnat în alcov, zise Dorothée, ridicându-se şi îndreptându-se spre o uşiţă de la capul patului, pe care o deschise; şi Emily o urmă cu lumânarea în alcovul răposatei marchize.

— Iată-l colo, ma'mselle, grăi Dorothée, arătând spre portretul unei femei; este chiar ea! întocmai cum arăta când a venit prima dată la castel.

Vedeţi, era ca o floare îmbobocită atunci, aşa cum sunteţi dumneavoastră acum – şi să se prăpădească atât de repede!

Pe când Dorothée vorbea, Emily se apucă să cerceteze cu atenţie tabloul; găsi că avea o mare asemănare cu miniatura, deşi expresia feţei era oarecum diferită, dar i se păru că observă întrucâtva aerul melancolic din miniatură.

— Vă rog, ma'mselle, staţi lângă tablou, ca să vă privesc pe amândouă, o rugă Dorothée.

Şi, după ce dorinţa îi fu îndeplinită, se arătă uimită de marea asemănare dintre ele. Emily, la rândul ei, privindu-l, se gândi că văzuse cândva o persoană care semăna cu cea din tablou, dar nu-şi putu aduce aminte cine era.

În alcov se găseau multe mărturii ale fostei marchize: o rochie de casă şi câteva piese de îmbrăcăminte erau risipite pe scaune, ca şi cum tocmai le-ar fi dezbrăcat. Pe jos era o pereche de papuci negri de satin; şi pe măsuţa de toaletă, o pereche de mănuşi şi un văl negru, lung, dar când Emily îl luă să-l vadă mai bine, i se destrămă în mână de vechi ce era.

— Ah! exclamă Dorothée, văzând vălul, stăpâna mea l-a aşezat cu mâna ei acolo; de atunci n-a mai fost mişcat din loc!

Emily, înfiorată, îl lăsă pe dată să cadă la loc.

— Ce bine îmi aduc aminte când şi l-a scos, urmă Dorothée; era în seara dinainte de a se prăpădi; tocmai se întorsese dintr-o mică plimbare în grădină, pe care am îndemnat-o s-o facă, şi părea puţin mai înviorată. I-am spus că arăta mai bine şi îmi amintesc de zâmbetul istovit ce i-a apărut pe faţă; dar, vai! nu-şi închipuia, şi nici eu, că va muri în noaptea aceea.

Dorothée începu din nou să plângă, luând vălul, îl puse deodată peste Emily, care se înfioră toată când se pomeni înfăşurată în el; îi ajungea până la călcâie şi pe când se străduia să-l scoată, Dorothée o rugă să-l mai lase o clipă.

— Mi-am zis, adăugă ea, că aşa o să semănaţi tare mult cu scumpa mea stăpână; – fie ca viaţa dumneavoastră, ma'mselle, să fie mai fericită decât a ei!

Emily, după ce-şi scoase vălul, îl aşeză la loc pe măsuţa de toaletă şi se apucă să cerceteze odăiţa, unde fiecare obiect pe care îşi punea ochii părea să-i vorbească de marchiză. Într-un mare bovindou cu vitralii se afla o măsuţă cu un crucifix de argint şi o carte de rugăciuni deschisă; şi Emily îşi aminti cu emoţie de obiceiul ei, de care-i pomenise Dorothée, de a cânta la lăută lângă fereastră, când deodată văzu chiar lăuta aşezată pe un colţ al mesei, ca şi cum ar fi fost pusă acolo într-o doară de mâna care de atâtea ori o însufleţise.

— Ce loc trist şi părăsit e acum! oftă Dorothée; după ce scumpa mea stăpână a murit, n-am mai fost în stare să rânduiesc alcovul, şi nici camera; iar stăpânul meu n-a mai intrat niciodată în aceste odăi; aşa că au rămas întocmai cum au fost în ziua când au luat-o pe stăpâna mea s-o ducă la groapă.

Pe când Dorothée vorbea, Emily nu-şi lua ochii de la lăută: era o lăută spaniolă, neobişnuit de mare; şi apoi, cu o mână care şovăia, o apucă şi îşi trecu degetele peste strune. Erau dezacordate, dar instrumentul scoase totuşi un sunet grav şi prelung. Dorothée tresări auzind sunetul binecunoscut şi, văzând lăuta în mâna lui Emily, zise:

— Tare mai ţinea doamna marchiză la lăuta asta! Îmi amintesc când a cântat ultima dată la ea – era în noaptea când a murit. Venisem ca de obicei s-o dezbrac; şi, când am intrat în odaia de culcare, am auzit din alcov sunetele atât de dulci şi, văzând-o pe stăpâna mea cântând, aşezată acolo, m-am apropiat uşor de uşă, care era întredeschisă, ca să ascult; căci deşi tristă, tare mai era duioasă muzica! O vedeam acolo, cu lăuta în mână, privind în sus; lacrimile i se prelingeau pe obraji, iar cântecul era un imn de seară, atât de dulce şi atât de solemn! Glasul parcă îi tremura; şi apoi se oprea o clipă, îşi ştergea lacrimile şi începea din nou, tot mai încet. Oh! am ascultat-o de multe ori pe stăpâna mea, dar niciodată n-am auzit ceva atât de duios ca acel cântec; abia mă puteam stăpâni să nu plâng. Cred că mai înainte îşi citise rugăciunile, căci cartea de rugăciuni era deschisă pe masă lângă ea – da, uite-o că e tot acolo, deschisă! Hai să plecăm de aici, ma'mselle, vă rog, adăugă Dorothée, căci e un loc care îmi rupe inima.

După ce se întoarseră în camera de culcare, Emily ţinu să mai arunce o privire pe pat; şi când ajunseră în capătul celălalt, lângă uşa deschisă ce dădea spre salon, Emily, în licărirea slabă a lumânării, păru să vadă ceva furişându-se în colţul mai întunecat al odăii. Fusese tare impresionată de tot ce văzuse în jur, căci altminteri împrejurarea, fie ea reală sau imaginară, n-ar fi afectat-o în asemenea măsură; se strădui să ascundă de Dorothée emoţia ce-o încerca, dar femeia îşi dădu seama că se schimbase la faţă şi o întrebă dacă nu cumva se simţea rău.

— Hai să mergem, vorbi Emily cu glas slab; aerul din aceste odăi e nesănătos.

Dar când încercă să plece, numai gândul de a trece prin încăperea unde apăruse năluca făcu ca spaima să-i sporească; şi, prea slăbită ca să se mai poată ţine pe picioare, se aşeză pe marginea patului.

Dorothée, închipuindu-şi că o mişcase trista poveste şi nenorocirea care se întâmplase în acest loc, căuta s-o îmbărbăteze; şi apoi, aşezându-se lângă

ea pe pat, se apucă să-i destăinuie şi alte amănunte, fără să-şi dea seama că ar putea astfel să-i sporească emoţia, preocupată doar de întâmplare.

— Cu puţin înainte de a se prăpădi stăpâna, zise ea, când durerile i se mai potoliseră, m-a chemat la ea; a întins mâna spre mine şi m-am aşezat chiar aici – aici unde draperia cade pe pat. Ce bine mi-aduc aminte de privirea ei din clipa aceea – moartea era în ochii ei! – parc-aş vedea-o acum. Acolo zăcea, ma'mselle – cu faţa pe perna de colo! Cuvertura asta neagră nu era atunci pe pat; a fost pusă după moartea ei, iar ea a fost aşezată deasupra.

Emily se întoarse să privească printre draperiile întunecate, ca şi cum ar fi putut să-i vadă chipul. Marginea pernei albe abia se zărea pe linţoliul cel negru; dar, când ochii i se îndreptară spre linţoliu, i se păru că-l vede mişcându-se. Fără să poată scoate o vorbă, o apucă de braţ pe Dorothée care, surprinsă de gestul ei şi de privirea îngrozită, îşi întoarse ochii de la Emily spre pat; şi într-adevăr, în clipa următoare, văzu şi ea linţoliul ridicându-se şi căzând din nou la loc.

Emily se ridică vrând să fugă, dar Dorothée rămase ţintuită locului, cu privirea aţintită pe pat; în cele din urmă spuse:

— E doar vântul care-l mişcă, ma'mselle! Am lăsat toate uşile deschise; uite cum pâlpâie şi lumânarea – e doar vântul.

Dar abia rostise aceste cuvinte, când linţoliul se mişcă mai mult ca înainte; şi Emily, oarecum ruşinată de spaimele ei, se întoarse spre pat, vrând să se convingă că doar vântul era pricina spaimei, când, în timp ce privea printre draperii, linţoliul se mişcă din nou şi, în clipa următoare, o figură omenească se ivi de sub el.

Ţipând de groază, o luară amândouă la fugă şi ieşiră din odaie cât de repede le duceau picioarele tremurânde, lăsând deschise toate uşile odăilor prin care treceau. Când ajunseră în capul scării, Dorothée deschise uşa unei odăi unde dormeau câteva slujnice şi se prăbuşi pe pat cu răsuflarea tăiată; iar Emily, nemaiştiind ce face, nu izbutea aproape deloc să-şi ascundă pricina spaimei în faţa slujnicelor uimite. Şi deşi Dorothée, când putu să vorbească, încercă să-şi râdă de propria-i spaimă, iar Emily îi urmă pilda, slujnicele se molipsiră repede de spaima lor, şi nici în ruptul capului nu putură să fie convinse să mai rămână peste noapte într-o odaie de lângă acele încăperi de groază.

După ce Dorothée o conduse pe Emily în odaia ei, începură amândouă să discute, ceva mai liniştite, despre strania întâmplare la care asistaseră; Emily aproape că s-ar fi îndoit de simţurile ei, dacă Dorothée nu i-ar fi adeverit cele văzute. Acum îi povesti şi de ceea ce văzuse în camera exterioară şi o întrebă dacă era sigură că nicio uşă nu fusese lăsată descuiată, pe unde cineva din afară ar fi putut pătrunde înăuntru. Dorothée

îi răspunse că ţinea tot timpul cheile tuturor încăperilor la ea; şi când îşi făcuse rondul prin castel, ca de obicei, ca să vadă dacă totul era în ordine, încercase şi aceste uşi împreună cu celelalte, şi le găsise încuiate. De aceea, era cu neputinţă, adăugă ea, ca cineva să fi putut intra în odăi; şi chiar dacă ar fi intrat, ea nu credea că se putuse culca şi dormi într-un loc atât de rece şi de singuratic.

Emily socoti atunci că cineva le pândise când se îndreptaseră într-acolo şi, din joacă, le urmărise prin odăi cu gândul să le sperie; şi în timp ce de erau în alcov, avusese prilejul să se vâre în pat.

Dorothée adeveri că s-ar fi putut întâmpla aşa, dar apoi îşi aminti că, intrând în odaie, răsucise cheia uşii de afară, ca să împiedice pe oricine din familie să-şi dea seama unde se duseseră; în felul acesta, negreşit nici o altă persoană, în afară de ele, nu se putea afla la cameră; şi se apucă să susţină că figura fantomatică pe care o văzuse nu avea nimic omenesc, ci era o apariţie înspăimântătoare.

Emily era nespus de impresionată. De orice natură ar fi fost apariţia pe care o văzuse, omenească sau supranaturală, soarta răposatei marchize era o realitate neîndoielnică; şi această întâmplare neobişnuită, petrecută chiar în locul suferinţelor ei, o tulbură profund pe Emily; o năpădi o spaimă superstiţioasă, căreia i-ar fi rezistat după descoperirea înşelăciunilor de la Udolpho, dacă n-ar fi aflat de nefericita poveste spusă de Dorothée. Şi chiar o conjură solemn să ascundă întâmplarea din noaptea aceasta şi să nu dea însemnătate spaimei pe care şi-o trădase mai înainte, aşa încât contele să nu fie sâcâit de zvonuri, care neîndoielnic vor stârni nelinişte şi nedumerire printre ai casei.

— Timpul, adăugă ea, poate că va lămuri toate aceste mistere; până atunci, să aşteptăm în tăcere.

Dorothée se învoi cu dragă inimă. Dar îşi aminti deodată că lăsase deschise toate uşile odăilor din aripa de nord; şi nu avea curajul să se întoarcă singură ca s-o încuie cel puţin pe cea exterioară. Emily, făcând un efort, îşi stăpâni frica şi se oferi s-o însoţească până la piciorul scării din spate, şi s-o aştepte acolo până când Dorothée va urca; iar aceasta, prinzând astfel curaj, consimţi să meargă. Aşa că părăsiră amândouă odaia lui Emily.

Niciun zgomot nu tulbura liniştea cât trecură prin săli şi galerii; dar ajungând la piciorul scării din spate, curajul o părăsi iar pe Dorothée. Totuşi, după ce se opriră o clipă să asculte, şi nu auziră niciun zgomot de sus, femeia urcă scara, lăsând-o pe Emily jos; abia dacă-şi aruncă ochii în prima cameră, încuie uşa care închidea întregul şir de odăi şi se întoarse la Emily.

Pe când păşea prin coridorul care ducea spre sala cea mare, se auzi un fel de vaiet, care părea să vină chiar din sală, şi amândouă se opriră să asculte,

cuprinse de o noua nelinişte; dar Emily desluşi îndată glasul Annettei, pe care o găsi străbătând sala, cu încă o slujnică; Annette era atât de înspăimântată de zvonul pe care celelalte slujnice îl răspândiseră, încât, socotind că nu putea să se afle în siguranţă decât lângă stăpâna ei, se grăbea să se refugieze în camera acesteia. Emily încercă să râdă şi să-i alunge spaima, dar în zadar; şi, înduioşată de temerile ei, se învoi s-o lase peste noapte în odaia ei.

CAPITOLUL V

[La castel soseşte un grup de oaspeţi, printre care şi baronul St. Foix, un vechi prieten al contelui, împreună cu fiul său, cavalerul St. Foix, pretendent la mâna lui Blanche. Printre servitori se răspândeşte zvonul că în castel ar bântui fantome, şi Ludovico se hotărăşte să risipească temerile acestea, rugându-l pe conte să-i îngăduie să-şi petreacă o noapte stând de veghe singur în încăperile din aripa de nord, de unde se auzeau uneori sunete ciudate.]

CAPITOLUL VI

Voi, zei ai liniştii şi-ai somnului adânc!
Ce-aţi luat în blândă stăpânire-acest castel
Şi toată pacea ce domneşte împrejur,
Iertaţi-mi pana şovăielnică ce-ncearcă
Să cânte ce n-a fost nicicând cântat de oameni.

THOMSON

Contele dădu poruncă să fie deschise încăperile din aripa de nord şi pregătite pentru a-l primi pe Ludovico; dar Dorothée, amintindu-şi ce văzuse de curând acolo, se temu să-i dea ascultare; şi cum niciuna dintre celelalte slujnice nu se încumeta să meargă într-acolo, odăile rămaseră închise până în momentul când Ludovico urma să se retragă acolo pentru noapte, oră pe care toţi ai casei o aşteptau cu nerăbdare.

După cină, Ludovico, chemat de conte, veni în cabinetul acestuia, unde rămaseră împreună aproape jumătate de oră; şi când plecă de acolo, contele îi dădu o sabie.

— Sabia asta a slujit până acum în încăierări ale muritorilor, zise contele pe un ton glumeţ; tu o vei folosi cu cinste, fără îndoială, într-una spirituală. Mâine să nu mai aud că a mai rămas vreo fantomă în castel.

Ludovico o primi cu o plecăciune respectuoasă.

— Porunca vi se va îndeplini, domnule conte, zise el; mă voi sili ca, după această noapte, nicio stafie să nu mai tulbure pacea castelului.

Se întoarseră apoi în sufragerie, unde oaspeţii contelui aşteptau să-i însoţească, pe el şi pe Ludovico, până la uşa încăperilor din aripa de nord; Dorothée fu chemată să aducă cheile, şi i le înmână lui Ludovico, care porni apoi în frunte, urmat de cei mai mulţi dintre cei ce se aflau la castel. Când ajunseră la scara din spate, câteva slujnice se retraseră, neînvoindu-se să meargă mai departe; ceilalţi însă îl urmară până în capul scării, unde palierul cel larg le îngădui să se strângă în jurul său; Ludovico vârî atunci cheia în broască, fiind urmărit din priviri cu o curiozitate atât de mare, de parcă ar fi îndeplinit un ritual magic.

Ludovico, neobişnuit cu broasca, nu izbutea să răsucească cheia; Dorothée, care rămăsese mult în urmă, fu chemată să se apropie şi, luând cheia, descuie imediat uşa şi o deschise încet; dar, după ce aruncă o privire fugară prin odaia întunecoasă, scoase un ţipăt şi se dădu înapoi. Auzind acest semnal de alarmă, cei mai mulţi din ceată se repeziră în jos pe scară; contele, Henri şi Ludovico, lăsaţi singuri să continue cercetările, intrară în

odaie – Ludovico cu sabia trasă, căci se grăbise s-o scoată din teacă; contele cu lumânarea în mână; şi Henri cu un coşuleţ cu merinde pentru curajosul ce urma să înfrunte taina încăperii.

După ce aruncară în grabă o privire prin prima odaie, unde nimic nu părea să îndrituiască sperietura, trecură în cea de-a doua; şi văzând şi acolo totul în bună rânduială, intrară în a treia încăpere, cu un pas mai domolit. Contele avu acum răgazul să zâmbească de felul cum fusese luat prin surprindere şi îl întrebă pe Ludovico în care odaie hotărâse să-şi petreacă noaptea.

— Mai sunt câteva camere, în afară de acestea, excelenţă, zise Ludovico, arătând spre o uşă; şi într-una din ele se pare că se află un pat. Am să-mi petrec noaptea acolo; şi când obosesc cu veghea, pot să mă întind puţin.

— Bine, zise contele; acum, hai să mergem. După cum vezi, în odăile acestea nu e nimic altceva în afară de ziduri mucegăite şi mobile hodorogite. Am fost atât de prins cu alte treburi de când am venit la castel, încât nu m-am uitat prin ele până acum. Ţine minte, Ludovico, să-i spui mâine lui Dorothée să deschidă ferestrele acestea. Draperiile de damasc sunt zdrenţuite. Am să pun să fie date jos şi mobilele acestea vechi îndepărtate.

— Dragă tată, zise Henri, iată un fotoliu cu aurării atât de masive, de parcă e unul din scaunele de ceremonie de la Luvru.

— Da, adeveri contele, oprindu-se o clipă să-l cerceteze, e o poveste cu scaunul acesta, dar n-am timp acum s-o spun – să mergem mai departe. Încăperile acestea sunt mai vaste decât îmi închipuiam; de mulţi ani n-am mai fost pe-aici. Dar unde-i dormitorul de care vorbeai, Ludovico? – acestea nu sunt decât anticamere la salonul cel mare. Mi le amintesc în toată splendoarea lor.

— Mi s-a spus, domnule conte, răspunse Ludovico, că patul se află într-o odaie care dă în salon, şi cu el se termină aceste încăperi.

— Oh, iată şi salonul, zise contele, pe când intrau în încăperea spaţioasă în care se odihniseră Emily şi Dorothée.

Rămase aici o clipă, cercetând relicvele măreţiei de altădată – tapiseria somptuoasă, canapelele lungi şi scunde îmbrăcate în catifea, cu lemnăria bogat sculptată şi aurită, podeaua încrustată cu pătrăţele mici de marmură fină şi acoperită în mijloc cu o piesă de tapiserie foarte bogată, ferestrele cu vitralii şi marile oglinzi veneţiene, de o mărime şi calitate neîntâlnite pe vremea aceea în Franţa, care reflectau din toate părţile spaţioasa încăpere. Cândva ele reflectaseră şi scene vesele şi strălucitoare, căci aceasta fusese sala de gală a castelului şi aici marchiza îşi ţinuse reuniunile care făceau parte din petrecerile ei de nuntă. Dacă bagheta unui magician ar fi putut readuce mulţimile dispărute – numeroşi dintre participanţi dispăruseră

chiar de pe faţa pământului – care trecuseră cândva pe dinaintea acestor oglinzi lucioase, ce imagine diferită faţă de cea de azi ar fi înfăţişat! Acum, în loc de străluciri de lumini orbitoare şi mulţimi elegante şi aferate, ele reflectau doar razele unei lumânări pâlpâitoare, pe care contele o ţinea în sus şi care abia izbutea să arate imaginea a trei siluete solitare cercetând încăperea şi pereţii înalţi şi întunecoşi din jurul lor.

— Ah! exclamă contele către Henri, trezindu-se din reverie, cât de mult s-a schimbat scena aceasta de când am văzut-o ultima dată! Pe atunci eram tânăr; şi marchiza era în viaţă, în plină înflorire; şi mai erau mulţi alţii, care azi nu mai sunt! Acolo se afla orchestra; iar aici noi dănţuiam într-o vâltoare plină de vioiciune – încât până şi zidurile răsunau de atâta dans! Acum ele trimit doar ecoul unui glas slăbit – şi chiar şi acesta nu peste mult timp nu se va mai auzi! Fiule, ţine minte că am fost cândva tânăr ca şi tine, şi că vei dispărea şi tu ca şi înaintaşii tăi – ca cei care, când cântau şi dansau în această încăpere cândva veselă, uitau că anii sunt făcuţi din clipe şi că fiecare pas pe care-l făceau îi ducea tot mai aproape de mormânt. Dar asemenea cugetări sunt zadarnice, aş spune aproape dăunătoare, dacă nu ne învaţă să ne pregătim pentru veşnicie; căci altminteri nu fac decât să ne întunece fericirea prezentă, fără să ne călăuzească spre una viitoare. Dar destul cu asta – să mergem mai departe.

Ludovico deschise acum uşa dormitorului, iar contele, intrând, fu izbit de înfăţişarea funebră a draperiilor de culoare închisă. Se apropie de pat cu o emoţie gravă şi, văzându-l acoperit cu linţoliul de catifea neagră, se opri.

— Ce poate să însemne asta? întrebă el.

— Am auzit, domnule conte, vorbi Ludovico, stând la picioarele patului şi privind printre draperiile baldachinului, că doamna marchiză de Villeroi a murit în camera asta şi că a rămas aici până a fost dusă în mormânt; poate că de asta, signor, a rămas linţoliul aici.

Contele nu răspunse nimic, dar rămase câteva clipe cufundat în gânduri, vădit tulburat. Apoi, întorcându-se spre Ludovico, îl întrebă cu un aer grav dacă tot se mai încumeta să rămână acolo peste noapte.

— Dacă ai vreo îndoială, adăugă contele, nu te sfii să mărturiseşti; am să te dezleg de făgăduiala făcută şi n-o să fii în primejdie de a fi luat în zeflemea de ceilalţi slujitori.

Ludovico tăcea; mândria şi ceva foarte asemănător cu teama păreau că se luptă în sufletul său. Totuşi, mândria învinse până la urmă; roşi, şi şovăiala i se risipi.

— Nu, domnule conte, zise el, am să duc la bun sfârşit ceea ce am început; vă sunt recunoscător pentru grija ce mi-o arătaţi. Am să aprind focul în cămin şi, cu bunătăţile din coşuleţ, cred că am să mă simt bine.

— Fie cum spui, zise contele; dar cum ai să amăgeşti oboseala nopţii, dacă n-ai să dormi?

— Când o să mă simt obosit, domnule conte, răspunse Ludovico, n-o să-mi fie teamă să adorm; între timp, am o carte cu care să-mi trec vremea.

— Prea bine, zise contele; nădăjduiesc să nu te tulbure nimic; dar dacă peste noapte ai pricină de alarmă, vino în odaia mea. Am prea multă încredere în bunul simţ şi curajul tău ca să cred că te vei speria din nimic, sau că te vei lăsa năpădit de închipuiri din cauza întunericului din cameră sau a singurătăţii ei. Mâine o să-ţi mulţumesc pentru a fi îndeplinit această însărcinare importantă; odăile acestea vor fi atunci deschise, şi oamenii mei se vor lămuri că au făcut o greşeală. Noapte bună, Ludovico; aştept să te văd mâine-dimineaţă devreme, şi adu-ţi aminte ce ţi-am spus.

— Aşa voi face, domnule conte; noapte bună excelenţei voastre; – îngăduiţi-mi să vă conduc cu lumina.

Şi, într-adevăr, lumină contelui şi lui Henri drumul prin camere până la uşa exterioară. Pe palier se afla o lumânare, lăsată de unul dintre slujitorii care o luaseră la fugă înspăimântaţi; Henri, luând-o în mână, îi ură din nou noapte bună lui Ludovico, iar acesta îi întoarse respectuos urarea, după care închise uşa în urma lor şi o încuie. Apoi, retrăgându-se în dormitor, cercetă cu de-amănuntul odăile prin care trecea, cu mai multă grijă decât o făcuse mai înainte, căci se temea ca nu cumva unul din oameni să se fi ascuns acolo, ca să-l sperie la noapte. Dar nu era nimeni, în afară de el, în aceste odăi; şi, lăsând deschise uşile prin care trecea, intră iar în salonul cel mare, care îl cam înspăimântă datorită imensităţii şi întunecimii tăcute. O clipă rămase în loc, uitându-se îndărăt prin lungul şir de odăi prin care trecuse; şi pe când se întorcea, văzu o lumină şi propriul său chip care se răsfrângea într-una din oglinzile cele mari, şi tresări. Pe luciul ei întunecat mai zări nedesluşit şi alte obiecte; dar nu se opri să le cerceteze, ci se întoarse în grabă în dormitor; se apucă să se uite cu luare-aminte peste tot şi văzând uşa ce da în alcov, o deschise. Totul era liniştit înăuntru. Privind în jur, ochii îi fură atraşi de portretul răposatei marchize, şi rămase multă vreme cu privirea aţintită asupra tabloului, cuprins de oarecare uimire; şi apoi, după ce mai cercetă odăiţa, se întoarse în dormitor, unde aprinse focul în cămin; flăcările strălucitoare îl mai îmbărbătară, căci întunericul şi tăcerea întreruptă doar de rafalele de vânt îi cam slăbiseră curajul. Îşi trase lângă foc o măsuţă şi un scaun, luă o sticlă de vin şi ceva de îmbucat din coşuleţ şi se ospătă. După ce termină de mâncat, aşeză sabia pe masă şi, cum nu îi era somn, scoase din buzunar cartea despre care vorbise – nişte vechi poveşti provensale. După ce mai aţâţă focul ca să ardă mai bine, potrivi flacăra lumânării şi îşi trase

scaunul lângă cămin, începu să citească, şi atenţia îi fu curând absorbită cu totul de întâmplările din carte.

Între timp, contele se întorsese în sufragerie, unde se adunaseră toţi acei care-l însoţiseră în aripa de nord, când o auziseră pe Dorothée ţipând; şi începură să-i pună acum tot felul de întrebări despre încăperile cu pricina. Contele îi cam luă peste picior pe oaspeţii săi că fugiseră în mare grabă şi că se lăsau stăpâniţi de o teamă superstiţioasă; şi aceasta duse la întrebarea: oare după ce a părăsit trupul, îi mai este îngăduit vreodată spiritului să se întoarcă pe pământ; şi dacă da, este oare cu putinţă ca spiritele să devină vizibile ochilor? Baronul fu de părere că prima întrebare era probabilă şi cea de-a doua posibilă; şi se strădui să justifice această părere, citind surse respectabile, atât din antichitate cât şi din vremuri mai apropiate. Contele, însă, avea în mod hotărât o părere contrară; de aici, se iscă o lungă discuţie, în care obişnuitele argumente asupra acestui subiect fură prezentate de ambele părţi cu dibăcie, şi discutate cu sinceritate, dar fără ca vreunul din ei să-l convingă pe celălalt. Discuţia aceasta produse efecte variate asupra auditoriului. Astfel, deşi contele se arăta mult superior baronului în ceea ce priveşte argumentaţia, avea mult mai puţini adepţi; căci tendinţa atât de firească minţii omeneşti de a fi atrasă de tot ceea ce ar putea să-i extindă facultăţile spre perceperea lucrurilor uimitoare şi miraculoase, îi împingea pe cei mai mulţi din cei de faţă de partea baronului; şi deşi multe din argumentele contelui erau de netăgăduit, oponenţii săi credeau că aceasta se datora lipsei lor de cunoştinţe într-un domeniu atât de abstract, mai degrabă decât inexistenţei unor argumente care să le doboare pe ale lui.

Blanche asculta cu luare-aminte, palidă şi speriată, până când privirea zeflemitoare a tatălui ei o făcu să roşească, şi atunci căută să nu se gândească la poveştile superstiţioase auzite la mănăstire. În acelaşi timp, Emily urmărise cu adâncă atenţie discuţia asupra acestui subiect, care i se părea foarte interesant; iar când îşi aminti de apariţia ce i se arătase în odaia răposatei marchize, o trecură fiori de spaimă. De mai multe ori a fost pe punctul să pomenească ceea ce văzuse; dar teama de a nu-l supăra pe conte şi de a nu fi luată în zeflemea, o făcu să se stăpânească; aştepta cu nerăbdare rezultatul faptei cutezătoare a lui Ludovico, hotărâtă ca în viitor tăcerea ei să depindă de acest rezultat.

Când oaspeţii se retraseră pentru a se odihni, şi contele se duse să se pregătească şi el de culcare, amintirea locurilor pustii pe care le vizitase în propriul său castel îl cufundă într-o profundă reverie, dar în cele din urmă o muzică îl trezi din îngândurarea lui.

— Ce muzică se aude? îl întrebă pe valetul său. Cine cântă la ora asta târzie?

Slujitorul nu răspunse nimic; contele continuă să asculte, şi apoi adăugă:

— Văd că nu-i un muzician obişnuit; atinge instrumentul cu multă gingăşie – cine e, Pierre?

— Domnule conte, începu omul, şovăitor.

— Cine cântă la acest instrument? repetă contele.

— Cum, înălţimea voastră nu ştie? zise valetul.

— Ce vrei să spui? se întoarse spre el contele, cu o înfăţişare severă.

— Nimic, domnule conte, n-am vrut să spun nimic, răspunse, omul cu supunere în glas – numai că... muzica asta... se aude adesea la castel când bate miezul nopţii, şi credeam că înălţimea voastră a mai auzit-o şi altă dată.

— Muzică ce se aude la castel când bate miezul nopţii! Sărmane om! – şi poate că se şi dansează după muzica asta, aşa-i?

— Cine cântă, nu cântă în castel, aşa cred, domnule conte; sunetele vin din pădure, se spune, deşi par atât de aproape; – dar, la urma urmei, duhurile pot face orice.

— Ah, sărmanul de tine! zise contele, văd că eşti la fel de nătărău ca şi ceilalţi; mâine ai să-ţi dai seama ce vorbe lipsite de noimă spui. Dar ascultă! – ce voce-i asta?

— Oh, domnule conte! aceasta-i vocea pe care o auzim adesea odată cu muzica.

— Adesea! exclamă contele. Cât de adesea, mă rog? E o voce foarte frumoasă.

— Păi, domnule conte, ca să spun drept, eu n-am auzit-o mai mult de două sau trei ori; dar cei care trăiesc aici mai demult, au auzit-o destul de des.

— Ce modulaţie frumoasă! exclamă contele, continuând să asculte – şi acum, ce dulce se stinge cadenţa. Cu siguranţă că nu-i un muritor de rând!

— Tocmai aşa se şi spune, domnule conte, zise valetul; se spune că nu-i cântată de un muritor; şi dacă ar fi să-mi destăinui gândul...

— Linişte! îi porunci contele, şi rămase să asculte până când melodia se stinse. Foarte ciudat! adăugă apoi, întorcându-se de la fereastră. Închide ferestrele, Pierre.

Pierre se supuse, şi curând după aceea contele îl trimise afară din odaie; dar muzica îi stărui mult timp în minte, vibrând îndelung în închipuire, cu tonurile-i dulci şi melodioase, în timp ce gândurile îi erau cuprinse de uimire şi nedumerire.

CAPITOLUL VII

Din plin te bucură de somnul dulce;
Tu n-ai vedenii, nici închipuiri,
Cum au în minte cei munciţi de griji;
De-aceea dormi atât de-adânc.
SHAKESPEARE – *Iuliu Cezar*

Contele, care dormise puţin în cursul nopţii, se trezi devreme şi, dornic să stea de vorbă cu Ludovico, se grăbi să ajungă în aripa de nord; dar uşa care dădea într-acolo fiind încuiată în seara trecută, se văzu nevoit să bată cu putere pentru a i se deschide. Dar nici bătaia şi nici glasul său nu păreau să fie auzite; ţinând seama de depărtarea de la uşă până în dormitor, şi de faptul că Ludovico, obosit de veghe, fusese după cât se pare furat de un somn adânc, contele nu fu surprins neprimind niciun răspuns; şi plecând de la uşă, coborî să se preumble prin parc.

Era o dimineaţă cenuşie de toamnă. Soarele, răsărind peste Provenţa, îşi trimitea lumina palidă, căci razele îşi croiau cu greu drum prin negura ce se ridica din mare, plutind peste vârfurile copacilor al căror frunziş avea acum culorile gingaşe ale toamnei. Furtuna trecuse, dar valurile tot se mai învolburau, cu creste lungi, înspumate, în timp ce nicio adiere nu clintea pânzele corăbiilor de lângă ţărm ce ridicau ancora să plece în larg. Liniştea melancolică a acestei ore era pe placul contelui, care îşi urmă drumul prin pădure, adâncit în gânduri.

Emily se trezi şi ea devreme şi îşi făcu plimbarea obişnuită pe marginea promontoriului ce se înălţa deasupra Mediteranei. Nu era preocupată acum de întâmplările de la castel, căci gândurile ei se îndreptau spre Valancourt; pe care încă nu ajunsese să-l privească cu nepăsare, deşi judecata o mustra mereu pentru afecţiunea ce-i stăruia încă în inimă, după ce stima faţă de el se risipise. În amintire îi stăruia mereu privirea lui când se despărţiseră şi glasul său cum răsunase când îşi luase ultimul rămas bun; şi cum prin cine ştie ce asociaţie îi veni iarăşi în gând, cu o forţă deosebită, această împrejurare, vărsă lacrimi amare, tulburată de amintiri.

Când ajunse la foişor, se aşeză pe treptele în ruină, urmărind cu o tristă descurajare valurile, pe jumătate ascunse de pâclă, cum se rostogoleau spre ţărm, împrăştiind stropii uşori în jurul stâncilor de jos. Murmurul lor surd şi pâcla tot mai groasă ce urca în rotocoale pe faleză dădeau întregii scene o solemnitate în armonie cu starea ei sufletească; şi rămase aşa, pierdută în amintiri, până când acestea deveniră prea dureroase, şi atunci se ridică şi părăsi locurile. Trecând pe lângă portiţa ce dădea spre foişor, văzu nişte

litere gravate pe piatra intrării dosnice, şi se opri să le examineze; şi cu toate că păreau să fi fost zgâriate grosolan cu un briceag, caracterele îi erau familiare. În cele din urmă, recunoscând scrisul lui Valancourt, citi cu emoţie următoarele stihuri, intitulate:

EPAVA

E noapte-adâncă! Pe-acest mal pustiu,
Sub zidul foişorului înalt,
Cu tainice-arătări gonind drumeţii,
Mă odihnesc; şi văd jos, în adâncuri,
Ca printre nori, lumina rece-a lunii
Lucind pe valuri. Nevăzut, şi vântul
Cu forţă misterioasă umflă unda,
Şi mânios mugeşte jos talazul.
În liniştea dintre rafale-aud
Un glas de duhuri îngânând încet,
Şi-adesea, printre nori, le văd şi chipul.
Dar vai! ce strigăt trist aduce vântul,
Şi-n depărtări ce pânză de corabie
Se-apleacă? – Se stinge-acum chemarea!
Ah! marinari sărmani! – lumina zilei
Nicicând de-acum n-o veţi vedea pe lume!

Aceste versuri dovedeau că Valancourt venise în turnul foişorului; că fusese aici, după cât se pare, chiar în noaptea trecută, întrucât era asemenea celei zugrăvite în versuri, şi că părăsise de curând clădirea, căci abia de puţin timp se luminase, şi pe întuneric ar fi fost cu neputinţă să sape aceste litere. Aşa încât se putea să fie încă prin grădină.

Pe când gândurile acestea îi treceau repede prin minte, ele stârneau o mulţime de simţăminte contradictorii, care aproape o copleşiră pe Emily. Dar primul ei imbold o sfătui să-l ocolească, aşa că se îndepărtă de turn şi se întoarse cu paşi grăbiţi spre castel. În drum, îşi aminti de muzica pe care o auzise mai înainte de lângă turn şi de silueta care apăruse acolo; şi era atât de tulburată, încât înclină să creadă că atunci îl auzise şi îl văzuse pe Valancourt; dar alte amănunte de care îşi aminti o convinseră în curând că se înşela. Ajungând într-un colţ al pădurii cu copaci mai deşi, zări un om, care mergea încet prin umbră, la oarecare depărtare; şi, cu gândul la Valancourt, tresări şi se opri, închipuindu-şi că era el. Omul se apropia acum cu paşi repezi; şi înainte de a putea să-l evite, acesta îi vorbi, şi atunci îşi

dădu seama că era contele, care se arătă oarecum surprins s-o găsească plimbându-se atât de devreme, şi chiar o zeflemisi puţin pentru singurătatea pe care o căuta. Dar dându-şi seama curând că era vorba de o situaţie care reclama îngrijorare şi nu ironie, îşi schimbă atitudinea şi o dojeni cu afecţiune că se lăsa astfel pradă regretelor zadarnice; iar ea, deşi recunoştea că avea dreptate în tot ce-i spunea, nu-şi putu reţine lacrimile, şi contele schimbă de îndată vorba. Arătându-se uimit că nu primise încă răspuns de la prietenul său, avocatul din Avignon, în legătură cu proprietăţile răposatei doamne Montoni, se strădui cu un zel prietenos să o înveselească pe Emily, vorbindu-i de speranţele de a-şi câştiga dreptul asupra lor; dar vai! ea simţea că proprietăţile acelea ar putea contribui prea puţin acum la o viaţă care pe Valancourt nu-l mai atrăgea.

Când reveniră la castel, Emily se retrase în camera ei, iar contele de Villefort se duse la uşa ce dădea spre aripa de nord. Aceasta era tot încuiată; dar acum, fiind hotărât să-l trezească pe Ludovico, începu să strige mai tare decât înainte; dar nu-i răspunse decât o tăcere totală; iar contele, văzând că toate sforţările de a se face auzit rămâneau zadarnice, în cele din urmă începu să se teamă să nu i se fi întâmplat ceva lui Ludovico, pe care spaima de vreo nălucă să nu-l fi făcut să-şi piardă simţurile. Aşa că plecă de lângă uşă, gândindu-se să cheme slujitorii s-o deschidă cu forţa, mai cu seamă că auzea pe unii dintre ei mişcându-se prin odăile de jos ale castelului.

La întrebările contelui, dacă îl văzuseră sau îl auziseră pe Ludovico, ei răspunseră, înfricoşaţi, că nimeni nu se încumetase, din seara trecută, în aripa de nord a castelului.

— Înseamnă că doarme buştean, zise contele; şi se află la asemenea depărtare de uşa exterioară, care este încuiată, încât ca să putem intra acolo, va fi nevoie s-o forţăm. Aduceţi nişte unelte şi urmaţi-mă.

Oamenii rămaseră însă tăcuţi şi descumpăniţi; abia când se adunară toţi slujitorii castelului, poruncile contelui fură îndeplinite. Între timp, Dorothée îşi aminti de o uşă care dădea într-o galerie ce ducea de la scara principală la ultima anticameră a salonului; dacă s-ar fi încercat deschiderea ei, s-ar fi ajuns astfel mult mai aproape de dormitor, şi Ludovico ar fi putut fi trezit cu uşurinţă.

Aşa încât contele se îndreptă într-acolo; dar strigătele sale la această uşă se dovediră tot atât de zadarnice ca şi la uşa mai îndepărtată. Îngrijorat cu adevărat de soarta lui Ludovico, contele era pe cale să izbească el însuşi cu unealta adusă în uşă, când privirea îi căzu pe neobişnuita lucrătură a acestei uşi şi se opri înainte de a lovi. La prima vedere, părea să fie de abanos, atât de neagră şi de densă îi era fibra şi atât de mare luciul; dar se dovedi a fi doar din lemn de zadă, din aceea care creştea în Provenţa, pe atunci

faimoasă pentru pădurile ei de zadă. Culoarea minunată, şi luciul, şi lucrătura plină de gingăşie a uşii îl hotărâră pe conte să o cruţe, şi se întoarse iarăşi la uşa ce dădea spre scara din spate; şi după ce o sparseră, contele pătrunse în prima anticameră, urmat de Henri şi câţiva dintre slujitorii mai curajoşi, ceilalţi aşteptând pe scări şi pe palier să vadă ce se va întâmpla.

Liniştea domnea în camerele prin care trecu contele; şi, când ajunse în salon, îl strigă cu glas tare pe Ludovico; după care, neprimind niciun răspuns, deschise uşa dormitorului şi intră înăuntru.

Tăcerea adâncă adeveri temerile sale în legătură cu Ludovico, căci nu se auzea nici măcar răsuflarea unui om adormit; şi obloanele fiind închise, încăperea era prea întunecoasă ca să se poată desluşi ceva.

Contele îi ceru unui slujitor să le deschidă, şi acesta, străbătând odaia ca să-i îndeplinească porunca, se împiedică de ceva şi căzu pe podea; strigătul său pricinui atâta spaimă printre cei câţiva slujitori ce se încumetaseră să intre în odaie, încât o luară cu toţii la goană, iar contele şi Henri rămaseră singuri.

Atunci Henri străbătu odaia şi, deschizând oblonul unei ferestre, văzu că slujitorul se împiedicase de un scaun de lângă cămin, pe care şezuse Ludovico; – dar Ludovico însuşi nu mai era aşezat acolo, şi nici nu putea fi văzut nicăieri, în lumina destul de slabă ce pătrundea în încăpere. Contele, acum serios îngrijorat, deschise alte obloane, ca să poată cerceta mai bine; dar Ludovico nu era de găsit nicăieri, şi el rămase câteva clipe descumpănit, abia venindu-i să-şi creadă ochilor, până când, aruncându-şi privirea spre pat, făcu câţiva paşi într-acolo, să vadă dacă nu cumva era acolo adormit. Dar nu era nimeni în pat; contele intră apoi în alcov, unde totul rămăsese ca în seara trecută, dar Ludovico nu era nici acolo!

Contele se strădui să-şi reţină uimirea, gândindu-se că Ludovico ar fi putut părăsi camerele în timpul nopţii, îngrozit de pustietatea şi izolarea lor, ca şi de zvonurile ce-i ajunseseră la urechi. Dar, dacă s-ar fi întâmplat aşa, omul ar fi căutat în mod firesc să se alăture celorlalţi; însă slujitorii se jurau cu toţii că nu-l văzuseră; iar uşa odăii care dădea în afară fusese găsită încuiată, cu cheia pe dinăuntru. Era limpede deci că nu putuse ieşi pe acolo; şi, la o cercetare atentă, toate uşile acelor încăperi care comunicau în afară au fost găsite zăvorâte şi încuiate, cu cheile în broască, pe dinăuntru. Contele se gândi atunci că Ludovico plecase pe fereastră, şi le cercetă şi pe acestea; dar cele care se deschideau destul ca să poată trece prin ele un trup de om aveau drugi de fier sau obloane, şi nu se găsi nicio urmă care să arate că cineva încercase să treacă prin ele; şi nici nu se putea crede că Ludovico ar fi

riscat să-şi frângă gâtul sărind de la o fereastră, când putea ieşi liniştit pe uşă.

Uluiala contelui nu cunoştea margini; dar se mai întoarse o dată să cerceteze camera, unde nu se vedea nimic lăsat în neorânduială, în afară de scaunul răsturnat, lângă care se afla o măsuţă; pe aceasta mai era sabia lui Ludovico, lumânarea, cartea pe care o citise şi puţin vin rămas în sticlă. La piciorul mesei se vedea coşuleţul cu ceva merinde şi câteva lemne.

Henri şi slujitorul îşi arătau pe faţă uimirea; şi deşi contele nu zicea nimic, era o gravitate în purtarea sa care spunea multe. Părea că Ludovico părăsise aceste odăi prin vreun coridor secret, căci contele nu putea crede că era vorba de vreo forţă supranaturală; totuşi, dacă exista un asemenea coridor, rămânea de neînţeles de ce să fi ieşit pe acolo; şi la fel de surprinzător era că nu se găsea nicio urmă a trecerii lui. În odăi totul rămăsese în bună orânduială, de parcă ar fi ieşit pe uşă, în felul cel mai obişnuit.

Contele însuşi se alătură celor care îndepărtau draperiile atârnate în dormitor, salon şi una dintre anticamere, pentru a căuta vreo uşă ascunsă în dosul lor; dar, după o cercetare amănunţită, nu se găsi niciuna. În cele din urmă, contele părăsi încăperile, încuind uşa ultimei anticamere şi luând cheia la el, în buzunar. Dădu apoi poruncă să se facă cercetări pentru găsirea lui Ludovico, nu numai în castel, dar şi prin împrejurimi; şi retrăgându-se împreună cu Henri în cabinetul său, stătură de vorbă multă vreme; care să fi fost subiectul discuţiei lor nu se ştie, dar din clipa aceea Henri îşi pierdu mult din voioşie, purtându-se deosebit de grav şi rezervat ori de câte ori venea vorba, cu uimire şi teamă, de subiectul care tulbura acum întreaga familie a contelui.

Dispariţia lui Ludovico păru să întărească convingerile anterioare ale baronului Saint Foix cu privire la posibilitatea apariţiilor, deşi era greu să se descopere legătura dintre cele două subiecte, sau să se explice acest lucru altfel decât presupunând că misterul dispariţiei lui Ludovico, producând spaimă şi trezind curiozitate, făcea minţile mai sensibile şi mai uşor de influenţat de superstiţii, în general. Este însă lucru sigur că de atunci baronul şi adepţii săi deveniră mai fanatici în credinţa lor decât înainte, iar groaza slujitorilor de la castel era atât de mare, încât mulţi dintre ei îl părăsiră imediat, ceilalţi rămânând doar până când aveau să fie găsiţi alţii să-i înlocuiască.

Cercetările cele mai amănunţite făcute pentru găsirea lui Ludovico se dovediră zadarnice; şi după câteva zile de căutări neobosite, sărmana Annette se lăsă copleşită de disperare, iar ceilalţi rămaseră nespus de impresionaţi şi uluiţi.

Emily, pe care soarta nefericită a răposatei marchize, precum şi legătura misterioasă ce părea să existe între ea şi St. Aubert o mişcase profund, fu nemaipomenit de tulburată de această întâmplare neobişnuită; o îngrijora foarte tare şi soarta lui Ludovico, a cărui cinste şi a cărui credinţă meritau atât stima cât şi recunoştinţa ei. Se gândea tot mai mult să se întoarcă la mănăstire, unde să-şi găsească alinarea; dar de câte ori aducea vorba o vedea întristându-se cu adevărat pe Blanche, iar contele, pentru care simţea aproape dragostea respectuoasă şi admiraţia unei fiice, îndepărtă cu blândeţe această posibilitate. În cele din urmă, ea îi pomeni cu consimţământul lui Dorothée, de apariţia pe care o zăriseră în camera răposatei marchize. În orice alt moment, contele ar fi zâmbit auzind asemenea poveste, socotind că era doar plăsmuită în imaginaţia bolnavă a povestitorului; dar acum o ascultă pe Emily cu seriozitate; şi, când ea sfârşi, îi ceru să-i făgăduiască pe dată că va păstra totul sub tăcere.

— Oricare ar fi pricina şi înţelesul acestor întâmplări neobişnuite, adăugă contele, numai timpul, singur, le va putea lămuri. Am să privesc cu multă luare-aminte la tot ce se petrece în castel, şi am să fac tot ce este cu putinţă pentru a descoperi ce s-a întâmplat cu Ludovico. Între timp, trebuie să fim cu mare băgare de seamă şi să păstrăm tăcerea. Am să veghez eu însumi într-o noapte în camerele acelea din aripa de nord; dar despre aceasta nu vom spune nimic până în noaptea când am de gând s-o fac.

Apoi contele o chemă pe Dorothée şi îi ceru şi ei să păstreze tăcerea cu privire la ceea ce văzuse sau avea să mai vadă de o natură neobişnuită; şi bătrâna slujnică îi povesti acum amănuntele morţii marchizei de Villeroi, dintre care pe unele el părea să le cunoască de mai înainte, în timp ce de altele se vedea limpede că era surprins şi neliniştit. După ce ascultă ce-i povesti Dorothée, contele se retrase în cabinetul său de lucru, unde rămase câteva ceasuri în singurătate; când apăru din nou, gravitatea purtării lui o surprinse şi o alarmă pe Emily, care îşi păstră însă pentru sine gândurile.

În săptămâna ce urmă după dispariţia lui Ludovico, toţi oaspeţii contelui îşi luară rămas bun, în afară de baron, de fiul său, domnul Saint Foix, şi de Emily; aceasta din urmă se văzu curând pusă în încurcătură şi deprimată de sosirea unui alt oaspete, domnul Du Pont, care îi întări hotărârea de a se retrage cât mai degrabă la mănăstire. Încântarea care se citea pe chipul lui când dădu cu ochii de Emily dovedea că nutrea pentru ea aceeaşi pasiune arzătoare care îl făcuse mai înainte să plece de la Château-le-Blanc. Fu primit cu rezervă de Emily şi cu plăcere de conte, care îi adresă un zâmbet ce părea să pledeze în favoarea lui; şi văzând fâstâceala ei, el păru plin de nădejde pentru prietenul său.

Dar domnul Du Pont, cu o mai mare pătrundere, păru să-i înţeleagă atitudinea, şi chipul îşi pierdu repede vioiciunea, cuprins de melancolie şi descurajare.

A doua zi, totuşi, el căută un prilej pentru a-i declara cu ce scop venise şi a-şi reînnoi atenţiile curtenitoare; declaraţie primită cu destulă îngrijorare de Emily, care căută să-i aline suferinţa de a fi respins a doua oară, asigurându-l de stima şi prietenia ei; dar văzând în ce stare îl lăsase, se grăbi să-i arate o compasiune plină de afecţiune. Îşi dădea acum seama, mai mult decât oricând, că nu mai putea rămâne la castel, aşa încât îl căută imediat pe conte şi îl înştiinţă de intenţia ei de a se întoarce la mănăstire.

— Scumpa mea Emily, zise acesta, observ cu multă îngrijorare iluzia pe care o încurajezi – o iluzie firească la cei tineri şi simţitori. Inima dumitale a primit o grea lovitură; eşti încredinţată că nu-ţi vei reveni niciodată pe de-a întregul; şi vrei să-ţi încurajezi această convingere, până când te vei obişnui cu suferinţa; iar această obişnuinţă îţi va subjuga voinţa şi va face ca părerile pe care le vei avea să fie pline de regret şi de tristeţe. Îngăduie-mi să-ţi răpesc această iluzie şi să te trezesc arătându-ţi primejdia în care te afli.

Emily zâmbi trist.

— Ştiu ce vreţi să spuneţi, stimate domn, zise ea, şi sunt pregătită să vă răspund. Simt că în inima mea nu va mai fi vreodată loc pentru o altă afecţiune; şi că nu-şi va găsi niciodată liniştea – dacă mi-aş îngădui să mă ataşez din nou de cineva.

— Ştiu că simţi toate acestea, vorbi contele; şi mai ştiu că timpul va vindeca toate acestea, dacă nu te vei complăcea să le păstrezi în singurătate şi, iartă-mă, într-o romantică înduioşare – atunci, într-adevăr, timpul nu va face decât să întărească obişnuinţa. Sunt în mod deosebit îndreptăţit să vorbesc despre acest subiect şi să-ţi înţeleg suferinţele, adăugă contele cu un aer solemn, căci am cunoscut ce înseamnă să iubeşti şi să plângi fiinţa iubită. Da, urmă el, în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi, am suferit! – dar timpurile acelea au trecut – au trecut demult! – şi pot să mă gândesc acum la ele fără emoţie.

— Stimate domn, grăi Emily cu sfială, oare ce înseamnă aceste lacrimi? – mă tem că ele vorbesc o altă limbă şi că pledează în favoarea mea.

— Sunt lacrimi de slăbiciune, căci sunt zadarnice, răspunse contele, ştergându-şi-le; şi aş vrea să te înalţi şi să fii mai presus de asemenea slăbiciune. Dar ele sunt doar urmele slabe ale unei dureri care, dacă n-ar fi fost înăbuşită printr-un efort neîncetat, m-ar fi dus pe marginea nebuniei! Gândeşte-te deci, dacă n-am motive să te previn să nu te laşi dusă de îngăduinţă, care poate avea urmări atât de cumplite şi care cu siguranţă, dacă nu vei lupta împotriva ei, va întuneca anii care altfel ar putea fi fericiţi.

Domnul Du Pont este un om simţitor şi plin de gentileţe, care te iubeşte de multă vreme; familia şi averea sa sunt ireproşabile. După tot ce am spus, nu mai este nevoie să adaug că m-aş bucura să te ştiu fericită şi că domnul Du Pont poate să te facă. Nu plânge, Emily, continuă contele, luând-o de mână, căci fericirea îţi *este* hărăzită.

Tăcu o clipă, şi apoi adăugă cu glasul ceva mai ferm:

— Nu vreau să te străduieşti peste măsură să-ţi stăpâneşti simţămintele; tot ce-ţi cer deocamdată este să nu-ţi laşi gândurile să se întoarcă spre trecut; străduieşte-te să fii preocupată de lucruri prezente; să cauţi să-ţi spui că este cu putinţă să mai fii fericită; şi să te gândeşti uneori cu îngăduinţă la sărmanul domn Du Pont, şi să nu-l osândeşti la deznădejdea din care, draga mea Emily, încerc să te scot acum pe tine.

— Oh! dragă domnule conte, zise Emily, în timp ce lacrimile continuau să-i curgă din ochi, nu e bine ca bunăvoinţa şi dorinţele dumneavoastră să-l amăgească pe domnul Du Pont cu speranţa că-i voi putea accepta vreodată mâna. După câte îmi cunosc eu inima, aceasta nu se va întâmpla niciodată; dar voi da ascultare îndrumărilor dumneavoastră în toate celelalte privinţe şi mă voi feri să adopt o părere contrară.

— Lasă în seama mea să-ţi înţeleg inima, răspunse contele cu un uşor zâmbet. Dacă îmi faci cinstea să te laşi călăuzită de mine în alte privinţe, am să-ţi iert neîncrederea în ceea ce priveşte viitoarea dumitale atitudine faţă de domnul Du Pont. N-am să stărui nici chiar să rămâi la castel, mai mult decât îţi e voia; dar deşi mă stăpânesc acum ca să nu mă opun la retragerea dumitale la mănăstire, am să-ţi amintesc că prietenia îţi impune să nu ne uiţi în viitor şi să ne vizitezi.

Lacrimi de recunoştinţă se amestecară cu cele de duioase păreri de rău, în timp ce Emily îi mulţumea contelui pentru numeroasele dovezi de prietenie pe care i le dăduse; îi făgădui că îi va urma sfaturile în toate privinţele, în afară de una singură; şi îl încredinţă de plăcerea cu care va accepta, cândva în viitor, invitaţia contesei şi a lui – dacă domnul Du Pont nu va fi la castel.

Contele zâmbi auzindu-i condiţia.

— Fie şi aşa, se învoi el; dar cum mănăstirea e atât de aproape de castel, fiica mea şi cu mine te vom vizita adesea; şi dacă, uneori, vom îndrăzni să aducem cu noi încă un vizitator – ne vei ierta?

Emily rămase însă abătută şi nu spuse nimic.

— Ei bine, reluă contele, n-am să mai reiau discuţia şi trebuie să-ţi cer iertare pentru că am stăruit atât de mult. Te rog însă să mă crezi că am fost îndemnat doar de grija sinceră pentru fericirea dumitale şi aceea a bunului meu prieten, domnul Du Pont.

După ce se despărţi de conte, Emily se duse să comunice intenţia ei de a pleca şi contesei, care îşi exprimă politicos regretul; după care, trimise o scrisoare maicii stareţe, înştiinţând-o că se întoarce la mănăstire; şi chiar în seara zilei următoare plecă într-acolo. Domnul Du Pont îşi arătă marea părere de rău şi o conduse la plecare, iar contele se străduí să-l mângâie cu speranţa că Emily îl va privi cândva cu ochi mai binevoitori.

Emily se simţea mulţumită să se afle din nou în refugiul liniştit al mănăstirii, unde avu parte iarăşi de toată bunătatea maternă a stareţei şi de atenţiile călugăriţelor, care se purtau cu ea ca nişte surori. Ajunsese până la ele vestea ultimei întâmplări neobişnuite de la castel; şi după cină, în seara sosirii lui Emily, se discută doar despre asta în salonul mănăstirii, unde i se cerură amănunte despre acea neasemuită faptă. Emily vorbi cu multă rezervă despre acest subiect şi povesti scurt câteva împrejurări în legătură cu Ludovico; dar după părerea aproape a tuturor călugăriţelor, dispariţia nu putea fi explicată decât prin mijloace supranaturale.

— De atâta timp se crede că e bântuit castelul, zise o călugăriţă cu numele de sora Frances, încât am rămas uimită când am auzit de curajul contelui de a locui în el. Fostul stăpân al castelului, mă tem, a avut anumite păcate de ispăşit. Să nădăjduim că virtuţile actualului stăpân îl vor scăpa de pedeapsa datorată greşelilor săvârşite de cel de dinainte, dacă, într-adevăr, a fost un mare nelegiuit.

— Dar de ce fărădelege a fost bănuit? întrebă o domnişoară pe nume Feydeau, care stătea în pensiune la mănăstire.

— Să ne rugăm pentru sufletul său! zise o altă călugăriţă, care stătuse până acum tăcută şi ascultase cu luare-aminte. Dacă a fost un om nelegiuit, pedeapsa primită pe lumea aceasta i-a fost de ajuns.

Rostise aceste cuvinte cu un amestec de înflăcărare şi gravitate care o izbi nespus de mult pe Emily; dar domnişoara Feydeau îşi repetă întrebarea, fără să ia în seamă ardoarea plină de gravitate a călugăriţei.

— N-aş putea spune care a fost nelegiuirea, răspunse sora Frances; dar am auzit multe zvonuri neobişnuite despre răposatul marchiz de Villeroi; printre altele, se zice că la scurtă vreme după moartea soţiei sale, a plecat de la Château-le-Blanc şi nu s-a mai întors niciodată. Nu eram aici pe vremea aceea, aşa încât nu pot vorbi decât din auzite; şi au trecut atâţia ani de când a murit marchiza, încât puţine călugăriţe de aici pot spune mai mult.

— Ba eu pot, grăi călugăriţa care vorbise mai înainte şi căreia i se spunea sora Agnes.

— Înseamnă că dumneata, zise mademoiselle Feydeau, cunoşti după cât se pare anumite împrejurări, care îţi îngăduie să judeci dacă a fost sau nu un nelegiuit şi ce fărădelege anume a săvârşit.

— Da, adeveri călugăriţa. Dar cine oare s-ar încumeta să-mi cerceteze gândurile – şi cine s-ar încumeta să-mi smulgă părerea? Singurul lui judecător e Dumnezeu, şi la acest judecător s-a dus el.

Emily se uită surprinsă la sora Frances, care-i întoarse o privire plină de înţeles.

— N-am făcut decât să-ţi cer părerea, zise cu blândeţe domnişoara Feydeau; dacă subiectul este neplăcut pentru dumneata, atunci renunţ.

— Neplăcut! repetă călugăriţa cu glas apăsat. Vorbim într-o doară; nu cântărim cuvintele pe care le folosim; *neplăcut* este un cuvânt prea slab. Mă duc să mă rog.

Zicând acestea, se ridică de pe scaun şi, oftând adânc, părăsi încăperea.

— Ce poate să însemne asta? întrebă Emily, după plecarea ei.

— Nu înseamnă nimic neobişnuit, îi răspunse sora Frances; se poartă adesea aşa. Dar nu e nicio noimă în tot ce spune. Mintea i-e uneori rătăcită. N-ai mai văzut-o niciodată astfel?

— Niciodată, zise Emily. Uneori, într-adevăr, mi s-a părut că zăresc în privirile ei tristeţea smintelii, dar în vorbele ei n-am găsit niciodată lipsă de noimă. Biata de ea, am să mă rog pentru ea!

— Rugăciunile tale, fiica mea, se vor uni cu ale noastre, zise maica stareţă; căci are nevoie de ele.

— Maică stareţă, vorbi domnişoara Feydeau, ce credeţi despre răposatul marchiz? Întâmplările ciudate ce s-au petrecut la castel mi-au trezit în asemenea măsură curiozitatea, încât rog să-mi fie iertată întrebarea. Care era nelegiuirea pe care a săvârşit-o şi despre ce pedeapsă vorbea sora Agnes?

— Trebuie să ne arătăm prevăzători când ne spunem părerea, zise stareţa cu un aer de rezervă şi gravitate – trebuie să ne arătăm prevăzători când ne spunem părerea într-o problemă atât de gingaşă. Eu nu m-aş încumeta să afirm că răposatul marchiz a fost un nelegiuit, sau să vorbesc despre fărădelegea de care era bănuit; cât despre pedeapsa de care a pomenit sora Agnes, nu ştiu să fi suferit vreuna. Probabil că se gândea la pedeapsa grea pe care ţi-o poate da o conştiinţă încărcată. Feriţi-vă, copilele mele, de a suferi o asemenea pedeapsă – este o adevărată cazană! Pe răposata marchiză am cunoscut-o bine; era o pildă vie pentru oricine, ba chiar şi sfântul nostru ordin n-ar roşi să-i copieze virtuţile. Sfânta noastră mănăstire i-a primit rămăşiţele pământeşti; iar sufletul i s-a înălţat, nu mă îndoiesc, la ceruri!

Pe când stareţa rostea aceste cuvinte, se auzi ultima bătaie a clopotului de vecernie, şi ea se ridică.

— Să mergem, copilele mele, zise ea, şi să ne rugăm pentru cei păcătoşi; să mergem şi să ne mărturisim păcatele, şi să ne străduim să ne purificăm sufletele, ca să ajungem în cer, unde s-a dus şi *ea!*

Emily, impresionată de solemnitatea acestui îndemn, îşi aminti de tatăl ei.

— Cerul unde s-a dus şi *el!* adăugă ea în şoaptă, înăbuşindu-şi un suspin şi pornind în urma stareţei şi a călugăriţelor spre capelă.

CAPITOLUL VIII

[Dintr-o scrisoare primită de la domnul Quesnel, Emily află că Montoni a murit în închisoare la Veneţia şi deci că proprietăţile pe care acesta i le luase prin înşelăciune îi reveneau din nou ei în mod firesc.

Contele de Villefort, contrariat de dispariţia lui Ludovico, se hotărăşte să stea de veghe el însuşi, împreună cu fiul său, în aripa de nord a castelului, pentru a risipi zvonurile superstiţioase şi a-l înfrunta pe eventualul răufăcător care le întreţinea.]

CAPITOLUL IX

Şi gândului glas să nu dai.
SHAKESPEARE – *Hamlet*

Baronul Saint Foix, pe care grija pentru prietenul său îl ţinuse treaz, se sculă devreme, ca să afle ce se întâmplase în timpul nopţii; şi când trecu pe lângă cabinetul de lucru al contelui, auzi paşi înăuntru şi bătu la uşă, care îi fu deschisă chiar de prietenul său. Bucurându-se să-l vadă sănătos şi curios să afle ce se petrecuse în timpul nopţii, nu observă la început gravitatea neobişnuită care se întipărise pe trăsăturile contelui, şi abia după primele răspunsuri rezervate ale acestuia îşi dădu seama. Contele, zâmbind, se strădui să trateze cu uşurinţă subiectul curiozităţii lui; dar baronul rămânea serios şi continua să-l întrebe cu atâta stăruinţă, încât contele, redevenind grav, vorbi:

— Te rog, prietene, să nu mai stărui asupra acestui subiect; şi o să-ţi mai cer încă să păstrezi de acum înainte tăcerea asupra oricărui fapt care ţi se va părea neobişnuit în comportarea mea viitoare. Nu preget să-ţi spun că sunt necăjit şi că veghea mea de azi-noapte nu m-a ajutat să-l descopăr pe Ludovico; cât despre întâmplările din cursul nopţii, trebuie să-mi ierţi rezerva.

— Dar unde-i Henri? întrebă baronul, surprins şi dezamăgit de acest refuz.

— Se simte bine şi e în odaia lui, răspunse contele. Şi te rog să nu-l întrebi nimic în legătură cu acest subiect, căci îmi cunoşti dorinţa.

— Fireşte, se învoi baronul, oarecum mâhnit, dacă asta te supără; dar cred, prietene, că ai putea să te bizui pe discreţia mea şi să renunţi la această rezervă neobişnuită. În orice caz, îngăduie-mi să cred că ai pricină să fii de acord cu teoria mea şi că nu o mai priveşti cu atâta neîncredere ca mai înainte.

— Să nu mai vorbim despre asta, zise contele; dar fii încredinţat că nu o împrejurare obişnuită m-a silit la tăcere faţă de un prieten pe care-l socotesc astfel de aproape treizeci de ani; şi rezerva mea de acum să nu te facă să pui la îndoială stima, sinceritatea sau prietenia mea.

— Nu mă îndoiesc de niciuna, zise baronul, deşi va trebui să-mi îngădui să-mi exprim nedumerirea pentru această tăcere.

— Faţă de mine îţi îngădui, replică contele; dar te rog stăruitor să te stăpâneşti de a o aduce la cunoştinţă alor mei şi de a le vorbi de orice altceva neobişnuit ai observa în purtarea mea faţă de ei.

Baronul îi făgădui de îndată; şi, după ce mai discutară câtăva vreme despre tot felul de lucruri, coborâră la micul dejun; contele se arătă plin de voioşie faţă de ai săi, ocolind sau luând în zeflemea întrebările şi, cu un aer de veselie neobişnuită, îi încredinţă pe toţi că nu există pricină de teamă în privinţa odăilor din aripa de nord, ţinând seama că el şi Henri se putuseră întoarce nevătămaţi de acolo.

Totuşi, Henri izbuti mai greu să-şi ascundă emoţiile. Expresia de spaimă nu i se ştersese cu totul de pe chip; tăcea tot timpul şi rămânea dus pe gânduri; şi când încercă să râdă de întrebările îngrijorate ale domnişoarei Bearn, nu izbuti defel.

Seara, după cum făgăduise, contele veni la mănăstire, şi Emily rămase surprinsă când îl auzi vorbind de încăperile din aripa de nord pe un ton de zeflemea şi de rezervă. Despre ceea ce se întâmplase acolo nu-i pomeni însă nimic; şi când ea îndrăzni să-i aducă aminte că-i făgăduise să-i spună la ce rezultat ajunseseră cercetările şi să-l întrebe dacă se găsise vreo dovadă că încăperile acelea erau bântuite de stafii, el păru o clipă s-o privească cu gravitate, dar parcă venindu-şi repede în fire, zâmbi şi spuse:

— Scumpa mea Emily, n-o lăsa pe maica stareţă să te înveţe cu astfel de fantasmagorii; ar fi în stare să-ţi spună că se poate găsi o fantomă în orice odaie întunecoasă. Dar crede-mă, adăugă el cu un oftat adânc, cel ce a murit nu apare pentru orice fleac, ca să-i înspăimânte sau să-i uimească pe fricoşi. – Se întrerupse, căzu puţin pe gânduri şi apoi adăugă: – Să nu mai vorbim despre asta.

Curând după aceea, îşi luă rămas bun; mai târziu, când Emily se alătură câtorva călugăriţe, rămase uimită dându-şi seama că ştiau despre împrejurarea pe care ea se ferise cu grijă să le-o împărtăşească şi se arătau pline de admiraţie pentru curajul contelui de a fi petrecut o noapte în odaia de unde dispăruse Ludovico; căci Emily nu ţinuse seama de iuţeala cu care se răspândeşte o poveste uimitoare. Călugăriţele aflaseră ce se petrecuse de la ţăranii care aduceau fructe la mănăstire şi care, de când dispăruse Ludovico, priveau cu întreaga luare-aminte tot ce se întâmpla la castel.

Acum ea asculta în tăcere diferitele păreri ale călugăriţelor în legătură cu purtarea contelui şi înţelese că unele o osândeau, socotind-o nesăbuită şi înfumurată, căci, ziceau ele, cine se amesteca în faptele unui spirit hain trebuia să se teamă de răzbunarea lui.

După părerea surorii Frances, contele dăduse dovadă de curajul unui om plin de virtute. Ştiindu-se fără vreo vină care să stârnească mânia unui spirit bun, de vrăjile spiritelor rele nu se temea, căci putea cere ocrotire de la Cel ce-i înfrânează pe păcătoşi şi îi apără pe neprihăniţi.

— Cei care au pe suflet o vină nu pot cere ocrotire, zise sora Agnes. Contele ar trebui să-şi cerceteze temeinic purtarea, ca să nu piardă ocrotirea! Căci cine oare se poate încumeta să se socoată neprihănit? – când neprihănirea pe pământ e greu de găsit. Şi totuşi cât de departe se întind hotarele păcatului şi cât de adânc putem cădea în el! Oh!...

Spunând aceste cuvinte, călugăriţa oftă din greu, uimind-o nespus pe Emily; şi ridicând privirea, ea văzu că ochii surorii Agnes erau aţintiţi spre ea; după care călugăriţa se ridică, îi luă mâna, o privi câteva clipe cu seriozitate în faţă şi apoi zise:

— Eşti tânără – şi eşti nevinovată! Vreau să spun, nu eşti împovărată încă de niciun păcat mai mare! – Dar în inimă îţi clocotesc patimi, – adevăraţi scorpioni: acum sunt adormiţi – fereşte-te să-i trezeşti! – te vor înţepa, de moarte!

Emily, impresionată de aceste vorbe şi de felul solemn în care fuseseră rostite, nu-şi putu reţine lacrimile.

— Ah! Vasăzică, aşa e? exclamă sora Agnes, cu trăsăturile mai blânde; atât de tânără şi atât de nefericită! Suntem surori, deci, cu adevărat. Dar nu există un legământ al bunătăţii între vinovaţi, adăugă ea, în timp ce în ochi îi apărea din nou acea expresie neîndurătoare; nu există nici bunătate – nici pace, nici speranţă! Le-am cunoscut cândva – ochii mei mai puteau să plângă – dar acum îmi ard; căci sufletul mi-e neclintit şi neînfricat! – nu mă mai jeluiesc!

— Mai bine să ne pocăim şi să ne rugăm, zise o altă călugăriţă. Am învăţat că rugăciunile şi pocăinţa ne aduc mântuirea. Speranţa este hărăzită tuturor celor care se pocăiesc!

— Care se pocăiesc şi se întorc spre dreapta credinţă, adăugă sora Frances.

— Tuturor, în afară de mine! grăi solemn sora Agnes şi după o pauză adăugă: Capul îmi arde; cred că nu mă simt bine. Oh! de-aş putea să-mi şterg din minte tot ce a fost cândva – chipurile care se ridică, întocmai ca nişte furii, ca să mă chinuiască! – le văd când dorm, şi le văd şi când sunt trează; se află în faţa ochilor şi acum – şi acum!

Rămase locului încremenită de groază, cu privirea încordată rotindu-se încet în jurul odăii, ca şi cum ar fi urmărit ceva. Una dintre călugăriţe o luă cu blândeţe de mână, vrând s-o scoată afară din odaie. Sora Agnes se linişti; îşi trecu cealaltă mână peste ochi, privi din nou şi, cu un suspin adânc, zise:

— S-au dus – s-au dus! Am fierbinţeală, nu ştiu ce spun. Mă simt adesea aşa, dar îmi trece; în curând o să mă simt mai bine... Nu cumva s-a auzit clopotul de vecernie?

— Nu, răspunse Frances, slujba de vecernie s-a terminat. Margaret o să te conducă în chilia dumitale.

— Că bine zici, se învoi sora Agnes, am să mă simt mai bine acolo. Noapte bună, dragele mele surori, să mă pomeniţi în rugăciunile voastre.

După plecarea lor, Frances, văzând cât de impresionată rămăsese Emily, zise:

— Nu te speria, sora Agnes are mereu asemenea tulburări, deşi în ultimul timp n-am mai văzut-o atât de tulburată; de obicei este doar melancolică. Simţeam de câteva zile că o să izbucnească; dar singurătatea şi tratamentul obişnuit o vor ajuta să-şi revină.

— Dar cu câtă judecată vorbea la început! remarcă Emily; ideile i se înşiruiau în perfectă ordine.

— Da, adeveri călugăriţa, asta nu-i ceva nou; ba, uneori, am auzit-o spunând nu numai vorbe chibzuite, dar şi pline de tâlc, ca apoi, după o clipă, să o vezi din nou cu mintea rătăcită.

— Conştiinţa pare să-i fie chinuită de ceva, zise Emily; n-aţi aflat ce împrejurare anume a adus-o în starea asta jalnică?

— Ba am aflat, spuse călugăriţa, dar apoi nu mai adăugă nimic; şi doar când Emily îşi repetă întrebarea, vorbi cu glas scăzut, privind plină de înţeles către celelalte călugăriţe: Nu pot să-ţi povestesc acum; dar dacă crezi că merită osteneala, vino la noapte în chilia mea, când toată lumea se odihneşte, şi vei afla mai multe; dar să nu uiţi că trebuie să mergem la rugăciunile de la miezul nopţii, aşa că vino fie înainte, fie după miezul nopţii.

Emily îi făgădui că aşa va face; şi întrucât apăru imediat stareţa, nu mai vorbiră despre nefericita călugăriţă.

Cât despre conte, întorcându-se acasă îl găsise pe domnul Du Pont într-unul din momentele de deznădejde în care îl aducea adesea afecţiunea ce i-o purta lui Emily şi care dura de prea multă vreme ca să poată fi stăpânită cu uşurinţă, învingând chiar şi împotrivirea prietenilor lui. Domnul Du Pont o văzuse pentru prima dată pe Emily în Gasconia, pe vremea când trăia încă tatăl lui; acesta descoperi slăbiciunea fiului său faţă de domnişoara St. Aubert şi, cum averea ei era mult mai mică, îl oprise pe fiul său să-şi declare dragostea, sau măcar să se mai gândească la ea. Cât timp trăise tatăl lui, Du Pont respectase prima poruncă, dar socotise cu neputinţă să se supună celei de-a doua şi îşi alinase uneori pasiunea vizitând locurile pe unde îi plăcea ei să se plimbe; printre acestea era şi cabana de pescuit unde, de câteva ori, îi dedicase stihuri, ascunzându-şi însă numele, ca să-şi ţină astfel făgăduiala făcută tatălui său. Tot acolo cântase Du Pont aria aceea patetică pe care ea o ascultase cu atâta uimire şi admiraţie; şi tot acolo găsise el miniatura care de atunci îi hrănise pasiunea, atât de fatală pentru pacea inimii sale. În timpul

expediţiei în Italia, tatăl lui murise; dar libertatea şi-o dobândise într-un moment când nu putea profita de ea, căci aceea care o făcea nepreţuită nu se mai afla pe aproape. S-a văzut mai înainte prin ce întâmplare o descoperise el pe Emily şi o ajutase să scape din locul unde era întemniţată, precum şi prin ce speranţe zadarnice îşi încurajase el iubirea, ea şi eforturile infructuoase pe care le făcuse de atunci ca să şi-o domine.

Cât despre conte, cu un zel prietenos, încă se mai străduia să-l consoleze, arătându-i că răbdarea, perseverenţa şi prudenţa îl vor ajuta în cele din urmă să dobândească fericirea şi pe Emily.

— Timpul, zicea el, va înlătura tristeţea pe care i-a lăsat-o în suflet dezamăgirea, şi ea va începe să-ţi vadă meritele. Serviciile pe care i le-ai făcut i-au şi trezit recunoştinţa, iar suferinţele pe care le înduri – mila; crede-mă, prietene, într-o inimă atât de simţitoare ca a ei, recunoştinţa şi mila vor duce la iubire. Când gândurile i se vor fi scuturat de dezamăgirea de acum, va accepta cu dragă inimă omagiile unei fiinţe ca dumneata.

Du Pont ofta ascultând aceste cuvinte; şi încercând să spere că prietenul său avea dreptate, primi cu dragă inimă invitaţia de a-şi prelungi şederea la castel.

Acum însă vom părăsi castelul, şi ne vom îndrepta atenţia spre mănăstirea St. Claire. După ce călugăriţele se retraseră să se odihnească, Emily se furişă spre întâlnirea ei cu sora Frances, pe care o găsi în chilia ei; călugăriţa se ruga îngenuncheată în faţa unei măsuţe, pe care se afla icoana, iar deasupra o lumânare ce abia lumina încăperea. Când uşa se deschise, sora Frances se întoarse şi îi făcu semn să intre; şi Emily, după ce intră, se aşeză în tăcere pe salteaua de paie a călugăriţei, aşteptând-o să-şi termine rugăciunea. În curând călugăriţa se ridică din genunchi şi luă lumânarea, aşezând-o pe măsuţă; şi atunci Emily văzu acolo o ţeastă omenească şi câteva oase aşezate lângă o clepsidră; dar sora Frances, fără să bage de seamă emoţia ei, se aşeză pe saltea lângă ea şi spuse:

— Ai venit la timp, soră, mânată de curiozitate; dar nu vei auzi nimic deosebit în povestea sărmanei Agnes; m-am ferit să vorbesc despre ea în prezenţa surorilor mele laice, numai pentru că n-am vrut să fac cunoscut păcatul ei.

— Socot că-i o adevărată favoare încrederea pe care mi-o arăţi, zise Emily, şi te asigur că voi şti să fiu demnă de ea.

— Sora Agnes, reluă călugăriţa, provine dintr-o familie nobilă, după cum poate că ţi-ai dat seama şi singură după înfăţişarea ei plină de demnitate; dar n-am să le dezonorez familia dezvăluindu-ţi numele ei. Dragostea a fost aceea care a dus la păcat şi la nebunie. Era iubită de un gentilom cu o situaţie mai modestă; şi tatăl ei, după cum am auzit, hărăzind-o unui nobil

pe care ea nu îl putea suferi, patima nestăpânită a dus-o la pieire. Uitând de răspunderile la care o sileau virtutea şi datoria, a încălcat legământul căsătoriei; dar vina i-a fost în curând descoperită, şi ar fi căzut pradă răzbunării soţului ei, dacă tatăl ei n-ar fi izbutit s-o scoată de sub autoritatea lui. Prin ce mijloace a făcut-o, n-am putut afla; dar a ascuns-o în această mănăstire, şi mai târziu a convins-o să se călugărească, lăsând să se ştie în afară că ea murise; şi tatăl, ca să-şi salveze fiica, a întărit aceste zvonuri; ba chiar, prin tot felul de mijloace, l-a convins pe soţul ei că ea căzuse victimă geloziei lui. Pari surprinsă, adăugă călugăriţa, observând expresia de pe chipul lui Emily; recunosc că povestea este neobişnuită, dar cred că nu este nemaiîntâlnită.

— Te rog, povesteşte mai departe, o rugă Emily, căci mă interesează.

— Cam asta e toată povestea, zise călugăriţa; o să mai adaug doar că zbuciumul ei îndelungat între dragoste, remuşcare şi sentimentul îndatoririlor pe care le avea intrând în ordinul nostru călugăresc i-a tulburat, în cele din urmă, judecata. O vreme, trecea mereu de la deznădejde la melancolie; apoi a căzut într-o tristeţe adâncă, neîncetată, rareori întreruptă de câte un acces de rătăcire, pentru ca în ultimul timp rătăcirile acestea să fie tot mai dese.

Emily rămase nespus de tulburată de povestea călugăriţei, mai ales că unele părţi îi aminteau de soarta marchizei de Villeroi, silită şi ea de tatăl ei să-şi părăsească iubitul pentru un soţ nobil, ales de el; dar, din ceea ce îi povestise Dorothée, nu avea motiv de a bănui că marchiza se temuse de răzbunarea unui soţ, gelos, nici nu se îndoi o clipă de nevinovăţia ei. Dar tot compătimind-o pe biata călugăriţă, Emily nu se putu împiedica să nu verse câteva lacrimi şi pentru nefericirea marchizei; şi când reîncepură să discute despre sora Agnes, o întrebă pe Frances dacă şi-o amintea pe când era tânără şi dacă fusese frumoasă pe vremea aceea.

— Nu eram aici atunci când s-a călugărit, răspunse Frances; toate acestea s-au petrecut atât de mult, încât puţine dintre călugăriţele de azi, cred, au fost martore la acea ceremonie; ba nici chiar maica stareţă nu se afla pe atunci la conducerea mănăstirii; dar îmi pot aminti de sora Agnes pe când mai era încă o femeie foarte frumoasă. Are şi acum înfăţişarea aceea mândră prin care se deosebeşte întotdeauna, dar frumuseţea, după cum vezi, i s-a dus; nu se poate vedea nici măcar o urmă din drăgălăşenia care îi însufleţea cândva trăsăturile.

— Lucru ciudat, vorbi Emily, dar în unele clipe chipul ei mi se pare cunoscut! Ai să crezi că mă las dusă de închipuire; şi cred şi eu la fel, căci e neîndoielnic că n-am văzut-o niciodată pe sora Agnes până am venit aici;

după cât se pare, am văzut pe cineva cu care seamănă foarte mult, deşi nici de asta nu-mi amintesc.

— Ai fost impresionată de tristeţea adâncă de pe chipul ei, zise Frances, şi asta probabil că ţi-a aprins imaginaţia; şi drept să-ţi spun, mie mi se pare că văd o asemănare între dumneata şi Agnes, la fel cum ţi se pare şi dumitale că ai văzut-o altundeva în afara mănăstirii, locul în care se adăposteşte ea de aproape tot atâţia ani câţi ai dumneata.

— De necrezut! exclamă Emily.

— Da, adeveri Frances; şi de ce te surprinde acest lucru?

Emily păru să nu ia în seamă întrebarea, ci rămase câteva clipe dusă pe gânduri, ca apoi să spună:

— Cam prin aceeaşi vreme a murit şi marchiza Villeroi.

— Aceasta e o remarcă ciudată, zise Frances.

Emily, trezită din reverie, zâmbi şi schimbă vorba; dar curând se întoarse la subiectul nefericitei călugăriţe şi rămase în chilia surorii Frances până când auzi clopotul care chema la rugăciunea de la miezul nopţii; atunci îşi ceru iertare pentru că nu o lăsase să se odihnească până la acea oră târzie şi părăsiră împreună chilia. Emily se întoarse în odaia ei, iar călugăriţa, în mână cu o lumânare ce pâlpâia, se îndreptă spre capelă.

Trecură mai multe zile, în timpul cărora Emily nu-l văzu nici pe conte şi nici pe altcineva din familia lui; şi când, în cele din urmă, acesta îşi făcu apariţia, ea îşi dădu seama că avea un aer foarte tulburat şi îşi arătă îngrijorarea.

— Mă simt hărţuit, răspunse el la întrebările ei neliniştite, şi am de gând să-mi schimb pentru câtăva vreme reşedinţa, lucru care cred că-mi va aduce din nou liniştea sufletească. Fiica mea şi cu mine îl vom însoţi pe baronul Saint Foix la castelul său. Acesta se află într-o vale a Pirineilor care se deschide spre Gasconia, şi m-am gândit, Emily, că atunci când ai să porneşti spre La Vallée, am putea să mergem o parte din drum împreună; ar fi o plăcere pentru mine să te conduc spre casă.

Emily îi mulţumi contelui pentru grija sa prietenească, dar din păcate trebuia să se ducă mai întâi la Toulouse, astfel încât nu-i putea primi invitaţia.

— Dar când veţi fi la reşedinţa baronului Saint Foix, adăuga ea, vă veţi afla doar la o mică depărtare de La Vallée şi, nădăjduiesc, domnule conte, că nu veţi părăsi ţinutul fără să-mi faceţi o vizită; nu mai este nevoie să vă spun cu câtă plăcere vă voi primi, pe dumneavoastră şi pe Blanche.

— Nu mă îndoiesc, răspunse contele, şi nu vom şovăi, nici eu şi nici Blanche, să-ţi facem o vizită dacă îţi vei termina treburile şi te vei afla la La Vallée cam în perioada când vom fi noi pe acolo.

Când Emily îşi exprimă speranţa de a o vedea şi pe contesă, fu bucuroasă în sinea ei să afle că această doamnă se ducea, însoţită de domnişoara Bearn, într-o vizită de câteva săptămâni la o familie din Languedoc-ul de jos.

După ce mai discutară puţin despre proiectata călătorie a contelui şi despre pregătirea călătoriei lui Emily, contele îşi luă rămas bun. Şi nu trecură multe zile, când o a doua scrisoare din partea domnului Quesnel o informă pe Emily că el se afla la Toulouse, că La Vallée era liberă şi că o sfătuia să pornească spre Toulouse, unde o aştepta să vină degrabă, deoarece propriile lui afaceri îl constrângeau să se întoarcă în Gasconia. Emily nu şovăi să-i dea ascultare; şi, după ce îşi luă un călduros rămas bun de la familia contelui, din care domnul Du Pont era încă socotit a face parte, şi de la prietenele ei din mănăstire, o porni spre Toulouse însoţită de nefericita Annette şi escortată de un slujitor credincios al contelui.

CAPITOLELE X–XI

[La Toulouse, în fostul castel al doamnei Montoni, care acum îi revenise ei, Emily rămâne o bucată de timp, evocând momentele fericite pe care le petrecuse aici cu Valancourt. Într-o seară, plimbându-se prin grădină, i se pare că-l zăreşte pentru o clipă printre copaci, iar după o săptămână, Annette îi povesteşte că în seara precedentă grădinarul văzuse un necunoscut dând târcoale prin parc şi trăsese cu puşca în el, după care acesta dispăruse. Probabil însă că fusese rănit, căci rămăseseră câteva urme de sânge. Emily este înspăimântată în sinea ei, gândindu-se că poate necunoscutul era Valancourt, şi acum poate că era mort.

După câteva zile, pleacă spre La Vallée, casa ei părintească, unde urmează să primească vizita contelui Villefort împreună cu fiica sa Blanche. Acolo o găseşte pe bătrâna slujnică a tatălui ei, Theresa, şi află că cel care s-a îngrijit de soarta şi bunăstarea ei este tocmai Valancourt.]

CAPITOLUL XII

...Lumina scade, corbul
Târcoale dă pădurii-nşelătoare;
Orice făptură-a zilei stă s-adoarmă,
Iar fiara neagră-a nopţii-şi cată prada.
SHAKESPEARE – *Macbeth*

În răstimp, contele de Villefort şi Blanche petrecuseră două săptămâni plăcute la castelul Saint Foix, împreună cu baronul şi baroneasa, făcând dese plimbări prin munţi şi bucurându-se de sălbăticia romantică a peisajului din Pirinei. Contele îşi luă cu părere de rău rămas bun de la vechii săi prieteni, nădăjduind însă că în curând vor face parte din aceeaşi familie; căci se hotărâse ca domnului Saint Foix, care acum îi însoţea în Gasconia, să-i fie dată mâna lui Blanche când vor sosi la Château-le-Blanc. Deoarece drumul de la reşedinţa baronului până în La Vallée străbătea câteva dintre cele mai sălbatice locuri din Pirinei, pe unde nu trecuse niciodată vreo trăsură, contele tocmi catâri pentru el şi ai săi, precum şi două călăuze – doi bărbaţi vornici înarmaţi până în dinţi, care cunoşteau toate trecătorile din munţi şi se lăudau că niciun tufiş şi nicio râpă din drum nu le erau necunoscute, că puteau spune numele tuturor piscurilor mai înalte din lanţul munţilor, că ştiau fiecare pădure ce se întindea de-a lungul văilor înguste, cele mai bune vaduri ale torenţilor pe unde urmau să treacă şi cât aveau de străbătut până la fiecare cabană de păstor sau vânător pe lângă care şerpuia drumul – pentru acestea din urmă ei neavând nevoie de prea mare ţinere de minte, căci prea puţine cabane erau răspândite prin aceste pustietăţi.

Contele părăsi castelul Saint Foix dis-de-dimineaţă, cu gândul să mâie peste noapte la un mic han din munţi, cam la jumătatea drumului spre La Vallée, despre care îi vorbiseră călăuzele; şi cum nu se opreau acolo decât catârgiii din Spania venind spre Franţa, fireşte că nu le putea oferi decât o găzduire sărăcăcioasă; dar contele nu avea de ales, căci era singurul han din drum.

După o zi în care avuseseră parte de privelişti admirabile şi de mare oboseală, călătorii se pomeniră, pe înserat, într-o vale împădurită, înconjurată din toate părţile de culmi povârnite. Străbătuseră multe leghe fără să zărească nicio casă de om şi nu auziseră decât, când şi când, din depărtare, dangătul jalnic al unor turme de oi; dar iată că răsună deodată o muzică veselă şi în curând zăriră, într-un adăpost înverzit între stânci, o ceată de munteni prinşi în joc, Contele, care nu putea privi niciodată cu nepăsare fie că era vorba de fericirea sau de nenorocirea altora, se opri să se

bucure de această scenă plină de prospeţime. Avea în faţă ţărani francezi şi spanioli, din cătunul din apropiere; câţiva dintre ei jucau cu mare foc un dans vioi, femeile cu castaniete în mâini, după o melodie cântată la lăută şi tamburină, ca apoi, de la acest dans francez sprinţar, muzica să se domolească într-o mişcare mai lentă, iar două dintre ţărănci dansară o pavană spaniolă.

Contele, asemănând scena din faţa lui cu distracţiile pe care le văzuse la Paris, unde prostul gust sulemenea trăsăturile şi, încercând zadarnic să înlocuiască strălucirea naturii, ascundea doar farmecul vieţii însufleţite, unde prefăcătoria schimonosea adesea înfăţişarea, iar viciul pervertea manierele – suspină la gândul că graţiile firești şi plăcerile nevinovate înfloreau în pustietăţi sălbatice, vestejindu-se în îmbulzeala din societatea rafinată. Dar umbrele ce se lungeau tot mai mult le reamintiră călătorilor că nu aveau timp de pierdut; părăsind ceata veselă de dansatori, îşi continuară drumul spre micul han care avea să le ofere adăpost pentru la noapte.

Razele în amurg poleiau acum pădurile de pini şi castani, ce îmbrăcau coastele munţilor şi făceau să strălucească crestele înzăpezite. Dar curând ultimele raze se stinseră, şi priveliştea, învăluită în umbrele înserării, căpătă o înfăţişare mai înfricoşătoare. Acolo unde văzuseră torentul, nu se mai auzea decât apa prăvălindu-se; acolo unde stâncile se sumeţiseră în forme şi atitudini diferite, acum apărea doar pata întunecată a munţilor; şi privirea nu mai putea străbate valea care jos, jos de tot, îşi deschidea abisul înfricoşător. O licărire slabă mai zăbovea încă pe vârfurile cele mai înalte ale piscurilor, dominând tihna adâncă a serii şi părând să sporească liniştea impresionantă a ceasului.

Blanche privea în tăcere această scenă şi asculta cu încântare foşnetul pinilor ce se înşiruiau, întunecaţi, pe crestele munţilor; din când în când răsuna în văzduh chemarea caprei negre, printre stânci în aer. Dar încântarea ei se prefăcu în neliniște când, odată cu întunericul tot mai des, privirea i se oprea asupra prăpastiei ce mărginea drumul, părându-i-se că zăreşte în obscuritate tot felul de primejdii fără nume; şi îl întrebă pe tatăl ei cât mai era până la han şi dacă drumul nu era de temut la această oră târzie. Prima întrebare, contele o puse şi el călăuzelor, care îi dădură un răspuns îndoielnic, adăugând că, după ce se va mai întuneca, ar fi mai prudent să se odihnească până va răsări luna.

— Nici acum nu cred că e prudent să ne continuăm drumul, spuse contele.

Dar cum călăuzele îl asigurară că nu era nicio primejdie, îşi continuară drumul. Blanche, căreia îi veni inima la loc auzind vorbele lor, se lăsă din nou cuprinsă de gânduri plăcute, urmărind amurgul ce îşi întindea mantia-i

colorată peste păduri şi munţi, şi ascundea privirii amănuntele priveliştii, până când nu mai rămase decât conturul reliefului. Roua nopţii se aşternu, şi fiecare floare sălbatică şi ierburile mirositoare ce înfloreau printre stânci îi răspândiră dulceaţa; şi după ce albina sălbatică îşi căută culcuşul printre flori şi se stinse şi zumzetul gâzelor ce plutiseră vesele pe razele de soare, se auzi din depărtare şi murmurul izvoarelor, acoperit până atunci de alte zgomote. Doar liliecii, dintre toate vieţuitoarele păreau să se fi trezit; şi, văzându-i cum zboară deasupra drumului tăcut pe care mergea, Blanche îşi aminti de versurile pe care i le dăduse Emily:

CĂTRE LILIAC

Fugind de om şi de lumina zilei,
Te-nvălui printre turle şi ruine,
Sau prin umbroase văi şi văgăuni,
În care lumi de vrajă-şi ţes misterul,
Şi unde groaza stă la pândă prin unghere.
Dar, în tăcerea ceasului de seară,
Când floarea-şi pleacă fruntea să se culce,
Tu zborul ţi-l porneşti prin întuneric,
Râzând de cel ce vrea să te-urmărească,
Cotind întruna; mlădios şi sprinten,
Tai calea trecătorului romantic,
Ce calcă pe poteci mustind de rouă,
Din Indii ai venit, cu carul verii;
Iubită ţi-este noaptea, iar steaua, călăuză!

Pentru o imaginaţie aprinsă, formele vagi ce plutesc ascunse de întuneric încântă mai mult decât scenele limpezi, dezvăluite de lumina soarelui. În timp ce închipuirea hoinăreşte astfel peste priveliştii în parte făurite de ea, mintea e cuprinsă de o dulce mulţumire, şi

Transformă totul în simţiri gingaşe,
Şi lacrimi curg din ochi, de fericire.

Vuietul îndepărtat al unui torent, susurul brizei printre copaci, sau un glas omenesc răsunând departe sunt lucruri care înalţă într-un mod surprinzător o stare de spirit şi aşa înflăcărată. Tânărul Saint Foix, înfierbântat de o imaginaţie aprinsă şi simţitor la izbucnirile de entuziasm, întrerupea uneori tăcerea pe care o păstrau ceilalţi, arătându-i lui Blanche cele mai izbitoare înfăţişări ale amurgului asupra peisajului; iar Blanche, căreia temerile îi erau astfel alungate de iubitul ei, se lăsă purtată de

înclinaţii atât de asemănătoare cu ale lui, şi începură să vorbească pe un ton scăzut şi stăpânit, mai degrabă în spiritul liniştii inspirate de amurg şi de peisaj, decât de teamă de a nu fi auziţi. Şi, cum inima era astfel predispusă la tandreţe, Saint Foix găsi prilejul să adauge, pe lângă admiraţia faţă de ţinut, şi câte o aluzie la afecţiunea lui; şi continuă să-i vorbească, şi Blanche să-l asculte, până ce munţii, pădurile şi iluziile fermecate ale amurgului fură cu totul uitate.

Umbrelor înserării le luă în curând locul întunericul nopţii, pe care îl precedară negurile care, adunându-se cu iuţeală în jurul munţilor, se rostogoleau întunecate pe pantele lor. Călăuzele stăruiră din nou să se oprească cu toţii până când avea să răsară luna, adăugând că s-ar putea să se apropie furtuna. Pe când cercetau în jur, căutând un loc unde s-ar fi putut adăposti, zăriră prin umbrele serii o pată mai întunecată pe vârful unei stânci, puţin mai la vale, şi îşi ziseră că ar putea fi cabana unui vânător sau a unui păstor; aşa încât o porniră cu mare grijă într-acolo. Străduinţa nu le fu însă răsplătită, nici temerile liniştite; căci, ajungând lângă stânca pe care o zăriseră, văzură că era o cruce uriaşă, arătând că locul fusese pângărit de crime.

Întunericul nu le îngăduia să citească inscripţia de pe cruce; dar călăuzele ştiau că exista o cruce ridicată în amintirea unui conte de Beliard, ucis de o ceată de tâlhari ce-şi făceau veacul prin acea parte a Pirineilor cu câţiva ani înainte; şi mărimea neobişnuită a crucii părea să îndreptăţească presupunerea că fusese ridicată pentru a cinsti amintirea unei persoane de rang înalt. Blanche se cutremură auzind amănuntele cumplite ale soartei contelui, căci o călăuză se apucase să le povestească pe un ton scăzut şi reţinut, de parcă propria sa voce l-ar fi înspăimântat. Pe când zăboveau lângă cruce, ascultându-i povestirea, un fulger brăzdă cerul, tunetul bubui în depărtare, iar călătorii, alarmaţi acum, părăsiră această scenă izolată a groazei, în căutarea unui adăpost.

Ajungând iarăşi pe drum, călăuzele se străduiră, în timp ce îşi continuau drumul, să stârnească interesul contelui cu diferite povestiri despre jafuri, şi chiar şi crime, săvârşite în locurile pe unde trebuiau neapărat să treacă, neuitând să amintească de curajul lor neînfricat şi de oamenii pe care-i salvaseră într-un mod miraculos. Şeful călăuzelor, sau, mai degrabă, acela dintre ei care era cel mai înarmat, smulgând unul dintre cele patru pistoale pe care le avea la brâu, se jură că împuşcase cu el trei tâlhari numai în cursul acelui an. Scoase apoi un cuţit cu prăsele de o mărime neobişnuită şi tocmai se pregătea să le povestească în ce fel ucisese tâlharii cu ajutorul lui, când Saint Foix îl întrerupse, întrucât văzuse cât de îngrozită era Blanche. Între timp contele, care râdea pe ascuns de povestirile înfricoşătoare şi de

lăudăroşenia fără măsură a omului, se hotărî să îi cânte în strună şi, şoptindu-i lui Blanche planul său, se apucă să povestească tot felul de isprăvi de-ale sale, care le întreceau cu mult pe cele relatate de călăuză.

Şi izbutea să zugrăvească atât de adevărat acele împrejurări uimitoare, încât curajul călăuzelor slăbi şi îşi continuară în tăcere drumul multă vreme după ce contele încetase să mai vorbească. Limbuţia principalului erou fiind astfel redusă la tăcere, privirea şi auzul părură să i se ascută, şi acum asculta, foarte neliniştit, tunetul care bubuia din când în când; de asemenea, se oprea adesea, atunci când vântul ce se stârnise se năpustea printre pini. Dar când încremeni în faţa unui pâlc de arbori de plută ce le apărură în faţă şi scoase un pistol, înainte de a se învrednici să îi înfrunte pe tâlharii care ar fi putut sta la pândă în dosul copacilor, contele nu se mai putu stăpâni şi izbucni în râs.

Ajungând în cele din urmă într-un loc adăpostit întrucâtva de nişte stânci înalte şi de o pădure de zadă, ce se ridica deasupra unei prăpăstii aflate în stânga lor, iar călăuzele neştiind la ce depărtare era hanul, călătorii se hotărâră să se odihnească acolo până la răsăritul lunii, sau până când furtuna se va mai domoli. Blanche, readusă la clipa prezentă, privi îngrozită întunericul ce îi înconjura; dar, dându-i mâna lui Saint Foix, descălecă, şi întregul grup intră într-un fel de grotă, dacă se putea numi astfel, fiind de fapt doar o adâncitură între nişte stânci ce se arcuiau ameninţătoare. După ce scăpărară o lumină, aprinseră un foc şi flăcările îi înveseliră şi chiar le aduseră puţină mângâiere, căci, cu toate că ziua fusese călduroasă, aerul nopţii era rece în această regiune muntoasă; şi tot focul avea să-i împiedice să se apropie pe lupii ce mişunau prin acele locuri sălbatice.

Merindele luate fură aşezate pe o ieşitură a stâncii, şi contele împreună cu tot grupul se ospătară cu o cină care, într-un loc nu atât de sălbatic, cu siguranţă că nu li s-ar fi părut atât de grozavă. După ce cinară, Saint Foix, nerăbdător să vadă răsărind luna, o luă de-a lungul prăpastiei, până ajunse într-un loc îndreptat spre răsărit; dar totul mai era cufundat în întuneric, iar liniştea nopţii n-o destrăma decât foşnetul pădurii fremătând undeva dedesubt, sau tunetul îndepărtat şi, din când în când, glasurile nedesluşite ale grupului de care se îndepărtase. Privea, mişcat de priveliştea sublimă, formele lungi ale norilor albicioşi, ce pluteau în zonele mai înalte şi cele mijlocii ale văzduhului, şi fulgerele care izbucneau din ei, uneori tăcute şi alteori urmate de bubuiturile neaşteptate ale tunetului, repetate de ecouri tot mai slabe în munţi. În timp ce tot cerul împreună cu abisul peste care se boltea, i se înfăţişau într-o fulgerare de o clipă. Focul pe care-l aprinseseră în peşteră lumina întrucâtva bezna din jur, aruncând câte un licăr pe stâncile

din faţă şi pe vârfurile pinilor ce atârnau deasupra stâncilor de dedesubt, în timp ce în adâncituri întunericul se aduna tot mai ameninţător.

Saint Foix se opri să privească tabloul pe care-l formă grupul din grotă: silueta elegantă a lui Blanche, în contrast plăcut cu figura impunătoare a contelui, care se aşezase lângă ea pe o bucată de stâncă, făcând împreună o impresie şi mai profundă în comparaţie cu vestmintele groteşti şi cu trăsăturile aspre ale călăuzelor şi celorlalţi însoţitori, din fundalul scenei. Focul îi lumină de asemenea într-un fel interesant; arunca o strălucire puternică, dar destul de palidă, pe siluetele din jur, şi sclipea pe armele lor lucitoare: în timp ce pe frunzişul unei zade uriaşe ce îşi întindea umbra pe stânca de deasupra, lăsa o pată roşie, întunecată, care se pierdea imperceptibil în bezna nopţii.

În timp ce Saint Foix contempla această scenă, luna răsări, mare şi galbenă, deasupra piscurilor de la răsărit, printre norii zdrenţuiţi; înfăţişa privirilor, într-o lumină difuză, grandoarea cerului, negurile ce se rostogoleau până în mijlocul prăpastiei de dedesubt şi conturul nedesluşit al munţilor.

Cumplită bucurie, să priveşti,
Ca un naufragiat pe-un ţărm pustiu,
Neţărmurita mare fremătând
De valuri, ce-orizontul îl cuprind!

Menestrelul

Din această romantică visare, îl treziră glasurile călăuzelor, care îl strigau repetându-i întruna numele, ce răsuna din stâncă în stâncă, până când părură să-l cheme o sută de voci; şi se grăbi să liniştească spaimele contelui şi ale lui Blanche, întorcându-se degrabă în peşteră. Dar furtuna părea totuşi că se apropie, aşa că nu îşi părăsiră adăpostul; iar contele, care se aşezase între Blanche şi Saint Foix, se strădui să abată temerile fiicei sale, prin discuţii legate de istoria naturală a locurilor pe unde călătoreau. Vorbi despre substanţele minerale şi fosile găsite în adâncurile acestor munţi – filoane de marmură şi granit în care abundau, straturi de cochilii descoperite aproape de vârf, la mii de stânjeni deasupra nivelului mării şi la mare depărtare de ţărmul ei actual; – de înspăimântătoarele abisuri şi caverne aflate dedesubtul stâncilor, de formele ciudate ale munţilor şi de diferitele fenomene ce par să fi întipărit asupra lumii istoria potopului. De la ştiinţele naturale, trecu la evenimente şi situaţii legate de istoria Pirineilor; numi câteva dintre cele mai remarcabile fortăreţe ridicate de Franţa şi Spania în trecătorile din munţi; şi povesti pe scurt câteva asedii şi conflicte

celebre din vremurile de demult, când Ambiţia vârâse pentru prima dată spaima în Singurătate, alungând-o din aceste cotloane ascunse, făcând ca munţii care răsunaseră până atunci doar de vuietul torentului să se cutremure de zăngănitul armelor, şi când primii paşi ai omului prin vizuinile ei sacre lăsaseră urme de sânge!

În timp ce Blanche urmărea cu luare-aminte povestirea, în care întâmplările trăiau de două ori mai însufleţite, şi se lăsa copleşită de o emoţie solemnă, zicându-şi că se află chiar în locurile pângărite cândva de acele evenimente, reveria îi fu brusc întreruptă de un sunet adus de vânt. Era lătratul îndepărtat al unui câine de pază. Călătorii ascultară plini de speranţă şi, cum vântul se înteţea, îşi ziseră că sunetul nu venea de la mare depărtare; călăuzele nu se mai îndoiau acum că era un câine de la hanul pe care îl căutau, şi atunci contele hotărî să-şi continue cu toţii drumul. Prin spărturile norilor, luna lumina împrejurimile, deşi destul de nesigur; şi călătorii, luându-se după lătratul câinelui, o porniră pe marginea prăpastiei; unul dintre oameni mergea în frunte cu o torţă, ce se lua la întrecere cu lumina lunii; din păcate, călăuzele, care crezuseră că vor ajunge la han curând după apusul soarelui, nu luaseră mai multe torţe. Păstrând o tăcere prudentă, înaintau ascultând lătratul câinelui, care nu se auzea decât din când în când şi care, după un timp, încetă cu totul. Călăuzele se străduiră să păstreze direcţia de unde se auzise sunetul, dar curând nu se auzi de cât vuietul puternic al unui torent şi, după puţin timp, ajunseră în faţa unei genuni înspăimântătoare, ce părea să nu mai îngăduie niciun pas înainte. Blanche coborî de pe catâr, ca şi contele şi Saint Foix, în timp ce călăuzele păşeau pe creastă, în căutarea unei punţi oricât de rudimentare, care le-ar fi îngăduit să treacă în partea cealaltă; după o vreme, însă, mărturisiră ceea ce contele începuse să bănuiască, şi anume că începuseră să aibă îndoieli în privinţa drumului, ba chiar erau siguri acum că s-au rătăcit.

La o mică depărtare, dădură peste un pin uriaş căzut peste genune, care unea cele două părţi; trunchiul fusese doborât după cât se pare de vreun vânător, ca să poată vâna mai lesne capre negre ori lupi, dar trecerea era destul de rudimentară, şi plină de primejdie. În afară de călăuze, se înfiorară cu toţii la gândul de a trece peste o asemenea punte, fără niciun parapet; alunecarea ar fi însemnat moartea. Cu toate acestea, călăuzele se pregătiră să treacă cu catârii dincolo, în timp ce Blanche stătea tremurând pe margine, ascultând vâjâitul torentului ce se prăvălea de pe stâncile încununate cu pini de deasupra, până în genunile adânci, unde valurile înspumate luceau în lumina lunii. Bieţii catâri porniră pe puntea atât de primejdioasă cu o prudenţă instinctivă, fără să se teamă de vuietul cascadei, sau să se lase înşelaţi de umbrele frunzişului ameninţător ce cădeau de-a curmezişul

drumului. Şi iată cum singura lor torţă, de prea puţin folos până atunci, deveni o comoară nepreţuită; speriată, codindu-se, dar încercând să-şi adune tot curajul şi tăria de caracter, Blanche o porni şi ea, păşind după Saint Foix, susţinută de braţul tatălui ei şi privind ţintă lumina roşcată a torţei, până când ajunseră la adăpostul stâncii din faţa lor.

Acum, pe măsură ce înaintau, piscurile se apropiau, formând o trecătoare îngustă, la poalele căreia vuia torentul peste care tocmai trecuseră. Dar le veni inima la loc căci auziră lătratul unui câine, care după cât se pare păzea turmele de pe munte, apărându-le de lupii ce dădeau năvală noaptea. Lătratul se auzea mult mai aproape decât înainte şi, tot bucurându-se că vor ajunge curând într-un loc unde să se poată odihni, zăriră într-adevăr o lumină licărind în depărtare. Lumina licărea mult mai sus decât drumul pe care mergeau ei, şi dispărea şi apărea mereu, ca şi când ramurile unduitoare ale copacilor ba i-ar fi împiedicat, ba ar fi lăsat lumina să răzbată până la ei. Călăuzele dădură glas, strigând tare, dar nu le răspunse nicio voce omenească; şi, după o vreme, ca să-şi anunţe prezenţa într-un mod mai eficace, traseră un foc de armă. Ascultară cuprinşi de o aşteptare plină de nelinişte, dar nu auziră decât focul de armă cum stârnea ecouri printre stânci, stingându-se treptat, fără ca liniştea ce se înstăpâni să fie curmată de vreun glas omenesc. Totuşi, lumina pe care o zăriseră mai înainte se vedea acum bine şi, curând, se auziră chiar glasuri nedesluşite aduse de vânt; dar cum călăuzele îşi repetară chemarea, vocile încetară brusc şi lumina dispăru.

Sărmana Blanche aproape că nu mai putea îndura apăsarea neliniştii, a oboselii şi temerilor, iar datorita eforturilor unite ale contelui şi ale lui Saint Foix, de-abia izbutea să nu-şi piardă de tot curajul. Tot înaintând ei aşa pe drum, zăriră în vârful unei stânci de deasupra lor o pată mai întunecată; şi când razele luminoase ale lunii căzură asupra ei, se dovedi a fi un turn de pază. Ţinând seama de aşezarea sa şi de alte împrejurări, contele nu se mai îndoia că era chiar un turn de pază şi încredinţat că acolo licărise lumina, căută să-şi încurajeze fiica cu făgăduiala unui adăpost unde se vor putea odihni, căci deşi nu era decât un turn de pază ruinat, nu vor dormi sub cerul liber.

— În Pirinei au fost înălţate numeroase asemenea turnuri de pază, spuse contele, străduindu-se să-i abată atenţia fiicei sale de la temerile care o nelinişteau. După cum ştii, de aici se vestea apropierea duşmanului prin focuri aprinse în vârful turnului. Uneori, asemenea semnale au fost transmise din post în post, de-a lungul unei graniţe de sute de leghe. Apoi, dacă e nevoie, apar din fortăreţe şi păduri armate, care stătuseră la pândă, şi se grăbesc să apere, poate, o trecătoare importantă; se caţără pe culmea munţilor şi atacă duşmanul surprins care se află în valea de dedesubt,

aruncând bucăţi de stâncă, revărsând asupră-i moartea şi înfrângerea. Vechile forturi şi turnuri de pază ce domină trecătorile mai importante din Pirinei sunt păstrate cu grijă; dar unele dintre cele aflate în locuri mai puţin însemnate au fost lăsate să cadă în ruină; şi acum adesea stau în ele vânători sau păstori, care, după o zi de trudă, se retrag acolo şi, împreună cu câinii lor credincioşi, uită, lângă un foc vesel, de oboseala vânătorii sau de grija de a-şi aduna turmele rătăcitoare, găsind astfel adăpost de furtuna nopţii.

— Dar oare întotdeauna sunt locuite de oameni paşnici? întrebă Blanche.

— Nu, răspunse contele, uneori se refugiază acolo contrabandişti francezi sau spanioli, care trec peste munţi cu tot felul de lucruri din ţările lor; sunt mulţi asemenea contrabandişti, şi împotriva lor se trimit uneori potere mari din armata regelui. Dar în faţa hotărârii disperate a acestor aventurieri, care, ştiind că odată prinşi, vor ispăşi fărădelegile lor printr-o moarte plină de cruzime, se strâng în cete mari şi umblă înarmaţi până-n dinţi, adesea soldaţii îşi pierd curajul. Contrabandiştii doresc să fie în siguranţă şi nu atacă niciodată, dacă pot să evite lupta; cât despre ostaşi, ei ştiu că în aceste ciocniri primejdia e sigură, iar gloria aproape de neatins, aşa că nu ţin nici ei să pornească lupta; de aceea, ciocnirile sunt foarte rare; dar atunci când izbucnesc, nu se termină decât după lupte disperate şi sângeroase. Nu prea eşti atentă, Blanche, adăugă contele, te-am obosit cu un subiect plicticos; dar iată acolo, în lumina lunii, clădirea pe care o căutăm; şi avem noroc că am ajuns aici, căci furtuna stă gata să izbucnească.

Ridicând privirea, Blanche văzu că se aflau la poalele stâncii în vârful căreia se înălţa clădirea, numai că acum nu se mai zărea nicio lumină; şi de câtăva vreme încetase şi lătratul câinelui, iar călăuzele se cam îndoiau că ajunseseră într-adevăr lângă turnul pe care-l căutau. De la depărtarea unde se aflau ei, şi cum luna se ascundea mereu printre nori, părea să fie ceva mai mare decât un simplu turn de pază; dar părea să fie foarte greu să urci până acolo, iar pe povârnişul abrupt nu părea să şerpuiască vreo cărare.

În timp ce călăuzele începură să cerceteze povârnişul stâncii cu ajutorul torţei, contele, care rămăsese la poalele ei, în umbra pădurii, împreună cu Blanche şi cu Saint Foix, începu să discute în fel şi chip, ca să treacă timpul mai repede; dar cum neliniştea părea să o copleşească pe Blanche, el îl luă deoparte pe Saint Foix şi se sfătui cu el dacă ar fi prudent, în cazul când găseau o cărare, să se încumete a intra într-o clădire care putea adăposti nişte tâlhari. Îşi făcură socoteala că ceata lor nu era prea mică şi că mulţi dintre ei erau înarmaţi; şi, după ce se gândiră şi la primejdiile pe care le-ar întâmpina petrecându-şi noaptea sub cerul liber, unde se putea dezlănţui oricând furtuna, nu mai avură nicio îndoială că trebuie să ceară găzduire în clădirea din vârful stâncii, fără a ţine seama de ce fel de oameni erau acolo;

dar întunericul şi tăcerea de moarte din jurul turnului nu păreau a arăta că era locuit.

Se auziră strigând ceva călăuzele, şi, după câteva minute, se întoarse un slujitor al contelui cu vestea că găsiseră o cărare; aşa că se grăbiră imediat cu toţii să se alăture călăuzelor şi începură să urce pe o potecă şerpuitoare tăiată în stâncă, printre hăţişurile unei păduri pitice; după multă trudă şi oarecare primejdie, ajunseră în vârf, unde în faţa ochilor le apărură, mai multe turnuri ruinate, înconjurate de ziduri groase, peste care ici-colo cădea lumina lunii. În jur totul era cufundat în tăcere; locurile păreau părăsite, dar contele rămase prevăzător.

— Păşiţi cu grijă, spuse el cu glas coborât, până când aflăm ce fel de clădire e asta.

Făcură câţiva paşi în mare linişte şi se opriră în faţa unei porţi uriaşe care părea înfricoşătoare chiar şi în ruină şi, după ce şovăiră o clipă, intrară în curte, dar se opriră din nou în capătul unei terase care se întindea până spre buza unei prăpăstii. Deasupra se înălţa clădirea principală, şi acum se vădea bine că nu era turn de pază, ci una dintre acele vechi fortăreţe care se năruise odată cu trecerea anilor nefiind nici reparată vreodată. Cu toate acestea, mai existau părţi care păreau să fi rămas întregi. Clădirea era durată din piatră cenuşie, în stilul gotic saxon atât de greoi, cu imense turnuri rotunde, cu contraforturi trainice, iar arcada uşii celei mari, ce părea să dea în holul clădirii era rotunjită, ca şi aceea a ferestrei de deasupra. Măreţia ce trebuie să fi caracterizat clădirea când se înălţa mândră, era acum considerabil sporită de parapetele năruite, de zidurile pe jumătate dărâmate şi de dărâmăturile împrăştiate peste tot, acum tăcute şi peste care crescuse iarba. În mijlocul acestei curţi, se înălţa ceea ce mai rămăsese dintr-un stejar uriaş, ce părea să fi crescut şi năruit odată cu clădirea; şi puteai crede că o mai apără încă, ameninţător, cu cele câteva ramuri golaşe şi acoperite cu muşchi care îi mai rămăseseră în vârful trunchiului imens, care arăta cât de uriaş fusese copacul în vremurile trecute. Era limpede că fortăreaţa fusese cândva foarte puternică şi, aşa cum se înălţa în vârful unei stânci şi deasupra unei viroage adânci, dominase împrejurimile, fiind de nepreţuit atât pentru a ataca, cât şi pentru a rezista; şi tot cercetând-o, contele se minuna că, deşi foarte veche, fusese lăsată să cadă în ruină şi fu copleşit de tristeţe văzând-o pustie şi părăsită. Cuprins de emoţie, crezu totuşi că aude glasuri îndepărtate răzbătând prin liniştea din fortăreaţă şi îi cercetă din nou faţada cu o privire scrutătoare, dar nu zări nicio lumină. Se hotărî atunci să înconjoare fortul, până la aripa îndepărtată de unde credea că se auziseră glasuri, şi să caute dacă nu se zărea vreo lumină, înainte de a se hotărî să bată în poartă. Păşi deci pe terasă, unde pe zidurile groase se mai vedeau

rămăşiţele unor turnuri, dar nu apucă să facă decât vreo câţiva paşi, căci îl opri lătratul puternic al unui câine dinăuntru, şi contele se gândi că era tot acelaşi câine al cărui lătrat îi adusese pe călători într-acolo. Încredinţat acum că fortăreaţa era locuită, contele se întoarse ca să se sfătuiască din nou cu Saint Foix dacă să ceară găzduire, căci sălbăticia locului îi zdruncinase întrucâtva prima hotărâre; dar, şi de data asta trebui să ţină seama de motivele care îl convinseseră şi mai înainte, întărite şi de descoperirea câinelui ce păzea fortul, ca şi de tăcerea în care era cufundat. Drept care îi porunci unuia dintre slujitori să bată în poartă, şi acesta tocmai se apropia de poartă ca să bată în ea, când apăru o lumină printre crenelurile unuia dintre turnuri; contele începu să strige tare, dar neprimind răspuns, se îndreptă el însuşi spre poartă şi lovi în ea cu un baston cu vârful de fier, în care se sprijinise când urcase pe povârniş. Când ecourile stârnite de loviturile date încetară, singurul sunet care se auzi fu din nou lătratul – numai că acum nu mai lătra doar un singur câine. Contele se dădu câţiva paşi înapoi, încercând să vadă dacă mai era lumină în turn şi, înţelegând că dispăruse, se întoarse la poartă; şi tocmai ridicase bastonul ca să bată din nou, când i se păru iarăşi că aude murmur de voci înăuntru şi se opri să asculte. Bănuiala i se adeveri, dar vocile erau prea îndepărtate pentru a se auzi altfel decât ca un murmur, aşa încât contele izbi cu toată puterea cu bastonul în poartă; urmarea fu că aproape imediat se lăsă o tăcere profundă. Era limpede că oamenii dinăuntru auziseră bătaia în poartă, dar că erau foarte prevăzători când trebuiau să lase nişte străini să intre, lucru care făcu o impresie favorabilă asupra contelui.

— Sunt fie vânători, fie păstori, spuse el; ca şi noi, se pare că au căutat un adăpost pentru noapte în dosul acestor ziduri şi se tem să lase nişte străini, pentru că se tem să nu fie cumva tâlhari. Voi încerca să le risipesc temerile.

Spunând acestea, strigă:

— Suntem prieteni şi cerem adăpost pentru noapte.

Peste câteva clipe, înăuntru se auziră nişte paşi apropiindu-se, şi apoi o voce întrebă:

— Cine-i acolo?

— Prieteni, repetă contele; deschideţi poarta şi veţi afla mai mult.

Se auzi atunci trăgându-se zăvoare groase, şi în poartă apăru un bărbat, înarmat cu o suliţă de vânătoare.

— Ce vreţi la ceasul ăsta târziu? întrebă el.

Contele făcu un semn către însoţitorii săi şi apoi răspunse că nu voia decât să afle care era drumul spre casa cea mai apropiată.

— Atât de puţin cunoaşteţi aceşti munţi, spuse omul, încât nu ştiţi că nu e nicio casă pe o distanţă de mai multe leghe? Nu vă pot arăta drumul; trebuie să-l căutaţi singuri – e lună.

Spunând acestea, era gata să închidă poarta şi contele se întorsese, pe jumătate dezamăgit şi pe jumătate speriat, când se auzi o altă voce deasupra lor şi, ridicându-şi privirea, văzu o lumină şi chipul unui om după zăbrelele portalului.

— Stai, prietene; ia spune, ai rătăcit drumul? spuse vocea; bănuiesc că sunteţi vânători, ca şi noi: cobor la voi pe dată.

Vocea se stinse şi lumina dispăru. Blanche se speriase la apariţia omului care deschisese poarta şi îşi implora acum tatăl să părăsească degrabă locurile; dar contele cercetase suliţa din mâna vânătorului, iar vorbele auzite în turn îl încurajaseră, şi se hotărî să aştepte şi să vadă ce se va întâmpla. În curând poarta fu deschisă şi apărură mai mulţi oameni îmbrăcaţi ca vânători; auziseră de sus vorbele schimbate şi, după ce îl ascultară un tip pe conte, îi spuseră că e binevenit şi că poate rămâne peste noapte acolo. Apoi îl îndemnară foarte curtenitor să intre şi să împartă cu ei cina, căci tocmai erau pe cale să mănânce. Contele, care îi cercetase cu mare grijă în timp ce vorbeau, rămase prevăzător şi oarecum bănuitor; dar era de asemenea nespus de ostenit şi se gândea cu teamă la furtuna care se apropia, ca şi la drumul în bezna nopţii prin coclaurile prăpăstioase ale munţilor; pe lângă toate acestea, avea oarecare încredere în puterea şi numărul oamenilor ce-l însoţeau, drept care, după ce mai chibzui puţin, se hotărî să primească invitaţia. Luând această hotărâre, îşi chemă slujitorii, care cercetaseră de jur-împrejur turnul, iar unii dintre ei chiar ascultaseră în tăcere discuţia purtată, şi acum îşi urmară stăpânul, pe fiica lui şi pe Saint Foix în fortăreaţă. Străinii îi conduseră într-o sală mare, destul de dărăpănată, cu o masă mare la mijloc, luminată în parte de un foc aprins la unul din capetele ei, în jurul căruia stăteau patru oameni în haine de vânătoare iar lângă ei dormeau mai mulţi câini; pe foc fierbea o ciozvârtă de carne. Când contele se apropie, oamenii se ridicară în picioare, iar câinii dădură şi ei să se ridice, uitându-se fioros la străini; dar auzind vocile stăpânilor lor, rămaseră pe locurile lor.

Blanche cerceta cu privirea sala întunecoasă, atât de întinsă; apoi se uită la oameni şi la tatăl ei, care, surâzându-i vesel, se adresă vânătorilor:

— E într-adevăr un cămin primitor, iar focul îţi încălzeşte şi inima după ce ai rătăcit atâta prin locuri sălbatice. Văd că-s tare obosiţi câinii – cum v-a fost norocul?

— Ca de obicei, răspunse unul dintre oamenii care şezuseră în sală; omorâm vânatul de la prima împuşcătură.

— Oamenii aceştia sunt vânători ca şi noi, vorbi unul dintre cei care îi aduseseră înăuntru, arătând spre conte şi însoţitorii săi; s-au rătăcit, şi le-am spus că e destul loc în fort pentru noi toţi.

— Foarte adevărat, foarte adevărat, zise celălalt. Aţi avut noroc la vânătoare, fraţilor? Că noi am împuşcat două capre negre, şi, zic eu, e destul de bine.

— Faci o greşeală, prietene, vorbi contele; noi nu suntem vânători, ci călători; dar, dacă ne primiţi şi pe noi la o masă vânătorească, vom fi foarte bucuroşi şi vă vom răsplăti cum se cuvine.

— Atunci, aşază-te jos, frate, spuse unul dintre ei. Hei, Jacques, înteţeşte focul, iedul o să fie gata îndată; şi adu un scaun pentru domnişoara. Ma'mselle, vreţi să gustaţi din rachiul nostru? E un rachiu adevărat de Barcelona, şi cel mai limpede care a curs vreodată dintr-un butoiaş.

Blanche surâse sfioasă şi se pregătea să refuze, dar tatăl ei i-o luă înainte şi apucă el însuşi, cu un aer vesel, cupa oferită fiicei lui; iar domnul Saint Foix, care stătea lângă ea, îi strânse mâna şi căută să o îmbărbăteze cu privirea; dar ea nu-şi putea dezlipi ochii de la un om care stătea tăcut lângă foc, privindu-l ţintă pe Saint Foix.

— Duceţi o viaţă grozavă pe-aici, spuse contele. Viaţa de vânători e plăcută şi sănătoasă; şi dulce e odihna după o astfel de trudă.

— Da, răspunse unul dintre oamenii din fort; viaţa noastră e destul de plăcută. Ne petrecem aici doar vara şi lunile de toamnă; iarna locurile sunt tare pustii iar torentele coboară umflate de pe înălţimi şi împiedică vânătoarea.

— E o viaţă liberă şi plină de bucurii, urmă contele; grozav mi-ar plăcea să-mi petrec o lună în felul ăsta.

— Şi avem şi la ce folosi armele, spuse unul dintre cei ce stăteau în spatele contelui; se găsesc pe aici o mulţime de păsări cu carne bună, căci se hrănesc cu cimbrişor şi cu ierburile care cresc în văi. Acum, că mă gândesc mai bine, în galeria de piatră atârnă două păsări vânate; Jacques, du-te şi adu-le, să le gătim.

Contele îi întrebă apoi în ce fel se desfăşoară vânătoarea printre stâncile şi prăpăstiile din acele locuri pustii, şi tocmai i se relata un amănunt mai deosebit, când se auzi un sunet de corn la poartă. Blanche privi cu sfială la tatăl ei, care continua să discute despre vânătoare, dar pe chip i se întipărise oarecare nelinişte şi îşi întorcea adesea privirea spre acea parte a sălii care era mai aproape de poartă. Cornul sună din nou, urmat de o chemare puternică.

— Sunt câţiva dintre tovarăşii noştri, care se întorc după o zi trudnică pe coclauri, vorbi unul dintre oameni, îndreptându-se alene spre poartă; şi,

după câteva clipe, apărură doi bărbaţi cu puşca pe umăr şi pistoale la cingătoare.

— Ce mai faceţi, flăcăi? Ce mai faceţi? spuseră aceştia, apropiindu-se.

— Ce noroc aţi avut? le-o întoarseră tovarăşii lor; aţi adus ceva de mâncare? Că altceva nu căpătaţi.

— Hei! Pe cine naiba aţi adus aici? sună o întrebare într-o spaniolă stâlcită, când văzură grupul contelui. Sunt din Franţa sau din Spania? Unde i-aţi întâlnit?

— Ei ni s-au alăturat nouă şi e o întâlnire plăcută, răspunse tare tovarăşul lui, într-o franţuzească destul de corectă. Cavalerul acesta şi ceata lui s-au rătăcit şi ne-au cerut să-i adăpostim o noapte în fort.

Oamenii nu spuseră nimic; aruncară jos un fel de raniţă şi scoaseră dinăuntru câteva păsări vânate. Sacul răsună greu când căzu pe podea, iar privirea contelui, prinzând o strălucire de metal, se apucă să cerceteze cu mai multă luare-aminte pe omul care ţinea raniţa. Era un bărbat înalt şi voinic, cu o expresie aspră pe chip, şi avea părul negru, tăiat scurt, ce i se încreţea pe ceafă. În locul hainelor de vânător, purta o uniformă militară ponosită; în picioarele mari avea sandale cu şireturi, iar de la brâu în jos nişte pantaloni până la genunchi. Pe cap avea o şapcă de piele, cu o formă ce aducea cu un vechi coif roman; dar sprâncenele lui încruntate te duceau cu gândul mai degrabă la barbarii care au cucerit Roma, decât la ostaşii romani. După o vreme, contele îşi întoarse privirile de la el, rămânând tăcut şi gânditor, până când, ridicând iarăşi ochii, văzu că un bărbat, stând într-un colţ mai întunecat al sălii, nu-şi lua ochii de la Saint Foix, care stătea de vorbă cu Blanche şi nu-şi dădea seama de nimic; curând însă, contele îl văzu pe acelaşi ins cercetându-l cu mare atenţie chiar pe el însuşi, peste umărul celui îmbrăcat cu haină ostăşească. Când ochii contelui îi întâlniră pe ai săi, îşi întoarse repede privirea; contele se simţea tot mai neliniştit, dar se temu să nu se trădeze prin expresia chipului şi, străduindu-se să surâdă, începu să vorbească cu Blanche într-o doară despre lucruri obişnuite. Când se uită din nou în jur, observă că soldatul şi tovarăşul său dispăruseră.

Omul numit Jacques se întoarse acum din galeria de piatră.

— Am aprins focul acolo, spuse el, şi păsările sunt jumulite; o să punem şi masa în galerie, căci e mai cald ca aici.

Tovarăşii săi se arătară gata să se mute acolo şi îi poftiră pe oaspeţi să îi urmeze în galerie; Blanche, abătută, rămase locului, iar Saint Foix privi spre conte, care spuse că preferă căldura focului lângă care stătea. Vânătorii lăudară însă căldura din cealaltă încăpere şi stăruiră cu atâta amabilitate să treacă dincolo, încât contele, pe jumătate şovăind, pe jumătate temându-se să nu-şi trădeze îndoielile, se învoi. Coridoarele lungi şi ruinate prin care

trecură îl deprimară, dar tunetul care bubuia cu putere afară îl convinse că era periculos să părăsească adăpostul; aşa că se stăpâni să-i provoace pe cei care îl conduceau arătându-le că nu avea încredere în ei. Vânătorii deschideau drumul cu un felinar; contele şi Saint Foix, vrând să se facă plăcuţi gazdelor prin dovezi de prietenie, duceau fiecare câte un scaun, iar Blanche îi urma cu paşi şovăitori. Pe când mergea aşa, rochia i se agăţă de un cui din perete şi ea se opri, străduindu-se să o desprindă; nici contele, şi nici Saint Foix, discutând aprins, nu-şi dădură seama că ea se oprise şi îşi urmară călăuza pe după un cot al coridorului, iar Blanche rămase în urmă pe întuneric. Tunetul îi împiedică să-i audă chemarea, dar, desprinzându-şi rochia, ea îi urmă degrabă pe drumul pe care credea că îl luaseră. O lumină lucind în depărtare îi întări convingerea, aşa că îşi continuă drumul până la o uşă deschisă de unde venea lumina, crezând că încăperea era chiar galeria de piatră despre care vorbiseră oamenii. Auzind glasuri înăuntru, se opri la câţiva paşi de uşă, ca să fie sigură că nu se înşală, şi de acolo, la lumina unui felinar care atârna din tavan, văzu patru bărbaţi aşezaţi în jurul unei mese, aplecaţi deasupra, ei, părând să se sfătuiască. Îşi dădu seama că unul dintre ei era cel pe care îl văzuse privindu-l ţintă pe Saint Foix; şi care vorbea acum cu aprindere, deşi cu glas coborât; dar când unul dintre tovarăşii lui păru să îl contrazică, începură să vorbească pe un ton mai ridicat şi mai aspru. Blanche, alarmată că nici tatăl ei şi nici Saint Foix nu se aflau în încăpere şi îngrozită de înfăţişarea sălbatică a acestor oameni, tocmai se întorcea grăbită, vrând să caute galeria, când îl auzi pe unul dintre ei spunând:

— Hai să nu ne mai certăm. Cine vorbeşte de primejdie? Urmaţi-mi sfatul şi nu o să fie niciuna – puneţi mâna pe *ei,* şi ceilalţi vor fi o pradă uşoară.

Blanche, izbită de aceste vorbe, se opri o clipă ca să audă mai mult.

— Nu e nimic de luat de la ceilalţi, spuse unul dintre oameni; eu nu sunt pentru vărsare de sânge când se poate şi altfel – omorâţi-i doar pe cei doi, şi treaba e făcută; ceilalţi n-au decât să plece.

— Aşa crezi? exclamă primul tâlhar, şi scoase o înjurătură înspăimântătoare. Cum! ca să spună apoi în ce fel i-am aranjat pe stăpânii lor şi să trimită trupele regelui să ne tragă pe roată!? Întotdeauna ai dat sfaturi grozave – pun prinsoare că nimeni dintre noi n-a uitat încă ajunul Sf. Toma de anul trecut.

Lui Blanche i se strânse inima de groază. Primul ei gând a fost să fugă de lângă uşă; dar, când încercă să se mişte, tremura atât de tare, că, după ce făcu câţiva paşi, clătinându-se, spre un colţ mai întunecat al coridorului, fu silită să stea locului şi să asculte vorbele cumplite ale celor despre care nu se mai putea îndoi că erau tâlhari. În clipa următoare auzi aceste vorbe:

— De ce nu le-am face de petrecanie la toţi?

— Pun rămăşag că vieţile noastre fac cât ale lor, răspunse tovarăşul lui. Dacă nu-i omorâm, o să ne spânzure ei pe noi; aşa că mai bine să moară ei, decât să ne spânzure pe noi.

— Mai bine, mai bine, strigară ceilalţi.

— Când omori pe cineva, e un mod promiţător să scapi de spânzurătoare! spuse primul tâlhar. Cu toate astea, mulţi inşi cinstiţi şi-au vârât capul în ştreang în felul ăsta.

Câteva clipe se lăsă tăcerea, şi cu toţii părură să chibzuiască.

— Fir-ar să fie, exclamă deodată cu nerăbdare unul dintre hoţi; tovarăşii noştri ar fi trebuit să fie acum aici; or să vină cu vechea poveste, şi fără nicio pradă – dacă erau aici, treaba noastră ar fi fost simplă şi uşoară. Văd că n-o să fim în stare să facem nimic în noaptea asta, căci suntem mai puţini decât oamenii ăştia, iar dimineaţa or să vrea să plece, şi cum crezi că-i putem opri fără să folosim forţa?

— M-am gândit la un plan care o să meargă, spuse unul dintre ei; dacă putem să le facem de petrecanie pe tăcute celor doi cavaleri, o să fie uşor să-i biruim pe ceilalţi.

— E un plan grozav, zău aşa, spuse un altul rânjind dispreţuitor. Dacă pot să rod zidul închisorii, o să fiu liber! – Cum putem să le facem de petrecanie *pe tăcute?*

— Cu otravă, răspunseră tovarăşii săi.

— Bine zis! O să meargă, se învoi al doilea tâlhar. O să se chinuie mult până o să moară, şi o să mă răzbun şi eu în felul ăsta. Baronii ar trebui să se teamă de răzbunarea noastră!

— L-am recunoscut pe fiu din clipa când l-am văzut, spuse omul pe care Blanche îl văzuse privindu-l ţintă pe Saint-Foix, dar nu cred că el mă cunoaşte; cât despre tatăl lui, aproape că l-am uitat.

— Poţi să spui ce vrei, intră în vorbă al treilea tâlhar, dar nu cred că el e baronul; îl ştiu cât îl ştiţi şi voi, căci am fost unul dintre cei care l-au atacat, împreună cu bravii noştri flăcăi care au avut apoi de suferit.

— Şi n-am fost şi eu? se răsti primul tâlhar. Vă spun că el e baronul; dar ce contează dacă e sau nu? – important e să nu lăsăm toată prada să ne scape din mâini. Nu se întâmplă prea des să avem asemenea noroc. Când ne riscăm mereu viaţa ca să trecem prin contrabandă câteva kilograme de tutun înşelându-i pe vameşii regelui, gata să ne frângem gâtul prin prăpăstii ca să vânăm ceva să ne astâmpărăm foamea; jefuind din când în când câte un alt contrabandist sau câte un călător rătăcit, alegându-ne doar cu atât cât să avem pentru praful de puşcă pe care-l irosim trăgând asupra lor – să lăsăm o asemenea pleaşcă să ne scape? Păi, zic că ăştia au destul asupra lor cât să ne ţină...

— Eu n-aş vrea să le facem de petrecanie, se băgă în vorbă al treilea hoţ; mai bine să profităm de pe urma lor. Numai că dacă ăsta ziceţi voi că e baronul, aş vrea să mă mai uit o dată bine la el, în amintirea bravilor noştri camarazi pe care i-a trimis la spânzurătoare.

— Bine, bine, n-ai decât să te uiţi cât vrei, zise primul tâlhar; dar îţi spun că baronul e mai înalt de statură.

— Lăsaţi acum vorbăria, se răsti al doilea tâlhar; ei, ce facem, îi lăsăm să plece au ba? Dacă mai stăm mult aici, or să priceapă despre ce-i vorba şi or s-o şteargă. Oricine ar fi, oamenii ăştia sunt bogaţi, căci altfel de ce ar avea atâţia slujitori? Aţi văzut inelul pe care îl avea pe deget? ăla de-i ziceţi voi că e baronul? – Ei, era un diamant; dar acum sunt sigur că nu-l mai are: m-a văzut chiorându-mă la el, şi l-a scos.

— Da, şi mai e şi medalionul la gâtul fetei; l-aţi văzut? Ea nu şi l-a scos, zise primul tâlhar, îi atârnă încă la gât: dacă n-ar fi sclipit aşa, nici nu l-aş fi văzut, cum era aproape ascuns în cutele rochiei: şi ăla are diamante, şi trebuie să fie grozave, dacă sunt puse în jurul unui medalion atât de mare.

— Dar cum să ducem la capăt treaba? întrebă al doilea ticălos; hai să vorbim despre asta. Nu mi-e teamă mie că nu e pradă destulă, dar cum să punem mâna pe ea?

— Da, da, se alăturară tovarăşii săi, să ne sfătuim cum să facem, că nu avem timp de pierdut.

— Eu sunt tot pentru otravă, zise cel de-al treilea. Dar gândiţi-vă că sunt cam mulţi; vreo nouă sau zece, şi încă bine înarmaţi. Când am văzut atâţia la poartă, nici n-am vrut să-i las să intre, ştiţi bine, cum n-aţi vrut nici voi.

— Credeam că s-ar putea să fie duşmani de-ai noştri, îl lămuri cel de-al doilea; nu că mi-ar fi păsat că erau mulţi la număr.

— Dar acum trebuie să-ţi pese, i-o întoarse tovarăşul său, căci altfel va fi rău de tine. Noi nu suntem decât şase, şi cum am putea să-i răzbim pe toţi zece cu forţa? Vă spun că cel mai bine e să le dăm la câţiva otravă, şi cu ceilalţi ne răfuim noi pe urmă.

— M-am gândit la o cale mai bună, zise celălalt, nerăbdător; trăgeţi-vă mai aproape.

Blanche, care ascultase discuţia dintre ei cu o groază de nedescris, nu mai putu prinde vorbele lor, căci tâlharii începuseră acum să şuşotească; dar însufleţită de speranţa că i-ar putea salva pe prietenii ei de la moarte, dacă putea ajunge repede la ei, prinse puteri şi o porni în căutarea galeriei. Dar cum spaima şi întunericul păţeau să se unească împotriva ei, după ce făcu câţiva paşi lumina slabă ce se strecura din odaie nu mai putu birui bezna şi, împiedicându-se de o treaptă de pe coridor, căzu jos.

Zgomotul îi sperie pe tâlhari, care tăcură pe dată şi apoi se repeziră pe coridor, să vadă dacă nu cumva cineva auzise uneltirile lor. Blanche îi văzu apropiindu-se, mută de groază în faţa privirilor lor sălbatice şi lacome; dar, înainte de a se putea ridica, o descoperiră şi puseră mâna pe ea, târând-o spre camera de unde ieşiseră şi ameninţând-o că o păţeşte dacă nu încetează cu ţipetele.

După ce ajunseră în odaie, începură să se sfătuiască ce să facă cu ea.

— Să vedem mai întâi ce-a auzit, zise şeful tâlharilor. De cât timp erai pe coridor, domniţă, şi ce treabă aveai aici?

— Mai întâi să punem mâna pe medalion, zise unul dintre ei, apropiindu-se de Blanche, care tremura ca o frunză. Frumoasă domniţă, cu voia dumitale, medalionul ăsta e al meu; hai, dă-mi-l, că altfel îl iau singur.

Blanche, implorându-l s-o cruţe, îi dădu imediat miniatura, în timp ce un alt tâlhar o întreba cu asprime ce auzise din discuţia lor; şi înţelegând din fâstâceala şi spaima ei ceea ce limba nu îndrăznea să exprime, bandiţii se uitară cu înţeles unul la celălalt, şi doi dintre ei se retraseră într-un colţ mai îndepărtat al încăperii, ca să se sfătuiască.

— Astea-s diamante, pe legea mea! exclamă omul, după ce examină miniatura. Şi mai e şi un portret foarte drăguţ, zău aşa; un cavaler tânăr şi chipeş, aşa cum ai vrea să vezi într-o zi de vară. Vasăzică, ăsta-i bărbatul dumitale, domniţă, căci el e cavalerul cu care stăteai până mai adineauri.

Blanche, moartă de spaimă, îl imploră să aibă milă de ea şi, întinzându-i punga, îi făgădui să nu spună nimic din ce se întâmplase, dacă o va lăsa să se înapoieze la ai săi.

Omul rânji batjocoritor şi se pregătea să-i răspundă, când atenţia îi fu atrasă de un zgomot îndepărtat; şi, în timp ce asculta cu luare-aminte, o strânse mai tare pe Blanche de braţ, de parcă i-ar fi fost teamă că o să-i scape, şi ea ţipă din nou după ajutor.

Zgomotele se auzeau tot mai aproape, şi tâlharii se grăbiră să vină din celălalt colţ al odăii.

— Am fost descoperiţi, strigară ei; dar să ascultăm o clipă, poate că nu sunt decât tovarăşii noştri care vin din munţi. Şi dacă e aşa, treaba e ca şi făcută; hai să ascultăm!

O împuşcătură ce răsună în depărtare îi adeveri o clipă bănuiala, dar imediat zgomotele răsunară tot mai aproape; se auzea acum zăngănit de săbii, ca şi glasuri răstite şi gemete surde, venind de pe aleea din afara încăperii. În timp ce tâlharii îşi pregăteau armele, se auziră strigaţi de câţiva dintre tovarăşii lor din depărtare, şi apoi un corn răsună ascuţit, în afara fortăreţei, semnal pe care se pare că îl înţeleseră foarte bine; căci trei dintre

ei, lăsând-o pe Blanche în grija celui de al patrulea, se repeziră imediat afară din încăpere.

În timp ce Blanche, tremurând toată, cuprinsă de slăbiciune, se ruga să i se dea drumul, auzi în mijlocul vacarmului glasul lui Saint Foix, şi abia scoase un strigăt, când uşa odăii se deschise şi el apăru, desfigurat de răni din care curgea sângele, şi urmărit de câţiva tâlhari. Blanche nu mai văzu şi nu mai auzi nimic; totul se învârti în jurul ei, ochii i se împăienjeniră şi căzu în nesimţire în braţele banditului care o ţinuse.

Când îşi reveni, îşi dădu seama, la lumina slabă care pâlpâia în jurul ei, că se afla în aceeaşi cameră, dar nici contele nici Saint Foix şi nici altcineva nu se zărea; şi ea rămase câtva timp nemişcată, într-o stare de amorţeală. Dar pe măsură ce-i reveneau imaginile înspăimântătoare de mai înainte, se strădui să se ridice, ca să-şi caute prietenii, când un geamăt surd, nu prea departe de ea, îi aminti de Saint Foix şi de starea în care îl văzuse intrând în odaie; şi atunci îşi dădu silinţa să se ridice de jos şi înaintă îngrozită spre locul de unde auzise geamătul; pe jos zăcea un trup omenesc şi la lumina slabă a unei lumânări ce pâlpâia, recunoscu faţa palidă şi desfigurată a lui Saint Foix. Se poate lesne închipui ce groază a copleşit-o în clipa aceea. El tăcea, cu ochii pe jumătate închişi; pe mâna pe care ea i-o strângea cu deznădejde, se vedea sânge închegat. În timp ce îi repeta zadarnic numele şi striga după ajutor, se auziră paşi, şi în cameră intră cineva – dar îşi dădu seama că nu era tatăl ei, contele; spre marea ei uimire, când îl imploră să-i dea primele îngrijiri lui Saint Foix, văzu că era Ludovico! Fără să piardă timp ca s-o recunoască, el începu să lege imediat rănile cavalerului şi, înţelegând că leşinase fiindcă pierduse mult sânge, alergă după apă; dar abia ieşise de câteva clipe, când Blanche auzi alţi paşi apropiindu-se şi simţi că era gata să-şi piardă minţile de frica bandiţilor; dar la lumina unei torţe care licări pe pereţi, văzu că cel care se apropia era chiar contele de Villefort; avea chipul îngrijorat, răsufla din greu şi o striga întruna pe fiica sa. Auzindu-i glasul, Blanche se ridică şi alergă în braţele lui, iar el, lăsând să-i cadă din mână spada însângerată, o strânse la piept într-o efuziune de recunoştinţă şi bucurie; după care se grăbi să se intereseze de starea lui Saint Foix, care începuse să dea semne de viaţă. Ludovico se întoarse curând cu apă şi rachiu; apa i-o duse la buze, iar cu rachiu se apucă să-l frece la tâmple şi pe mâini; în cele din urmă, Blanche îl văzu deschizând ochii, şi apoi îl auzi întrebând de ea; dar bucuria îi fu de scurtă durată şi o cuprinse o nouă nelinişte, căci Ludovico spuse că trebuie să-l ducă imediat pe domnul Saint Foix de acolo, adăugând:

— Tâlharii de afară, domnule conte, erau aşteptaţi de o oră; şi dacă mai întârziem, ne vor găsi cu siguranţă. Sunetul acela ascuţit de corn, o ştiu ei

prea bine, e un semnal dat de tovarăşii lor aflaţi în mare primejdie şi se aude în munţi la multe leghe depărtare. Ştiu cazuri când s-au întors la chemarea lui chiar şi de la Pied de Melicant. Oare stă cineva de pază la poarta cea mare, domnule conte?

— Nimeni, răspunse contele. Dar toţi oamenii mei sunt acum răspândiţi, nici nu ştiu pe unde. Du-te, Ludovico, adună-i şi vezi dacă nu se aude şi tropăitul catârilor.

Ludovico ieşi în grabă, iar contele se sfătui cum să-l transporte pe Saint Foix, care n-ar fi putut îndura să fie zguduit pe spinarea unui catâr, chiar dacă ar fi avut destulă putere ca să se ţină în şa.

Pe când contele îi spunea că tâlharii, pe care îi găsiseră în fortăreaţă, fuseseră închişi în turn, Blanche văzu că şi el era rănit şi că mâna stângă îi atârna ţeapănă; dar el zâmbi de neliniştea ei, asigurând-o că nu era decât o zgârietură.

Apărură îndată şi slujitorii contelui, în afară de doi care rămaseră de pază la poartă, şi curând după aceea se înfăţişă şi Ludovico.

— Mi se pare că aud catârii apropiindu-se în vale, domnule conte, zise el, dar torentul vuieşte atât de tare că nu sunt sigur; oricum, am adus ceva cu care să-l putem căra pe domnul cavaler, adăugă el, arătând o piele de urs prinsă de două prăjini – după cât se pare folosite de tâlhari ca să aducă acasă pe vreunul de-al lor dacă se întâmplă să fie rănit în luptă.

Ludovico o întinse pe jos şi, punând peste ea câteva piei de capră, făcu un fel de pat, în care îl culcară pe cavaler, care începuse să-şi revină destul de mult. Călăuzele ridicară pe umeri prăjinile şi o porniră, păşind cu dibăcie pe drumul povârnit, astfel încât targa nu era deloc zdruncinată. Câţiva dintre slujitorii contelui erau şi ei răniţi – dar foarte uşor şi, după ce îşi legară rănile, porniră către poarta cea mare. Când trecură prin sală, din depărtare se auzi larmă, şi Blanche rămase îngrozită.

— Sunt doar ticăloşii din turn, o linişti Ludovico.

— Numai să nu spargă uşa, zise contele.

— Nu, domnule conte, răspunse Ludovico, fiindcă uşa e de fier; n-avem de ce ne teme din partea lor; dar o să trec mai întâi eu şi o să mă uit de pe metereze.

Îl urmară cu toţii în grabă, şi îşi găsiră catârii păscând în faţa porţilor; ascultară cu mare grijă, dar nu auziră niciun zgomot, în afară de vuietul torentului de dedesubt şi de adierea brizei matinale suspinând printre ramurile stejarului bătrân din curte; şi fură bucuroşi zărind primele mijiri ale zorilor pe crestele munţilor. După ce încălecară pe catâri, Ludovico se oferi să-i călăuzească el şi îi duse până în vale pe un drum mai uşor decât cel pe unde urcaseră mai înainte.

— Trebuie să ocolim valea spre răsărit, domnule conte, zise el, ca să nu dăm peste tâlhari; pe acolo au plecat azi-dimineaţă.

În curând, drumeţii ieşiră din vale şi se pomeniră într-o vâlcea care se întindea spre miazănoapte şi apus. Lumina dimineţii se aşternea peste munţi şi dezvăluia treptat dâmburile înverzite de la poalele munţilor, unde creşteau în voie arbori de plută şi stejari veşnic verzi. Norii de furtună se împrăştiaseră şi lăsaseră cerul senin, aşa că Blanche se simţi însufleţită de verdeaţă, înviorată de ultima ploaie, îndată răsări şi soarele, şi razele lui făceau să sclipească stâncile ude, cu tufişurile din vârful lor şi povârnişurile acoperite de iarbă. La capătul văii se învălătuceau ceţurile, dar vântul le împinse din faţa drumeţilor, iar razele soarelui le siliră să urce spre vârful munţilor. Străbătută cam o leghe, când Saint Foix începu să se plângă de o mare slăbiciune, şi se opriră cu toţii să-i dea ceva răcoritor şi să lase oamenii care-l purtau să se mai odihnească. Ludovico luase din fortăreaţă câteva sticle de vin vechi spaniol, care acum se dovedi un foarte bun întăritor nu numai pentru Saint Foix, ci şi pentru ceilalţi din grup; lui Saint Foix nu-i aduse însă decât o uşurare trecătoare, căci fierbinţeala începu să-i crească şi nu mai izbuti să-şi stăpânească durerile ce-l chinuiau; abia aştepta să se vadă ajuns la hanul unde plănuiseră în ajun să-şi petreacă noaptea.

În timp ce se odihneau la umbra pinilor înalţi, contele îi ceru lui Ludovico să-l lămurească pe scurt cum dispăruse din încăperea din aripa de nord, cum ajunsese în mâinile tâlharilor şi cum izbutise atât de bine să-l ajute pe el şi pe ai lui, căci neîndoielnic lui i se datora eliberarea lor din mâinile tâlharilor. Ludovico tocmai se pregătea să-i facă pe voie, când auziră răsunând pe neaşteptate o împuşcătură, de pe cărarea pe care veniseră, şi se ridicară îngrijoraţi, pornind degrabă la drum.

CAPITOLUL XIII

Ah, cum l'ademeneşte soarta
Pe căi bătute de furtuni,
Şi-nchide bucuriei poarta!

BEATTIE

În vremea asta Emily se gândea mereu, plină de nelinişte, la soarta lui Valancourt; dar Theresa, găsind în sfârşit pe cineva căreia să-i destăinuie misiunea ei pe lângă intendent, o înştiinţă că mesagerul avea să se întoarcă a doua zi; şi Emily îi făgădui să se ducă ea până la căsuţă, Teresa fiind prea şubredă ca să poată veni.

Spre seară, Emily porni deci singură spre căsuţă, înfiorată de o tristă presimţire cu privire la Valancourt, impresionată, poate, şi de întunericul ce se lăsa. Era o seară cenuşie de toamnă târzie; neguri se târau ici-colo pe munţi, şi un vânt rece, făcând să foşnească pădurea de fagi, îi presăra cărarea cu ultimele frunze îngălbenite, care se învârtejeau purtate de vânt şi, prevestind apropierea iernii, îi aduceau pustiu în suflet, părând să-i vestească moartea lui Valancourt. Gândul acesta era atât de puternic, încât de mai multe ori era gata să se întoarcă acasă, neputând înfrunta o certitudine pe care o presimţea; dar, luptându-se cu sentimentele acestea, izbuti să şi le stăpânească şi îşi continuă drumul.

Şi cum mergea aşa tristă mai departe, urmărind învolburarea norilor pe cer şi rândunelele purtate de vânt, ba dispărând pe după norii de furtună, ba ieşind o clipă ca să se rotească în văzduhul mai liniştit, i păru că suferinţele şi încercările vieţii ei din ultimul timp erau oglindite în aceste imagini trecătoare – tot astfel fusese şi ea azvârlită în ultimul an pe marea furtunoasă a nefericirii, bucurându-se doar de scurte răgazuri de tihnă, dacă amânarea nenorocirilor poate fi numită tihnă. Şi acum, când scăpase din atâtea primejdii, când se eliberase de cei care o năpăstuiau şi când se pomenise stăpâna unei mari averi, acum, când ar fi putut pe bună dreptate să se aştepte la fericire, vedea că este tot atât de departe de ea ca şi înainte. S-ar fi învinuit de slăbiciune şi nerecunoştinţă, lăsându-se astfel copleşită de o singură nenorocire, fără a ţine seama de atâtea şi atâtea daruri cu care fusese înzestrată, dacă această nenorocire ar fi afectat-o doar pe ea; dar plângând din pricina lui Valancourt pe când fusese în viaţă, lacrimi de compasiune i se amestecaseră cu cele de regret; şi căinând o fiinţă omenească decăzută până la viciu, şi deci până la calvarul suferinţei, raţiunea şi omenia îi storceau lacrimile, iar tăria nu o învăţase încă să le despartă de cele ale dragostei; totuşi, în clipa de faţă, ceea ce o apăsa nu era

certitudinea vinovăţiei, lui, ci teama că murise (moarte la care se pare că şi ea, deşi fără voie, contribuise într-o oarecare măsură). Această teamă creştea pe măsură ce se apropia clipa când i se va adeveri bănuiala; şi când zări căsuţa Theresei, era atât de tulburată şi cu hotărârea zdruncinată de şovăială, încât nu se simţi în stare să meargă mai departe şi se aşeză pe o bancă de lângă drum; stând acolo, i se păru că vântul care gemea printre ramurile înalte de deasupra îi aducea o jelanie îndepărtată, şi chiar când rafalele se opreau, îşi închipuia că aude vaiete slabe, înăbuşite. Ascultând cu mai multă luare-aminte, se convinse că nu era decât închipuire; dar înserarea care se aşternea peste tot o îndemnă să se ridice şi, cu paşi şovăielnici, se îndreptă iarăşi spre căsuţă. Prin fereastră zări pâlpâind flăcările vesele ale focului ce ardea în cămin, iar Theresa, care o văzuse apropiindu-se, îi deschise uşa şi o întâmpină.

— E o seară răcoroasă, domnişoară, zise ea; şi cum se apropie şi furtuna, m-am gândit că n-ar strica puţin foc. Aşezaţi-vă pe scaunul acesta, de lângă cămin.

Emily, mulţumindu-i pentru grija pe care i-o arăta, se aşeză; apoi, privind-o drept în faţa luminată de flăcări, fu izbită de expresia ei şi, neputând scoate o vorbă, se rezemă de spătar cu o înfăţişare atât de îndurerată, încât Theresa pricepu ce o frământă, dar rămase tăcută.

— Ah! exclamă în cele din urmă Emily, văd că nu trebuie să te mai întreb ce-ai aflat, căci tăcerea şi privirea explică totul; – înseamnă că el este mort!

— Vai! scumpă domnişoară, vorbi Theresa, în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi, lumea asta e formată numai din suferinţe! Bogaţii îşi au şi ei partea lor, ca şi oamenii sărmani! Dar trebuie să ne străduim cu toţii să ne îndurăm soarta.

— E mort, deci! o întrerupse Emily. Valancourt e mort!

— Vai! mă tem că da, răspunse Theresa.

— Te temi! zise Emily, doar te temi?

— Vai! da, domnişoară, mă tem că e mort! Nici intendentul şi nici altcineva din familia Epourville n-a auzit nimic despre el de când a plecat din Languedoc; contele e tare mâhnit din pricina lui, fiindcă avea întotdeauna grijă să trimită veşti despre el, şi acum n-a mai primit niciun rând de când a plecat din Languedoc. Trebuia să se întoarcă de trei săptămâni, dar nici n-a venit şi nici n-a scris nimic, şi le e teamă că i s-a întâmplat o nenorocire. Vai! cine-ar fi crezut că o să ajung să plâng la moartea lui! Sunt bătrână, şi puteam să mor fără să-i pese nimănui de mine, pe când el...

Cuprinsă de slăbiciune, Emily ceru puţină apă, iar Theresa, speriată de glasul cu care vorbise, se grăbi să-i dea îngrijiri şi, în timp ce-i ducea apa la buze, continuă:

— Scumpă domnişoară, nu puneţi totul la inimă, cavalerul ar putea să fie totuşi viu şi sănătos; să nu ne pierdem nădejdea!

— Oh, nu! eu nu mai pot nădăjdui nimic, zise Emily; cunosc unele împrejurări care nu-mi lasă nicio nădejde. Mi-am mai revenit acum şi pot să ascult ce ai de zis. Spune-mi, te rog, mai amănunţit tot ce ştii.

— Aşteptaţi puţin până vă simţiţi mai bine, domnişoară, căci arătaţi tare rău!

— Oh, nu, Theresa, spune-mi totul, cât mai am puterea să ascult, zise Emily. Spune-mi totul, te rog din suflet!

— Bine, am să vă spun; dar intendentul nu mi-a povestit prea multe, căci Richard zicea că nu-i venea să vorbească despre domnul Valancourt, şi tot ce-a aflat a fost de la Gabriel, unul dintre slujitori, care zice că a auzit de la valetul domnului conte.

— Ce-a auzit? întrebă Emily.

— Păi, Richard nu prea are ţinere de minte şi nu-şi aminteşte nici pe jumătate şi, dacă nu i-aş fi pus o mulţime de întrebări, n-aş fi aflat mai nimic. Dar el zice că Gabriel zicea că el şi toţi ceilalţi slujitori erau tare necăjiţi din pricina domnului Valancourt, fiindcă era un gentilom atât de bun, că toţi îl iubeau, de parcă le-ar fi fost frate – şi acum, când te gândeşti ce s-a ales din el! Că tare mai era cumsecade cu toţi şi, dacă vreunul dintre ei greşea, domnul Valancourt era primul care-l ruga pe domnul conte să-l ierte. Şi-apoi, dacă vreo familie de oameni sărmani era în nevoie, domnul Valancourt se grăbea primul să le vină în ajutor, deşi alţii, mai apropiaţi, ar fi avut mai multe mijloace s-o facă. Şi-apoi, zicea Gabriel, era atât de binevoitor cu toată lumea şi, deşi avea o înfăţişare atât de mândră, niciodată nu poruncea şi nu striga la cei din jur, cum fac de obicei cavalerii nobili, dar oamenii nu-l respectau mai puţin din pricina asta. „Ba, zicea Gabriel, tocmai pentru asta îl respectam mai mult şi am fi alergat cu toţii să-i dăm ascultare, doar la o vorbă de-a lui, mai degrabă decât altora care ne tot sâcâiau întruna ce avem de făcut; da, şi ne feream mai mult să nu-l supărăm pe el, decât pe cei care se răsteau la noi."

Emily, care nu mai socotea primejdios să asculte laude adresate lui Valancourt, nu încercă s-o întrerupă pe Theresa, ci rămase atentă la vorbele ei, deşi durerea aproape o copleşise.

— Domnul conte, urmă Theresa, tare se mai frământă din pricina domnului Valancourt, mai cu seamă că, după cât se spune, a fost cam aspru cu el în ultima vreme. Gabriel zice că a auzit de la valetul domnului conte că

domnul Valancourt s-a purtat destul de nesăbuit la Paris şi a cheltuit o mulţime de bani, mult mai mult decât i-ar fi fost pe plac domnului conte, căci el nu-i cheltuitor ca domnul Valancourt, care a apucat-o pe căi greşite. Ba, după cât se pare, din pricina asta domnul Valancourt a şi fost vârât la închisoare la Paris, şi domnul conte, zice Gabriel, nici n-a vrut să-l scoată de acolo, zicând că merită să sufere; şi când bătrânul Gregoire, majordomul, a auzit de toate astea, şi-a cumpărat un baston cu care să meargă până la Paris ca să-l vadă pe tânărul domnişor; dar îndată după aceea am auzit că domnul Valancourt avea să se întoarcă acasă. O, ce bucurie a fost pe noi în ziua când a venit! Numai că era tare schimbat, şi domnul conte se purta nepăsător cu el, şi domnul Valancourt era foarte trist. Curând după aceea a plecat iarăşi în Languedoc, şi de atunci n-am mai auzit nimic despre el.

Theresa se opri din povestit şi Emily, suspinând din greu, rămase cu ochii aţintiţi în pământ, fără să scoată o vorbă. După o lungă tăcere, o întrebă pe Theresa ce mai aflase.

— Dar de ce aş mai întreba? adăugă ea; ceea ce mi-ai spus până acum îmi ajunge. O, Valancourt! ai plecat – te-ai dus pe vecie; şi eu... eu te-am ucis!

Aceste, vorbe, împreună cu expresia de deznădejde de pe chipul ei, o speriară foarte pe Theresa, care începu să se teamă că veştile pe care le auzise o impresionaseră prea tare şi îi zdruncinaseră mintea.

— Dragă domnişoară, liniştiţi-vă, se rugă ea; şi nu mai spuneţi asemenea vorbe îngrozitoare. Cum să-l fi ucis pe domnul Valancourt – vai de mine!

Emily nu răspunse decât printr-un suspin adânc.

— Dragă domnişoară, mi se frânge inima să vă văd aşa, urmă Theresa; nu mai staţi cu ochii în pământ, atât de palidă şi de tristă; mă sperii de moarte când vă văd aşa.

Emily continua să tacă, părând să nu audă nimic din spusele ei.

— Şi-apoi, domnişoară, adăugă Theresa, n-avem de unde să ştim că domnul Valancourt nu e în viaţă şi fericit.

La auzul numelui său, Emily ridică ochii şi îi aţinti, într-o privire rătăcită, asupra Theresei, ca şi cum ar fi încercat să înţeleagă ce-i spunea.

— Da, scumpă domnişoară, reluă Theresa, înţelegându-l greşit expresia, domnul Valancourt ar putea fi în viaţă şi fericit.

La repetarea acestor vorbe, Emily le pătrunse înţelesul dar, în loc să aibă urmarea dorită, părură doar să-i sporească suferinţa. Se ridică îndată de pe scaun şi începu să meargă de colo-colo prin odăiţă cu paşi repezi, oftând mereu, frângându-şi mâinile şi frământându-se.

Văzând-o în starea asta, Theresa cu o afecţiune simplă dar sinceră, se străduia s-o liniştească; puse apoi mai multe lemne pe foc şi îl înteţi până

când se aprinse mai bine, curăţă vatra, aşează scaunul pe care şezuse Emily mai aproape de foc şi apoi scoase dintr-un dulap o sticlă de vin.

— E o seară vijelioasă, domnişoară, zise ea, şi vântul e rece – haideţi, veniţi mai aproape de foc şi beţi un pahar de vin; o să vă facă bine, cum mi-a făcut şi mie de multe ori, căci nu-i vin obişnuit; e vin tare de Languedoc, şi ultima din cele şase sticle pe care mi le-a trimis domnul Valancourt în seara când a plecat din Gasconia spre Paris. De atunci, l-am tot folosit ca întăritor şi nu beau niciodată fără să mă gândesc la el şi la vorbele bune pe care mi le-a spus când mi-a dat sticlele de vin. „Theresa, mi-a zis, acum nu mai eşti foarte tânără şi trebuie să bei din când în când câte un pahar de vin bun. Am să-ţi trimit câteva sticle şi, când o să bei din ele, să-ţi aminteşti de mine, prietenul tău.” Da, chiar acestea au fost vorbele lui: „de mine, prietenul tău”!

Emily continua să păşească prin odaie, fără să pară a auzi vorbele Theresei, care continuă:

— Şi mi-am amintit de el, mereu, sărăcuţul! – căci el mi-a dăruit căsuţa asta, ca să am un adăpost, şi vinul ăsta, ca să mă întărească. Ah! şi acum e în rai, împreună cu binecuvântatul meu stăpân, ca un adevărat sfânt!

Glasul Theresei se frânse; începu să plângă şi aşeză jos sticla, nefiind în stare să toarne vinul. Durerea ei păru s-o trezească pe Emily din propria-i suferinţă, şi se îndreptă spre bătrână, dar apoi se opri locului şi, privind-o o clipă, se întoarse copleşită de gândul că cel pe care îl jelea Theresa era Valancourt.

Reîncepu să păşească prin odaie, când deodată răsună, acoperind şuierul vântului, sunetul dulce al unui oboi, atât de duios încât Emily, impresionată, se opri o clipă să asculte; sunetele line, purtate de vânt şi pierzându-se apoi în câte o rafală, se tânguiau cu o dulceaţă care-i merse la inimă, încât îi dădură lacrimile.

— Păi, vorbi Theresa, ştergându-se la ochi, e Richard, fiul vecinului, care cântă din oboi; şi ce jalnic e să auzim tocmai acum o muzică atât de duioasă.

Emily continua să plângă, fără să-i răspundă.

— Băiatul cântă adesea serile la oboi, adăugă Theresa, şi uneori tinerii dansează după muzica asta. Dar, vă rog, scumpă domnişoară! nu mai plângeţi atâta; luaţi mai bine un pahar din vinul ăsta, urmă ea, turnând puţin într-o cupă şi întinzându-i lui Emily, care o luă fără tragere de inimă.

— Gustaţi-l, de dragul domnului Valancourt, zise Theresa, când Emily duse paharul la buze, căci el mi l-a dat, după cum ştiţi.

Mâna lui Emily tremură atât de tare, încât vărsă vinul când duse cupa la gură.

— De dragul cui? – cine ţi-a dat vinul? vorbi ea cu glas şovăitor.

— Domnul Valancourt, domnişoară. Ştiam că o să vă facă plăcere. E ultima sticlă ce mi-a mai rămas.

Emily puse cupa cu vin pe masă şi izbucni în plâns; Theresa, dezamăgită şi neliniştită, se strădui s-o liniştească, dar ea făcu doar un semn cu mâna, rugând-o s-o lase singură, şi începu să plângă şi mai tare.

Theresa vru să iasă, dar o bătaie în uşă o împiedică, şi tocmai se pregătea să deschidă, când Emily o opri, cerându-i să nu lase pe nimeni să intre; pe urmă îşi aminti că poruncise unui slujitor să vină şi s-o însoţească spre casă, zise că nu putea fi decât Philippe şi se grăbi să-şi şteargă lacrimile, în timp ce Theresa deschidea uşa.

Glasul de afară o făcu pe Emily să asculte cu atenţie. Îşi întoarse ochii spre uşă, unde îndată apăru un bărbat şi, la lumina mai vie a flăcărilor din cămin, îşi dădu seama că era – Valancourt!

Văzându-l, Emily sări în picioare, începu să tremure şi, prăbuşindu-se pe scaun, îşi pierdu cunoştinţa.

Acum ţipă şi Theresa, şi Valancourt înţelese că îl recunoscuse, deşi în prima clipă vederea ei slabă şi întunericul din odaie o împiedicaseră să-i distingă trăsăturile; dar imediat atenţia lui fu atrasă de aceea pe care o văzu prăbuşindu-se jos de pe scaunul de lângă foc; şi, alergând să-i vină în ajutor – văzu cu uimire că o sprijinea pe Emily!

Emoţiile felurite, care-l copleşiră la o întâlnire atât de neaşteptată cu Emily, de care crezuse că se despărţise pentru totdeauna şi pe care o vedea palidă şi neînsufleţită în braţele lui – ar putea fi imaginate, dar nu puteau fi atunci exprimate, şi nici acum descrise; ca şi senzaţiile încercate de Emily când, în cele din urmă, deschizând ochii şi privind în sus, îl văzu iarăşi pe Valancourt. În ochii lui plini de nelinişte apăru într-o clipă o expresie de bucurie şi dragoste, când îi întâlni privirea şi îşi dădu seama că îşi revenea. Dar urmărind-o cum revine la viaţă, el nu putea decât să exclame „Emily!" – în timp ce ea îşi întorcea privirea şi încerca să-şi tragă mâna; dar, în aceste clipe care urmară chinurilor îndurate la gândul că el murise, uită de orice vină care mai înainte îi trezise indignarea şi, văzându-l doar aşa cum îi apăruse la început când îi câştigase afecţiunea, nu simţi decât dragoste şi bucurie. Dar, vai! totul nu dură decât câteva clipe scurte; amintirile se năpustiră, ca un nor ameninţător, şi, întunecându-i imaginea amăgitoare din suflet, în faţă îi apăru iarăşi Valancourt cel decăzut – Valancourt cel nedemn de stima şi dragostea pe care i le dăruise cândva; tremurând toată, îşi trase mâna şi întoarse capul, pentru a-şi ascunde durerea, în timp ce el, şi mai stânjenit şi tulburat, rămase tăcut.

Simţind ceea ce-şi datora sieşi, îşi stăpâni lacrimile şi izbuti curând să-şi reţină sentimentele de bucurie, amestecată cu tristeţe, care se luptau în

inima ei; în cele din urmă se ridică şi, mulţumindu-i pentru sprijinul pe care i-l dăduse, îi spuse Theresei noapte bună. În timp ce se pregătea de plecare, Valancourt, care păru că se trezeşte dintr-un vis, o imploră, cu un glas vrednic de milă, să-i acorde câteva clipe de atenţie. Propria ei inimă pleda şi ea tot atât de stăruitor, dar Emily avu destulă tărie să reziste amândurora, ca şi rugăminţilor zgomotoase ale Theresei de a nu se încumeta să plece singură pe întuneric, către casă; deschisese uşa, ca să iasă, când răpăitul ploii şi vijelia de afară o siliră să ţină seama de rugăminţile ei.

Tăcută şi stânjenită, se întoarse lângă foc, în timp ce Valancourt, tot mai tulburat, măsura cu paşi mari odaia, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva, dar nu îndrăznea; cât despre Theresa, îşi exprima fără rezerve bucuria şi uimirea de a-l revedea.

— Bunul meu domn, începu ea, în viaţa mea n-am fost atât de uluită şi de bucuroasă. Tare mai eram mâhnite înainte de venirea dumneavoastră, căci socoteam că v-aţi prăpădit şi tocmai vorbeam despre asta şi ne jeluiam, când aţi bătut la uşă. Tânără mea stăpână, aici de faţă, plângea de i se rupea inima...

Emily se uită cu multă nemulţumire la Theresa dar, înainte de a putea spune ceva, Valancourt, nemaifiind în stare să-şi ascundă emoţia pe care i-o pricinuiseră dezvăluirile nesocotite ale Theresei, exclamă:

— O, iubita mea Emily! tot îţi mai sunt drag! E adevărat că m-ai onorat cu un gând – cu o lacrimă? O, cerule! plângi – plângi şi acum!

— Theresa, domnule, vorbi Emily cu un aer rezervat şi încercând să-şi şteargă lacrimile, are motive să-şi amintească cu recunoştinţă de dumneata şi era îngrijorată pentru că în ultima vreme nu mai auzise nimic despre soarta dumitale. Îngăduie-mi să-ţi mulţumesc pentru bunătatea pe care i-ai arătat-o şi să-ţi spun că, deoarece acum sunt eu aici, nu trebuie să-ţi mai fie îndatorată.

— Emily, zise Valancourt, nemaiputându-se stăpâni, în felul acesta îl întâmpini pe cel căruia cândva ai avut de gând să-i acorzi mâna – în felul acesta îl întâmpini pe cel care te-a iubit şi a suferit pentru tine? – Dar oare ce spun eu? Iartă-mă, iartă-mă, domnişoară St. Aubert, nu ştiu ce vorbesc. Nu mai am niciun drept la sentimentele dumitale – am pierdut orice drept la stima şi dragostea dumitale. Da! nu pot uita că am avut cândva parte de dragostea dumitale, dar gândul că am pierdut-o este pentru mine cea mai cumplită suferinţă. Suferinţă – dar ce spun eu! – nu este decât un cuvânt prea blând.

— Vai de mine! se repezi Theresa, împiedicând-o pe Emily să răspundă; de ce spuneţi că aţi pierdut dragostea ei? Păi, scumpa mea stăpână vă

iubeşte şi acum, mai mult decât pe oricine în lumea asta, deşi încearcă s-o tăgăduiască.

— E îngrozitor! exclamă Emily; Theresa, nu ştii ce vorbeşti. Domnule, dacă îmi respecţi liniştea, te rog să nu-mi prelungeşti această suferinţă.

— Respect prea mult liniştea dumitale, ca s-o curm cu bună ştiinţă, îi răspunse Valancourt, în pieptul căruia mândria se lupta cu dragostea; şi n-am s-o mai tulbur cu prezenţa mea. Voiam să-ţi cer câteva clipe de bunăvoinţă – deşi nu ştiu la ce bun. Ai încetat să mă mai stimezi, şi dacă ţi-aş povesti suferinţele mele n-aş face decât să mă înjosesc şi mai mult, fără să-ţi trezesc nici măcar mila. Şi totuşi am fost, oh, Emily! sunt, de fapt, foarte nenorocit! adăugă Valancourt, cu un glas care din solemn deveni îndurerat.

— Cum! scumpul meu stăpân vrea să plece pe ploaia asta! începu să se vaite Theresa. Nu, n-o să se mişte un pas de-aici. Vai! vai! cum mă doare inima să văd cum nobilii dau cu piciorul fericirii! Păi, dacă aţi fi oameni din popor, asta nu s-ar întâmpla niciodată! Vorbiţi aici că unul nu-i vrednic de celălalt şi că nu vă pasă unuia de altul, când ştiu eu bine că în toată provincia nu există nimeni cu o inimă atât de bună ca a domniilor voastre şi nici care să se iubească atât, dacă e să spunem adevărul!

Emily, nespus de ofensată, se ridică de pe scaun.

— Trebuie să plec, zise ea, căci furtuna s-a oprit,

— Stai, Emily, stai, domnişoară St. Aubert! o rugă Valancourt, adunându-şi tot curajul; n-am să te mai supăr cu prezenţa mea. Iartă-mă că nu ţi-am dat ascultare mai devreme; şi, dacă poţi, gândeşte-te, uneori cu milă la cineva care, pierzându-te, a pierdut speranţa de a mai avea pace vreodată. Fii fericită, Emily, oricât de nenorocit aş rămâne, fii fericită, aşa cum ţi-o doresc din toată inima!

La ultimele cuvinte, vocea i se frânse şi chipul i se schimbă când, cu nespusă duioşie şi durere, o privi o clipă, şi apoi ieşi din casă.

— Vai de mine şi de mine! strigă Theresa, urmându-l până la uşă. Domnule Valancourt! cum mai plouă! Să-l goniţi pe o noapte ca asta! Păi, o să se prăpădească, nu alta; şi abia adineauri îl plângeaţi, domnişoară, crezând că era mort. Dar după câte văd, tinerele domnişoare îşi schimbă părerea într-o clipă!

Emily nu-i răspunse, fiindcă nici nu auzise ce-i spunea, ci, pierdută în gânduri triste, rămase pe scaunul de lângă foc, cu ochii aţintiţi în gol şi cu imaginea lui Valancourt în faţă.

— Domnul Valancourt e tare schimbat, domnişoară, urmă Theresa; a slăbit de nu-l mai recunoaşteţi; şi e atât de trist, şi aţi văzut că îşi ţine şi braţul într-o eşarfă.

La aceste vorbe, Emily ridică privirea, căci nu-i văzuse braţul în eşarfă; nu se mai îndoia că Valancourt fusese rănit de împuşcătura grădinarului ei din Toulouse; această convingere îi redeşteptă mila faţă de el, şi se condamnă că îl lăsase să plece din casă pe furtună.

Curând după aceea sosiră slujitorii cu trăsura, şi Emily, după ce o mustră pe Theresa pentru vorbele necugetate spuse lui Valancourt şi îi porunci să nu le mai repete niciodată, se înapoie acasă, gânditoare şi nemângâiată.

Cât despre Valancourt, se întorsese la micul han din sat, unde trăsese doar cu puţină vreme înainte de vizita lui în căsuţa Theresei; venea de la Toulouse, în drum spre castelul contelui de Duvarney, unde nu mai fusese de când îşi luase rămas bun de la Emily la Château-le-Blanc; şi rămăsese în vecinătate multă vreme, neputând găsi în el destulă tărie ca să părăsească un loc în care se afla cea mai dragă fiinţă a inimii lui. Erau momente când durerea şi deznădejdea îl împingeau să i se înfăţişeze din nou lui Emily şi, neţinând seama de împrejurările potrivnice, să-şi reînnoiască stăruinţele. Mândria, totuşi, şi căldura dragostei lui, care nu puteau îndura gândul s-o facă părtaşă la nenorocirile lui, triumfară în cele din urmă asupra pasiunii; renunţă deci la intenţia lui disperată şi părăsi Château-le-Blanc. Dar gândurile îi reveneau mereu şi mereu la scenele care fuseseră martore la începuturile dragostei lui şi, în drum spre Gasconia, se opri la Toulouse; când sosi Emily acolo, se ascunse, dar îşi dădu frâu liber tristeţii rătăcind prin grădinile pe unde petrecuse cândva cu ea ceasuri atât de fericite; şi îşi amintea adesea, cu un regret zadarnic, de seara dinaintea plecării ei în Italia, când se întâlniseră pe neaşteptate pe terasă; şi se străduia să-şi amintească fiecare vorbă şi gest care îl încântaseră atunci, argumentele pe care le folosise ca s-o convingă să nu plece în călătorie, şi căldura ultimului lor rămas bun. Asemenea triste aduceri aminte îl năpădiseră atunci când Emily apăruse pe neaşteptate în faţa lui pe aceeaşi terasă, în seara de după sosirea ei la Toulouse. Cu greu se poate imagina emoţia lui, întâlnind-o astfel; dar îşi înăbuşi primele imbolduri ale dragostei şi rămase ascuns, după care părăsi brusc grădina. Totuşi, imaginea ei îl urmărea tot timpul; se simţi mai nefericit decât înainte, şi singura alinare era de a se întoarce acolo în tăcerea nopţii; de a merge pe cărările pe unde credea că păşise ea în timpul zilei; şi de a pândi în jurul casei în care se odihnea ea. Într-una din aceste plimbări pline de jale, se alesese el din partea grădinarului, care îl socotise tâlhar, cu o împuşcătură în braţ, care îl reţinuse până în ultimul timp la Toulouse, sub îngrijirea unui chirurg. Rămăsese acolo, fără să-i pese de sine sau de prietenii săi, a căror purtare nesimţitoare îl convinsese că priveau cu nepăsare soarta lui, şi nu-i înştiinţase în ce situaţie se afla; şi acum, fiind destul de întremat ca să poată călători, trecuse pe la La Vallée, în drum spre

Estuvière, reşedinţa contelui, în parte ca să afle veşti despre Emily şi să se găsească iarăşi în apropierea ei, în parte vrând să ştie ce mai era cu sărmana Theresa care, după câte bănuia el, fusese lipsită de leafa ei, chiar şi aşa puţină, câtă era, şi se grăbise s-o caute în căsuţa ei, tocmai când Emily se întâmplase să fie acolo.

Întâlnirea aceasta neaşteptată, care îi dovedise atât dragostea ei cât şi tăria hotărârii ei îi reînnoi toată deznădejdea sfâşietoare pe care o simţise la despărţire, şi pe care, oricâte eforturi ar fi făcut, nu izbutea s-o înăbuşe. Chipul, privirea ei, glasul ei melodios – toate îi stăruiau în minte, cu tot atâta putere ca în vremea când se aflase în prezenţa ei, gonindu-i din inimă orice alt sentiment în afară de iubire şi deznădejde.

Seara târziu, se întoarse la căsuţa Theresei, ca s-o asculte vorbindu-i despre Emily şi să stea în locul în care stătuse ea. Bucuria pe care o simţi şi căreia îi dădu glas bătrâna slujnică credincioasă se schimbă repede în tristeţe când îi văzu privirea rătăcită şi disperată, şi apoi jalea adâncă ce i se aşternu pe faţă.

După ce ascultă multă vreme tot ce-i povesti Theresa despre Emily, îi dădu aproape toţi banii pe care-i avea asupra lui, deşi ea nu voia să-i primească, încredinţându-l că stăpâna ei îi dădea mai mult chiar decât era nevoie; şi-apoi, scoţând din deget un inel scump, Valancourt i-l dădu, rugând-o să-l înmâneze lui Emily, pe care o implora, ca o ultimă favoare, să-l păstreze de dragul lui, şi uneori, când avea să se uite la el, să-şi amintească de nefericitul care i-l dăruise.

Pe Theresa o podidiră lacrimile când luă inelul, dar mai degrabă din compasiune decât având presimţirea vreunei nenorociri; şi înainte de a putea să-i spună ceva, Valancourt plecă brusc. Alergă după el la uşă, strigându-l şi implorându-l să se întoarcă; dar nu primi niciun răspuns, şi nu-l mai zări.

CAPITOLUL XIV

Chemaţi-l pe cel ce n-a dus la liman
Povestea cu-ndrăzneţul Cambuscan.
MILTON – *Il Penseroso*

În dimineaţa următoare, pe când Emily şedea în salonul de lângă bibliotecă, gândindu-se la scena din seara trecută, Annette se năpusti în odaie şi, fără o vorbă, se lăsă să cadă, gâfâind, pe un scaun. Abia după câtva timp izbuti să-i răspundă lui Emily, care o întrebă stăruitor ce-i pricinuise o asemenea tulburare, dar nu putu decât să repete:

— I-am văzut fantoma, domnişoară, i-am văzut fantoma!

— Despre cine vorbeşti? întrebă Emily cu nelinişte în glas.

— Venea din hol, domnişoară, continuă Annette, în timp ce eu mă îndreptam spre salon.

— Despre cine vorbeşti? repetă Emily. Cine venea din hol?

— Şi era îmbrăcat aşa cum l-am văzut de atâtea ori, adăugă Annette. Ah! cine ar fi crezut...

La capătul răbdării, Emily începu s-o certe pentru închipuirile ei fără rost, când o slujnică intră în odaie şi o înştiinţă că un gentilom străin dorea să vorbească cu ea.

Numaidecât Emily se gândi că străinul era Valancourt şi îi trimise vorbă că era ocupată şi nu putea să primească pe nimeni.

Dar după ce duse mesajul, slujnica se întoarse cu un alt mesaj din partea străinului, care îşi reînnoia cererea, adăugând că avea ceva important de comunicat; iar Annette, care stătuse până atunci tăcută şi puţin buimăcită, sări deodată în sus, strigând: „E Ludovico! E Ludovico!" şi fugi afară din odaie. Emily o rugă pe slujnică să se ducă după ea şi, dacă străinul era într-adevăr Ludovico, să-l poftească în salon.

După câteva clipe, Ludovico îşi făcu într-adevăr apariţia, însoţit de Annette care, uitând de bucurie orice regulă de bună cuviinţă faţă de stăpâna ei, câtăva vreme nu se auzi nimeni altul în afară de ea. Emily îşi arătă uimirea şi satisfacţia de a-l vedea pe Ludovico nevătămat, şi emoţia din prima clipă spori, când el îi înmână scrisori de la contele de Villefort şi de la Blanche, încunoştiinţând-o despre ultima păţanie; îi scriau că se aflau la un han din Pirinei, siliţi să nu se mişte de acolo din pricina rănilor domnului Saint Foix şi a stării în care se găsea Blanche; şi Blanche adăuga că tocmai sosise baronul Saint Foix ca să-l ia pe fiul său şi să-l ducă să fie îngrijit la castelul lor unde avea să rămână până se va însănătoşi pe deplin de rănile primite, şi apoi se vor întoarce cu toţii în Languedoc. Dar că tatăl ei

şi cu ea urmau să sosească la La Vallée chiar a doua zi. Mai departe, Blanche o poftea pe Emily să ia parte la nunta ei, care avea să aibă loc în curând, şi o rugă să se pregătească să plece împreună cu ei, peste câteva zile, la Château-le-Blanc. Cât despre peripeţiile de care avusese parte Ludovico, acesta i le va povesti chiar el; şi Emily, deşi foarte curioasă să afle cum dispăruse din încăperea aflată în aripa de nord, cu multă răbdare îşi înfrână curiozitatea până i se va da ceva să îmbuce şi va sta de vorbă cu Annette, a cărei bucurie, văzându-l viu şi nevătămat, nu putea fi mai mare nici dacă l-ar fi văzut înviind din morţi.

În vremea asta, Emily mai citi o dată scrisorile de la prietenii ei, ale căror dovezi de stimă şi bunătate erau o adevărată mângâiere, atât de trebuincioasă pentru inima ei, căci ultima ei întrevedere îi trezise puternice simţăminte de tristeţe şi regret.

Invitaţia la Château-le-Blanc fusese făcută cu atâta amabilitate stăruitoare de către conte şi fiica sa, la care se adăugase şi un mesaj din partea contesei, iar prilejul era atât de important pentru prietena ei, încât Emily nu putu să nu o primească; şi deşi dorea să rămână în locurile tihnite şi retrase ale regiunii ei natale, chiar dacă nu şi-ar fi dat seama că nu se cuvenea să rămână acolo singură, cât timp Valancourt se afla prin apropiere. Îşi mai zise de asemenea că schimbarea de decor şi vederea prietenilor ei vor putea s-o ajute, mai mult decât izolarea, să-şi regăsească liniştea.

Când în sfârşit Ludovico apăru din nou, ea îi ceru să-i povestească ce se întâmplase în aripa de nord a castelului şi să-i spună prin ce mijloace se însoţise cu tâlharii în mijlocul cărora îl găsise contele.

El se supuse imediat, iar Annette, care nu avusese încă răgazul să-l descoase asupra peripeţiilor prin care trecuse, se pregăti să asculte, cu o expresie plină de curiozitate; ba chiar îndrăzni să-i amintească stăpânei ei că nu crezuse în fantomele din castelul din Udolpho, pe când ea dăduse dovadă de deşteptăciune crezând în ele; la care Emily, roşind la amintirea credulităţii ei de mai târziu, spuse că, dacă păţania lui Ludovico ar putea îndreptăţi superstiţia Annettei, atunci el n-ar mai fi putut să fie de faţă ca s-o povestească.

Ludovico îi zâmbi Annettei şi făcu o plecăciune spre Emily, iar apoi se apucă să povestească după cum urmează:

— Vă amintiţi, domnişoară, că în noaptea când am stat în camera din aripa de nord, stăpânul meu, contele, şi domnul Henri m-au însoţit acolo; şi că, atâta timp cât au rămas acolo, nu s-a petrecut nimic care să-mi stârnească neliniştea. După ce-au plecat, am aprins focul în dormitor, dar nefiindu-mi somn, m-am aşezat lângă cămin cu o carte pe care o adusesem

cu mine ca să-mi treacă timpul. Mărturisesc că mă uitam din când în când în jurul odăii cu oarecare teamă...

— Sau cu ceva care semăna a teamă, îl întrerupse Annette; şi mai pot adăuga că, dacă e să spunem adevărul, tremurai din cap până în picioare.

— Nici chiar aşa, i-o întoarse Ludovico zâmbind; dar de câteva ori, când vântul şuiera în jurul castelului şi făcea să zăngăne ferestrele dărăpănate, mi s-a părut că aud zgomote ciudate şi, de vreo două ori, chiar m-am ridicat şi am privit în jurul meu; dar nu se zărea nimic, în afară de chipurile întunecate de pe tapiserii, care păreau că se încruntă la mine, când le priveam. Stăteam aşa de vreo oră, urmă Ludovico, când iar mi s-a părut că aud un zgomot şi m-am uitat imediat în jur, ca să văd de unde venea; dar, cum nu am descoperit nimic, am început iarăşi să citesc şi, când am terminat povestirea pe care o începusem, mi s-a făcut somn şi am adormit. Dar am fost trezit curând de zgomotul pe care îl auzisem mai înainte, şi care părea să vină din acea parte a încăperii, unde se afla patul; şi atunci, fie că mă înrâurise povestirea pe care o citisem, fie că mă luasem după zvonurile ciudate care se şopteau despre acele încăperi, nu ştiu, dar, când m-am uitat din nou spre pat, mi s-a părut că văd faţa unui om printre draperiile întunecate.

La auzul acestor cuvinte, Emily se înfioră, plină de nelinişte, amintindu-şi de ceea ce văzuse ea însăşi acolo, împreună cu Dorothée.

— Mărturisesc, domnişoară, că în clipa aceea curajul m-a părăsit, continuă Ludovico; dar cum zgomotul pe care-l auzisem se repetă, am încetat să mă mai uit spre pat; am auzit atunci limpede cum se răsucea o cheie în broască, dar ceea ce mă nedumerea cel mai mult, era că nu vedeam nicio uşă de unde ar fi putut veni zgomotul. În clipa următoare, totuşi, draperia de lângă pat s-a ridicat încet, şi din dosul ei a apărut un ins pătrunzând printr-o uşiţă în perete. S-a oprit o clipă, ca şi cum ar fi vrut să se întoarcă, ţinând capul aplecat sub draperia care-i ascundea partea de sus a feţei, în afară de ochii ce se încruntau de sub tapiserie, pe care o ţinea cu mâna; şi apoi, ridicând-o mai mult, am văzut şi chipul altui om în spate, uitându-se peste umărul lui. Nu ştiu cum s-a făcut, dar deşi sabia era pe masă în faţa mea, n-am avut puterea s-o apuc, ci am rămas nemişcat, urmărindu-i cu privirea, cu ochii pe jumătate închişi, ca şi cum aş fi fost adormit. Cred că aşa şi-au închipuit şi ei, căci îi auzeam şuşotind ce să facă, şi au rămas aşa preţ de un minut; dar iată că mi s-a părut că văd şi alte chipuri iţindu-se în întunericul de după uşă, şi că aud şoapte mai însufleţite.

— Mi se pare uimitor că era acolo o uşă, zise Emily, fiindcă, după câte am înţeles, contele a pus să se dea la o parte draperia şi au fost cercetaţi pereţii, bănuindu-se că ar fi putut ascunde o trecere pe unde ai putut dispărea.

— Mie nu mi se pare lucru neobişnuit, domnişoară, vorbi Ludovico, că uşa a putut trece neobservată; ştiţi era tăiată într-un colţ, de parcă ar fi fost parte din zidul exterior; şi chiar dacă domnul conte nu l-a trecut cu vederea, ar fi putut zice că e zadarnic să caute o uşă acolo unde niciun coridor nu putea duce afară; numai că, de data asta, coridorul era tăiat chiar în zid. Dar, să mă întorc la oamenii pe care-i zăream nedesluşit după uşă şi care nu m-au lăsat prea multă vreme neştiutor asupra ceea ce aveau de gând. S-au repezit cu toţii în odaie şi m-au înconjurat, dar înainte izbutisem să pun şi eu mâna pe sabie, ca să mă apăr. Numai că, ce poate face un singur om, când se reped la el patru tâlhari? M-au dezarmat într-o clipă şi, după ce mi-au legat mâinile şi mi-au pus un căluş în gură, m-au împins prin uşiţa ascunsă; iar sabia mi-au lăsat-o pe masă, ca să aibă, după cum spuneau ei, cu ce să se lupte cu fantomele cei ce vor veni dimineaţa să mă caute. Apoi m-au purtat printr-o mulţime de coridoare înguste, după cât se pare tăiate toate în zid, căci nu le mai văzusem până atunci, şi apoi pe şiruri întregi de scări, până am ajuns în beciurile de sub castel; şi apoi, împingând o uşă de piatră, pe care n-aş fi putut-o deosebi niciodată de zidul de lângă ea, am ieşit într-un coridor lung şi, după ce am mers cât am mers, am coborât alte scări tăiate în stâncă tare, până când printr-o deschizătură am ajuns într-o peşteră. Şi, străbătând noi peştera pe un drum cotit şi şerpuit, am ajuns la gura ei şi m-am pomenit pe ţărmul mării, la picioarele falezei pe care se înalţă castelul. O barcă aştepta acolo, şi tâlharii s-au urcat în ea silindu-mă să-i urmez; în curând am ajuns la o mică corabie ancorată, unde au apărut alţi oameni şi, după ce m-au luat la bord, au urcat şi doi dintre tâlharii care mă prinseseră, iar ceilalţi doi au vâslit înapoi spre ţărm, în timp ce noi ridicam pânzele. Aveam să aflu peste puţină vreme ce însemnau toate acestea şi ce căutau oamenii aceia la castel. Am acostat la Rousillon şi, după ce am aşteptat câteva zile lângă ţărm, au venit câţiva dintre tovarăşii lor din munţi şi m-au luat cu ei la fort, unde am rămas până în ziua când a sosit pe neaşteptate domnul conte; vezi bine, îşi luaseră toate măsurile ca să nu pot fugi, căci mă legaseră la ochi pe drumul până acolo şi, chiar dacă nu m-ar fi legat, nu cred că aş fi putut găsi drumul spre vreun oraş, prin locurile acelea sălbatice pe care le străbătuserăm. După ce am ajuns la fort, am fost păzit ca un prizonier, şi nu ieşeam niciodată fără să mă însoţească doi sau trei tâlhari, şi eram atât de sătul de viaţă, încât adesea mă gândeam să-mi pun capăt zilelor.

— Păi, dacă te lăsau să vorbeşti, nu se mai putu stăpâni Annette, şi nu ţi-au mai pus căluş în gură după ce te-au scos din castel, nu văd ce pricină aveai să fii atât de sătul de viaţă; ca să nu mai vorbim că puteai nădăjdui să mă revezi într-o zi.

Ludovico zâmbi, şi Emily de asemenea, şi apoi îl întrebă de ce oare îl luaseră oamenii aceia cu ei.

— Am aflat în curând, o lămuri Ludovico; ştiţi, erau piraţi, care de mulţi ani îşi ascundeau prada în beciurile castelului, căci se afla aproape de ţărm şi asta le venea foarte la îndemână. Ca să nu se facă cercetări, răspândiseră zvonul că în castel bântuiau fantomele şi, după ce găsiseră drumul secret spre încăperile din aripa de nord, care rămăseseră încuiate după moartea marchizei, treaba mergea foarte uşor. Îngrijitoarea şi bărbatul ei, singurii care mai stăteau de câţiva ani la castel, se speriară atât de tare de zgomotele ciudate pe care le auzeau noaptea, încât nu mai vrură pentru nimic în lume să rămână acolo; curând s-a răspândit zvonul că bântuiau fantomele la castel, şi în tot ţinutul s-a crezut cu uşurinţă acest lucru, zic eu, pentru că, după câte se spunea, răposata marchiză avusese o moarte ciudată, şi domnul marchiz nu s-a mai întors după aceea acolo.

— Dar de ce, întrebă Emily, piraţii nu se mulţumeau cu peştera – de ce au socotit de cuviinţă să-şi ascundă prada în beciurile castelului?

— Peştera, domnişoară, răspunse Ludovico, era deschisă, că putea nimeri oricine acolo, şi comorile lor n-ar fi rămas multă vreme nedescoperite, pe când în beciurile castelului erau în siguranţă atâta vreme cât oamenii credeau că sunt bântuite de fantome. Vasăzică, aduceau ei în miez de noapte prada pe care o capturau pe mare şi o ţineau acolo până izbuteau s-o vândă cu profit. Piraţii aceştia erau în legătură cu contrabandiştii şi tâlharii spanioli ce-şi fac veacul prin văgăunile Pirineilor şi se ocupă cu tot felul de negoţuri, cum nici prin minte nu ţi-ar trece; şi am rămas cu ceata asta de tâlhari până când a sosit domnul conte. N-am să uit niciodată ce-am simţit când l-am văzut – nu credeam că o să mai scape cu viaţă! dar ştiam că, dacă mă trădam, tâlharii or să afle cine este şi or să ne omoare pe toţi, ca să nu se descopere taina lor de la castel. De aceea, m-am ţinut departe de domnul conte, dar urmăream toate mişcările tâlharilor, şi-mi ziceam că dacă foloseau violenţa împotriva lui sau a familiei sale, o să mă arăt cine sunt şi o să lupt pentru vieţile noastre. Curând după aceea, i-am auzit pe câţiva dintre ei punând la cale un plan diabolic, cum să-i omoare şi să-i jefuiască pe toţi, şi am izbutit să vorbesc cu unul dintre slujitorii domnului conte, destăinuindu-i ce se plănuia, şi ne-am sfătuit ce trebuia făcut; între timp, domnul conte, alarmat de absenţa domnişoarei Blanche, i-a întrebat unde era, şi când tâlharii începură să dea din colţ în colţ, domnul conte şi domnul Saint Foix s-au înfuriat, aşa că mi-am zis că venise timpul să dezvălui toată uneltirea şi, repezindu-mă în odaie, am strigat: „Trădare! domnule conte, apăraţi-vă!" Domnia sa şi cavalerul şi-au tras îndată spadele şi ne-am luptat din greu, dar

în cele din urmă am biruit, după cum, domnişoară, nu se poate să nu fi aflat de la domnul conte.

— Au fost, cu adevărat, peripeţii neobişnuite, zise Emily, şi meriţi toată lauda, Ludovico, pentru prevederea şi curajul tău. Mai sunt însă unele împrejurări care privesc încăperile din aripa de nord, asupra cărora am nelămuriri – poate că vei putea să mi le explici. I-ai auzit pe tâlhari povestind lucruri neobişnuite despre acele încăperi?

— Nu, domnişoară, răspunse Ludovico, nu i-am auzit niciodată vorbind despre încăperile acelea, decât ca să-şi bată joc de naivitatea bătrânei îngrijitoare, care odată a fost cât p-aci să-l şi prindă pe unul dintre piraţi; asta a fost după sosirea contelui la castel, zicea el, şi râdea de se prăpădea când povestea festa pe care i-a jucat-o.

Emily simţi cum i se aprind obrajii, şi îl rugă pe Ludovico să explice mai în amănunţime.

— Păi, domnişoară, zise el, în timp ce omul acela se afla într-o noapte în dormitor, a auzit pe cineva păşind în odaia alăturată şi, nemaiavând vreme să tragă draperia şi să descuie uşiţa secretă, s-a ascuns în pat. A stat acolo câtva timp, tot atât de speriat, zic eu...

— Ca şi tine, îl întrerupse Annette, când ai avut cutezanţa să stai de veghe singur.

— Da, zise Ludovico, tot atât de speriat ca şi alţii din pricina lui; şi-apoi, îngrijitoarea şi încă cineva s-au apropiat de pat, iar el, temându-se că or să cerceteze patul, şi-a zis că singura lui scăpare era să le sperie; aşa încât a ridicat cuvertura, şi nu numai atât, dar şi-a scos şi capul deasupra, şi atunci au fugit amândouă, zicea el, de parcă îl văzuseră pe diavol, aşa că a putut după aceea să iasă din odaie nedescoperit.

Emily nu se putu stăpâni să nu zâmbească auzind explicaţia adevărată a întâmplării care o speriase lăsând-o pradă superstiţiilor şi se miră că putuse să fie atât de îngrozită, dar îşi spuse că, atunci când mintea e copleşită de superstiţii, orice fleacuri o impresionează cu forţa unei convingeri. Totuşi, îşi mai aminti cu spaimă şi de muzica misterioasă pe care o auzise, în miez de noapte, lângă Château-le-Blanc, şi îl întrebă pe Ludovico dacă ştia ce putea să însemne; dar el nu ştia.

— Tot ce pot să vă spun, domnişoară, adăugă el, e că nu trebuie pusă pe seama piraţilor, căci i-am auzit râzând de ea şi spunând că, după cât se pare, şi dracul era în cârdăşie cu ei.

— Da, pot să jur că el era, zise Annette, bucuroasă că avusese dreptate; am fost tot timpul sigură că dracul şi ajutoarele lui îşi făceau mendrele în odăile acelea din aripa de nord şi acuma vedeţi, domnişoară, că aşa e.

— Nu se poate tăgădui că dracii îşi făceau mendrele în partea aceea a castelului, îi făcu pe plac Emily, zâmbind. Dar mă mir, Ludovico, că piraţii îi dădeau înainte cu planurile lor chiar şi după venirea contelui; la ce se aşteptau, decât să fie descoperiţi?

— Am pricină să cred, domnişoară, răspunse Ludovico, că nu aveau de gând să rămână mai mult decât era nevoie până îşi vor fi cărat proviziile aflate în beciurile castelului; şi se pare că asta au tot făcut după ce a sosit contele; dar, cum nu aveau decât puţine ceasuri în timpul nopţii ca să facă treaba şi îi mai aşteptau între timp şi alte treburi, beciurile fuseseră doar pe jumătate golite când au pus mâna pe mine. S-au bucurat grozav că m-au răpit, căci asta întărea zvonurile şi superstiţiile în legătură cu încăperile din aripa de nord; ştiţi, ei aveau grijă să lase totul aşa cum găseau, ca să înşele cât mai bine oamenii, şi adesea, în felul lor batjocoritor, râdeau de uimirea celor de la castel după dispariţia mea, şi tocmai ca să nu am putinţa să scap şi să le trădez secretul, m-au dus la o depărtare atât de mare. Din vremea aceea ei socoteau castelul aproape al lor; dar am aflat din nişte vorbe care le-au scăpat că, deşi la început aveau mare grijă să nu-şi trădeze prezenţa, o dată au fost cât p-aci să fie descoperiţi. Se duseseră, ei într-o noapte, ca de obicei, în camerele din aripa de nord, ca să facă zgomotele acelea care îi înspăimântau pe slujitori, şi tocmai când se pregăteau să descuie uşa secretă, au auzit glasuri în dormitor. Domnul conte mi-a povestit după aceea că, împreună cu domnul Henri, se afla atunci în odaie şi că au auzit nişte vaiete neobişnuite, scoase ca de obicei de piraţi, că să răspândească groaza; şi domnul conte a mărturisit că a fost atunci mai mult decât surprins; dar, liniştea familiei sale cerea să nu se observe nimic, a trecut sub tăcere întâmplarea şi i-a impus să nu spună nimic şi fiului său.

Emily, amintindu-şi de schimbarea observată în atitudinea contelui, după noaptea când stătuse de veghe în aripa de nord, înţelese acum pricina; şi, după ce mai puse câteva întrebări în legătură cu acea stranie întâmplare, îl lăsă pe Ludovico să plece şi se duse să dea porunci ca să se facă pregătirile trebuincioase pentru găzduirea prietenilor ei în ziua următoare.

Seara, Theresa, neputincioasă cum era, veni totuşi să-i aducă inelul pe care i-l încredinţase Valancourt; şi când i-l oferi, Emily se simţi tare tulburată, căci îşi aduse aminte cum îl văzuse adesea în degetul lui în zile mai fericite. Nu-i făcu însă deloc plăcere că Theresa îl primise, şi ea refuză cu hotărâre să-l accepte, deşi dacă s-ar fi lăsat convinsă l-ar fi purtat cu o plăcere plină de melancolie. Theresa o imploră, îi reproşă îndărătnicia şi apoi îi descrise tristeţea lui Valancourt când îi dăduse inelul, repetându-i vorbele pe care o rugase să i le transmită; şi Emily nu putu să ascundă

tristeţea pe care i-o pricinui toată povestea şi izbucni în plâns, rămânând după aceea pierdută în gânduri.

— Vai, scumpa mea domnişoară! se jelui Theresa, cum de aţi ajuns aici? Vă cunosc încă de cât eraţi o copiliţă, şi se poate spune că vă iubesc ca şi cum aţi fi copilul meu, şi tare mult doresc să fiţi fericită. Pe domnul Valancourt, fireşte, nu-l cunosc de atâta vreme, dar tot am pricină să-mi fie drag ca propriul meu fiu. Ştiu cât de mult ţineţi unul la altul, şi atunci de ce toate aceste plânsete şi vaiete?

Emily îi făcu semn cu mâna să tacă, dar Theresa, neţinând seama, urmă:

— Şi ce bine vă potriviţi la fire şi în toate alea, şi, dacă v-aţi căsători, aţi fi perechea cea mai potrivită din tot ţinutul – şi atunci, ce vă împiedică să vă căsătoriţi? Mă doare inima să văd cum dau unii cu piciorul la fericire şi apoi plâng şi se jeluiesc, ca şi cum n-ar fi din vina lor, de parcă ar simţi mai multă plăcere să se jeluie şi să plângă, decât să fie mulţumiţi. Învăţătura, fireşte, e lucru bun, dar dacă nu-i învaţă pe oameni decât atât, mai bine te lipseşti de ea; dacă i-ar învăţa să fie mai fericiţi, aş mai zice, atunci ar fi pe lângă învăţătură şi înţelepciune.

Vârsta şi anii îndelungaţi de când o slujea îi dădeau Theresei dreptul să vorbească aşa, dar Emily căută să-i stăvilească vorbăria; şi deşi simţea că spusele ei erau în parte adevărate, nu vru să-i explice ce anume o făcea să se poarte astfel cu Valancourt. Aşa că îi spuse doar Theresei că n-ar mai vrea să audă vorbindu-se de acest subiect; că avea motive să se poarte aşa, negăsind însă de cuviinţă să le dezvăluie şi că inelul trebuie să i-l restituie, asigurând-o că nu se cuvenea să-l primească; şi în acelaşi timp, o opri pe Theresa să mai vină cu vreun mesaj din partea lui Valancourt, dacă ţinea la preţuirea şi la bunăvoinţa ei. Theresa rămase tare mâhnită şi mai încercă o dată, nu prea convinsă, să-i trezească interesul pentru Valancourt, dar nemulţumirea de pe chipul lui Emily o sili în cele din urmă să renunţe, şi plecă nedumerită şi întristată.

Pentru a mai izgoni puţin amintirile dureroase care o năpădeau, Emily începu să facă pregătiri pentru călătoria în Languedoc; şi în timp ce Annette, care o ajuta, vorbea plină de bucurie şi dragoste de întoarcerea cu bine a lui Ludovico, Emily se gândea cum ar putea să le fie de folos în fericirea lor; şi se hotărî, dacă simţămintele lui erau tot atât de neschimbate ca şi ale nevinovatei şi cinstitei Annette, să le dea o dotă şi un colţişor de pe domeniul ei, unde să se stabilească. Aceste gânduri o făcură să-şi aducă aminte de domeniul strămoşesc al tatălui ei, pe care situaţia averii lui îl silise mai înainte să-l cedeze domnului Quesnel şi pe care tare mult ar fi vrut ea să-l redobândească, neputând uita cum se plângea St. Aubert că principalele domenii ale strămoşilor săi trecuseră în mâinile altei familii,

deşi acolo se născuse el şi de ele se legau amintirile copilăriei. La moşia din Toulouse, ea nu ţinea în mod deosebit şi ar fi vrut chiar să o vândă, ca să poată cumpăra domeniile strămoşeşti, dacă domnul Quesnel putea fi înduplecat să le cedeze; şi întrucât el vorbea mult că se gândeşte să trăiască în Italia, planul ei s-ar fi putut înfăptui.

CAPITOLUL XV

[După câteva zile, Emily pleacă împreună cu contele de Villefort şi cu Blanche la Château-le-Blanc, unde se află şi contesa, Henri şi domnul Du Pont. Vizitând mănăstirea din apropiere, Emily află că sora Agnes este pe moarte şi se hotărăşte să se ducă a doua zi s-o vadă.]

CAPITOLUL XVI

Boli nefireşti
Nasc fapte nefireşti; gândul bolnav
Se spovedeşte-n taină pernei surde,
I-ar trebui duhovnic, şi nu doctor.
SHAKESPEAKE – *Macbeth*

În seara următoare, văzând turlele mănăstirii care se înălţau prin pădurea umbroasă, Emily îşi aminti de călugăriţa a cărei stare o impresionase atât de mult; şi, dornică să ştie cum se mai simţea, precum şi să revadă pe câteva din fostele ei prietene, îşi prelungi împreună cu Blanche plimbarea până la mănăstire. La poartă se afla o trăsură, care, ţinând seama de înfăţişarea obosită a cailor, părea tocmai să fi sosit; dar o linişte neobişnuită domnea în curtea şi chiliile pe lângă care trecură Emily şi Blanche în drum spre sala cea mare; o călugăriţă, trecând spre scară o lămuri pe Emily că sora Agnes, deşi mai era încă în viaţă şi cu simţurile lucide, se credea că nu va mai apuca ziua de mâine. În salon dădură peste câteva dintre pensionarele mănăstirii, care se bucurară s-o vadă pe Emily şi îi povestiră tot felul de întâmplări ce avuseseră loc la mănăstire după plecarea ei, şi ea le ascultă cu luare-aminte, căci erau legate de fiinţe care îi fuseseră dragi. În timp ce stăteau astfel de vorbă, intră stareţa, care se arătă bucuroasă s-o vadă pe Emily; dar atitudinea ei era neobişnuit de gravă, şi chipul abătut.

— Sălaşul nostru, zise ea, după ce isprăviră cu saluturile obişnuite, este cu adevărat un sălaş de jale – o fiică îşi plăteşte acum tributul ce se cuvine firii. Ai auzit, poate, că fiica noastră Agnes nu mai are mult de trăit?

Emily se arătă sincer mâhnită.

— Aici moartea ne învaţă o mare şi cumplită lecţie, urmă stareţa; s-o învăţăm şi să n-o uităm niciodată; să fim astfel pregătite pentru schimbarea care ne aşteaptă pe toţi! Eşti tânără, şi-ţi stă în putere să-ţi dobândeşti „pacea mai presus de orice înţelegere" – pacea conştiinţei. Dobândeşte-o din tinereţe, ca să te mângâie la bătrâneţe; căci zadarnice, vai! şi lipsite de har sunt faptele bune de la sfârşitul vieţii, dacă cele de la început au fost cu păcat!

Emily era gata să-i răspundă că faptele bune, după cum nădăjduia ea, nu sunt niciodată zadarnice; dar ţinu seama că stareţa era cea care vorbea şi păstră tăcerea.

— Ultimele zile ale surorii Agnes, urmă stareţa, au fost exemplare; fie ca ele să răscumpere greşelile ei de mai înainte! Suferinţele ei de acum sunt,

din păcate, mari; să nădăjduim că ele îi vor aduce pacea! Am lăsat-o cu confesorul ei şi cu un gentilom pe care dorea demult să-l vadă şi care tocmai a sosit de la Paris. Nădăjduiesc că vor putea să-i aducă mângâierea după care sufletul ei a tânjit atât.

Emily îşi alătură cu ardoare şi urările ei.

— În timpul bolii, ţi-a pomenit de câteva ori numele, reluă stareţa; poate că i-ar face bine să te vadă; după ce vor pleca vizitatorii, vom merge în odaia ei, dacă nu crezi că vederea ei te va întrista prea mult. Dar, de fapt, trebuie să ne obişnuim cu astfel de împrejurări, oricât de dureroase ar fi, căci sunt binevenite pentru suflet şi ne pregătesc pentru ceea ce ne este sortit fiecăruia să îndurăm.

Emily se întristă, amintindu-şi la vorbele stareţei de ceasurile pline de suferinţă când murise tatăl ei iubit, şi îşi dori încă o dată să plângă pe locul unde fuseseră înmormântate rămăşiţele lui pământeşti. După ce stareţa tăcu, revăzu în minte numeroase amănunte dinaintea morţii lui – emoţia de care fusese cuprins când îşi dăduse seama că se afla în apropiere de Château-le-Blanc, – rugămintea lui de a fi îngropat într-un anumit loc din biserica acestei mănăstiri – şi însărcinarea solemnă pe care i-o dăduse ei de a distruge anumite hârtii, fără să le cerceteze conţinutul. Îşi mai aminti şi de acele cuvinte misterioase, teribile, pe care îi căzuseră ochii fără voie; şi deşi acum, ca ori de câte ori îşi amintea de ele, îi trezeau o mare şi dureroasă curiozitate, tânjind să afle deplinul lor înţeles şi motivele poruncii tatălui ei, se simţea mângâiată că îi dăduse ascultare şi nu-i încălcase porunca.

Stareţa nu mai spuse nimic, părând prea tulburată de dureroasa împrejurare, pentru a mai dori să stea de vorbă, iar Emily şi Blanche păstrară şi de tăcerea, când gândurile în care se cufundaseră le fură risipite de intrarea unui străin, domnul Bonnac, care tocmai ieşise din camera surorii Agnes. Părea foarte răvăşit, dar Emily avu impresia că înfăţişarea sa trăda mai degrabă sentimente îngrozite decât îndurerate. O chemă pe stareţă într-un colţ mai îndepărtat al sălii şi stătu câtăva vreme de vorbă cu ea; stareţa părea să-l asculte cu luare-aminte, iar el părea să-i vorbească cu precauţie şi cu un mare interes. După ce termină, se înclină în tăcere către celelalte persoane aflate de faţă şi părăsi odaia. Îndată după aceea, stareţa o chemă pe Emily să meargă în camera surorii Agnes, şi ea se învoi, deşi parcă n-o trăgea inima, iar Blanche rămase jos cu celelalte pensionare ale mănăstirii.

Din camera surorii Agnes tocmai ieşea confesorul, şi când la apropierea lor îşi înălţă fruntea, Emily îl recunoscu: era acelaşi preot care îl asistase pe tatăl ei pe patul de moarte; dar el trecu mai departe fără a părea s-o vadă, şi ele intrară în odaie, unde, pe o saltea, zăcea sora Agnes, vegheată de o

călugăriţă. Faţa ei era atât de schimbată, încât Emily n-ar fi recunoscut-o dacă n-ar fi ştiut cine este; de o paloare cadaverică, avea pe faţă întipărită groaza; ochii tulburi, adânciţi în orbite, erau aţintiţi asupra unui crucifix pe care-l ţinea pe piept; şi era atât de cufundată în gândurile ei, încât nici nu-şi dădu seama că stareţa şi Emily intraseră în odaie, până nu fură chiar lângă ea. Atunci, întorcându-şi privirea înceţoşată, o aţinti cu o groază nespusă spre Emily; şi scoţând un ţipăt, exclamă:

— Ah! viziunea asta mă urmăreşte şi în ceasul morţii!

Emily se dădu un pas înapoi, înspăimântată, uitându-se întrebător la stareţă, care-i făcu semn să nu se sperie; şi se adresă liniştită surorii Agnes:

— Fiica mea, am adus-o pe domnişoara St. Aubert; credeam că te bucuri s-o vezi.

Agnes nu răspunse nimic; dar continuând s-o privească pe Emily cu ochii rătăciţi, exclamă:

— E chiar ea! Oh! fascinaţia aceasta din ochii ei m-a dus la pieire! Ce mai vrei? – Ce-ai venit să-mi ceri? – Vrei răzbunare? – În curând se va împlini – s-a şi împlinit. Câţi ani au trecut de când nu te-am văzut! Crima mea parcă a fost ieri. – Şi totuşi am îmbătrânit sub povara ei; în timp ce tu eşti tânără şi înfloritoare – înfloritoare ca atunci când m-ai silit să săvârşesc fapta aceea îngrozitoare! Oh! dacă aş putea s-o uit! – dar, la ce bun? – fapta e săvârşită!

Emily, zguduită, ar fi vrut să părăsească odaia; dar stareţa, luând-o de mână, căută s-o îmbărbăteze şi o rugă să mai stea câteva clipe, până se va linişti şi Agnes, pe care încerca acum s-o mângâie. Dar aceasta, părând să nu o ia în seamă, rămase cu ochii aţintiţi spre Emily şi începu iar să spună:

— La ce-au slujit anii de rugăciuni şi căinţă? Ei nu-mi pot spăla păcatul de a fi săvârşit o crimă! – Da, o crimă! Unde-i el – unde-i el? – Uită-te acolo – acolo – vezi cum se furişează în odaie! De ce vii să mă mai chinui acum? urmă Agnes, cu ochii stinşi aţintiţi în gol; de ce n-am fost pedepsită mai înainte? – Oh, nu te încrunta atât de tare! Ah! iat-o din nou! De ce te uiţi cu atâta milă la mine – şi mai şi zâmbeşti? Zâmbeşti? Ce geamăt a fost ăsta?

Şi Agnes se prăbuşi ca moartă, iar Emily, nemaiputând să se ţină pe picioare, se rezemă de pat, în timp ce stareţa şi călugăriţa de la căpătâi îi dădeau muribundei îngrijirile obişnuite.

— Nu vorbi! zise stareţa, când Emily se pregăti să spună ceva; delirul a trecut; în curând îşi va reveni. A mai fost în starea asta, fiica mea?

— Da, acum câteva săptămâni, îi răspunse călugăriţa; dar a tulburat-o foarte prezenţa gentilomului, pe care ţinea atât de mult să-l vadă.

— Da, zise stareţa, neîndoielnic că asta a surescitat-o până la delir. Când se va simţi mai bine, o să plecăm ca s-o lăsăm să se odihnească.

Emily consimţi cu dragă inimă; dar, deşi nu era de prea mare ajutor, n-ar fi vrut să părăsească odaia cât timp putea fi nevoie de ea.

Când Agnes îşi reveni în simţiri, îşi aţinti din nou ochii spre Emily; acum însă privirea rătăcită dispăruse, făcând loc unei tristeţi adânci. Trecură câteva clipe până când avu destulă putere ca să vorbească, şi apoi zise cu glas slab:

— Asemănarea e uimitoare! – fără îndoială că nu se poate să fie o simplă închipuire. Te implor spune-mi, adăugă ea, vorbind către Emily, deşi numele ţi-e St. Aubert, nu cumva eşti fiica marchizei?

— A cărei marchize? se arătă Emily uimită; căci îşi închipuise, după înfăţişarea liniştită a surorii Agnes, că îşi redobândise judecata.

Stareţa îi aruncă o privire plină de înţeles, dar Emily repetă întrebarea.

— A cărei marchize? exclamă Agnes; dar nu cunosc decât una – marchiza de Villeroi.

Emily îşi aminti acum de tulburarea răposatului ei tată când auzise pomenindu-se numele acestei doamne şi de rugămintea lui de a fi aşezat lângă mormântul familiei Villeroi; şi, dornică să dezlege taina, o rugă pe sora Agnes să-i explice ce vrusese să spună. Stareţa ar fi vrut acum s-o ducă pe Emily afară din odaie, dar ea era cuprinsă de o vie curiozitate şi îşi repetă rugămintea.

— Adu-mi caseta aceea, soră, zise Agnes; am să ţi-o arăt pe marchiză; deşi n-ai nevoie decât să te uiţi în oglindă, ca s-o vezi; nu mă îndoiesc că eşti fiica ei; asemenea asemănare izbitoare nu există decât între rude apropiate.

Călugăriţa aduse caseta; şi Agnes, după ce-i arătă cum s-o descuie, îi ceru să scoată din ea o miniatură, la fel cu aceea pe care o găsise printre hârtiile tatălui ei. Agnes întinse mâna şi o luă, privind-o câteva clipe în tăcere; şi apoi, cu o înfăţişare deznădăjduită, îşi ridică ochii spre cer, rugându-se tăcută. După ce termină, îi dădu miniatura lui Emily.

— Păstreaz-o, zise ea; ţi-o dăruiesc, căci cred că ţi se cuvine. Mi-am dat seama demult de asemănarea dintre voi; dar niciodată, până astăzi, nu m-a izbit atât de puternic! Stai, soră, nu lua caseta – mai este acolo un portret pe care vreau să-l arăt.

Văzând-o pe Emily cum tremura de nerăbdare, stareţa iarăşi ar fi vrut s-o ducă afară de acolo.

— Agnes mai are încă mintea rătăcită, zise ea; vezi cum vorbeşte fără noimă. Când e în starea asta, spune vrute şi nevrute şi nu se dă înapoi, după cum ai văzut, să se învinuiască de cele mai groaznice crime.

Emily avea însă impresia că desluşeşte ceva mai mult decât rătăcire în vorbele fără noimă ale surorii Agnes; iar pomenirea marchizei şi portretul

acesteia o interesară atât de mult, încât se hotărî să mai dobândească şi alte lămuriri, dacă se putea, în această privinţă.

Călugăriţa îi dădu iarăşi caseta; şi după ce Agnes îi arătă un sertăraş secret, scoase de acolo o altă miniatură.

— Iată, zise Agnes întinzându-i-o lui Emily, învaţă cel puţin o lecţie de vanitate; uită-te bine la acest portret şi vezi dacă poţi descoperi vreo asemănare între ce am fost şi ce sunt.

Emily luă cu nerăbdare miniatura, dar abia îşi aruncă ochii asupra ei, că era gata s-o scape din mâinile tremurătoare – era chiar portretul signorei Laurentini, copia aceluia pe care-l văzuse în castelul din Udolpho – castelana care dispăruse într-un fel atât de misterios, bănuindu-se că Montoni pusese să fie ucisă.

— De ce te uiţi atât de încruntată la mine? zise Agnes, înţelegând greşit tulburarea care o cuprinsese pe Emily.

— Am mai văzut chipul acesta, zise în cele din urmă Emily; ţi-a semănat oare cândva?

— Eşti îndreptăţită să pui această întrebare, răspunse sora Agnes, dar cândva era socotit de o asemănare izbitoare. Uită-te bine la faţa mea şi vezi ce-a făcut din mine păcatul. Pe atunci eram nevinovată; patimile păcătoase din adâncul meu erau adormite. Soră! – adăugă ea pe un glas solemn, întinzând mâna rece şi umedă spre Emily, care se înfioră la atingerea ei – soră! fereşte-te de prima izbucnire a patimilor; fereşte-te de ea! Năvala patimilor, dacă n-o curmi pe loc, te copleşeşte – forţa lor nu mai poate fi stăpânită – şi ne duce unde nici nu gândim – ne duce poate şi la săvârşirea unor crime, pe care ani întregi de rugăciuni şi pocăinţă nu le mai pot ispăşi! Atât de mare poate fi forţa unei patimi, încât cuprinde totul în jur şi îţi împietreşte inima faţă de orice alt simţământ. Ne stăpâneşte ca un demon, ne face să ne purtăm ca un demon, uitând ce e mila şi conştiinţa. Şi când îşi împlineşte scopul, tot ca un demon ne lasă să fim chinuite de acele simţăminte pe care puterea lui ni le-a scos pentru o vreme din inimă – nu le-a nimicit de tot – chinuiţi de compasiune, remuşcare şi conştiinţă. Apoi, ne trezim ca dintr-un vis şi vedem o lume nouă în jurul nostru – o privim cu uimire şi groază – dar fapta a fost săvârşită; nici toate forţele cerului şi ale pământului n-o mai pot întoarce la loc – şi spectrul conştiinţei nu ne dă pace! Ce preţ mai au bogăţiile – măreţia – chiar şi sănătatea, pe lângă luxul unei conştiinţe curate, pe lângă sănătatea sufletului! Şi, ce însemnătate pot avea suferinţele sărăciei, dezamăgirii, disperării, pe lângă chinul unei conştiinţe încărcate! Oh! cât de multă vreme a trecut de când am cunoscut acest lux! Credeam că suferisem chinurile cele mai cumplite ce-i pot fi date omului în dragoste, gelozie şi deznădejde – dar ce chinuri erau asemuite cu

mustrările de conştiinţă îndurate mai târziu. Am gustat şi din ceea ce se numeşte dulceaţa răzbunării – dar a fost trecătoare, s-a stins chiar odată cu cel ce-a pricinuit-o. Ia aminte, soră, că patimile sunt seminţe atât ale viciilor, cât şi ale virtuţilor, din care pot răsări şi unele şi altele, după cum le hrăneşti. Vai de cei care n-au învăţat cum să le înfrâneze!

— Oh! nefericita de ea! oftă stareţa; văd că nu înţelege învăţătura Domnului!

Emily o asculta pe Agnes într-o tăcere respectuoasă, continuând să privească miniatura şi încredinţându-se că într-adevăr semăna foarte mult cu portretul de la Udolpho.

— Chipul acesta mi-e cunoscut, zise ea, dornică să afle de la călugăriţă mai multe lămuriri, dar temându-se să-i dezvăluie pe neaşteptate că avea cunoştinţă de castelul din Udolpho.

— Te înşeli, vorbi Agnes; cu siguranţă că n-ai mai văzut niciodată acest portret.

— Nu pe acesta, răspunse Emily, dar am văzut unul foarte asemănător.

— Cu neputinţă, zise Agnes, pe care noi o putem numi de acum înainte doamna Laurentini.

— Era în castelul din Udolpho, continuă Emily, privind-o stăruitor.

— Din Udolpho? exclamă Laurentini; Udolpho din Italia?

— Chiar acolo, răspunse Emily.

— Atunci mă cunoşti, zise Laurentini, şi eşti fiica marchizei.

Emily rămase destul de uimită de această afirmaţie neaşteptată.

— Sunt fiica răposatului domn St. Aubert, zise ea; şi doamna despre care îmi vorbeşti mi-e cu totul necunoscută.

— Cel puţin aşa crezi, afirmă doamna Laurentini.

Emily o întrebă ce pricină putea avea ca să creadă altfel.

— Aerul de familie pe care-l ai de la ea, zise călugăriţa. Marchiza, se ştie, ţinea la un gentilom din Gasconia, atunci când a primit să se mărite cu marchizul, la porunca tatălui ei. Ce soartă nenorocită a avut biata femeie!

Emily, amintindu-şi de puternica emoţie a lui St. Aubert când se pomenise de marchiză, ar fi fost acum mai mult decât surprinsă, dacă n-ar fi avut o încredere totală în integritatea tatălui ei; aşa însă, nu putea crede nicio clipă în ceea ce insinua doamna Laurentini; totuşi, o interesa foarte mult ceea ce afirma, aşa că o rugă să explice spusele el.

— Nu mă sili să vorbesc despre asta, zise călugăriţa, că pentru mine e ceva cumplit! De-aş putea să mi-l şterg din amintire!

Oftă din greu şi, după o clipă, o întrebă pe Emily cum de izbutise să-i descopere numele.

— După portretul aflat în castelul din Udolpho, cu care această miniatură seamănă izbitor, răspunse Emily.

— Înseamnă că ai fost la Udolpho! zise călugăriţa cu o mare emoţie. Vai! ce amintiri îmi retrăiesc în minte – scene de fericire – de suferinţă şi de groază!

În clipa aceea, Emily îşi aminti de acel lucru cumplit pe care-l văzuse într-o cameră a acelui castel; şi se înfioră uitându-se la călugăriţă – şi amintindu-şi de vorbele ei, că „ani de rugăciuni şi căinţă nu pot spăla păcatul de a fi săvârşit o crimă". Îşi dădea seama acum că toate acestea aveau o altă cauză decât delirul. Cuprinsă de o groază care aproape că o făcu să-şi piardă cunoştinţa, începu să creadă că avea în faţă o ucigaşă. Întreaga atitudine a călugăriţei părea să-i adeverească această bănuială; totuşi, neputându-se descurca printre atâtea nedumeriri şi neştiind cum să pună întrebările care s-o ducă la cunoaşterea adevărului, nu putu decât să le sugereze prin frânturi de fraze.

— Plecarea dumitale neaşteptată de la Udolpho... începu ea.

Doamna Laurentini gemu.

— Zvonurile care s-au răspândit apoi, urmă Emily, camera din aripa de apus... vălul negru... obiectul pe care îl ascunde!... Când sunt săvârşite crime...

Călugăriţa scoase un ţipăt.

— Cum! iarăşi? strigă ea, sforţându-se să se ridice, în timp ce ochii îngroziţi păreau să urmărească ceva în jurul odăii... Iat-o că iese din mormânt... Ce! Sânge... şi iarăşi sânge!... N-a curs sânge... nu poţi să spui aşa ceva!... Nu, nu zâmbi... nu zâmbi cu atâta milă!

Rostind ultimele cuvinte, ea fu cuprinsă de spasme; şi Emily, nemaiputând îndura grozăvia acestei scene, ieşi în grabă şi rugă câteva călugăriţe să se ducă s-o ajute pe stareţă.

Blanche şi pensionarele mănăstirii care se aflau în salon o înconjurară pe Emily şi, neliniştite de înfăţişarea ei speriată, îi puseră nenumărate întrebări, la care ea evită să răspundă, spunând doar că, după câte se părea, sora Agnes era pe moarte. Ele o socotiră o explicaţie suficientă a spaimei ei şi apoi oferiră ceva s-o mai întărească; simţindu-se mai înviorată, dar încă destul de tulburată de bănuieli cumplite şi frământată de îndoielile trezite de unele vorbe ale călugăriţei, Emily nu era în stare să întreţină o conversaţie, şi ar fi părăsit imediat mănăstirea dacă n-ar fi dorit să ştie dacă doamna Laurentini va supravieţui ultimei crize. După ce aşteptă câtva timp, i se aduse la cunoştinţă că spasmele încetaseră şi că biata de ea părea să-şi revină; Emily şi Blanche se pregăteau să plece, când apăru stareţa şi, luând-o pe Emily deoparte, îi spuse că are ceva important să-i comunice, dar cum se făcuse prea târziu n-o mai reţinea şi o ruga să revină a doua zi.

Emily îi făgădui să vină şi, luându-şi rămas bun, se îndreptă cu Blanche spre castel; dar întunericul adânc din pădure o sperie pe Blanche, care se plânse că se făcuse atât de târziu; căci deşi le însoţea o slujnică, liniştea din jur şi bezna erau înfricoşătoare; Emily era însă prea preocupată de grozăvia scenei la care asistase, pentru a mai fi impresionată de întuneric, altfel decât să-i întreţină trista reverie în care se cufundase; totuşi, în cele din urmă, Blanche o trezi din visare, arătându-i la oarecare depărtare, pe cărarea întunecoasă, două umbre ce se apropiau. Era cu neputinţă să le ocolească fără a se afunda în pădure, unde oricum ar fi fost cu uşurinţă urmărite; dar toate temerile li se risipiră când Emily desluşi glasul domnului Du Pont, şi apoi îşi dădu seama că însoţitorul lui era gentilomul pe care-l văzuse la mănăstire, fiind amândoi prinşi într-o discuţie atât de aprinsă, încât nu observară imediat apropierea lor. Când Du Pont li se alătură, străinul îşi luă rămas bun; şi ei îşi continuară drumul spre castel, unde contele, auzind de domnul Bonnac, spuse că-l cunoştea; şi după ce află cu ce prilej trist venise în Languedoc şi că era găzduit la un mic han din sat, îl rugă pe domnul Du Pont să-l poftească la castel.

Domnul Du Pont fu încântat să se ducă după el şi după ce-i înlătură rezervele de a accepta invitaţia, o porniră spre castel, unde amabilitatea contelui şi vioiciunea fiului său izbutiră să risipească tristeţea ce-l copleşea pe străin. Domnul Bonnac, care era notar în slujba Franţei, părea să aibă vreo cincizeci de ani; era un bărbat de statură înaltă şi impunătoare, cu maniere alese, şi avea ceva deosebit de interesant în înfăţişarea sa; căci peste trăsăturile care în tinereţe trebuie să fi fost extrem de atrăgătoare, se aşternuse o tristeţe care părea mai curând a fi urmarea unei îndelungate nefericiri, decât a firii sau a temperamentului său.

Conversaţia pe care o întreţinu la cină se vedea a fi din politeţe, şi erau intervale când, neputându-şi înfrâna sentimentele care-l deprimau, recădea în tăcere, cu gândurile departe, din care contele îl trezea uneori într-un fel atât de delicat şi binevoitor, încât Emily, observându-l, îl asemuia aproape cu răposatul ei tată.

Mesenii se despărţiră devreme; şi apoi, în singurătatea odăii ei, Emily retrăi din nou scenele la care asistase, cu o vigoare teribilă. Faptul că în călugăriţa muribundă o descoperise pe signora Laurentini, care nu fusese ucisă de Montoni, ci era, după cât se pare, ea însăşi vinovată de cine ştie ce crimă cumplită, o îngrozea şi o surprindea nespus; dar nu o interesaseră mai puţin, deşi într-un fel deosebit, nici aluziile călugăriţei la căsătoria marchizei de Villeroi, ca şi întrebările puse lui Emily cu privire la obârşia ei.

Povestea pe care o spusese sora Frances mai înainte despre Agnes părea acum a fi neadevărată; dar Emily nu-şi putea explica pentru care motiv

fusese născocită – decât doar pentru a ascunde mai bine adevărul. Interesul cel mai mare i-l stârnea acea parte a povestirii despre marchiza Villeroi care era legată de viaţa tatălui ei; căci era limpede că exista o legătură între ei, dovedită de durerea lui St. Aubert când auzise numele ei, de rugămintea lui de a fi înmormântat lângă ea şi de portretul ei, găsit printre hârtiile lui. Uneori, Emily se gândea că el era, poate, bărbatul pe care se spunea că-l iubise marchiza, când fusese silită să se mărite cu marchizul de Villeroi; dar nu putea crede nicio clipă că după aceea el mai nutrise o pasiune pentru ea. Hârtiile pe care îi ceruse pe un ton atât de solemn să le nimicească, îşi închipuia acum că aveau legătură cu acea împrejurare şi dorea mai mult ca oricând să ştie pentru ce socotise necesară această măsură; şi dacă ar fi avut mai puţină încredere în principiile tatălui ei, ar fi crezut că exista în naşterea ei o taină dezonorantă pentru părinţii ei, şi pe care acele hârtii ar fi putut să o dezvăluie.

Aproape toată noaptea mintea îi fu frământată de gânduri ca acestea; şi când, în cele din urmă, se cufundă într-un fel de somnolenţă, îi apăru ca o vedenie imaginea călugăriţei muribunde şi se trezi la fel de îngrozită ca mai înainte.

În dimineaţa următoare era prea abătută ca să se ducă la întâlnirea cu stareţa, şi înainte de sfârşitul zilei află că sora Agnes îşi dăduse obştescul sfârşit. Domnul Bonnac păru foarte îngrijorat când auzi această veste; dar Emily îşi dădu seama că nu era atât de afectat ca în seara trecută, când ieşise din odaia călugăriţei, moartea ei părându-i-se probabil mai puţin teribilă decât confesiunea la care fusese chemat să asiste. Oricum ar fi fost, se mângâiase poate într-o oarecare măsură descoperind că-i fusese lăsată şi lui o moştenire, căci avea o familie numeroasă şi nesocotinţa unora din ei îi adusese mari necazuri, ba chiar şi grozăvia închisorii; şi de fapt chiar supărarea pricinuită de viaţa destrăbălată a fiului său favorit, împreună cu grijile băneşti şi nenorocirile ce le-au urmat, îi dăduseră înfăţişarea aceea abătută care trezise interesul lui Emily.

Şi acum domnul Bonnac se apucă să povestească prietenului său, domnul Du Pont, amănunte ale suferinţelor prin care trecuse; se văzu astfel că fusese închis câteva luni într-una din închisorile Parisului, cu puţine speranţe de a fi eliberat şi fără mângâierea de a o putea vedea pe soţia sa, aflată la ţară, străduindu-se în zadar să dobândească ajutor de la prieteni. Când, în cele din urmă, soţia lui avu voie să-l viziteze, o impresionă atât de tare înfăţişarea lui schimbată datorită îndelungatei întemniţări şi suferinţelor îndurate, încât se îmbolnăvi grav, fiind chiar în primejdie să-şi piardă viaţa.

— Situaţia noastră i-a mişcat pe cei care au avut prilejul să fie de faţă, continuă domnul Bonnac; şi un prieten generos, care se afla la închisoare în

acelaşi timp cu mine, şi-a folosit după aceea prima clipă de libertate pentru a obţine şi eliberarea mea. A izbutit; datoria grea care mă apăsa a fost achitată; şi când am vrut să-mi exprim recunoştinţa, binefăcătorul meu a dispărut şi nu l-am mai putut găsi. Am motive să cred că a căzut victimă propriei sale generozităţi şi că a fost iarăşi vârât în închisoarea din care mă eliberase pe mine; oricum, toate căutările mele au rămas zadarnice. Bunul şi nefericitul Valancourt!

— Valancourt! exclamă Du Pont. Din ce familie?

— Din familia Valancourt, care sunt şi conţi Duvarney, răspunse domnul Bonnac.

Cu greu se poate închipui emoţia domnului Du Pont, când descoperi că generosul binefăcător al prietenului său nu era altul decât rivalul său în dragoste; dar, trecând peste primele clipe de uimire, îi risipi temerile domnului Bonnac, făcându-i cunoscut că Valancourt era liber şi că fusese chiar de curând în Languedoc; după care, îndemnat de afecţiunea sa pentru Emily, începu să-i pună întrebări în legătură cu conduita rivalului său pe când se afla la Paris, despre care domnul Bonnac părea să fie bine informat. Răspunsurile primite îl convinseseră că Valancourt fusese zugrăvit greşit; şi oricât de dureros i-ar fi fost sacrificiul, îşi jură să n-o mai urmărească pe Emily cu stăruinţele sale, lăsând locul unui iubit care, după cum se vedea acum, nu era nevrednic de stima cu care îl onora ea.

Discuţia cu domnul Bonnac dezvălui că, la scurt timp după ce sosise la Paris, Valancourt căzuse în capcanele pe care i le întinsese viciul şi că timpul îi era împărţit mai cu seamă între petrecerile unei fermecătoare marchize şi jocurile de noroc la care camarazii săi ofiţeri nu se dădeau în lături să-l atragă, fie din invidie, fie din lăcomie. În aceste jocuri pierduse mari sume de bani, tot încercând să recâştige pagubele mai mici; şi la aceste pierderi fuseseră adesea martori contele de Villeroi şi Henri. În cele din urmă resursele lui fuseseră vlăguite; şi contele, fratele său, înfuriat de purtarea sa, nu-i mai trimise mijloacele băneşti necesare acestui fel de viaţă; şi Valancourt, din pricina datoriilor făcute, fusese azvârlit la închisoare, unde fratele său îl lăsă să zacă, nădăjduind că pedeapsa va aduce o schimbare a purtărilor greşite, care nu deveniseră încă obişnuinţă.

În singurătatea închisorii, Valancourt avu tot răgazul să chibzuiască asupra conduitei sale şi să regrete; tot aici, imaginea lui Emily, care în vâltoarea oraşului pălise, dar nu îi dispăruse din inimă, reînvie cu tot farmecul ei de inocenţă şi frumuseţe, parcă reproşându-i că îşi jertfise fericirea şi îşi irosise aptitudinile cu preocupări pe care mai înainte, în nobleţea-i sufletească, le-ar fi socotit pe cât de lipsite de gust pe atât de degradante. Dar deşi se lăsase ademenit de pasiuni, inima nu îi era

desfrânată, şi nici obişnuinţa nu-l ferecase cu lanţuri care să atârne greu asupra conştiinţei sale; şi, cum avea încă voinţa necesară pentru a rupe lanţurile, în cele din urmă se scutură din încătuşarea viciului, dar cu eforturi mari şi cu grele suferinţe.

După ce fratele său îl eliberă din închisoare, unde fusese martor la întâlnirea mişcătoare dintre domnul Bonnac, pe care-l cunoştea de mai multă vreme, şi soţia lui, felul cum îşi folosi prima clipă de libertate constitui o pildă izbitoare a omeniei, dar şi a nesăbuinţei sale; căci cu aproape toţi banii primiţi de la fratele său, se duse la o casă de joc şi îi jucă pe toţi, ca o ultimă şansă de a-l putea elibera pe prietenul său şi a-l reda familiei. Norocul îi surâse; dar pe când aştepta rezultatul jocului, îşi jură solemn să nu mai fie niciodată sclavul viciului distrugător şi fascinant al jocurilor de noroc.

Redându-l familiei fericite pe venerabilul domn Bonnac, eroul nostru a plecat de îndată de la Paris la Estuvière; şi în bucuria de a-i fi făcut fericiţi pe cei aflaţi în suferinţă, a uitat pentru moment de propriile sale necazuri. Curând, însă, trebui să-şi aducă aminte că îşi risipise averea fără de care nu mai putea spera să se poată căsători cu Emily; iar viaţa, fără ea, i se părea de nesuportat; căci blândeţea, gingăşia şi candoarea inimii ei făceau, dacă se poate spune, ca frumuseţea să-i pară şi mai încântătoare decât înainte. Experienţa îl învăţase să preţuiască pe deplin însuşirile ei; mai înainte doar le admirase, dar prin contrast cu caracterele pe care le întâlnise în lume, acum ajunsese să le adore; şi aceste gânduri, sporindu-i chinurile remuşcării şi ale regretului, îl cufundaseră în adânca deprimare ce nu-l părăsise nici în prezenţa lui Emily, de care nu se mai socotea vrednic. Valancourt nu ajunsese niciodată la josnicia de a se fi îndatorat băneşte la marchiza de Chamfort, sau alte doamne intrigante, după cum fusese informat contele de Villefort, sau de a se fi amestecat în urzelile necinstite ale cartoforilor; acestea erau doar scorneli scandaloase, care adesea se amestecă cu adevărul împotriva celor năpăstuiţi. Contele de Villefort le primise din izvoare de care nu avea motive să se îndoiască şi pe care comportarea imprudentă, observată chiar de el la Valancourt, îl ajutase să-i dea crezare. Şi întrucât Emily nu îi spusese cavalerului de ce greşeli era învinuit, el nu avusese prilejul de a le infirma; şi când îi mărturisise singur că se socoteşte nedemn de stima ei, nici nu bănuia că în felul acesta îi confirmă cele mai îngrozitoare calomnii. Confuzia fusese reciprocă şi rămăsese astfel până când domnul Bonnac îi dezvălui lui Du Pont adevărul despre comportarea generosului, dar imprudentului său prieten; iar Du Pont, însufleţit de simţul dreptăţii, se hotărî nu numai să-i spună contelui totul, dar şi să renunţe la orice speranţă de a o mai cuceri pe Emily. Un asemenea sacrificiu al dragostei lui merita o

răsplată nobilă, şi domnul Bonnac, dacă n-ar fi putut uita pe binevoitorul Valancourt, tare mult ar fi dorit ca Emily să-l accepte pe cinstitul Du Pont.

Când contele fu înştiinţat de greşeala pe care o săvârşise, se simţi extrem de tulburat la gândul urmărilor credulităţii sale; şi din relatarea domnului Bonnac despre situaţia prietenului său, pe când se afla la Paris, înţelese că Valancourt căzuse în capcana unor tineri desfrânaţi, cu care meseria lui de ostaş mai degrabă îl silise să se asocieze, decât înclinarea către viciu; şi, încântat de omenia şi nobila, deşi nesăbuita, generozitate de care dăduse dovadă în purtarea sa faţă de domnul Bonnac, îi iertă greşelile vremelnice ce-i dezonorase tinereţea, repunându-l în înalta stimă cu care îl privise când îl cunoscuse la început. Dar cum ultima compensaţie pe care i-o putea da acum lui Valancourt era de a-i oferi prilejul să-şi explice conduita faţă de Emily, îi trimise imediat o scrisoare în care îi cerea iertare pentru răul pe care i-l făcuse fără voie, şi îl poftea la Château-le-Blanc. Din delicateţe sufletească, nu o înştiinţă pe Emily de această scrisoare şi de tot ceea ce aflase despre Valancourt, ca să nu-i dea pricină de frământare până la sosirea lui; şi această precauţie o scuti de o tulburare şi mai adâncă decât îşi închipuia contele, căci el nu cunoştea starea de disperare a lui Valancourt, pe care purtarea lui din ultima vreme o trădase.

CAPITOLUL XVII

Dar de-astă dată
Primim aici şi-osânda: noi doar dăm
Îndemnul sângeros, ce-apoi se-abate
Pe cel ce l-a scornit; căci judecata
Ne duce cupa cu licoarea otrăvită
La buze.

SHAKESPEARE – Macbeth

Unele împrejurări de o natură cu totul deosebită abătură acum gândurile lui Emily de la propriile ei necazuri, trezindu-i noi emoţii care o făceau să treacă de la uimire la groază.

La câteva zile după moartea signorei Laurentini, testamentul ei fu deschis la mănăstire, în prezenţa maicilor şi a domnului Bonnac, cu care prilej se făcu cunoscut că o treime din averea ei o lăsase celei mai apropiate rude în viaţă a răposatei marchize de Villeroi şi că acea persoană era Emily.

Stareţa cunoştea de multă vreme taina familiei lui Emily; dar la cererea clară a lui St. Aubert pe care călugărul ce-l îngrijise pe patul de moarte îl cunoştea, fiica lui nu trebuia să afle de legătura ei de rudenie cu marchiza. Numai că unele vorbe scăpate de signora Laurentini în timpul ultimei ei întrevederi cu Emily, precum şi mărturisirea cu totul neobişnuită pe care o făcuse în ceasul morţii, o hotărâse pe stareţă să stea de vorbă cu tânăra ei prietenă asupra subiectului pe care mai înainte nu se încumetase să-l discute; în acest scop îi ceruse s-o viziteze în dimineaţa ce urmase întrevederii ei cu călugăriţa. Cum a doua zi Emily nu se simţise prea bine, discuţia nu avusese loc; dar acum, după ce testamentul fusese deschis, Emily fu chemată la mănăstire, şi veni imediat, aflând astfel o serie de circumstanţe care o impresionară puternic. Însă cum în povestirea stareţei lipsesc multe amănunte asupra cărora cititorul ar vrea să fie informat, şi cum povestirea călugăriţei are o legătură directă cu soarta marchizei de Villeroi, vom lăsa deoparte conversaţia purtată în salonul mănăstirii şi vom introduce în relatarea noastră o scurtă istorie a signorei Laurentini din Udolpho, care a fost copil unic la părinţi şi moştenitoarea străvechii familii Udolpho din republica Veneţiei. Primul mare nenoroc al vieţii ei, care a dus la toate suferinţele de mai târziu, a fost că părinţii ei, care ar fi trebuit să-i înăbuşe pasiunile prea puternice şi s-o înveţe cum să şi le stăpânească, le-au întreţinut din fragedă copilărie printr-o prea mare îngăduinţă. Dar ei îşi încurajau astfel şi propriile lor slăbiciuni, purtarea lor nefiind urmarea unei bunătăţi raţionale; şi când îngăduiau ori condamnau ardoarea fiicei lor, nu

făceau decât să-şi satisfacă propriile lor pasiuni. Astfel încât, fie îi arătau o slăbiciune îngăduitoare, fie o mustrau fără măsură; firea ei era îndârjită de vehemenţa lor, în loc să fie corijată de înţelepciunea lor; şi împotrivirile lor deveneau prilej de luptă pentru a obţine victoria, în care duioşia firească a părinţilor şi îndatoririle afectuoase ale copilei erau deopotrivă uitate; dar cum dragostea părinţilor îi făcea până la urmă să-şi uite resentimentele, era lăsată să creadă că ea învinsese, şi firea ei pătimaşă era tot mai nestăpânită, cu fiecare efort făcut pentru a o înfrâna.

Moartea tatălui şi a mamei ei, care a avut loc în acelaşi an, a lăsat-o de capul ei, în situaţia primejdioasă creată de tinereţea şi frumuseţea ei. Îi plăcea să aibă societate în jurul ei, dorea să fie admirată, deşi dispreţuia părerea celorlalţi despre ea, când era potrivnică înclinaţiilor ei; avea un spirit vioi şi sclipitor şi stăpânea arta de a fascina. Purtarea ei era întocmai cum era de aşteptat, ţinând seama de slăbiciunea principiilor şi de forţa pasiunilor ei.

Printre numeroşii admiratori ai tinerei moştenitoare se afla şi răposatul marchiz de Villeroi care, în călătoria sa prin Italia, a văzut-o la Veneţia, unde îşi avea obişnuita reşedinţă, şi a devenit adoratorul ei pasionat. Captivată şi ea de înfăţişarea şi purtarea marchizului, care era în vremea aceea unul dintre cei mai distinşi nobili de la curtea Franţei, ea îşi ascunse cu atâta măiestrie trăsăturile primejdioase ale firii şi cusururile purtării ei din ultima vreme, încât el o ceru în căsătorie.

Înainte de nuntă, signora Laurentini se retrase la castelul din Udolpho, unde o urmă în curând şi marchizul; dar renunţând la buna cuviinţă pe care, plină de prefăcătorie, o arătase în ultimul timp, purtarea ei îl făcu să-şi dea seama de prăpastia pe marginea căreia se afla. Făcând cercetări mai atente decât găsise necesar la început, se convinsese că se înşelase asupra caracterului ei; şi astfel ea, pe care şi-o alesese să-i fie soţie, îi deveni în scurtă vreme ibovnică.

După ce petrecu câteva săptămâni la Udolpho, marchizul se văzu chemat pe neaşteptate în Franţa şi plecă fără tragere de inimă, căci era încă fascinant de farmecele ei, deşi, sub diferite pretexte, amânase căsătoria; dar, ca s-o împace cu despărţirea, îi făcu repetate făgăduieli că se va întoarce pentru încheierea căsătoriei, imediat ce treburile urgente pentru care era chemat în Franţa i-o vor îngădui.

Oarecum liniştită de asigurările lui, îl lăsă să plece; şi curând după aceea sosi la Udolpho Montoni, care-i era rudă şi care îşi reînnoi atenţiile stăruitoare refuzate de ea mai înainte; atenţii pe care le respinse şi acum. Gândurile ei erau îndreptate neîncetat spre marchizul de Villeroi, şi suferea toate chinurile unei dragoste pătimaşe, sporite de singurătatea în care se

izolase; căci pierduse acum gustul pentru plăcerile vieţii în societate şi ale distracţiilor uşuratice. Se lăsă în voia dorului care o chinuia, şi suspina şi plângea privind un mic portret al marchizului; de asemenea se ducea să revadă locurile care fuseseră martore ale fericirii lor; şi îşi revărsa preaplinul inimii în scrisori pe care i le trimitea lui; şi număra săptămânile, zilele, care mai rămâneau până în ziua când el îi făgăduise că avea să se întoarcă. Dar ziua aceasta trecu fără să i-l aducă înapoi; săptămâni la rând trecură apoi într-o aşteptare grea, insuportabilă. În acest timp, imaginaţia ei, preocupată neîncetat de o singură idee, o luă razna; şi inima fiind dăruită toată unei singure fiinţe, începu să urască viaţa, când îşi închipui că pierduse fiinţa la care ţinea.

Trecură astfel câteva luni, în timpul cărora nu auzi nimic despre marchizul de Villeroi; şi zilele îi erau marcate ba de frenezia pasiunii, ba de deprimarea deznădejdii. Nu mai primi pe nimeni, şi uneori rămânea săptămâni în şir în odaia ei, nevrând să stea de vorbă cu altcineva, în afară de slujnica ei favorită; începea scrisori pe care le lăsa neterminate, le recitea mereu pe cele pe care le primise de la marchiz, vărsând lacrimi deasupra portretului lui şi vorbindu-i, ceasuri în şir, mustrându-l, reproşându-i şi mângâindu-l, rând pe rând.

În cele din urmă ajunse până la ea vestea că marchizul se căsătorise în Franţa; şi după ce suferi toate chinurile iubirii, geloziei şi exasperării, luă hotărârea disperată de a pleca pe ascuns în ţara lui şi, dacă ştirea era adevărată, de a se răzbuna cumplit. Îi împărtăşi doar slujnicei ei favorite planul călătoriei şi îi ceru să vină cu ea. După ce îşi adună bijuteriile, care, provenind din mai multe ramuri ale familiei ei, aveau o valoare imensă, şi toţi banii, care se ridicau de asemenea la o sumă foarte mare, puse totul într-un cufăr, care a fost trimis pe ascuns într-un oraş apropiat; în acel oraş se duse şi signora Laurentini, însoţită de slujnică, şi de acolo plecară pe ascuns la Livorno, de unde se îmbarcară pentru Franţa.

Când ajunse în Languedoc, află că marchizul de Villeroi era cu adevărat căsătorit de câteva luni, şi disperarea aproape o făcu să-şi piardă minţile; plănui de mai multe ori la rând, şi tot de atâtea ori îl abandonă, planul de a-l ucide pe marchiz şi pe soţia lui şi apoi să-şi ia viaţa. În cele din urmă, izbuti să-i iasă în cale, pregătindu-se să-l învinuiască pentru purtarea lui şi să se înjunghie apoi, chiar în faţa lui; dar când îl văzu din nou pe cel ce nu-i părăsise o clipă gândurile, afecţiunea i se trezi iar, şi resentimentul cedă iubirii; şovăi în hotărârea ei; tremură sub tumultul emoţiilor care îi năpădeau inima şi îşi pierdu cunoştinţa.

Marchizul nu rămase nesimţitor la frumuseţea şi la emoţia ei; toată violenţa iubirii lui de la început izbucni, căci pasiunea îi fusese dominată de

prudenţă, şi nu stinsă de nepăsare; şi deoarece onoarea familiei lui nu i-ar fi permis să se căsătorească cu ea, se străduise să-şi înăbuşe iubirea; şi până atunci izbutise, astfel încât îşi alesese de soţie pe actuala marchiză, pe care la început o iubise cu o afecţiune calmă şi cuminte. Dar virtuţile pline de blândeţe ale acestei femei plăcute nu-l recompensau pentru indiferenţa ei, care ieşea la iveală, oricât s-ar fi străduit ea s-o ascundă; şi tocmai când el începuse a bănui că afecţiunea ei era dăruită altuia, signora Laurentini ajunse în Languedoc. Această italiancă isteaţă observă curând că îşi redobândise puterea asupra lui; şi, liniştită de descoperirea făcută, se hotărî să trăiască, folosindu-şi toate farmecele pentru a obţine consimţământul lui la fapta diabolică, pe care o socotea necesară pentru a-şi asigura fericirea. Îşi duse pianul la îndeplinire cu multă ipocrizie şi o perseverenţă răbdătoare; şi, după ce înstrăină cu totul simţămintele marchizului pentru soţia sa, a cărei bunătate şi blândeţe încetară de a-i mai place în contrast cu farmecele italiencei, ea se apucă să-i trezească în suflet gelozia orgoliului, căci nu mai putea fi vorbă de aceea a dragostei, şi chiar îi indică şi pe cel căruia, afirma ea, marchiza îşi sacrificase onoarea; mai înainte, însă, signora Laurentini îi smulsese făgăduiala solemnă de a nu se răzbuna pe rivalul său. Aceasta era o parte importantă a planului ei; căci ştia că dacă dorinţa de răzbunare era înăbuşită faţă de unul, ea va arde cu şi mai multă forţă împotriva celuilalt, şi astfel poate îl va hotărî să o ajute în fapta cumplită de a înlătura singura piedică ce îl oprea s-o ia pe ea de soţie.

Nevinovata marchiză îşi dădu seama între timp cu multă durere de schimbarea din atitudinea soţului ei. Era rezervat şi îngândurat în prezenţa ei; se purta cu ea aspru, şi uneori chiar grosolan; şi o lăsa, ceasuri de-a rândul, să plângă din cauza înverşunării lui, chinuită de gândul cum să-i recâştige afecţiunea. Purtarea lui o întrista cu atât mai mult cu cât, din porunca tatălui ei, îi acceptase mâna, deşi afecţiunea ei se îndrepta spre altul, a cărui fire plină de blândeţe, avea ea motive să creadă, i-ar fi asigurat fericirea. Acest amănunt îl descoperise signora Laurentini curând după sosirea ei în Franţa şi se folosise din plin de el în planurile ei ce-l priveau pe marchiz; şi îi aduse asemenea dovezi despre infidelitatea soţiei sale, încât în furia oarbă a mândriei rănite, el consimţi s-o ucidă pe soţia sa. I se dădu o otravă oare lucra încet, şi ea căzu victimă geloziei şi vicleniei signorei Laurentini, ca şi slăbiciunii vinovate a soţului ei.

Dar clipa triumfului după care tânjise signora Laurentini, clipa pe care o aşteptase să-şi împlinească toate dorinţele ei, se dovedi a fi doar începutul unei suferinţe de care nu mai scăpă până în ceasul morţii.

Dorinţa de răzbunare, care în parte o îndemnase la săvârşirea acestei fapte cumplite, se stinse chiar în clipa când îşi găsi împlinirea şi o lăsă pradă

chinurilor pricinuite de milă şi de remuşcări zadarnice, care i-ar fi otrăvit probabil toţi anii pe care se aştepta să-i petreacă alături de marchizul de Villeroi, dacă speranţele ei de a se căsători cu el s-ar fi realizat. Dar şi el, la rândul lui, găsi că momentul răzbunării se transformă într-unul al remuşcării, ca şi în ură faţă de părtaşa sa la crimă; convingerea lui că procedase drept se spulberase; şi fu uimit şi înspăimântat, dându-şi seama că nu rămânea nicio dovadă a infidelităţii soţiei sale, acum după ce suferise pedeapsa vinovăţiei. Chiar când i se aduse la cunoştinţă că ea era pe moarte, avu deodată, fără să ştie cum, convingerea că era nevinovată; şi nici asigurarea ei solemnă pe patul de moarte nu-l convinse mai puternic că purtarea ei fusese ireproşabilă.

În prima clipă îngrozitoare de remuşcări şi deznădejde, se simţi înclinat să se denunţe pe sine şi pe femeia care-l împinsese în abisul crimei, lăsându-se în seama justiţiei; dar după ce paroxismul suferinţei trecu, îşi schimbă intenţiile. Totuşi, pe signora Laurentini nu o mai văzu decât o singură dată după aceea, şi doar pentru a o blestema că-l instigase la crimă şi a o înştiinţa că îi cruţă viaţa numai dacă-şi va petrece restul vieţii în rugăciuni şi pocăinţă. Copleşită de dezamăgire şi văzând că nu are parte decât de dispreţul şi repulsia bărbatului de dragul căruia nu se dăduse înapoi de la a-şi mânji conştiinţa cu sânge omenesc, şi tulburată de grozăvia crimei zadarnice pe care o săvârşise, renunţă la această lume şi se retrase în mănăstirea St. Claire, victimă teribilă a patimii sale nestăvilite.

Marchizul, imediat după moartea soţiei sale, părăsi Château-le-Blanc, unde nu se mai întoarse niciodată, şi încercă să uite crima de care se făcuse vinovat în vâltoarea războaielor, sau a vieţii de plăceri a capitalei. Dar zadarnice îi fură eforturile; era apăsat de o tristeţe fără leac, pe care cei mai buni prieteni ai săi nu şi-o puteau explica; şi în cele din urmă se stinse, chinuit de suferinţe aproape egale cu cele pe care avea să le îndure signora Laurentini. Medicul care o văzuse murind pe nefericita marchiză îşi dăduse seama că era ceva ciudat în înfăţişarea ei, dar fusese mituit să tacă; şi cum bănuielile câtorva slujitori nu duseseră decât la şoapte, cazul nu mai fu cercetat. Nu se ştie în ce măsură aceste zvonuri au ajuns la urechile tatălui marchizei, şi chiar dacă au ajuns, greutatea de a obţine dovezi l-a împiedicat să-l urmărească în justiţie pe marchizul de Villeroi; dar moartea ei a fost deplânsă profund de o parte a familiei ei, şi mai cu seamă de fratele ei, domnul St. Aubert; căci acesta era gradul de rudenie dintre tatăl lui Emily şi marchiză; şi e neîndoielnic că el a bănuit cauza morţii ei. Multe scrisori au fost schimbate între el şi marchiz, după moartea iubitei sale surori al căror conţinut nu ne este cunoscut, dar există pricină să credem că aveau legătură cu cauza morţii ei; şi acestea erau hârtiile, împreună cu câteva dintre

scrisorile marchizei, în care ea îi destăinuia fratelui ei motivele nefericirii ei, pe care St. Aubert îi ceruse atât de solemn fiicei sale să le distrugă. Se pare că tocmai grija pentru liniştea ei sufletească îl împinsese la asta: ca ea să nu afle trista poveste la care făceau de aluzie. Atât de mare a fost durerea lui la moartea timpurie a surorii sale iubite, a cărei nefericită căsătorie îi trezise de la început mila plină de duioşie, încât nu putea să audă pronunţându-i-se numele, şi nici el însuşi nu putea să-l pomenească după moartea ei, decât doar doamnei St. Aubert. Ferindu-se să trezească în Emily o prea mare sensibilitate, el ascunsese cu atâta grijă povestea şi numele ei, încât ea nici nu ştiuse până acum despre rudenia ei cu marchiza de Villeroi; tot din acelaşi motiv îi impusese el tăcere şi-singurei sale surori în viaţă, doamnei Cheron, care îi respectase cu stricteţe cererea.

Şi când îl văzuse Emily plângând pe St. Aubert în ajunul plecării ei din La Vallée, tocmai recitea câteva dintre ultimele scrisori patetice ale marchizei, şi portretul ei îl mângâia cu atâta drag. Moartea ei cumplită ar putea explica emoţia pe care şi-o trădase el auzindu-i numele pomenit de La Voisin, ca şi rugămintea de a fi îngropat lângă mormântul familiei Villeroi, unde se aflau şi rămăşiţele ei pământeşti, dar nu şi cele ale soţului ei, care fusese îngropat acolo unde murise, în nordul Franţei.

Confesorul care-i uşurase ultimele sale clipe lui St. Aubert, îşi amintise că era fratele răposatei marchize, iar St. Aubert, din dragoste pentru Emily, îl conjurase să tăinuiască acest fapt şi s-o roage acelaşi lucru şi pe stareţă, în grija căreia i-o încredinţa în mod deosebit pe fiica sa; rugăminte care fusese întocmai respectată.

Signora Laurentini, la sosirea ei în Franţa, ascunsese cu grijă numele şi familia din care făcea parte şi, pentru a ascunde mai bine adevărata ei situaţie, răspândise chiar ea, când intrase la mănăstire, povestea falsă pe care o crezuse sora Frances; şi s-ar putea ca stareţa, care nu conducea încă mănăstirea atunci când intrase novice signora Laurentini, să nu fi cunoscut nici ea adevărul. Dar remuşcările profunde care începură s-o chinuiască, împreună cu suferinţele pasiunii dezamăgite, căci încă îl mai iubea pe marchiz, îi tulburaseră mintea; şi după ce trecu prima criză a disperării, o tristeţe grea şi apatică o copleşi, rareori întreruptă de accese de nebunie, până ajunse în clipa morţii. Ani de zile, singura ei desfătare fusese să se plimbe prin pădurea de lângă mănăstire, în ceasurile pustii ale nopţii, şi să cânte din lăută, la care uneori se adăugau şi sunetele melodioase ale vocii ei, dând glas celor mai grave şi mai triste arii din ţara ei natală, modulate cu toată simţirea puternică din inimă. Medicul care o îngrijise îi ceru stareţei să-i îngăduie acest capriciu, ca singurul mijloc de a-i potoli fanteziile bolnăvicioase; aşa încât era lăsată să se plimbe în orele singuratice ale

nopţii, însoţită doar de slujnica ce o urmase din Italia; dar cum îngăduinţa aceasta era împotriva canoanelor mănăstirii, era ţinută în mare taină; şi astfel muzica misterioasă căreia îi dădea glas, alăturată de alte împrejurări, dusese la zvonul că nu numai castelul, ci şi împrejurimile sale erau bântuite de fantome.

La puţină vreme după ce intrase în acel sfânt lăcaş, şi înainte de a da dovadă de vreun semn de tulburare a minţii, ea făcu un testament, în care, după ce lăsa un legat considerabil mănăstirii, îşi împărţea restul averii, între care şi bijuterii foarte preţioase, între soţia domnului Bonnac, italiancă şi rudă cu ea, şi cea mai apropiată rubedenie în viaţă a răposatei marchize de Villeroi. Cum Emily St. Aubert era nu numai cea mai apropiată, dar singura rubedenie a marchizei, moştenirea îi revenea ei, şi astfel ea înţelese întregul mister al conduitei tatălui ei.

Asemănarea dintre Emily şi nefericita ei mătuşă nu trecuse neobservată de signora Laurentini, şi asta şi explica purtarea ei neobişnuită şi chiar şi neliniştea ei; dar abia în ceasul morţii, când conştiinţa vinovată o făcea s-o vadă mereu pe marchiză, această asemănare o tulbură mai mult ca oricând şi în rătăcirea ei nu o mai vedea doar semănând cu aceea căreia îi luase viaţa, ci ca pe însăşi marchiza. Şi când îşi venise în simţiri şi afirmase deodată că Emily era fiica marchizei de Villeroi, se pare că aşa chiar îşi închipuia; căci, ştiind că rivala ei, când se căsătorise cu marchizul, ţinea la un alt bărbat, nu ezitase să creadă că nefericita de ea se lăsase, ca şi ea însăşi, dezonorată de o patimă neînfrânată.

Se cuvine să amintim că într-o încăpere din Udolpho atârna un văl negru, a cărui ciudăţenie trezise curiozitatea lui Emily; ridicând vălul, i-a apărut în faţă ceva care a umplut-o de groază; căci, în locul tabloului la care se aştepta, a găsit în acea nişă din perete, un cadavru de o paloare sepulcrală, întins cât era de lung, şi îmbrăcat în veşmintele mortuare. Grozăvia spectacolului era sporită de faptul că faţa părea în parte putrezită şi mâncată de viermi, care apăreau şi pe obraz, şi pe mâini. La un asemenea lucru, e uşor de crezut că nimeni nu poate să privească de două ori. Emily, se cuvine să amintim, lăsase vălul să cadă după ce aruncase o singură privire, şi spaima o împiedicase să mai repete experienţa cumplită pe care o avusese. Dacă ar fi îndrăznit să se mai uite o dată, oroarea şi spaima i s-ar fi risipit pe dată, căci şi-ar fi dat seama că nu era o figură omenească, ci una de ceară. Povestea ei este oarecum neobişnuită, deşi nu fără precedent în analele cumplitelor rigori pe care superstiţia monahală le impunea uneori oamenilor. Un membru al familiei Udolpho, aducând o jignire prerogativelor bisericeşti, fusese osândit la penitenţa de a contempla, timp de câteva ore pe zi, o figură de ceară, făcută să semene cu un trup omenesc în starea în care ajunge după

moarte. Această penitenţă, aducându-i mereu sub ochi condiţia în care va ajunge el însuşi, fusese destinată să pedepsească trufia marchizului de Udolpho, care mâniase peste măsură biserica catolică; şi el nu numai că respectase cu sfinţenie această penitenţă, prin care credea că va dobândi iertarea păcatelor, dar o trecuse ca o clauză în testament, pretinzând urmaşilor săi să păstreze figura de ceară, sub pedeapsa de a pierde parte din domeniul familiei în favoarea bisericii, pentru a profita şi ei de lecţia de umilinţă pe care o cuprindea. De aceea, figura de ceară fusese lăsată în nişa ei din peretele încăperii, deşi urmaşii săi s-au sustras de la respectarea penitenţei ce-i fusese dată înaintaşului lor.

Această figură de ceară părea atât de îngrozitor de adevărată, încât nu e de mirare că Emily crezuse că era un cadavru; şi după ce auzise povestea neobişnuită a dispariţiei castelanei, şi cunoscând şi caracterul lui Montoni, crezuse pe dată că era trupul signorei Laurentini, pe care Montoni o ucisese.

Împrejurarea în care îl descoperise la început o uimise şi o nedumerise nespus de mult; dar grija cu care au fost mai apoi încuiate uşile încăperii în care se afla o făcuse să creadă că Montoni, neîndrăznind să împărtăşească nimănui taina morţii fostei castelane, lăsase rămăşiţele ei pământeşti să putrezească în acea cameră întunecoasă. Totuşi prezenţa vălului, ca şi faptul că uşile fuseseră lăsate descuiate chiar şi numai câteva clipe, îi pricinuiseră multă uimire şi oarecari îndoieli, dar nu îndeajuns ca să înlăture bănuielile ei în legătură cu vinovăţia lui Montoni; şi teama de răzbunarea lui cumplită fusese aceea care îi pecetluise buzele, aşa că nu destăinuise nimănui ce văzuse în camera din aripa de apus.

Acum, descoperind că marchiza de Villeroi fusese sora domnului St. Aubert, Emily era cuprinsă de sentimente diferite; dar, cu toată tristeţea pricinuită de moartea ei timpurie, scăpase de neliniştea şi îngrijorarea ce-o apăsau după afirmaţia nesăbuită a signorei Laurentini ce punea la îndoială împrejurările naşterii ei şi onoarea părintească. Avea atâta încredere în principiile lui St. Aubert, încât nu-l putea bănui de fapte necinstite; şi îi era cu neputinţă să creadă că era fiica alteia decât a aceleia pe care întotdeauna o socotise şi o iubise ca pe o mamă. Totuşi, asemănarea pe care i se tot spusese că o avea cu răposata marchiză, atitudinea bătrânei îngrijitoare Dorothée, afirmaţia signorei Laurentini şi misteriosul ataşament pe care descoperise că-l avea St. Aubert pentru marchiză, îi treziră îndoieli în privinţa legăturii dintre ei, şi raţiunea nu le putuse nici înlătura, nici confirma. De toate aceste bănuieli, în orice caz, scăpase acum, şi amănuntele purtării tatălui ei îi apăreau pe deplin explicate; dar îşi simţea inima apăsată, gândindu-se la soarta tristă a bietei marchize şi la lecţia teribilă pe care o cuprindea povestea călugăriţei, a cărei patimă neînfrânată o dusese treptat

chiar la săvârşirea unei crime; şi se gândi că, dacă cineva i-ar fi prezis în tinereţe signorei Laurentini ce-o aştepta, s-ar fi dat înapoi îngrozită şi ar fi exclamat că aşa ceva nu era cu putinţă! – o crimă de care ani întregi de căinţă şi de cea mai severă penitenţă nu fuseseră în stare să-i uşureze conştiinţa.

CAPITOLUL XVIII

Noi lacrimi
I-au curs pe-obraji, ca picuri de nectar
Pe crinul rupt ce stă să se-ofilească.
SHAKESPEARE – *Titus Andronicus*

După ultimele dezvăluiri, Emily ajunse să fie tratată la castel de conte şi de familia lui ca făcând parte din casa de Villeroi, şi primi, dacă este cu putinţă, şi mai multe dovezi de caldă prietenie decât până acum.

Contele de Villefort era tare uimit că nu primea răspuns la scrisoarea pe care i-o adresase lui Valancourt la Estuvière, dar, în acelaşi timp, îi părea bine că se arătase prevăzător neîmpărtăşindu-i lui Emily ceea ce aflase, astfel încât era doar el singur îngrijorat; deşi, când o vedea copleşită în continuare de efectul vechii sale erori, avea nevoie de întreaga sa hotărâre ca să nu-i spună adevărul, care ar fi liniştit-o imediat. Apropiata nuntă a fiicei sale Blanche îi distrăgea acum atenţia de la acest subiect de nelinişte; căci toţi la castel erau preocupaţi de pregătirile pentru acest eveniment, şi aşteptau din zi în zi sosirea domnului Saint Foix. Emily se străduia zadarnic să ia parte la bucuria din jur, căci era deprimată de ultimele întâmplări şi de neliniştea pentru soarta lui Valancourt, căci aflase în ce stare se afla când îi trimisese inelul. Era acum încredinţată că el era pradă unei crunte disperări; şi când se gândea la ce l-ar fi putut împinge deznădejdea, inima i se strângea de spaimă şi durere. Nesiguranţa pentru soarta lui, care după părerea ei avea să dureze până când ea se va întoarce la La Vallée, i se părea de neîndurat; şi în astfel de momente, nu putea nici măcar să ascundă îngrijorarea care îi rodea inima; adesea îi părăsea brusc pe cei împreună cu care se găsea, şi încerca să-şi găsească liniştea în singurătatea adâncă a pădurii de la ţărmul mării. Aici murmurul valurilor înspumate care se spărgeau dedesubt şi foşnetul surd al vântului printre ramurile din jur se armonizau cu gândurile ei; se aşeza pe câte o stâncă, sau pe treptele căzute în ruină ale foişorului unde-i plăcea cel mai mult să stea, urmărind culorile schimbătoare ale norilor în amurg şi întunericul lăsându-se peste mare, până când crestele albe ale valurilor, izbindu-se de ţărm, abia se mai puteau deosebi pe apele întunecate. Versurile săpate de Valancourt în piatra acestui foişor, ea le repeta adesea cu o tristă însufleţire, după care şi străduia să-şi înăbuşe amintirile şi durerea pe care i-o provocau, căutând să se gândească la subiecte mai indiferente.

Într-o seară, rătăcind cu lăuta spre acest loc favorit, intră în turnul ruinat şi urcă o scară în spirală, ce ducea la o cămăruţă mai puţin dărăpănată decât

restul clădirii, şi de unde admirase adesea larga perspectivă a mării şi a pământului de dedesubt. Soarele apunea acum pe acele creste ale Pirineilor ce despart provincia Languedoc de Roussillon; şi aşezându-se în faţa unei ferestruici zăbrelite, care, la fel ca şi vârfurile copacilor de jos şi valurile de dedesubt, strălucea de razele purpurii ale amurgului, atinse coardele lăutei într-un acord grav, şi apoi prinse să acompanieze cu glasul una din ariile simple şi mişcătoare pe care, în vremuri mai fericite, Valancourt le asculta adesea cu încântare, însoţind-o cu următoarele versuri:

MELANCOLIEI

Tu duh al iubirii, al tristeţii – salut!
Solemnul tău glas de departe l-aud,
Plutind pe a serii-adiere molcomă;
Te salut, cu-aste lacrimi de jale şi dor.

Oh! la ceasul de tihnă şi linişte-al serii,
Când ziua-şi închide geana-n tăcere,
Trezeşte-ţi lăuta, cu vraja ei dulce
Să cheme la ea Fantezia s-asculte;

Să dea chip şi glas la romantice gânduri
Ce deapănă ochiul visător de poet,
Când pe malul umbros al pârâului tainic
Îşi şopteşte iubitei cu-ardoare suspinul.

O, duh singuratic! cântarea ta dulce
Mi-arată în noapte lăcaşul tău sfânt,
Sub bolţi de biserici în raza de lună,
În care fantome cântarea-şi răsună!

Aud al lor bocet uşor cum se-nalţă!
Apoi, cum coboară de-odată-n tăcere,
Pe când, de la schit, din chilii se strecoară
Alaiuri de umbre plutind pe-ntuneric!

Du-mă-n pădurea înaltă de pini
În care cărarea în beznă se pierde,
Şi luna cu licărul palid şi rece
Zadarnic prin frunze, lumina şi-o cerne.

Du-mă pe falnice creste de munte,
Unde jos, departe, în umbra adâncă,
Se-aşterne pădurea, câmpia, cătunul,
Şi clopotul trist al vecerniei sună,

Sau du-mă s-aud plescăitul de vâsle
Ce liniştea nopţii-ntrerupe în vale,
Şerpuind lângă ţărm căutându-şi cărarea
Spre corabia ce-aşteaptă departe-n ocean;

Pe maluri pietroase, spălate de mare,
Ce valuri puternice bat ne-ncetat,
Cu stânci înnegrite, ieşite din ape,
Pe care le mătură vântul de toamnă.

Acolo, te-opreşte-n târziu ceas de noapte
Şi-ascultă vuind a furtunii suflare;
Şi prinde fugarele raze de lună
Pe marea-nspumată şi pânza din zare.

Tihna plină de dulceaţă a priveliştii de dedesubt, unde briza de seară încreţea uşor faţa apei, ori umfla pânza corabiei în care se prindea ultima rază de soare, şi unde, din când în când, bătaia vâslelor tulbura tremurul uşor al mării, se îmbină cu melodia duioasă a lăutei ei, pentru a-i domoli gândurile într-o blândă reverie; şi ea continuă să dea glas cântecelor melancolice ale vremurilor trecute, până când amintirile trezite fură prea puternice pentru inima ei, lacrimile începură să-i picure peste lăuta peste care stătea aplecată, glasul i se frânse, şi se văzu silită să se oprească.

Deşi soarele coborâse acum în spatele munţilor, şi chiar şi lumina răsfrântă se stingea încet pe crestele cele mai înalte, Emily nu părăsi foişorul, ci se lăsă în voia îngândurării ei visătoare, până când un zgomot de paşi la mică depărtare o făcu să tresară; şi, uitându-se printre zăbrelele ferestruicii, văzu un bărbat plimbându-se în jurul turnului; crezu însă că era domnul Bonnac şi se lăsă iarăşi pradă reveriei pe care paşii lui o întrerupseseră. După câtva timp, atinse din nou coardele lăutei şi începu să cânte aria ei favorită; dar un nou zgomot de paşi o tulbură şi, oprindu-se să asculte, auzi pe cineva urcând scara foişorului. Întunericul din acest ceas al înserării o făcu să simtă oarecare teamă, care altfel poate că nu ar fi cuprins-o, socotind că doar cu câteva momente mai înainte îl văzuse trecând pe

domnul Bonnac. Paşii erau repezi şi sprinteni, şi în clipa următoare uşa odăiţei se deschise, lăsând să intre un bărbat ale cărui trăsături erau învăluite în întunericul înserării, dar al cărui glas nu putea fi ascuns, căci era glasul lui Valancourt! La auzul lui, care întotdeauna o emoţiona profund, ea tresări de spaimă, uimire şi bucurie reţinută; văzându-l că se apropie de ea, se prăbuşi pe scaun, copleşită de emoţii felurite care se înfruntau în sufletul ei, aproape insensibilă la glasul acela ale cărui chemări stăruitoare şi tremurate păreau că încearcă s-o readucă în simţiri. Valancourt, stând în picioare lângă Emily, regreta nerăbdarea nesăbuită care-l făcuse să vină astfel şi s-o ia prin surprindere. Căci, sosind la castel, fusese prea nerăbdător să mai aştepte întoarcerea contelui, care, după cum i se spusese, se afla prin parcul castelului, şi pornise în căutarea lui – când, trecând pe lângă foişor, auzise glasul lui Emily, şi urcase imediat.

Trecu destulă vreme până când Emily îşi veni în fire; dar, neputând uita trecutul, îi respinse atenţiile printr-o atitudine rezervată şi îl întrebă, cu aerul cel mai nemulţumit pe care putea să-l arboreze în aceste prime clipe după apariţia lui, cu ce prilej venise la castel.

— Ah, Emily! exclamă Valancourt, privirea aceasta, vorbele acestea – vai! înseamnă că nu pot nădăjdui nimic – dacă ai încetat să mă mai stimezi, ai încetat şi să mă mai iubeşti!

— Foarte adevărat, domnule, răspunse Emily, străduindu-se să-şi stăpânească tremurul glasului; şi dacă mi-ai fi preţuit stima, nu mi-ai mai fi dat acest nou prilej de stânjeneală.

Chipul lui Valancourt se schimbă brusc, de la o expresie de îndoială şi frământare la surprindere şi consternare; tăcu câteva clipe, şi apoi zise:

— Mi se spusese că pot nădăjdui la o primire cu totul diferită! Deci e adevărat, Emily, că am pierdut pentru totdeauna preţuirea ta? Să cred oare că, deşi aş putea câştiga iar stima ta – afecţiunea n-o voi mai putea dobândi? O fi plănuit oare contele cruzimea aceasta, care acum mă chinuie ca o a doua moarte?

Tonul cu care rosti acestea o nelinişti pe Emily, tot atât cât o surprinseră spusele lui, şi îl rugă, tremurând de nerăbdare, să se explice.

— Mai este oare nevoie de o explicaţie? zise Valancourt; nu ştii cu câtă cruzime a fost răstălmăcită purtarea mea? Că faptele de care m-ai crezut cândva vinovat (şi, oh, Emily! cum ai putut să mă coborî atât de jos în opinia ta, chiar şi pentru o singură clipă?) – aceste fapte îmi fac tot atâta silă şi oroare ca şi ţie? Oare nu ai aflat că contele de Villefort a descoperit calomniile care mi-au răpit tot ce aveam mai scump pe acest pământ şi că m-a chemat aici la castel, ca să te lămuresc asupra conduitei mele anterioare?

Oh, e cu neputinţă să nu ai cunoştinţă de toate acestea, şi iarăşi mă chinui cu speranţe zadarnice!

Tăcerea lui Emily îi confirmă această presupunere; căci întunericul adânc nu-i îngăduia bietului Valancourt să distingă uimirea ce se lupta cu bucuria pe chipul ei. O clipă ea nu fu în stare să scoată o vorbă; apoi suspină adânc, părând să găsească în el oarecare uşurare, şi spuse:

— Valancourt! până în clipa asta nu am avut cunoştinţă de ceea ce îmi spui; emoţia pe care o încerc acum trebuie să te încredinţeze că spun adevărul; şi că, deşi am încetat să te stimez, n-am izbutit pe de-a întregul să te uit.

— Clipa aceasta! şopti Valancourt cu glas coborât, sprijinindu-se ca să nu cadă pe marginea ferestrei – clipa aceasta îmi aduce o convingere care mă copleşeşte! – aşadar, îţi mai sunt drag – încă îţi mai sunt drag, iubita mea Emily!

— Mai e nevoie să ţi-o spun? răspunse ea; mai e nevoie să-ţi declar că acestea sunt primele clipe de bucurie pe care le-am cunoscut de la plecarea ta şi că ele mă răsplătesc pentru toată durerea pe care am suferit-o de atunci?

Valancourt oftă adânc, neînstare să spună ceva; dar când duse la buze mâna ei, lacrimile ce-i căzură pe ea vorbiră mai grăitor decât orice cuvinte.

Emily, mai liniştită, îi propuse să se întoarcă amândoi la castel; şi atunci, pentru prima dată, îşi aminti că, invitându-l pe Valancourt, contele îi ceruse să-şi explice conduita, şi că încă nu primise nicio explicaţie. Dar în timp ce se gândea astfel, inima ei nu o lăsa să se îndoiască nicio clipă de virtuţile lui: privirea, glasul, gesturile lui, toate exprimau sinceritatea plină de nobleţe care îi atrăseseră şi în trecut atenţia; şi din nou se lăsă copleşită de o bucurie mai puternică decât simţise vreodată.

Nici Emily şi nici Valancourt nu-şi dădură seama cum au ajuns la castel, până unde parcă îi purtase o zână prin vraja ei, căci nu-şi aminteau nimic; şi abia când ajunseră în sala cea mare, îşi amintiră că mai existau şi alţi oameni pe lume în afară de ei doi.

Sosi apoi şi contele, surprins, şi cu o bunăvoinţă plină de bucurie, îi ură bun-venit lui Valancourt şi îi ceru iertare pentru nedreptatea pe care i-o făcuse; curând acestui grup fericit i se alătură şi domnul Bonnac, care împreună cu Valancourt fură foarte bucuroşi să se regăsească.

După ce se terminară primele felicitări, şi bucuria generală se mai domoli puţin, contele se retrase împreună cu Valancourt în bibliotecă, unde avu loc între ei o lungă discuţie, în care acesta din urmă se justifică atât de clar, pentru acele aspecte nelegiuite din conduita sa care i se imputau, şi atât de sincer îşi mărturisi şi deplânse faptele nesăbuite pe care le săvârşise, încât

contele nu se mai îndoi că speranţele îi erau întemeiate; şi întrucât desluşi atâtea virtuţi nobile la Valancourt şi înţelese că experienţa îl învăţase să deteste nebuniile pe care mai înainte le privise doar cu îngăduinţă, îşi întări convingerea că îşi va trăi viaţa cu demnitatea unui om înţelept şi bun, şi că putea să-i încredinţeze fericirea viitoare a lui Emily St. Aubert, pentru care avea simţămintele unui părinte. După aceasta îi vorbi şi ei, într-o scurtă conversaţie, după plecarea lui Valancourt. În timp ce Emily asculta ce sprijin îi adusese Valancourt domnului Bonnac, ochii i se umplură de lacrimi de bucurie; şi apoi spusele contelui de Villefort îi risipiră orice îndoială asupra conduitei lui, trecute şi viitoare, şi îi acordă din nou, fără teamă, toată stima şi afecţiunea pe care i le dăruise la început.

Când veniră cu toţii la cină, contesa şi Blanche îl întâmpinară pe Valancourt cu sincere felicitări; iar Blanche se bucură atât de tare s-o vadă pe Emily iarăşi fericită, încât pe moment uită că domnul Saint Foix încă nu sosise la castel, deşi îl aşteptau de câteva ceasuri; dar simpatia ei atât de generoasă se văzu în curând răsplătită, prin apariţia lui. Era acum în întregime întremat de pe urma rănilor primite cu prilejul primejdioasei călătorii în Pirinei; şi amintirea acelor zile nu făcu decât să le sporească sentimentul fericirii lor prezente. Urmară alte urări de bine, şi în jurul cinei se aflau acum numai chipuri zâmbitoare de fericire, dar de o fericire care avea la fiecare un caracter diferit. Blanche zâmbea deschis şi vesel, pe când Emily, duios şi gânditor; zâmbetul lui Valancourt era, pe rând, extatic, duios şi vesel; cel al domnului Saint Foix era plin de voioşie; iar al contelui, pe când îi privea pe toţi cei din jurul său, exprima satisfacţia calmă a bunăvoinţei; în timp ce trăsăturile contesei, ale lui Henri şi ale domnului Bonnac dezvăluiau mai puţină însufleţire. Bietul domn Du Pont nu putea, prin prezenţa lui, să arunce o umbră de regret asupra celor prezenţi, căci după ce descoperise că Valancourt nu era nedemn de stima lui Emily, se hotărâse cu toată seriozitatea să-şi înăbuşe iubirea fără speranţă şi plecase imediat de la Château-le-Blanc – un gest pe care acum Emily îl înţelese şi îl răsplăti cu admiraţia şi compasiunea ei.

Contele şi oaspeţii săi rămaseră împreună până la o oră târzie, neputând rezista tentaţiilor unei societăţi vesele şi bucuriilor prieteniei. Când Annette auzi de sosirea lui Valancourt, Ludovico abia o putu ţine să nu se ducă şi ea să-şi arate bucuria, şi spunea sus şi tare că nu se mai bucurase atât de tare de ceva, din momentul când îl găsise pe Ludovico.

CAPITOLUL XIX

Rostu'-acum mi-l împlinesc
Pot să zbor, sau să gonesc
Iute până-n cap de ţară,
Unde bolta-n jos coboară;
Şi de-acolo, să mă-ntorn
Până sus, pe-al lunii corn.

MILTON – *Comus*

Căsătoriile celor două tinere, Blanche şi Emily, au fost oficiate în aceeaşi zi, cu tot fastul nobiliar, la Château-le-Blanc. Ceremoniile au avut loc în marea sală a castelului, care cu acest prilej a fost împodobită cu o tapiserie nouă, nespus de frumoasă, zugrăvind faptele de arme ale lui Carol cel Mare şi ale celor doisprezece pairi ai săi: într-un loc se puteau vedea sarazinii, cu căştile lor îngrozitoare, înaintând în luptă; în altul se arătau ceremoniile stranii şi isprăvile miraculoase ale vrăjitorului Jarl în faţa împăratului. Somptuoasele stindarde ale familiei Villeroi, care zăcuseră multă vreme acoperite de praf, au fost din nou arborate şi fluturau deasupra arcurilor gotice ale ferestrelor cu vitralii; şi muzica răsuna în toate ungherele, prin fiecare galerie şi colonadă a vastului castel.

Când Annette privi de pe culoar în jos spre sala cea mare, cu arcadele şi ferestrele pline de lumini strălucitoare, şi văzu rochiile minunate ale dansatoarelor, livrelele scumpe ale slujitorilor, baldachinele de catifea purpurie şi aurie, şi auzi acordurile vesele plutind pe sub bolta acoperişului, aproape că se crezu într-un palat fermecat, şi se jură că nu mai văzuse un loc care s-o vrăjească atât de mult, de pe vremea poveştilor cu zâne; ba, nici chiar zânele, în petrecerile pe care le dădeau noaptea în această străveche sală, n-ar fi putut împlini ceva mai minunat; pe când bătrâna Dorothée, privind această scenă, oftă şi zise că acum castelul arăta aşa cum era în vremea tinereţii ei.

După ce se bucurară câteva zile de serbările de la Château-le-Blanc, Valancourt şi Emily îşi luară rămas bun de la prietenii lor şi o porniră spre La Vallée, unde credincioasa Theresa îi primi cu o bucurie neprefăcută; aici pădurile umbroase le trezeau mii de amintiri duioase şi drăgăstoase; şi în timp ce rătăceau împreună prin locurile în care îşi duseseră atâta vreme veacul domnul şi doamna St. Aubert, şi Emily îi arăta cu dragoste melancolică ungherele lor preferate, simţea că fericirea ei de acum ar fi primit întreaga lor binecuvântare, dacă ar mai fi fost în viaţă.

Valancourt o conduse la platanul de pe terasă, unde se încumetase pentru prima dată să-i declare dragostea sa; amintirea chinurilor prin care trecuse atunci şi evocarea tuturor primejdiilor şi nenorocirilor pe care le întâmpinaseră fiecare dintre ei, în răstimpul care trecuse de la ultima oară când şezuseră sub ramurile lui cuprinzătoare, le exaltă fericirea de acum; şi, în acest loc, sfinţit prin amintirea lui St. Aubert, îşi jurară solemn să facă totul ca să-şi merite fericirea – încercând să fie la fel de binevoitori ca şi el, neuitând că cu cât te înalţi mai sus ai îndatoriri mai mari, şi oferindu-le semenilor lor, odată cu sprijinul pe care bogăţia îl datorează celor năpăstuiţi, exemplul unei vieţi pline de recunoştinţă şi mulţumire faţă de Cel-de-Sus, închinată de asemenea grijii şi dragostei pentru creaturile sale.

Curând după întoarcerea lor la La Vallée, fratele lui Valancourt veni să-i ureze fericire în căsătorie şi să-i prezinte lui Emily omagiile sale; şi se arătă atât de încântat de soţia fratelui său, ca şi de perspectiva fericirii pe care această căsătorie părea să i-o aducă lui Valancourt, încât îi cedă imediat o parte din bogatul său domeniu, care urma să-i revină în întregime la moartea sa, întrucât nu avea urmaşi.

Proprietăţile din Toulouse fură vândute, şi Emily cumpără de la domnul Quesnel vechiul domeniu al tatălui ei, unde, după ce-i dădu o dotă ca să se poată mărita, o angajă pe Annette intendentă, şi pe Ludovico administrator; dar cum Valancourt, la fel ca şi ea, prefera locurile umbroase din La Vallée fastului de la Epourville, o păstrară ca reşedinţă, petrecând totuşi câteva luni pe an şi în locul natal al lui St. Aubert, în semn de respect plin de duioşie pentru memoria lui.

Cât despre moştenirea ce-i fusese lăsată de signora Laurentini, Emily îl rugă pe Valancourt să-i îngăduie să i-o cedeze domnului Bonnac; şi Valancourt, auzindu-i rugămintea, simţi întreaga valoare a omagiului pe care-l cuprindea. Castelul din Udolpho îi reveni de asemenea soţiei domnului Bonnac, căci era singura urmaşă în viaţă a acelei familii; şi astfel bogăţia îi readuse domnului Bonnac pacea în suflet şi bunăstarea în familie.

Oh! ce plăcut este să vorbeşti despre fericirea ce-i copleşi pe Valancourt şi pe Emily; să povesteşti cum, după ce au suferit sub oprimarea celor răi şi sub dispreţul celor slabi, au fost în sfârşit redaţi unul altuia – locurilor iubite din ţara lor natală – celei mai tihnite mulţumiri a acestei vieţi, aceea de a aspira la desăvârşire morală şi de a tinde spre împlinire spirituală – plăcerilor unei societăţi cultivate şi împlinirii faptelor bune, care le însufleţise întotdeauna inimile; în timp ce La Vallée adăpostea din nou omenia, înţelepciunea şi binecuvântarea casnică!

Oh! cât de folositor ar fi să fi arătat că, deşi cei răi pot uneori să pricinuiască suferinţe fără număr celor buni, puterea lor este trecătoare şi

pedeapsa neîndoielnică; şi că nevinovăţia, deşi oprimată de nedreptate, va izbuti, sprijinită de răbdare, să triumfe în cele din urmă asupra nenorocirilor!

Iar dacă mâna nevolnică ce a aşternut pe hârtie această povestire a izbutit, prin scenele înfăţişate, să aducă puţină mângâiere celui îndurerat, sau prin morala sa l-a învăţat cum s-o rabde – atunci strădania, oricât de umilă, nu a fost zadarnică şi nici scriitorul nu a rămas nerăsplătit.